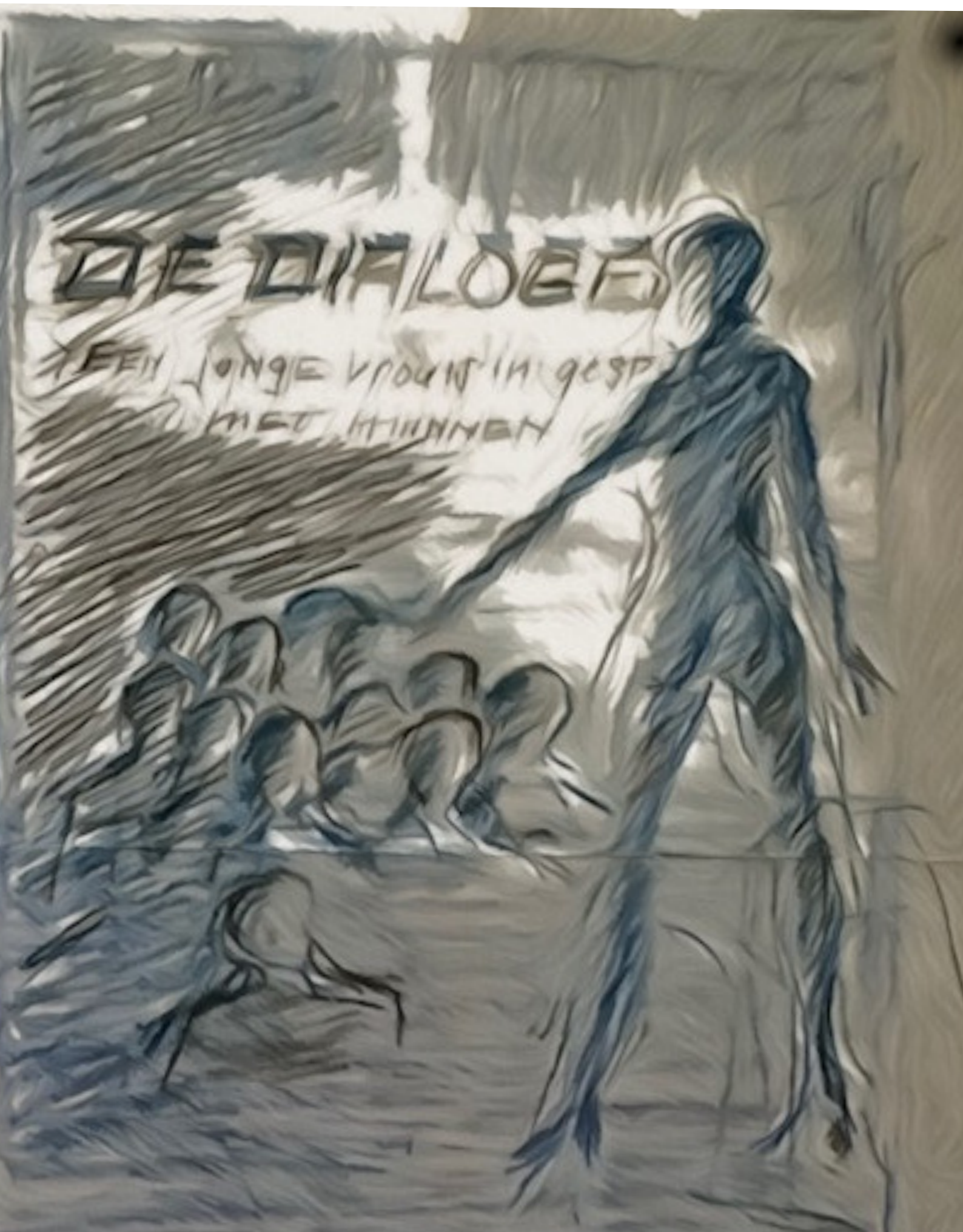

DE DIALOEF

EEN JONGE VROUW IN GESPREK
MET MIJNEN

DE DIALOGEN
Een jonge vrouw in gesprek met mannen

Bert Erwich

Alles is verzonnen. Minder prettige delen zouden in werkelijkheid veel onprettiger zijn.

Met dank aan Dennis en Marieke voor ideeën, suggesties en correcties

Uitgave 2022

Alles uit deze uitgave mag iedereen gebruiken voor eigen verantwoording.

INHOUD

Proloog

Deel I

Hoofdstuk 1	Een bijzonder meisje
Hoofdstuk 2	De middelbare schooltijd
Hoofdstuk 3	De studententijd
Hoofdstuk 4	Ome Ben en Arnold
Hoofdstuk 5	De sportschool
Hoofdstuk 6	De Coach en de eerste opdracht
Hoofdstuk 7	Liefde op het eerste gezicht

Deel II

Hoofdstuk 1	Een nieuwe opdracht
Hoofdstuk 2	De pick-up en de oversteek
Hoofdstuk 3	De aankomst
Hoofdstuk 4	De buurman en de bende
Hoofdstuk 5	De afspraak met de bende
Hoofdstuk 6	De laatste voorbereidingen
Hoofdstuk 7	De handtekening van de Secretaris
Hoofdstuk 8	De misrekening van de Secretaris
Hoofdstuk 9	Het bange vermoeden van C.
Hoofdstuk 10	De afronding

Deel III

Hoofdstuk 1	Het eerste uur: Een stroef begin
Hoofdstuk 2	Het tweede uur: S. houdt van groen
Hoofdstuk 3	Het derde uur: Verdere inleidende manoeuvres
Hoofdstuk 4	Het vierde uur: Het incident
Hoofdstuk 5	Het vijfde uur: Geluk in verzorgingsstaten

Hoofdstuk 6	Het zesde uur: Het verstoorde diner
Hoofdstuk 7	Het zevende uur: Fietsen en geluk
Hoofdstuk 8	Het achtste uur: De picknick
Hoofdstuk 9	Het negende uur: Het etentje
Hoofdstuk 10	Het tiende uur: de wraak van Kleine H.
Hoofdstuk 11	Het elfde uur: De aanval
Hoofdstuk 12	Bekentenissen
Hoofdstuk 13	Het laatste uur: Fietsen
Hoofdstuk 10	Antwoord zesde brief: Snel geluk
Hoofdstuk 11	De zevende brief: Het gesprek met Paul
Hoofdstuk 12	De achtste brief: Het gesprek met Paul (vervolg)
Hoofdstuk 13	Antwoord achtste brief: Te oud voor geluk
Hoofdstuk 14	De negende brief: Het verhaal van de CEO
Hoofdstuk 15	Antwoord negende brief: George of de verloren wereld
Hoofdstuk 16	De tiende brief: Het verhaal van C.
Hoofdstuk 17	Antwoord tiende brief: De verschillen in informatie
Hoofdstuk 18	De elfde brief: Het verhaal van C. (1e vervolg)
Hoofdstuk 19	De twaalfde brief: Het verhaal van C. (2e vervolg)
Hoofdstuk 20	De dertiende brief: Het verhaal van C (3e vervolg)

Deel V

Hoofdstuk 1	De aankomst van S.
Hoofdstuk 2	Het verhaal van S.: Leeuwen temmen
Hoofdstuk 3	De aftrap van S.: De bende
Hoofdstuk 4	Het verhaal van S.: De onderschatting van S.
Hoofdstuk 5	Het verhaal van Kleine H.
Hoofdstuk 6	De CEO en de kern

Deel VI

Hoofdstuk 1	Verloren werelden
Hoofdstuk 2	Een partijtje schaak
Hoofdstuk 3	De beste van alle mogelijke werelden
Hoofdstuk 4	De woede van de CEO
Hoofdstuk 5	Met de beste bedoelingen
Hoofdstuk 6	De CEO slaat terug

Deel VII

Hoofdstuk 1	De finale: Het vertrek
Hoofdstuk 2	De finale: De ondervraging

Epiloog

Literatuur

Wat basisliteratuur met een kort commentaar.

Proloog

Suzanne groeit op in een tijd dat stormen, hittegolven, overstromingen en droogteperioden die ooit eens in de eeuw of 50 jaar voorkwamen, gewoon zijn. Alle verschijnselen die duiden op een klimaatverandering doen zich tot verbazing van onderzoekers sneller voor dan ze hadden verwacht. Waarom slaat onder de bedreiging van deze ontwikkelingen de mensheid de handen niet ineen? Landen zijn er unaniem over eens dat actie geboden is. Maar dat is lippendienst. In werkelijkheid versplintert de mensheid juist in landen met een eigen beleid en groepen die zich eerst zelf proberen te redden. Een menselijke reactie, maar geen land kan zich nog alleen redden. Ook een rijke groep niet die aan alle catastrofes denkt te kunnen ontsnappen, ergens ver weg.

Suzanne hoopte op een bezinning op de bedreigende situatie. Maar ondanks de vele bijeenkomsten, intentieverklaringen op samenwerking wijst het gedrag van iedereen op eigen overleven. Door toeval krijgt ze de gelegenheid op een bijeenkomsten van een groot land de aanwezigen voor te houden wat ze allemaal wel weten over het klimaat en de veranderingen. Ze pakt hen in en het is net genoeg voor een laatste zetje om tot echte actie te besluiten.

In haar privéleven schuwt ze geweld niet, maar voor de redding van de mensheid is dat niet de weg. De enige weg die ze ziet zijn rede en dialogen.

Deel I Hoofdstuk 1

Een bijzonder meisje

Waarin de tante van Suzanne haar vader wil bijstaan bij de opvoeding als vervanging van haar moeder die plots overlijdt. De kleine aarzeling van haar broer overwint zij snel en hij is zielsgelukkig dat ze die taak op zich wil nemen. Hij had het niet durven vragen en weet niet goed hoe hij moet laten blijken hoe blij hij is.

‘George, je hebt een bijzondere dochter, we moeten even over haar praten.’ George is sinds enige tijd weduwnaar. Zijn vrouw El overleed onverwachts. Naast zijn verdriet om het verlies, was hij wanhopig, want wat kon hij zijn dochter bieden? Ze was elf, bijna twaalf, reageerde erg volwassen en beheerst. Maar die beheerstheid nam zijn bezorgdheid niet weg en ook niet die van zijn zus. Hij was meer wanhopig om haar dan om zichzelf, want hoe moest ze verder zonder haar moeder, die op het punt stond haar van alles te leren, zaken waar hij volledig buiten stond? Hij had dat tot nu best gevonden, die dames onder elkaar, hij had genoeg aan zichzelf, het geklooi op de kleine universiteit waar hij geschiedenis doceert aan studenten die voor de betere universiteiten afgewezen zijn of die niet kunnen betalen. Zijn zus had hem de eerste weken na de begrafenis bijgestaan om Suzanne op te vangen en hij is haar erg dankbaar. Ze afficheert zich als kunstenares en schrijfster, maar hij heeft nooit kunstzinnige producten van haar hand gezien noch gelezen. Ze is ontwikkeld; ze heeft naast haar kunstopleiding filosofie gestudeerd en overal belangstelling voor. Haar levensstijl kan hij niet voeren. Ze is vrijgezel en scheelt een paar jaar met hem, maar ziet er de helft jonger uit. Ze woont in een appartement dat zeker tweemaal zo duur is als zijn voorstadbungalow en dan rekent hij nog niet haar ondergrondse garage mee. Ze rijdt in een exclusieve Engelse sportauto, zeker vijf of zes keer de prijs van zijn auto, toch ook een hele goede middenklasser. Haar kleding is duur; haar garderobe heeft een lijn, of hoe noem je dat. Na de eerste drie weken vond ze onregelmatig tijd langs te komen, en vooral de weekenden was dat voor Suzanne en voor hem van groot belang. De weekenden samen waren lang en George voelde zich dan weinig fit, eigenlijk was hij depressief. De weekenden met zijn zus erbij waren altijd

een feest. Zij trok Suzanne en hem uit hun eigen wereldjes. Ze deed geen spectaculaire dingen, maar dat was misschien het bijzondere: van gewone zaken maakt ze iets bijzonders. En nu is ze hem komen opzoeken met het voorstel bij hem in te trekken tijdens de middelbare schooltijd van Suzanne. Ze moet vier of vijf keer per jaar even weg, twee of drie weken, er moet per slot brood op de plank komen. Een last valt van zijn schouders. Hij zit onhandig te stotteren dat het niet nodig is, hij bedoelt dat het dat hij ontzettend blij is, dat hij het nooit had durven vragen.....en dat ze af en toe weg gaat is natuurlijk geen probleem, Suzanne is erg zelfstandig. Hij doet de meeste boodschappen en 's avonds kookt zij. In het weekend wast hij wat kleding en maken ze samen het huis schoon. Het gaat allemaal best, zo op het eerste gezicht, maar hij weet dat hij geen moeder voor haar kan zijn. Suzanne springt een gat in de lucht als ze het voorstel van haar tante hoort. Ze was bang geweest dat haar vader met een nieuwe vriendin zou aankomen. Ze had hem ronduit gezegd dat ze voorlopig geen tweede moeder wilde, maar dat gold zeker niet voor tante op wie ze gek is en die al zoveel voor hen doet. Hoe blij George ook is met de aanwezigheid van Gen in deze cruciale jaren, één puntje hangt in de lucht. Het gaat om de opvoeding van Suzanne. Zijn zus ziet hem denken.

‘George, de olifant in de kamer is mijn werk. Ik verdien mijn geld met het begeleiden van oudere, rijke mannen. Ieder ander in jouw plaats zou zeggen dat je zus een hoer is. Ik ga daar niet over strijden. Ik heb mijn eigen waarden, al enige tijd geleden heb ik die keuze gemaakt. Ik heb dat tegenover jou nooit zo expliciet gezegd, maar zie je nu denken: is die zus van mij wel de juiste persoon om Suzanne onder haar hoede te nemen? Want dat wil ik George, je dochter is zowel fysiek als geestelijk een ..eh.. heel apart kind. En als je denkt dat ik een hoer ben, denk ik dat jij een zacht ei bent. Die oude mannen – bijna allemaal - vinden knuffelen beter dan neuken. Als dat zonder gezichtsverlies niet meer hoeft, is dat een hele opluchting voor hen. Ze zijn wel zo ijdel dat ze er idioot veel geld voor over hebben om die indruk op andere oude mannen te maken. Niemand die dit verhaal van mij serieus neemt en ik daarom praat ik er nooit over en laat iedereen denken wat hij of zij wil. Als Suzanne erg nieuwsgierig is naar wat ik doe, vertel ik het haar.’

George hoort niet de versie die hij vermoedde, en hij bewondert haar eerlijkheid en directheid. Ze heeft gelijk, als hij haar een hoer noemt, is hij een zacht ei. Hij laat trouwens moeilijke zaken te veel op hun beloop. Suzanne had al eens gevraagd wat tante Gen nu eigenlijk deed. Gelukkig terloops genoeg om geen duidelijk antwoord te hoeven geven. Misschien had ze dezelfde vermoedens als hij.....verdomd die kinderen van tegenwoordig weten al sneller van de hoed en de rand dan hij vroeger en hij nu zelfs in de gaten heeft. Hoe zat dat met hem eigenlijk in zijn jeugd? Hij weet het niet meer, maar zo bijdehand als zijn dochter was hij zeker niet. ‘Je hebt gelijk, Gen, ik had die aarzeling, en als ik eerlijk voor mezelf ben, ben ik niet erg doortastend. Suzanne heeft al eens gevraagd wat je doet, maar ik draaide er wat omheen en ze vroeg niet verder.’

‘George, je dochter is een vroeg wijs meisje en denkt wat jij ook vermoedde. En ze ligt er blijkbaar niet wakker van. Het moment om mijn verhaal te doen, komt snel genoeg. Ze gaf aan dat ze niet graag snel een stiefmoeder had, maar aan de andere kant voelt ze zich schuldig dat ze dat zo hard tegen je gezegd heeft. Ze moet wat onbezorgder kunnen zijn, over de situatie thuis en straks over situaties op school.’

Hij herinnert zich dat moment nog heel goed, of de momenten. Ze is braaf en gehoorzaam, maar hij schrok van de felheid dat ze geen vervanger van haar moeder wilde. Hij nam haar uitval serieus, vooral omdat ze verder zo gezeglijk is en hem met veel huishoudelijke zaken helpt. Ze vraagt hem bepaalde ingrediënten mee te brengen, dan maakt ze nieuwe gerechten. Ze doet veel eigenlijk, ze heeft aan de buurvrouw de instructies voor het wassen gevraagd, ze gaat als een wervelwind door het huis met een stofdoek en stofzuiger en roept dat alles puik gedaan is. Hij gelooft het niet, maar houdt zijn mond, hij is allang blij met wat ze doet. Hij haalt de boodschappen, komt thuis met tassen etenswaren en een hoofd vol gekrakeel van zijn werk en dan kan hij even bijkomen. Het eten staat op. Hij bemoeit zich niet met haar school, huiswerk maakt ze voor hij thuis is en ’s avonds. En de weekenden die Gen vrij heeft weten te houden, zijn feestelijke onderbrekingen van hun sleur. Gen is sportief en hij niet, maar hij moet met ‘de meisjes’ meedoen die hem plagen als hij tegenstribbelt. Joggen, tennissen, fietsen, dat is nog menselijk, maar rollerskaten en

skateboarden vindt hij levensgevaarlijk en daar kan hij niet aan beginnen. Dat is voor buitenaardsen. Voor het eten bij een glaasje schaakt Gen tegen hen simultaan en wint, ook met dammen. En hij geniet van zijn dochter en zus. En andere vrouwen? Suzanne hoeft niet bang te zijn, hij heeft genoeg aan zijn hoofd met dat rottige baantje van hem en hij mist zijn vrouw voldoende om niet direct een ander te willen.

‘Ze had niet bang hoeven zijn. Ik mis El meer dan ik prettig vind en dat staat nieuwe relaties in de weg. En Gen, als ik *echt* eerlijk ben, ik bezoek een vrouw af en toe als ik het niet meer hou. Ze is heel aardig, lief begripvol, ik kan er weer tegen en ze is minder prijzig dan jij. Dus mijn’
Zijn zus staat op en omhelst hem kort, zonder woorden.

Gen praat over haar ervaringen als meisje en vrouw en haar zekerheid dat dit Suzanne ook te wachten staat. Ze wil Suzanne weerbaar maken voor de buitenwereld.

‘Ze is nu twaalf jaar en op een leeftijd dat jongens achter haar aan gaan. Ik wil haar leren niet te doen wat ze niet wil. Ze moet zich even sterk en zeker voelen als de sterkste jongen van de klas. De middelbare school is een voorbereiding op de universiteit. En George, veel ouders vergeten dat het ook een voorbereiding moet zijn hoe een meisje met jongens om moet gaan. Andersom zou dat ook moeten.’

George kan zich daar niets van herinneren. Hebben hun ouders daar aan gedacht? Misschien hebben ze Gen anders voorbereid als meisje? Hij is nergens op voorbereid van huis uit.

‘Ik had op de universiteit snel geleerd: even sterk of sterker te zijn dan de jongemannen, sneller en harder terug slaan als dat nodig is. Een weerbaarheid ontwikkelen die mannen voor zichzelf vanzelfsprekend vinden en nooit bij vrouwen veronderstellen. En straks zal Suzanne op de universiteit hetzelfde ervaren of wellicht eerder. Het is dus verstandig nu al met die weerbaarheid te beginnen. Zelf kiezen en bepalen wat je wilt vanuit een positie van kracht. Niet eens gelijkheid, George, maar overwicht, geestelijk en fysiek. Ik kan erg kieskeurig zijn in de keuze van mannen, maar zelfs dat heeft mij niet gevrijwaard voor de manlijke macht en

agressie.’

Zijn zus is geleidelijk aan gepassioneerd gaan praten Hij is heel blij met haar steun en haar betrokkenheid. Het komt niet bij hem op dat zijn dochter die toch al met haar tante wegloopt, haar binnen de kortste keren als een rolmodel ziet.

Deel I Hoofdstuk 2

De middelbare schooltijd

Waarin tante het huishouden bestiert en daar veel plezier aan beleeft. Ze sleept Suzanne en haar vader mee in haar huishoudelijke en sportieve activiteiten. Ze overtuigt Suzanne van de noodzaak 'dat een meisje zich moet kunnen verdedigen'.

Tante blijkt doortastend en daadkrachtig. Niet lang na het gesprek met mijn vader arriveert ze in haar sportauto met enkele koffers, tassen, en een tennistas, waaruit enkele tennisrackets steken. We verwachten haar, gaan naar buiten en als we haar bagage zien, roepen vader en ik bijna in koor 'Is dat alles?' Ja, voorlopig meer dan genoeg. Ons kabbelende leven is voorbij. Tante heeft een geweldige energie die ze ten toon spreidt zonder ons ook tot activiteiten aan te zetten. Pas na enige tijd slaat het op mij over en weer wat later ook op vader. Ze jogt voor het ontbijt, dat klaar staat als vader en ik 's morgens de keuken in komen. Ze verwijt ons niets als we te laat zijn en snel wat pakken en wegrennen. Ze zwaait ons uit. Ik spreek 's middags vaak af met vriendinnen en zeg dat 's morgens voor ik wegga. Als de plannen veranderen, bel ik haar dat ik toch thuiskom en meestal is zij er. Een enkele keer heeft ze zelf een afspraak in de middag gemaakt, meestal in haar sportschool. Als ik aan het eind van de middag thuiskom, doen we vast wat voorbereidingen voor de maaltijd. Het is een routine waar ik naar uitkijk. Ik heb nu een vriendin. Ze vindt het geweldig dat ik wil experimenteren en we kijken met spanning toe om te zien of vader onze nieuwe gerechten waardeert. Hij is altijd blij verrast. Ze is een vriendin, ze corrigeert me eigenlijk zelden of nooit. Ik weet toch zelf wel wat beter is? Als ik in plaats van boven mijn huiswerk te gaan maken voor de tv zou hangen, had ze daar waarschijnlijk niets van gezegd. Haar bezig te zien werkt stimulerend. Toch vraag ik me af of ze werkelijk overal plezier in heeft. Vindt ze alles leuk? Is ze gelukkig?

'Ben je gelukkig?'

Tante lacht.

'Suzanne, dat is geen eenvoudige vraag. Ik ben gelukkig met mijn leven, met jullie en met de dingen die ik doe.'

‘Bestaat je leven dan niet uit wat je doet?’

‘Jawel, maar het bestaat uit verschillende termijnen. Bij jullie geniet ik elke dag van jullie aanwezigheid, en dat betrek ik op mijn leven op een langere termijn. Mijn vorige leven zal ik maar zeggen, was niet onplezierig, maar wel heel anders, mondainer, luxer, niet verstoep in dit dorp..... en toch, het was minder dankbaar dan om voor jullie wat te regelen....ik vind het heerlijk.’

‘Vind je die dagelijkse bezigheden heerlijk?’

‘Natuurlijk, ik doe heel veel nieuwe dingen, ik kookte vroeger bijna nooit en liet mijn appartement schoonmaken.’

‘Als ik je ergens mee bezig zie, denk ik, je hebt overal plezier in. Er moeten toch werkzaamheden zijn die je niet leuk vindt?’

‘Nou, weinig geloof ik. Als iets moet, kun je het maar beter meteen en zo goed mogelijk doen.’

Dat is een andere benadering dan die van mijn vader. Diens humeur zakt meteen onder nul als hij bijvoorbeeld iets moet repareren. Hij doet het wel en eenmaal bezig is hij niet chagrijnig, krijgt hij er soms zelfs plezier in, maar hij vindt dat hij altijd wat beters te doen heeft.

‘Nee, ik bedoel het saaie huishouden, iedere dag weer de routine, opruimen, boodschappen doen.....en’

‘Aha, routine. Ja, ik wil dat jullie bepaalde dingen zelf doen en mij niet zien als iemand die jullie troep opruimt. Want dat doe ik dus niet.’

Ze lacht er heel aanstekelijk bij. Als ik ’s middags niet met een vriendin heb afgesproken en wat vroeger thuiskom, vraagt ze of ik met haar een

‘ouderwets’ kopje thee wil drinken? Ze is belangstellend naar mijn belevenissen, hoe het gaat met vriendinnen en vrienden. Ik breng ze niet mee naar huis. Ik wil tante voor mezelf houden. Het duurde even voor ik me zeker genoeg voelde om vriendinnen mee te nemen. Tante geeft de vriendinnen aandacht, die dat zoals ik al veronderstelde, zonder uitzondering heerlijk vinden en meer belangstelling voor haar krijgen dan voor mij. De aanstekelijkheid van alles waar ze mee bezig is, of het nu voor het maken van een gerecht in de keuken is, werkzaamheden in de tuin, of voor het boek dat ze leest, alles lijkt ineens vreselijk interessant en slaat direct over op de vriendinnen. Vaak werken hun ouders allebei en is dit voor

hen een geheel nieuwe ervaring. Vaak willen ze meedoen. Soms vertellen we tijdens de werkzaamheden of als we even uitrusten iets over onze kleine strubbelingen en onenigheden met klasgenoten. Ze geeft geen oordeel, geen raad, maar luistert en stelt af en toe een vraag, die inzicht verradt. De vriendinnen reageren op dezelfde manier als ik in het begin: ze praten op school niet over haar, en ik weet zeker dat ze tante ook voor zichzelf willen houden. Tante vangt vader op dezelfde manier op. Als hij thuiskomt, trekt hij zich terug op zijn kamer zoals hij vroeger gewend was te doen en komt pas tevoorschijn als het eten klaar is. Tante zegt dat ze toe is aan een glaasje voor het eten. Met dat glaasje bedoelt ze wodka, waarvan ze zelfs een fles bij zich had toen ze kwam. Zo weinig bagage, maar wel een fles wodka. Ze was blij verrast dat vader ook een fles heeft staan. Hij dronk het af en toe voor het overlijden van moeder. Na enige tijd komt hij eerder beneden en praten ze voor het eten over wat ze die dag gedaan hebben. Ik laat de oudjes alleen en maak mijn huiswerk.

Tante drukt me op het hart om met problemen over lessen te komen; ze vindt het leuk om daar samen naar te kijken. Dat is niet nodig, ik heb gelukkig geen problemen met vakken en heb haar een enkele keer advies over een werkstuk gevraagd. Ik blijf geïnteresseerd in hoe zij het bestieren van het huishouden vindt. Ze zegt te genieten en ook al zie ik haar plezier, ook al zie ik hoe de ze vriendinnen aansteekt, ik blijf twijfelen. Huisvrouw in zo'n voorstadje is toch vreselijk? De meeste vrouwen werken bovendien, dus is ze niet erg alleen?

‘Ineens huisvrouw zijn, is dat wel een leven wat ik – we – jou aan kunnen doen?’

‘Lieve kind, geloof me toch, ik geniet enorm, vooral van jullie. Ik heb een heerlijke tijd die veel te snel om is als jij het huis uitgaat om te studeren. En wat nu saai? Ik leer iedere dag.’

‘Leren?’

‘Permanente educatie, Suzanne. Voor ik bij jullie kwam, verdiepte ik me in kunst en filosofie, voor mijn plezier en voor mijn werk. Tijdens mijn werk – ik bedoel betaalde arbeid – kon ik daar af en toe wat over kwijt. Meestal niet en dan was dat werk vaak saai, veel saaier dan tuinieren, koken, het

huishouden en lezen over de opvoeding van jonge meisjes.’

Ik wil hartelijk lachen bij de laatste opmerking, maar tante zegt het op zo’n serieuze toon dat ik me verschrikt inhou. Tante glimlacht.

‘Je wilt lachen om dat ‘lezen over de opvoeding van jonge meisjes’?

Suzanne de wereld gaat ten onder als deze generatie de volgende niet opvoedt, dat stond al in spijkerschrift op kleitabletten 50 eeuwen voor onze jaartelling. De *wereld* gaat weliswaar niet ten onder, die blijft wel draaien, maar de spijkerschriftbeschaving is verdwenen, daar had de schrijver gelijk in. En economen onderschatten nog steeds huishoudelijk werk en opvoeding nog steeds; moeders krijgen er geen enkele waardering voor. De economen rekenen het tot onbetaald werk. Wat zeg ik, het is niet eens *werk*. Voor de statistiek ben ik werkloos, vergooi ik mijn kennis. De moeders van je vriendinnen werken buitenshuis en ik denk dat die mij zien als een economisch overbodige.’

Ze lacht.

‘Een economisch overbodige?’

‘Ja, Suzanne, voor de vrouwen uit het dorp is het noodzakelijk een inkomen naast hun man te hebben, zowel financieel als voor hun status en ze beschouwen mij als een lui en luxe mens. Ik werk niet, want huishoudelijk werk is geen werk.’

‘Waarom eigenlijk niet?’

‘Tja, weer zo’n eenvoudige vraag. Laat ik het er even op houden dat als een samenleving opvoeding en huishoudelijk werk wel belangrijk vindt, de overheid zich ermee bemoeit wat al gauw dwang en verlies van vrijheid betekent.’

Tante ziet dat ik het maar half begrijp.

‘Laat ik even terug gaan naar mijn permanente educatie. In die zin ben ik nu aan het werk, studeer ik, zou je kunnen zeggen. Mannen in mijn werk zijn in alles geïnteresseerd als het om kwaliteit gaat. Tot nu toe bracht ik kunst en filosofie wel eens ter sprake, maar dat waren altijd weinig dankbare onderwerpen. Ik denk dat als ik ze gedetailleerd vertel over hoe je het beste een huishouden kan runnen ze waarschijnlijk erg geïnteresseerd zijn. Voor het goed uitvoeren van werk, het maakt niet uit wat voor werk, halen ze hun neus niet op. Met die verhalen heb ik hun belangstelling, dat weet ik zeker.’

Ik schiet in de lach.

‘Geïnteresseerd in *huishoudelijk werk*? Maar je zegt voortdurend dat het *geen* werk...?’

‘Suzanne, je begrijpt me.’

Ik wil slim en leuk doen, maar tante gelooft het wel.

‘Ze zijn geïnteresseerd in efficiënt iets doen, het geeft niet wat en in kwaliteit. Vooruit, ik geef toe, misschien moet ik over huishoudelijk werk een sausje gooien, bijvoorbeeld futuristisch ideetjes. Het belangrijkste is, dat het moet gaan over de tijd die ik erin steek, wat ik gebruik aan hulpmiddelen en wat mijn resultaat is. En ik school me bij over de aanpak van allerlei klusjes die vrouwen altijd aan mannen overlaten. Ik doe die klusjes liever zelf, want George is geen klusser en mannetjes zijn duur en niet altijd beschikbaar. Het is maar de vraag of ze meteen komen als je ze nodig hebt.’ Tante vindt alles nuttig voor haar eigenlijke werk, haar betaalde werk. Ze werkt voor ons, maar tegelijkertijd aan haar ontwikkeling, ze studeert.

‘Je studeert eigenlijk.’

Tante lacht.

‘Suzanne, alles wat je leert, komt nog eens van pas. Een citaat, maar ik weet niet meer van wie.’

Of ze ‘lezen over de opvoeding van jonge meisjes’ ook als grapje bedoelde, weet ik niet, want ik heb dat nooit durven vragen. Gek eigenlijk, want ze zou heel gewoon geantwoord hebben, zoals ze ook heel open en natuurlijk sprak over wat vader ‘dameszaken’ noemt en die hij ook niet met mij had durven bespreken, maar gelukkig aan zijn zus kon overlaten. Ik ga niet door op ‘haar werk’, ik hoor wat ze zegt, besef dat ze over het begeleiden van mannen praat, maar denk er niet over na. Ik ben gefascineerd door haar energie, aanpak en instelling. Ze maakt overal het beste van, en ze is er gelukkig mee.

Op een middag staat de workmate en de gereedschapskist van mijn vader in de keuken, liggen er tangen, zagen, plastic pijpen en pijpjes, en ijzeren ringen in allerlei maten op de vloer, de vuilnisemmer uit het kastje staat in een hoek en tante is half verdwenen in het gootsteenkastje. Haar benen en achterwerk steken uit het kastje, ze heeft een overall van vader aan en ik kan

me voorstellen dat ondanks deze onflatteuze outfit mannen dit toch nog wel een aantrekkelijke aanblik vinden. Ze begroet me, maar onderbreekt haar werk niet. Haar stem klinkt een beetje hol uit het kastje.

‘Het werk is niet erg, Suzanne, ik puzzel graag en het is geen straf om uit te vinden hoe ik het lek dicht krijg.’

‘Het klinkt of je van de nood een deugd maakt, tante.’

Ze lacht even hol.

‘Maar Suzanne, als je mij nu vraagt wat ik *niet* leuk vindt, is dat ik in dit dorp’

‘Stad, tante.’

‘...in dit kabouterdorp

‘Metropool, tante.’

‘.....geen passende ellenbogen kan kopen om de gootsteen te repareren. In de enige kluswinkel beweren ze alle pijpen en slurven van de wereld te hebben, behalve die op de pijpen in deze gootsteen passen. En dat ligt aan mij. Allemaal aardige mannen achter de toonbank en voor de toonbank. Stoere bonken uit de bouw die mij meewarig aankijken als ik laat zien dat één en één geen twee is. Ik ga naar de winkel met de pijp uit het kastje, kan geen passende aansluiting vinden, maar het blijft aan mij liggen.’

‘Ben je zo naar de winkel gegaan?’

Het blijft even stil en dan begint tante te lachen. Ze kruipt naar achteren, en blijft even op haar knieën lachen. Als ze opstaat is ze een beetje rood, haar haar valt voor haar ogen, de mouwen van de overall zijn opgestroopt en ze lacht stralend.

‘De mannen in de winkel keken zo ongeveer als jij nu.’

Vast wel. In haar sportauto aan komen rijden in die te grote overall en tussen bouwvakkers over pijpen en fittingen praten. Dit is een historische gebeurtenis in ons dorp. Ineens geen stad of metropool, maar een dorp waar dit evenement natuurlijk al bezig is de ronde te doen.

‘Ik heb ze maar eens laten zien dat een vrouw ook kan klussen. En zich niet met een kluitje in het riet laat sturen.’

‘Tante, wat geweldig, ik had hun gezichten willen zien.’

‘Ja, dat was de moeite waard en we hebben afgesproken om nog eens verder te praten in de kroeg iets verderop...ik weet niet eens hoe die heet.....’

‘Tante, *nee*, je *meent* het niet. Je gaat drinken met de mannen die je ontmoet hebt?’

Ik ben perplex. Daar zou ik vader niet hoeven zoeken, nog in geen honderd jaar. Overigens komt hij zelden in het dorp; hij is lid van een club van ondernemers en enkele mannen zoals hij, en heeft voldoende in aanzien om erbij te horen. Ook dan ziet hij het dorp niet, want de club houdt bijeenkomsten in een opgeknapt landhuis, even buiten het dorp.

‘Ja dat lijkt me gezellig. Het zijn aardige mannen. Zet jij een kopje thee? Of nee, ik neem een biertje. Verdorie, na dit eerlijke werk heb ik dat wel verdiend.’

Ze lacht weer.

‘Is het nu gelukt?’

Ze zet de kraan open en kijkt op haar knieën naar de aansluitingen. Ze gaat met haar vinger langs enkele naden. Haar vinger blijft droog.

‘Ja, het is gelukt, maar met een totaal nieuwe set pijpen. Ik leg het gereedschap terug in de schuur, knap me even op en maak jij intussen de keukenvloer schoon?’

Bij mijn thee en haar bier ziet ze er weer verzorgd uit en ze kijkt tevreden naar de gootsteen. Het valt me ineens op dat ze zei ‘ik knap me even op’ maar van opmaak zie ik niet veel. En nu bemerk ik ook pas dat tante geen sieraden draagt, zelfs geen horloge.

‘Veel meisjes gebruiken allerlei make up bij jou zie ik niets.’

‘Soms een exotisch lijntje bij mijn ogen voor mijn werk, en een glans voor mijn lippen, meer niet.’

‘Meer niet?’

‘De reclame zegt dat als je jong wilt blijven, je hun dure smeersels moet gebruiken. Ik denk dat je je huid oud maakt, dus moet je steeds meer smeren, dat is een spiraal naar beneden.’

‘Veel meisjes op school vinden opmaak belangrijk.’

‘Je klasgenoten denken er daardoor verleidelijker uit te zien. Jonge meiden denken dat ze interessanter zijn als ze er ouder uitzien. Het duurt niet lang of die meisjes willen er met al die make-up jonger uitzien dan ze zijn en geloof me, Suzanne, dat lukt dan niet meer. Die dure troep maakt hen ouder. En als je echt ouder bent, zoals ik, gaat het er om hoe je beweegt, wat je zegt. Of je

iets in je bovenkamer hebt. Daar kan geen crème tegenop.'

'En je houdt ook niet van sieraden?'

'Oh jawel hoor, ik kan heel erg genieten van mooie sieraden en edelstenen, als ze echt zijn. Ik kijk er graag naar bij anderen.'

'Je draagt zelf niets?'

'Suzanne, wat voor de make-up geldt, gaat ook op voor sieraden. Als je jong bent, heb je ze niet nodig en kun je ze niet betalen en als je ouder bent, moet je jezelf vooral niet ouder maken door ze te gaan dragen.'

Tsjonge, daar kunnen de vriendinnen het mee doen die zich vol smeren en vol hangen.

Ik moet natuurlijk de belevenissen van tante direct vertellen als vader thuiskomt. En dat ze naar de kroeg gaat. We hebben veel plezier bij de gedachte hoe het dorp jaren vooruit kan met zo'n tante. Vader is zo blij met de reparatie van de gootsteen dat hij zijn zus omhelst en de volgende dag bloemen voor haar meebrengt. Tante Gen is zichtbaar geroerd. Ik realiseer me ineens dat het de eerste keer is dat we dankbaarheid tonen. Al die inzet van tante hebben we graag aanvaard, maar een gebaar maken, dat hebben we nooit gedaan. Ik schaam me en merk dat vader het zich ook realiseert. Hij zei later dat hij eigenlijk schrok van de emotie van zijn zus, hij had hetzelfde gevoel als ik gekregen.

'We hebben wat goed te maken, Suzanne.'

Wat heeft tante gezegd? Crèmes en sieraden werken averechts, het gaat erom wat je zegt, en hoe je beweegt. Tante beweegt als een kat, soepel en elegant. Ze eet heel matig, de wodka en het biertje verbaasden me, maar ze snoept totaal niet. Ik vraag of ze nooit iets bij de thee neemt. Nee nooit en daarom heeft ze er niet aan gedacht voor ons iets te kopen. Ze doet ook geen suiker in de thee, ook niet in haar koffie. Vader doet dat ook niet, hij eet ook geen koekjes meer sinds moeder er niet meer is.

Ik ga met haar 's morgens joggen en ze vindt het leuk dat ik meega. Ik doe het om bij haar te zijn, om mee te doen, en na een tijd is het een routine om zo de dag te beginnen. Op die manier gaat het ook met tuinieren. Ik heb me nooit voor de tuin geïnteresseerd, vader deed het hoognodige om niet te veel kritiek van de burens te hebben. Ik vond dat eigenlijk onzin en wilde hem het

werk besparen.

‘Laat toch zitten, pa, die buren zeggen toch niets.’

‘Precies, ze zeggen niets, maar denken des te meer.’

Nu zijn tante en ik aan het snoeien, kopen nieuwe planten, zetten grote potten met bloemen neer. Tante vult het tuingereedschap aan, koopt wat boeken, ik leer namen van bloemen en planten en zij gaat voor een kettingzaag naar de buurman. Dat is nieuw voor mij, vader zou dat nooit doen, ik weet het zeker. Tante brengt de zaag schoner terug dan ze hem kreeg en met een zelfgebakken appeltaart. De buren zwaaïen sindsdien vrolijker dan voorheen en op een late zondagmiddag zitten we met hen in onze tuin met een glaasje. Hoewel het allemaal heel natuurlijk verloopt, denk ik dat tante ook als geheime agenda heeft om te vertellen dat ze de zus van vader is en niet een vriendin. En via de buren doet deze informatie verder wel de ronde. Tot in de kroeg. De buren zeggen niets over haar bezoek aan de kluswinkel, bijna een bewijs dat ze het weten, maar afkeuren. De keren dat tante naar de kroeg ging, zorgde ze er voor dat ik niet meer veel aan het eten hoefde te doen, en aten we iets later dan anders. Vader is geïnteresseerd naar haar kroegervaring. Zijn alle mannen aardig? Komen er niet een paar die vinden dat ze beter weg kan blijven? Nee, daar heeft ze niets van gemerkt en bovendien is ze niet de enige vrouw. Vrouwen komen met hun mannen mee, of vriendinnen met hun vriendje. En ze neemt aan dat in het weekend de jongens en meisjes van het dorp elkaar daar treffen. We eten dan iets later, de compensatie daarvoor zijn observaties en verhalen van tante. En ze heeft dart gespeeld.

Onze monden vallen open. Tante kijkt heel onschuldig.

‘Het ging helemaal niet slecht, hoor....vonden de mannen.’

Oh, de mannen, natuurlijk vonden die het niet slecht, die mannen zijn aardig. We lachen haar uit, tante lacht mee. Ze vermaakt zich overal denk ik.

‘Je mist niets, Suzanne, ik zou kroegbezoek nog enkele jaren uitstellen, als ik jou was.’

Nee ik mis niets, de gedachte om er naar toe te gaan is niet eens bij me opgekomen.

Ook een andere gedachte was niet bij me opgekomen. Voor ze bij ons introk was ik nieuwsgierig naar haar werk, wilde ik weten wat het inhield. Ze was mysterieus en ik fantaseerde erover. Die belangstelling ebde weg toen ik haar iedere dag zag en zelfs toen ze vertelde hoe ze haar ervaringen in gesprekken met mannen kon gebruiken. Ik was meer geïnteresseerd in haar gevoelens. Nu is de weerbaarheid van meisjes voor mij belangrijker na mijn eerste confrontaties met lastige jongens. Zowel tante als vader vertrouwen me en geven me veel ruimte bij uitgaan naar feestjes. Andere ouders houden hun dochters zeer kort, vriendinnen hebben hevige ruzie met hun ouders over de tijd waarop ze thuis moeten zijn. Alle of bijna alle ouders zijn bezorgd over de verleidingen van vrijen en de kans dat hun dochter ineens zwanger is, om van angst over het gebruik van alcohol en drugs maar te zwijgen. In die zin geniet ik de vrijheid die ouders hun zonen geven. Dat vader en tante mij vertrouwen, vind ik geweldig. Dat wil ik niet beschamen en dat is ook niet gebeurd. Het resultaat is, dat ik de naam heb een losse meid te zijn, maar als puntje bij paaltje komt, ben ik strikter dan de andere meisjes en laat geen geflikflooï toe. Zowel jongens als vriendinnen verwarren mijn grotere vrijheid met lossere zeden. Ik ontken dat, ik wil helemaal niks, nog geen gezoen, met als enige resultaat dat ik mijn imago bevestig. Ik ben een populaire date, omdat jongens hoge verwachtingen houden. Sommige jongens pikken niet dat ik hen niet wil bevredigen en dat ik geen kleren uittrek. Mijn 'nee' hebben ze nooit gehoord en ze begrijpen het pas als we aan het vechten zijn. Het imago blijft, omdat de jongens met wie ik uit ben geweest niet te koop lopen met hun afwijzing. Sommige ouders vinden mij ongeschikt als vriendin voor hun dochter. En ik heb een tante die niet in kerk maar wel in de kroeg zit. Ook dat draagt zeker aan mijn losse imago bij. De avond dat ik enigszins toegetakeld thuiskom, ben ik bang voor de reactie van vader. En ik ben blij dat tante die avond later thuiskomt, hoewel ik weet dat ze meelevend zou reageren. Dat verwacht ik van vader ook en toch ga ik bezorgd naar huis. Beperkt hij mijn uitgangetjes? Wordt hij boos op mijn afspraakje? Of wordt hij boos op mij, omdat ik blijkbaar te weinig mensenkennis heb? Ik heb me voor niets bezorgd gemaakt. Vader schrikt van de vrijheid die hij me gegeven heeft en vraagt zich af of hij niet te ver is gegaan. Moet hij mee, discreet

chaperonneren? Mobiel stand-by? Oh, wat ben ik opgelucht.

‘Maar natuurlijk pa, ik bel je graag als ik in de penarie zit.’

We moeten samen lachen, daarna is hij heel praktisch en stelt voor dat ik iets doe aan zelfverdediging.

‘Tijd om eens met je tante te praten.’

Tante is meelevend en vertelt over vergelijkbare ervaringen op haar middelbare school, en universiteit en over hardhandige jongens en haar verweer. Ze was zich toe gaan leggen op zelfverdediging, ze wilde zich niet bang voelen bij intimidatie.

‘Beslissingen neem je anders, Suzanne, als je je zeker van je zaak voelt.

Vergeet niet dat jongens jou benaderen vanuit een vanzelfsprekend fysiek overwicht. Ze realiseren zich niet hoe het is om vanuit een gevoel van angst toe te geven aan hun wensen.’

Ik vertel dat mijn ervaring tot voor kort is dat ik een gevoel van macht over de jongens heb, ze zeggen dat ze verliefd zijn. Bij een verliefde jongen die ik afwijs, keren zijn gevoelens zich tegen me.

‘Wat was de confrontatie? Wat was de moeilijkheid?’

Ik heb het lang voor me gehouden, ik wil niet bij de eerste de beste moeilijkheid met jongens bij tante aankomen. De meeste jongens accepteren hun afwijzing, maar een enkele gaat heel vervelend doen en zoekt vrienden om mee te doen. Hij verzint verhalen over wat een foute meid ik ben, eerst verleidelijk en aardig doen en dan iemand afwijzen en voor schut gooien.

‘Is er verder iets gebeurd?’

‘Nee, het was allemaal stoer gedoe, zijn gekwetste ego moest wat opgevijseld op een primitieve manier. Hij zette zijn frustratie om in handtastelijkheden, over zijn aantijgingen heb ik mijn schouders opgehaald.’

Tante vindt het tijd dat ik aan mijn zelfverdediging werk.

‘Suzanne, je ontdekt dat jongens je aantrekkelijk vinden, dat is in veel situaties een voordeel, maar beperkt. Het heeft ook nadelen en kan moeilijkheden geven, zoals je hebt gemerkt. Om evenwichtig te zijn en goed te kunnen reageren, moet je je zeker voelen, en om je zeker te voelen, moet je weerbaar zijn.’

Mijn bekentenis over de confrontatie met die jongen heeft consequenties. Joggen is niet meer voldoende, ik ga met tante naar de school die zich specialiseert in vechtsporten. Het dorp heeft zo'n school. Ik wist het niet eens. Ze blijkt zelf heel goed in allerlei verdedigingstechnieken te zijn. Die vrolijke aardige tante is door niemand goed te raken of te vloeren. De mannen in de sportschool hebben zoals ze later zei dezelfde houding die ik ook later kon verwachten: vrouwen zijn te pakken en zeker aantrekkelijke vrouwen. Die denken zelf altijd met hun uiterlijk weg te komen. Mannen gaan daarvan uit en zijn daarom vrijwel nooit ergens op voorbereid. 'Maak van dat vooroordeel gebruik Suzanne, het is je eerste voordeel. En maak zo laat mogelijk gebruik van je vechtkunst, en als het enigszins kan, geen gebruik. Als je die toch inzet, doe dat alleen als je zeker weet dat je wint. Sla toe, snel, hard en afdoende. Een keer verliezen is een keer te veel.'

Ik hoor ineens een totaal andere tante. Ze is heel overtuigend en ik ga mijn verdere middelbare schooltijd naar de sportschool en bekwaam me in verschillende vechtsporten. Tante doet enthousiast mee. Ik zeg dat ze dat niet voor mij hoeft te doen. Tante lacht.

'Ach, Suzanne, alles heeft onderhoud nodig.'

Ik slaag met vlag en wimpel voor mijn examen en wil gaan studeren, filosofie, kunst en literatuur, ik volg tante. Ze is bepalend voor mijn leven, ik gedraag me alsof over mijn schouder meekijkt bij wat ik doe. En ik wil het goed doen. In de vakantie voorafgaande aan mijn studie komt het moment dat tante me uitvoerig vertelt wat haar werk is. Wat ik ooit aan vader heb gevraagd en me belangrijk leek om te weten, zakte weg toen tante bij ons introk. En nu komt vader zelf met de suggestie 'dat de tijd daarvoor is gekomen' Enigszins opportuun om zich uit een plagerijtje van tante en mij te redden over het belang van een congres. Hij gaat voor een lang weekend weg en we vragen ons af wat hij doet, of hij ook een spreker is. Vader doet mee aan een workshop, heeft een paper ingediend, maar of hij spreekt, zegt hij niet duidelijk. Hij zegt alleen dat zijn bijdrage bescheiden is. Het gaat hem er meer om zijn gezicht te laten zien en mensen te spreken met wie hij correspondeert. We plagen hem door te suggereren dat hij eigenlijk een lang weekend zonder ons heeft geregeld. Hij pareert dat door

de suggestie te doen dat wij daar dan maar goed gebruik van moeten maken. ‘Om dat gesprek over de werkzaamheden van Gen te hebben’, vrouwen onder elkaar nu hij weg is. Tante vindt het idee prima. Als ik het huis uit ben voor een belangrijk deel van het jaar, komt er een einde aan haar verblijf bij ons. Ze kwam ooit met een enkele koffer en wat tassen en een tennisracket, maar in de loop der tijd heeft ze zich toch met iets meer omringd dan in één keer in haar sportauto kan. Ze wil het gesprek met mij in haar appartement houden, op haar eigen terrein. Na het congres kan vader ook komen. Dan kan hij meteen de rest van haar spullen meenemen.

Deel I Hoofdstuk 3

De studententijd

Waarin tante een rolmodel voor Suzanne is, en voortaan Tante is en vader Vader; zij de lessen van Tante in praktijk brengt, en slechts door ingrijpen van Tante haar studie aan dezelfde universiteit kan afronden.

‘Ik ben geen journaliste, Suzanne, ik ben een hoer, een heel exclusieve, want ik ben astronomisch duur, maar wel een hoer.’

We zitten in haar appartement hoog in een woontoren in een dure wijk van een grote stad, die weer onderdeel is van groter stedelijk geheel. Ik voelde me ineens een provinciaals meisje toen we het centrum binnenreden en moest inwendig lachen om mijn ‘stad’ en ‘metropool’ als betiteling van mijn dorp met zijn hoofdstraat met lage huizen en de belangrijkste winkels. Zelfs als een grap sloeg het nergens op. Tante heeft nooit en woord vuil gemaakt over die ene hoofdstraat en beperkt assortiment winkels om van allerlei hippe bars, koffietentjes, restaurants, musea, theaters, parken in haar oude omgeving maar te zwijgen. En dat, terwijl het dorp, de kluswinkel met de stoere mannen, toch bijna een cultuurschok voor haar moet zijn geweest. Haar woning en woonomgeving is wel een cultuurschok voor mij. Haar appartement is sober ingericht. Japans kaal, een kast, een bank, lage tafel en enkele stoelen, een vaas met een tak in een hoek en verder veel grote witte vlakken. In een aangrenzende kamer alleen een grote tafel met stoelen er omheen en een wand met boeken. Niets aan de muren. Een glazen pui geeft een panoramisch uitzicht over de stad. Ze heeft tonics ingeschonken met een stamper in het glas en een citroenschijf decoratief in de rand.

Dat tante Gen - Geniève een naam voor een keurige tante en niet voor een hoer – geen echte journaliste is, had ik zelfs als kind al vermoed. Maar een hoer? Ze draagt een blouse met een borduursel dat van haar hals naar bedeneden loopt, lage schoentjes, en een dure spijkerbroek, waarmee ze er chic en allesbehalve hoerig uitziet. Tante Geniève is slank en hoewel twee keer mijn leeftijd zie je dat niet aan haar figuur. Als je goed kijkt, zie je het gezicht van een jonge, oudere vrouw en niet dat van een bakvis zoals ik. Ze

verraadt haar leeftijd door haar gedrag, de manier waarop ze praat en een rustige zelfverzekerdheid uitstraalt.

‘Ik heb tegen je vader gezegd dat als hij mij zo zou noemen, en hij mij daarom zou afwijzen om bij jullie te komen, ik hem een dwaas zou vinden. Ik blijf daarbij, maar zeg nu iets duidelijker wat ik voor de belastingdienst ben.’

Ze glimlacht met een blik in de verte. Ik moet er niet aan denken dat vader haar op die grond had afgewezen. Hij had me de reden moeten vertellen en ik denk dat ik me er toen zeker tegen verzet zou hebben.

‘Het komt erop neer, Suzanne, dat vooral vrouwen vinden dat het voor andere vrouwen denigrerend is. Ik kan het voor mezelf verantwoorden en doe het werk met veel plezier. Ik heb geen morele bezwaren, maar tegen hun verwijt dat mijn beroep vrouwen als groep naar beneden haalt, heb ik geen verweer.’

‘Maar blijkbaar zit je er niet mee.’

‘Nee, allerm minst. Ik bepaal zelf mijn grenzen. En waarom vinden andere vrouwen dat ik hen ‘als vrouw’ naar beneden haal? Als die andere vrouwen andere waarden hebben, vind ik dat prima. Waarom zijn ze zo beducht voor mij? Onvoldoende geëmancipeerd denk ik. We zouden toch vreemd opkijken als mannen beweren dat verwijfde mannen die zich prostitueren hen ‘als mannen’ naar beneden haalt? Het kan andere mannen geen bal schelen.’

Tante zie dat ik mijn mond open doe om te protesteren. Ze steekt een had op.

‘OK, ik ben wat kort door de bocht. Je hebt natuurlijk mannen met een bepaald geloof of een bepaalde cultuur die dergelijke mannen niet met rust laten. Zij doen dat vanuit het gevoel dat ze hun God moeten helpen of uit de dierlijke weerzin tegen mannen die anders zijn. Dat zijn enkele groepen, maar ‘mannen over het algemeen’ kan het geen bal schelen.’

Ik knik.

‘Dus waar ben ik zelf, als ik rekening moet houden met wat mijn omgeving van me vindt? Er zijn oneindig veel zaken waarin je je medemensens teleurstelt. Zelfs in het vrouw zijn, stellen we mannen teleur.’

Ze lacht om mijn verbaasde gezicht.

‘We zijn nog even nodig om kinderen voort te brengen, maar verder vinden ze ons in veel opzichten inferieur. Door de hele geschiedenis van de mensheid heen, tot op de huidige dag. Tegenwoordig op een klein deel hoogopgeleide, kosmopolitische mannen na. Vandaar dat je straks als ontwikkelde jonge vrouw eerder in mijn metropool een man vindt die bij je past dan in jouw idyllische dorp.’

Ik gooi mijn handen in de lucht om wat in te brengen. Ik zie geen hand.

‘Ik weet niet of mijn dorp nu zo idyllisch is. Maar wat deugt er niet aan die jongens daar? Die mannen in de kroeg zijn geen kosmopolieten, maar ze vinden jou vast niet inferieur.’

‘Oh, nee zeker vonden ze dat niet en ze zijn niet eens zo provinciaals als ik suggereer. Ik doe jouw dorp tekort, het is dan wel geen metropool, de cultuur is aardig kosmopolitisch. Het stereotiepe beeld van in zichzelf gekeerde provincialen gaat eerder op voor mensen in dorpen die wat geïsoleerder liggen.

‘En waarom zou ik tussen deze *aardige* mannen niet een geschikte jongeling vinden? Geen partij?’

‘Suzanne, ze zijn eerlijk, aardig, en kosmopolitisch, maar we komen uit verschillende werelden. Ik heb me prima vermaakt, gelachen, biertjes gekregen en gegeven, maar daar blijft het wel bij. En ik ben niet gelovig, Suzanne, als *dat* niet teleurstellend is. Juist voor die aardige mannen in de kroeg.’

Ze lacht en heft zelf dramatisch haar armen omhoog.

‘Ze veroordelen prostitutie, maar gaan meen ik niet zover als in landen waar het is verboden om voor seks te betalen.’

Tante tuit haar lippen en denkt even na.

‘Een onzinnig verbod. De mannen die mijn gezelschap zoeken, geven expliciet te kennen dat ze bijvoorbeeld een tafeldame willen voor een speciale gelegenheid en wat er verder gebeurt, tja.....’

‘Wie zijn je klanten?’

‘In de eerste plaats zijn ze rijk, in de tweede plaats zijn het ‘heren’, in de derde plaats zijn ze ‘ouder’ en in de vierde plaats stel ik het op prijs als ze geïnteresseerd zijn in nog wat anders dan neuken. Het laatste uit de overweging zo min mogelijk echt in actie te moeten komen.’

Ik laat niet mijn verbazing merken over het woord 'neuken'. Ik zit hier om voorgelicht te worden en ben geen zes meer.

'Dan hoef je niet met ze naar bed?'

'Je zou verbaasd zijn, hoe weinig ik neuk.'

Ze gooit haar hoofd achterover en lacht, maar voor zichzelf, als bij een binnenpretje. Ze kijkt weer in mijn richting, maar ziet me nog even niet. Ze neemt een slok van haar tonic.

'Neem me niet kwalijk, Suzanne. Ik wil alleen duidelijk zijn. Ik zei het ook maar op die manier om zo eerlijk mogelijk te klinken. Want het is zo. Veel oudere mannen zijn het bed voorbij. Ze willen eigenlijk voornamelijk mijn aandacht, en mij aan andere mannen tonen. Ik voorzie in ontzettend veel andere behoeften dan het bed.'

Ze lacht opnieuw.

'Maar ik neem toch aan dat de mannen die vrouwen inhuren als begeleidster daarop uit zijn?'

'Het is een impliciete aanname bij de eerste afspraak, maar ze zijn er vaak niet eens echt op uit. De mannen die uiteindelijk maar één ding willen, probeer ik er uit te vissen. Heel vervelende typen, die zoeken maar een andere dame. Een goede vriend die mijn tussenpersoon is, tipt mij als de potentiële klant aan mijn gewenste profiel voldoet. Het is dan de kunst om hem iets te bieden dat hij beter vindt dan seks, waardoor hij seks zelfs vergeet.....nee, het wordt natuurlijk niet *echt* vergeten, maar de mogelijkheid die in de lucht hangt is spannender en erotischer dan de uitvoering. Ouderen missen aanrakingen, zelfs van hun eigen vrouwen. Wat de heren daarom uiteindelijk voldoende vinden is wat knuffelen. Ze hoeven zich nog niet eens te bewijzen, wat vaak problematisch is, omdat ze vaak gedronken hebben.'

Ze pauzeert en kijkt even voor zich uit. Ik denk aan de jochies die zich willen bewijzen. Tante glimlacht.

'Toch durven ze dat voor elkaar niet toe te geven, dus blijven ze stoer doen en ben ik een hoer. Het is financieel wel onvoordelig voor mij als de uitvoering achterwege blijft, want ik verlaag de prijs.'

'Is dat nodig?'

'Ja, we maken een afspraak voor een betaling voor diensten, inclusief... of

liever gezegd....impliciet het bed en als het bed helemaal achterwege blijft, hoeven ze natuurlijk niet te betalen voor wat ik niet lever.'

'Hallo, je levert iets veel beters, als je in bed knuffelt dan.....'

'Je begrijpt me.'

Tante is kortaf als ze discussies niet wil voeren en ook bij vragen naar de bekende weg.

'Heb je niet liever een zogenaamde vaste klant, of gewoon een vriend of wil je niet gewoon getrouwd zijn? Er zijn vast mannen die dat willen.'

'Ach, Suzanne, voor trouwen moet je wel erg veel om een ander geven. Een heleboel mannen doen me een aanzoek, misschien ben ik te kieskeurig. En voor het overige heb ik last van al die mannen die me willen *hebben*. Me willen bezitten.'

'Bezitten als een ding?'

'Ja, trouwen of niet, ze zeggen gek van me te zijn, gek *op* me te zijn, maar zoals je zegt, ze willen me bezitten, als een ding. Ze willen een pronkstuk, op hun boot, in hun huis, voor hun vrienden en relaties. Of ze willen me ergens opbergen als maîtresse.'

'Dat is toch vleierend?'

'Suzanne, het is ontzettend vervelend en lastig. Ik wil onvindbaar blijven voor mannen die ik niet wil en dat is niet eens eenvoudig bij mannen die gewend zijn alles te krijgen wat ze willen. Die niet accepteren dat ik niet te koop ben. Ik val niet op types die denken dat ook ik uiteindelijk mijn prijs heb.'

Het duizelt me. In haar appartement is ze duur, chic, mondain. Bij ons ligt ze in de overall van vader half in een gootsteenkastje. Ze is met laarzen aan in de weer in de tuin, we staan samen met schorten aan te koken. In de lokale kroeg praat ze met bouwvakkers met een biertje. Met vader en met mij heeft ze gesprekken op de veranda. Ze past overal, iedereen is gek op haar. Dat lijkt me knap, mijn ervaring op de middelbare school was, dat er weinigen gek op me waren. Er zullen hooguit wat stille liefdes rondgelopen hebben.

'Hoe blijf je onvindbaar?'

'Ik heb een betrouwbaar contact, een tussenpersoon. Hij tipt me als iemand naar me vraagt. Ik betaal hem als het een goede tip is. Als ik niets in de

klant zie, betaal ik hem om het spoor dood te laten lopen. Ik blijf voor zo iemand onvindbaar.'

Ik kijk verbaasd. Ze lacht en staat op. Ze pakt de glazen en houdt die uitnodigend omhoog. Ik knik nog steeds verbaasd en ze vult ze bij. Ik zie tante in allerlei situaties, maar ze is altijd op haar gemak en ontspannen. Ik ben onder de indruk. Tante is in alle opzichten – behalve haar werk - een rolmodel voor mij. Ze is open en houdt tegenover mij geen schijn op. Ze wil onder zoveel mogelijk omstandigheden zo lang mogelijk eerlijk zijn. Het is een reactie op het gedrag van de meeste mannen die ze begeleidt. Die spelen allemaal een rol, en moeten erg uitkijken dat ze daar niet uitvallen.

'Speel je de vrouw die de klant graag wil?'

'Suzanne, natuurlijk pas ik me enigszins aan, dat gaat vanzelf. Een rol spelen, doe ik niet. Dat is moeilijk vol te houden. Eerlijkheid is een voorwaarde voor prettig functioneren. Ik kan maar één identiteit onderhouden. Onder alle omstandigheden moet ik voor honderd procent ontspannen en aardig overkomen. Dat kan ik alleen als ik mezelf ben. Als ik er niet over hoeft na te denken welk masker ik heb opgezet. De mannen verwachten dat ik een rol speel. Ze weten niet wat ze meemaken als ze begrijpen, dat ik dat *niet* doe. Ze vallen als een blok voor me, zodra ze begrijpen dat ik gewoon ben wie ik ben. Ze durven dan namelijk ook hun eigen masker af te gooien.'

Ik begrijpt ineens waarom ook ik haar bewonder. Ze is aardig, ruimdenkend, hulpvaardig, haar gewone zelf is zo bijzonder dat mannen het pas later ontdekken. En ik ontdek het eigenlijk ook pas laat. Nu dringt haar eerlijkheid pas goed tot me door. Ze maakt er een punt van eerlijk te zijn. Ze is voortaan Tante voor mij en vader, Vader. Hij heeft de eis van zijn puberdochter gerespecteerd alleen te blijven voor Tante bij ons introk. Dat hoeft niet meer als ik de deur uit ben en Tante ook weer naar haar appartement teruggaat. Hoewel ik de jaren met Tante voor geen goud had willen missen, voel ik me er schuldig over.

'Ik zal je mijn werkkamer laten zien.'

Tante blijkt niet alleen gespecialiseerd in vechtsporten, maar gebruikt werpmessen om zich te verdedigen. 'Een meisje moet zich kunnen verdedigen', is haar slogan. Die had ik tot nu toe alleen opgevat als snel

slaan en tegenstanders overwinnen door van hun eigen inzet en kracht gebruik te maken. En één keer verliezen is te veel. Tante was er niet op uit biceps te ontwikkelen, snelheid en tactiek waren haar wapens, maar nu brengt ze ook messen in. Ze maakt kleine werpmesjes zelf aan een werkbank. Aan de muur hangt gereedschap, ik zie een masker voor het lassen.

‘Geen damespistool in een tasje, daar schiet je maar mee in je eigen rug.’ De ruimte is verder leeg, op een grote mat na, een tatami en een schietschijf. Tante blijkt de messen snel en feilloos te kunnen gooien. Met darten zou ze zo aan de top staan. In de kroeg heeft ze zich ingehouden. En op de mat is ze een vechtmachine.

Het lange weekend loopt uit in een lange logeerpartij voor mijn eerste studiejaar begint, waarin we samen bergwandelingen maken, skeeleren, tennissen en wielrennen. En ze me in haar geheimen inwijdt van het gooien met de messen, het maken ervan en het verstoppen in kleding.

Het viel Vader tegen toen hij terugkwam van zijn congres om een leeg huis aan te treffen. Hij komt snel langs om de spullen van Tante te brengen. Daarna komt hij regelmatig; hij wil stadswandelingen maken. Hij stippelt culturele tochten uit. Die moet hij toch maar alleen doen, want Tante en ik vinden het weer veel te mooi. We vergezellen hem bij enkele culturele evenementen in de open lucht en een muziekfestival. Daar blijken niet alleen jongeren naar toe te gaan, maar ook ouderen om naar muziek uit hun jeugd luisteren. Hij is in zijn jeugd fan geweest van muziek die ik zelden of nooit heb gehoord en ook aan Tante voorbij is gegaan. We zien hem tot onze verbazing ineens tussen een heleboel juichende en klappende vrouwen en mannen van zijn leeftijd. Tante en ik weten niet wat we zien en we wisselen blikken van verstandhouding.

Tante komt regelmatig terug op de noodzaak dat je je als meisje moet kunnen verdedigen.

‘Suzanne, snelheid, slimheid, psychologie, je moet *alles* inzetten. Zelfverdediging is niet alleen snel zijn, klappen en grepen kennen, maar situaties uitbuiten en proberen snel de zwakke plek van je tegenstander te vinden. Filosofie, techniek, psychologie, kennis van de ander, *alles* is

belangrijk.’

In haar werkplaats maakt ze niet alleen haar wapens, maar past ze ook kleding aan om de messen in te verbergen. Of ze zitten in een aparte foedraal die weer onderdeel van een mouw van een jack is. De vakjes in mouwen brengt ze ingenieus aan, nauwelijks te herkennen door andere stiksels. Ze toont me hoe je de messen snel tevoorschijn haalt en weer verbergt.

‘En nooit een mes achterlaten, Suzanne, *nooit*.’

Het zijn niet de oude mannen die deze voorzorgen nodig maken. De oude mannen hebben lijfwachten. Groot of klein, stierennek of niet, allemaal denken ze dat ze een vrouw aankunnen.

‘Je zult merken, dat mannen snel met fysiek overwicht of een wapen dreigen. De kunst is om dat tegen henzelf in te zetten. Maar beter is nog om die impulsen voor te zijn. Om te voorkomen dat ze in de aanval gaan. En als dat toch gebeurt, breng dan je eigen mogelijkheden zo laat mogelijk in stelling. Hoe langer ze je onderschatten, hoe beter.’

Aan een muur hangt een dartbord en in hoog tempo gooit ze de messen erin. In een kleine groep.

‘Dit kost jaren oefenen en het heeft me maar twee keer mijn leven gered. Ik heb maar één leven, dus één fout, iets te laat of mis gooien is het laatste wat ik dan heb gedaan. Je krijgt geen tweede kans. En geen damespistool in een tasje meeslepen. Het tasje open maken duurt vreselijk lang, grabbelen, pakken, pal verschuiven, arm optillen, richten. Kind, dat alles kost een eeuwigheid, twee eeuwigheden. Snelheid is *bijna* alles. Voor zo’n kleerkast een pistool uit zijn broekband heeft gehaald, zitten mijn messen al in zijn arm of waar ik ze wil hebben. Iedere situatie is anders, maar bijna iedere situatie heeft zijn mogelijkheden als je sneller en slimmer bent dan je tegenstander. Die gokt op kracht. En nogmaals, als hij die wil inzetten, gebruik je *zijn* kracht om hem te overwinnen. Duurt ook jaren dagelijks oefenen. En mensen doorgronden, aanvoelen wat ze willen, gaan doen, zelfs eerder dan ze het zelf weten.’

Ze lacht om mijn gezicht.

‘Je hoeft dit allemaal niet te doen zoals ik, maar in mijn beroep was het

nodig om te overleven. En ik denk dat het in een ander beroep ook goed van pas komt.’

De universiteit loop ik zelfs makkelijker door dan de middelbare school. Ik kies voor filosofie, psychologie, literatuur en kunst voor de ontwikkeling van de geest. Voor de ontwikkeling van het lichaam en als zelfverdediging oefen ik vechtsporten, met en zonder wapens. De lijfspreuk ‘een meisje moet zich kunnen verdedigen’ heb ik me eigen gemaakt. Met het paradoxale gevolg dat die vaardigheid bij sommige jongens agressiviteit uitlokt. De verdedigingskunst maakt de kunst zelf noodzakelijk. Ik heb inmiddels een zwarte band. Tante heeft een bruine judoband en ik weet zeker dat ze zonder moeite de zwarte zou kunnen halen.

Ik wil Tante evenaren, ik wil haar verbeteren. De concentratie op mijn studie en sport maken me tot een buitenbeentje. Ik vind allerlei studentikoze activiteiten niet leuk genoeg. Door de eisen die ik mezelf opleg, slaat de balans door naar studie, sporten en oefenen. Ik jog iedere dag voor dag en dauw en oefen in een afgelegen deel van het park met het werpen van de messen. Binnen is dat niet mogelijk, zelfs ondoenlijk om dat zonder pottenkijkers te doen. De relatie met de medestudenten is echter nog problematischer dan vroeger met de medeleerlingen. Tante past overal, ik pas nergens. Mijn afstandelijke houding maakt me bij de meeste jongens impopulair. Ik ben verleidelijk voor veel jongens, maar een meisje dat niet snel haar slipje uitdoet, is arrogant. De meeste jongens met wie ik nog wel omga, hebben stille verwachtingen. Dat groepje slinkt door afwijzingen; ik koester de laatste aanbidders zonder ze te veel aan te moedigen, heel voorzichtig, en hoop dat ze lang genoeg in de ban van hun hoop blijven om me door enkele jaren heen te slepen. Ik gebruik de jongens, het spijt me, maar ik heb ze nodig.

De zomervakanties beginnen altijd bij Vader, en ieder jaar gaan we eerder naar Tante die me test op mijn sportieve vorderingen. Ze is enthousiast over mijn technieken en geeft toe dat de jaren bij haar gaan tellen en ik haar als leerling overtref. Ze overdrijft en zo voel ik dat allerm minst, ze weet nog zoveel meer en heeft zoveel ervaring. Tante zegt ronduit dat ik een natuurtalent ben met de vechttechnieken en die moet uitbuiten. Maar

functioneel voor mezelf. Topsport vindt ze fysiek ongezond, en professionele topsporters noemt ze psychopaten. En de eer spreekt haar ook niet aan. Sportieve ontwikkeling in een brede zin, moet naast een studie, in balans zijn.

Tante en Vader maken veel tijd voor me vrij. Vader traint ook, hij bouwt zijn baan af, en vindt dat nodig voor zijn conditie. De schat blijkt sportiever dan ik altijd vermoed heb. Tante en ik passen onze wandeltochten aan, en hij stapt dapper mee. Ik heb hem altijd als oude, serieuze en wat saaie man gezien, die ik me helemaal niet jong kan voorstellen. Dat beeld is aan het veranderen. Hij lijkt ieder jaar als ik thuis kom jonger en warmer. Die perioden sport ik naast mijn studie fervent door. Ze zijn wel bezorgd over mijn positie als buitenbeentje. Ik vertel zo eerlijk mogelijk over de moeizame sociale contacten. Hoewel ik probeer het luchtig te houden, hebben ze door dat hun oogappel niet het populaire meisje is dat ze toch zou moeten zijn. Slim, sportief, wat is het probleem? Je studententijd is toch?

‘Ik ben ouderwets, ik heb geen behoefte aan vrijpartijtjes die uit de hand moeten lopen als ik de jongen maar zozo vind. De tussenweg is heel moeilijk te vinden.’

Ik wil niet bij hen de indruk wekken dat mijn hele studietijd bestaat uit vechten met handtastelijke jongens, dat is ook niet zo. In feite gaat het om enkele incidenten, alleen de naam van buitenbeentje blijft hangen. Ze drukken me beiden op het hart hen te waarschuwen als ik moeilijkheden raak. Heb ik problemen? Nee, ik sluit me af van moeilijkheden door anonieme pesterijen via mijn computer en mobiel te negeren. Ze adviseren me een baantje te nemen in de vakantietijd. Goed voor mijn sociale vaardigheden. Ik besteed mijn tijd liever aan studie en technische verbeteringen van mijn verdediging.

Een buitenbeentje moet een lesje geleerd, en zeker als je alleen al door je uiterlijk jongens in drommen achter je aan krijgt. Ik bekwaam me in afwijzen zonder dat ze gezichtsverlies lijden. Dat is een hele kunst, want aardig zijn, zien ze als aanmoediging en onaardig doen kan niet zonder problemen. Toch zetten afwijzingen in die beperkte gemeenschap zich om in een vijandig groepsgevoel, ik herken dat van de middelbare school. Nu

zijn de jongens echter ouder en doortastender. De slechte verliezers die denken dat zij een lot uit de loterij zijn, willen die arrogante meid een lesje leren. Die meid moet nodig een beurt hebben. Veel meisjes keren zich ook van me af. In hun aanwezigheid trek ik te veel de aandacht van de jongens; slechts enkelen wijzen me niet openlijk af. Het laveren tussen aanklappen, vijandigheid en tolereren is niet gemakkelijk en in het zicht van de haven, in mijn laatste studiejaar, overschrijden enkelen bij mij een grens.

In de kantine hoor ik een jongen zeggen, dat de zwarte professor terug naar Afrika moet. Hij is een beest dat in het oerwoud thuishoort. En hoe kan een zwarte man nou professor zijn? Hij maakt aapachtige bewegingen en oerwoudgeluiden en zijn vrienden aan de tafel lachen. Het is een stil uur, de kantine is leeg en dat is de reden dat ik even tussen colleges binnenwip voor een koffie. Nu heb ik de pech dat ik zijn opmerkingen opvang. Ik kan die niet over mijn kant laten gaan, Ik loop naar de tafel.

‘Ah, jongens, kijk eens wie we daar hebben, ons arrogante kutje.’

Hij lacht en kijkt triomfantelijk om zich heen. Ik moet denken aan een scène in een film, waarin Henry VIII lacht om de pech van een hoveling en de anderen hovelingen haastig meelachen.

‘Je opmerkingen over de professor zijn onacceptabel. Jou een beest noemen, is beledigend voor dieren.’

Hij kijkt me verbaasd aan en ik zie de andere jongens schrikken. Niemand heeft hem ooit een strobreed in de weg gelegd. Iedereen kijkt wel uit. Zijn mond valt open.

‘*Wat zeg je, kutje? Jij moet nodig klappen hebben.*’

Hij maakt aanstalten om op te staan. Vlucht als het kan, is het devies.

Vluchten heeft geen zin, rennen tot we er bij neer vallen zeker. En al zou ik ontsnappen, dan wachten ze me later wel op. Ik besluit snel te handelen, geen tweede kans. Ik ben eerder achter zijn stoel dan hij is opgestaan en trap zijn stoel naar voren. De harde plastic zitting schuift tegen de achterkant van zijn knieën en hij ploft weer in de stoel. Hij zit nu klem tegen de tafel. De stoel naar achteren duwen lukt niet, daar sta ik. Hij wil nu de tafel wegschuiven. Hij is een body builder, populair in het rugbyteam. Volgens mij is het de voornaamste reden waarom de universiteit hem wil houden. Hij zet zijn handen op de rand van de tafel en zie zijn gespannen biceps. Hij

heeft een T-shirt aan waarin hij ze kan tonen, evenals zijn brede bast. Hij leunt eerst iets naar achteren en duwt dan met zijn voorovergebogen bovenlijf en armen de tafel van zich af. Hij moet behoorlijk kracht zetten, omdat de andere jongens aan de tafel in de weg zitten. Ze slaken kreten van pijn als ze de tafelrand in hun maag voelen en de tafelpoten tegen hun benen. Het wegschuiven van de tafel duurt uren, wat denkt hij wel? Dat ik koffie aan het halen ben? Op het moment dat hij uit zijn voorovergebogen houding wil opstaan, trek ik de stoel onder hem vandaan en geef hem een duw in zijn rug, de tafel achterna. Hij verliest zijn evenwicht, klauwt naar voren, maar vindt geen houvast en slaat met zijn hoofd op de grond voor hij zijn val kan breken. Hoe staat het er mee? Komt hij overeind of is dit voldoende? Hij maakt geluid, dan is het niet voldoende. Hij ligt half onder de tafel, hij zal op willen staan. Ik duw de tafel verder weg, hé-hé-hé-geschreeuw van de andere jongens die zich net willen bevrijden en de tafel opnieuw tegen zich aankrijgen. Prima, die doen niets, en ik ben ruim op tijd om de arm van bullebak die zich net opricht een trap te geven, waardoor hij weer hard op zijn gezicht valt. Ik neem geen risico en neem zijn arm in een greep die hem pijn bezorgt naarmate hij zich verzet. Hij loeit nu van pijn en ik zeg tegen zijn maten, dat als ze iets uithalen ik eerst zijn arm breek. Ze deinzen terug.

‘Verder terug, verder.’

Ze lopen iets verder, achterwaarts. Ik moet hier heelhuids weg zien te komen. Ik zet de arm nog iets aan en hij gilt als een speenvarken. Zo’n bullebak en zo’n bast en toch zo hoog gillen. De jongens struikelen naar achteren. Ik fluister dat als hij hierna iets probeert hij daar *heel erg* spijt van krijgt. Ik laat hem los, geef hem een duw en hij rolt kermend opzij. Ik sta op en loop naar de uitgang. Als ik bij de deur ben, hollen ze naar hun kermende leider.

De jongen heeft rijke ouders die eisen van het bestuur van de universiteit dat ze die gevaarlijke meid verwijderen. Ze sturen een hoge tandartsrekening naar Vader, die de rekening verscheurt. Vader krijgt een telefoontje van de rector om te komen praten, nogal overbodig, want hij is woedend en komt zelf al verhaal halen. Tot zijn woede en verbijstering loopt hij tegen een muur op. Het gewelddadig gedrag van zijn dochter was volkomen onnodig

en buiten alle proporties. Als ik bezwaar had tegen de uitlating over de professor dan had ik daarover met de jongens moeten praten. De gemolesteerde jongen is bovendien een sieraad voor de universiteit, gevierd en populair in tegenstelling tot het vreemde meisje dat hem aanviel. Zij is allesbehalve populair en staat zelfs min of meer buiten de studentengemeenschap. Zijn dochter heeft het profiel van de eenzelvige zonderling, die plots erg gevaarlijk kan zijn. Gelukkig is het deze keer bij geweld zonder wapen gebleven, maar de volgende keer.... Afgezien van dit potentiële gevaar, al voldoende om mij te verwijderen, is het natuurlijk duidelijk dat iemand die een medestudent op zo'n manier aftuigt, niet op deze universiteit kan blijven. Ik ben bovendien een schande voor de judobond. Ik maak misbruik van een sportieve techniek, bedoeld als verdediging en niet om medestudenten de armen te breken. Vader is perplex, iedere tegenwerping roept bij het bestuur nieuwe bezwaren op. Hij alarmeert Tante die direct naar ons toekomt. Ik vertel beiden heel precies wat er is gebeurd. Dat ik hem op zijn ontoelaatbare uitlatingen aansprak en hij daarop dreigde met klappen. Ik zag geen andere uitweg meer dan hem aan te pakken. Vader constateert dat het bestuur niet naar hem luistert. Hij is onbelangrijk, ondanks dat hij zelf professor is. Tante glimlacht, en legt een arm om zijn schouder. Broer en zus zijn elkaar nader gekomen de laatste jaren, zie ik.

‘Ik hou van je George, juist omdat je denkt dat argumenten en een redelijk gesprek, waarop ze zelf zo hameren, van invloed zijn voor hun oordeel. Maar dat is niet zo. Jij telt niet, de rijke ouders des te meer.’

Ik ben geroerd en dankbaar dat ze Vader steunt.

‘Ik doe het niet graag, maar ik schakel een man in van meer gewicht dan de ouders van de jongen. Het belang van goede verhoudingen met hem brengt het bestuur tot andere gedachten.’

Tante is daar volkomen zeker van, toch kijken Vader en ik niet vrolijk. Ze lacht.

‘Kop op, ik vraag hem of hij mij een dienst wil bewijzen en ik verzeker jullie dat hij niets liever wil. Hij is heel diplomatiek. De schade blijft voor iedereen zo beperkt mogelijk.’

De bakens zijn plots verzet. Het bestuur deelt mee dat een nieuw licht op de

situatie is gevallen. Ik mag blijven, en ben van een gevaarlijk vreemd meisje bijna een heldin. De jongen mag ook blijven als hij zijn excuses aan de zwarte professor aanbiedt. Hij weigert en vertrekt, een aderlating voor het rugbyteam, en voor de universiteit die bovendien een sponsor kwijtraakt. De zwarte professor is ontdaan door het gebeurde en lijdt onder de commotie. Hij bedankt mij voor mijn steun, die hij kan missen als kiespijn. Hij zegt het heel bedekt. Zonder zulke incidenten is zijn positie al moeilijk genoeg. Ze zijn een topje van een ijsberg van anonieme beledigingen die alleen maar zullen toenemen. Ik ben geschokt.

‘Hoe had ik door kunnen lopen zonder te reageren?’

Hij kijkt berustend.

‘Zelf kan ik niet reageren, omdat mijn protesten zich uiteindelijk tegen me keren. Dus hoewel ik je steun heel erg waardeer, zijn de gevolgen voor mij.’ De gevolgen zijn voor hem. *Smeer hem* wil ik tegen de professor roepen. Ik heb met hem te doen, toch kan ik een betuiging van spijt niet over mijn lippen krijgen. Als ik mijn ervaring met de professor aan Vader vertel, is deze het met de professor eens.

‘Ja, Suzanne, je kunt wel vinden dat je het *juiste* moet doen, maar hoe zit het met je verantwoordelijkheid voor de gevolgen?’

‘Moet ik daarom doof blijven voor onrecht? Ben *ik* verantwoordelijk voor de gevolgen? Moet ik er rekening mee houden, dat die rector onredelijk is? Jij was toch ook woedend? Bij mijn handelen wil ik er vanuit gaan, dat ik leef in een wereld met redelijke mensen.’

Ik huil nog net niet. Vader neemt me in zijn armen.

Mijn studie rond ik af; zonder verdere incidenten, maar ook zonder echte vriendinnen of vrienden. Jammer, ik zie af van een afscheidsfeest. Mijn middelbare schooltijd was niet optimaal en mijn studententijd zelfs minder. Ik moet aan relaties werken, beter met mensen omgaan, anders ben ik straks echt nog een vreemd meisje.

Deel I Hoofdstuk 4

Ome Ben en Arnold

Waarin Ome Ben, eigenaar van scholen voor fitness en vechtsporten, met Arnold, één van zijn leerlingen, eigenaar van cafés en hobby-kok, hun selectietrainingen voor aankomende topmensen in het bedrijfsleven vervangen door levensgevaarlijke avonturen voor rijke excentriekelingen.

Mijn klanten noemen me Ome Ben. Ik heb een sportschool, zowel voor conditietraining als het leren van vechttechnieken. Ik heb geen sportcarrière achter de rug, maar schijn op de één of andere manier die indruk te wekken. Misschien dat mijn vierkante kop daaraan bijdraagt, maar waarschijnlijk meer nog de professionele aandacht die ik voor iedereen heb en de assistenten die ik streng selecteer. Arnold, eigenaar van een aantal cafés en een regelmatige bezoeker, blijkt een zelfde visie op zaken te hebben en we zijn gaan samenwerken. We vonden elkaar in het streven naar kwaliteit en sfeer. Meer winst is nooit weg, maar op groei van mijn school zat ik niet te wachten en volgens mij zou Arnold voor het behoud van de kwaliteit van zijn belangrijkste zaak er goed aan doen om enkele andere af te stoten. De juiste sfeer, de juiste afstand tot klanten en toch een prettige gemoedelijkheid vergt veel aandacht. Voor goede klanten ben ik Ome Ben, vrienden zonder overdreven jovialiteit. We zijn zelf regelmatig in onze zaken te vinden, Arnold in mijn sportschool en ik in zijn belangrijkste café, waar ik af en toe uit liefhebberij tap en Arnold experimenteert met goede en betaalbare schotels. In de cafés en de school staan overigens vertrouwde beheerders, want vanuit mijn sportschool exploiteren we lucratieve zijlijntjes. We zijn begonnen met een cursus voor aanstaande topmensen in het bedrijfsleven. Dat zijlijntje is er bij toeval en door bluf van Arnold gekomen. Inmiddels hebben we het alweer afgebouwd door gezeur over de betaling na een teleurstellend resultaat van een gedoodverfde opvolger van een CEO. Betaling vond direct plaats als Arnold in persoon een bezoek had gebracht aan een topman die wat moeilijk over de brug kwam. Arnold is groot en afgetraind, de vriendelijkheid zelve, behalve als hij boos is. Dat is inmiddels enige tijd geleden, nu wil hij dat soort grappen niet meer uithalen.

Aan de ene kant presteert hij onder mijn begeleiding beter op de mat, maar aan de andere kant druist het tegen zijn vriendelijke karakter in om regelmatig zwijgend en dreigend weerspannige CEO's te bezoeken om ze tot betalen aan te zetten. Arnold zinde daarom op iets anders, een andere doelgroep en met een formule waarbij de betaling vooraf moest plaats vinden.

Het oude zijlijntje bestond uit een zware fysieke cursus voor aanstaande topmensen in bedrijven. Arnold en ik raakten aan de praat met een CEO over hoe hij zijn topmensen uitkoos. We ontdekten een gemeenschappelijk tekort: de fysieke en instinctieve kant. De mannen zijn streng geselecteerd voor hun baan, voor de potentie van hun toekomstige positie en ze moeten loyaal aan het bedrijf zijn. Een profielschets van vele succesvolle leiders als basis voor een wetenschappelijk onderbouwd onderzoek, vertelde de CEO, voor 75 en meer procent de juiste man voor de juiste loopbaan en uiteindelijke positie. Bovendien kwamen daar later mentale trainingen bij. Arnold had wat sceptisch gekeken en een ongemerkte wenk gegeven voor nieuwe consumpties.

‘De fysieke kant is verwaarloosd.’

Hij zegt het achteloos. De CEO antwoordt even achteloos.

‘Het zijn nog jonge mannen die allemaal aan sport doen.’

‘Fysieke druk is anders dan sporten, ook anders dan het leveren van prestaties. Sporten is prima, maar ik denk dat ik die jongens van u al breek met oefeningen op een laag niveau. Hun selectie is erg gericht op hun verstand en grote mond. Wij willen weten hoe ze onder hoge druk *instinctief* reageren en anderen wel of niet uit het slop kunnen trekken. *Dat* moet een CEO kunnen.’

‘Wat ontdekken jullie precies?’

‘Of ze slim en sportief zijn, hoeven we niet te ontdekken, dat zal best. Of iemand de echte potenties van een topman *wel* of juist *niet heeft*, hangt van zijn karakter af. Of hij streken heeft. Die komen onder druk aan het licht.’

Ik hoorde Arnold over zijn eigen ervaringen met mij praten. Waarom ik hem onder mijn hoede nam, waren niet alleen zijn potenties. Meer stevige

jongens hebben potenties, maar dat is niet voldoende. Het moet klikken en wat voor die klik erg belangrijk was: Arnold is eerlijk en heeft geen streken. Toen hij bij me kwam was hij bol en bleek en hij wilde dat veranderen voor het te laat was. Ik zag een vriendelijke reus met onaangebroken potenties. En hoewel Arnold slim is, liet hij veel nuttige capaciteiten braak liggen. Geduld had hij nooit hoeven oefenen, en obstakels ruimde hij weinig elegant uit de weg. Hij gebruikt zijn verbeterde fysieke ontwikkeling in dienst van het runnen van zaken, zoals ik dat voor mezelf ontwikkeld heb en zoals ik hem nu hoor praten met de CEO. Ik leerde hem op alles alert te zijn en geduld te oefenen. Wat wilde ik in de eerste plaats als trainer? Dat hij zuinig omgaat met zijn overvloedige krachten en dat hij kan inschatten wat hem nog te wachten staat. Arnold is groot en sterk, maar had niet geleerd zuinig om te gaan met zijn krachten. Dat was nooit nodig geweest. Bij de training moest hij ervoor zorgen niet na twee oefeningen kapot te zijn, want er volgden meer testen. Of soms niet. En dan toch, en niets is vermoeiender door te gaan als je denkt klaar te zijn. Hij pruttelde dan.

‘Zoiets inschatten is onmogelijk, ik kan toch geen gedachten lezen?’

‘Dan valt er nog veel voor je te leren, Arnold. Vooruit denken is belangrijk in zaken en om een steeds hoger niveau van fysieke en geestelijke druk te weerstaan. Klinkt als een open deur, maar het is moeilijk genoeg.’

De CEO wilde de peiling van het karakter terug spelen op de psychologen en hun oordeel, maar Arnold hield vol dat zijn uitdagingen onvergelijkbaar harder....beter zijn dan hun oordeel via testen. De CEO ging om en hij vroeg of Arnold enkele van zijn nieuwkomers wilde.....eh....

‘Kijken hoe ze onder fysieke druk reageren.’

Arnold noemde een bedrag van vijf cijfers. Ik wist niet wat ik hoorde en de CEO nog minder, maar Arnold hief even zijn hand op. Ik moest vooral niet verbaasd kijken, terwijl Arnold over testen en resultaten praatte of we al jaren bezig waren.

‘De test eindigt als ik een duidelijk beeld heb, niet voor 75, maar voor 95 procent. Wat voor man of vrouw is het werkelijk? Belangrijk, want bij een verkeerde keus is dit cursusgeld een schijntje. Dat hoeft ik toch niet uit te

spellen?’

‘De periode of aantal keren liggen dus niet vast?’

‘Precies, eenvoudige types die we snel breken, zijn voor jou duur, want daar zijn we snel mee klaar. Jouw besparing zit in de ontdekking van zwakke kanten bij jullie favorieten. Met gecompliceerde types met meer potentie kunnen wij zo lang bezig zijn voor dat we zelf tevreden zijn, dat we verlies lijden. Het is uiteindelijk aan jou of je ons oordeel volgt of niet.’

Plots verschenen nieuwe consumpties.

‘Verlies lijden klinkt niet erg geloofwaardig.’

De CEO keek veelbetekenend om zich heen.

‘Ik geef toe dat we niet alleen verlies lijden, want wij leren zelf voortdurend.

Moeilijk te breken types zijn leerzaam voor ons. Denk erover na.’

Toen de CEO weg was, keken we elkaar aan. Die Arnold had iets voor elkaar gekregen dat niet te geloven was. Alleen was het bluf geweest. We hadden helemaal geen training voor topmensen. Arnold keek terug en op hetzelfde moment barstten we in lachen uit en omhelsden elkaar.

We gingen als gekken aan de slag. In mijn school trinden een jonge arts en een psycholoog. Net afgestuurde jongens, die we inhurden voor hulp bij het samenstellen van de training en later het schrijven en bevestigen van de rapporten. Vertrouwenwekkende deskundigen die verhullen dat een vechtjas en een hobby-kok het tentje runnen. Ze deden ook mee als zogenaamde deelnemers.

Enkele weken later belde de CEO die een collega enthousiast had gemaakt en ook enkele mensen stuurde. Enkele dagen later tekenden de CEO's en Arnold een overeenkomst en hadden we vijf kandidaten. We hebben een zware training in elkaar gedraaid die voor een belangrijk deel is gebaseerd op oefeningen waar ik Arnold zelf aan heb onderworpen. En zoals al dit soort trainingen putten we de deelnemers uit, gaan we tot de grens en dan een stapje verder. De arts moet de fysieke grens in de gaten houden en psycholoog de geestelijke. We trokken er enkele zomermaanden voor uit, maximaal drie als het echt tegen zou vallen. De periode lag dan wel niet vast, maar na drie maanden moest het bekeken zijn. De trainingen die we

hebben gedaan, hebben we tot nu na twee maanden weten af te ronden. Met de deelnemers met wie we startten, zijn we ook steeds geëindigd. Niemand haakte af, hoewel het voor sommigen een hele opgave was. We leerden ieder jaar van de ervaring en slepen in de wintermaanden de training bij.

Als het rapport over een oogappel tegenvalt, gaat een bedrijf moeilijk doen over de betaling. Hun mannetje heeft de training bijvoorbeeld zelf wel volgehouden, maar anderen moesten hem er doorheen slepen. Of als hij geen enkele tegenprestatie leverde, door gebrek aan fut of karakter of beide. Stellen we een negatief rapport over hem op. Dat vindt de CEO niet leuk, waarna de betaling uitblijft. We nemen de psycholoog mee voor de onderbouwing tijdens een gesprek, waarbij de CEO zegt tevreden te zijn met de informatie hoewel hij het heel jammer vindt dat dit resultaat er is uitgerold. Maar natuurlijk hij heeft een rapport en hij zal betalen. En dat laat dan iedere keer weer op zich wachten. Tot Arnold alleen verschijnt. Zijn postuur en licht boze uitstraling zijn dan voldoende om de weerspannige CEO echt tot betere gedachten te brengen. De teleurstelling en de prijs botsten erg. We kregen regelmatig teleurgestelde klanten die het moeilijk konden verkroppen dat hun beste man of één van hun beste mensen of geestelijk of fysiek door de mand was gevallen en over het oordeel en de hoogte van de betaling gingen zeuren. Had dit negatieve oordeel niet eerder bereikt kunnen worden? Voor wat minder geld? Arnold en ik kregen daar genoeg van. De komst van Arnold was altijd voldoende om verdere discussie overbodig te maken, maar hij begon zijn rol van incassobureau zo vervelend te vinden dat hij naar een andere doelgroep zocht die beter zou betalen. Hij kwam op het idee om ons te richten op excentrieke jonge telgen van schatrijke families.

‘Die bieden we avonturen aan, geen ingeblikte avonturen, maar levensgevaarlijke. Het echte werk, waar je mee kunt thuiskomen.’

Geinig ideeetje van Arnold die voor de uitvoering zorgt en mij als achtervanger gebruikt. Ook de arts en de psycholoog pasten in deze nieuwe opzet. Als werkelijk de nood aan de man komt, dan kan Arnold een beroep op mij doen en kom ik hem en eventueel de arts en de psycholoog de

waaghalzen redden. Dat houden we zorgvuldig geheim. De prijs is even excentriek als de jonge mannen die voor dat bedrag de mogelijkheid kopen om tijdens een avontuur het leven te laten. En geen gezeur met betalingen achteraf: het geld voor het avontuur moeten ze tevoren storten.

Ze overleven en tot mijn stomme verbazing melden er zich steeds nieuwe jongelingen. Het is in die kringen een onderscheiding, we moeten stevig selecteren, en zijn met de prijs zelfs verder omhoog gegaan. Dat helpt niet, waarna we de eisen om deel te nemen opgeschroefd hebben. Sommige kneuzen stuurden we weg, maar nu adviseren hen eerst bij Ben om aan hun conditie te werken.

De subtiele acties van Arnold bij de slechte betalers kregen een onverwacht staartje. In zowel de oude als de nieuwe doelgroep bleven ze niet onopgemerkt. Ze wilden dat Arnold ook bij hun wanbetalers langs ging. Ik zag weer een lucratief zijlijntje, maar Arnold voelde daar niets voor. Jammer, maar om nu enkele stevige jongens uit de school in te zetten om de rol van Arnold over te nemen, was een brug te ver. Het moest wel leuk blijven. En het kon leuk blijven dacht ik toen ik tegen een jong meisje aanliep, of zij tegen mij, dat mij geschikt leek voor die rol. Het gevoel was instinctief en dus juist. En toen de compagnon van Arnold, die de financiën van hun zaken beheerde, hem probeerde op te lichten, achtte ik het moment gekomen om haar in te zetten.

Deel I Hoofdstuk 5

De sportschool

Waarin Ome Ben Suzanne in een café van Arnold treft. Zij zoekt een school voor het onderhoud van haar vechttechnieken en bij Ome Ben is ze aan het goede adres. Hij ontdekt dat ze even mooi als gevaarlijk is.

Bij mijn afstuderen verraste Vader en Tante me met een bedrag waarvan ik – bescheiden - zou kunnen leven als ik geen inkomen had. Een beloning voor mijn brave harde werken tijdens mijn studie en omdat ze vonden dat het tijd werd dat ik om me heen keek. Iets meer van de wereld zien dan het rustige dorp en wat meer levenservaring opdoen dan op een campus. Ik was het geheel met hen eens en was daar ook aan toe. Zowel op de middelbare school als op de universiteit had ik de laatste jaren sterk het gevoel dat ik braaf in een bank zitten luisteren ontgroeid was. Zelfs het opdoen van nieuwe ideeën, wat ik in de eerste jaren op de universiteit geweldig vond, had ik ineens wel gezien. Ik had niet de idee dat ik iets bruikbaars geleerd had en toch zou ik iets met mijn algemene ontwikkeling moeten doen om aan de kost te komen. Maar de vraag was, hoe? Ik had me de luxe gepermitteerd te studeren wat me interesseerde zonder me te bekommeren om latere verdienmogelijkheden. Dus kunnen rondkijken in de wereld was opnieuw een geweldige luxe. Vader en Tante dachten ook dat ik mijn algemene ontwikkeling niet makkelijk te gelde zou kunnen maken en van vrijers die mij konden ondersteunen, hadden ze weinig gemerkt. Ze stelden daar geen vragen over. Ik geef mezelf een bescheiden jaarlijkse toelage, en let op de kleintjes. Ik streef ernaar zo weinig mogelijk bezittingen te hebben. Het weinige aan kleding mag wel duur zijn. Mijn levenswijze maakt een nogal excentrieke indruk op mijn paar vriendinnen.

Van een relatie is het tot nu niet gekomen. Tijdens mijn middelbare school en in mijn studententijd vond ik de jongens te veel belust op hun eigen plezier. Nou, daar gebruiken ze maar andere meiden voor. Die houding breekt me nu geloof ik op, want de ontwikkeling van seks in een relatie moet toch vanzelf gaan als het goed is? Ja, als het goed is. Het was eigenlijk

nooit goed, of niet echt goed en vaak zelfs beroerd, een beoordeling die jongemannen me niet in dank afnamen. Ik ontdek dat hoe beroerder de seks is, hoe hardhandiger ze achteraf kunnen zijn. In eerste instantie beperk ik me tot zelfverdediging en meestal is dat voldoende. In een enkel geval waarbij bij de jongeman verbazing overgaat in woede moet ik korte metten met de aanvaller maken om te voorkomen dat hij me molesteert. Je krijgt geen tweede kans, Suzanne. Ik begin op Tante te lijken, die heeft nooit de ware gevonden, maar is met de jaren kieskeuriger. Dat lijkt me geen prettig vooruitzicht, dat wil ik nou ook weer niet. Ik krijg steeds minder geduld met jongens die *mij* arrogant vinden als ik niet meteen na hun eerste flirt met ze naar bed wil. Sommigen zijn een tijdje echt lastig en om confrontaties te bemoeilijken, besluit ik regelmatig een andere stad te bezoeken, de wereld verkennen. In grote steden huur ik appartementen, niet te dicht bij de dure centra, maar in wijken waar de prijzen niet hoger zijn dan van mijn vaste stek die ik probeer te verhuren als ik weg ben. Dat tijdelijk wonen in verschillende steden bevalt me prima. Ik besepte al snel dat als je zogenaamd niets meeneemt, dat dit toch gauw twee grote koffers vol zijn. Ik moet denken hoe Tante bij ons introk en maar een koffer en wat tassen bij zich had. Dus pakte ik dit probleem rigoureuus aan. Een rolkoffertje, een handtas en meer niet. Alles wat ik ter plekke nodig heb, koop ik wel. Vliegen met alleen handbagage. Wat toiletpullen in reisuitering, een minimum aan kleding en ondergoed, een beautycase en sieraden heb ik niet, zelfs geen horloge. Ik mijd communicatiemiddelen, nieuws hoor en lees ik overal. Iedereen wil overal en altijd bereikbaar zijn, ik wil overal en altijd onbereikbaar zijn. Contact zoeken doe ik zelf wel.

Bekwaamheden zijn één, onderhoud is twee. De filosofie onderhoud ik, na de studie begrijp je dat je ergens alleen nog maar aan geroken hebt. Mijn vechtroutine onderhouden heeft een hoge prioriteit. Ik zoek een nieuwe school en het toeval helpt me. In het café waar ik de bediening net iets attenter vind dan elders is het nog niet druk, net voor happy hour. Tegen de jongen achter de bar die uit is op een praatje laat ik me ontvallen dat ik een sportschool zoek. Hij raadt me de sportschool van Ome Ben (SOB) aan of

Ome Ben's Trainingen (OBT).

‘Wat is het? SOB of OBT?’

‘SOB is de officiële naam, maar iedereen zegt OBT.’

‘Ik vind de namen nogal louche klinken.’

De jongen lacht. Hij traint zelf op die school. De school is juist gerenommeerd, want vroeger stuurden alleen bedrijven er hun veelbelovende mensen naar toe. Voor anderen was de school toen te duur. Ome Ben is daarmee gestopt, hij heeft nu normale prijzen, maar de goede naam is gebleven.

‘Wat voor mensen trainden daar vroeger?’

‘Het waren geen trainingen, maar testen. Zij testten topmensen, of aankomende toppers van grote bedrijven. Van die lui die denken dat als ze een pak aan hebben een bedrijf kunnen leiden. Maar nog niet droog zijn achter hun oren.’

Ik glimlach, hij is niet onaardig en doet een beetje stoer, maar het is zelf nog een jochie.

‘Jij bent wel droog achter je oren?’

Hij lacht, maar is toch een beetje beledigd.

‘Ik heb een groene band.’

‘Zo, dat is niet mis.’

Ik hef mijn glas en feliciteer hem. Als ik wil afrekenen, steekt hij ineens zijn hand op en zegt: ‘Ome Ben.’

Ik draai me om en zie een wat gedrongen man met een vierkante kop keurig in het pak. Hij steekt ook joviaal zijn hand op ter begroeting en kijkt dan naar mij. Hij laat zijn opgeheven hand zakken en steekt die naar mij uit en zegt met een brede grijns nog eens zijn naam. Hij heeft pretogen en is duidelijk van me gecharmeerd. Hoe oud is hij? Misschien ouder dan hij oogt, één bonk spieren zo te zien en hij beweegt makkelijk. Ik steek mijn hand uit en die verdwijnt in een kolenschop en even hard. Ik zeg mijn naam.

‘Ze zoekt een sportschool, Ome Ben.’

Ome Ben grijnst breder.

‘Dan ben je aan het goede adres.’

Hij houdt nog steeds mijn hand vast, gaat op een barkruk zitten, maar laat

mijn hand niet los. Hij lacht en ik moet ook gaan zitten, terwijl hij mijn hand schudt. Hij neemt me ongegeneerd op en de jongen tapt twee bier die hij voor ons neerzet. De seconde dat Ome Ben zijn linkerhand uitsteekt om zijn bier te pakken, duw ik mijn hand hard naar voren en omhoog en gelukkig schiet hij los uit de grote klauw. De zware man beweegt maar iets naar achteren, ondanks de druk die ik achter de duw had gezet. Zijn lach gaat over in verholen verbazing, ik pak met mijn linkerhand ook mijn bierglas en glimlach.

‘Ik kom graag langs.’

Ome Ben pakt zijn glas en buigt zijn hoofd in wat ik aanneem moet doorgaan voor een waardering van mijn actie om mijn hand terug te krijgen. Na nog een biertje ben ik Suus en is hij Ome Ben. Hij geeft een kaartje met het adres en hoopt me snel in zijn school te zien.

Het adres van de sportschool lijkt me onjuist. Op een ochtend sta ik in een trainingspak en met een sporttas in mijn hand voor een ouderwets bankgebouw, ik zie geen bord of zelfs maar een naam. Ik zoek een bel. Ik probeer de deur van het ouderwetse bankgebouw die verrassend soepel opengaat. Binnen sta ik in een atrium, een grote overdekte hypermoderne ruimte. De ruimte is hoog en licht met in het midden een balie voor een glazen liftschacht waarin ik een lift naar boven zie gaan. De balie heeft veel schermen en ik zie een oudere man in een uniform. Achter hem staan op een pilaar de namen van de bedrijven die er gehuisvest zijn, advocaten en ingenieurs, behalve Sportschool Ome Ben , SOB, noch OTB, Ome Ben’s Trainingen. De receptionist laat me rustig de pilaar bekijken voor hij me begroet en zegt dat hij weet waar ik voor kom. Ik groet hem en wacht af. Hij glimlacht en zegt dat hij aan mijn trainingspak ziet wat ik wil en dat hij even mijn identiteitsbewijs wil zien. Hij controleert de gegevens met die op zijn scherm.

‘Hartelijk welkom. Dit is de eerste maar ook de laatste keer dat u door deze ingang naar Ome Ben’s Sportschool en Trainingen gaat. U krijgt een lidmaatschapskaart en dat is tevens de sleutel tot de school.’

Hij pakt uit een la een enveloppe.

‘Ome Ben heeft op u gerekend. Hierin zit uw pasje en een eenmalige code. U moet die na het eerste gebruik veranderen en liever niet noteren.’

De ingang van Ome Ben’s trainingscentrum zit in een steegje naast de hoofdingang. Ik loop het steegje in en net als ik me onprettig voel en me afvraag of dit allemaal wel in orde is, zie ik een deur. Naast de deur zit een kaartlezer in de muur en ik duw mijn pasje erin. Het schermpje licht op en vraagt de code. Als ik het pasje uit de lezer haal, hoor ik een klik en kan ik de deur openen. Ik stap een korte gang in met aan het eind een liftdeur en een trap. Lift of trap? Ik druk op de liftknop en de liftdeur gaat direct open. Ik zet mijn tas op de drempel en kijk naar het paneel. Vijf etages en naast de vijfde OBT. Ah, Ome Ben’s Trainingen, de eerste aanduiding. Ik trek mijn tas naar binnen en druk op de knop. Het is een moderne lift. Spiegelwanden weerkaatsen een enigszins verhitte Suus. Ja niet zo gek denk ik wrevelig, de adresaanwijzing is minimaal. Als de lift stopt en ik uitstap, sta ik een gang met planten in potten en een glazen wand met erachter een ruimte waar ik het bekende tafereel zie van mensen in judopakken. Ik blijf enige tijd kijken voor ik doorloop. De ruimte is groot en er komt licht vanuit een gedeeltelijk glazen dak. Het ziet er allemaal bijzonder goed geoutilleerd uit. Iets verder is een open ruimte met een balie. Aan een kant zie ik een restaurant. De vrouw achter de balie heet me vriendelijk welkom. Ome Ben verwacht me en ze waarschuwt hem. Ze vraagt me even te wachten. Nog voor ik zit, staat Ome Ben naast me. Hij begroet me hartelijk, vraagt of ik koffie wil en gaat me voor naar een tafeltje. Ik zie een sportman, niet de zakenman in het café. Hij geeft trainingen voor nieuwelingen, gevorderden en onderricht in speciale technieken. Een folder belooft speciale technieken, ‘Je wilt je zelfverdediging bijspijkeren?’

Ik neem een slokje koffie.

‘Ik wil het onderricht in de speciale technieken. Niet de training, maar *de* training van Ome Ben. Ik kan me verdedigen, maar het kan altijd beter.’

Ome Ben kijkt vriendelijk, maar onbewogen. Ik zie ineens een glimp van de harde trainer achter de aardige sportman. Hij gelooft er niet veel van.

‘Dus gewoon bijspijkeren.’

‘Nee, ongewoon verbeteren.’

‘OK, laat maar eens zien wat je kan.’

De zwarte band telt niet. Laat maar zien wat je kan. Ome Ben is zeker dertig kilo zwaarder dan ik en is op de mat een rotsblok. Ik heb me voorbereid, de introductie in de kroeg was een waarschuwing. De voorbereiding is niet optimaal, ik moet nu direct aantreden. Tijd voor enige concentratie, sparren, even oefenen is er niet bij. Ik verdenk hem ervan dat hij mij dat niet gunt om een voorsprong te hebben. Hij is zwaarder, ervaren, maar ouder en weet niet wie hij tegenover zich krijgt. Eerst zo lang mogelijk ontwijken, concentreren en die seconde gebruiken als in de kroeg. Die seconde zien aankomen, die seconde uitlokken en dan heel veel doen in een seconde, zonder denken, je bent het niet zelf meer, het gebeurt. Na wat inleidende en zoekende bewegingen probeert Ome Ben een greep, maar ik ben weg en laat zien dat hij een tandje moet bijzetten. Dat doet hij meteen, ik ontsnap ternauwernood aan een houdgreep en moet in een hogere versnelling. Hij heeft een geweldige conditie, is beresterk en verbluffend vlug. Ik spreek alles aan wat ik heb, maar de seconde komt niet en plots zit ik vast en moet afkloppen. We buigen en ik zie aan zijn blik dat ik genoeg ‘in huis’ heb.

‘Suus, je bent gevaarlijk.’

Hij ziet wat rood en hijgt.

Ik glimlach.

De speciale technieken zijn verleden tijd vertelt Ome Ben, de folder is verouderd. Wat ik vraag, intuïtief juist handelen onder grote druk was trouwens iets voor een groep met de begeleiding van een arts en psycholoog. Ik ben teleurgesteld. Wat hij vertelt, lijkt me heel nuttig en ik laat voorzichtig iets los over mijn problemen met jonge mannen. Dan sta ik ook onder druk en val steeds terug op een zelfde harde verdediging. Dat moet beter kunnen. Ome Ben luistert aandachtig en kijkt me strak aan.

‘Suus, in de kroeg.....de manier waarop je je hand bevrijdde bij de eerste ontmoeting, verraadde je al veel. Zo’n reactie komt niet zomaar, het is het resultaat van veel oefenen. Je handelde intuïtief en ik denk dat ik je niets meer kan leren. Misschien kan ik nog wat van jou opsteken.’

Deel I Hoofdstuk 6

De Coach en de eerste opdracht

Waarin Suzanne zich ontwikkelt tot wie ze is. De Coach doet haar een voorstel dat ze niet kan weigeren, waardoor ze in een baan rolt die ze niet heeft voorzien.

Ome Ben is in korte tijd, de Coach met en hoofdletter en een tweede Vader - ook met een hoofdletter - voor me. Ik heb hem in vertrouwen genomen over mijn probleem met jongens en mannen. Ik trek ze aan als een magneet spijkers, maar hoe ik weer van ze afkom, is even lastig als om spijkers van een magneet te trekken. Ik geef sowieso mijn adres niet, ik zie al een leger stalkers staan. Ik geef ook geen telefoonnummer en wil na een weinig bevredigend uitje verdwijnen. Vaak gaat dat zonder problemen, maar af en toe niet en dan lukt dat zelden zonder klappen; de problemen van de campus bestaan ook daarbuiten. Mijn verzoek 'blijf van me af' heeft het tegenovergestelde effect. De Coach ziet na een pak slaag dat ik moest uitdelen direct dat er iets aan de hand is. Ontkennen is geen optie, dat schaadt onze vertrouwensrelatie en daarnaast heb ik behoefte aan troost, aandacht, en begrip. Ik vertel hem erover en hij luistert geduldig en begripvol. Mijn oefeningen met hem komen uitstekend van pas, maar het lijkt of met mijn hogere niveaus ook het niveau van gekte toeneemt bij de idioten, of ik nu wel of niet met ze naar bed ga. Het gaat uiteindelijk om enkele gevallen, maar die zijn eigenlijk al te veel. Wat schort eraan? Ik heb toch wel enige mensenkennis? Of ben ik af en toe verblind door mijn lustgevoelens?

Hoewel mijn relatie met de Coach openhartigheid vereist, vind ik het ook moeilijk om hem over mijn mislukkingen met jongens en mannen te vertellen en ik bagatelliseer confrontaties. Tot op een ochtend de krant een foto plaatst van een afgetuigde jongeman bij een uitvoerig interview. Hij is overvallen door een jonge vrouw die hem zonder aanleiding had neergeslagen. Hij had een gebroken sleutelbeen en zijn arm zat in een mitella. Hij schilderde haar af als een gek en gevaarlijk. De jonge vrouw had duidelijke vaardigheden getoond in het vechten, dus zij zou via sportscholen

te vinden moeten zijn. Ik lees de krant voor ik naar de sportschool ga, en bel direct de Coach die het artikel al gezien heeft en zijn conclusies getrokken. Hij heeft me al uit de administratie gelicht en de belangrijkste mensen getipt voor het geval de politie navraag komt doen. Hij raadt me aan even te vertrekken. Dat lijkt me toch wat overdreven, het gebeurde in een andere stad, tijdens, of liever, na een groot evenement. Heeft de politie mensen om in de stad en zelfs andere steden te zoeken? De knul wilde weer te veel, en werd agressief. Zijn woord tegen het mijne, wat is het probleem? De Coach zegt dat ik het zekere voor het onzekere moet nemen. Ik doe wat hij zegt en heb tegelijk de pest in. Ik ben slachtoffer, al heb ik dan blijkbaar een slechte smaak wat mannen betreft. Ik pak mijn koffertje en handtas, doe de enkele bederfelijke etenswaren uit mijn koelkast in een plastic tas en trek de deur van mijn flat achter me dicht. Bij de burens zet ik de tas voor de deur en gooi een kaartje met hartelijke groeten in de bus.

Na enkele maanden ben ik terug. De Coach is blij me weer te zien. De politie is ook bij hem langs geweest en dat heeft hem achteraf verbaasd. Wat een tijd en geld om aan een jongen te besteden die beter zijn mond had kunnen houden.

Op een ochtend wil de Coach me even spreken en niet over de training. Hij komt met een voorstel dat ik niet kan weigeren. Hij heeft een bevriende zakenrelatie, Arnold, die denkt opgelicht te zijn door de man die zijn financiën regelt. De Coach wil de man snel en hard aanpakken, niet via de legale weg, de zaak is duidelijk. Als Arnold een rechtszaak aanspant en wint, is het geld foetsie. Het geld is er nu nog en een dreiging met een harde aanpak moet voldoende zijn om het terug te krijgen. Hij vindt mij daar uitermate geschikt voor en hoopt dat ik hem van dienst wil zijn. Voor zijn vriend, Arnold, een aardige jongen.

‘Hij is de eigenaar van het café waar we elkaar ontmoet hebben.’

‘Is dat een illustratie van zijn aardigheid?’

De Coach negeert mijn opmerking. Hij noemt een bedrag waar ik een percentage van krijg. Ik ben gevlod en het bedrag is aantrekkelijk. Ik moet moeite doen om gewoon te blijven kijken. Mijn eerste reactie is dat ik gevlod ben en de tweede is dat ik de Coach iets schuldig ben, hij een

tweede Vader is en ik hem niet kan laten vallen. En hij gokt erop dat ik mij verplicht voel aan zijn verzoek te voldoen. Mijn derde reactie is dat ik me voor het blok gezet voel, en daarom verraden, want weigeren is het einde van onze vriendschap. De Coach stelt een manier van werken voor waar ik niet om sta te springen. Hoe komt hij erbij om te denken dat hij me hierin kan betrekken? Beland ik niet in een circuit waar ik niet meer uit kan stappen? En hoe zit het met de gevaren om geweld te moeten gebruiken? Ik ben net enige maanden weg geweest om de gevolgen van geweld te ontlopen. En hoe groot is de kans dat er geweld bij te pas komt? Dat is een nasleep die al heel gauw rumoeriger is dan een interview van een beledigde festivalganger, waarvoor de ordebewaarders al idioot uitgebreide zoekacties op touw zetten. Hoeveel speurneuzen zet de politie dan niet in als iemand naar de politie stapt die over zijn bureau is getrokken of met een mes is bedreigd? Gaan ze weer alle sport- en vechtscholen doorlichten? Dat kan nooit goed blijven gaan en wil ik een dergelijk risico lopen? En waar ziet de Coach me voor aan? Blijkbaar toch niet voor dat ouderwetse, keurige meisje dat ik ben. Saai, dat probeert na te denken over geweld, met een strak dagpatroon van sporten, schrijven en lezen. En in feite ben ik wars van geweld. Mijn vierde reactie is dat het te gelde te maken van mijn vaardigheden aantrekkelijk is. Dat schrijven van artikelen levert voorlopig niets op. In plaats van de ellende van mislukte ontmoetingen en afgewezen artikelen lonkt dan nu de mogelijkheid iets tot een succes te maken. En eigen verdiensten, eigen geld, dat komt niet te vroeg. Ik voel me ook gevleid. De vraag houdt een erkenning in dat hij me ertoe in staat acht zonder brokken te maken. Ik voel dat het pleit beslist is: het bevalt me niet helemaal, maar weigeren kan ik evenmin. Ik kan de Coach niet missen en ik ga akkoord. Ik moet toch mijn onvrede luchten en zeg dat hij een boef is. Hij doet een voorstel dat ik niet kan weigeren. Ik probeer het als grapje te brengen, maar dat mislukt. Het is ernst, ik ben boos. Het doet me goed als ik zie dat mijn boosheid hem raakt. Hij kijkt gekweld, en zwijgt.

De echte boef is de man die alle financiële zaken van Arnold behartigt. Arnold is 'op avontuur' zoals de Coach het uitdrukt. Samen hebben ze een bureau voor exclusieve avonturen, waarbij de inzet je leven is. De Coach wil

er niet al te veel over uitweiden. Hij wil nu alleen kwijt dat de doelgroep voornamelijk schatrijke excentriekelingen zijn die een ultieme kick zoeken, zonder vangnet. Ik geloof er geen bal van. Die Arnold zet toch niet voortdurend zijn leven op het spel? De Coach geeft toe dat hij de verkoopversie geeft. In werkelijkheid staat hij klaar om in te grijpen als dat nodig is, maar dat de avonturiers daar nooit achter mogen komen.

‘En als iemand onverhoopt omkomt? Is dat wel eens gebeurd?’

‘Verongelukt, noem ik dat, Suus, nee dat is nooit gebeurd. Even afkloppen.’

‘En hoe lang duurt zo’n avontuur van Arnold?’

Ik was wel nieuwsgierig geworden naar die Arnold.

‘Hij was al vertrokken toen ik je ontmoette en hij zal, als jij zijn boekhouder tot rede gebracht hebt, zo ongeveer terugkomen. Hij zal natuurlijk kennis met je maken. En jij met hem, neem ik aan?’

Dat kan ik niet ontkennen. Een caféhouder die een waanzinnig avonturenbureau heeft met de Coach. Twee heren die een raar bureau hebben, dat echter zeer lucratief is. De Coach is een bijzondere man voor wie ik snel een zwak had. Als die Arnold maar iets van hem weg heeft, heb ik zeker een zwak voor hem. Een aardige, vriendelijke jongen volgens de Coach, maar niet kinderachtig. Dat eerste moet ik afwachten, het tweede geloof ik direct. Suzanne, het wordt trouwens tijd dat je eens echt beet hebt.

Mijn voorbereiding is grondig, ik herinner me de aanpak van Tante die eerst zoveel mogelijk informatie wil over haar potentiële klant. De Coach is onder de indruk, ik vraag meer dan waarop hij heeft gerekend. En vooral ook over de financiële kant; ik moet zekerheid hebben dat zijn boekhouder Arnold echt bedriegt. De Coach is even beledigd.

‘Onzin Coach, dit zijn zaken. Leg het me uit, maar ik stel me onwelwillend op. Je moet me overtuigen. En als ik niet overtuigd ben, doe ik het niet.’

Hij kijkt even donker en lacht daarna.

‘Ik overtuig je, Suus.’

De boekhouder, een aantrekkelijke man van een jaar of 45, is helemaal overdonderd wanneer ik in zijn kantoor sta en hem namens Arnold ter verantwoording roep. Ik laat me niets wijs maken, ik pareer zijn uitvluchten

en met zijn pogingen de zaak te bagatelliseren, heb ik weinig geduld. Hij wil ten slotte nog weten wat er gebeurt als hij weigert te betalen.

‘Dan hebben we een hele ongezellige avond.’

Ik zeg het voor ik het weet en realiseer me de consequentie als ik zijn verraste gezicht zie. Hij draait de idee van een hele ongezellige avond om en bedenkt wat een hele gezellige avond inhoudt. Hij tekent de papieren die ik voorleg en betaalt in mijn bijzijn. Nu ben ik degene die overrompeld is. De buit is binnen en hoe moet ik nu terugkrabbelen? Hoezo terugkrabbelen? Hij ziet er prima uit, hij is wat ouder dan de mannen die ik gewend ben en waarschijnlijk is dat een voordeel. En misschien is mijn spontane opmerking wel ingegeven door een sluimerende gedachte dat als hij over de brug komt ik wel met hem naar bed wil. Als een soort beloning.

Hij laat ergens een tafel reserveren. Hij heeft zijn verlies genomen en probeert zijn ego nu op te krikken door op de versiertour te gaan. Dat hoeft helemaal niet, in de auto naar het restaurant zoen ik hem. Hij krijgt wat hij wil, en wat ik wil.

De avond in het restaurant is zowel voor hem als voor mij geweldig. Ik had bij het kaarslicht liever wat anders aan gehad dan het zakelijke pakje, maar hij is in de wolken. We hebben een gesprek dat spannend en ontspannend is, omdat we weten hoe de avond eindigt. Hij is openhartig, mede door de wijn, waarvan ik nip. Ik hef regelmatig het glas om hem te tonen dat ik aardig meedoe, een les van Tante. Hij is gescheiden, heeft af en toe een vriendin, maar is deze avond in de zevende hemel. Ik beaam het later. De seks van de ervaren man is beter dan ik in jaren heb meegemaakt. Ik kies te jonge jongens. Die jongens zijn nog te veel met zichzelf bezig, willen zich bewijzen. Gelukkig had hij niet zoveel gedronken dat de alcohol een belemmering was, maar de drank zorgde er wel voor dat hij als een blok sliep. Ik wachtte nog even en belde een taxi. Ik kleepte me aan en sloop naar zijn voordeur waar ik niet lang hoefde te wachten.

De Coach is verheugd over mijn snelle succes. Ik vertel hoe het gegaan is, dat hij eigenlijk snel betaalde, omdat hij meende dat hij dan met mij naar bed kon. Ik zeg dat ik overrompeld was, maar snel bedacht dat het pleit

gewonnen was en ik een nachtje met hem als een beloning begon te zien.

‘Arnold heeft een oponthoud, maar is heel nieuwsgierig naar je. ’

‘Oh?’

‘Ja, het maakt niet veel uit dat je de tijd hebt genomen voor je in actie kwam.’

Daar doelde ik niet op met mijn ‘oh’. Ik ben verbaasd en enigszins verontrust dat de Coach zegt dat Arnold heel nieuwsgierig is. Hoe komt dat? En wat de Coach laat merken, is dat hij mijn voorbereiding erg grondig en lang vond. Dat kan me weinig schelen, ik moet het uiteindelijk doen. De manipulaties van de boekhouder moest de Coach door zijn financiële adviseur aan mij laten uitleggen. Dat duurde even, want het is voor mij onbekend terrein.

‘Zijn boekhouder, inmiddels ex-boekhouder, heeft Arnold gebeld over de teruggave van het geld. Hij had gehoopt dat Arnold voldoende tevreden was, dat die hem wilde vertellen wie de jonge vrouw was die bij hem langs is geweest. Hij veronderstelde dat Arnold jou gestuurd had. Arnold zei naar waarheid dat ik dat had gedaan en hij je niet kent, maar is nu ook extra nieuwsgierig, want zijn boekhouder was wanhopig. En dus kreeg ook ik die brok wanhoop aan de lijn.’

Dat laatste klonk als een verwijt en dat was het ook. Mijn eerste reactie om kwaad te worden, verwerkte ik snel. Ik had een belangrijk advies van Tante genegeerd: onverwachts komen, snel handelen en weer gaan. En raak onvindbaar. Dat laatste had ik nu niet in de hand gehad. Mijn tweede reactie was dat de Coach gelijk had. Arnold kent mij weliswaar niet, maar de boekhouder belde daarna de Coach.

‘Je hebt gelijk Coach, geen gedoe. Ik ben overigens ook nieuwsgierig naar die Arnold.’

Naar die Arnold, die weet dat ik naar bed ben geweest met zijn boekhouder, die hem bedrogen heeft.

Deze eerste ervaring was euforisch. De spanning, het succes, de beloning, de prima seks, alles werkte mee om volgende opdrachten aan te nemen. In de opdrachten die ik accepteerde is mijn voorbereiding en inschatting over het verloop correct. Ik heb dit te danken aan de lessen van Tante. Mijn tactiek hangt af van het profiel dat ik krijg van de wanbetalers en tot mijn

genoegen merk ik dat mijn mensenkennis in deze gevallen behoorlijk is. Ondanks alle voorzorgen loopt een plan nooit geheel als voorzien, maar naast mijn aftocht als eerste zorg is mijn tweede zorg dat ik geen geweld hoeft te gebruiken. In een enkel geval bleek dat niet te vermijden en houd ik de waarschuwing van Tante voor ogen: 'je krijgt geen tweede kans, Suzanne.' De eerste klap moet definitief zijn en hiervoor was tot nu veel respect en het pleit beslecht.

De Coach blijkt veel klanten met problemen te hebben. Toch beperk ik me tot zaken waarvan ik inschat dat ik geen al te grote moeilijkheden ondervind. Ik ben kieskeurig, omdat ik foutloos wil werken. Ik moet bijvoorbeeld als het uit de hand loopt een gegarandeerde vluchtroute hebben. Bij een van de opdrachten kon ik gebruik maken van mijn buitenlandse appartement. Dat versnelt de uitvoering enorm. Anders gaat nogal wat tijd zitten in het zoeken van contacten met wie ik een relatie aanga die zo goed is, dat ik ieder moment kan aankloppen. Ik probeer aan te pappen met vrouwen in een sportschool, tijdens openbare bijeenkomsten van plaatselijke filosofieclubs, een expositie of gewoon door een toevallige ontmoeting bij een kopje koffie of een glaasje in een bar. Geen mannen, want die denken dat ik iets met ze wil, en een vriendschap houden ze niet vol. Met één van de vrouwen dreigde de relatie ook geen stand te houden toen ze ook seks wilde. Het contact verbrak ik, maar dat vond ze jammer. Ze wilde het contact behouden en kreeg zelfs de sleutel van haar flat. Opdrachtgevers ken ik niet, wil ik ook niet kennen en zij kennen mij niet. De communicatie met klanten verloopt via de Coach. Ik wil onzichtbaar blijven. Ik heb mijn lesje geleerd. Op internet ben ik alleen een publiciste als ze via een enkel artikel mijn naam vinden. Voor een publiciste ben ik merkwaardig schuw en opvallend afwezig op sociale media. Voorlopig hou ik dat graag zo.

De marketing van de Coach is uitstekend, want de bedragen die ik vraag, krijg ik. Het bedrag laat ik afhangen van mijn eerste onderzoek. Ik oriënteer me grondig voor ik toezeg. Een zaak die ik verdacht vind, doe ik niet. In een milieu waar ze hun financiële handel en wandel zelf niet zo nauw nemen, lossen ze hun zaakjes zelf maar op. Een enkele opdracht heb ik geweigerd,

niet vanwege de betaling, maar omdat hij me niet beviel. Ik onderhandel niet over mijn besluit. De Coach respecteert dat en schermt me af. Ik neem een opdracht pas aan als ik de zaak gerechtvaardigd vind *en* haalbaar acht. Dat laatste is ook een reden om te weigeren. Als ik zelf niet voor honderd procent zeker van ben, dat het me lukt, zeg ik niks toe. Tijdsdruk interesseert me niet, ze zoeken maar een ander. In de meeste gevallen gaat het om zaken die al enige tijd slepen, dus ineens haast hebben en mij proberen op te jagen, lukt niet. En ik ga pas tot actie over als een klant akkoord gaat met het uiteindelijke bedrag en ik de kosten van de voorbereiding heb gekregen. Ondanks al deze eisen had ik in de tijd dat Arnold ‘op avontuur’ was, al enkele zaken tot een goed einde gebracht. Ze legden me geen windeieren en waren prima voor mijn zelfvertrouwen.

Deel I Hoofdstuk 7

Liefde op het eerste gezicht

Waarin Arnold en Suzanne achtereenvolgens vertellen hoe hun ontmoeting verloopt; ze vallen als een baksteen voor elkaar. Arnold peilt voorzichtig of ze echt vrij is en of ze een tweede afspraak met hem wil maken.

Mijn ‘avontuur’ loopt niet goed, allerlei verwikkelingen in de uitgezochte regio verhinderen dat we er ons in begeven. We besluiten even af te wachten en anders elders ons geluk te beproeven. In die tijd neemt Ben contact met me op. Hij doet dat tijdens een tocht alleen als het echt nodig is. Alweer een tijd terug had ik Ben gevraagd of zijn financiële raadsman eens in mijn boekhouding wilde kijken. En mijn vermoeden was bevestigd: die had iets merkwaardigs ontdekt. Mijn boekhouder, die ik het financieel beheer van de cafés toevertrouw, belazert me. De raadsman kon mij niet meer bereiken, omdat ik al onderweg was en had daarna Ben gewaarschuwd.

‘Nou lekker, Ben, ik kan niet even terugkomen.’

‘Arnold, dat hoeft niet, ik heb iemand die dit varkentje voor jou gaat wassen. Een jonge meid, Suzanne, ik moest alle zeilen bijzetten anders had ze me van mijn eigen mat geveegd.’

Arnold slaakt een kreet van verbazing.

‘Dat is niet te geloven, Ben. Maar wat heeft dit met ‘ze gaat dit varkentje voor mij wassen’ te maken?’

‘Ze is slim, Arnold, ze bereidt zich voor alsof ze dit werk al jaren doet.’

Dit klinkt me als muziek in de oren. Geen gezeur met advocaten, mijn boekhouder moet gewoon mijn geld terugstorten of anders vallen er klappen.

‘Als ze dat kan, is dat heel mooi, ik heb schoon genoeg van dat werk.’

‘Ik heb haar vijf procent geboden.’

‘Peanuts, Ben, als ik er aan denk wat advocaten vragen. Die dame komt me bijzonder goed uit, want ik voel er niets meer voor om als boze Arnold achter die stomme fraudeur aan te gaan.’

‘Dus je vindt het goed?’

‘Of ik het *goed* vind? Ik vind het geweldig.’

‘Rustig, Arnold, ik wil alleen even je toestemming. En ga er vanuit dat je geld binnen is, maak je daar maar geen zorgen meer over.’

Ik ben natuurlijk al lang blij, knagende onzekerheid tijdens mijn tocht kan ik niet gebruiken. En dan komt Ben met een opmerking die me toch wakker houdt.

‘En je moet direct achter dat meisje aan als je terug bent.’

Die laatste opmerking van Ome Ben verbaast me. Ik vraag direct hoe ze eruit ziet. Ben houdt een verhaal over panthers, snelheid, ogen waarin je wegzinkt, een glimlach, geen gelach, ik weet niet wat ik hoor. Ben is ineens aan het bazelen. ‘Mooi’ of ‘gewoon’ is het antwoord dat ik dan verwacht. We hebben nooit over relaties gesproken. Hij ziet me af en toe met een nieuwe vriendin, maar onthoudt zich van commentaar. Hij zal niet erg nieuwsgierig zijn, want mijn gedrag is niet zo bijzonder voor mijn leeftijd. Ik ben waarschijnlijk meer benieuwd naar zijn privé – leven, want hij moet toch een begerenswaardige wat oudere vrijgezel zijn? De eerste dagen vergeet ik zijn opmerking om achter dat meisje aan te gaan. Ik heb wel wat anders aan mijn hoofd. Dat ze Ben bijna gevloerd heeft, is opmerkelijk, maar het meest opmerkelijke is de dringende toon waarop Ben sprak. Enige tijd later ga ik daar toch over piekeren. Wat bezielt Ben? Wat is het voor een meisje, dat hij zich ineens met mijn privé - leven gaat bemoeien? Mooi is niet genoeg, daar doet Ben niet opgewonden over. Mijn vriendinnen mogen er best zijn. Dat ze sportief is, is een aardige combinatie, dan vallen er wat vriendinnen af. Maar waardoor is Ben dan zo opgewonden geraakt? De dame begint me behoorlijk bezig te houden, maar na enige tijd verdringen de inspanningen van dit avontuur mijn gedachten aan haar. En dan ineens belt mijn boekhouder. Hij wil van me weten wie het meisje is dat ik heb gestuurd.

‘Ik heb geen meisje gestuurd.’

‘Kom op, Arnold, ik heb de zaak recht getrokken, ze heeft me er op gewezen misverstand.....ze werkte voor jou, jij kent.....’

‘Ik ken haar niet, ik heb alleen Ben toestemming gegeven om jou op je misverstand te wijzen, meer niet. Verder weet ik niets. Ik ben blij dat ze je heeft overtuigd.’

Hij begint te soebatten, hij begrijpt dat ik niet zo bereid ben hem ter wille te zijn, maar hij bekent wanhopig te zijn. Mijn boekhouder staat bekend als de jongen met 'het gouwe pikkie'. Hij is knap en charmant, dus dat hij haar in bed kreeg, kan ik me voorstellen. Uit zijn wanhoop begrijp ik dat ze in bed meer dan goed was. Hij gelooft me niet en als ik ophang, laat ik hem bijna in tranen achter. En dat voor 'de veroveraar' die met een knipoog en korte babbel iedere meid in zijn bed krijgt. Ome Ben opgewonden, het gouwe pikkie in tranen, ik kan nu ook bijna niet wachten om haar te zien. Ik kwam in de verleiding om een moeilijke klimpartij te schrappen, dat zou een behoorlijke omweg en veel tijd schelen. Het is een verleidelijke gedachte, maar dat kan ik niet maken, we hebben ons daar op voorbereid. De onderneming duurt nog enkele maanden en die gaan nu voor mij minder snel voorbij dan anders. Als we eindelijk alle avonturen afgewerkt hebben, die de jongemannen zowel fysiek als geestelijk goed hebben doorstaan, ben ik meer opgelucht dan anders en complimenteer hen uitgebreider dan ik gewend ben te doen. Hoe dichter we huis naderen hoe ongeduriger ik ben. Als ons vliegtuig naar huis vertraging heeft, ben ik woest, terwijl ik anders mijn schouders ophaal en me verbaas over de boosheid van anderen. Ik kan bijna niet wachten om haar te zien.

Als ik geland ben, bel ik Ome Ben die zegt dat ze in mijn café zit. Ja, *nu, op dit moment*, dus *gaan, meteen*. In de taxi op weg naar mijn café hoor ik Ome Ben zo veel mogelijk uit. Ben struikelt over de superlatieven: bijzonder, slim, gevaarlijk en ze trekt mannen aan als paardenpoep vliegen. Vreemde vergelijking ineens.

'Bijzonder, slim, gevaarlijk en nog vrij?'

'Arnold, nog wel, ze heeft continue vriendjes maar daar is ze snel op uitgekeken en sommigen kunnen dat moeilijk verkroppen en zijn dan handtastelijk. Ze komen allemaal van een kouwe kermis thuis.'

Ben bekent dat toen hij zei dat hij haar 'bereid had gevonden' de opdracht aan te nemen, hij dat iets te rooskleurig had voorgesteld. Ze was boos geweest, had hem een vertrouwensbreuk verweten. Uiteindelijk had hij haar goed ingeschat, want hoewel ze niet de indruk maakt om geld verlegen te

zitten, was de verleiding van het aantrekkelijke bedrag en de uitdaging te groot geweest. En ze heeft na de eerste opdracht er niet de brui aan gegeven, maar verscheidene zaken afgewerkt.

‘Ze pakt het professioneel aan, Arnold. Ze heeft lef, maar ze is zeker ook doorgegaan omdat de eerste keer zo goed verlopen is met.....’

‘OK, Ben, ik ben er, bedankt.’

Als ik mijn café binnenkom, zie ik meteen een meisje of liever jonge vrouw zitten die me de adem beneemt. Natuurlijk, zij is het, dat kan niet anders. Slank, sportief en duur gekleed zo te zien, vol roodbruin haar, kort gehouden. Als ze mij ziet lacht ze stralend. Haar lach is veroverend, haar ogen lijken me op te slokken, en ik voel me licht in mijn hoofd. Ik begrijp de wanhopige boekhouder, de opgewonden Ben. Het schemert me voor de ogen, Jezus, ...wat een kind. Kind? Jaar of 25? Jonger of ouder? Je weet het tegenwoordig niet. Ik lach wat scheef terug en begroet de jongen die vanachter de bar vandaan is gekomen om mijn tassen van me over te nemen. Ik loop in trance naar de tap. Snel, twee bier. Ik pak de glazen en begin aan een tocht waarbij ik mijn vriendinnen de revue laat passeren en in gedachten allemaal afschrijf. Een flard van het gesprek van Ome Ben gaat door mijn hoofd als ik naar haar toeloop. Ze kijkt naar buiten.

‘Een witte raaf, Arnold. Kracht en schoonheid. Als ik wat jonger was....’

Ik ben in een heel lage, ontspannen modus gegaan in een poging er niet overduidelijk als een idioot uit te zien. Zet de glazen voor haar neer en kijk vragend naar de stoel schuin tegenover haar. Ze kijkt op en ik stort in peilloze ogen. Ik stel me voor en ze glimlacht, een glimlach die de vloer doet golven.

‘Ah, Arnold, aangenaam, Suzanne.’

Ze heet Suzanne en nog wat. Ik weet niet meer precies wat we gezegd hebben, maar ik zie haar blozen en zo lief dat ik meteen met haar over de grond wil rollen. Haar bruinrode haar omlijst een gezicht met grote grijsgroene ogen, volle lippen, prachtige tanden en ze heeft een teint die me aan hele dure make-up doet denken. Ze heeft een jack aan die haar borsten verbergen, maar ik veronderstel dat die in orde zijn, zoals haar slanke

figuur. Haar kleding is eenvoudig maar duur. Veel meiden dragen iets dat er op lijkt. Ze vertelt dat ze toevallig een deel van het gesprek van twee heren naast haar hoorde en stiekem hun conversatie heeft gevolgd. Ze raakte geïntregeerd in hun gesprek door de filosofische terzijdes. En dan komt toevallig een vriendin van mij langs die overdreven om mijn nek gaat hangen. Ze roept dat ze me zo gemist heeft en laat opzichtig aan Suzanne merken dat ze zich niets moet inbeelden. Jezus..... wat een pech. Te stom om te beseffen dat ik haar nu kan missen als kiespijn, en zeker hierna ook. Hoewel, ik wil ook niet direct laten merken dat ik aan haar voeten lig. Bij wijze van spreken. Stel je voor dat ze een vriend heeft, of een man en kinderen. Dat laatste geloof ik niet, maar je weet nooit. Ik zie haar naar me kijken en glimlachen, terwijl ik me van mijn vriendin probeer te ontdoen. Ik stel de dames niet aan elkaar voor en voel me gelukkig, euforisch en beroerd tegelijk.

0-0-0-

Ik zit in het café waar ik te vinden ben als die Arnold terug is. Ik heb niet aan de Coach gevraagd hoe hij er uit ziet. Dat ik zei ook nieuwsgierig naar hem te zijn, vond ik meer dan genoeg. En ja, het is zover. Ik zie een grote jongeman binnenkomen, gebruid, gespierd, met wat gebleekt bruin haar. Dat moet de avonturier zijn, hij is nog in tropentenuis. Hij sjouwt met een paar tassen. Hij kijkt zoekend rond en ik gooi er mijn beste lach tegenaan. Ik voel in een scheut door me heen dat ik deze man niet moet laten lopen. Ik voel veiligheid, betrouwbaarheid, zie rust en zelfverzekerdheid. Hij lacht wat scheef terug en loopt vastberaden door naar de bar, waar één van de jongens de tassen van hem overneemt. Zijn halve lachje maakt hem aardig, maar zijn vastberaden manier waarop hij doorloopt, voelt als een klap. Nooit heeft mijn lach mij in de steek gelaten. Ik ben er zuinig mee. Het is Arnold, maar ook als hij Arnold niet was geweest, had ik mijn lach ingezet. Ik ben in verwarring, hij loopt door. Ben verzekerde me hij is toch geïnteresseerd in mij? Ik ben letterlijk verdoofd, kijk nietsziend naar buiten. Ineens staat hij naast me met twee glazen bier en vraagt of het goed is en of hij bij me mag

komen zitten. Ik heb opnieuw moeite met de nieuwe situatie. Mijn lach heeft dus wel gewerkt. Natuurlijk is bier goed, alles is goed. Zelf ziet hij er ook goed uit, stelt zich voor als Arnold. Ha, *de* Arnold, ik glimlach opgelucht en zeg mijn naam.

Zijn hand is koel door het koude glas, maar zijn stem is warm en zacht.

‘Ome Ben zei dat je hier zat en dat we maar eens kennis moesten maken.’

Ome Ben, Ome Ben...heeft me natuurlijk beschreven, ...heeft mijn lach het werk dan niet gedaan?

‘Ik dacht dat je naar me toe kwam, omdat ik naar je lachte.’

Ik zie hem ineens verlegen kijken, een avonturier die levensgevaarlijke tochten onderneemt en wat verlegen lacht.

‘Mijn god, die lach verhinderde me bijna door te lopen. Het is dat ik mijn kroegen blind de weg weet, want ik kreeg vlekken voor mijn ogen.’

Hij komt direct met een soort liefdesverklaring. Wel snel, maar ik vind het niet erg, ik vind het heerlijk. Mijn lach werkte dus wel degelijk, en van zijn bekentenis smelt ik meteen. Om maar wat te zeggen, vraag ik naar zijn kroegen. Ik weet het wel en vraag het toch.

‘Jouw kroegen?’

‘Ja, ik heb enkele kroegen in de stad, onder andere deze. Zoals je weet.’

Hij kijkt nu veelbetekenend.

Ik bloos. Hé, die Arnold is aardig en open, maar laat wel meteen merken dat hij weet dat ik met zijn boekhouder naar bed ben geweest. Ik vraag dommig opnieuw naar de bekende weg.

‘En jij weet alles?’

Ik voel mijn wangen gloeien, goed begin, Suus, handig.

‘Zeker, alles, en bedankt voor de dienst die je verleend hebt.’

‘Je hebt me uitstekend betaald.....’

‘Was het meer dan waard.’

‘En dan weet je dus ook.....’

Waarom zeg ik dat? Hij heeft al drie keer duidelijk gemaakt dat hij het weet.

Ik blijf maar mijn glazen ingooien, ik ben van de kaart.

‘Ik weet alles van Ome Ben, nou en?’

Ik vind hem geweldig, ik klets wat over een gesprek dat ik hoorde voor hij

arriveerde, maar ben in gedachten met hem bezig. Hij heeft bruine ogen, flink wat bruin haar, gebleekt door de zon. Hij lacht gemakkelijk, breed, stevige armen en handen. Net als ik denk dat ik wil weten hoe hij ruikt, komt een jonge vrouw binnen, die op hem toeloopt. Ze kijkt even naar mij en gaat dan erg demonstratief om zijn nek hangen. Dat had ik graag gedaan. Arnold kan er niet omheen, een vriendin die duidelijk weinig gelegen komt, maar hij moet aandacht aan haar besteden. Hij doet dat elegant, ik ben blij dat hij de wederzijdse begroeting achterwege laat. Ik ben rozig door de drank en na zijn ‘nou en?’

-0-0-0-

Ik werk de vriendin met zachte drang weg, die doet gelukkig niet te moeilijk. Suzanne kijkt het glimlachend aan en ik hoop niet dat ze denkt dat dit mijn vaste vriendin is. Ik heb geen vaste vriendin en denk wat een geluk, want ik zou het meteen uitmaken, wat niet altijd even makkelijk is. Als ik nog twee bier wil halen, wil ze een wodka. Ze vraagt van alles, maar haar belangstelling voor het reilen en zeilen van het bezit van kroegen hou ik af. Ik wil alleen weten of zij vrij is. Ik wil zekerheid. De gedachte dat ze het niet is, doet bijna pijn. Ik moet vechten tegen de verleiding om rechtstreeks te vragen of ze een vriend heeft, of een man, of een kind.

‘Geweldig kennis met je te maken, Suus, ...’

Ze glimlacht.

‘..... ik zou graag nog eens afspreken.’

Haar ogen twinkelen; ik zou haar meteen willen pakken, hier, het is mijn café....

‘Ik kijk er naar uit, Arnold.’

Ik raak weer licht in mijn hoofd, het is niet normaal. Ze stapt op, ik zwaai naar de jongens achter de bar, Suus glimlacht en zwaait ook. Die jongens weten straks heel goed wie ze is. Ze loopt voor me uit en ik zie sandaaltjes, ongelakte teennagels, fantastische benen en billen in een strakke broek, een slanke hals boven het korte jack, waarin haar glanzend roodbruine haar in een punt eindigt. Door haar soepele loop hoor ik Ome Ben: een panter en gevaarlijk. Geen make-up en geen tasje, denk ik ineens. Buiten loopt ze naar

een oude, maar goed onderhouden fiets. De banden zijn zelfs nieuw. Ik kijk nog eens goed, maar geen make-up zo te zien. Ze ziet mij naar haar fiets kijken, terwijl ze hem van het slot doet.

‘Gevonden beestje, zelf opgeknapt en weer puik.’

Gevonden beestje? Bedoelt ze gejat of in de zin van een koopje dat ze zelf heeft opgeknapt?

‘Ziet er goed uit. Heb je iemand die dat voor je doet?’

Ik ben bang dat mijn stem raar klinkt.

Ze glimlacht, loopt met de fiets aan de hand naar me toe. Ze steekt haar hand uit en trekt mijn hoofd naar haar toe. Ze kust me snel licht op mijn wang. Ik ruik iets lichts en heerlijk en het is weg.

‘Nee, ik heb daar niemand voor en al had ik iemand, dan *nog* zou ik het zelf doen.’

Als ze opstapt, dringt het tot me door dat ik haar telefoonnummer niet heb.

‘Je telefoonnummer?’

‘Bel Ome Ben.’

Deel II Hoofdstuk 1

Een nieuwe opdracht

Waarin Suzanne met de Coach en Arnold zich grondig voorbereiden op een grote, complexe opdracht. Ze ontmoet tegen haar zin opdrachtgevers die verbaasd zijn dat de uitvoerder een vrouw is. Arnold begrijpt waarom zijn boekhouder wanhopig was toen Suzanne spoorloos verdween.

Suzanne voert regelmatig zonder problemen een opdracht uit; in zijn school geniet Ben van zijn klanten, vooral van haar. Arnold experimenteert met koken van schotels in verschillende prijsklassen voor zijn vestigingen, en zet af en toe voor A&B Adventures zijn leven op het spel. Ben vraagt zich af hoe lang Arnold dit nog wil doen. Hij kan Arnold snel te hulp schieten, hulpdiensten in de buurt waarschuwen als het nodig mocht zijn, maar de gevaren blijven akelig echt. Hij heeft Arnold aan Suzanne gekoppeld, en bemerkt dat een verliefde Arnold een andere avonturier is dan een vrije Arnold. Gelukkig lopen ze niet te hard van stapel, want dan verandert met hun leven ook dat van hem. Het zal toch snel genoeg over zijn met de avonturen als de relatie stand houdt. De formule veranderen door – voor de deelnemers - de zekerheid in te bouwen dat ze weer thuiskomen, is niet de bedoeling; ze hebben geen toeristenbureau.

Suzanne, de Coach en Arnold zitten in het kantoor van SOB, de Sportschool van Ome Ben. Ze zitten in Ben's kantoor op zijn verzoek. Ben heeft een nieuwe opdracht ontvangen. Niet voor hun avonturenbureau, niet voor zomaar een klantje voor Suus, maar voor een grote opdracht voor haar. Te groot voor haar alleen, het lijkt Ben een project voor hen allen. De juridische afdeling van een multinational is verdwaald in buitenlandse overheidsregels; het bedrijf dreigt honderden miljoenen aan betaling mis te lopen en als klap op de vuurpijl heeft de klant het bedrijf een boete opgelegd van eenzelfde omvang. De juridisch afdeling gooit de handdoek in de ring, de buitenlandse overheid verandert tussentijds de spelregels. De CEO en enkele directeuren doen een laatste poging en bezoeken de opdrachtgever en ook zij vangen bot. Ze verlaten de vergadertafel met de zekerheid dat verder

onderhandelen geen enkele zin heeft. Het geduld van het bestuur van de onderneming is op; het eist een snelle oplossing en anders kunnen de CEO en nog wat mensen hun biezen pakken. Een oplossing is niet eenvoudig en de laatste hoop van de CEO, een compensatie van een groot deel van het verlies door de eigen overheid zit er waarschijnlijk niet in. Bedrijven die zaken doen in risicovolle landen kunnen in aanmerking komen voor een compensatie, maar niet voor manipulaties van één klant, hoe corrupt ook, zelfs niet als het om een overheidsopdracht gaat. De garantie is bedoeld voor overmacht zoals een revolutie. De bedrijfsjuristen van de CEO vrezen dat de hoogte van het bedrag ook een drempel vormt – en eerlijk is eerlijk – hun eigen risico-analisten hadden het risico als ‘hoog’ ingeschat. Een vorige CEO had toch doorgezet. Kortom, nieuw gesteggel, nu met de eigen overheid duurt te lang, daar zal het bestuur geen genoeg mee nemen. Als de CEO ten slotte de handdoek in de ring wil gooien, komen de juristen met een laatste voorstel. Ze stellen de CEO voor uit een ander vaatje te tappen nu de legale weg doodloopt. Hij heeft niets te verliezen en alles te winnen. Hij krijgt niet te veel details, boeven vang je met boeven, zoiets. En hij kan het bestuur snel succes beloven, relatief snel wel te verstaan.

De specialisten hebben niet lang op groen licht hoeven wachten en daarna heeft één van hen Ome Ben benaderd. Ben schetst kort de situatie die in essentie weinig verschilt van andere gevallen, behalve dat het nu om een kwart miljard gaat, en de wanbetaler een buitenlandse overheid is. De specialisten die zich met de zaak hebben bezig gehouden, advocaten en managers van het bedrijf, hebben in een ander deel van de stad een kantoor ingericht als een commandocentrum waar ze de besprekingen willen houden. Ze willen op hun hoofdkantoor ieder gerucht vermijden over wat ze plan zijn. De drie vragen zich af of ze dit verzoek aan kunnen. Lang speculeren heeft geen zin, ze moeten eerst meer informatie hebben. Suzanne stelt nog eens ten overvloede dat hoe ingewikkeld dergelijke zaken ook mogen liggen en hoe groot ze ook mogen zijn, zij evenals een rechter niet alleen een bewijs wil hebben van het onrecht, maar dat ze ook overtuigd moet zijn. Natuurlijk, Suus, en Ben maakt een afspraak.

De deskundigen vragen zelfs of ze apart naar ‘het centrum’ willen komen. Suzanne stelt deze voorzorg op prijs, de heren zwijgen. Het bedrijf heeft alles wat ze van de zaak van belang achten in het ‘commandocentrum’ bijeengebracht. De drie zien een archiefkast, computers, aan de wanden hangen kaarten en plattegronden. In een hoek staat een koelkast en een koffiezetapparaat en benodigde spullen eromheen. De heren waarderen dat, Suzanne ook, maar nu zwijgt zij. Ze schudden handen met de andere specialisten van het bedrijf die hun verrassing verbergen als Suzanne de uitvoerder blijkt te zijn. Suzanne ziet dat als een positief punt en zoals ze meteen vermoedt, verloopt de eerste verkennende bijeenkomst soepel. De groep loopt in vogelvlucht de onderdelen van het project langs om een idee van de omvang te krijgen.

De deskundigen van het bedrijf hebben het project in vier grote onderwerpen ingedeeld: ten eerste de juridische-financiële kant, ten tweede de rechters die hun overheid steunen; ten derde de Secretaris van de Partij die als stroman is ingezet door de tegenpartij, en ten vierde de eigenlijke tegenpartij, het Ministerie van Rechtvaardigheid dat de betaling van een overheidsrekening van honderden miljoenen al lang tegenhoudt en plots een even hoge boete eist. De belangrijkste man op het Ministerie is een zekere C. die op de achtergrond blijft. Het bedrijf heeft een vermoeden dat de boete te maken heeft met een bijeenkomst waar alleen mensen komen met een zeer grote invloed op de economie en politiek van het land. En als extra, eigenlijk een vijfde onderwerp: als Suzanne in haar opzet slaagt, zou het bestuur ook nog graag weten wat die geheimzinnige club op die bijeenkomst bespreekt. Iedereen weet dat de leden jaarlijks bijeenkomen en iedereen vermoedt van alles, maar niemand weet iets zeker.

Als laatste onderdeel van de eerste verkenning krijgen de drie uitleg over de kaarten en plattegronden en de plaats van de bijeenkomst, een afgelegen buitenverblijf, waar niemand ongezien in – of uit kan.

De dagen die volgen zijn lang en intensief. Suzanne trekt zich in een aangrenzende kamer terug met de financiële specialisten, de Coach en Arnold bekijken de kaarten, ‘het veld’ met de ogen van de ondernemers van het avonturen bureau. De bedrijfsmensen laten alles wat ze willen aan

etenswaren en drank langs brengen, ze willen zelfs geen schoonmakers toelaten. Vaatwerk stapelt zich op, koffiebekers vallen om, prullenmanden raken vol. Suzanne ziet de troep toenemen, de mannen hebben blijkbaar nergens last van. Tante deed veel, maar eigen troep kan iedereen zelf opruimen, daar is ze niet voor. Denken deze aardige mannen dat het meisje het centrum opruimt? Niemand maakt aanstalten. Suzanne ruimt haar eigen troep op. Niemand volgt haar voorbeeld tot ze zonder iets te zeggen met een arm ruimte maakt op een bureau en alles wat op de grond belandt achteloos wat ter zijde schopt.

Suzanne heeft inzicht gekregen hoe het Ministerie te werk gaat. De financiële experts hebben de zaak uitgelegd en vergelijkbare zaken boven water gekregen, die weliswaar geen bewijs zijn, maar wel zeer illustratief. Suzanne is overtuigd van de doorgestoken kaart met de rechters, en de stromanfunctie van de Secretaris. Die C. is weinig subtiel te werk gegaan, overtuigd als hij is van zijn macht en gesteund door zijn ervaring dat bedrijven na een bepaalde tijd de moed opgeven. Misschien was hij vroeger voorzichtiger, maar nu stapelen de bezwarende gegevens zich bijna moeiteloos op. Suzanne moet verschillende partijen tot bekentenissen van hun valse spel dwingen.

Suzanne, de Coach en Arnold zijn zeer tevreden over de inzet van de groep en de laatste dag voor puntjes op de i komt sneller dan verwacht. De CEO en enkele directeuren komen onverwachts langs om polshoogte te nemen. Ze willen Suzanne zien en zijn aan de ene kant onder de indruk van haar, maar geloven aan de andere kant dat hun eigen mensen te veel in haar zien. Die jongens hebben zich door een veel te aantrekkelijke jonge meid voor zo'n onderneming laten inpakken. Hoewel ze van de experts alleen maar positieve geluiden hebben gehoord, kunnen ze maar moeilijk geloven dat dit meisje het bedrijf een kleine half miljard kan besparen. Tot ze het meisje zien glimlachen op een manier die verraadt dat ze heel goed weet wat ze denken en het hen nog zegt ook.

‘Jullie twijfel is mijn eerste voordeel als jullie mijn tegenstanders zouden zijn. Ik heb er al menigmaal gebruik van kunnen maken en tot mijn verbazing in een zaak zelfs meer dan één keer. Vooroordelen zitten diep.’

De verbazing van de heren gaat over in lachen, opgelucht lachen. Ze is nog wel even mooi, maar geen katje om zonder handschoenen aan te pakken. De heren gaan nog even zitten, en willen klinken op de goede afloop. Ze zijn ineens gerustgesteld en op hun gemak en vinden het een positief punt dat er geen drank is, het versterkt hun goede indruk. Ze heffen jolig de glazen met en zonder prik: eerst op het ongedaan maken van de boete, dan op de betaling van de rekening en ten slotte op het infiltreren van de bijeenkomst. Suzanne maakt zeker meer kans dan één van hun deskundigen, haha, een compliment. Ze hebben er een ‘extraatje’ voor over als het haar lukt.

De CEO en de directeuren vertrekken vol goede moed en ook de bedrijfsjongens trekken zich terug en laten de verdere uitwerking in het veld aan de Coach en Arnold over. Die hebben zich gebogen over de verschillende locaties, van het Ministerie, van de rechtbank, van het privéadres van de hoogste rechter, het gebouw van de Partij en ten slotte waar Suzanne een appartement kan betrekken. Ze wil er twee en in de goedkoopste delen van de Stad. De Coach en Arnold aarzelen. Is dat niet het gevaar opzoeken?

‘Een meisje.....’

‘.....moet zich kunnen verdedigen.’

Ze vullen haar slogan in koor aan.

‘Ja, dat is prima, maar....’.

‘Jongens, jullie hebben verkeerde zorgen. Belangrijker is hoe ik er ongezien arriveer. Agenten in uniform en burger bewaken alle toegangswegen, ze observeren, controleren, fouilleren iedereen.....op stations, vliegvelden, op alle aanvoerwegen.’

De heren kijken schuld bewust, zo voor de hand liggend en ze hadden aangenomen dat ze wel het vliegtuig en de trein zou nemen en informatie konden ze later sturen. Suzanne wrijft het hen in.

‘En in het centrum, het hol van de leeuw, kan ik niet ongemerkt mijn voorbereidingen treffen. En stiekem verdwijnen naar een buitenwijk waar de surveillance minder is, valt ook op. Waar is de toerist gebleven?’

De Coach en Arnold knikken wat.

‘En vliegen? Ze registreren iedereen uitvoerig. Wat komt u doen? Wat is uw

beroep? U bent toerist, u komt wat rond kijken? U logeert niet in een hotel in het centrum? U heeft appartementen buiten het centrum gehuurd? Ah, u bedoelt dat u bij ons wilt rondneuzen? Wilt u maar even meekomen? Ik zit meteen vast voor verdere ondervraging en er ligt een dossier, met foto's bij C. op zijn bureau voor ik überhaupt de grens over ben. Lekker jonge meid wil met een smoes het land in, misschien is ze iets voor je.'

Bij dat 'lekkere jonge meid' en 'misschien is ze iets voor je' kijken de Coach en Arnold verbaasd op. Suzanne glimlacht en loopt naar de kaart. 'Om de grens ongezien te passeren, koop ik een pick-up en rij onder hun radar langs deze heuvelrug naar de Stad. En het mooie is dat ik maar een klein stukje woestijn hoeft over te steken om de Stad te bereiken, nou?' De mannen moeten lachen om haar idee. Het is een moeilijk berijdbaar terrein en wat onder de radar? Als ze daar gesnapt wordt, is het afgelopen. En waar ze de Stad wil bereiken is een vrijwel onbewoonde deel, een gevaarlijke buitenwijk. Gevaarlijk, omdat het alziend oog van de overheid afwezig is.

'Suzanne, je valt van de regen in de drup.'

Suzanne is onvermurwbaar. De heren hebben een bureau voor echte avonturen en nu moet zij over gebaande paden lopen....eh...rijden? Die gebaande paden zijn in dit geval veel gevaarlijker dan de ongebaande.

'Jongens, ik wil een begaanbare...eh... *berijdbare* route.'

Bij nadere inspectie van de kaart en verkenning van het terrein zien ze zelfs een weg, met weliswaar een rivierbedding, maar die is droog. En als ze de buitenwijk bereikt, staat er zowaar een pompstation.

'Kijk eens aan, mannen, prima punt om te 'landen.' De benzine zal erg van pas komen, en zo'n pompstation betekent dat dit stadsdeel bewoond is.'

'Je koopt een pick-up?'

'Ja, een hele stevige en ik zorg dat ik er mee onder de radar blijf. Ik denk dat ie ook snel moet zijn. Wat ik wil zal een lieve duit kosten.....'

De Coach heft theatraal zijn armen omhoog.

'Oh ja, ik zie die bak al voor me, Arnold, een tank en even duur.'

'Ben, ik zie die kar ook voor me en het lijkt me een prima plan.'

Suzanne glimlacht dankbaar naar Arnold en lief naar Ome Ben.

'En jullie moeten twee appartementen voor me regelen zonder dat die

allesziende overheid het in de gaten heeft. Dat lukt alleen op een behoorlijke afstand van het centrum, waar de overheid het opgegeven heeft om iedereen in de gaten te houden. Jongens, wat fijn dat we het eens zijn.'

Arnold en Ben schieten in de lach over 'wat fijn dat we het eens zijn'. Ben haalt een pen uit zijn binnenzak.

'Komt voor elkaar. Je krijgt je route en je appartementen. En beheers je een beetje met de aanschaf van een terreinwagen. Hier is een pen voor je tocht. Het is meer dan een pen, je kunt er ongemerkt opnamen mee maken en die projecteren, zelfs met geluid. Als je hem bij je steekt, kunnen we je volgen. Zo volg ik Arnold op zijn tochten.'

'Jullie zien me overal?'

'Buiten, als we willen, binnen niet.'

'Kan ik hem ook uitzetten?'

'Nee, niet meenemen is de enige mogelijkheid om van ons af te zijn. Hij geeft een signaal af waardoor we je kunnen volgen. Wij kijken natuurlijk niet dag en nacht.'

'En anderen?'

'Nee, alleen wij kunnen je volgen, je hoeft niet bang te zijn dat het ding je locatie aan anderen verradt.'

Meer kunnen ze niet doen. Als Suzanne de Stad bereikt, moet ze improviseren.

De Coach omhelst Suzanne. Hij mompelt nog iets van 'ik zwaai je niet uit' en vertrekt. Suzanne loopt op Arnold toe en klimt in hem. Ze duwt hem op de grond en kruipt tegen hem aan. Ze heeft het bed tot nu afgehouden, want ze is bang. Het mag niet mis gaan. Maar het gaat toch niet mis? Al haar slechte ervaringen waren met onervaren jongens waar ze onvoldoende om gaf. Ze verwijt de jongens dat die zo op hun eigen bevrediging uit waren, maar zij was dat eigenlijk niet minder. Arnold is van een ander kaliber, bovendien is ze weg van hem, dus wat weerhoudt haar? Ze heeft hem eerlijk gezegd dat ze niet goed weet wat haar tegenhoudt, maar dat haar beste verklaring is, dat hij te belangrijk voor haar is om hem in de rij kortstondige minnaars te hebben. Ze durft niet direct te zeggen dat ze gewoon bang is. Arnold had gelachen en gezegd dat hij die rij dan toch verbreekt? Ze had

gehuild, door haar tranen heen had ze gezegd dat ze in haar hart een ouderwets meisje is, nu het er echt voor haar op aankomt, wil ze niet in zijn rij vriendinnen, nog niet.

‘Suus, nou toch, wat een onzin, ik zit niet in jouw rij minnaars en jij niet in mijn rij vriendinnen. Ik verbreek die rij jongens en jij mijn rij vriendinnen, de compagnon....’

‘Natuurlijk ben ik de beste wip.’

Ze zei het voor ze het wist. Ze zei wat ze dacht en wist en toch toch nog even niet. Arnold kreeg de slappe lach, hij had gezegd dat ze dat getob opzij moest zetten, hij zou haar wel pakken als hij nee...als *zij* er aan toe was. Hij had haar tranen gedroogd, ze is zijn Suusje.

Nu zo vlak voor haar vertrek voelt Suzanne weer de spanning van het moment. Ze gaat voor een flinke tijd weg, de onderneming is moeilijk, en dat laatste zit haar in weg. Een moeilijke onderneming die wel wat weken gaat duren en niet zonder risico's is.

‘Ik ga ook zo weg, Arnold. Een goed moment voor onze eerste wip, maar ik ben bang dat het nu niet goed lukt, mijn hoofd zit vol.....’

Ze kust hem.

‘Maar je wipt toch niet.....?’

Ze tikt hem op zijn borst.

‘Je kunt je hoofd misschien juist leeg maken....’

Ze tikt wat harder.

‘Misschien is het juist niet.....’

De vloer is hard, daarna voelt ze hem alleen, ruikt ze hem alleen. Arnold wil wat laten zien, zich bewijzen. Het hoeft niet, ze weet dat het heerlijk zal zijn, ze stuurt hem lichtjes; ze wil langzaam opbouwen, ze mist even een bed, maar heel even, dan is alles zacht en gaat ze in hem op.

Arnold schrikt ineens wakker en ziet het goudbruine haar van Suzanne, een lichte glimlach, hij weet niet of ze wakker is of niet. Hij is licht in zijn hoofd, de kleuren zijn feller alsof hij drugs heeft gebruikt. Het was geen wip, het was een kermis, hij zat in zweefmolen en een achtbaan met de

kleuren erbij, nee, hij *was* de zweefmolen, hij *was* de achtbaan. Hij voelt zich licht en gelukkig, anders dan na het gebruik van drugs. Hij wil dit opnieuw beleven, hij beweegt, gaat iets verliggen en dan voelt hij hoe hard de vloer is, hoe zijn schouder koud is en pijn doet. Hij ziet Suzanne glimlachen om zijn vertrokken gezicht. Ze richt zich soepel half op, ze kust hem licht, staat op en zoekt haar kleren. Arnold heeft het ineens koud, hij mist een bed, hij had er heel wat voor gegeven als ze in een bed hadden kunnen duiken. Ze kijkt naar hem om.

‘Arnoldje, kleed je maar aan, het is te koud voor een vervolg en de vloer is hard.’

Ze lacht zachtjes bij het gezicht dat hij trekt. Ze kijkt daarna weer ernstig.

‘Ik ben niet zo blij dat de CEO en die andere heren langskwamen. De deskundigen moesten ons bijpraten, dat is onontkoombaar, maar De Coach had die directeuren van me weg moeten houden. Ik wil mijn opdrachtgevers niet kennen, dat weet’

‘Ik was een opdrachtgever en mij ken je toch ook?’

‘Je was niet de directe opdrachtgever, en als de boekhouder en de Coach hun mond hadden gehouden, dan had ik je’

Arnold legt zijn wijsvinger op haar lippen.

‘.....dan had de Coach ons niet gekoppeld en had ik het niet zo koud gekregen.’

Ze glimlacht, dat is zeker winst, ze kust hem op zijn wang.

‘Als ik terug ben, *als* ik terug ben, dan’

‘*Als* je terug bent? Wat zeg je nu? Overigens we kunnen toch naar mijn warme’

‘Arnold, het moment is voorbij.....mijn hoofd staat er niet meer naar, het vlees is sterk, maar mijn geest.....’

‘Het vlees is toch zwak?’

‘Nee, de vleselijke verlangens zijn sterk.’

‘*Vleselijke* verlangens....mijn hemel...ik hoor een dominee, vlees en geest, je bent eigenlijk een ouderwets meisje en even onduidelijk.’

‘Jij bent toch ook niet helemaal ontspannen voor je aan een avontuur begint?’

‘Nee, maar daarom wip ik altijd als een gek voor ik ver.....’

‘*Arnoldje, steun* me, ik heb je nodig.’

Ze voelt zijn armen steviger om haar heen en ze legt haar hoofd in zijn hals.

‘Natuurlijk, Suusje, flauw grapje, en wat ruik je lekker.....’

‘Jij ruikt ook goed, Arnoldje.....’

Arnold is verrast, dat heeft hij niet eerder gehoord.

‘.....naar eerlijk zweet.’

Als antwoord buigt hij zijn hoofd snuivend naar haar oksel. Suzanne duwt hem lachend weg en springt op. Dit moet het afscheid zijn, ze is blij en bang tegelijk.

Deel II Hoofdstuk 2

De pick-up en de oversteek

Waarin Suzanne van een enorme pick-up, eigenlijk een truck, een onverwoestbare tank laat maken. Haar tocht naar de Stad eindigt bij een rivier die normaal in dit seizoen een klein stroompje is. Een expeditie van bergbewoners ontdekt haar; de leidster blijkt de zus van C.

Arnold en de Coach nemen contact met Suzanne op die hen bericht dat ze bij een betrouwbare handelaar een enorme pick-up vond, een kruising tussen een pick-up en een truck. Ze laat hem tot een tank ombouwen. De pen zoemt, ze stelt het beeld in en ze hoort de stem van Arnold .

‘Suusje.’

‘Arnoldje.’

‘Suusje, ik zit hier met de Coach.’

‘Jongens, jullie willen het naadje van de kous weten over de pick-up?’

‘Hoi, Suus.’

‘Hoi, Coach.’

‘Nou, niet het naadje van de kous, maar je inschatting.’

‘De inschatting is bijna drie ton en een week, maar het kan iets langer duren. Ik vind dat ik moet doorzetten. De route is echt ruig en..... Wat zitten jullie nou te lachen?’

Bij de ‘drie ton’ trekken ze allebei een gezicht en bij haar argument de truck aan te schaffen, lachen ze.

‘Suus, je weet best waarom we lachen. Je vindt zo’n foute bak gewoon geweldig.’

De Coach plaagt haar, maar daar zit ze niet op te wachten.

‘OK, ik weet wanneer ontkennen geen zin heeft. Overigens, als ze hem maken zoals ik me voorstel, willen jullie hem houden. Vinden *jullie* die foute bak nog leuker dan ik.’

‘Daar heb *jij* weer gelijk in Suus.’.

Hij plaagt nog steeds, maar toch draait de Coach wat bij.

‘Echt prima mensen gevonden, gouden lui. We komen problemen tegen waar ze gretig hun tanden inzetten.’

‘OK, we weten dat je van gouden lui houdt, dus hou de tijd in de gaten.’

Ben grijnst opzichtig.

‘Mannen, ik neem een risico, ik weet het. Misschien kost het iets meer tijd en lopen de kosten op. Toch hebben ik dit voorzien. Als ik ongemerkt de Stad wil naderen, doe ik dat met een pick-up, en die moet in het terrein waar ik doorheen wil mijn leven redden, dus.....’

‘Jezus, Suus, ruim een week? Is dat nodig? Of zijn die jongens zo aantrekkelijk?’

De Coach zegt dingen die niet leuk voor haar en Arnold zijn, hoe grappig hij het ook bedoelt.

‘Coach, Arnold zit bij je. Hij denkt nog steeds dat ik een ouderwets meisje ben. Dat wil ik even zo houden, dus hou je een beetje in. OK, ik heb twee weken als maximum in mijn achterhoofd. Als uiterste termijn. Ik wil de hele boel mechanisch en niet elektronisch, alle traceerbare troep eruit.....’

‘Haha, ook je ramen? Met het handje zwengelen? Zelfs geen centrale vergrendeling?’

‘Niks, helemaal niks. En dat is nog maar een bijkomstigheid. Als niet alles is gelukt zoals ik wil, ...jammer, maar dan vertrek ik.’

‘Suus, wij zijn er ook nog. Je zult niet omkomen in de woestijn, we zijn zo bij je.’

De Coach is niet meer grappig, hij is bezorgd.

‘Coach, jullie weten net zo goed als ik wat ik bedoel. Als jullie me moeten redden, zijn we verder achterop.’

‘Je hebt gelijk, het zal wel lukken met die truck.’

‘Al die mannen zijn vier specialisten. Werken hard, slapen in het motel naast de garage en soms in de garage. Af en toe denk ik dat ik ze moet afremmen.’

‘Suus, hou je taai. Ik zwaai even.’

‘Coach, goed je even gesproken te hebben.’

‘Suus, je zit er wel warmpjes bij tussen al die mannen.’

Ze moet vooral niet reageren, anders gaat het gesprek niet goed. De Coach had zich in moeten houden. Ze wil niks met die jongens, ze zijn gecharmeerd van haar, zoals ze gewend is, maar ze moeten werken.

‘Arnold, je stem is als balsem voor mijn ziel.’

‘Ik zit er trouwens ook warmpjes bij, want mijn café loopt ineens vol met

meiden die zeggen dat ze een vriendin van Suzanne zijn. En of ik je ken.’
Oh ja, natuurlijk, een kleine ontboezeming aan een vertrouwde vriendin was genoeg. Ze liet de naam van het café vallen, waar ze een aardige man had ontmoet. Ze had al te veel losgelaten en zei daarom dat ze niet wist hoe hij heette. Ongeloofwaardig, maar ze hield haar leugentje vol om Arnold af te schermen, hoewel het daarvoor al te laat was.

‘En wat zeg jij?’

‘Dat ik barst van de vriendinnen en het zou kunnen.’

‘Dan vinden ze je alleen maar interessant.’

‘Heel goed aangevoeld, Suus, ik moet jouw vriendinnen als vliegen van me af meppen.’

‘Doe dat, doe dat, ik mep die monteurs van me af als het nodig is.’

‘Suusje, hou je haaks.’

‘Arnoldje, jij ook.’

Wat zei Goethe? *Was sich liebt das neckt sich*. Daar moet ze zich maar aan vastklampen.

Binnen een week is Suzanne op weg. De truck is een monster, letterlijk niet stuk te schieten en met een beul van een motor. Het gevaarte rijdt als een sportauto; de kosten zijn bijna vier ton.

De Coach en Arnold hebben hun huiswerk grondig gedaan. Ze rijdt in een redelijk begaanbaar heuvellandschap, de glooiende uitlopers van een berggebied. Droge beddingen die het terrein doorsnijden zijn geen probleem voor de truck en ze maakt flinke vorderingen. Tot ze bij de uitlopers van een bos komt en een bedding van niks op de kaart inmiddels een bulderende rivier is. Terwijl ze de situatie in ogenschouw neemt, voelt ze zich bekeken. Aan de bosrand loopt een groepje op haar toe. Leeg gebied hadden de Coach en Arnold gezegd. Ja, enkele weken geleden. Er was toen een bedding, hooguit een stroompje, en er waren geen mensen. Suzanne onderdrukt de neiging om in de veilige truck te stappen. Ze kijkt nog eens naar de naderende mannen, boeren met slappe hoeden, geweren losjes in de hand. Zien ze daar een vette buit staan? Wat kan ze doen? Wegrijden en de Coach en Arnold alarmeren? Dan is de eerste aanloop naar de Stad mislukt. Ineens ziet Suzanne tussen de mannen een vrouw. Ze loopt er als de mannen bij

met een los overhemd, het is warm. Suzanne interpreteert de houding van de vrouw meteen als leidster en ze calculeert in dat het niet meer echt verkeerd kan gaan. Ze steekt haar hand op ter begroeting en ten teken dat ze geen wapen heeft. De vrouw is ook ongewapend, ze maakt een kort gebaar naar de mannen die staan blijven. Ze loopt alleen naar Suzanne, knoopt haar hemd wat dicht.. Op enkele passen van Suzanne steekt ze ook haar hand op en vraagt met een sterk accent wie ze is en wat ze wil. Suzanne vertelt dat ze naar de Stad wil, maar graag ongezien door politiemensen.

‘De Stadsmensen zijn niet jouw vrienden?’

‘Ik hoop van wel, maar enkele van hen hebben me.....ons bedrogen. Ik wil iets recht zetten.’

De vrouw kijkt Suzanne aandachtig aan en maakt een gebaar om te gaan zitten. De vrouwen gaan zitten en op de achtergrond doen de mannen hetzelfde. De leidster wil meer weten en Suzanne vertelt kort wat haar doel is zonder te veel details.

‘Wie is de bedrieger?’

‘Het is er niet één, de overheid zelf

De vrouw is niet tevreden. Er moet iemand zijn, ze wil een naam.

Suzanne noemt C. als de belangrijkste speler in het geheel. En ja, dit treft doel.

‘Aha, C. is één van ons. Goeie jongen, slimme jongen.’

Suzanne zwijgt. Ze wil niet meteen oordelen, ze laat de informatie bezinken.

De leidster kijkt lang peinzend naar Suzanne. Die kijkt onbewogen terug.

De leidster glimlacht berustend.

‘Jammer van C. Trouwde een Stadsmeisje, hij zit in een stadse familie. Hij heeft het ver geschopt. Hij heeft bereikt dat ze ons met rust laten. Een vorige bestuurder wilde ook Stadsmensen van ons maken.’

Ze lacht ineens en Suzanne ziet verrassend gave en witte tanden.

‘C. is aangeraakt door de stadse beschaving. Hij wil meer dan hij nodig heeft. Hij wil zelfs meer dan hem toekomt. Jammer, jammer.’

Terwijl ze opstaat, steekt ze Suzanne een hand toe. Ruw, maar schoon en met net onderhouden nagels. Beschaving, denkt Suzanne, die ook opstaat en de hand aanneemt. De handdruk van de vrouw is stevig.

‘Ik geloof je. Toen we je zagen, waren we even bang dat de overheid toch

weer iets verzonnen had om ons te benaderen.’

‘Daarom verkennen jullie de omgeving?’

‘Onder andere, we houden niet van verrassingen. Kom mee, we helpen je de beek over. Mijn mensen maken een oversteek, we willen zelf ook de rivier over.’

Wat had ze verwacht? Een soort holbewoners? De baardige mannen zijn vriendelijk. Wat ze aan gemakkelijke spullen nodig hebben, kopen ze in de Stad. Het zijn boeren en veehouders, ze gebruiken nieuwe technieken voor zover ze het nuttig vinden. C. vertrok uit het heuvelland, wat niet eens veel voorkomt.

Suzanne hoort het aan, terwijl ze op een bank zit aan een lange tafel, die bestaat uit lange planken op schragen. Ze hoeft niet in de rij te staan met een bord en lepel voor bonen en groenten die enkele koks opscheppen. Op tafel hangen grote pinnen met vlees in een carrousel en er staan kroezen voor water en een eigen drank. Bij een kleine container met een tap spoelt iedereen zijn handen. De mannen nodigen Suzanne uit om de drank te proeven en ze kijken belangstellend toe. Het alcoholgehalte is hoog en de smaak....ze proeft fruit dat is zeker...

‘Een godendrank, pruimen, peer...’

De mannen lachen en zijn tevreden.

Het blijft nog lang licht, mannen aan tafel staan op om taken over te nemen, anderen schuiven aan en het woord godendrank roept de vraag over goden en god op. Tot haar verrassing is de gemeenschap niet gelovig. Ze hebben eerbied voor de natuur en daarbuiten valt niets te weten. Sommigen van hen vinden de natuur bezielde, maar dat zijn enkele excentriekelingen van wie de eerbied voor de natuur de anderen te ver gaat. Ze zijn goed op de hoogte van de religies in de Stad en veronderstellen dat het niet in het voordeel van C. is dat hij niet gelovig is. De leidster verheft haar stem om door de hele tafel gehoord te worden.

‘Die rare bergbewoners konden ze niet bang maken met hun duivel en hel. En we trappen niet in hun hemel.’

De disgenoten lachen instemmend. Ze hebben duidelijk weinig op met kerken. De zelfspot spreekt Suzanne wel aan. Ze ziet een aantal aantrekkelijke jonge mannen. Ze vraagt zich hardop af of deze jongemannen

niet aantrekkelijk zijn voor meisjes in de Stad zoals C. blijkbaar was. En zijn die jongeren niet in de verleiding om de wereld in te trekken om te beginnen met de Stad?

‘Is de Stad niet verleidelijk voor aantrekkelijke jongeren?’

De jongemannen lachen wat en een oudere man bromt iets dat Suzanne niet verstaat. De leidster kijkt ineens ernstig.

‘We houden niemand tegen, maar ze komen bijna allemaal terug. Zowel jongens als meisjes. Ze voelen zich niet geaccepteerd. Het gaat niet om gebrek aan scholing of vakkennis. Het gaat om een vooroordeel over ons. We zijn een diersoort, we leven in een door C. beschermd reservaat.’

‘Willen ze jullie gebied hebben? Wat willen ze er mee doen?’

‘We hebben de oudste rechten, omdat we hier sinds mensenheugenis wonen. Die negeren ze, tradities gelden niet, dat wil zeggen voor ons niet. We hebben geen eigendomsrechten, en zij hebben de macht om ons te verjagen. Ondernemende lieden in de Stad zien hier geweldige kansen voor villadorpen, tweede huizen, golfterreinen, pretparken en wat ze verder allemaal verzinnen. Als dat doorgaat, hebben we de keus om naar de Stad te gaan of ons hoger in de heuvels terug te trekken. Twee weinig aantrekkelijke mogelijkheden.’

‘Jullie hebben een tweede C. nodig.’

De mannen aan de tafel barsten in gelach uit alsof ze een goeie grap horen. Mannen die naderbij komen om te horen wat zo leuk is, lachen ook. De jongemannen knikken instemmend naar haar.

‘Je hebt een gevoelige snaar geraakt, dat is duidelijk.’

De leidster wacht tot ze zich wat meer verstaanbaar kan maken.

‘We lachen, want we speculeren er wel eens over, dat een nieuwe C. onze redding zou zijn. We zijn in een minderheid en we gaan geen guerrillaoorlog voeren. We moeten iemand vinden die van binnen uit onze belangen verdedigt. Die mensen zijn er, zelfs in de Stad, natuurbeschermers. In de Stad is zelfs enige sympathie voor hun standpunt. Leuk, maar daarmee zijn wij niet gered, de commerciële lobby is groter en invloedrijker. Dus zijn we op de idee gekomen van een tweede C. De gekste manieren zijn zo langzamerhand verzonnen om een tweede C. op dat Ministerie te krijgen. We hebben er een gezelschapsspel van gemaakt. Wie verzint weer eens wat

nieuws?’

Suzanne wil iets meer over C. horen.

‘C. heeft het als bergbewoner ver geschopt, terwijl anderen teleurgesteld teruggaan, omdat de stedelingen hen niet als gelijken accepteren.’

De leidster had Suzanne al gezegd dat hij in een stadse familie zit.

Accepteren die hem wel?

‘Hoe heeft hij het voor elkaar gekregen dat ze hem accepteren en hij zo’n belangrijke post heeft?’

‘Een meisje uit een aanzienlijke familie verloor haar hoofd en zette haar zinnen op hem. Hij ziet er goed uit en is slim. De familie kon hem daarom in een machtige positie duwen, met een zeer goed oog voor hun eigen voordelen. C. moet wel naar hen luisteren anders verzinnen ze iets om hem uit zijn baan te gooien.’

Suzanne stelt zich C. voor als een grote en ruwe bergbewoner, een edele wilde, waarvoor een meisje in de Stad valt. Ze moet inwendig lachen, ze ziet ineens een parallel met haar en Arnold. Zoals zij voor haar avonturier Arnold is gevallen. Ze voelt ineens iets voor die C., zijn redelijke zus veroordeelt hem, maar in een adem noemt ze hem een goeie jongen.

Belachelijke gevoelens Suus, pas op, het is jouw tegenstander.

Meedogenloos als hij jou ontdekt voor jij toe kan slaan.

‘Kennis en verdiensten zijn dus niet genoeg, zijn benoeming is politiek.

Voor het lanceren van een tweede C. kunnen jullie dus alles inzetten, cultuur, liefde, mode, eigenlijk alles.’

Suzanne ziet een heleboel afwachtende en gespannen gezichten. Het gezelschapsspel is begonnen, terwijl ze alleen wat hardop nadacht. De leidster moedigt haar aan.

‘Ga door, ga door.’

‘Liefde hebben we al gehad, laten we ons eens richten op cultuur en mode. Hoe waarderen ze jullie cultuur?’

‘In de Stad vinden ze de bergcultuur totaal oninteressant. Alleen voor de ontginning van hun gebied is belangstelling.’

De leidster is daar wat bitter over en de anderen knikken. Suzanne probeert een idee.

‘Wat gebeurt er als jullie dat nou eens omdraaien? Vanuit het buitenland

komt belangstelling voor de bergcultuur en verzoeken tot bestudering. Dat kan alleen als jullie leven, jullie beschaving, blijft bestaan. Belangrijk is om het gevoerde beleid tot nu te prijzen en af te zetten tegen de vernietiging van vergelijkbare culturen door overheden die helaas niet zo'n inzicht hadden.' Instemmend gelach, ja vleierij werkt vast bij die decadente stedelingen. Suzanne ziet instemmend geknik rondom en aan tafel beginnen gesprekken die ze niet goed kan volgen. Er komen allerlei vragen.

'Hoe krijgen we die belangstelling uit het buitenland?'

'Dat zijn onderdelen die jullie moeten uitwerken. Mogelijkheden om verder te speculeren. Nieuwe varianten als onderdeel van het nieuwe plan 'cultuur en mode''

'Ja, heel goed, toch graag een voorbeeld.'

'Enkele slimme jongens maken de geesten rijp. Ze scheren zich, nemen een stads kapsel en doen een pak aan. Ze werken ook wat aan hun accent....'

Gelach stijgt op uit de groep luisteraars. Suzanne glimlacht en wacht even.

'.....en infiltreren de culturele kringen. Ze maken zich interessant met wat poeha, en hebben grote bewondering voor jullie cultuur. Ze maken jullie cultuur interessant, omdat ze zelf interessant zijn. Ze starten een nieuwe mode, een rage.'

Ze kijkt naar de aardige jongemannen en moet glimlachen hoe bezorgd die doen bij haar voorstel om zich als stedelingen te vermommen. Ze laten merken hoe vreselijk zij die rol vinden. De Stad mag dan zijn verleidingen hebben, een zo drastische verandering van hun identiteit gaat hen wat ver. Suzanne had verwacht dat ze enthousiast over haar plan zouden zijn. Naar de Stad gaan met een mooi doel, hun cultuur, hun beschaving redden. En een excuus om zich evenals C. aan de stedelingen aan te passen. Ze is gecharmeerd van de jongens. Een beetje flirten als ze met haar meegedacht hadden over haar plan had ze leuk gevonden. Ze doen niet met haar mee en dat is misschien maar goed ook, want het vlees is zeer sterk, arme Arnold. Ze is ontspannen, een ontmoeting die dramatisch had kunnen aflopen is een redding. Ze voelt zich prettig, ontspannen, zeker ook door de drank. Heel anders dan voor haar vertrek, door de opvang door deze mensen en vooral de hulp bij de 'oversteek'. Ze had gelukkig nauwelijks tijd gehad te bedenken hoe ze die rivier over kon komen. Nu had ze de zekerheid dat ze

de volgende dag de Stad zou bereiken. De jongens zijn god zij dank bescheiden en minder arrogant dan ze gewend is. Ze durven zeker de stap niet aan om haar 's nachts te bezoeken. Suzanne weet zeker dat de groep daar geen enkel bezwaar tegen zou hebben. Ze zou naar de tent van de jongens kunnen gaan. Ze schrikt van haar eigen gedachten en verlangen. Moeilijk doen tegenover Arnold en nu krijgt ze wilde verlangens. Twee bergjongens tegelijk. Ze bemerkt dat haar verliefdheid geen belemmering is om die stoere bergjongens in hun tent op te zoeken, als is het maar in gedachten. Ze heeft spijt dat ze Arnold zo lang op een afstand heeft gehouden, ze neemt zich voor het direct goed te maken als ze terug is. De groep plaagt de jongens nog wat over hun schroom. Als mannen niet durven dan moeten vrouwen het heft in handen nemen. Iedereen is het over eens dat ze onder de vrouwen kandidaten moeten zoeken die zoiets wel aandurven en

De leidster vindt het mooi geweest en bedankt Suzanne voor haar idee. Daar denken ze nog wel eens verder over. Iedereen zoekt zijn tent op. De leidster geeft haar een handdoek en wijst haar slaapplek aan. Ze krijgt meer een afdak dan een volledige tent, een halve tent, een matje en een deken. De mannen lopen naar de beek. Onder haar afdak maakt Suzanne van haar kleren een hoofdkussen, ze trekt de deken over zich heen en voor ze nog aan de leuke jongens kan denken, is ze in slaap.

Als Suzanne wakker schrikt, zit de leidster naast haar. Het is nog vroeg. De leidster heeft een dikke bruine enveloppe in haar handen.

‘Goedemorgen, ik denk dat je goed geslapen hebt?’

‘Uitstekend, dank je wel, jij ook?’

‘Ik heb een brief aan C. geschreven. Ik vraag op te houden waar hij mee bezig is. En hij kan terugkomen als hij wil.’

Ze ziet de verbaasde blik van Suzanne.

‘C. is mijn broer. Dat is niet de enige reden dat ik hem mag. Ik denk dat hij niet slecht is en het moeilijk heeft in zijn positie. Bovendien wil hij stoppen, dat heeft hij al eens laten doorschemeren.’

‘Jullie spreken elkaar?’

‘Jawel, een groep gaat af en toe naar de Stad om inkopen te doen en dan spreken we ergens af. We hebben een goede relatie, ondanks dat we elkaar

niet zoveel zien. Of juist daarom wel. Hij mag ook terugkomen.’

‘Wil hij terugkomen?’

Suzanne was verbaasd dat ze de bedreiging van hun leefgebied als een gezelschapsspel benaderen, al heeft het een serieuze kant. Het betekent dat binnen de groep verschillende meningen bestaan over de aanpak van het probleem. En die meningen zullen spanningen geven als C. geen beschermheer meer kan zijn. Ze ziet de leidster nadenken, ze overweegt waarschijnlijk wat ze kwijt kan of wil.

‘Als hij dat wil, ben ik blij. Tegelijk zijn we zijn steun kwijt en is de komst van de Stadsmensen een kwestie van tijd. Ieder gewelddadig verzet is voor niemand een oplossing. Het leven is al hard genoeg, zelfs met de luxe van allerlei machines en gebruiksvoorwerpen uit de Stad. Een strijd aangaan, gooit ons terug naar het stenen tijdperk.’

De leidster komt ten slotte nog met een verrassend verzoek. Ze vraagt Suzanne pogingen te doen om te weten te komen wat de elite bespreekt tijdens de jaarlijkse bijeenkomst waar C., vanuit zijn functie, ook bij aanwezig is. Suzanne is perplex dat ze opnieuw een verzoek krijgt om te proberen de bijeenkomst bij te wonen. Ze is minder verbaasd dan toen haar opdrachtgevers haar dit verzoek deden. Die wilden een betere risico - analyse om in de toekomst zaken te doen in het land, een doel dat Suzanne nogal hardleers leek. Het verzoek van de leidster kan ze beter plaatsen, het directe lot van de gemeenschap kan tijdens die bijeenkomst ter tafel komen. De leidster vraagt het haar broer zelf niet, want uit de school klappen doen de leden niet. Als ze het wel doen is het ongeveer een doodvonnis.

Suzanne is verbaasd en boos.

‘En dat vonnis vel je rustig over mij? Zo’n groep laat al geen buitenstaanders toe en als ze me toelaten, dan zijn mijn dagen....mijn uren toch geteld? Ze laten me niet gaan, ik weet te veel. Jullie komen niets te weten, ik krijg niet eens de *kans* uit de school te klappen.’

De leidster lacht.

‘*Nou, nou*, het is meer bij wijze van spreken, hoor. Leden die dat doen, zijn in één klap persona non grata, ze zijn *sociaal* dood. Jouw sociale leven hangt er niet vanaf. Er zijn misschien wel andere gevaren, maar ik zou het je niet vragen als ik niet de zekerheid had dat je het er levend afbrengt. Je komt

met een vehikel dat een fortuin gekost moet hebben. Je bent niet bang dus je zult je mannetje....je zult je uit allerlei situaties kunnen redden. En als je zo'n bakbeest rijdt, heb je ook rugdekking. Dat kan niet anders. Geef C. de brief en palm hem in. Ik denk dat hij je niet kan weerstaan.'

Ze lacht en ik weet niet wat ik denken moet. Ze doorziet veel, maar dat laatste klinkt merkwaardig.

'De man die mij, als ik slaag, wel kan vermoorden, moet ik inpalmen?'

'Oh, natuurlijk, ik zie het gebeuren. Ik ken C. Kom, we gaan ontbijten en dan steek jij de beek over.'

Suzanne vraagt zich af hoe ze 'de andere gevaren' die de leidster noemde, moet inschatten als ze de woeste rivier een 'beek' noemt. De 'oversteek' zoals de groep de geïmproviseerde brug noemt, hebben wat mannen iets hogerop aangelegd; de groep gebruikt de brug ook om de rivier te passeren. Ze zijn voorbereid op hoog water en langs de oever liggen stammen om een tijdelijke brug te maken. Suzanne neemt afscheid van de leidster en de groep. De jongens staan aan de overkant om Suzanne stuuraanwijzingen te geven. Niet helemaal nodig, maar een mooi excuus om haar te omhelzen als het gelukt is en als afscheid. Ze zwaait nog eens naar de groep, terwijl de jongens over de brug teruglopen en ook zwaaien.

Deel II Hoofdstuk 3

De aankomst

Waarin Suzanne tankt aan de rand van de Stad, en enkele mannen haar lastig vallen. Als ze haar bestemming heeft bereikt, denken enkele jongemannen een lekkere meid te kunnen pakken. Ze maakt er een afspraak mee.

Als Suzanne de rivier is gepasseerd, is het terrein vlakker. Ze ziet een weg of eigenlijk autosporen, waardoor ze sneller dan verwacht de buitenwijk van de Stad ziet. Het ziet er verlaten uit, maar kondigt de Stad aan en als ze er binnenrijdt, ziet ze het tankstation. Ze is blij dat het niet alleen op de kaart staat, maar ook nu echt opdoemt. Ze stopt bij de pompen en de pomphouder komt naar buiten, een oudere kale man, duidelijk blij met de klant. Hij wil per sé zelf de truck volgooien en Suzanne blijft kijken. De pomphouder vraagt waar ze vandaan komt en Suzanne antwoordt dat ze omgeving mooi vindt. De pomphouder is het met haar eens. Hij is hier ooit begonnen in de hoop dat de mooie omgeving mensen zou aantrekken. Zijn gok is niet uitgekomen, mensen kozen voor het veilige centrum en nu zit hij al jaren tussen de lege geraamten in plaats van luxe appartementen. Zijn hoop is nog steeds niet vervlogen, hij hoort dat de belangstelling voor de natuur toeneemt bij de Stadsbewoners.

‘Denkt u erover hier iets te kopen?’

Suzanne aarzelt en kijkt bedenkelijk.

‘Een enkel appartement inrichten in deze desolate omgeving is niet erg aantrekkelijk.’

‘Ik bedoel als investering? Niet één appartementje, maar een heel blok opknappen. Met het fantastische uitzicht geeft dat een geweldig rendement.’ Hij ziet haar als kapitaalkrachtig, de truck maakt indruk op hem en haar bergschoenen, verkreukelde kleding en ongekamde haar doen daar geen enkele afbreuk aan. Wat hem betreft, ziet ze er juist uit als iemand die naar goede investeringen zoekt.

‘Dat zou zeker kunnen. Ik zet de truck even weg.’

Ze zet de truck naast een oude pick-up en gaat het station in om af te

rekenen. Als ze het koffieapparaat ziet, vraagt ze om een koffie voor onderweg. Iets verder in het station bij een vuil raam hangen enkele mannen aan een tafeltje en hebben weinig anders te doen dan om naar haar te kijken. Ze haalt onwillekeurig haar handen door haar ongekamde haar. Nog voor ze haar koffie heeft, roept één van de mannen dat ze een lekker ding is en vooral als je er bovenop ligt. Hij lacht, grijpt naar zijn kruis en terwijl hij een veelzeggende heupbeweging maakt, kijkt hij naar zijn maat die ook lacht. Dat zoiets zo maar binnen komt lopen, is te gek, ze hebben een goeie ochtend. Al pratende staat hij op en loopt op Suzanne toe. Ze heeft het geld voor de koffie al neergelegd, de pomphouder is met de machine bezig en Suzanne bedenkt dat ze haar koffie niet heeft voor hij bij haar is. De man aan het tafeltje gaat wat rechter in zijn stoel zitten en wacht op de dingen die komen gaan.

Een blik op de man die naar haar toeloopt, overtuigt Suzanne ervan dat hij een kneus is en geen partij voor haar, alleen moeilijk meer te ontwijken. Weglopen heeft geen zin, hij heeft zijn rechterarm al uitgestrekt om haar beet te pakken. Suzanne kijkt alleen opzij, hij is nog enkele stappen van haar verwijderd.

‘Blijf van me af.’

De man lacht en herhaalt smalend ‘blijf van me *af*? Wat wou *jij* nou?’

Als hij haar beetpakt, stapt Suzanne met een halve draai snel naar hem toe, bukt zich en zwiept hem van zich af. Hij slaakt een kreet van verbazing en pijn, hij stoot zijn hoofd en een knie. Op de vloer begint hij te vloeken en te schreeuwen.

‘Pak haar, pak haar.’

Als hij overeind wil komen, zakt hij met een schreeuw terug door zijn pijnlijke knie. Suzanne is al weg. Daar gaat haar ongeziene aankomst. Ze moet verdwijnen voor ze een hele politiemacht achter zich aan krijgt. De man bij de koffieautomaat heeft zich bij het geschreeuw van de man omgedraaid en kijkt verlamd toe, evenals de man aan het tafeltje. Als Suzanne door de deur verdwijnt, komt hij in beweging. Buiten rent ze naar haar truck en klimt erin. Ze is veilig. Ze start de motor, en rijdt achteruit. Gelukkig getankt, haha, benzine genoeg. De gevloerde man is overeind gekomen en beide mannen zien haar truck achteruit rijden. De één hinkt en

de andere rent naar hun pick-up. De pomphouder verschijnt in de deuropening en denkt in een film beland te zijn.

Suzanne wil de truck draaien en weggrijden, maar bedenkt zich. Willen die idioten nou een wedstrijd houden in die barrel? Ze kan weggrijden, maar bij een achtervolging heeft hun oude rammelkast geen schijn van kans. Hoe lang blijven ze haar volgen? Bellen ze om hulp? Ze kan hun auto ook vermorzelen als ze er genoeg van heeft, maar als ze geen hulp krijgen dan moet ze de stumpers misschien ook nog terugbrengen. Anders komen ze nog om in die lege, half afgebouwde betonnen staketsels. Suzanne voelt weerzin en verbazing opkomen. Een paar mannen denken zo maar even een jonge vrouw te pakken. Wat gaat er in die koppen om? Ze hoort hem weer lachen en ziet hem weer zijn obscene beweging maken. Ze heeft ineens geen zin om die lui achter zich aan te krijgen. Ze rijdt de pick-up nog een stukje verder achteruit, en rijdt dan op de andere auto af.

‘Vooral lekker als je er bovenop ligt.....rijdt.’

De klap is hard en de pompstationhouder vlucht naar binnen alsof de truck hem ook kan raken. Binnen hoort hij weer een klap als de oude pick-up tegen de stenen onderkant van het station aanschuift. Het gebouw trilt hevig en glazen rinkelende, een paar flessen vallen om. Jammer van de drank. De pomphouder grijpt zich vast aan een tafel, maar beseft direct dat hij nog alle geluk van de wereld heeft. Het muurtje stopt de pick-up die anders zijn pompstation was binnengereden.

De mannen in de pick-up schudden als poppen; de portieren springen open. De auto is een wrak. De pomphouder rent weer naar buiten. Suzanne draait de truck en stopt voor de pomphouder. Ze draait haar raam naar beneden.

‘Mijn koffie graag, als het u belieft.’

De man kijkt met grote ogen en open mond naar Suzanne.

‘*Als het-u-belieft.*’

De man draait zich om, rent naar binnen en Suzanne ziet de beide mannen uit de pick-up klauteren. Het is meer vallen dan uitstappen. Ze klampen zich aan een hoop verwrongen ijzer vast als drenkelingen. Hun pick-up is misschien hun enige vervoer. Suzanne pakt van onder haar stoel een tas. Ze telt geld voor een andere pick-up en nog wat voor de pomphouder, een aardige man met een droom. Ze legt er nog wat geld bij. Ze hoopt dat hij zo

eerlijk is als hij lijkt. Ze denkt aan de Coach en Arnold.

‘Extra kosten, jongens’

Ze glimlacht. De pomphouder komt zo waar terug met een beker koffie met een deksel.

‘Heel hartelijk dank. En als u de heren heeft opgelapt, vertel ze dan dat meisjes best aardig zijn, als je ook aardig voor hen bent. Hier heeft u geld voor de schade aan uw station en de rest is voor een andere pick-up. Nog een prettige dag verder.’

De pomphouder knikt voortdurend, maar brengt geen woord uit. Hij pakt het geld met beide handen aan, in zijn ogen ziet ze ongeloof, hij bevat niet wat hij ziet.

Het gehucht ligt aan het einde van een lang lint van bebouwing dat bestaande gehuchten en dorpen verbindt. Suzanne bevindt zich nog ver van het centrum, in een door de centrale overheid vergeten uiterste rand. De weg is in dit uiteinde van de Stad door kuilen en obstakels bijna moeilijker te berijden dan in het natuurgebied waar ze doorheen is gekomen. De bebouwing bestaat voor een belangrijk deel uit lege geraamten, huizen in aanbouw of alweer verlaten. Ze maakt zich allang niet meer ongerust over zoekacties. Wie kan haar hier volgen? Het duurt bovendien wel even voor die pomphouder iets zinnigs kan uitbrengen, zelfs als hij eerst de lokale politie belt in plaats van naar de mannen om te kijken. Er moet bovendien heel wat politie gealarmeerd worden om haar te traceren, want zij kan met haar monster rijden waar geen politieauto haar kan volgen, terwijl al die lege huizen op zich al prima schuilplaatsen zijn. En waarschijnlijk zitten ze geld te tellen en bespreken ze de verdeling. Geleidelijk aan komen auto's haar tegemoet, ze ziet autowrakken en geparkeerde auto's langs de kant. Honden rennen weg en er rijdt een trein boven haar voorbij. Ze ziet nog geen mens tot ze bij een stadje komt waar alles verwaarloosd lijkt, maar er is verkeer, ze ziet bussen en meer mensen; eindelijk ze nadert haar bestemming.

Het deel van de Stad waar ze intrekt is door de autoriteiten opgegeven, hoewel die dat niet toegeven. Ieder toezicht ontbreekt en dat zoekt Suzanne juist. Politie patrouilleert niet, camera's zijn buiten gebruik, en daar gaat het haar om. C. denkt veilig te zitten in een stadsdeel waar de politie en

veiligheidsdiensten alles en iedereen in de gaten houden. Niemand kan het centrum binnen een straal zo'n 25 km ongezien benaderen. Verder van het centrum neemt het toezicht af tot het totaal ontbreekt. De Coach en Arnold zijn niet blij met haar keus, want bendes hebben in die wijken vrij spel. De overheid weet dat en als ongeregeldeheden, berovingen, moord en doodslag buiten hun directe gezichtskring blijft, doen ze er weinig of niets aan.

Wonen in deze anonieme buurten vergt oplettendheid, maar het dwaze gedrag van de mannen in het tankstation is hopelijk in haar stadsdeel een uitzondering. Troep en stank neemt ze voor lief. Ze kijkt uit voor vreemde types en is niet van plan in het holst van de nacht de metro te nemen. De paradox van de armoede is dat in de arme stadsdelen de inwoners de goedkope metro onveilig vinden en ze er veel voor over hebben om hun auto te behouden. In de gecontroleerde stadsdelen, waar welgestelden en rijken wonen, maakt iedereen gebruik van de luxueuze, comfortabele en snelle metro. Alleen de zeer rijken hebben daar een auto, waarvan de plaats in de garage bijna even duur is als hun peperdure appartement. De autobezitters lopen zonder bijgedachten op ieder moment van de dag en de nacht door de Stad en in hun garage waar zachte muziek klinkt. De straten zijn schoon, de huizen en gebouwen goed onderhouden, maar overal is cameratoezicht en rijden, fietsen of lopen agenten. Veel mensen fietsen uit gezondheidsoverwegingen. De fietsen zijn vrij te gebruiken. In haar buurt is alles grijs, vuil heeft zich opgehoopt achter hekken, je ziet er nauwelijks fietsers. En alleen bendes letten op je. Haar appartement ligt op zo'n half uur met de metro van het centrum van de Stad. Stations of lokale halteplaatsen zijn nooit meer dan tien minuten lopen van alle appartementen verwijderd.

Als ze haar bestemming bereikt, zoekt ze een plaats in de parkeergarage, in haar stadsdeel even goedkoop als de huur van haar appartement. In haar tweede appartement werkt ze aan de opdracht; het appartement waar ze intrekt, bevat niets waar eventuele onaangekondigde bezoekers iets van belang zullen vinden. Ze parkeert de truck in een nis, hij past daar net in en is van achteren nog wel groot, maar valt verder niet op. Ze zal hem voorlopig niet meer nodig hebben.

Ze loopt met haar koffertje en een tas door de slecht verlichte garage naar een lift. Er hangt een muffe lucht, ze ziet overal donkere hoeken en grijs, kil beton waarop etage- en vak-aanduidingen verbleekt zijn. Ze had niet anders verwacht. Camera's zijn buiten gebruik, de meeste zijn trouwens kapot. Een auto komt naar boven en bij een bocht staat ze even in het volle licht van de koplampen. De auto stopt en vier jonge mannen stappen uit. Geen toezicht heeft zijn prijs. Ze heeft haar appartement nog niet bereikt of waar de Coach en Arnold bang voor zijn, gebeurt: vier jonge mannen zien een meisje alleen en denken de avond leuk af te kunnen sluiten. Ze dacht even dat de dag om was. Ze zet haar koffertje en tas neer en activeert de pen. Eerste opnamen van het begin van haar opdracht die Arnold en de Coach gelijk geven. De voorste, een knappe jongen met een Arabisch uiterlijk, komt op haar af. Hij ziet een grietje dat ze kunnen hebben, dat gaat janken. Deze jongen is waarschijnlijk geen moslim, hij heeft gedronken en misschien wat gebruikt, de anderen hopelijk ook. Een tikje is genoeg om hem te vloeren en de tweede, een rode reus, gaat ook zonder moeite neer. Ze kijkt uitnodigend naar de andere verbouwereerde jonge mannen, een blonde met blauwe ogen en een zwarte, waarschijnlijk een halfbloed. Ze komen niet in actie.

'Mannen, wat een begroeting. Ik kom hier voor de eerste keer. Ik heb hier een appartement gehuurd en dat moet ik nog zoeken.'

De Arabier is opgestaan, de rode reus is bezig op te krabbelen. Ze zijn ineens ontuchtterd en maken van de nood een deugd. De Arabier grijnst joviaal en spreidt zijn armen.

'Welkom, welkom, schat. Ja, zo heten we hier nieuwe meiden altijd welkom.'

Hij begint te lachen en de anderen doen langzaam met hem mee.

'Ze moeten natuurlijk wel tegen een geintje kunnen.'

'Geen probleem, hoor, ik hou wel van een geintje. Zal ik, om de begroeting af te ronden, die twee daar ook nog even neerleggen?'

De blonde en de zwarte deinzen verschrikt achteruit, maar lachen daarna met hun gevloerde vrienden mee. Ze zien er uit als gewone jonge mannen die aan het stappen zijn geweest. Geen bendeleden, bij nader inzien jongens met een hogere opleiding. Dikke kans dat ze hen kan gebruiken. Ze hebben

wel gezichtsverlies geleden. Dat moet ze eerst herstellen.

‘Nou jongens, het was me een genoegen. Vanavond is het al wat laat en ik ben moe van mijn reis, maar ik maak graag nader kennis.’

Ze pakt een blocnootje en pen uit haar tas en geeft de Arabier haar etage en huisnummer.

‘Kunnen we je niet bellen?’

‘Nee, schrijf maar een briefje, ik ben een ouderwets meisje. En jullie hoeven me niet te escorteren, ik vind het wel.’

Ze draait zich om en loopt naar de lift. Ze kijkt niet om.

De lift is tot haar verrassing schoon, stinkt niet en zoemt. Ze haalt diep adem. Ze heeft op de gok een lift genomen en moet nog een stuk lopen voor ze in de gang is waar haar appartement ligt. De gang valt haar ook mee, er brandt licht en bewoners hebben schilderijtjes opgehangen en er staan zelfs planten. Heel bemoedigend dat bewoners zich klaarblijkelijk bekommeren om wat ze direct buiten hun deur aantreffen. Ze voelt enige opluchting, door de begroeting in de garage had ze zich op het ergste voorbereid: een rammelende, naar pis stinkende lift; afval in een donkere gang met dronken types en zwervers. Als ze haar deur heeft gevonden, komt uit een andere lift een oudere man. Hij is haar buurman, want hij maakt aanstalten om het appartement naast haar binnen te gaan. Hij knikt vaag en opent zijn deur. Haar dag is nog steeds niet om. Ze lacht hem toe, loopt op hem toe en stelt zich voor als zijn nieuwe buurvrouw. Hij is niet zo oud als ze dacht en vriendelijk. Ze wil het ijzer smeden nu het heet is en stelt voorzichtig voor om samen iets te drinken. Om de kennismaking te vieren. Ze kan wel iets gebruiken. Even haar spulletjes wegzetten, een douche en dan een glaasje? In een half uurtje is ze gereed. Hij vindt het prima als ze zijn rommel op de koop toeneemt.

Haar appartement is minimaal gemeubileerd, maar schoon. Ze had de Coach gevraagd of de verhuurder de ijskast met wat eerste levensbehoeften wilde vullen en wasmiddelen wilde neerzetten en ze ziet dat aan haar wensen keurig is voldaan. Gratis, omdat ze afziet van een wekelijkse schoonmaakbeurt van de appartementen die bij de huurprijs is inbegrepen.

Deel II Hoofdstuk 4

De buurman en de bende

Waarin Suzanne kennis maakt met de buurman die, evenals de jongens in de garage, nog van pas kan komen. Wanneer de Coach en Arnold aan het eind van de dag contact met haar opnemen, doet ze hen versteld staan over haar vorderingen.

Na enkele koppen thee en koekjes ben ik veel te weten gekomen over mijn buurman en de bureu. Hij drinkt wodka en ik snak ook naar een borrel. Ik ben gearriveerd, het is gelukt, ik zou wel iets anders willen dan een kopje thee. Ik wil hem niet afschrikken door de thee en de koekjes te weigeren en meteen met de wodka mee te willen doen. Hij heeft in het gebouw van het Ministerie van Rechtvaardigheid gewerkt als elektricien. Beveiliging- en alarmsystemen hebben voor hem een geheimzinnigheid van beperkte duur. Hij weet ook alles van de beveiliging van het gebouw verzekert hij me als ik ernaar vraag. Ik reageer niet ongelovig, maar laat ook geen instemming blijken. Hij pocht denk ik, vooral omdat hij in een aardig tempo drinkt. Hij blijkt toch niet alleen een pocher, want hij praat openhartig over hoe hij het bij zijn buurvrouw verbruid heeft. Hij verknoeide een middag door te veel te drinken en bij een tweede ontmoeting ging hij weer in de fout. Terwijl hij juist zo'n behoefte heeft aan contact en hij haar erg aardig vindt. Ze moest daarna niets meer van hem weten.

Ik vertel voor het evenwicht ook enige misstappen. Iets over jongens waarbij niet alleen glazen braken, maar ook de relatie. Hij lacht, ik ben een medestander. Ik durf nu ook om een glaasje te vragen en hij is verrast. Ik sta snel op en gebaar dat hij vooral moet blijven zitten. Ik pak een glas uit een ouderwetse glazen kast waar zijn glaswerk en enkele flessen staan. Hij drinkt zijn wodka zonder ijs. Ik ga een stapje verder en vraag of hij ijs heeft. Ja, in de keuken, in het vriesvak.

‘Blijft u vooral zitten.’

De keuken is een even grote bende als zijn huiskamer, daar moet ik wat aan doen. Terwijl ik het vriesvak open en zowaar een bakje met ijsblokjes zie, ga ik wat mogelijkheden na. Zelf doen? Nee, een bureau laten komen? Ja, en een dag uittrekken om hem grondig uit te horen. Onderwijl zijn appartement

laten schoonmaken en zijn kleren ook maar meteen laten stomen. Als ik in de kamer terugkom met mijn glas met ijsblokjes zie ik dat hij moe is en de wodka begint te werken. Ik schenk mezelf in en terwijl ik nip, en zeg dat het goed is dat burens kennis maken, valt hij voor mijn ogen in slaap.

De informatie van de buurman en zijn mogelijke bruikbaarheid geven me een goed gevoel van voortgang. Ik tol nu ook om en neem me voor morgen mijn tweede appartement in te richten met apparatuur en merkwaardige spullen die je bij een keurig ouderwets meisje niet direct verwacht aan te treffen. Net als ik naar bed wil gaan, blijkt de dag *nog* niet voorbij. De pen in de handtas zoekt. Ik leg hem op de tafel die de open keuken van de huiskamer scheidt en richt hem op de muur. De Coach en Arnold. Ik heb ze niet vergeten, maar wilde hen morgen uitgerust oproepen. Ik schuif even en de Coach en Arnold komen in beeld, een klik en er is geluid. Ik ben weer klaar wakker.

‘Suus, alles goed?’

‘Arnold, kan niet beter.’

‘Suus, geweldig je bent veilig binnen. We roepen je nog zo laat op. Je was na je aankomst niet bereikbaar, maar we willen zekerheid. We kunnen anders niet slapen. We zijn heel blij.’

Ik voel me ineens echt beter als ik Arnold zie en hoor. Ik zat bij de buurman zonder de pen. Hij kon me niet bereiken en zou niet kunnen slapen? Nou, ik wel, hoor. De Coach laat ons even kirren voor hij er tussenkomt. Hij is schuld bewust en bezorgd.

‘Suus, ik heb een steekje laten vallen met die bergbewoners. Ze waren erg ver van het dichtbijgelegen dorp of stadje verwijderd. Ik had er niet op gerekend dat je ze tegen zou komen. Ik heb daarom niet aan hen gedacht.’

Geen van ons allen moet er aan denken als ze vijandig waren geweest.

‘Kan ik me voorstellen, Coach. Ja, toen ze opdoken, was dat een verrassing, maar snel bleek dat ze heel vriendelijk en hulpvaardig zijn. Ik kon niet verder zonder hun hulp, dus het is allemaal prima verlopen, zoals jullie waarschijnlijk gezien hebben.’

‘Ja, nog zoiets, Suus, die rivier was er domweg niet toen je vertrok.

Helemaal geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat het stroompje zo snel kan aanwellen. Het is trouwens vroeg in het seizoen, ik heb het

nagekeken.'

Arnold komt er tussen.

'Suus, je moest even lelijk te keer gaan bij het pompstation.'

Zijn jolige opmerking strookt niet met de bezorgdheid in zijn stem.

'Prima autootje, hè jongens? Alleen wat krassen, hij begint een ziel te krijgen.'

Ik heb gedronken, ik moet oppassen niet te luchthartig te praten.

'Wat gebeurde binnen?'

Ik vertel kort dat ik geen alternatief meer had toen ik op mijn koffie wachtte, de man me wilde beetpakken en ik hem van me af moest schudden. Ik ben meteen naar buiten gerend en in de truck gesprongen, maar toen hij met zijn maat naar hun pick-up holden, was het hun bedoeling om achter me aan te gaan. Daar had ik totaal geen trek in.

'Hoe ik de pick-up wat inkortte, hebben jullie gezien.'

Over het geld zeggen ze niets. De Coach is ontevreden over het gevaar dat ik gelopen heb, en over zichzelf, omdat hij met zo'n aanval op klaarlichte dag geen rekening had gehouden. Net zo min als met het snelle aanzwellen van het stroompje en de bergbewoners. Ik probeer het luchtig te houden.

'Ach, die lokale jongens vervelen zich een ongeluk, zien niet veel mensen, ze wilden een verzetje.'

De Coach en Arnold kijken of ik wel lekker ben. Om ervan af te zijn vertel ik wat er in de garage voorviel, waarbij ik de houding van de jongens in de eerste minuten zo onschuldig mogelijk voorstel en mijn kennismaking met de buurman. Ik ben te moe om de eventuele opnamen te tonen en om er verder over te praten. Arnold en de Coach zijn natuurlijk bezorgd over de jongens die ze direct 'de bende' noemen. *Die* problemen hadden ze dus *wel* voorzien.

'Jongens, *die* problemen vallen erg mee, de jongens konden niet veel meer na een avondje stappen. Het lijken me eigenlijk keurige jongens....'

Arnold valt in.

'Suus, je hebt al weer vier mannen? Net weg van de monteurs en nu weer andere jongens? 'Suus en de Vier Monteurs, eerste bedrijf', volgende week 'Suus en haar Bende van Vier, tweede bedrijf.'

De Coach grinnikt. Ik ben te moe om daar laatste week 'Suus en de Twee

Bergjongens, derde bedrijf” aan toe te voegen.

‘Arnoldje.....’

Ik zucht even, ik heb een spannende dag achter de rug. Daar houden ze weinig rekening mee.

‘.....het zijn *keurige* jongens en als het meezit, stellen ze in de omgeving alle bendeleden op de hoogte dat ik hun nieuwe vriendin ben. Mijn veiligheid is dan optimaal. *Het kan niet beter.*’

Tor mijn tevredenheid zie ik Arnold en de Coach verbaasd kijken. Ik ga snel verder.

‘Die gevaarlijke types zien alles en ik vraag mijn nieuwe vrienden hen in te zetten als spionnen. Voor wat geld melden ze alle onbekende figuren die belangstelling voor mij of mijn appartement hebben. Er ontsnapt niemand aan hun aandacht.’

Hun verbazing neemt toe.

‘Ik heb een afspraak met ‘mijn bende’ en ik hoop dat ik de jongens kan gebruiken. Dit kan een eerste opdracht voor hen zijn. De buurman lijkt me ook zeer bruikbaar, met pensioen, elektricien geweest in het Ministerie van Rechtvaardigheid, en bezit een schat aan informatie over alarmsystemen. Of ik die nodig heb, weet ik niet, maar hij is representatief en een mooie aanvulling op de jonge jongens. Ik heb nog niet geslapen en al een team.’ Ik schiet in de lach als ik de gezichten van Arnold en de Coach zie.

‘Jongens, het gaat *heel* goed.....het gaat boven verwachting goed en ik ben ontzettend moe ineens en stort mijn bed in.’

‘Suusje, welterusten, kusje.’

‘Arnoldje, kusje.’

Deel II Hoofdstuk 5
De afspraak met de bende

Waarin Suzanne haar buurman en zijn appartement 'verschoont', 'de bende' direct van nut is voor haar veiligheid. Ze rekruteert de jongens voor haar opdracht.

De volgende ochtend ben ik op mijn normale tijd wakker en voel me volkomen fit. Een goede aanloop is het halve werk, ik ben tevreden. Ik mis mijn joggingroutine, die moet nog even wachten tot ik de omgeving verkend heb. Ik zie dat er een briefje onder mijn deur is geschoven. Kijk eens aan, de jongens laten er geen gras over groeien. Bij een kopje thee – ik heb liever koffie – lees ik hun korte aanwijzingen. Ze geven een adres met een wachtwoord en enkele data waaruit ik kiezen kan, alle met dezelfde avonduren en een adres waar ik het briefje kan afgeven. Vandaag nog niet, morgen ook niet, morgen laat ik het appartement van de buurman vershonen en hoor hem uit. Misschien weet hij ook iets over de bende. Ik kruis de dag erna aan. Ik heb een klein lijstje boodschappen die ik vandaag wil doen.

Vandaag richt ik mijn appartement in en koop wat keukengerei, enkele borden, glazen en bestek en natuurlijk enkele pakken koffie. Geen drank, nou vooruit een fles wodka. Ik bestel een koffiezetapparaat, een kleed en wat kussens om me te nestelen als de Coach en Arnold zich melden. Het tweede appartement richt ik ook in, een weidse benaming voor een koffertje met documenten, mijn computer, mijn messen. En natuurlijk, ook daar wil ik een koffiezetapparaat hebben. Geen drank.

Ik doe het de eerste ochtend rustig aan, hang wat kleren in een kast, was mijn haar en laat de gedachte aan een kapper even varen. Ik haal de benodigde spullen uit de truck en groet enkele duistere figuren. Die reageren niet of nauwelijks wat me heel gunstig lijkt. Zou de bende hen ingelicht hebben? Dat zou heel mooi zijn. Het *is* heel mooi, ze houden me nu al in de gaten. Ze zijn geen bedreiging. Ik heb een lijfwacht voor ik het weet. Als die bende hier achter zit, is die nu al goud waard.

Ik ben de hele dag niet meer alleen: bij mijn bezorging van het briefje onder een deur dat als afzender is aangegeven; naar de metro, in de metro; naar de

supermarkt; de bestelling van de kussens, koffiezetapparaten en wat keukenspulletjes; de regeling van de schoonmaak van het appartement van de buurman; mijn gang naar mijn tweede appartement, overal volgt een schaduw mij. Ik eet iets bij een Chinees, gisteren heb ik niet gegeten en vandaag geen zin thuis wat te maken. Als ik de weg terugneem, is er een andere schaduw. Ze doen geen moeite ongezien te blijven en houden een flinke afstand. Een goede organisatie, geruisloos en efficiënt. Geweldig, beter dan een overheid kan verzorgen in het rijke centrum.

0-0-0-

Het adres is een kroeg op de rand van een beter stadsdeel, maar voor ik er ben, stapt de schaduw uit. Niet meer zijn territorium. Ik moet op de nummers van de straat letten, want ik zie geen uithangbord en de deur is dicht. Ik klop en een klein luikje gaat open. Ik zeg het wachtwoord. De deur gaat open en een grote zwarte portier heet me vriendelijk welkom. Hij wil mijn jack aanpakken, maar dat hou ik liever aan. Ik maak een gebaar van mijn neus poederen en hij wijst me een trap. Boven zie ik deuren voor heren en dames. Bij de dames zit boven de wastafels een groot tuimelraam. Dat kan ik van een haak halen en dan is de opening groot genoeg om er een olifant doorheen te hijsen. Ik kom langs deze weg wel weg als het nodig is. De kroeg is geen halfduistere bedoening zoals ik verwacht had. De ruimte is groot en licht. De klanten zien er wel uit zoals verwacht: een mengeling van keurig geklede en wat losser geklede types. De strakke broek en jack passen prima, en zeker de hoge hak. Achter de lange bar lopen enkele knappe jonge mannen in nota bene een wit colbert met vlinderdas. Ze lachen en knikken, ik glimlach ter begroeting. Mijn bende zit aan een tafel tegen de muur tegenover de bar. Een wrak zootje gaat er door me heen, niet fysiek, maar geestelijk, ze kijken timide. Ik lach blij verrast.

Ze reageren moeilijk en de vlotheid van de ontmoeting in de garage is weg. Ja jongens, jullie kwamen een meisje tegen dat jullie aan kon en dat was een ongewone verrassing. Mijn kleding en ongekamde haar heeft jullie niet eens op de idee gebracht dat jullie een meisje tegen het lijf lopen dat zich zou kunnen verweren tegen vier jongemannen. Het past gewoon niet in jullie beeld. Jullie zien nu geen schatje dat jullie kunnen hebben, maar een schatje

dat jullie kan maken en breken. Ik zie geen extra stoel en terwijl ik naar hen toeloop, pak ik er een en schuif die aan het hoofdeinde van de tafel. De blonde ziet als enige dat ze geen stoel hebben klaar gezet, staat half op om de fout te herstellen, maar zakt weer terug als ik hem te vlug af ben. Hij grijnst verontschuldigend en ik glimlach om zijn attentie te waarderen. Ik ga zitten en kijk ze één voor één aan. Hier zitten geen kleine criminelen of drugsdealers, geen ‘bende’, maar keurige jonge mannen. Ze zijn niet zo attent dat ze een stoel voor me neerzetten, maar alla. Hun stoere gedrag in de garage was op basis van drank en verder god weet wat. Ze zagen een lekkere meid die zomaar losloopt. Dan proberen ze wat. Of ze echt tot daden waren over gegaan is achteraf de vraag.

Via de buurman ben ik gisteren al een hoop over hen te weten gekomen. Ik vroeg hem of hij mij nog wat meer kon vertellen, maar niet in zijn appartement. Dat kon wel een schoonmaakbeurtje gebruiken, en zijn hele boeltje erbij. Voor hij protesteerde, omhelsde ik hem, alsof hij toestemde. Hij sputterde niet meer tegen. Eerst maar douchen, en zijn beste kleding aan. De buurman blijkt een goudmijn. Na mijn beschrijving van de jongens herkent hij hen en weet wie ze zijn. De donkere, de zwarte of halfbloed, heet Zad, heeft allerlei kleine baantjes. Hij is goed ingevoerd in de zwarte gemeenschap en levert de drugs aan de groep voor avondjes stappen. Ik neem aan dat hij mijn beveiligers geregeld heeft. De Arabier, de lichter gekleurde, is econoom en heeft een eigen bedrijfje. Hij heet Hafa, de buurman wist dat niet. De blonde heet Ron, is jurist en een charmeur en zoekt werk. De rossige reus heet Peter en is een hacker, of liever communicatiespecialist en zoekt ook werk. Ze zijn niet getrouwd en hebben geen kinderen. Ze hebben waarschijnlijk vriendinnen, en of ze samenwonen weet de buurman niet. Dat lijkt me minder belangrijk dan dat de mannen over hun eigen tijd kunnen beschikken en dat geldt voor alle vier erg welkom zal zijn.

De jongen met het Arabische uiterlijk, de eerste die tegen de grond ging, ziet er goed uit. Ik zie in zijn gezicht een mengeling van bewondering en argwaan. De bevrijdende lach in de garage is verdwenen en de situatie is ook bij de anderen duidelijk ingezakt. Ze zijn geïntimideerd. Evenals de oude baas moeten ook deze jongens wat opgeklopt. Peter, de tweede die

neerging, heeft duidelijk Ierse voorouders. Ik vraag met mijn beste Ierse accent hoe hij zich voelt. Zijn blik verzacht; hij grijnst en kijkt naar zijn vrienden, terwijl hij met hetzelfde gemaakte accent zegt dat ik toch wel een lekkere meid ben. Hij lacht om zijn grap en de anderen lachen mee. Een lekkere meid wordt herhaald tussen het lachen door. Vreselijk lekker ja, de twee voelen de vernedering en de beide anderen, Zad en Ron denken aan het moment dat ze terugdeinsden. Ook een gênante herinnering. Ze lachen wat zuurzoet en ik glimlach bescheiden. Ze winnen terrein terug, hoewel ik van dat 'ge-lekkere meid' een beetje genoeg krijg.

Een meisje vraagt wat we willen drinken. De mannen willen bier en ik knik. Een bier om mee te doen. Ik wil een glas. Als mijn glas en de flesjes neergezet zijn, wacht ik af. Alle indrukken zijn van belang. Ze heffen hun flesjes en we proosten. Ik blijf kijken. Hafa neemt het woord.

'We willen iets over je weten. Jij reist alleen, je bent waarschijnlijk niet met vakantie en je huurt in onze buurt een appartement, waar.....eh...nou ja...Dat is alles bij elkaar niet zo gewoon.....eh.....gebruikelijk.'

Dat laatste had ik ook van de buurman begrepen. Een jonge vrouw die zomaar vraagt of ze kennis kan komen maken. Heel ongebruikelijk, zo niet verboden. Hij had gezien dat ze niet op de hoogte was van de gebruiken. Hij had even geaarzeld, maar ach wat, had hij bij zichzelf gezegd, ik heb weinig contact met mijn burens en je lijkt me aardig. Dat ik niet op de hoogte was van de gebruiken van de Stad is niet waar. Ik heb over de cultuur van de Stad gelezen. Veel was niet van direct belang, behalve de achterstelling van de vrouw. De vrijheid voor vrouwen neemt mondjesmaat toe, maar zoals ik rondspring, is in de Stad ondenkbaar. In deze buitenwijk is haar vrijheid groter, de vrouwen hebben hier in ieder geval geen last van toezicht van de overheid. De kroeg ligt tegen een betere wijk aan, maar is een vrijplaats waar de overheid een zeldzaam oogje dichtknijpt. De vraag is redelijk, ik wil ook zoveel mogelijk over de jongens te weten komen. Toch probeer ik eerst de boot wat af te houden.

'Jullie komen van alles te weten als we tot een gesprek komen.'

'Jij hebt om een gesprek gevraagd.'

Ja, ik wil een gesprek. Een vervelend voorval in mijn voordeel ombuigen. Deze jongens zijn bruikbaar, ze kennen de buurt, de rossige is een hacker,

en ik wil informatie over C. verzamelen. Hij zit in één van de best beveiligde gebouwen van het best beveiligde deel van de Stad. Ik wil zijn routine in kaart hebben, waar hij naar toe gaat, wie zijn contacten zijn, informatie over de in- en uitgangen van het gebouw. Kortom ik wil een week van zijn leven in kaart gebracht. Deze vragen komen bij me op, omdat die informatie haalbaar is, nu deze keurige jongens me letterlijk in de schoot zijn geworpen. Ik moet ze binnen hengelen.

‘Voor ik van wal steek, hebben jullie mijn schaduwen geregeld voor mijn veiligheid? Ik neem aan van wel, dus mijn hartelijke dank.’

‘Graag gedaan.’

Het is de donkere jongen, zoals ik verwachtte.

De Ier kijkt even naar de anderen voor hij het woord neemt.

‘We voelden ons nogal....eh....lullig, zeg maar, toen je wegliep. We waren behoorlijk ontnuchterd en besloten meteen onze fout goed te maken. Zad heeft goede connecties en een paar belangrijke jongens ingelicht dat ‘we een nieuwe vriendin’ hebben en waar ze woont. En dat we geen gedonder willen. Het woord verspreidt zich sneller dan via een telefoon. Ze weten wie je bent, dat je bij ons hoort, en iedereen laat je met rust. Dat ze je volgen is service, daar hebben we niet eens uitdrukkelijk om gevraagd.’

Ik bedank Zad nog een keer. De ontmoeting pakt uit zoals ik gehoopt had.

Ik ‘hoor er al bij’. De volgende stap is om te zorgen dat ze ook bij mij horen.

‘Wat is jullie invloed dat ze naar jullie luisteren?’

‘Voor wat hoort wat.’

Zad lacht er niet bij. Kort en duidelijk, voor wat hoort wat. Geld voor drugs waarschijnlijk.

‘Ik heb nog een verzoek. Er komt geen muis ongezien in en uit het wooncomplex en ik zou graag weten of er belangstelling van vreemden is voor mij of voor mijn appartement. Jullie kunnen dat beter vragen dan ik.... ik wil jullie...en de schaduwen betalen. Zeker als ze zulke service leveren.’ Zad lacht, een hoop witte tanden in een donker gezicht.

‘Als je de biertjes betaalt, zijn we voorlopig blij en ik geef je verzoek door. Geen werk voor die lui, want ze hangen altijd in de buurt rond, ze houden sowieso iedereen in de gaten. Ik zou ze pas wat betalen als ze iets te melden

hebben.’

‘Geweldig.’

Ook dat is geregeld. De volgende stap.

‘Ik ben hier gekomen met een doel, waarvoor ik wat plaatselijke hulp nodig heb. Wat jullie tot nu gedaan hebben, helpt me al enorm. Voor ik wat vraag, wil ik jullie toezegging dat wat we hier bespreken onder ons blijft.’

Hafa kijkt zuinig en de anderen ook.

‘Dat ligt er aan wat je vertelt. Als het iets dat ik voor mijn geweten niet kan verantwoorden, dan blijft het niet onder ons.’

‘Hoor, hoor, *geweten, verantwoording*. Ik doe niet moeilijk over jullie gedrag in de garage, dus ga niet de gewetensvolle jongen uithangen. Ik garandeer jullie dat wat ik wil gerechtvaardigd is. Ik kom voor mijn recht, of dat van mijn opdrachtgever. Alleen via legale wegen is dat niet te bereiken, iemand moet ik daarvan op een ander manier overtuigen.’

Ze blijven zuinig kijken. Keurige jongens, want ze gaan mij louche vinden en niet onterecht. Ik opereer buiten de wet.

‘Is die andere manier gewelddadig?’

Peter ziet er ineens nog rossiger uit.

‘Nee hoor, liever niet, alleen als het echt nodig is, bijvoorbeeld uit zelfverdediging. En dan hopelijk niet erger dan in de garage.’

Ze kijken weer bedremmeld.

‘Jullie blijven buiten schot, wat ik ook uitspook. Daarvoor is belangrijk, dat zelfs als jullie meedoen, jullie niet meer weten dan nodig is. Dat geldt voor de hele operatie, hoe minder jullie weten, hoe beter jullie beschermd zijn als er iets misloopt.’

Ik neem een slokje en kijk ze één voor één aan. Ze zijn gespannen, ik moet het niet zwaarder maken dan het is.

‘Waar gaat het in het kort om? De moeilijkheid is dat mijn tegenpartij bureaucratisch geweld gebruikt en er op speculeert dat ik...wij afhaken. Te duur, te tijdrovend, maar het gaat om veel geld. Uit onderzoek blijkt dat veel eerdere slachtoffers, grote bedrijven, de strijd hebben opgegeven, omdat de legale weg zinloos is. De tegenpartij huurt een leger advocaten in en koopt zelfs rechters om, die profiteren ook. De advocaten die het bedrijf inzet, hebben geen schijn van kans. Die fase heeft mijn bedrijf achter de rug, dat

station is gepasseerd. Nu moet ik de tegenpartij direct confronteren met extra bewijzen van zijn manipulaties en ervan overtuigen dat mijn bewijsvoering zo schadelijk is dat hij de handdoek in de ring gooit. Voor het verzamelen van die bewijzen heb ik enige slimme mannen nodig. Voor allerlei hand- en spandiensten, omdat ik nu eenmaal niet alles alleen kan doen en niet overal tegelijk kan zijn.'

Mijn laatste toevoeging ligt er wat dik op en ze maken er meteen gebruik van. Ze stoten elkaar overdreven verbaasd aan.

'Dacht jij ook niet dat ze *wel* overal tegelijk....?'

'Ja, natuurlijk, dacht ik ook, en zeker dat ze alles alleen kan.'

Ze lachen en ik lach mee; ze zijn belangrijk.

'Ik beloof jullie dat we zaken zo organiseren, dat jullie buiten schot blijven.

We leggen niets vast, we doen alles op basis van vertrouwen. En we bespreken zaken op een plek waar we er zeker van zijn dat niemand ons afluistert.'

Ze lachen me uit, ik heb koud watervrees.

'In onze buurt is dat niet - meer - aan de orde.'

Ik wil niet dat ze me uitlachen op mijn beoordeling van wat ik nodig vind of niet.

'Jongens, ik bepaal *wat* we doen en *hoe* we het doen. Jullie voeren uit.

Blinde gehoorzaamheid en op de seconde nauwkeurig.'

Ik zeg het scherp en het lachen stopt direct. Ik moet iets toevoegen.

'Als jullie denken dat ik iets stoms doe, iets over het hoofd zie of wat dan ook, wil ik graag jullie inbreng. Maar ik neem de beslissingen.'

De blonde heeft de hele tijd strak naar me gekeken.

'Wie is die tegenpartij eigenlijk?'

'Te vroeg, Ron, als jullie meedoen, komen die snel genoeg in beeld.'

'Het is er meer dan één?

Slimme jongen, ik geef meer prijs dan ik wilde. Voor ik kan antwoorden, maakt Zad een handbeweging.

'Je kunt toch niet *garanderen* dat we buiten schot blijven?'

Zad vraagt naar meer zekerheid. Dat kan ik hem niet geven.

'Nee, garanties kan ik niet geven. Het plan moet nog gesmeed. Ik kan wel verzekeren dat ik jullie risico zo klein mogelijk houdt. En als jullie

meedoen, zie ik jullie ook als doel en niet alleen als middel om mijn eigen.....ons gezamenlijke doel te bereiken.'

Ze zien water branden. Prima, over mijn laatste opmerking kunnen ze even nadenken.

'Jongens, ik laat jullie even alleen, overleggen jullie rustig.'

Met mijn glas ga ik naar de bar, waar ik vraag de heren nog drie bier te brengen. Ik krijg meteen één van de knappe jongens tegenover me. Hij vraagt niet of ik nieuw ben in de buurt, hij praat alsof ik een vaste klant ben. De kroeg bevalt me wel. Het lijkt me een verzamelpunt van allerlei figuren uit de buurt, artistiek, alternatief, maar ook van mensen uit de betere delen van de Stad. De andere knappe barjongen komt naderbij en de eerste trekt zich onopvallend terug. Ik ben wel toe aan een borrel.

'IJs?'

'Graag.'

Hij schenkt er één met zwier in zet hem voor me neer, van het huis. Ik ben toch nieuw.

'We voelen ons vereerd met je aanwezigheid.'

'Bedankt.'

Nou, nou, ik proost op de goede zaken. Enkele mannen beginnen moed te vatten en komen bij me staan. Dat overleg achter me moet niet al te lang duren. Het zijn veertigers, ze zien er prima uit en ze zoeken contact. Ze praten over sport en ze denken dat ik ook sport, ik bevestig dat en knik bewonderend als ze over hun activiteiten praten. Ik werp er tussendoor dat ik een afspraak heb met die vier jonge jongens, daar aan die tafel. Het klinkt me ineens in de oren alsof ik het met alle vier ga doen. Alleen in mijn oren, want ik zie de mannen denken: snotneuzen. De snotneuzen zitten met hun koppen bij elkaar over mij te praten. Of ik, nota bene, *ik*, keurig meisje, wel door *hun* beugel kan. Op dat moment kijken ze op en de reus zwaait. Ze zijn eruit. De rossige reus komt overeind en loopt naar de bar.

'Mannen, het werk zwaait en komt me halen. Het was me een genoegen.'

Ik hoop dat ze 'het werk' niet verkeerd uitleggen. Ik moet die associaties niet voortdurend hebben. Het komt door de kroeg, de sfeer, hoop ik. Ze kijken even of ze 'het werk' aan kunnen, maar besluiten hun verlies te nemen. Ik sein de barman dat hij de mannen op mijn rekening kan

bijschenken. Ik geef Peter mijn arm en de heren een lach. De bende kijkt alsof ik vreemd gegaan ben. Geweldig, de jongens doen mee, hun houding verradt dat, ze claimen me nu al. Ron trekt een gezicht.

‘Je vermaakt je wel.’

Ik laat deze opmerking passeren.

‘Nee en ja. Nee, want ik ben aan het werk. En ja, want het zijn aardige mannen. De mannen achter de bar trouwens ook. Voor en achter de bar, jullie hebben een prima tent gekozen.’

En ik ontmoet te veel niet aardige mannen, maar dat zeg ik niet.

‘Moet ik de risico’s schetsen?’

Ze heffen het glas, dat is niet nodig. Ik kan die risico’s zo klein maken als ik wil. Het is nu doorgaan of niet. En ze willen doorgaan.

‘Geweldig.’

Ik wil een vervolgspraak waar we alleen zijn, niet hier, niet voor overleg.

Op deze plek zijn we buurtgenoten die af en toe samen wat drinken.

Ze overleggen en stellen een park voor waar in deze tijd van het jaar ligstoelen staan. Daar gaan ze regelmatig joggen. Dat klinkt uitstekend en komt me heel goed uit. Heb ik ook meteen een joggingplek. Datum en tijd stellen we soepel vast. Ik sta op, bedank ze en wens ze een goede avond. Ik leg ruim geld neer en wuif hun protesten weg. Het meisje geef ik een royale tip, ook voor de knappe jongens achter de bar, homo’s waarschijnlijk. De portier komt ook niets te kort. Ze kennen me de volgende keer.

Deel II Hoofdstuk 6

De laatste voorbereidingen

Waarin 'de bende' nieuwe bewijzen en compromitterende illustraties voor haar zaak verzamelt; Suzanne op advies van de bende de secretaresse van de Secretaris voor zich wint. De buurman wil meedoen en ze kunnen de aanval sneller inzetten dan gedacht.

De 'bende' blijkt van het grootste belang voor de laatste weken van mijn voorbereiding. Het zijn de laatste door hun toewijding en prima initiatieven. Ten eerste is mijn veiligheid in de buurt door Zad van meet af aan geregeld, een meevaller die mij veel energie bespaart. Ik maak een mentale notitie dat ik de schaduwen achteraf betaal voor hun ongevraagde diensten, die ze leveren om hun eigen eer te beschermen. Niemand kan mij meer benaderen zonder hun eer te schenden.

Een tweede meevaller is dat allerlei zaken door de expertise van de bende wat eenvoudiger liggen dan ik in eerste instantie had gedacht. Ik nam aan de belangrijkste rechter te moeten bezoeken, maar Peter had een beter idee. Hij hackte de computer van de rechter en kon bij compromitterende documenten, onder andere e-mails die een prima aanvulling vormden op de documenten die ik van de advocaten al had meegekregen. De mails waren bijna hilarisch als je niet zelf het slachtoffer was en het niet om zoveel geld ging. De rechter komt de politiek tegemoet en geeft gedetailleerd aan hoe hij de spelregels het best kan interpreteren. Voor alle zekerheid stelt hij zelfs een wijziging voor. Als de politiek de wijziging doorvoert, kan hij met de wet in de hand recht spreken. Het Ministerie van Rechtvaardigheid moet de wijziging bevestigen, maar in het diepste geheim. Een Catch-22 situatie voor C., want zijn toestemming is nodig voor iets waar hij officieel niets vanaf mag weten. C. wijst het verzoek af, het is volgens zijn Assistent, zijn rechterhand, ook overbodig. De mails waren gericht aan de Secretaris van de Partij, de volgende die Peter bezocht. De inbraak bij de Partij was ook niet al te moeilijk, want de bescherming, zowel elektronisch als fysiek, is voornamelijk geconcentreerd op het Ministerie van Rechtvaardigheid. Peter vond bij de Secretaris niet alleen diens correspondentie met de rechter, maar ook die met de Assistent van C., waarin deze uit naam van C. opdroeg het

voortel tot wetswijziging te weigeren. De Secretaris en de rechter deden nog een poging hun idee door te zetten met het argument, dat ze zoiets specialistisch ongemerkt door konden drukken, maar C. bleef bij het standpunt van overbodigheid.

De derde meevaller of schot in de roos waren de ‘zwervers’. Hafa en Ron hadden voor mijn verzoek om C. in zijn doen en laten in de gaten te houden een mooie oplossing gevonden. Ze hadden enkele dakloze mannen ingehuurd, de ‘zwervers’, zoals zij ze noemden. Ze waren door omstandigheden dakloos geraakt, niet aan de drank en dolblij met hun ‘aanstelling’ om de buurt, in de omgeving van de bank waar ze elkaar dagelijks troffen, het doen en laten van de ambtenaren in de gaten te houden. Ze zaten daar toch en een extraatje kwam erg van pas. De jongens hadden de mannen niet verteld waar het precies om ging, ze wilden achteraf een verslag van de mensen die in- en uit het Ministerie van Rechtvaardigheid liepen, met elkaar praatten. In een tas zat een verborgen camera die ze konden aanzetten als ze iets meenden dat de moeite waard was. De ‘zwervers’ moesten nog wel even opkomen voor hun recht op de publieke bank te mogen zitten. Ze waren benaderd door heren van het Ministerie die niet erg gelukkig waren met hun slordige aanwezigheid op hun fraaie plein, met de vernieuwde fontein, die veel toeristen trekt. Ze konden niet doorgaan voor toeristen, daarvoor zagen ze er te veel uit als zwervers. De jongens gaven hen nettere kleding en de mannen beloofden de heren van het Ministerie niet te drinken en zelfs niet te eten op de bank. Ze mochten uiteindelijk blijven zitten. Als ze honger kregen, aten ze in een deli, niet ver van het Ministerie. Ze hoorden van medewerkers van het Ministerie die daar ook komen, allerlei verhalen. Ze stelden zich niet te nieuwsgierig op, maar omdat ze er evenals de ambtenaren zo regelmatig zijn, vernamen ze steeds meer. De ambtenaren mopperden, ze wisten er wel niet het fijne van, maar wat hen vooral dwars zat, was een zekere geheimzinnigheid over iets, waar de leiding wel, en zij niet beter van werden. De zwervers prikken voorzichtig.

‘Beter waarvan?’

‘Ja, dat is een gevoel, een onmiskenbaar gevoel dat er iets staat te gebeuren waar voornamelijk C., de baas, mee gaat strijken. En waarschijnlijk neemt

hij dan de benen.'

'De benen nemen? Moet hij vluchten of zo?'

'Nee, dan gaat hij waarschijnlijk met pensioen, dan is hij binnen. Dat is hij overigens toch al.'

De informatie van de zwervers is een leuke aanvulling, ik kan alle informatie gebruiken en onder hun opnamen zit er een waarin C. buiten met de hoogste rechter een stevige enveloppe overhandigt. Als Ron de beelden toont, staat de rest met stomme verbazing te kijken. Hoe zelfverzekerd en slordig kan C. zijn? Geheimzinnig doen binnen het Ministerie en zelf open en bloot enveloppen overhandigen. Het levert wel geen direct bewijs, maar als illustratie bij de documenten zijn de opnamen geweldig. Ron wil duidelijk waardering en ik glimlach naar hem. Ron buigt zich ineens naar me toe en ik kan een omhelzing niet weigeren. De anderen lachen en nu komen ze me alle drie omhelzen. Het is een belangrijk moment, maar ik vind die omhelzingen net iets te veel. Ron wil meer dan de anderen.

Dit succes is de basis waarop ik tegen C. in actie kan komen, veel eerder dan ik durfde hopen. Ik wil afronden met de verkenning van het gebouw van de Partij, omdat ik, voor ik naar C. stap, nog de bekentenis van de Secretaris wil. In een gesprek met de jongens hierover vinden ze de verkenning van het gebouw zeker van belang, vooral de parkeergarage als vluchtroute, maar ik moet me ook van de medewerking van de secretaresse van de Secretaris verzekeren. Ze hebben zelf ooit grote moeilijkheden ondervonden met secretaresses, ze spreken uit ervaring. Ik heb niet de idee dat een secretaresse een probleem kan vormen. Als ik me meldt bij de Secretaris doe ik dat met een aankondiging die noch zijn secretaresse noch hij zal negeren. Ron is erg beschermend.

'Denk er nog eens over, Suzanne. Hij zal je meteen ontvangen, dat is niet waar we je op willen wijzen. Maar pas op, een secretaresse beschermt haar baas en als ze in de gaten krijgt dat jij het hem moeilijk maakt, zal ze het jou ook moeilijk maken. Als je haar nog eens nodig hebt, is ze van groot belang.'

De anderen stemmen er mee in en ze hebben gelijk, ze is onderdeel van mijn

vluchtweg en misschien ook nog bij eventuele volgende ontmoetingen. Ik heb me te veel geconcentreerd op in- en uitgangen, nooduitgangen en de bewaking.

‘Heel goed, mannen, jullie hebben gelijk. Ik ga haar een bezoekje brengen.’

Bij de verkenning van het kantoor en de etage ondervond ik hoe zijn secretaresse, Annie, hem bewaakte. Ik hield mijn verzoek voor een gesprek met haar baas voor haar te vaag en ze wimpelde me gewoon af. Ik kon nog wel door de beveiliging beneden komen, een pasje krijgen, en haar te spreken krijgen. Verder kwam ik niet. Ik heb haar buiten opgewacht toen ze de vesting van de Partij verliet. Na enige aarzeling accepteerde ze een verzoek om uitleg en bij een kop koffie speelde ik open kaart. Zoals ik verwachtte, bleek Annie loyaal aan hem, het was per slot haar baas en haar baan. Toch wilde ze meewerken.

‘Luister, van zijn zaken ben ik niet goed op de hoogte, dat wil zeggen in hoeverre ze juridisch onjuist zijn, dat is me veel te ingewikkeld. Ik geloof je en denk dat je verdient om te slagen. Ik heb er geen moeite mee je te helpen, het zal een les voor hem en die C. zijn. Aan de andere kant wil ik hem voor onnodige schade beschermen.’

‘Ik denk dat hij niet anders kan dan toegeven, evenals straks ook C. Ik ben niet uit op beschadiging van de heren. Ik wil hun eisen ongedaan maken, ze moeten enkele handtekeningen zetten, meer niet en dan ben ik weg.’

De waardering voor mijn aanpak en rol trok haar over de streep. Ze vond het mooi dat een vrouw hem en C. een lesje leerde. Annie begon mee te denken. Ze was overigens niet echt verbaasd of diep geschokt, zo cynisch was ze wel. Ze kende zijn fouten en zwakheden, hij kon bijvoorbeeld heel slecht tegen zijn verlies, en natuurlijk, hij deed het met vrouwelijke bezoekers. Ze waarschuwde mij voor de leren bank in zijn kantoor. De jongens zijn duidelijk tevreden dat ik hun advies heb opgevolgd en dat mijn contact met Annie zeer nuttig is gebleken.

Ik ben na enkele weken aangekomen op het punt dat ik ze strak in het pak wil hebben en dat ze mijn entourage vormen om straks als een jong en dynamisch team advocaten met een stapel indrukwekkende bewijzen C. te overvallen. Geleid door een representatieve senior, mijn buurman, die fris

geschoren, daarvoor letterlijk geknipt is. Bij de overval – ik denk graag in die term, want er is veel aan gedaan om onze activiteiten buiten beeld van C. te houden, wat veel omzichtigheid vergt – moet ik helaas als vrouw op de achtergrond blijven. Ik kan nog net in het kielzog van de heren mee, maar in een zeer bescheiden positie, bijna als aankleding. De heren die het te min vinden met vrouwen te onderhandelen, staan enig vrouwelijk schoon als decoratie toe, zodat ik mag aanschuiven. Pas op het allerlaatste moment kan ik mijn positie prijs geven, op het moment dat de handtekeningen gezet moeten worden. De ondertekening kan ik niet uit handen geven. Ik neem aan dat C. en zijn directeuren dan al zo verslagen zijn, dat deze laatste ‘overval’ geen probleem meer is.

Na de spannende aanloop heb ik de laatste soepele gang van zaken nodig. Met de weken thuis meegerekend ben ik nu enkele maanden bezig. De afgelopen weken waren relatief ontspannend. De voorbereidingen begonnen iedere ochtend na een forse loop in het park, een bespreking op een bank en logistieke oefeningen met auto’s. Ik wil dat Ron als voornaamste chauffeur en ook anderen snel op een bepaalde plek in de Stad zijn om me op te pikken. Veel oefenen met de logistiek, voornamelijk met Ron die de chauffeur is. Ron maakt lichte avances, hij doet zijn best, maar wil meer dan alleen erkenning. Ik hou het verbaal, iedere fysieke beweging dat ik hem waardeer, grijpt hij letterlijk aan. Over de eis, dat we iedere ochtend joggen, en evalueren, waarbij er soms niets te evalueren valt - waar ze gelijk in hebben – sputteren Hafa en vooral Peter af en toe.

‘Fysieke training, moet dat nou iedere ochtend?’

‘Jullie stelden zelf stoer joggen in het park voor.’

‘Wisten wij veel dat je zo fanatiek zou zijn.’

‘Hoe meer jullie sputteren, hoe harder het nodig is.’

Peter is roder dan hij anders al is.

‘Grijp haar.’

Ze komen achter me aan, en Zad en Ron halen me in. De poging om hem te ontwijken mislukt, doordat ik uitglij en Ron grijpt de gelegenheid aan om samen in het gras te rollen. Hafa en Peter kunnen de versnelling niet maken en laten zich naast ons uitgeput in het gras vallen.

‘Moet beter, mannen.’

Veel geblaas en gezucht.

Al met al waren de weken voor mij ontspannend en ik heb het na de voorbereidingen thuis en de tocht naar de Stad nodig. We bezoeken af en toe het café waar ik mijn band met de portier en de bediening aanhaal. Ik ga ook bij mijn buurman op bezoek en die herinnert mij er nog eens aan hoe uitzonderlijk mijn positie in de buurt is. Vrouwen en meisjes tellen niet, dat is ook mede de reden van de eerste reactie van de jongens geweest.

Vrouwen tellen pas als ze een relatie hebben die hen beschermt. Ik heb een band met vier jongens die genoeg gezag hebben in de buurt om de bescherming af te dwingen. Ik vertel dat ik vrij snel mijn opdracht hoop te voltooien en hij begrijpt niet waar ik het over heb. Een meisje dat met mannen onderhandelt? Onbestaanbaar, niemand wil dat gezichtsverlies lopen. Ik denk aan Annie en de vrouwen die de Secretaris ontvangt en vraag in het algemeen of geen enkele vrouw toegang krijgt tot een man, bijvoorbeeld een politicus? De buurman die zijn appartement keurig schoon houdt en zichzelf trouwens ook, kijkt zuinig. Tja, het zou kunnen als de politicus zijn secretaresse erbij betreft. En natuurlijk zijn officiële richtlijnen één en is de praktijk twee. En hoe hoger in de boom, hoe minder de richtlijnen in de weg zitten. Ik voel me enigszins gerustgesteld. Ik heb gespeculeerd op een overval, eerst de Secretaris, die beslist geen bezwaar tegen mijn bezoek zal hebben en dan snel naar C. die als DG me gewoon kan ontvangen. De buurman is me dankbaar en brengt onder woorden waar ik al aan gedacht had.

‘Ik kan wel als stroman fungeren als je dat wilt.’

Wat een schat. Dat is een heel goed idee.

‘Heel erg bedankt voor je aanbod. Als het te pas komt, maak ik er zeker gebruik van.’

Hij vertrouwt me toe dat het weer ‘aan’ is met de buurvrouw nu zijn appartement, en hijzelf, weer op orde zijn. Ik ben heel blij voor hem, en voor haar.

Ik vertel hem niet dat ik ook bij de buurvrouw langs ben geweest. Ze mist zijn gezelschap, maar ze ging niet meer naar hem toe. Ik vraag waarom niet en ze vertelt – in vertrouwen – dat hij aardig is, maar drinkt en ...stinkt. Ze brengt het gegeneerd, bijna als een grapje, maar ik begrijp goed wat ze bedoelt. Ik doe verbaasd en zeg dat ik ook bij hem thee heb gedronken. Hij is aardig is en verder heb ik niets gemerkt. Ik zit glashard tegen haar te liegen. Ze is stomverbaasd en gelukkig heeft ze de schoonmaakoperatie gemist. Anders was ik direct door de mand gevallen. Ze vraagt me uit over hoe hij er bij zit, zijn kleding, zijn appartement. Geen rij lege flessen in de gang? Schone keuken? Ik doe alsof ik niet weet waar ze het over heeft, alsof het onderwerp van geen belang is. Er is niets bijzonders te zien, niet meer of minder dan bij haar. Ze houdt er over op en na een tijdje stap ik op. Ze zal nieuwsgierig zijn.

Het gaat goed, heel goed. De zwervers hebben C. in compromitterende situaties gefilmd, nota bene voor zijn Ministerie en hebben zelfs geluidopnamen. We stellen een map samen met de voornaamste bezwarende documenten, de hilarische e-mails met foto's ter illustratie. Peter, de technische man, laat het geluid bij de foto's horen. We beslissen dat hij op het geschikte moment in de vergadering de demonstratie herhaalt die we net gezien hebben. Geweldig, nu nog een slimme ingang zien te vinden om de jaarlijkse bijeenkomst bij te kunnen wonen. Komt tijd komt raad. Eerst de Secretaris overvallen, de stroman van C. uitschakelen en daarna C. zelf. Dan zie ik wel verder.

De bende vraagt kledingadviezen.

'Ik vertrouw jullie jongens. Kies alleen niet alle vier hetzelfde. En een bezoek aan de kapper is ook niet gek. Ik moet verliefd op jullie worden.' Ron lacht breed naar me en kijkt alsof hij wil zeggen 'ben je dat dan nog niet? En hij bedoelt zichzelf. Ik lach wat speels terug, om hem te plezieren. Ze vragen niet naar wat ik aandoe, terwijl ze me eigenlijk voornamelijk in joggingkleding of zeer sportieve outfit gezien hebben. Ik heb voor de gelegenheid een donker zakelijke pakje in gedachten, nogal manlijk, maar dat lijkt me een pluspunt.

Ik bel Annie voor een kapper en ze adviseert een jonge kapper. Speciaal

naar hem vragen, adviseert ze. Op een zonnige ochtend laat ik me onder handen nemen door de jonge man die op mijn verzoek van ‘een handige coupe en toch leuk’ reageerde met ‘mijn specialiteit’. Ik ben tevreden met het resultaat. Daarna koop ik een zakelijk pakje. Met mijn nieuwe coupe, vrolijk vol van boven en snel korter opzij en van achteren in de nek en met mijn pakje in een tas zit ik in de zon op het terras van het café van de bende. En geniet, alles geregeld. Er liggen kranten en ik lees zowaar een artikel waarin de overheid mijn bedrijf verder onder druk wil zetten. Dat is blijkbaar nog niet thuis doorgedrongen. Niets over C. en de naderende bijeenkomst, toch zit dat er waarschijnlijk achter. De tijd dringt voor C., prima ik ben helemaal klaar. Gekapt, gekleed, de documentatie afgerond. Het meisje dat me door de bezoeken met de bende kent, adviseert me een iets uitgebreidere koffie met amorette en een bonbon. Dat zou ik anders afgeslagen hebben, maar mijn stemming is zo goed dat ik haar keus opvolg. Het enige punt dat nog open staat is de bijeenkomst van C.

In mijn appartement melden de Coach en Arnold zich. Ze waarschuwen me dat C. de druk probeert op te voeren. Het thuisfront heeft toch de informatie doorgekregen. Ze veronderstellen dat hij een resultaat wil boeken, voor hij naar de bijeenkomst gaat. Ze hebben dezelfde conclusie getrokken als ik. Hoe het er bij mij mee staat? Ze zijn bezorgd. Ik wil niet al te optimistisch klinken, niet te vrolijk. Bijna had ik geroepen, prima, ik ben er klaar voor. Ik zeg dat ik naar de kapper ben geweest en kleding heb gekocht. Ze kijken of ik nog wel goed bij mijn hoofd ben.

‘Mannen, wanneer gaat een meisje naar de kapper? En wanneer koopt ze kleding?’

Arnold is meteen alert.

‘Ga je naar een party?’

‘Een party wil ik het niet noemen. Jongens, ik heb vandaag de balans opgemaakt. We hebben een map samengesteld die gegarandeerd inslaat als een bom. Ik heb mijn team ook geadviseerd een kapper te bezoeken en een pak te kopen. We gaan niet naar een party, we gaan in de aanval.’

Deel II Hoofdstuk 7

De handtekening van de Secretaris

Waarin de Secretaris meent dat Suzanne in is voor een nummertje op zijn bank. Uit schuldgevoel zet hij zijn handtekening onder de bekentenissen die Suzanne hem voorlegt. De papieren denkt hij snel weer terug te zien en die arrogante dame ook.

‘80 procent van de waarheid is de waarheid.’

De Secretaris zit achter zijn bureau, Suzanne ziet zijn silhouet en de skyline van de Stad. Het bureau is eigenlijk geen bureau, maar een doorzichtige plaat met aan de ene kant een bureaustoel en aan de ander kant een eenvoudige schraag van dezelfde kunststof als de stoel waarop ze zit. Het bureaublad is zichtbaar door de papieren die erop liggen. Het overige meubilair, enkele stoelen bij een lage tafel, is van dezelfde kunststof. Een grote ouderwetse, leren bank accentueert het kale interieur. Voor de Secretaris liggen de papieren die bewijzen, dat hij voor C. met de rechterlijke macht onder een hoedje heeft gespeeld om onder de betaling aan het buitenlandse bedrijf uit te komen en daar bovenop een stevige boete te geven. C., als hoofd van het Ministerie van Rechtvaardigheid, zit te dicht bij de rechterlijke macht om die rechtstreeks te beïnvloeden, dat doet hij liever via de politiek. Deze omweg ligt nu op het bureau van de Secretaris, die opkijkt van de papieren en zijn rug recht. Suzanne kijkt tegen de zon in en ziet een silhouet. Ze recht ook haar rug en wijst met haar kin.

‘Het is eerder omgekeerd, 80 procent is juridische oplichterij en daarover hebben jullie een sausje van 20 procent in overeenstemming met de feiten gegoten. Dat is meteen de samenvatting van onze bezwaren tegen de gang van zaken.’

De Secretaris verschuift verrast in zijn stoel en kijkt verbaasd. Zo bot is hij nooit eerder tegengesproken. Hij ziet een jonge vrouw, die hem bij binnenkomst de adem benam. Niet alleen door haar verschijning, maar ook door haar zelfverzekerde houding. Hij is gewend dat vrouwen aarzelend binnenkomen en verlegen kijken. Hij stelt ze op hun gemak. Nu nemen grijsgroene ogen hem onderzoekend op en moet hij zichzelf op zijn gemak

stellen. Ze is slank en kort roodbruin haar omlijst haar gezicht. Ze draagt een jack met eronder een lichte blouse, een rok, lage schoentjes. Hij ziet geen armband of ketting, geen ring. Ze heeft alleen een map in haar hand, geen tasje. En nu blijkt ze directer dan alle anderen in die ooit in die stoel hebben gezeten. Ze geeft ook geen krimp met die zon in haar ogen. Hij moet haar klein krijgen.

‘Onzin, u komt van een andere planeet, u begrijpt echt niet hoe we hier handelen. Iedereen blijft het met ons eens, juist de rechter, let u maar op. De juridische wereld is een geheel andere wereld dan uw wereld.’

Een wanhopige poging om haar te intimideren. Hij heeft met grote ontsteltenis door de papieren gebladerd die hij van Annie, zijn secretaresse kreeg. Hij had Annie even aangekeken die bevestigend geknikt had. Aha, prima, een jonge vrouw en aan het gezicht van Annie te zien, de moeite waard. Het werd weer eens tijd voor een klant op de bank. Zijn lust verdween toen hij de map inkeek. De inhoud van maakte hem bijna ziek. E-mails over regel- en wetswijziging met de rechter, met onder andere de correspondentie met de Assistent van C., die een wetswijziging onnodig vond. Ontsteltenis is een eufemisme, hij zag op de plee een wanhopig gezicht. Wat kan hij er tegen inbrengen? Alle bewijzen zijn gehackt, gestolen, verkregen door inbraak, dus niet ontvankelijk voor de rechter. Dat hoeft hij haar niet te vertellen. Zij is niet meer geïnteresseerd in advocaten en rechters. Tegenover hem zit een jonge vrouw die maatregelen neemt als hij niet toegeeft.

Suzanne voelt dat ze nog even geduld moet hebben. Ze leunt wat achterover, wil haar benen over elkaar slaan, maar beheerst zich. Hij kan door dat rare bureau heen kijken. Nog even wachten maar.

‘Oh ja, ik begrijp jullie handelwijze heel goed, het is mijn vak om die te begrijpen. En wat ik ook heel goed begrijp, is dat als jullie een keurig juridische schijn van 20 procent produceren, en dan denken dat we die 80 procent van jullie doorgestoken kaarten niet zien. Die ligt nu voor u. Jullie rekenen je al rijk door een stevige rekening niet meer te hoeven betalen en ons in plaats daarvan een forse boete te bezorgen. En *juist* de rechter, zegt u. Natuurlijk, die man heeft al een deel van de poet gekregen. C.

complimenteert de rechter voor zijn eigen Ministerie met diens medewerking. En hij verzekert de rechter dat een wetsverandering niet eens nodig is. Diens interpretatie is voldoende. Deze juridische wereld is zekere een andere dan ik gewend ben. Wat valt er nog te ontkennen? De bewijzen van uw oplichting en van het Ministerie liggen voor uw neus. Praten is een gepasseerd station. U tekent, u heeft geen keus.'

Hij hoort waar hij bang voor was en zag aankomen. De rechter en C. Hij geloofde niet wat hij zag op de foto's. C. complimenteert de rechter en geeft hem een enveloppe. Geld, natuurlijk. En ik heb geen keus.

'Oh, ik heb geen keus? Hoe wilt u mij dwingen die handtekening te zetten?'

'Die handtekening is niet echt essentieel, ik kan de zaak zonder uw bekentenis heel goed afronden. Uw bekentenis is alleen prettig voor een versnelling. Om onnodig praten te ontmoedigen. Als u niet meewerkt dan zal ik door overreding.....'

De Secretaris heeft tijdens het gesprek de betekenis verdrongen. Haar stem, haar ogen doen hem meer en meer aan de bank denken. Hij schat haar borsten in, hij ziet haar slanke benen. Hij praat min of meer op de automatische piloot en hoopt op een gelegenheid nog iets van haar komst over te houden. En ja, wat hoort hij? Als hij niet meewerkt, dan zal ze door overreding.....dan gooit ze haar charme in de strijd? Dat is nou net wat hij wil. Daar is hij helemaal voor in. En zij Hij begint te lachen, staat op en komt achter zijn bureau vandaan.

'Natuurlijk, natuurlijk..... door overreding.'

Suzanne staat ook op, ze weet niet wat hij bedoelt. Lachend pakt hij haar bij een ellenboog en met twee stappen zijn ze bij de bank. Ze ligt voor ze het weet. De enkele tellen van verwarring van Suzanne zijn genoeg. En Annie had haar nog wel gewaarschuwd. Dit is heel dom, *heel* dom. De bank is zo luchtig als die zitzakken die ze wel eens bij iemand heeft zien staan, maar die ze altijd heeft gemeden. Als je daarin gaat zitten en je bent nergens op voorbereid, zak je scheef naar de grond. Ben je wel voorbereid, dan weet je dat je moet proberen je evenwicht te bewaren, maar eruit klauteren is een hele onderneming. Waar heeft hij dat ding vandaan? De bank ziet er normaal uit, maar voelt als een moeras. Bij iedere beweging zakt ze dieper

weg. Ze ziet hem grijnzend zijn broek open ritsen. De keurige man – hoe oud zou hij zijn? begin veertig? - met weliswaar iets te gladde manieren, grijnst nu triomfantelijk. Hij is duidelijk gewend dat vrouwen voor hem vallen en zij is de volgende met wie hij op deze bank een nummertje maakt. Ze kan zich geen verkeerde beweging meer veroorloven; ze moet zich concentreren op wat hij doet. Hij zal haar in de bank willen drukken en als eerste haar rechter arm die tegen de rugleuning ligt, willen vastpinnen. Hij zal voorover duiken en dat laat ze hem doen, dat geeft hem zelfvertrouwen. Hij is groot, iets te stevig, maar natuurlijk in goede conditie. Wat zou hij doen om in vorm te blijven? Sportschool? Squash? Hij golft natuurlijk, maar dat telt niet voor conditie. Hij duikt en zijn rechter hand pakt haar linker pols en duwt haar arm naar beneden. Zijn rechter been verdwijnt ook in de bank naast haar en met zijn linker hand wil hij haar rok omhoog trekken. Zijn adem ruikt naar de koffie die ze gedronken hebben, maar verder ruikt ze niets, dat is een pluspunt. Op zijn gebruikte gezicht zitten allerlei bobbeltjes ziet ze nu. Hij is glad geschoren, maar zou zijn wenkbrauwen moeten trimmen, nee dat zegt zijn kapper natuurlijk al jaren en hij weigert dat, netjes en toch ruig. Ze houdt haar opgetrokken benen opzij, ze probeert hem niet van zich af te schoppen. Ze versterkt zijn duik, hij gaat zijn eigen moeras in. Ze voelt dat ze haar moment van onoplettendheid kan herstellen. Hij is vrouwen gewend die weinig of niets terugdoen of meewerken. Hij is eigenlijk ongevaarlijk, ze moet bijna glimlachen. Zijn bovenlichaam rust nu op haar benen en hij sjort aan haar rok. Maar beste jongen, dat duurt allemaal een eeuwigheid, en die eeuwigheid krijg je bij mij niet. Ze moet het hebben van snelheid, die ze omzet in kracht. Ze heeft getraind op snelheid, en de kracht waardoor haar aanvallers verliezen, leveren die aanvallers zelf. De linker hand zoekt nu haar slipje, hoogste tijd voor actie. Ze pakt zijn linker schouder, duwt die omhoog en zijn lichaam glijdt naar de diepe binnenkant van de bank waar hij geen steun heeft. Terwijl ze met hem meedraait, voelt ze hoe hij haar pols loslaat, hij zoekt steun, het slipje is al niet meer aan de orde. Hij wil verder wegglijden voorkomen, maar hij is veel te laat. Hij zakt machteloos weg en zijn gewicht brengt haar deel van de bank omhoog. Ze kan overeind komen en ze trekt haar benen moeiteloos

onder hem vandaan. Als ze opstaat, ziet ze hem nogal onelegant op zijn gezicht in de bank liggen, zijn rechter arm zit klem tussen de zitting en de rugleuning. Hij is verbaasd en gesmoord aan het vloeken en schelden en zijn gezicht is rood. Ze trekt bestudeerd haar kleding recht, haalt een hand door haar haar. Suzanne glimlacht lief.

‘Liever geen gescheld.’

Hij begint aan een stuk door te vloeken, terwijl hij worstelt om uit die verdomde bank te komen. Als hij zijn arm bevrijd heeft en eindelijk overeind komt, ziet hij hoe ze met haar telefoon foto’s neemt, en hij valt vermoeid terug. Op haar hurken, ziet ze zichzelf met een rood aangelopen idioot op een bank achter zich, een compromitterend selfie. Die idioot probeert haar te pakken. Zijn ongeordende kleding is duidelijk zichtbaar.

‘Nee, hè.’

Hij valt haar ineens mee. Geen platte scheldwoorden, haar opmerking over zijn gevloek was puur om hem te jennen. Volksstammen vinden vloeken erger dan scheldwoorden, zij niet. Ze is wel allergisch voor onbekende mannen die allerlei koosnaampjes op haar loslaten. En dat geldt ook voor de scheldwoorden.

‘Nog een leuke foto, alle beetjes helpen, wat jij?’

Ze is van het ‘u’ overgegaan op ‘je’. Als je met elkaar zo op een bank hebt liggen worstelen, is het over met ‘u’.

‘Prima foto’s al zeg ik het zelf.’

Ze doet alsof ze de foto’s bekijkt, maar seint Ron in om naar de ondergrondse garage te komen, waar hij op haar moet wachten. Ze heeft de telefoon niet meer nodig.

‘Maar vooruit, die foto’s heb ik niet eens nodig. Hier heb je mijn telefoon.’

Met een achteloos gebaar gooit ze het mobieltje – aangeschaft voor de gelegenheid – naar hem toe. Zijn gezicht heeft langzaam weer een normale kleur gekregen. Instinctief vangt hij het mobieltje op, vrij handig voor zijn positie in de bank. Hij kijkt naar haar, en beseft dat hij ontsnapt aan een aanklacht tot verkrachting, met bewijzen en al.

‘Wat je ook verder doet, ik zou eerst mijn gulp dicht doen.’

Hij buigt automatisch zijn hoofd en legt gedachteloos haar mobiel naast zich op de bank. Als hij zijn hoofd opheft, kijkt hij betrapt. Ze schiet in de lach en hij ook. Hij is ontzettend opgelucht dat ze zijn poging haar te neuken zo opneemt. Ze voelt zijn bevrijding en gaat in een stoel zitten om toe te geven aan het lachen. Hij lacht nu ook voluit mee, valt achterover in de bank en zakt weer diep weg.

‘Help me even overeind.’

Hij steekt een hand uit. Ze schat de situatie in. Ze hebben allebei de tijd genomen bij te komen. Hij zit nu op de rand, maar doet alsof hij niet overeind kan komen.

‘Het is over, heus.’

Ze neemt het risico. Het lijkt haar klein, hij voelt weliswaar de vernedering nog, en erger, hoe hij haar onderschatte. Maar ze maakt geen scène en dreigt hem niet aan te klagen. Ze pakt zijn hand die verassend droog en koel aanvoelt na alle capriolen. Hij is zwaar, maar dat had ze verwacht en in één vrij soepele beweging staat hij weer. Ze ziet zijn opluchting over de herwonnen waardigheid.

‘Bedankt.’

Ze staan dicht bij elkaar, en heel even prepareert ze zich op de ruk naar voren en de arm om haar middel. Gelukkig, hij probeert het niet, laat haar hand los, loopt naar zijn bureau, terwijl hij zijn kleding in orde brengt. Bij de intercom kijkt hij op.

‘Ik ben aan een borrel toe. Wat drink jij?’

‘Ik doe mee,’

Hij heeft zich weer in hand. De Secretaris wijst op de het zithoekje waar ze eerder koffie hebben gedronken. Uit een kastje dat een koelkast bevat, pakt de Secretaris een fles en vraagt of ze ijs wil. Geen ijs. En even later zitten ze er allebei met hun eigen gedachten.

‘Het spijt me.’

‘Vergeven.’

Ze kijkt hem over het glaasje aan en leegt het in een keer. Daar was ze aan toe. Hij slaat ook zijn glaasje in een keer achterover. Hij staat abrupt op en

loopt naar zijn bureaustoel. Ze gaat niet weg zonder dat hij zijn handtekening heeft gezet en als hij dat niet goedschiks doet, dan zal ze hem moeten overreden, met een mes op zijn keel, figuurlijk en desnoods letterlijk. Hij zal haar zeker laten volgen en ze moet eerder de garage uit zijn voor zijn mannen haar daar kunnen tegen houden. Ze gokt erop dat hij eerst zijn mannen naar de hoofdingang stuurt. Als ze ontsnapt is, zal ze Annie bellen waar ze winkelt. Ze wil de mannen die hij zeker achter haar aan stuurt, treffen op een locatie die zij uitzoekt.

De Secretaris loopt om zijn bureau heen, gaat zitten en trekt haar map naar zich toe, opent hem, pakt een pen en tekent de papieren. Ze had nog knap lastig kunnen opspelen en doet dat niet. Laat hij zich nu even als een gentleman gedragen. Die pennenstreken krijgt hij terug; hij stuurt zijn mannen achter haar aan. Hij heeft de papieren en haar terug voor ze het gebouw uit is. En dan zullen we nog wel eens zien....

Suzanne kijkt toe. Het is gelukt, hij tekent, C. hangt definitief. Uitvluchten, ontkenningen, helpen niet meer. De Secretaris maakt demonstratief iets goed. Ze glimlacht. Die mannen van hem vergissen zich straks ook. En Ron moet maken dat hij wegkomt met de map. Nu nog de finale slag. C. moet over de brug komen, niets is bereikt voor thuis het geld binnen is. De Secretaris staat op en loopt demonstratief met de map uitgestrekt voor zich naar haar toe. Ze is opgestaan en pakt de map aan.

Ze zwijgen nog even samen, kijken elkaar aan. Er valt niets meer te zeggen. Hij trekt een grimas en loopt enigszins moeizaam om het tafeltje en begeleidt haar naar de deur die hij voor haar opent. Ze schudden elkaar de hand, hij lijkt ineens niet helemaal de oude.

‘Tot ziens.’

Ze glimlacht.

Deel II Hoofdstuk 8

De misrekening van de Secretaris

Waarin de Secretaris zijn mannen op haar afstuurt, maar Suzanne het initiatief behoudt. De mannen onderschatten haar. Ze maakt de Secretaris duidelijk dat hij geen nieuwe poging moet wagen.

De Secretaris geeft me een hand en zegt ‘tot ziens’. Tot ziens? Liever niet, ik heb wat ik wil en verder hoeft ik je niet te zien. Als de deur dichtgaat en ik me omdraai, zie ik Annie op me afkomen en ze omhelst me. Ze zegt niets, maar dat hoeft niet. Ik voel me gesteund en tegelijk zwak worden.

‘Neem me niet kwalijk.’

Annie spreekt zacht, maar is kordaat. Ze gaat achter me staan en ik voel hoe ze snel mijn jasje iets optilt, en met vaardige hand een slip van mijn blouse in mijn rok stopt. Annie stapt weer opzij, glimlacht, betekenisvol.

‘Ik ben blij dat hij geen kans had. Het is heel goed gegaan. Ik ben opgelucht.’

Ze is mooi, licht opgemaakt, elegant gekleed en het valt me op hoe zelfverzekerd ze is op haar terrein. En wat bedoelt ze met ‘goed gegaan?’

Dat hij getekend heeft of me niet heeft kunnen pakken op de bank?

‘Wat bedoel je? Zijn handtekening of de bank? En hoe kun je dit weten?’

‘Beide. Jullie houding bij de deur verraadde alles. Jij was tevreden, dus je had wat je wilde en hij begeleidde je naar de deur. Ik zie je blouse, maar als de bank voor hem een succes was geweest, had hij je niet naar de deur begeleid.’

Ik luister verbaasd. Annie lacht.

‘En weet je, velen hebben geen bezwaar.’

Ik ben met stomheid geslagen. Slimme tante.

‘Je waarschuwing over de bank heb ik tot mijn spijt genegeerd, maar als hij slecht tegen zijn verlies kan.....’

‘Oh nee, hij laat het er niet bij zitten. Hij wil winnen, met sport en in zaken.

En hij zei ‘tot ziens’.’

Annie ziet daarin een aanwijzing, dat hij op een nieuwe kans aast. Ik wil dit snel achter de rug hebben.

‘Ik houd graag het initiatief. Ik bel je om te zeggen waar ik ben, winkelen.

Hij mag het weten, goed?’

‘Natuurlijk, ik ben zijn secretaresse.’

Ik druk op de liftknop. Als de deuren open gaan, omhelzen we elkaar.

‘Kijk goed uit.’

‘Bedankt.’

We kijken elkaar aan tot de deuren dicht zijn, vriendinnen.

Via de lift gaat Suzanne rechtstreeks naar de garage waar ze tot haar opluchting de auto van Ron al ziet. Ze gokt er op dat de Secretaris de portier en enkele van zijn mannen waarschuwt dat ze eraan komt. Ze gokte goed en met het mobiel van Ron belt ze Annie om haar op de hoogte te brengen van haar winkelplannen. Als vriendinnen onder elkaar. Annie schakelt meteen door naar de Secretaris die meeluistert. Hij is in alle staten als hij begrijpt dat de vogel is gevlogen. Suzanne vertelt Annie dat ze wil winkelen om haar ‘overwinning’ te vieren en vertelt waar ze dat van plan is te doen. Annie bevestigt dat daar goede winkels zijn. Suzanne laat zich door Ron in de buurt afzetten en geeft hem de map mee die hij voor haar moet bewaren. Hij moet stand-by blijven want dat zal wel nodig zijn.

Zoals Suzanne verwacht, activeert de Secretaris meteen zijn mannen om haar te pakken. Hij waarschuwt hen dat zij gevaarlijk is, dat ze haar niet moeten onderschatten. Tevergeefs en terwijl ze naar het winkelgebied rijden, stijgt zijn machteloze woede bij ieder antwoord. Ze lachen hem nog net niet uit. Een winkelend meisje? Gevaarlijk voor hen? Gewapende body-builders? Met verbazing horen ze hoe hun baas uit zijn dak gaat, in hun telefoon blijft schreeuwen. Ze hangen op als ze haar zien. De Secretaris valt terug in zijn stoel met zijn ogen dicht. De idioten, spieren en geen hersens, het gaat verkeerd.....het gaat...

Eén van de mannen meldt zich. Hij veert op.

‘Hebben jullie haar?’

‘Nee, baas, ze.....’

De Secretaris laat een stroom vloeken los, vreselijker dan toen hij in de bank lag. Als hij even adem haalt, hoort hij hoe zijn lijfwacht zijn maat naar het ziekenhuis brengt. Vloekend zet hij de intercom uit en ineens zakt hij in. Hij is murw en ziet in zijn geestesoog al hoe C. zal reageren. Hij is ineens ten

einde raad. Hij had zich heel iets anders voorgesteld. Die handtekening was show, niet bedoeld als serieuze bekentenis. Vanaf het moment dat hij getekend had, begon hij te fantaseren. Zijn handtekening maakte zijn fantasie spannend. Hij zag haar al teruggebracht met de papieren. Ze zou zich aanbieden, maar te laat, te laat, hij zou lachend de papieren voor haar ogen verscheuren. Dat ze ooit gedacht had dat hij haha...natuurlijk niet. Spelletje, jaja, als jij wil spelen, moet je dat wel kunnen. Hij is de Secretaris, niet de eerste de beste en als hij risico's neemt, dan kan hij dat doen. Maar genoeg gepraat en gelachen, nu zou hij haar eens laten zien hoe je verwaande nesten aanpakt en.....

En dan staat Suzanne ineens voor zijn neus. Hij doet een greep in zijn bureaulade, maar voor hij zijn pistool kan richten, zit er een mes in zijn schouder en dan nog één in zijn arm. Het pistool klettert op de grond, het is te veel voor de Secretaris en hij schreeuwt en jankt van woede. Annie komt binnen en is lijkkleek. Suzanne veegt de messen aan zijn colbert af, en wijst op het pistool op de grond.

‘En het moet over zijn An, anders blijft hij mannen sturen. Probeer hem wat tot rust te brengen.’

Annie kijkt met open mond naar Suzanne en dan naar de man die verdoemd in zijn stoel hangt en anders zo triomfantelijk kijkt na zijn verovering en met een zorgvuldig air van nonchalance haar opdrachten geeft.

‘Het spijt me An, hij wilde schieten. Ik krijg geen tweede kans.’

Via de garage vertrekt ze opnieuw en Ron brengt haar naar een metrostation. Ze wil niet dat hij haar thuis brengt, voor alle zekerheid moet hij haar afzetten en zelf goed opletten of iemand hem volgt als hij naar huis gaat. Ze vraagt hem nog eens de map met de handtekening van de Secretaris goed op te bergen, die kan ze beter niet zelf in haar appartement bewaren. Over haar tweede appartement zwijgt ze.

Vanuit haar metrostation moet ze nog even lopen naar haar appartement. Ze passeert galerijen vol graffiti, afval, roestige elektriciteitskastjes en bedrading die op verschillende plaatsen loshangt. Ze ruikt bij vlagen een onaangename lucht. Het is nog licht en de donkere jonge mannen die ze

passeert, kijken haar langdurig na. Hoewel de lijfwachten geen partij bleken, voelt ze de opluchting over de veiligheid van haar buurt. Zonder de bescherming van 'de schaduwen' had ze Ron gevraagd haar thuis te brengen. Eén grijnst naar haar, hij geeft te kennen dat hij haar herkent. De bescherming betaalt zich uit. Ze glimlacht terug en strekt even de vingers van haar hand. Voor haar deur voelt ze een enorme opluchting, als ze binnen is, schopt ze haar schoenen uit, trekt haar jasje en rok uit en gaat op bed liggen, op haar rug met de handen op haar buik. Ze sluit haar ogen en haalt enkele keren diep adem.

'Hooguit een half uur, niet langer.'

Ze zegt het hardop. Binnen een half uur schrikt ze wakker en ze voelt zich weer prima. Ze inventariseert nog eens tevreden de resultaten. De map is bij Ron; de Secretaris is uitgeschakeld; en de zwervers hebben geweldige video's en foto's gemaakt van C. Haha, de directeur-generaal die nota bene voor zijn eigen Ministerie staat te smoezen met rechters en enveloppen overhandigt. Merkwaardig overigens, hij schakelt de Secretaris in om als DG en Ministerie buiten schot te blijven, maar is wel zo ijdel en arrogant om open en bloot de rechters te bedanken. Als hij toch nog dwars gaat liggen, zal ze hem moeten dwingen door 'overreding', haha. Ze heeft geen boodschap meer aan tegenstand. Bij de minste aarzeling dreigt ze het hele dossier met foto en filmmateriaal naar buitenlandse media te sturen en zover zal het nooit komen, want hij zal toegeven.

Ze gaat douchen, maakt in een slip en T-shirt een salade en drinkt een kop koffie. Ze zit aan tafel met haar voeten op een stoel en overdenkt nog eens het gesprek met de Secretaris. Het ging niet goed. Ze lag op de bank voor ze het wist, dat was een fout. Twee tellen niet aannemen dat hij wel begrijpt dat zij niet in is voor een wip, is twee tellen te veel. En waarom dacht hij dat ze daar voor in zou zijn? Had ze verleidelijker gedaan dan ze bedoelde? Hield ze zichzelf voor de gek? Was haar eerder gedrag, haar kleding er voldoende op gericht om de indruk te vermijden dat ze beslist nergens voor in was? Ze had gekozen voor een rok, het pakje bewaarde ze voor C. En ze had het helemaal niet onplezierig gevonden dat hij een prima zicht op haar benen had dwars door dat glasheldere bureaublad heen. Toch was die doorkijk net

iets te veel van het goede geweest, domme pech. Wie rekent nu op zo'n onzichtbaar bureau? Hij zag bij haar binnenkomst een meid met wie hij meteen iets wilde. En het zicht op mijn benen had zijn verlangen behoorlijk aangewakkerd. Hij straalde zijn onweerstaanbaarheid uit, tevreden over zijn uiterlijk en vroegere veroveringen. Ze heeft hem onvoldoende ontmoedigd. Waarom eigenlijk? Wilde ze heimelijk wat? Hij zag er goed uit en was acceptabeler dan vele anderen. Het misverstand over 'de overreding' had overigens beslist niet verkeerd moeten aflopen. En de show met het mes was een fout, een ernstige fout. Het was ijdelheid, ze wilde hem iets laten zien. Volkomen onnodig, verkeerd gedrag. Ze wil juist niet laten zien wat ze in huis heeft. Wat bezielde haar? Ze maakt altijd gebruik van de gewilde en ongewilde informatie die de andere partij geeft en ze houdt zelf zoveel mogelijk achter waartoe ze in staat is. Die strategie werkt meer dan verrassend goed, haar uiterlijk, hun ervaring met weerloze vrouwen, of vrouwen die zich snel weerloos opstellen, maakt dat ze een makkelijke prooi zien. Dus waarom die kostbare illusie doorbreken, letterlijk vergooien? Meer beheersing nog, Suus, dat moet geen probleem zijn, want C. heeft al verloren.

Deel II Hoofdstuk 9

Het bange vermoeden van C.

Waarin de Secretaris enkele dagen in de ziekenboeg ligt en C. geleidelijk aan beseft dat hij een cruciale fout heeft gemaakt door een melding van zijn Assistent over 'wauwelende idioten' te negeren.

De uitnodiging voor de jaarlijkse bijeenkomst kan niet lang meer op zich laten wachten en C. heeft zijn mensen de opdracht gegeven de tegenpartij nog eens onder druk te zetten. Op een middag belt de Secretaris, zijn belangrijkste man in het spel. De nogal afstandelijke koele man is niet nerveus, hij is in paniek. Hij wil direct een onderhoud. Maar natuurlijk had C. gezegd. Hij is verontrust door de toon van de ander, die hij slechts kent als een zeer beheerst type. Anderen schilderen hem af als vlot, rokkenjager, en C. kan zich dat goed voorstellen. De Secretaris is sportief en aantrekkelijk voor vrouwen. De man die nu zijn kantoor binnenkomt, ziet er allesbehalve aantrekkelijk uit. Hij ziet lijkleek, is zweterig, trillerig, de man is een wrak. C. krijgt een knoop in zijn maag, want deze toestand van de Secretaris belooft ook voor hem weinig goeds. C. hoeft niet lang op het slechte nieuws te wachten. De Secretaris stamelt dat ze hangen en dat hij de zaak verraden heeft. Maar dat ze hem gedwongen heeft. Hij kon niet anders. C. voelt een golf van misselijkheid opkomen en hij vermoedt het ergste. De Secretaris heeft de zaak verknald, hij voelt de vloer golven, hij is bang flauw te vallen. Het overweldigende gevoel dat het over is, dat hij alles kan vergeten, verdringt de opwelling om tegen de Secretaris te gaan schreeuwen. C. herstelt zich. 'Ze' heeft hem gedwongen? Wie is die 'ze'? Over wie heeft hij het? De Secretaris begint te ijlen over een gevaarlijk monster, vermomd als aantrekkelijke jonge vrouw, zijn mannen....C. stopt hem. Die man is zo over zijn toeren, dat hij eerst moet rusten en als hij weer is opgeknapt, wil hij hem als eerste spreken om te horen wat er precies aan de hand is. C. doet erg vaderlijk, belt ondertussen een verpleegdienst voor noodgevallen om de Secretaris op te halen en naar de ziekenboeg van het Ministerie te brengen. Als hij weer aanspreekbaar is, wil hij dat ze hem direct bellen. C. benadrukt dat de Secretaris met niemand contact mag hebben en hij echt de eerste wil

zijn die hem spreekt. En de patiënt mag vooral niet vertrekken, ook al eist hij dat.

C. dacht dat een nachtje genoeg zou zijn, maar de Secretaris is in een geestelijke toestand beland die enkele dagen duurt. C. vindt dat niet eens erg, want eigenlijk weet hij al genoeg. De Secretaris heeft een fout gemaakt, en waarschijnlijk een cruciale. Het herstel van de Secretaris is nu zijn eerste zorg, want zijn zorgen over de bijeenkomst van het Genootschap zijn ermee verbonden. De Secretaris moet naar de bijeenkomst kunnen, hij kan niet wegblijven. Hij moet dus sowieso opgekalefaterd zijn en hoe dan ook zijn prettige zelf kunnen spelen. Als dat niet kan, komen er vragen en moet C. de reünisten inlichten. Hij moet er niet aan denken. C. krijgt nog een andere gedachte. Een tijd geleden heeft zijn Assistent hem een rapportje voor willen leggen over een incident in een buitengebied, in een ver westelijk deel van de Stad, waar ze geen oog op houden vanuit het centrum. Er woont bijna niemand en de wijken zijn in verval geraakt. Zijn Assistent had getwijfeld of hij C. het voorval moest melden. C. had met een half oor geluisterd. Drie mannen waren gereduceerd tot ‘wauwelende idioten’. Een vrouw had hen aangevallen, één van de mannen had een hersenschudding en een knieblesure, hun auto was geramd en het benzinestation waar het incident had plaats gevonden, was C. had ongeduldig gewuifd, hij had wel wat anders aan zijn hoofd. Bovendien als ze elkaar in die contreien afmaken, zit hij daar niet mee, dat weet je toch? Hij gaat daar geen mensen op afsturen, geld en mensen kan hij beter in zijn centrum inzetten. Nu schiet dit verhaal van zijn Assistent hem weer te binnen. De Secretaris was ook als een ‘wauwelende idioot’ bij hem aangekomen, en ook aangevallen door een vrouw. C. voelt zich ineens heel onprettig. Hij beging een blunder door de Assistent weg te wuiven. Die kaart niet voor niets een lokaal incident aan. En het blijkt geen lokaal incident, het is de bom onder zijn project. De vrouw die drie mannen in ‘wauwelende idioten’ veranderde, is natuurlijk dezelfde die van de Secretaris een wrak maakte. C. voelt zich onwel bij de zekerheid die hij krijgt. ‘Ze’ is toen al gearriveerd. Mijn God, hoe lang is dat geleden? En al die tijd kon ze rustig haar gang gaan. De Secretaris is haar eerste slag, haar eerste klap. En die is een daalder waard. C. schreeuwt en

vloekt, schopt tegen zijn bureau, bezeert zich en ploft met zijn handen aan zijn hoofd op een stoel. Hij had dat mens al weken geleden kunnen oppakken. Een misser, een vreselijke misser.

De Secretaris ziet er na enkele dagen bijna normaal uit. De jongere man heeft zich weer in de hand en doet een minutieus, filmisch verslag van de eerste en tweede ontmoeting met een gevaarlijke heks in zijn kantoor. Hij heeft geen andere informatie over zijn mannen dan dat er één in het ziekenhuis ligt. De woede van C. is over gegaan in berusting en een lichte hoop op lijmen van de brokken. Hij raakt in verwarring door zijn gevoel van bewondering voor haar lef, haar onverschrokkenheid. Hij wil die jonge vrouw zien die zoveel mannen de baas blijkt, en de bron van de ellende is waarin hij verkeert. En ze heeft hem op het oog.

Deel II Hoofdstuk 10

De afronding

Waarin Suzanne C. met haar documentatie verplettert. Suzanne fascineert hem en hij wil haar nog zien nadat de laatste handtekeningen gezet zijn. Ook nodigt hij haar uit naar de bijeenkomst te komen.

Op het afgesproken moment, geen minuut te vroeg, loopt de kleine delegatie naar de zaal waar C. en zijn mensen wachten. Voorop de buurman, daarachter de bende en ten slotte Suzanne. De kleine gedistingeerde buurman straalt autoriteit uit. Peter en Ron zitten strak in het pak – ‘jongens ik ben verliefd op jullie’ riep Suzanne toen ze hen zag – en zij heeft een donker pakje aan. Ron kijkt alsof ze het alleen tegen hem roept. Peter en Ron dragen aktetassen, Suzanne heeft ook een aktentas, maar een heel dunne.

Een medewerker van het Ministerie heeft hen in de hal opgevangen en gaat hen voor naar het zaaltje waar C. met zijn mensen zit. Hij klopt en zonder te wachten opent hij de deur en stapt opzij om hen binnen te laten. Te voren zijn lijsten met de namen van de aanwezigen van beide partijen op de plaats van ieder deelnemer neer gelegd. Voor C. en zijn mensen heeft de bende een map samengesteld met de belangrijkste documenten. De eerste foto's tonen C. met de hoogste rechter, terwijl hij een grote enveloppe overhandigt, ze handen schudden en beide uitstralen hoe tevreden ze zijn. Zonlicht dat door de grote ramen achter C. en zijn mannen naar binnen valt, verblindt de bezoekers. De truc van de Secretaris is nogal populair denkt Suzanne, maar ze constateert tevreden dat geen van hen iets laat merken. Aan de andere kant van de tafel zien ze alleen silhouetten. De medewerker wijst hun stoelen aan en helemaal ter zijde die voor Suzanne. Als de medewerker weg is, kijken de beide partijen naar elkaar en wachten. De bezoekers blijven staan. C. kijkt gefascineerd naar Suzanne en is alles om zich heen vergeten. Daar staat het meisje dat van de Secretaris een overstuur wrak heeft gemaakt, een lijfwacht in het ziekenhuis geschopt en natuurlijk, zij en niemand anders heeft een tijd geleden de drie mannen in de buitenwijk getraumatiseerd. En nu staat ze daar in het licht, ze is ontspannen en kijkt langzaam rond tot haar blik op hem rust. Dat meisje is slimmer en

gevaarlijker dan jullie allemaal hier aan tafel bij elkaar. Ze glimlacht en hij voelt zich gevangen in haar ogen, de zaal verdwijnt, alles is licht en Hij hoort de Secretaris kuchen. De Assistent kijkt uit zijn ooghoeken naar C. en ziet hem bewegingsloos staren. De Assistent wacht nog even voor hij ook kucht. C. is geërgerd. Hij wendt zijn blik naar de oudere man tegenover hem, de baas van een stelletje.....snotneuzen.....veel te jong. En toch staan ze daar. C. voelt zich ineens oud.

‘Goedemorgen heren, gaat u zitten.’

Hij noemt Suzanne niet die er even over denkt te blijven staan, maar de groep ingeprent heeft zich door niets te laten provoceren. Dat is zijn wapen, als ze demonstratief blijft staan is dat helemaal de bedoeling. De leden van de delegatie trekken hun stoelen naar achteren en nemen plaats. Ze gaat ook zitten.

‘Laat ik meteen ter zake komen door u te bedanken, oprechte dank te zeggen voor uw kostelijke map komische onzin. Creatief, aardig, wat zeg ik, heel aardig, maar grote onzin natuurlijk. Onze complimenten, we hebben hier wat afgelachen.’

C. zegt het met een vlakke stem, die er allesbehalve op duidt dat hij de inhoud creatief en aardig vindt. Geen van zijn mensen ziet er trouwens uit dat ze flinke pret gehad hebben. De oudere man kijkt onbewogen terug.

‘Goedemorgen, heer C. en u allen – hij kijkt rustig de mannen aan de overzijde stuk voor stuk aan – we zijn blij dat we u enkele plezierige momenten hebben bezorgd met onze map. We zijn er, eerlijk gezegd, zelf ook erg tevreden over en om sommige zaken hebben we, wil ik bekennen, ook hartelijk moeten lachen. Het is misschien aardig, nu u het toch ter sprake heeft gebracht, dat we u een voorbeeld tonen van wat wij *heel* erg grappig vinden.’

Hij gebaart naar de rooie Reus.

Peter staat op en spreidt de foto’s van C. en de rechter op de tafel uit.

Gekapt en geschoren, in zijn pak ziet hij er indrukwekkend uit. Hij bukt en haalt uit zijn tas een doosje en een stift. Hij zet het doosje midden op tafel en hij richt de stift. Uit het doosje klinken straatgeluiden en op de achtergrond het ruisen van de fontein voor het Ministerie die op de foto te zien is.

‘Het schurende geluid dat u nu hoort, komt van de tas waarin de richtmicrofoon zich bevindt, die een van de mannen die de microfoon bedient nu iets draait.....en ...ja luistert u naar de interessante conversatie tussen C. en de rechter.’

Uit het doosje klinkt het gelach van C. en de rechter en daarna duidelijk herkenbaar hun stemmen.

‘Prima werk, ben het helemaal eens met de tactiek. De aanpassing van de wetgeving hoeft niet.....’

‘Dank je wel ...natuurlijk.....graag gedaan.’

‘We betalen niet en daarbij krijgen ze een stevige boete aan hun broek haha.....en hier vast een blijk van waardering.’

De Reus wijst ten overvloede op de foto waarop C. de enveloppe overhandigt.

‘Nou, heel hartelijk ik doe mijn werk.....werk graag mee.....’

‘En natuurlijk, ik vergeet je niet als we de buit helemaal binnen hebben.’

Gelach van beide heren. Peter wijst naar de foto waarop de heren elkaar de hand schudden.

‘Tot ziens.’

‘Tot genoegen.’

De rossige Reus schakelt het doosje uit. In de stilte die om te snijden is, klinkt zijn stem alsof er borden op de grond kletteren.

‘Dit is het.’

Hij pakt het doosje en gaat zitten. C. en zijn mensen zitten als verlamd. Zijn Assistent voelt zich verraden. Hij doet zijn best om zijn baas een waardig afscheid te gunnen en dat *dit*. Ongelooflijk, buiten, openlijk, zoiets bespreken. Alsof de publieke ruimte door alle monitoren en camera’s even veilig is als zijn kantoor. C. denkt dat. Dus niet, iemand of iets is over het hoofd gezien.

En ineens breekt om hem heen de hel los. C. staat op, zwaait met een arm naar de overzijde en schreeuwt dat het een gefabriceerd toneelstukje is, gemanipuleerde onzin. Anderen roepen dat de hele map de prullenmand in kan, dat de gegevens oneigenlijk verkregen zijn en dus niet rechtsgeldig. Ieder decorum is weg. De Assistent kijkt naar de jonge vrouw. C. heeft hem gezegd dat hij het incident in de buitenwijk beter had kunnen natrekken. Dat

was zeker beter geweest. Ze observeert de mannen tegenover zich met interesse. De Assistent ziet een onderzoeker die zijn studiemateriaal bekijkt. De Secretaris zit stil en bleek in zijn stoel, de reactie van C. doet hem alle moed verliezen.

C. weet dat de zaak verloren is. Soms hielp geschreeuw en raakte een tegenpartij geïntimideerd. Niet door de kracht van argumenten, maar juist door het gebrek eraan en zijn redeloosheid. Nu ziet hij een onbewogen groep voor zich die zelfs licht geamuseerd kijkt. C. schreeuwt ook niet meer, hij vergeet zijn tegenpartij, en wendt zich links en rechts naar de verstarde mannen. En hij begint laag en zacht tegen zijn eigen mensen te spreken.

‘Waar komen die foto’s vandaan? En waar komen die opnamen vandaan? Nou, nou?’

Hij trapt zijn stoel naar achteren en loopt achter zijn mensen langs die zichtbaar moeite doen niet ineens te krimpen.

‘De beste plek ter wereld, de veiligste plek ter wereld is toch het plein voor mijn eigen Ministerie?’

Zijn stem is bij iedere zin luider.

‘Iedere sufferd of waaghals die daar foto’s durft te nemen, registreren we. Laat staan dat hij *opnamen* maakt. En zo’n domkop geeft die foto’s altijd af. Altijd, *altijd*.’

De laatste woorden schreeuwt hij weer. Hij had de beelden van de beveiligingscamera’s nog eens uitvoerig laten bekijken; er was niets ongebruikelijks op te zien geweest. Zijn beveiligingsmensen hadden niemand een foto zien nemen. Op een bankje zaten alleen twee zwervers, daklozen, het was hun vaste stek en C. had ze weg willen hebben. Hij vond dat ze detoneerden op zijn keurige plein voor zijn Ministerie. Zijn beveiligers zeiden dat de zwervers na die klacht er netter gekleed bij zaten, er keurig uitzagen en daarom weinig tegen hun aanwezigheid te doen was. Eén van zijn mensen staat op.

‘De onmogelijkheid om foto’s en opnamen op die plek te maken zonder dat wij dat registreren is het beste bewijs dat dit materiaal allemaal gefabriceerd is. Bovendien doen we wel meer zaken. Nergens horen we een naam. Het kan over zoveel bedrijven gaan. Verder is de handtekening van de Secretaris

onder gruwelijk geweld afgedwongen, de littekens van zijn heroïsche verdediging tegen zijn belager die met messen gooide, staan in zijn schouder en zitten in zijn arm. Alle bewijzen zijn waardeloos.'

De buurman, de bende en Suzanne hebben zich niet bewogen. De buurman moet zich inhouden om geen grap over de vertoning te maken. Dat ze slimmer zijn en de anderen te suf om door te hebben hoe onder hun neus de foto's en opnamen zijn gemaakt, op de best beveiligde plek ter wereld, haha. Niet doen, hij denkt aan de waarschuwing van Suzanne, die hem op het hart had gedrukt het decorum vol te houden, ten koste van alles. Wat aan de overkant gebeurt, is het laatste waar ze in mee moeten gaan. Het is de tactiek van C. en daar is hij goed in. De buurman recht zijn rug.

'Ons geduld is op. We gaan niet met jullie in discussie over of wij onze overstelpende berg bewijzen wel of niet rechtmatig is, of het wel of niet om ons bedrijf ging. Iedere legale weg heeft hier geen zin, dat hebben we nu juist overduidelijk aangetoond.'

C. heeft het al opgegeven en kijkt naar de jonge vrouw aan de zijkant. Ze kijkt naar hem als naar een dier in een dierentuin. Ze is de baas van het stel, die ouwe speelt alleen maar de baas. En ze heeft iets voor elkaar gekregen waar hij bewondering voor krijgt. Hoe heeft ze het geflikt? Er kan geen muis rondrennen in zijn Stad of hij weet het. En zij duikt ineens uit het niets op en vloert hem op zijn eigen terrein. Met één klap. Hij lanceert een laatste machteloze provocatie. Het is futiel natuurlijk, want ze kennen zijn zwakke plek. Hij weet wat ze gaan antwoorden, maar hij wil haar horen spreken.

'Zo, zo, jullie geduld is op. En wat denken jullie dan wel te kunnen doen?'

Zijn opzet lukt, de jonge vrouw staat op. Ze is slank, haar donkere pak maakt haar streng. Haar gezicht, omlijst door kort roodbruin haar, is ontspannen en ze spreekt zacht, langzaam en duidelijk.

'In deze rechteloze Stad doen we *niets* meer. Als jullie niet snel betalen en de boete ongedaan maken, lichten we de belangrijkste handelspartners wereldwijd in. Die moeten dan maar zien of ze verder nog gewoon zaken met jullie blijven doen. Dat zal in vele gevallen best, noodgedwongen, maar we stappen ook naar de media. Dat levert iets op, maar we verdienen natuurlijk pas serieus als we enkele goede scriptschrijvers inhuren en een smakelijke serie afleveringen maken over hoe het in de Stad van C. en op

zijn Ministerie toegaat. Er kan wereldwijd heel wat afgelachen worden en dat is veel geld waard. Heel veel geld. En hoe meer jullie tegenspartelen en proberen de uitzendingen te verbieden, hoe liever het ons is.’

Suzanne kijkt langzaam de tafel rond en glimlacht. Ze ziet duistere figuren en hoort niets. Alsof iedereen zijn adem inhoudt en zijn best doet haar te verstaan. Ze verheft haar stem iets.

‘Maar zo zal het niet gaan.’

Ze ziet tot haar genoegen mannen schrikken van haar plotselinge uitval. Ze kijkt naar C.

‘Als jullie niet direct over de brug komen – we accepteren geen moment uitstel meer - dan vergaat jullie het lachen direct.’

C. is gebiologeerd. Hij ziet geen soap, hij zit in een soap. Als dit een aflevering was geweest zou hij alle afleveringen willen zien. Hij voelt zich licht in zijn hoofd. Ze speelt een spelletje, plaagt wat met lastige mogelijkheden in de media. Hij heeft binnen zijn jurisdictie zijn vrije pers en al die sites waarop amateurs anoniem vervelende dingen willen zeggen stevig in de hand, maar berichten uit het buitenland honderd procent tegenhouden is een ander verhaal. En hoe harder hij de zaken aanvecht, hoe aantrekkelijker hij die voor haar maakt. Een vervelend plagerijtje, maar het is duidelijk: haar geduld is op. Hij moet gewoon direct betalen, en de boete opheffen. Ze dreigt uiteindelijk, ze intimideert hem zoals hij zelf lastige tegenpartijen klein placht te maken. *‘Dan vergaat jullie het lachen direct’*, haha, dat had *hij* hier graag willen zeggen. Stoere taal die hij bezigt, omdat hij weet dat de tegenstander niet boos durft te worden. En nu? Moet hij dit langs zijn kant laten gaan? Hij voorvoelt dat opspelen tot een verder gezichtsverlies zal leiden. Hij kan zich beter inhouden en vermant zich met moeite.

‘Ik vraag de Assistent, de Secretaris en de spreekster te blijven en verder iedereen om te vertrekken. Dank voor jullie komst.’

C. haalt langzaam diep adem. Hij moet bij zijn positieven komen. Hij kijkt toe hoe de zaal leegloopt. Hij wist al dat de zaak verloren was toen de Secretaris zijn verhaal deed. Hij voelt bewondering voor de efficiënte manier waarop zij dit varkentje wast. Hij voorvoelde dat de andere partij de

schouders zou ophalen over de claim van onrechtmatigheid, een lachertje. En de dagen dat de Secretaris herstelde van zijn zenuwinstorting heeft hij nagedacht en geen uitweg meer gezien. Hij heeft geen overleg met zijn Assistent gevoerd, alleen al diens aanwezigheid herinnerde hem aan zijn fout. Ze heeft lang haar gang kunnen gaan en als zo'n efficiënt type tot de aanval besluit, is het pleit al verloren. Hij heeft de dagen gebruikt om tot bezinning te komen. Het geld kan hem al niet meer schelen, hij ziet nu zijn tegenstandster over wie hij als een soort troost en vlucht uit de realiteit over gefantaseerd heeft: een begerenswaardige jonge vrouw. Ze overtreft zijn fantasie. Hij krijgt visioenen van slaapkamers en ach wat een onzin, die eerste reactie van willen neuken ...ze is interessant...Stop, stop, ze wachten weer, ze kijken hem aan. Het is C. er nu alles aan gelegen, dat het succes van die gevaarlijke juffrouw echt buiten de media blijft, in ieder geval tot de bijeenkomst bij de CEO.

‘We gaan akkoord, maar dit verhaal moet voorlopig buiten de media blijven.’

Hij merkt dat hij vermoeider klinkt dan hij bedoelde. Suzanne moet zich inhouden, ze zou even de gang op willen rennen en met de anderen een rondedans maken. Ze moet aan zijn zus denken, ‘een goeie jongen’. Nou dat is hij dan voor zijn aardige zus, hier is hij toch gewoon een boef. Wat hij wil, heeft ze overigens al voorzien en geregeld.

‘Ik heb al contact opgenomen met mijn tussenpersoon en hem verzocht om je verzoek door te geven.’

C. en de Secretaris kijken alsof ze water zien branden. De Assistent laat minder verrassing blijken. Ze glimlacht. De Coach en Arnold waren door het dolle en de opdrachtgever ook.

‘De tussenpersoon heeft de opdrachtgever gesproken en mij gemeld dat die er geen probleem mee heeft het nieuws enige tijd binnenskamers te houden.’

C. en de Secretaris lijken een wedstrijd te doen in verbaasd kijken. C. is de eerste die wat probeert uit te brengen.

‘Je hebt....*wat* zeg je? Je hebt al gemeld, dat.....dat.....’

Ze glimlacht. De Secretaris hervindt zijn stem.

‘Dat is *ongelooflijk*, *wat* een arrogantie. Ik heb nooit.....’

‘Nee, nooit eerder zoiets meegemaakt. Ik ook niet.’

Ze kijkt zonder glimlach naar de Secretaris. *Hij* moet helemaal geen praatjes hebben. C. veert weer enigszins op. Hij wil nu geen ruzie en is blij met de toezegging, zijn stem klinkt een beetje geforceerd blij. De Assistent glimlacht bewonderend. C. knikt en kijkt strak naar de Secretaris om hem het zwijgen op te leggen.

‘Nou daarin is tenminste voorzien.’

Hij glimlacht wat wrang.

‘Mooi zo, dan rest nog de finale ondertekening. Dat doen we in een kleine kring en iets rustiger dan vanmorgen. Het is een toneelstukje met de Assistent en enkele van mijn directeuren die ik er niet buiten kan houden.’ Zijn naaste directeuren kan hij niet buiten zijn handtekening en de betaling houden. De directeuren begrijpen wat er op het spel staat en hebben er alle belang bij dat de overeenkomst binnen de top blijft. Ze houden hun mond en kunnen in de weken daarna geruisloos hun aftocht regelen.

‘Ze zullen het moeilijk vinden om een jonge vrouw tegenover zich te krijgen. Dat is een gezichtsverlies dat ze moeilijk.....dat ze als extra straf zien.’

Hij kijkt naar Suzanne die onbewogen terugkijkt. ‘Jullie probleem’ staat op haar gezicht. Hij zou de gevoelens van de directeuren kunnen negeren, maar dat is een weinig aantrekkelijk afscheid. Hij probeert het nog eens.

‘Ik zet mijn handtekening en ik beloof gevolg te geven aan de uitvoering. Ik zal er persoonlijk op toezien. De directeuren zijn wat ouder, conservatiever dan ik, en hangen aan vormen en rituelen. Het gaat om hun gevoel van waardigheid. Ik heb ze al ernstig teleurgesteld en zou verder hun gevoelens willen sparen.’

Verder kan hij niet gaan in zijn smeekbede. Suzanne ziet de Secretaris stuurs kijken, maar de Assistent tuit zijn lippen iets, knijpt zijn ogen een moment dicht en maakt een lichte beweging met zijn hoofd. C. ziet een minieme flikkering in haar ogen bij zijn laatste opmerking. Hij vreest het ergste, maar hij moet vooral rustig blijven, hij heeft verloren, hij kan zich niets permitteren. Ze glimlacht ineens en antwoordt bedachtzaam.

‘Ik begrijp hoe belangrijk culturele gebruiken zijn en wil de heren zo ver mogelijk tegemoet komen. Ik kan echter de finale afronding niet uit handen geven. Wat ik wil voorstellen is, dat ik de leider van onze delegatie van

vandaag het woord laat doen en ik als laatste mijn handtekening zet. Verder kan ik niet gaan.'

C. is tevreden, hiermee kan hij de afsluitende vergadering in.

'Morgenochtend, zelfde tijd?'

Suzanne knikt instemmend.

C. kijkt naar de Assistent en de Secretaris. De laatste staat haastig op en groet haastig. De Assistent volgt en zegt 'tot morgen' tegen Suzanne. Ze knikt en haar glimlach is iets warmer naar hem dan C. tot nu heeft gezien. Nog geen lach, maar iets van haar witte tanden is zichtbaar. De Assistent knikt als afscheid naar C. en sluit de deur. Alleen met Suzanne overvalt C. een gevoel van leegte en verlatenheid bij de gedachte dat hij haar morgen na het zetten van de handtekeningen niet meer zal zien. Hij heeft nog heel wat vragen. Hij moet toch weten hoe ze haar slachtoffers maakt, hoe ze dat klaarspeelt. Vragen die opkomen, omdat ze hem intrigeert en verleidt met haar slanke lijf, haar groengrijze ogen die hem niet alleen aankijken, maar observeren. Haar roodbruine korte kapsel dat vonkt in het licht en een mond die prachtige tanden laat zien als ze praat. Of trekt haar gevaarlijke kant hem aan? Niets van te zien op dit moment. Of toch, de minieme flikkering in haar ogen, toen hij het over de waardigheid en teleurstelling van de directeuren had. Wat zag hij? Haar minachting voor hun waardigheid. En waren de heren teleurgesteld over het mislukken van hun boevenstreek? Waar halen ze de brutaliteit vandaan? Hij zag de beheersing van een temperament. Ze belooft wat, hij wil haar nog blijven zien. Maar hoe? 'Ik wil je na morgen nog zien.'

Hij zegt het alsof het buiten hem omgaat en alsof hij tegen zijn Assistent praat. Hij ziet haar wenkbrauwen iets omhoog gaan.

'Ik wil je betalen, ik wil je hoe....'

'Betalen waarvoor?'

C. schrikt. Betalen voor neuken denkt ze, dat bedoelt hij niet. Hij kan genoeg meiden krijgen.

'Nee, nee, het is niet wat je denkt....wat....eh....ik wil je gewoon *zien*, spreken, afspreken....praten...ik heb vragen zonder....'

Hij zit hopeloos te stotteren tegenover een meisje. Hij, de machtige DG, waar menigeen erg tegenop ziet en zijn toorn vreest. Hij ziet hoe haar

trekken verzachten. Ze glimlacht.

‘Zonder neuken?’

De mond van C. valt open. Hij is in verwarring. Zo....zo duidelijk. Oude sentimentele gek, moet nodig met pensioen. Die jonge meiden zijn anders dan in zijn tijd. Hij knikt.

‘Over een weekje ga ik met de Assistent en de Secretaris naar een bijeenkomst en ik zou je graag voor die tijd nog willen zien.’

Na de handtekening morgenochtend, de afronding van haar project, blijft er nog genoeg te regelen. Ze zal enige dagen nodig hebben voor ze kan vertrekken.

‘Ik ben ook nog niet direct weg.’

Een warme golf trekt door hem heen. Ze blijft, ze wil, hij kan haar blijven zien. Suzanne ziet dat hij er alles voor over heeft haar te blijven zien. Wat zou hij hebben over gehouden aan de half miljard die hij geregeld dacht te hebben? Hij moet maar over de brug komen.

‘Ik stel 24 uur voor, een etmaal.’

C. kijkt beteuterd, dat is niet wat hij voor ogen had. Eén etmaal, was niet veel, enkele dagen wilde hij op zijn minst.

‘Ik bedoel 24 uur uitgesmeerd over de dagen die jij nog hebt voor je naar de bijeenkomst gaat en ik ook nog wat zaken afrond. Niet een enkel etmaal, niet 24 uren achter elkaar, maar over wat dagen gespreid.’

C. is verheugd. Geweldig, hij kan haar nog dagen zien, zeven dagen, iedere dag drie uur.

‘En ik wil tienduizend per uur.’

C. schrikt op uit zijn berekeningen. Hij lacht wat schaapachtig. Tienduizend per uur?

‘Tienduizend voor de 24 uur?’

Ze zwijgt en kijkt hem onbewogen aan. C. weet niet hoe hij het heeft.

‘Per uur? Je wil twee en een halve ton?’

‘Tweehonderdveertig duizend, ja.’

‘Maar... maar....’

Ze glimlacht lief, waarbij haar lippen meer van elkaar gaan dan anders en hij haar tanden ziet. Haar ogen lachen mee, maar ze onderhandelt niet, dat is wel duidelijk. Wat moet hij doen? Wat kan hij doen? Ze zit hem te

observeren. Ze ziet gewoon wat hij denkt, niet zo moeilijk eigenlijk. Hem een fortuin laten betalen voor wat vragen die hij nog heeft? Is ze gek? Ze is niet gek en natuurlijk pakt ze hem, en stevig. Wat een meid. Leuk is overigens anders, niet zozeer om het geld, dat kan hij wel missen, maar om zijn positie in het Genootschap. Hij zal de reünisten moeten vertellen hoeveel hij haar betaald heeft voor wat *praten, zonder neuken*. Ze lachen hem uit, ze komen niet meer bij..... eerst de blunder, dan weer zoiets mafs.... Aan de andere kant, wat heeft hij te verliezen? Die ouwe knarren, waarvoor de CEO jonge meiden inhuurt. Nou ja, eigenlijk hoeft het voor de meeste leden niet eens meer, de fut is er een beetje uit. Of wacht eens even, als hij met *haar* aankomt, verslaat hij iedereen, hij brengt *niet-neuken als chic*, als heel bijzonder. Wat een optie. Hij ziet dat ze hem rustig bestudeert. Ze laat hem worstelen met zijn gedachten.

‘OK, OK, tweehonderdveertig duizend.’

Ze glimlacht zonder dat hij haar tanden ziet.

‘Ik heb wat voorwaarden. We zijn anoniem. Ik bedoel dat ik niet als aanhangsel van jou naar officiële gelegenheden ga. Ik wil geen vrienden van je zien, kortom we zijn *samen*. En je vertelt niemand waar je bent.’

‘OK’

Hij is niet eerlijk, want zijn beveiliging luistert ook als hij die wegstuurt.

‘En geen stripteaseclubs, nachtclubs, sauna’s of naaktstranden.’

C. schiet in de lach. Dit gaat de goede kant op.

‘OK’

‘Gelegenheden waarvoor bepaalde kleding gewenst is...dan wil ik dat je me ruim van tevoren waarschuwt.’

‘Vanzelfsprekend. Ik wil een diner in stijl. In mijn club, dat weet je dus nu al. Ik kan je zelfs kledingzaken aanbevelen en een assistente sturen. Heb je nog andere speciale wensen? Of suggesties?’

C. geniet nu al van het vooruitzicht haar in zijn club en ‘in stijl’ te zien.

‘Ja, ik heb nog wel een suggestie. Wat vind je ervan onze uren aan te passen aan de tijd van de dag? Is dat geen idee? Een keer ontbijten, een keer koffie drinken iets later op de ochtend, op een middag wandelen, praten op een bankje in een park.....’

Ja, ja en eendjes voeren.

‘....en eendjes voeren?’

C. schiet in de lach en ze lacht met hem mee. Ze straalt als ze voluit lacht, een warme lach. Uren aanpassen aan de dag, prima. En de nacht?

‘En ’s nachts? Onze uren aanpassen aan de tijd van de nacht? Hebben we ook een uurtje bedtijd?’

Tot zijn verrassing komt er geen ‘nee dat doen we dus niet, dat hadden we toch afgesproken?’

‘Ja, ’s nachts lig ik ook wel eens in bed. Die tijd hoort erbij. Knuffelen is zelfs leuker dan alleen in bed liggen. En een nachtelijke wandeling kan natuurlijk ook, hand in hand...’.

Ze lachen weer allebei. C. wordt weer helemaal warm. Wat een kind, wat gebeurt er met hem? Dat geld is *niks*, dit is *alles*. Nu al, het gevoel van verslagenheid is verdwenen, hij stroomt vol energie, hij *zal* die reünisten.....hij *zal* ze. Zijn project is weliswaar getorpedeerd, maar hij houdt er een verslag aan over waar ze niet van terug hebben.

‘De uren gaan in.....de uren kun je opnemen als ik het geld op deze rekening zie.’

‘De uren opnemen’ klinkt C. plots erg zakelijk in de oren. Ze pakt een kaartje uit haar aktentas. En ze heeft een bruin pakje in haar hand. Ze legt het kaartje en het pakje voor hem neer.

‘Een brief van je zus.’

C. kijkt gebiologeerd naar het pakje en dan naar Suzanne alsof hij haar voor het eerst ziet. Hoe is dit nu weer mogelijk? Natuurlijk, ze heeft zijn zus ontmoet in het uiterste westelijke gebied. Vandaar is ze naar dat gehucht gereden om te tanken. Hij pakt het voorzichtig op en kijkt haar aan.

‘Hoe ik er aan kom, kan ik beter vertellen tijdens onze uren.’

Uren, die paar uren? Hij wil nu al meer tijd bij haar zijn. En een nieuwe gedachte: als ze naar de bijeenkomst komt, troeft hij niet alleen iedereen met haar af, maar kan ze de pil verzachten die hij het gezelschap moet toedienen. Die rijke stinkerds moeten niet al te moeilijk doen over het verlies, hij brengt haar mee, dat is meer waard, dat is onbetaalbaar.... Hij wil haar langer zien, ze neemt wind uit de zeilen.....hij wil.....

‘Ja, dat is iets voor onze uren. En ik denk aan de bijeenkomst. Ik zou’

Zou ze willen komen? Waarom eigenlijk? Hem een plezier doen? Nee, hij

biedt haar geen extra geld om haar over te halen. Ze observeert hem weer alsof hij een kunstvoorwerp is.

‘Zou je willen komen? De heren willen zeker uit de eerste hand horen wie hen...eh.....mij de baas is geweest. En om eerlijk te zijn.....’

Hij stopt net op tijd.’vind ik dat je voor het geld gewoon moet opdraven’, slikt hij in.

Suzanne juicht inwendig. Extra geld vragen? Nee, ze kan haar geluk beter niet tarten. Het is wel genoeg, de opdrachtgever betaalt haar ook al als ze er binnenkomt. Nu niet te snel toehappen, enkele bezwaren aanvoeren.

‘Het is toch een besloten bijeenkomst? Moet ik daar een aantal mannen vertellen hoe ik hen een half miljard door de neus heb geboord? Schieten ze me halverwege mijn verhaal dood, of laten ze me het eerst nog helemaal vertellen?’

‘Nou, nou, zo besloten is het niet, dat valt reuze mee. Leden kunnen mensen uitnodigen. Ze doen het wel nooit, maar het zou kunnen. Ik kan je heus uitnodigen, anders deed ik het niet. En ik teken daarmee ook niet je doodvonnis. Ze schieten *mij* hooguit dood, maar dat doen ze dan heel discreet, ergens anders. We komen bijeen met een serieuze aanleiding, maar ook voor ons plezier.’

‘Ik begeef me in het hol van de leeuw en ik ben alleen.’

‘Je bent niet alleen, je bent met mij. En als gast is je veiligheid gegarandeerd. Gasten zijn heilig. Bovendien heeft iedere reünist een vriendin zoals de gastheer hen noemt, ter begeleiding van de heren. Voor in het zwembad, aan tafel en ...eh ..in bed. De Secretaris neemt Annie, zijn secretaresse mee, hij gaat nooit weg zonder haar. En *ik* ben alleen.....’

Ze schieten allebei weer in de lach. Ach, die arme C., zo zielig alleen. Zelfs de Secretaris heeft zijn Annie, ook al gaat hij niet met haar naar bed.

‘Je hebt geen vriendin? En je Assistent?’

‘Nee, we hebben er nooit iets voor gevoeld en we zijn niet de enigen. Het is de CEO, de gastheer, die nogal vasthoudt aan een traditie van vele jaren terug. Een aantal heren durft niet te weigeren, maar de animo loopt danig terug.’

‘Is je uitnodiging niet voornamelijk ingegeven door wat jij denkt dat de heren willen horen? Zitten ze daar op mij te wachten? Is het wel plezierig te

horen.....?.'

'Die mannen zullen *zeer* geïnteresseerd zijn. Een goede organisatie, kwaliteit bij een project heeft hun warme belangstelling. Ook bij verlies zijn ze geïnteresseerd, misschien wel meer dan als ik geslaagd zou zijn. En als ik ze moet vertellen dat ik je niet kon overhalen, is dat mijn zoveelste misser.'

Komt tijd, komt raad. Suzanne is opgetogen. Annie is er ook, heel geruststellend. En de Assistent heeft geen vriendin. Ze moet zich inspannen om nog een vraag te stellen over haar veiligheid.

'En ik kom daar weer weg?'

C. is euforisch.

'Natuurlijk, S., wat denk je? Jij gaat daar *heus, echt, hand op mijn hart*, weer veilig weg.'

C. staat op en steekt zijn hand uit. Suzanne schudt zijn hand. Stevige hand, precies goed.

'S?'

'Ja, door gezeur over de uitspraak van mijn hele naam en zelfs afkortingen, noemt iedereen mij C. Vanaf nu ben jij voor mij S. Gelijke monniken, gelijke kappen.'

Mijn S. denkt C.

Ze glimlacht.

'Ik maak het geld over op je rekening en ga de CEO, de gastheer, van je komst op de hoogte stellen. Dan kan hij een kamer voor je regelen. Ik zal om één naast Annie vragen. Annie heb je ontmoet, ze zal je komst ook leuk vinden. En ik maak een plan voor de uren tot aan de bijeenkomst.'

Als Suzanne vertrokken is, belt C. de Secretaris die inmiddels de directeurs op de hoogte heeft gesteld van de finale afronding de volgende morgen. Hij vraagt of de Secretaris het zaaltje heeft gecontroleerd.

'Ja dat is in orde, het is beslist vrij en er zal koffie zijn.'

Geen champagne deze keer, denken C. en de Secretaris.

'Ik heb de dame uitgenodigd naar de bijeenkomst te komen om haar verhaal te vertellen.'

De Secretaris schrikt. Wat krijgen we nou? Gaat ze zijn gedrag daar uit de doeken doen? C. raadt zijn gedachten.

‘Nee, ik heb haar niet uitgenodigd om ons nog eens de oren te wassen. Ik zie het juist als het vergulden van onze bittere pil die we de reünisten nou eenmaal moeten toedienen.’

‘Moeten we haar uitnodigen? We kunnen de zaak toch gewoon stilhouden? Het kan nog lang duren voor de heren eens navraag doen. En komt tijd, komt raad.’

C. heeft meteen de pest in. Hoe komt dat Secretarisje erbij te denken dat hij de beslissing om haar uit te nodigen kan bespreken? En meteen over samen plannen smeden oreren? *Hij* neemt hier beslissingen, dat moet de sukkel weten.

‘Daar voel ik helemaal niets voor. Als we de zaak stil houden, moeten we er voortdurend op beducht zijn dat het plots toch uitkomt. Of als iemand er naar vraagt, moeten we ontkennen dat we ...*jij* door de pomp bent gegaan. En dan kun je beter al je testament hebben gemaakt. Intussen zijn we chantabel, ook niet zo’n prettige positie.’

Zo liggen de zaken, de toon van C. duldt geen verdere opmerkingen. Hij vindt de hele uitleg al bijna te veel. De Secretaris verzet ogenblikkelijk de bakens.

‘Je hebt gelijk, stil houden is gevaarlijk. En zoals je zegt, ze kan de pil vergulden.’

C. knikt, gewoon luisteren en gehoorzamen.

‘Tot morgenochtend.’

Deel III Hoofdstuk 1

Het eerste uur: Een stroef begin

Waarin C. en S. elkaars achtergrond verkennen en S. merkt dat geld C. niet gelukkig maakt. Hij is als invloedrijk ambtenaar van de Stad toch een buitenstaander, weliswaar geïntegreerd, maar niet geaccepteerd. C. ontdekt dat S. een kort lontje heeft bij mannen die haar te na komen.

C. en Suzanne spreken het eerste uur af op het terras van een restaurant in een park. Ze gaat vroeg naar de afspraak om de buurt te verkennen. En ze wil op het terras nog wat tijd hebben om even aan het afscheid van de mensen met wie ze heeft samengewerkt te kunnen denken. Ze laat “de bende”, de mannen achter de bar, de serveerster in hun stamkroeg, de buurman en de buurvrouw en “de zwervers” de revue passeren. Haar gedachten dwalen ook nog even af naar de vergadering waarin C. bakzeil haalde. Dat was een regelrecht spektakel geweest. De volgende morgen was de korte, laatste vergadering echter in alle rust verlopen. C. en Suzanne hadden zwijgend hun handtekeningen gezet. Ook bij de andere heren ging dat niet van harte en ze hadden geen handen geschud. C. bevestigde nog wel dat hij persoonlijk op de betaling zou toezien.

Met de buurman, die haar had begeleid naar de vergadering, reed ze terug naar huis. “De zwervers” wilde ze nog in de loop van de ochtend in hun deli zien en met “de bende” had ze in de stamkroeg in de middag afgesproken. Suzanne stelde de buurman voor meteen naar de buurvrouw te gaan. De buurman was verlegen met zijn verdiensten en de complimenten van de buurvrouw. Suzanne vroeg of ze samen nog plannen hadden en dacht aan reisjes. Ze was verrast dat beiden het geld wilden gebruiken voor hulp aan mensen in de buurt. Na het afscheid ging Suzanne naar de deli waar “de zwervers” op haar wachtten. De dakloze heren waren niet verlegen met het bedrag, maar in tranen bij het idee dat ze weer hun normale leven konden oppakken. De jongens waren minder blij dat ze hun gewone leven weer moesten oppakken. Suzanne mijmert nog even over dat afscheid.

‘s Middags in de bar verras ik eerst de barmedewerkers en de serveerster met een “meevaller” voor ik me bij “mijn” jongens aan de tafel voeg. “De bende” zit aan hun vaste tafel en kijkt toe. Ik onderga weer een hele serie omhelzingen na die van de buurman, de buurvrouw en heren in de deli. Wanneer ik me uit de laatste omhelzing heb losgemaakt, zie ik het groepje even bedremmeld kijken als de eerste keer. Ik glimlach tevreden. Het is geen wrak zootje meer. Ze zijn bruiner, steviger, gezonder. De training heeft hen goed gedaan. Een foto voor en na zou wel leuk zijn geweest. Maar ik wil geen foto’s. Onder geen beding. Iedere vorm van openbaarheid zit mijn werk in de weg. Profielen op sociale media, die ik heb aangemaakt toen ik nog dacht met artikelen wat brood op de plank te krijgen, heb ik al vrij snel gestopt. Verwijderen is opzichtiger dan laten verpieteren. En ik ben erg blij dat ik geen foto van mezelf heb geplaatst. Ik lach als ik naar hen toeloop.

‘Kijk, we gaan vooruit.’

Ik wijs op de stoel die de jongens voor me bij de tafel hebben gezet. Dat hadden ze bij de eerste ontmoeting vergeten. De jongens lachen voorzichtig, ze zijn gespannen. Ik ga zitten en reken hen voor wat ze hebben verdiend. Alle vier de jongens luisteren sprakeloos.

‘Jullie kosten gaan eraf, denk aan mijn beveiligers... Denk aan “de schaduwen”, ja?’

De jongens knikken.

‘Wat voor die heren passend is, weten jullie het beste. Jullie bedrag is dus bruto, maar misschien is het een troost dat het eerlijk zwart is.’

Ik probeer het ijs wat te breken en lach, royaal voor mijn doen. Maar de jongens lachen niet mee. Zo had ik me de bijeenkomst niet voorgesteld. Het mislukte grapje maakt de sfeer alleen ongemakkelijker. Ik praat extra opgewekt in de hoop de spanning wat te breken. Het lukt niet en ik val stil. In de stilte voel ik de afstand tussen mij en de jongens groeien. Ik merk tot mijn schrik dat ik de afronding verkeerd aanpak. Ik had verwacht dat deze jongens opgetogen zouden zijn, dat ze elkaar op de schouders zouden slaan en roepen “dat hebben we maar even mooi geflikt”, me zouden omhelzen over de goede afloop en om onze verbondenheid te bevestigen. Die verbondenheid verraad ik, ondanks het bedrag en mijn waarderende

woorden en toon. In de afgelopen weken heb ik het de jongens niet gemakkelijk gemaakt, maar juist daardoor een groepsgevoel gekweekt dat bij hen dieper blijkt te zitten dan bij mij. Ik heb bij hen de duimschroeven aangedraaid, hen fysiek opgejaagd. Ze vonden het in eerste instantie onzin, maar ze begrepen daarna snel dat voor een zeker succes discipline en training hard nodig waren. Ook over de noodzaak van bepaalde informatie hadden ze veel twijfels. De duimschroeven moesten me helpen dat ze mij accepteerden als leider van het team. Ze hadden het zoeken naar informatie waarvan ik niet wist of we die allemaal nodig zouden hebben volslagen onzin gevonden. Ik had daarnaast geëist dat ze moesten nadenken over nuttige kennis, waarvan ik beweerde dat ze die hadden, maar zij niet eens wisten *dat* ze die hadden. Zulke theoretische klets hadden ze nog veel grotere onzin gevonden en terwijl ze me vroegen wat ik nou bedoelde, hadden ze de slappe lach gekregen. Een moeilijk moment, omdat als ze mijn opmerking niet serieus hadden genomen het voor mij een gezichtsverlies had betekend dat slecht voor de verhoudingen zou zijn geweest en het project in gevaar had kunnen brengen. Ze hadden echter gelukkig zelf het praktische bewijs geleverd voor het nut van de gedachte. Ze waarschuwden mij voor Annie, de secretaresse van de Secretaris. Ik had daar eerst wat luchtigjes over gedaan, maar ze hadden me gewezen op mijn eigen les: dat was kennis die zij hadden en waarvan ze zich niet bewust waren, maar nu ineens wel. Ze waardeerden dat ik hun advies over Annie had opgevolgd; het gaf me zelfs meer overzicht en verbeterde het teamgevoel. Voor de informatie waarvan we niet wisten of we die nodig zouden hebben, kwamen ze aanzetten met de “de zwervers”, die uiteindelijk cruciale informatie leverden, naast overigens veel overbodige.

Misschien juist wel door de strubbelingen raakten we verbonden als team. Ze zijn stil, de bedragen komen van mij, van een meisje dat hen nu als hun baas betaalt voor geleverde diensten. *En dat was het dan.* Vooral Ron kijkt strak. Ik vermoed dat hij had gehoopt me te veroveren en nu voelt hij de afstand waarschijnlijk meer dan de andere jongens. De reacties van de buurman en “de zwervers” waren zoals ik had verwacht. Die waren blij geweest met de ruime vergoedingen en accepteerden mijn vertrek. Hier zie ik vier jongens die zeker ook blij met hun geld zijn, maar moeite hebben

met het gemak waarmee ik afscheid neem. Hun leven met mij was spannend, lucratief en dat is over. Ik ben over dit afscheid zowel teleurgesteld en ontevreden als geroerd. Geen boeven, geen stoere avonturiers, maar jongens die mij zullen missen. Ze kunnen dat niet verbergen. Ik sta op en omhels hen een voor een. Ron houdt me iets te stevig en iets te lang vast.

‘Nou jongens, dit was het.’

Een wat ongelukkig zinnetje, ik lach verontschuldigend. De groep is wat bijgekomen en protesteert. Ze hebben geld en ze willen het afscheid nog ’s avonds met een diner vieren. Hier, in hun kroeg. Ze hebben hun tafel al gereserveerd, alsof dat nodig zou zijn.

‘Ja natuurlijk, gereserveerd.’

Ik speel mee.

‘Iedereen is er. We hebben alles geregeld. De tafel moet iets uitgebreid. Je kan niet weigeren.’

‘Nee, ik kan niet weigeren en wil het galgenmaal niet missen’.

Weer niet zo handig.

‘Jongens, wat een verrassing. Ik dacht van jullie af te zijn.’

Op dit soort momenten grossier ik in verkeerde opmerkingen.

Aan het eind van de middag riep ik de Coach en Arnold op. Ik had me behoorlijk moeten inhouden om hen niet direct na het zetten van de handtekeningen te vertellen dat de missie geslaagd was. Ik wilde dat doen na het afscheid van iedereen en na het diner, als een echte afsluiting en nieuw begin, maar na het moeilijke gesprek en de afrekening met de jongens kon ik me niet langer inhouden. Ik had me omgekleed voor het diner en ze verschenen op de muur.

‘Mannen.’

De Coach en Arnold zwaaien en begroeten me. Ze schuiven naar het puntje van hun stoel als ik ga staan.

‘Suus, wat zie je er mooi uit.’

Ik stap wat heen en weer.

‘Voor het afscheid met alle medewerkers. Een dinertje.’

De Coach en Arnold komen overeind.

‘Afscheid? Het is *echt helemaal* voor elkaar? Kom op, Suus, houd ons...’

‘*He-le-maal.*’

Ik zie de Coach en Arnold elkaar op de schouder slaan.

‘En mannen... Mannen...’

‘Gewonnen, Suus, meid, wat geweldig! Champagne...’

Arnold en de Coach staan te springen.

‘Mannen... Rustig, luister even... Ik ga naar de bijeenkomst.’

Ze staan ineens stil.

‘*Wat?* Je gaat...? Hoe heb je dat...?’

‘Andere keer, mannen. Denk er maar vast over na hoe jullie me uit die bijeenkomst redden als dat nodig is. Ik neem nu afscheid van de hele groep en jullie begrijpen dat ik me naar huis laat rijden.’

Na het verbreken van de verbinding moest ik lachen om hun ongelovige gezichten en hoe ze sprakeloos terugzwaaiden. En tot mijn opluchting waren de jongens bij het diner ontspannen en blijkbaar meer verzoend met mijn vertrek. Ze wilden het contact onderhouden. Ik beloofde ze dat ik hen zou kunnen vinden.

Terwijl ze nog met haar gedachten bij het diner is, ziet ze C. aankomen. Hij loopt met een flinke pas. Hij is stevig, niet dik, nou ja, een nauwelijks noemenswaardig buikje. Hij kan het hebben, hij is bijna een kop groter dan zij. Donker haar met grijze slapen, goed geconserveerd. Hij draagt een donkerblauw colbert, een lichtblauw overhemd met blauwe stropdas, een lichte broek en bruine schoenen. Keurig gekleed, in wat hij waarschijnlijk een wandeltenue noemt. Hij moet voor veel vrouwen aantrekkelijk zijn, maar hij straalt niet uit dat hij dat goed weet. Hij is niet alleen keurig gekleed, hij lijkt zoals hij daar loopt zelf ook keurig, aardig zelfs. Ze weet beter. Hij wilde het bedrijf dat haar ten einde raad inhuurde behoorlijk lichter maken. Om dat te voorkomen had ze een heel register aan illegale acties moeten opentrekken. Ze wil altijd een zo groot mogelijke zekerheid; ze houdt niet van gokken en ze beperkt risico's tot een minimum.

Onverwachte kinken in de kabel kunnen altijd voorkomen en zelfs daar wil ze op voorbereid zijn. Waar zijn we ons niet van bewust? Ze glimlacht als ze er weer aan denkt hoe verbaasd en geërgerd de jongens waren en het

filosofisch geklets vonden.

‘Denk erover na, jongens. Als we willen winnen, moeten we grotere boeven zijn dan hij. Groter en slimmer, anders wint hij.’

C. ziet haar glimlachen en opstaan. Ze heeft een lichte broek aan, geen spijkerbroek, schoenen met een lage hak, een witte blouse en een lichtbruin suède jack met ritsen tot in de mouwen. Netjes, en afgezien van het jack zelfs een beetje stijfjes. Gelukkig, dit is sexy genoeg. Geen tas of tasje. Ze heeft zich natuurlijk op de hoogte gesteld van de kledingvoorschriften voor vrouwen in de Stad en begrepen dat ze zich iets makkelijker kan kleden dan uit het conservatieve beeld van de formele informatie naar voren komt. Dat ze alleen op het terras zit, betekent dat de vrijheid in de publieke ruimte meer is veranderd dan de algehele positie van de vrouwen in de maatschappij. Ze laat haar krant op de tafel van het terras achter en loopt op hem toe. C. begroet haar wat formeel, maar tot zijn verrassing beantwoordt ze zijn begroeting niet. Ze lacht zacht en legt even haar vingers op een littekentje in zijn hals. Hij had zich gesneden bij het scheren, iets wat zelden gebeurt. Hij was gespannen en had gevloekt. Hij is nog gespannen.

‘Mannen moeten zich dagelijks scheren, erger dan een kind baren, dat is maar een keer in een jaar. Ik weet niet meer uit welke machocultuur het gezegde komt.’

Haar ogen zijn als de streling van haar hand. Haar opmerking over het scheren is haar begroeting als van een oude bekende. Hij voelt de spanning van zich afglijden, maar naast opluchting een opkomende ergernis. Hij komt gespannen aan en zij is een en al ontspannenheid. Het had andersom moeten zijn. Hij probeert ironisch te kijken, maar slikt de opmerking “onze cultuur” in. Hij is er niet zeker van, hoewel het zou kunnen. Bovendien wil hij niet een verbaal degengevecht als begroeting, daarvoor is ze hem te slim. Hij kijkt naar de tafel waarop ze de krant achterliet.

‘Je wilt niet blijven zitten?’

‘Nee, ik wil graag eerst wandelen.’

Ze wandelen langs water - eendjes voeren denkt C. - met uitzicht op grote goed onderhouden grasvelden, omzoomd door bomen. Het restaurant staat half verscholen aan een bosrand. Het weer is zacht, haar stem slaapt C. mee, terwijl wat ze zegt soms niet eens echt tot hem doordringt. Ze praat vrij en

ontspannen en hij merkt dat ze volkomen zichzelf is. Zelfverzekerd genoeg om jezelf te zijn, durft hij dat ook? Als ze praat en lacht, ziet hij gave witte tanden; ze is echter zuinig met haar lach. Ze glimlacht, maar vaak zo licht dat hij haar tanden niet ziet. Ze lacht meer met haar ogen die van kleur veranderen van donker naar licht, van groenbruin naar grijsgroen. En ze kijkt af en toe met zo'n intensiteit naar hem dat hij beurtelings of in haar ogen verdrinkt of zich onzeker voelt. Haar roodbruine haar glanst in de zon en er springen gouden tinten af. Het is dik, enkele lokken vallen op haar voorhoofd, en van achteren eindigt het kapsel in een punt in haar nek, die zo teer en verleidelijk is dat hij een sterke aanvechting krijgt om zijn hand erop te leggen. Hij voelt af en toe haar soepele loop. Zo op haar hoede als ze in zijn kantoor was, zo ontspannen en stralend loopt ze nu naast hem. Haar stem en glimlach bezorgen hem warme golven door zijn hele lichaam, ondanks, of misschien juist, omdat hij haar gevaarlijke kant kent. Zo'n golf ging door hem heen toen ze bij de begroeting even licht haar vingers op zijn hals legde. Haar iets bredere glimlach is verrukkelijk en haar ogen die meelachen maken hem licht in het hoofd.

C. heeft de brief van zijn zus gelezen, waarin die vertelt hoe ze S. heeft ontmoet en nu van de gelegenheid gebruik maakt hem te schrijven. Ze is bezorgd over het natuurbeleid van een eventuele opvolger en ze geeft hem ter overweging na zijn pensionering de Stad te verlaten en gezond te gaan leven. Ze schrijft niets over het doel van S. Ze zal haar uitgehoord hebben, dat kan niet anders. Ze heeft in haar geen spion van de Stad gezien, dus S. heeft verteld wat ze van plan was of een ander verhaal opgehangen. Ze helpen haar in ieder geval de beek over met haar truck.

‘Ik heb de brief van mijn zus gelezen.’

Ze kijkt even opzij.

‘Ze heeft je naar het doel van je tocht gevraagd. Wat je daar deed in een truck. Wat heb je haar verteld?’

‘De waarheid.’

C. fronst. De waarheid? *Wat nou* de waarheid?

‘*Wat* heb je haar verteld?’

Hij klinkt ongeduldiger en scherper dan hij wil. Verdomme, het gaat snel verkeerd, hij is zo gewend tegen iedereen te blaffen, dat hij opnieuw moet

leren converseren. Zij kijkt weer even opzij, maar laat niets merken.

‘Mijn doel, het ongedaan maken van de boete en de eis dat jullie betalen.’

‘Meer niet?’

‘Hoe zo “meer niet?” Is er meer?’

Ze kijkt hem zonder uitdrukking aan. Ze verzacht de korthed van haar antwoord.

‘Je zus was heel mild over je handelwijze, ze meent dat je niet anders kan.

Je machtige positie ten spijt gelooft ze dat je dingen tegen je zin moet doen.

“C. is een goeie jongen”, waren letterlijk haar woorden. Ze houdt van je en ze zou het fijn vinden...’

‘Ja, ja... Terug naar de wildernis, na mijn pensioen in een blokhut leven en wat jagen en vissen.’

C. hoort zichzelf bijna snauwen. Zijn zus heeft gelijk, hij zou beter af zijn, de eenvoudige waarheid klinkt pijnlijk in zijn oren. Doet hij daarom zo cynisch? Het voorstel is verstandig en een aantrekkelijk perspectief. Zijn zus werpt hem in de schoot wat hij anderen vooral moet onthouden om de natuur en om de levensstijl van de bewoners in het gebied te redden. De druk komt van de eigen Stedelingen en van rijke buitenlanders. En hoe voller zijn Stad, hoe groter de druk. Het ongerepte buitengebied werkt als een magneet op de Stedelingen, terwijl ze tot nog toe nauwelijks te maken hebben met luchtvervuiling, files, aanslagen, stakingen, overstromingen, hittegolven, de toestroom van economische migranten en vluchtelingen, die toeristen afschrikken; allemaal problemen waar veel steden in het buitenland mee kampen. Zijn Stad heeft nog een aangename drukte, mede door een hard migratiebeleid, een redelijk schone lucht en als hij bij zijn zus op bezoek is geweest en die ongereptheid zat is, is de Stad niet ver. Zijn vrouw gaat natuurlijk niet mee. Hij ziet hoe S. haar ogen half dichtknijpt, terwijl ze naar de bomen kijkt en naar de enorme grasvelden met de sporen van een grasmaaier die lichte en donkere banen heeft getrokken. Zou zij meegaan? Ze past overal lijkt het. Misschien wel, als ze ouder was geweest. Nu is ze daar te jong voor, ze heeft de leeftijd van zijn dochter, die het leven daar helemaal niets zou vinden. En de gemeenschap is bovendien minder paradijselijk dan de indruk die ze waarschijnlijk van zijn zus heeft meegekregen. De prijs voor ongereptheid en het verdwijnen van mijnbouw

en industrie is hoog, een aspect dat de Stedelingen die er vakantiewoningen en golfbanen willen aanleggen niet zien. En dan is het ook nog de vraag of iedereen hem accepteert. Hij is voor zijn zus een redder, maar waarschijnlijk in de ogen van veel anderen een verrader. S. buigt zich naar een bordje aan de rand van het gazon en leest hardop een gedicht voor over de natuur. Hij registreert hoe soepel ze buigt, hoe slank ze is. Hij hoort haar, maar hij luistert niet.

‘Ze hebben je de beek over geholpen. Waarom reed je in die truck naar de Stad?’

Ze leest nog even door, wat C. ergert. Als ze zich opricht, glimlacht ze.

‘Nou *beek*, zeg maar gerust *woeste rivier*. En die truck is nodig om ongezien aan te komen.’

Ja, die rivier verraste hem ook. Hij is geen expert, maar weet net genoeg dat de beek normaal pas later in het jaar in een rivier verandert. Weer een kleine verschuiving en een signaal van klimaatverandering. De Wijzen zijn verdeeld over het idee van klimaatverandering, vooral over de invloed en de snelheid. Idioten die de inwoners niet durven vertellen hoe ernstig de situatie is. De Stad is tot nu ontsnapt aan de gevolgen ervan die in andere steden al meer dan dramatische vormen hebben aangenomen. Als de veranderingen ook de inwoners van de Stad verrassen, is het te laat.

Waarschijnlijk is het nu al te laat. Kijk naar de rivier Wijzen, een vroege verrassing. En zij is ongezien binnen gekomen, *ook* een verrassing. Het is haar gelukt, ondanks de verkenningsvluchten boven het lege gebied.

Waterdicht is de surveillance in de buitengebieden dus niet, eerder lek als een mandje. En dan heeft hij haar gemist door zijn eigen stommitieit om het incident, dat zijn Assistent meldde als “lokaal” af te doen. Die vond het geval echter vreemd genoeg om hem erop te attenderen. Een “lokaal” incident had zijn Assistent hem niet gemeld. *Zij* heeft geluk gehad, omdat *hij* slordig was.

‘Ik herinner me dat ik een tijd terug een melding heb gekregen van een incident met een truck, bestuurd door... Door een gevaarlijke duivelin.’
Ze kijkt onschuldig.

‘Een van de twee bezoekers van het benzinestation had een hersenschudding en een vreselijke knieblessure. Ze had met haar truck hun pickup tot een

pakketje schroot gedrukt. De twee mannen waren maar net aan de dood ontsnapt en veranderd in wauwelende idioten.'

Hij ziet hoe ze haar lachen inhoudt. Haar ogen verraden haar. Dat is niet wat hij verwachtte.

'De Secretaris was ook dagen een wauwelende idioot.'

C. ziet hoe ze zich inhoudt, ze kijkt strak voor zich. Hij had de link tussen het incident met de truck en de wanhoop van de Secretaris al vroeg kunnen leggen.

'O ja, en de pomphouder was er niet veel beter aan toe, zijn hele station lag in puin...'

Ze schiet in de lach.

'Nou, *nou*, dat laatste is sterk overdreven. Het gebouwtje trilde.'

'Oh, en de rest is niet overdreven?'

'*Alles is zwaar overdreven*. De aanvaller stootte zijn hoofd en knie toen ik hem van me afduwde en hij viel. Een hersenschudding had hij beslist niet en die knie telt al helemaal niet. Die twee mannen wilden me achterna in hun pickup... Daar voelde ik niets voor en daarom heb ik hem inderdaad stevig ingedeukt, maar de wagen was al een wrak.'

Ze lacht weer bij de herinnering.

'En die onschuldige mannen zijn veranderd in wauwelende idioten? Evenals jouw onschuldige Secretaris na mijn bezoek aan hem? Dan moeten die eenvoudige, onschuldige mannen in het pompstation de pech hebben gehad dezelfde duivelin tegen het lijf te zijn gelopen.'

Ze kijkt hem vrolijk aan. C. kijkt met verbazing terug. Met wie heeft hij afgesproken? Lief, zacht, verleidelijk, en ze vertelt vrolijk lachend hoe ze een spoor van vernieling trok.

'Maar waarom? Wat was de aanleiding voor...?'

'De heren in het station zien me binnenkomen en denken me ter plekke te kunnen neuken.'

C. trekt een pijnlijke grimas, alsof hij een steek voelt.

'Bij de voorbereiding hebben we de machocultuur onderschat.'

S. zegt het nadenkend. Maar wat had het uitgemaakt als ze daar meer op voorbereid was geweest? Die kennis had de situatie niet voorkomen. Ze had geen keus gehad, de mannen direct uitschakelen was minder riskant voor

ontdekking door de politie geweest dan een wilde achtervolging.

‘Die kerels denken dat vrouwen alles goed vinden.’

C. grimast weer. Nee, dame, jij onderschat die mannen niet, je overschat hen.

‘Het zijn mannen uit mijn gemeenschap. Onbehouwen, maar eigenlijk ongevaarlijk.’

C. ziet haar nadenkend voor zich uitkijken. Denkt ze over zijn opmerking na, of negeert ze die? Ze glimlacht, en gaat onverstoord verder.

‘De man die naar me toekomt en lacht om mijn waarschuwing van me af te blijven, gooi ik tussen de tafels en de stoelen. En ik maak meteen dat ik wegkom. De andere kerel gaat achter me aan. Ik hol naar de truck en zit erin als ze naar buiten rennen. Dat wil zeggen een rent, de ander hinkt. De kerels zien dat ze te laat zijn en willen me in hun gammele pickup achtervolgen. Omdat ik geen zin heb in een wedstrijd en de eerste riep “hoe lekker het is om boven op haar te liggen”, krijg ik ineens zin om bovenop hun pickup te rijden.’

Nu schiet C. in de lach.

‘En de pomphouder?’

‘Die kijkt verlamd toe en ik vraag hem of hij mijn koffie wil halen die ik al betaald heb. Die was nog niet klaar, toen ik wegrende.’

‘En?’

‘Hij moet even bijkomen van de schrik, maar brengt me daarna mijn koffie, met een deksel. Op een holletje.’

C. begint te lachen en loopt naar een bankje waar hij op neervalt. Tja, die mannen hebben behoorlijk pech gehad door stoer tegen haar te doen. Hij begrijpt eigenlijk niet waar haar kracht zit. “Ik gooi hem tussen de tafels en stoelen”, vertelt ze achteloos. Terwijl het waarschijnlijk een potige kerel is geweest. Als ze naar hem kijkt, staat hij op en wandelen ze verder. C. is nieuwsgierig naar wat ze deed toen ze de handtekening van de Secretaris in haar tas had en hij vraagt of ze dat wil vertellen.

‘Wil je dat echt weten? De jacht van de Secretaris?’

De twinkeling in haar ogen maakt hem licht in het hoofd.

‘Denk aan je kostbare tijd...’

‘Herinner me daar niet aan. Je hebt toch geen stopwatch mag ik hopen? Ik

gok op enige soepelheid. De minuten zijn duur genoeg.'

'Nee, dat kan ik beter niet nu vertellen, en niet vanwege jouw... eh, vanwege *onze* tijd... Neem me niet kwalijk, dat is een beetje flauw. Geloof me, ik kan dat verhaal beter bewaren voor die bijeenkomst waar jullie een kijkje achter de schermen verwachten. Een blik in de keuken...'

Ze gehoorzaamt niet. Dat is C. niet gewend, en al helemaal niet als hij een idioot bedrag de lucht ingooit. Wie betaalt, bepaalt.

'Dit loopt wel lekker, ik heb...'

'Je krijgt heus waar voor je geld. Kom, dat verhaal hoor je op die bijeenkomst en beter dan nu, dat beloof ik. Anders *en* beter.'

'Beter dan nu? Je doet het straks voor de groep beter dan op dit moment voor mij? Het is niet... Je maakt het steeds gekker...'

Ze kijkt hem even aan, ze ziet hoe hij bozig begint te kijken en haar weigering heel matig vindt. Oké, zij heeft ook wel iets dat ze matig vindt.

'Je hebt geen moment enige bezorgdheid getoond over het gevaar dat *ik* liep in het pompstation.'

C. lacht schamper.

'Moet ik bezorgd zijn over *jou*? *Neem me niet kwalijk, hoor*. Nee, bezorgdheid over jou is niet direct bij me opgekomen.'

C. lacht nog eens bij de gedachte. Mijn hemel, bezorgdheid? Over haar? Over zo'n dame die vrolijk loopt te vertellen over ontmoetingen waar hij waarschijnlijk niet van zou kunnen slapen?

'Waar ik *wel* bezorgd over ben, is een stroom mensen die in psychiatrische inrichtingen belanden, over ziekenhuizen die vol raken, het aantal...'

Bij haar onbewogen gezicht bedenkt C. zich opnieuw.

'Nee, je hebt gelijk. Als een meisje vertelt hoe mannen haar belagen, is iedereen bezorgd. Alleen... Die bezorgdheid verdwijnt door de manier waarop je het vertelt. Een normaal... Een gewoon meisje is in tranen.'

S. kijkt onbewogen.

'En... Eh... Bovendien heb je er meer achter gezocht dan nodig is. In hun machocultuur gebruiken ze grote woorden. Ach, die mannen doen flink en het is allemaal niet zo verfijnd, maar of het nou zo erg is als jij...'

Ze onderbreekt hem met een kort handgebaar. Ze verheft niet haar stem.

'Ja, het is *wel* erg. Als man realiseer je je niet hoe bedreigend je bent en hoe

beledigend. Mannen kunnen ontzettend slordig doen tegenover vrouwen.

Mij vastpakken, terwijl ik zeg dat ik dat niet wil.'

C. knikt, maar kijkt op zijn beurt onbewogen.

'Ik ben ook allergisch voor de achteloze toevoegingen als "hoer" en "slet" die ik losjes naar mijn hoofd krijg. Ga ik dan al te ver als ik dat met een tik beantwoord? Want ach, het zijn toch gewone stopwoorden? En C., ik ga daarover niet in discussie.'

Nee, dat gelooft C. graag. Hij houdt wijselijk zijn mond.

'En als ze me dan te lijf gaan en ik bezeer zo'n stakker dan ben *ik* de kwaaië pier, die overdreven reageert. Dan zien die *aardige* jongens die echt niets in de zin hadden ineens een gevaarlijke duivelin.'

C. kijkt sceptisch.

'Ja, *geen wonder*, als ze allemaal het ziekenhuis in zijn geslagen of als wauwelende idioten in een inrichting zitten.'

Ze fronst even, maar negeert zijn opmerking.

'Jij leeft in een mannenmaatschappij en als man beseft je dat niet. Hoe vaak overkomt jou wat ik je vertel? Hoe vaak willen vrouwen jou aanranden?'

'*Nou*, als *dat* zou kunnen...'

C. lacht, S. glimlacht vermoeid. Oké, niet zo'n handige vergelijking.

Bij een groot meer staan zowaar enkele stoelen voor de bezoekers van het park. C. wijst dankbaar naar de stoelen, S. knikt en ze gaan zitten. Ze kijken even over het water voor S. doorgaat.

'Machograp, C. Maar hoe vind je het als ze je om het minste en geringste voor "pooier" of "flikker" uitmaken? Mannen pikken dat niet. Jongens krijgen in hun opvoeding mee dat ze superieur zijn aan meisjes en beledigingen direct moeten afstraffen. Geen probleem, ze zijn hen fysiek de baas.'

C. haalt zijn schouders op.

'En waar ik helemaal niet tegen kan C. is de redenatie dat meisjes het er wel naar gemaakt hebben als jongens hen lastig vallen.'

C. ziet dat zijn onverschillige houding haar ergert. Hij houdt nog even vol, hij wil kijken wat er gebeurt.

'Weet je dat wereldwijd de helft van alle vrouwen te maken krijgt met geweld? Vaak nog van hun eigen man of binnen de eigen familie? En waar

heb je geen mannencultuur? Rechters vinden klachten over geweld tegen vrouwen vaak niet ontvankelijk en...’

S. stokt ineens en kijkt strak over het water. Ze beheerst zich denkt C. Hij kijkt gefascineerd hoe ze tijdens haar betoog geleidelijk meer kleur krijgt, hoe ze zich spant en hoe haar stem verandert. Hij ziet geen slank deinende schoonheid, met een af en toe bijna zwoele stem, maar een vechtster met donkere ogen. Hij voelt even de neiging zijn stoel iets naar achteren te schuiven, buiten haar bereik, hij is een man, een doelwit. Haar trekken ontspannen zich iets. Ze kijkt even opzij en haar stem is zachter.

‘En weet je, C., dat het geweld tegen vrouwen wereldwijd de meest voorkomende schending van de mensenrechten is? En dat regeringen in grote delen van de wereld de klok teruggezet hebben? De ene wetgever vindt een wet die vrouwen beschermt niet meer nodig en een andere haalt een dergelijke wet ook uit het strafrecht. Je vrouw een klap geven op zijn tijd is ineens weer wettelijk toegestaan. Zit ineens weer in de cultuur. En dan heb je nog mannen in landen waar het wettelijk niet is toegestaan, maar die zo ruimdenkend zijn dat ze zoiets niet veroordelen. Want dat *hoort* bij die andere cultuur.

Ze verheft haar stem niet. Ze lacht ineens kort en niet vrolijk.

‘Die vrouwen daar kiezen niet voor niets met hun voeten. In die landen zoeken vrouwen contact met mannen in andere delen van de wereld. Als ze in zo’n land studeren keren ze niet terug.’

C. denkt ineens aan een artikel, waarin meisjes zeiden wel terug te gaan.

‘Nou, niet allemaal, ze spreken zich er alleen niet zo duidelijk over uit.’

‘C., die vrouwen kijken wel uit om te zeggen wat ze willen. Een vernederende cultuur waarin volwassen vrouwen niets buiten hun huis zonder een bewaker mogen doen. Ze mogen zelf niets. Een werkende vrouw zonder man staat haar inkomen af aan haar puberzoon en hij verbrast het. Waanzinnige toestanden.’

C. voelt zich ongemakkelijk. Hoe zit het met de rechtspositie van de vrouwen in zijn Stad? De Stad is enigszins een uitzondering, in ieder geval in de praktijk gunstiger dan de formele positie. En tussen de staten zijn er verschillen. Ze kijkt nog even over het water en keert zich dan naar C. Ze is weer zacht en lief, en glimlacht, maar hij is verbaasd als ze naar de situatie

van vrouwen in de Stad vraagt.

‘Voelen vrouwen zich veilig in jouw Stad? Nemen jouw politiemensen een vrouw serieus die zich meldt met een klacht van verkrachting of aanranding of vragen ze haar of ze het ernaar gemaakt heeft? Of gaan ze er vanuit?’

‘De richtlijn is om die klachten serieus te nemen.’

S. kijkt en zwijgt.

‘Ja... Eh, S., je kan meer vragen dan ik zo kan beantwoorden. Het wisselt per bureau ben ik bang, het is erg afhankelijk van de politiemensen zelf. Vrouwenorganisaties hebben wel kritiek, maar daar heb ik eerlijk gezegd nooit veel aandacht aan geschonken.’

Ik heb wel meer aan mijn hoofd, had hij eraan toe willen voegen. Hoewel hij haar gelijk moet geven, vermoet het probleem hem.

‘Je hebt gelijk, maar je klinkt behoorlijk feministisch. Daar ben *ik* nou allergisch voor, voor feministen. Ik heb me daarom met de strijd van de dames nooit zo bezig gehouden. In die “beschaafde” landen waar mannen en vrouwen zo graag gelijk zijn, zitten mannen gewoon onder de plak. Daar circuleert het grapje “ik ben thuis de baas, maar ik doe wat mijn vrouw zegt”. Dan lachen ze wat, haha, als boeren die kiespijn hebben.’

‘Luxeproblemen, C., je bent niet serieus. Ik denk aan wat er gebeurt in andere, ook beschaafde landen, waar mannen de ongelijkheid op basis van hun vermeende superioriteit of op grond van tradities of religie in stand houden. Ik heb het over verkrachtingen, over de besnijdenis van vrouwen, op veel te jonge leeftijd moeten trouwen, over arbeid die vrouwen niet mogen verrichten, of juist moeten verrichten, over kleding die ze van mannen *moeten* dragen, en dat geweld zelfs van overheden mag, ach je weet het ook allemaal prima.’

Haar ogen zijn niet meer zacht, haar stem zakt en de toon is beschuldigend. C. steekt bezwerend een hand op. Hij hoeft de vechtster niet terug, hoe mooi ze dan *ook* is. S. negeert de hand.

‘Ze zijn niet in de gelegenheid hun eigen leven in te richten, de basis voor persoonlijk geluk. En zelfs in beschaafde landen waar mensen zeggen dat mannen en vrouwen gelijkberechtigd zijn en de arme man vindt dat hij zo ongeveer gecasteerd is, is discriminatie van vrouwen *toch* heel gewoon. Vrouwen krijgen minder betaald voor hetzelfde werk en als vrouwen

traditionele banen van mannen overnemen, daalt de status van het werk; als daarentegen mannen vrouwenwerk gaan doen, gaat de status van het werk en de beloning omhoog.’

C. trekt een verongelijkt gezicht. Hij is zo tegen feminisme dat hij daar niets van weet.

‘Ik wil niet onserieus zijn, S. En die superioriteit van mannen die jij noemt, is niet vermeend. Er zijn niet alleen omstandigheden, er is nog zoiets als een genetisch verschil. Er zijn weliswaar meer domme mannen dan domme vrouwen, maar aan de andere kant ook meer slimme mannen dan slimme vrouwen. Bij dat verschil in betaling komt vroeg of laat alleen dat zogenaamde glazen plafond voor vrouwen ter sprake. Voor feministen bestaat er geen andere oorzaak dan de tegenwerking van vrouwen door “het netwerk van ouwe jongens onder elkaar”, die elkaar kennen... Geen andere oorzaken dan ongefundeerde vooroordelen...’

Nu steekt S. haar hand op, maar C. gaat ook door.

‘Vrouwen beschuldigen mannen dat ze hen zien als een sociale constructie... Ze zijn gevormd door hun omgeving waarin mannen domineren. En daarna dragen die mannen dat de vrouwen na.’

C. gaat verzitten en kijkt S. recht aan.

‘Hoe is dat bij jou, S.? Ben je...?’

S. glimlacht ineens breed.

‘Ja, ik ben een sociale constructie, *helemaal*, geen enkele eigen inbreng, geheel en al een product van mijn omgeving. Ik ben alleen niet gevormd door een mannenomgeving, maar voornamelijk door mijn tante die mij tegen mannen gewapend heeft.’

C. trekt een vies gezicht.

‘Heeft zij een feministe van je gemaakt?’

‘Is dat een vraag of een constatering, C.?’

‘Dus je bent het eens met die feministen?’

‘Nee, C., ik ben gevormd door mijn tante, maar sociale constructie is een onzinnig begrip, alsof ik een klomp klei ben en geen eigen inbreng heb.’

‘Had je een eigen inbreng? Had je je aan haar vorming kunnen onttrekken?’

S. kijkt even verbaasd en denkt na.

‘C., tante deed alleen voor, ze was letterlijk een voorbeeld. Ze eiste heel

weinig en corrigeerde nauwelijks.'

'Was je zo'n lief...'

'Ze hielp me uit de sloten waarin ik liep en ze verweet me niets...'

'Liep je letterlijk sloten in?'

'Bij wijze van spreken. Ze hield geen preken, maar haar hulp zonder standjes maakten indruk. Ik schaamde me dan.'

'Ze eiste weinig...?'

'Op het gebied van gedrag, bedoel ik. Op andere gebieden legde ze de lat heel hoog. Als ze me complimenteerde, wist ik dat het echt goed was.'

S. kijkt naar een zeilboot die langs vaart. Ze kijkt ineens op.

'Je had het over een genetisch verschil. Je hebt gelijk, die feministische dames ontkennen de biologische werkelijkheid op een merkwaardige manier... Dat plafond gaat altijd over maatschappelijke hindernissen. Er zitten bijvoorbeeld te weinig vrouwen in de top van grote bedrijven. Of over vrouwen die voor de zorg voor de kinderen kiezen, maar nooit over dat genetische verschil. Je hebt gelijk, er zijn meer domme mannen dan domme vrouwen. Afgezet in een Gausscurve, of normaalverdeling, loopt de curve links van het IQ van 100 voor de mannen verder uit dan die van de vrouwen. Je vindt dat verschil terug in de maatschappij, er zijn meer criminele mannen dan vrouwen.'

C. vindt dat S. betekenisvol glimlacht.

'En rechts van het midden loopt de curve voor mannen ook verder door.'

Dat wil hij wel even gezegd hebben.

'Zeker C., wrijf het maar in.'

S. kijkt C. lachend aan. Hij is blij haar weer zo te zien lachen.

'Maar ik ben het met je eens.'

Gelukkig wel. Hij voelde zich even tevoren onzeker, haar ingehouden spanning voelde als bedreigend. Met enige verbazing constateert hij dat hij zich een moment slecht op zijn gemak voelde. Was dat haar opzet geweest? Wilde ze hem laten voelen wat zij en vrouwen meemaken? Hoe zou hij zich voelen als ze zich *echt* boos maakte?

S. wijst met een hand naar hem.

'Waar mannen flauwe grappen over maken, vind ik een luxeprobleem. Veel vrouwen hebben thuis de broek aan, maar dat komt, omdat vrouwen meer in

het gezin doen, daarvoor kiezen en in veel gevallen ook het geld beheren.

En die mannen vinden dat best.'

'Ho...'

S. steekt een hand op.

'Wat zei ik? *Thuis* de broek aan? De uitdrukking geeft de algemene discriminatie al goed aan. De positie van de vrouw thuis bevestigt voor mij het beeld dat vrouwen buiten hun huis, in de maatschappij, juist *niet* de broek aan hebben. Die man in het pompstation denkt er niet bij na, maar als hij roept dat het vast lekker is om bovenop me te liggen, reduceert hij mij tot een ding en het lijkt me heel goed als hij dat eens beseft.'

Ach, ze roept dat gedrag op. Ze bagatelliseert haar eigen aantrekkelijkheid. Alleen al daardoor daagt ze de mannen uit. En zeker, het is een beetje ruw volk, maar in zijn gemeenschap zijn genoeg vrouwen die hun mannetje staan... Een verkeerde uitdrukking, natuurlijk. En die mannen maakten haar misschien een compliment, ze zijn niet echt slecht. Hij is toch ook een goeie jongen? Hij grijnst om zijn binnenpretje.

'Ach, lieve S., ruwe mannen, stoere praat, je moet het zien als een compliment... Niet het compliment dat we in de Stad gewoon zouden vinden, hoewel... Je hebt hier ook lui die ver gaan... Gewoon een andere cultuur.'

'Ruwe bolster, blanke pit? Slachtoffer van een feministe met lange teentjes?'

Ze glimlacht heel lief en legt even haar hand, slank, geen ring, op zijn arm.

C. voelt de aanraking door hem heen trekken. Geen ring, ook niet aan haar andere hand en nu valt hem pas op dat ze geen enkel sieraad draagt.

'Ik heb die verschrikte pomphouder gezegd, dat als ze voortaan aardig zijn voor meisjes, de meisjes ook aardig voor hen zijn.'

'Dan mogen ze bovenop hen liggen...'

Ze strekt de vingers van haar hand en hij voelt een vinnige tik in zijn ribben.

De steek is behoorlijk pijnlijk, hij lacht er doorheen, hij vindt zijn grap wel geestig, zelfs als open deur.

'Kijk, dat is nou zo'n foute mannengrap. Jij bent *ook* heel fout.'

Ze lacht met hem mee. Ze vallen stil en kijken even over het water zonder iets te zeggen.

‘Getrouwd, kinderen?’

C. is verrast door haar vraag. Wat zal hij zeggen? Ja, getrouwd, twee kinderen, een jongen en een meisje, beiden het huis uit en alles oké. Nee natuurlijk, helemaal niet oké. Ineens besluit hij om eerlijk te zijn. Ze zal hem waarschijnlijk snel door hebben als hij iets verzint. En wat heeft hij bij haar te verliezen? Niets, hij heeft al verloren en waarom de komende uren dan nog toneel spelen?

‘Na een kwart eeuw hebben we een arrangement. We gaan onze eigen weg, de kinderen zijn de deur uit, we laten elkaar vrij.’

‘En vanavond bijvoorbeeld, eten jullie dan samen?’

‘Als we beiden thuis zijn, maar vaak hebben we allebei afspraken.’

‘Die maken jullie met opzet?’

‘Nee hoor, zo slecht is de relatie niet, als we elkaar een tijdje niet gezien hebben, is het best gezellig om samen thuis te zijn. En weer iets te vertellen te hebben.’

‘Vertel je haar over onze ontmoetingen?’

C. kijkt over het water. Vertelt hij haar over de ontmoetingen? Nee, zeker niet hoe hij zich voelt, en hij aarzelt ook om andere redenen om de ontmoetingen aan te kaarten.

S. kijkt hem van opzij aan.

‘Ik heb het nog niet gedaan en ik weet niet of ik het voor de bijeenkomst doe. Ik hou onze ontmoetingen voor haar geheim, omdat ik de financiële tegenvaller voor haar verborgen wil houden.’

S. trekt licht haar wenkbrauwen op.

‘Haar familie vindt dat ze een te eenvoudige jongen heeft getrouwd, zo’n bergbewoner, en de minachting over de mislukte poging... Eh, de omstandigheden waaronder wij elkaar hebben ontmoet, hang ik liever niet aan hun neus. Als ik over onze ontmoetingen vertel, moet ik daar ook mee komen.’

S. blijft kijken.

‘Mijn luxueuze leven is gebaseerd op de positie en het fortuin van de familie van mijn vrouw. Hun kostbare dochter vergooit zich aan een pummel uit de bergen die alleen al daarom nooit of heel moeilijk een baan van enige betekenis krijgt en zeker niet een salaris zal thuis brengen waarmee ze haar

luxueuze leven kan volhouden. Ze hebben mij daarom omhoog geschopt, maar mijn baan hangt af van de diensten die ik haar zakenfamilie verstrekt. Als ik dat niet doe, ben ik niet lang meer Directeur-Generaal op Rechtvaardigheid. Ze hebben me nooit geaccepteerd. Aan de ene kant konden ze me als familielid die lucratieve diensten verleent niet helemaal uitsluiten, maar ze hielden me aan de andere kant vanwege mijn eenvoudige afkomst zo veel mogelijk op een afstand. Op den duur heeft zoiets zijn weerslag op de relatie met mijn vrouw en op de kinderen.'

S. zwijgt. Dat is de prijs die je betaalt voor je luxe leven, maar die opmerking houdt ze voor zich.

'We zijn uit elkaar gedreven door haar familie. Zij wilde niet met de familie breken, maar erger vind ik nog dat de kinderen ook voor de familie kiezen.'

S. kijkt afwachtend.

'Geld, ze hebben de kinderen gepaaid met reizen, vakanties, allerlei leuke dingen die ze van begin af aan zogenaamd deden uit liefde voor de kleinkinderen, want ik was zo druk. Wat ze zo nodig vonden voor de kinderen kon er in die tijd bij mij nog niet af. Toen ik zelf genoeg geld en tijd had, waren de kinderen van me vervreemd, had ik ze te weinig gezien en was het te laat voor een echte...'

S. legt een hand op zijn arm. Zijn verhaal komt overeen met wat ze van zijn zus hoorde, maar over de kinderen had ze gezwegen. Hij klinkt bitter. Zijn verdriet raakt haar. De prijs van hun huwelijk is hoog en de voorwaarden voor persoonlijk geluk zijn vrijwel afwezig. Een *goed* huwelijk? Heeft hij niet. Kinderen die van hem houden? Heeft hij niet, ze kiezen niet voor hem, hij is misschien zelfs een belemmering voor hun carrière. Heeft hij steun aan een religie? Hij is waarschijnlijk niet gelovig. Op wie kan hij rekenen naast zijn zus en zijn eigen mensen? Heeft hij steun van vrienden? Hij is een buitenstaander, ze accepteren hem niet echt, dus moet hij zich alleen voelen. Wat zei zijn zus? Stedelingen zien hen als een diersoort. Arme C., hij leeft tussen racisten. Een baan die voldoening geeft en waardering oogst? Heeft hij niet, hij fraudeert om lof toegezwaaid te krijgen. Hij zit er warmpjes bij, maar wat zegt dat als de manier waarop je het verdient je geen voldoening geeft? Vrijheid is van belang, en dat heeft hij door zijn positie. Alleen door zijn positie. Gezondheid ten slotte? Dat zit wel goed, hoewel hij dat pas

waardeert als hij gebreken krijgt. Al met al een weinig goede score op de factoren die van belang zijn voor het persoonlijk geluk. Wat houdt hem overeind? Ze ziet dat C. zijn hand op die van haar wil leggen, maar aarzelt en zijn hand terugtrekt. Hij kijkt op.

‘Ik zie de kinderen eigenlijk nooit meer. Af en toe op zo’n afschuwelijke party van haar familie. Ik vertoon me daar om de kinderen te zien, maar het is puur masochisme, een kwelling, want zelf voelen ze nauwelijks of niet de behoefte om mij te zien. Erger, ik verlaag hun status, ze hebben liever dat ik wegblijf, ik herinner iedereen aan hun bastaardachtergrond.’

S. is geroerd, zijn vrouw trouwt beneden haar stand tegen de wil van de familie. Familiebelangen wegen zwaarder dan het geluk van de dochter. Beiden waren tot die kliek veroordeeld: zij bleef haar familie trouw en hij wilde haar niet verliezen. Romeo en Julia, een verliefd stel dat voor elkaar kiest en er het beste van gehoopt had. Hij zit daar en ineens ziet ze hem met andere ogen: geslagen en eenzaam.

C. staat abrupt op en S. denkt dat hij zijn emoties niet aan haar wil tonen. Hij haalt echter een mobiele telefoon tevoorschijn en luistert. Haar gevoelens slaan om. Dat wil ze dus helemaal niet, dat gebel te pas en te onpas. Bovendien is dat niet de afspraak, zo is hij te traceren en ze had gezegd dat de ontmoetingen geheim moesten blijven. Ze staat ook op en doet enkele stappen naar het hek voor het water. Ze onderdrukt de impuls om hem op de afspraak te wijzen. Het is niet het moment. Hij draait zich om, steekt de telefoon in zijn jasje en gaat naast haar staan.

‘Gaan we nog even terug naar het terras?’

Ze glimlacht en geeft hem een arm.

‘Graag, ik ben toe aan een borrel.’

Deel III Hoofdstuk 2

Het tweede uur: S. houdt van groen

Waarin C. vroeg naar de afspraak gaat, omdat hij het deel van de Stad waar S. hem wil ontmoeten niet kent. S. blijkt gecharmeerd van de vergroening van een buurt. Hij is verrast en geërgerd tegelijk over haar keus. Als ze hem probeert uit te horen over “het paradijs” bedenkt hij zich net op tijd.

S. heeft C. gevraagd naar een terras te komen in een wijk waar hij nooit is geweest. Gelukkig niet, volgens zijn Assistent is de wijk niet echt arm of gevaarlijk, maar wat zou hij er te zoeken hebben? En wat heeft zij er te zoeken?

‘Waarom wil je *daar* afspreken? Die wijk lijkt me niet erg aantrekkelijk.’ Ze doet heel enthousiast. Hoe heeft ze die wijk ontdekt? Ze is hier nog maar kort.

‘Ja, de wijk heeft minder aantrekkelijke buurten, maar is gevarieerder dan je denkt. En het terras ligt in een buurt die al jaren populair is bij succesvolle jonge stelletjes.’

Ze lacht om zijn gezicht.

‘Kom C., de buurt is...

Ze stopt, ze bedenkt zich.

‘De buurt is de laatste jaren opgeknapt en het bestuur heeft veel groenvoorzieningen aangelegd. En je zult verrast zijn hoe levendig het er is met veel cafeetjes, eettentjes, galerietjes, kleine winkeltjes... Leuk bohemienachtig.’

Ze ziet hoe sceptisch hij blijft kijken; ze moet hem overtuigen. “Echt iets voor jou”, had ze er olijk aan toe willen voegen, maar dat slikte ze in.

‘De buurt dankt zijn kleur aan de kunstenaars, schrijvers, boekwinkeltjes en theatertjes, sommige niet veel groter dan een huiskamer. Je zult *echt* verrast zijn.’

Ze lacht hem toe ter aanmoediging.

C. kreeg les over zijn eigen Stad. Hij kende de hele wijk niet. Gelukkig deed S. alsof hij alleen niet van de laatste veranderingen op de hoogte was. Als ze

een andere wijk had gekozen, was de kans ook groot geweest dat hij daar nooit was geweest. Hij ergerde zich, omdat hij zich betrappt voelde. Grote delen van de Stad heeft hij nooit bezocht. Waarom zou hij? Als er iets gebeurde dat van belang was, hoorde hij dat wel van zijn Assistent. Hij had daarom beter nonchalant kunnen doen alsof hij zijn Stad voldoende kent en alleen minder interessante wijken niet.

Met de metro wilde hij niet, maar om in die onbekende buurt met zijn auto rond te rijden trok hem ook niet aan. En hoe zat het met veilig parkeren daar? Hij liet zich altijd rijden als hij afspraken had en als hij geen dienstauto gebruikte, reed hij in vertrouwde en veilige delen van de Stad. Hij kon daar bij S. niet over beginnen. Ze zou hem uitgelachen hebben. Hij kiest toch voor de auto en terwijl hij langzaam door de buurt rijdt, ziet hij pamfletten met protesten en oproepen voor buurtbijeenkomsten. Ze zijn op bomen geplakt en achter winkelruiten. De bewoners zijn tegen de instroom van jongeren die met hun hoge inkomens de oorspronkelijke bewoners verdringen en zelfs eerdere nieuwkomers. Hij is vroeger dan het afgesproken tijdstip om de buurt van haar voorkeur te zien. Alles is nieuw voor hem. Hij is verbaasd over haar keus en haar bewering dat de buurt hem zal verrassen. “Je zult echt verrast zijn”, vatte hij bijna op als een mislukt grapje. Hij verwacht het tegendeel en hij had bijna spottend gevraagd: “In positieve zin?”. Nu hij er doorheen rijdt, moet hij bekennen, dat de buurt hem meevalt; hij is zelfs heel aardig. Hij ziet ouderwetse huisjes en pleintjes, waarschijnlijk van een voormalige dorpskern die in de stedelijke uitbreidingen is opgenomen. Dat dit uitstekend is gelukt, stemt hem erg tevreden. En dat hij nooit de moeite heeft genomen hier eens een kijkje te nemen, vindt hij nu jammer. Nu al; die S. overtuigt hem nog voor hij is uitgestapt.

Het is minder druk op straat dan in het Centrum van de Stad. De bewoners zijn eenvoudig gekleed, hij ziet geen mannen in een pak. Hij heeft gedachteloos zijn donkere pak aangetrokken en merkt dat hij uit de toon valt. Sjofele ouderen zitten voor koffietentjes op wrakkige stoeltjes of banken, de prijzen in de eettentjes zijn laag. Voor een van de cafeetjes zit een oudere man met een kopje koffie. C. heeft nog een zee van tijd voor de afspraak en hij parkeert iets verder. Hij loopt terug en gaat naar binnen voor

een koffie. Een meisje met allerlei kleuren in een vreemd kapsel, met piercings en tattoos begroet hem vriendelijk en terwijl ze zijn koffie bereidt en een schoteltje met suiker en een lepeltje op de toonbank neerzet, geeft ze ongevraagd uitleg over allerlei koeken en klein gebak op een schaal. Hij kiest een koek op haar aanbeveling. De koffie is uitstekend en de koek, met verschillende granen, is een verrassing. Stevig en toch bros, geurig, zoetig, volkoren. Het is lang geleden dat hij zulk baksel heeft geproefd. Lang geleden? Ja, in zijn jeugd, zijn moeder maakte koekjes met zo'n smaak. Die koekjes van vroeger ruikt hij ineens weer, hij was ze totaal vergeten, maar ineens komen herinneringen uit zijn jeugd terug. Kreeg Proust ook niet zulke herinneringen door een koekje? Hoe heette dat koekje van Proust alweer? Eh... Een Madeleine. Hij voelt zich prettig, het meisje is aardig, de koffie heerlijk, de koek... Hij hoort het enthousiasme van S. weer. Hij loopt met zijn koffie en koek naar buiten. Hij begroet de oudere man en vraagt of hij bij hem mag komen zitten. Die knikt en ze monstereken elkaar. Na wat inleidingen vraagt C. hoe de man de buurt vindt. De oudere blijkt spraakzaam. Hij is zeer tevreden, burenen kennen en helpen elkaar. Hij is lid van enkele verenigingen, er is nieuw groen aangelegd, wat hij zeer waardeert, en hij kan rondkomen van zijn bescheiden inkomen. C. vraagt of hij zich veilig voelt. De ander is even verbaasd. Natuurlijk, bij hem is trouwens niets te halen. De man staat abrupt op, groet C. en loopt weg. Het meisje staat in de deuropening en kijkt naar het tafereeltje. De oudere man zwaait naar het meisje. C. voelt een lichte teleurstelling. Zo eenvoudig is het contact toch niet. Hij rekent af en bedenkt dat hij zulke meisjes niet in zijn centrum ziet. Ze is mooi, maar ze maakt zich lelijk.

Vanaf het koffietentje hoeft hij niet ver te rijden of hij ziet het verhoogde voetgangersgebied, een vroegere spoorbaan, verouderd en buiten gebruik, dat S. hem had gewezen en waaraan het terras ligt waar ze hem wil ontmoeten. C. rijdt langs de baan op zoek naar een parkeergelegenheid. Tussen de bogen van het viaduct ziet hij winkels, cafés en restaurants met terrassen ervoor op het brede trottoir. Hier zal hij minder opvallen. Hij komt bij een bewaakte parkeerplaats van waar hij met een lift of een trap naar het verhoogde voetgangersgebied kan. S. had hem gezegd dat hij daar het beste

kon parkeren als hij met de auto wilde komen. “Het terras ligt er niet ver vandaan en borden wijzen aan welke kant je op moet lopen.” Hij neemt de trap, en het valt hem tegen. Hij doet het voor haar. Waarom eigenlijk? Bovenaan hijgt hij uit en kijkt naar de wegwijzers. Die staan er zoals ze had beloofd. Het bestuur van het stadsdeel heeft de kilometerslange spoorbaan in een wandelpromenade veranderd, hier en daar omzoomd met beplanting, het “nieuwe groen”. Op sommige plaatsen loopt hij zelfs door een groene tunnel. C. wandelt over een plankier tussen appartementen en kantoren in de aangeduide richting. Bewoners hebben op daken tuinen aangelegd. In een van de tuinen zitten jongelui op banken te werken achter laptops en hij ziet groepjes discussiëren. Dat zijn duidelijk geen bewoners, maar werknemers in kantoortuinen. In een hoek ziet hij een pingpongtafel. Plots hoort hij gelach en gepraat en ziet hij het terras van de uitspanning die S. als ontmoetingsplek heeft uitgekozen. Het terras met een pergola van bloemen maakt een mediterrane indruk. Voor het terras staat een oude straatmuzikant op een ukelele te spelen. De snaren ontbreken, de muzikant doet alsof hij speelt en zingt. Hij brengt geen enkel geluid voort, gelukkig denkt C. Hij ziet eruit als een dakloze en C. hoopt dat de artiest snel doorloopt. Een vrijwillige dakloze, want daklozen zijn er niet in zijn Stad, dat wil zeggen de politie verwijderd hen. En de man is geen echte muzikant, want straatmuzikanten moeten een examen doen. Met goed toezicht was de man dus al lang verwijderd. Dat de politie deze man niet heeft opgepakt, betekent dat er te weinig politie is of dat het bestuur hier meer toestaat. Wat staan ze nog meer allemaal toe? Zijn Assistent moet dat eens uitzoeken. C. ziet een vrij tafeltje met twee stoelen en hij verplaatst er een zodat hij haar kan zien als ze arriveert. Op het terras zitten jongeren van allerlei pluimage, gezinnetjes met kinderen, van wie er enkele rondrennen. Hij ziet ook wat ouderen, en alle huidskleuren van wit tot zwart. Vrouwen, jong en oud, hebben buitenmodel grote zonnebrillen op, terwijl het terras schaduwrijk is door de beplanting. Bohemienachtig, dit is waarschijnlijk wat S. bedoelde toen ze zei dat hij het wel “leuk” zou vinden. De bezoekers zien er welvarender uit dan in het deel waar hij koffie dronk met de oude man. Velen kijken op hun mobiel. Ineens staat ze voor het terras en er gaat een schok door C. heen. Ze is het, en aangepast aan de omgeving. Het eerste wat

hem opvalt, is een rieten mand. Ze draagt een grijs linnen jack over een licht shirt en een lange rok met splitten, lichtgroen, maar dat zou ook de weerschijn van het gebladerte kunnen zijn. Ze blijft bij de muzikant staan en C. ziet dat de lange rok uit twee lappen stof bestaat die doorlopen tot onder haar jack waardoor hij af en toe een slank been ziet. Weg harde zakenvrouw, weg strak geklede wandelaarster zonder tasje, daar staat een buurtbewoonster, een bohemienne. Hij voelt bijna woede in zich opkomen als hij ziet hoe ze met de muzikant praat en hem papiergeld geeft. De muzikant buigt ten afscheid en zwaait nog enkele keren terwijl hij wegloopt. C. voelt zowel opluchting als jaloersheid. Ze kijkt even rond en als ze hem ziet, steekt ze haar arm op. Ze begroet hem enthousiast. Zijn emoties slaan meteen om, hij komt overeind. De schok bij de herkenning gaat over in een verlangen naar haar als hij haar benen ziet en blote voeten in iele sandaaltjes. Hij wordt warm en weer koud, wat gebeurt er? Meteen weer wilde verlangens door het zien van een blote enkel en oh, oh, een bloot voetje? Belachelijke erotiek uit de negentiende eeuw, hij is verdomme toch wel wat meer gewend? Een klein kereltje met een luier om dat maar net kan lopen, rent met kromme beentjes in haar richting en achter hem ziet C. een verschrikte jonge moeder aan wier aandacht hij blijkbaar ontsnapt is. Hij ziet hoe S. op haar hurken gaat zitten, haar armen spreidt en het ventje dat gewoon doorloopt met een stralende lach opvangt. Ze geeft hem aan de jonge moeder en hij ziet hoe geïnteresseerd ze iets vraagt en hoe de jonge vrouwen samen praten. C. kijkt naar een totaal andere S. dan hij kent. Hij ziet niets meer van de zakenvrouw in zijn kantoor. Als de moeder met haar zoontje naar haar tafeltje loopt en S. naar hem, spreidt C. in een impuls zijn armen zoals zij dat enkele ogenblikken tevoren deed. Ze lacht welwillend en omhelst hem. Hij voelt haar borsten en slanke lijf, hij ruikt vluchtig iets lichts en heerlijks. Ze omhelst hem zonder terughoudendheid. Hun eerste begroeting was een afstandelijke handdruk, dat is over denkt C. Hij voelt zich schuldig over zijn ongemakkelijke gevoelens van enkele tellen terug. Nog voor hun consumpties komen, bezorgt een wesp hem opnieuw ongemakkelijke gevoelens. Hij slaat naar de wesp en zij vermaant hem dat vooral niet te doen. De wesp vliegt om haar heen, landt op haar haar, en ze doet niets. Waar hij komt, zijn nooit wespen en het enige wat hij van die

insecten weet, is dat ze gemeen kunnen steken en sommige mensen zich zelfs beroerd voelen. Of aan zo'n steek dood kunnen gaan als ze er allergisch voor zijn. Hij kijkt gefascineerd naar haar gezicht, hoe ze geduldig wacht tot de wesp wegvliegt.

‘Ik ken dit stadsdeel niet. Je had gezegd dat ik er blij van word en daarom ben ik er wat vroeger naar toe gegaan.’

Hij veinst maar niet dat hij wist waar ze het over had toen ze de buurt zo enthousiast aanpreeft en dat hij alleen benieuwd was naar de veranderingen. Ze lacht, ze waardeert zijn eerlijkheid.

‘Ik heb wat rondgekeken en koffie gedronken, heerlijk en goedkoop. Aardige buurt, aardig alternatief ook, geloof ik.’

Hij vermeldt niet dat hij een praatje met de oudere man heeft gemaakt. De kans dat ze daarover doorvraagt, vermijdt hij. S. glimlacht, terwijl ze hem opneemt. Ze is weer nieuw voor hem, hij moet zich beheersen om zijn ogen niet voortdurend te laten afdwalen naar haar slanke benen en de sandaaltjes.

‘Jij hebt je behoorlijk aangepast.’

‘C., gelukkig kende je het stadsdeel niet en ben je gekomen... Eh... Zoals je bent.’

Ze lacht even.

‘Anders had je misschien geprobeerd je uit te dossen als een buurtbewoner.’ Ze lacht weer bij de gedachte. Ze maakt een breed gebaar naar de gasten op het terras.

‘Ik heb deze buurt gekozen om de sfeer en omdat er “nieuw groen” is aangelegd. Vind je dat ook niet positief?’

Ze kijkt hem verwachtingsvol aan. C. kijkt wat omhoog.

‘Groen geeft rust, C., het zuivert de lucht, het is aantrekkelijk, het tempert hoge temperaturen, en dat is belangrijk, want steden, en *jouw* Stad, veranderen door de klimaatverandering in warmtecentra.’

Hij weet het, zomers kunnen temperaturen onaangenaam hoog oplopen. Hitte trilt boven pleinen en straten. Meer dan in andere jaargetijden leggen ouderen het loodje.

‘Zonder meer groen zal het er in een nabije toekomst nauwelijks uit te houden zijn. Bovendien is groen goed voor je, het verbetert het humeur en maakt blij, zo niet gelukkig.’

Nou, dit soort verhalen over groen verbeteren zijn humeur niet en ze maken hem niet gelukkig. Ze geeft college, daar houdt hij niet van. Hij denkt er niet verder over na als hij een prachtig slank been ziet. S. neemt een slokje en slaat haar benen over elkaar. Hij vraagt zich af wat ze eronder aan heeft, want hoe hoog de stof ook wegvalt, hij ziet geen slip.

S. vraagt zich af of ze zijn gebied en dat van zijn zus, “het paradijs”, aan kan kaarten. Dit terras is misschien wel een goede plek om ernaar te vragen. Nu dan maar.

‘Over groen en geluk gesproken, C., hoe staat het met het behoud van “het paradijs”... Eh, jouw gebied? Met de kansen voor het behoud ervan?’

Ze lacht uitnodigend.

‘Slecht.’

‘Kom C., vertel.’

Wil hij dat verhaal kwijt? Dat bestuurlijke getouwtrek, gelobby, het dit-voor-dat. Hij weet dat als hij begint met vertellen hij niet kan stoppen en dat hij zich opwindt en kwaad maakt voor hij het weet. Ze buigt zich iets voorover en geeft hem een aanmoedigend kneepje in zijn arm. Ze glimlacht nog meer met haar ogen dan met haar mond. De verleiding om toe te geven is enorm. Klagen kan hij tegen niemand, alleen af en toe tegen zijn Assistent. Hij wil eigenlijk niets liever dan haar aanmoediging en glimlach honoreren, ze is een buitenstaander, dus waarom niet? Maar hij wil eigenlijk veel te graag zijn hart luchten en ze zal hem begripvol aanmoedigen. Haar ogen en het kneepje waarschuwen hem juist.

‘Lieve S., je kijkt zo verleidelijk dat ik bijna bezwijk... Maar...’

S. kijkt gespeeld teleurgesteld.

‘Maar...?’

C. knikt en lacht even naar een jonge jongen die hen op het terras bedient.

‘Ik ben aan totaal iets anders toe.’

Terwijl hij naar de glazen wijst, kijkt hij vragend naar S. die instemmend knikt. C. bestelt hetzelfde.

‘Excuses, S., ik ben te veel aan het werk als ik daarover begin. De kostbare uren...’

S. staat uit haar stoel op en buigt zich snel naar hem toe. Ze kust hem op zijn wang. C. ruikt een parfum, dat gebruikt ze dus wel. Hij ruikt de parfum nu

beter dan bij de omhelzing, toen was hij waarschijnlijk afgeleid door haar lichaam. Ze glimlacht en hij zinkt weg in haar ogen. Hij is verward en zegt maar wat.

‘Ik stuur een delegatie naar deze buurt om eens te kijken hoe ze dat groen hier aanpakken. Ik wil suggesties hoe we dat in de Stad, eh, het centrum bedoel ik, kunnen toepassen en horen hoe de bewoners het groen hier beleven.’

S. lacht.

‘Wel C., dan heb ik een suggestie. Praat *zelf* eens met wat buurtbewoners als je hun beleving wilt weten.’

C. lacht halfhartig mee.

‘Lieve S., dit uur is eigenlijk al een werkbezoek. En... Eh... Wat vind *jij* eigenlijk? Vind je echt dat het groen mensen gelukkig maakt?’

Geluk en zijn Stad. Meer groen, meer geluk? Iets voor de bijeenkomst van het Genootschap? Hij ziet hoe S. glimlacht, te superieur naar zijn zin.

‘Ach C., je gelooft het niet en op zijn best twijfel je. Mijn mening brengt je niet van je twijfel af. Maar omdat je toch op werkbezoek bent, zouden we het ijzer kunnen smeden nu het heet is. Laten we de buurt in gaan en ons oor te luisteren leggen. Gewoon aan mensen vragen of ze zich gelukkiger voelen na de aanleg van het groen.’

‘Je hebt gelijk, veldwerk. Heb ik nooit gedaan. Lijkt me een geweldig idee.’

C. lacht een beetje scheef. Ja, een geweldig idee, maar natuurlijk alleen met haar.

Deel III Hoofdstuk 3

Het derde uur: Verdere inleidende manoeuvres

Waarin C. vindt dat S. naïef is, omdat ze de jongens vertrouwt die haar in de garage aanvielen. S. zegt met zoveel woorden dat hij naïef is als hij meent dat zijn Stadsbewoners gelukkig zijn door de voorzieningen en veiligheid.

Tijdens hun gesprek op het terras in de groene buurt moest C. aan haar verschijning wennen. Aan haar slanke benen, haar blote voeten in de sandaaltjes, het T-shirt waardoor hij meer van haar borsten zag dan bij de eerste ontmoeting. Geen make-up, of zo subtiel dat hij het niet ziet, geen enkel sieraad, ook geen horloge. Wel een tas, of een mand eigenlijk deze keer en een vleugje parfum of misschien was het gewoon een zeepje. Ze hebben afgesproken om na elkaar een locatie te kiezen. C. kiest opnieuw voor de wijk. Hij is na de eerste ervaring zelfs nieuwsgierig, want de buurten zijn zo gevarieerd als S. had gezegd. Hij wil er nog eens rondlopen en hij heeft deze keer vrijetijdsleding aan. Hij voelt zich meer op zijn gemak, en hij durft zijn auto op een plein achter te laten. Hij glimlacht, want S. heeft natuurlijk gelijk dat zijn vrijetijdsleding hem nog niet tot een buurtbewoner maakt. Hij loopt door vervallen delen met veel graffiti op muren en dichtgetimmerde appartementen, die een troosteloze aanblik bieden. Opmerkelijk is dat hij weinig troep ziet. Die graffiti laat hij uit zijn Centrum verwijderen. Naast de ingang van een kelder hangt een militaire jas aan de muur. De jas is een soort uithangbord van een handel in dumpkleding en ander militair spul. Hij blijft even staan, verrast dat in deze troosteloze omgeving iemand een handeltje drijft. Vanuit een huis aan de overkant verschijnt de handelaar die hem vrolijk begroet en de straat oversteekt. De man is een wandelende reclame voor zijn nering. Hij draagt een groen hemd, een broek in camouflagekleuren en stevige schoenen. Hij lacht breed, heeft een baard van enkele dagen, zijn ogen stralen energiek en hij steekt een hand op alsof hij een oude bekende ontmoet. C. vraagt hoe de zaken lopen en de winkelier antwoordt dat hij niet mag klagen. Vooral de schoenen zijn in trek, bij jong en oud, onverslijtbaar. Het is een jong ogende oudere of een oudere jongere. De man is open en goedlachs, een

dynamische noot in een straat waar het leven uit is. C. vraagt of hij de buurt plezierig vindt en of hij hier al lang een winkel heeft. Is hij begonnen of is hij de laatste? De man is gestart en optimistisch over de mogelijkheden, en hij weet zeker dat er meer winkels, kantoren en bedrijfjes komen. Aan die man zal het beslist niet liggen denkt C. De man heeft een verleden van reizen en trekken, en hij vertelt over vriendinnen en drugs en hoe blij hij is hier nu een stek te hebben en een buitenlandse vriendin. Hij steekt een heel verhaal af hoe mooi de vrouwen daar zijn en C. zegt dat hij dat kan beamen, want hij heeft een afspraak met een landgenote van zijn vriendin. De man feliciteert C., ze zijn geluksvogels. Hij is een nieuw leven begonnen en heeft er alle vertrouwen in dat de buurt vooruitgaat.

‘Ik ben een eerste schakel naar een buurt waar die ontwikkeling zich al heeft doorgezet. Straks is dit een drukke winkelstraat.’

Hij wijst lachend in de richting van de buurt die hij als schakel naar zijn nering ziet. Dan gaat in het duister van de kelder een telefoon en ze nemen afscheid.

‘Als je nog eens langskomt, herken je het hier niet meer.’

Hij schatert. C. lacht mee. Het optimisme van de man is aanstekelijk. C. neemt zich voor zijn Assistent, die hij heeft ingelicht over zijn bevindingen in het vorige uur, naar de man te sturen om hem verder uit te horen. Hij leunt sterk op de Assistent, die niet vraagt waarom hij daar rondloopt, aan een half woord genoeg heeft en goede initiatieven neemt. C. loopt verder in de aangegeven richting en verrassend snel ziet hij waar de man op doelt. Hij komt langs een ijzerhandel, met een werkbank op de stoep en mannen die in een werkplaats bezig zijn. Iets verder is een winkel waar je kleding kunt laten vermaken en herstellen en na wat lege panden bekijkt hij een etalage met een oproep aan lesbische vrouwen om kennis met elkaar te maken. Hij heeft dat niet direct door, en is verbaasd. Dit is ondenkbaar in zijn Centrum. De etalageruit is stoffig en er hangen pamfletten van jaren terug. Geen toezicht, denkt C. Op een hoek brengen meisjes een terras in gereedheid bij een cafeetje. Aangemoedigd door het contact met de vrolijke handelaar knoopt hij een praatje met een van de meisjes aan. Het is geen café, maar een klein restaurant, gedreven door een kok en enkele leerlingen. De meisjes zijn studenten en doen dit werk als bijbaantje. De kok is de enige

professional, de keuken is vermaard in de buurt. Als C. er vanavond wil eten, is hij te laat. Gasten moeten van tevoren reserveren. Hij kijkt eens binnen, waar andere meisjes achter de toonbank bezig zijn en hem vriendelijk begroeten. Het eettentje is groter dan hij dacht en ziet er gezellig uit. Hij pakt een menulijst die een verrassende variëteit aan schotels en enkele gangenmenu's vermeldt. De prijzen zijn schappelijk. Zijn idee om te dineren in zijn exclusieve club verbleekt enigszins. De ogen uitsteken van de clubleden die hem een bergbewoner vinden, blijft een verleidelijke gedachte, maar nu komt een andere, misschien nog verleidelijker gedachte bij hem op: met haar dineren in dit verborgen restaurant, intiem samen, waar niemand hem kent, zonder de jaloerse blikken van zowel mannen als vrouwen. Hij denkt er een ogenblik aan een tafel te reserveren, als verrassing en hoe goed ze hier zouden passen. Ach, zij wel, en hij ook als haar pa.

Als hij weer naar buiten gaat, ziet hij enkele jonge vrouwen met kinderwagens op het terras. C. beseft dat hij nog weinig idee heeft van de buurt. Bij de dumpkelder meent hij in een volkomen uitgestorven gedeelte te lopen, dood, geen mens te zien, en dan plots duikt zo'n op het oog klein tentje op dat iedere avond nota bene zo vol zit. Waar je "ruim van tevoren" moet reserveren. En waar tussen de middag jonge moeders elkaar ontmoeten als ze met hun kroost wandelen. Het is niet de enige verrassing. Weer iets verder, stuit hij op een terras met mannen die er uitzien zoals hij er de vorige afspraak bijliep. Veel witte overhemden, donkere pakken en bossen haar, kale hoofden en een enkel grijs hoofd. De dumphandelaar zou wel eens snel gelijk kunnen krijgen. Zijn mensen, denkt C., maar ze zien hem niet, niemand kijkt zelfs maar op. Wat verder komt C. op een rond pleintje, waar wat ouderen op bankjes zitten, in de schaduw van bomen. Sommigen hebben een fles of een blikje en op een bank slaapt een jongeman. Dat wil hij dus niet in zijn Centrum en die jongeman krijgt niet lang de kans daar te slapen of zelfs maar rond te hangen. Werken of scholing en anders heeft zo'n jongen een probleem. De meeste huizen zien er verwaarloosd uit, sommige zijn opgeknapt. In het midden is een speelplaats voor kleintjes, met een zandbak. Weinig hygiënisch denkt C. Hij gaat op een bankje zitten en ziet hoe mensen aan komen lopen. Een jonge vrouw met een

kinderwagen en een kleuter maakt een praatje en gaat bij de mannen zitten. De kleuter speelt in de zandbak. De mannen roken en nemen af en toe een slok bier. Een oudere vrouw met een tas boodschappen komt erbij en de mannen begroeten haar. Ze krijgt het blikje van haar buurman aangeboden en ze neemt een flinke teug. Een ander biedt haar een sigaret aan, die ze dankbaar aanneemt. De kleuter speelt in de zandbak met de schepjes en emmertjes die er liggen. De zon, de schaduw van de bomen, de beslotenheid geven het pleintje een vriendelijke knusheid die in zijn glanzende Centrum ontbreekt. Dit is wat S. waarschijnlijk aanspreekt en hij moet bekennen dat er niet veel fantasie voor nodig is om te bedenken hoe fraai dit pleintje eruit ziet als de huizen opgeknapt zijn. En als de mensen wat welvarender zouden zijn en niet op een bankje uit blikjes drinken. De kunst is dan om de samenstelling van de bewoners, oud en jong, en vooral naar een - niet te groot - verschil in inkomen te bewaren. Zijn Centrum is mooi, maar naar inkomen eenzijdig en in vergelijking met dit deel saai. Glanzend, schoon, en heerlijk saai. “Heerlijk saai”, zei hij tegen zijn Assistent. Hij had geen enkele behoefte aan problemen op welk gebied dan ook. Als de zaak hier wat is opgeknapt en gevarieerd blijft, gaat dit zijn Centrum voorbij. Hoe is het mogelijk. Haha, een aardig klusje voor zijn Assistent. C. soest weg en voelt zich heel plezierig. De rust en de traagheid van het pleintje, de begroeting van de winkelier en de vriendelijkheid van de meisjes in het restaurant zijn bijna weldadig. Studentes, met een deeltijdbaantje en tijd voor een praatje. Een omgeving waar je blij van wordt, of zelfs gelukkig. Had S. niet zoiets gezegd? Instinct en voetstappen doen C. opschrikken voor ze bij hem is. Hij probeert wakker te kijken, maar aan haar glimlach ziet hij dat ze hem heeft zien doezelen.

‘Dag, C., heerlijk rustig hier. Jij komt helemaal tot rust, zie ik.’

Ze is een fee die naar hem lacht. Ze kleedt het plein verder aan.

‘Lieve S., goedendag. Ja, helemaal.’

Ze ziet er betoverend uit. Een strak jurkje, beige denkt hij, zonder mouwen, geen enkele versiering, lage schoenen iets donkerder en ja, nu heeft ze een tasje nodig. Hij staat op en ze omhelzen elkaar. De impuls bij de tweede afspraak wil hij er graag inhouden.

Als ze het pleintje aflopen, geeft S. hem een arm en C. past zijn stap aan. Hij

voelt de deining van haar lichaam beter dan tijdens de eerste wandeling en hij hoort maar half wat ze zegt. De mannen en vrouwen op de bank zien hen naderen. Als ze passeren groet S. hen en de mannen mompelen wat terug. C. is verbaasd en wat beschaamd. Hij voelde alleen enig ongemak, laat staan dat hij eraan dacht die mensen te groeten. En als hij eraan denkt, is hij te laat, zoals bij het meisje in het koffietentje dat al naar binnen was toen hij haar bedankte voor het brengen van de koffie. Ze komen langs het terras met de mannen in hun overhemd en natuurlijk, nu kijken ze wel allemaal op. Tot zijn onuitsprekelijk genoeg praat S. tegen hem zonder haar blik af te wenden.

De locatie die ze heeft gekozen is evenals het terras van het tweede uur een verrassing voor C. Het is een oude fabriek, verbouwd tot een winkelcentrum. De fabriek bestond uit twee rijen gebouwen en de binnenplaats is nu een groot terras van de verschillende cafeetjes en eettentjes. Het terras is redelijk bezet tegen het middaguur. Binnen ziet C. dat alleen de muren van de fabriek er nog staan en hoog boven hen stroomt door bogen en ramen licht naar binnen. Zware balken en roestige ijzeren zuilen vormen de basis voor open winkeltjes met veel glas en licht en glanzend materiaal. Er is zelfs een tweede verdieping. Hij hoort muziek uit een modewinkel. Hij schat de winkelende jonge vrouwen en oudere echtparen als redelijk welgesteld in. Die dumphandelaar zal gelijk krijgen. Een groep ouderen luistert naar iemand die omhoog wijst. Een gids met een groep toeristen? Hier staan mensen van heinde en ver, die dit deel van de Stad, dat hij niet eens kent, als toeristische bestemming hebben. C. voelt zich ineens ook een toerist met S. als gids. Ze kiezen een terras buiten. Als ze zitten valt C. met de deur in huis.

‘Hoe lang heb je de zaak voorbereid?’

S. kijkt hem nadenkend aan.

‘Al met al een week of vijf, zes, of iets langer met de verbouwing van de truck meegerekend. Vanaf de vraag het project aan te pakken tot jouw handtekening.’

‘Is dat lang?’

‘Jawel, andere opdrachten zijn eenvoudiger en vergen over het algemeen minder tijd. Meestal opereer ik alleen, maar soms kan de voorbereiding

tegenvallen. In jouw geval heb ik geluk gehad.'

'Wat was je geluk?'

'Jouw zaak alleen afhandelen was niet mogelijk. Dus moest ik geschikte mensen zien te vinden en dat vergt vaak nog de meeste tijd. Nu vond ik die snel, een gelukje.'

'Vinden? Hoe vond je ze?'

'Bij mijn aankomst in de parkeergarage vallen vier jonge mannen mij aan.'

'*Aangevallen?* Ben je alweer... Ben je alweer aangevallen?'

C. roept het zo hard dat mensen aan andere tafeltje omkijken. S. kijkt hem even zwijgend aan. Oké, hij moet zich beheersen.

'Ik heb net mijn auto weggezet. Die jongens hebben een leuke avond gehad. Ze hebben wat gedronken en waarschijnlijk wat gebruikt en zien mij in de koplampen van hun auto. Een grietje alleen, dat is een buitenkans.'

'Noem je dat een buitenkans?'

S. gebaart dat hij haar niet voortdurend moet onderbreken.

'Voor die jongens wel. Dat valt dus tegen en als ik twee jongens gevloerd heb...'

C. opent zijn mond, maar stukt bij het gezicht dat ze trekt.

'Gevloerd heb, aarzelen de beide anderen. "Wat een begroeting jongens", zeg ik. "Ja, zo begroeten we hier altijd nieuwe meiden", antwoordt de eerste die me aanviel.'

S. glimlacht bij de herinnering.

'Prima reactie.'

C. kijkt haar nog steeds aan met een open mond van verbazing.

'Prima reactie? Wat je...'

'Ja C., een prima reactie. Het ijs is gebroken en ik denk meteen dat ik ze misschien kan gebruiken om... Eh... Om jouw gangen na te gaan. Dat is gelukt. Ik heb kennis met ze gemaakt en ze als "mijn bende" ingehuurd.'

C. gaat met een ruk rechtop zitten.

'*Wat* zeg je nu?'

Zijn stem slaat over. Hij schrikt van eigen uithaal en eindigt bijna fluisterend.

'Je hebt je *aanvallers* ingehuurd?'

S. gaat onverstoord door.

‘Ze blijken erg bruikbaar, leergierig en ze hebben goed werk geleverd.

Daarnaast heb ik veel plezier met ze beleefd.’

C. kijkt naar de slanke, gedistingeerde en verleidelijke jonge vrouw. Weg bohemienne, hier zit een manager die zo opgehaald kan worden door haar auto met chauffeur. En wat hoort hij voor vreselijks? Plezier gehad *met* haar overvallers? Dat zegt ze koeltjes. Hoe is dit nu weer mogelijk? Het eerste uur rijdt ze de truck van een paar mannen plat en nu vertelt ze rustig dat ze tuig inhuurde om zijn gangen na te gaan. Tuig, dat haar in een parkeergarage aanvalt. Hij gruwet bij de gedachte dat ze haar hadden kunnen verkrachten. En ze beleeft er nog veel plezier mee? Wat houdt “veel plezier met ze beleefd” in? Hij grimast als hij eraan denkt dat ze misschien met die kerels heeft geneukt. Hij is bijna misselijk bij de gedachte. Zijn stem is zo beheerst mogelijk.

‘Moet ik nog mijn bezorgdheid tonen?’

Ze glimlacht nauwelijks merkbaar.

‘Nee, dat hoeft niet, ik had vrijwel direct in de gaten dat het *keurige* jongens zijn.’

Ze lacht ineens en van de weeromstuit schiet C. ook in de lach.

‘Zeg *dat* wel, *keurige* jongens.’

S. glimlacht.

‘Je vindt me natuurlijk niet consequent. Toch ben ik het. Die mannen in het pompstation waren *echt* gevaarlijk, C. Die maakten geen grappen. Deze jongens hadden iets te veel op en schrokken snel van hun eigen gedrag.’

‘Je hebt veel plezier met ze beleefd?’

Hij ziet een flits in haar ogen. Hij schrikt, maar de fluwelen klank in haar stem is gelukkig niet verdwenen.

‘*Heel* ongepast, C. Ze hebben vriendinnen en... Kan ik zoiets niet zeggen zonder dat jij denkt dat ik met alle vier heb geneukt?’

C. schrikt weer. Ze zegt wat hij denkt. Toch kijkt hij gekrenkt. Ze is af en toe wel heel direct in haar taalgebruik. Hij betaalt haar verdomme... Oké, ze betrapt hem. Ze heeft gelijk, hij kan zich niet inhouden. Hij is gewoon jaloers, alsof hij rechten heeft, alsof...

‘Neem me niet kwalijk... Ik ben...’

Hij kan toch niet zeggen, dat hij de gedachte dat ze met die jongens naar bed

is geweest niet eens kan verdragen? Dat het hem bijna fysiek pijn doet? Ze kijkt gelukkig milder, hij moet zich snel herstellen, hij schuttert als een schooljongen.

‘Je vertrouwde een stelletje tuig? Ze hadden je alsnog te grazen kunnen nemen.’

Hij klinkt niet alleen bezorgd, hij is het ook.

‘Ach, kom, C., die jongens zijn helemaal geen tuig. Betrouwbare en keurige jongens, cement van de maatschappij.’

Ze houdt een hand op en loopt hen één voor één op haar vingers langs.

‘Een advocaat, een econoom, een ha... een communicatiespecialist en een jongen die iedereen in de buurt kent.’

Ze glimlacht om zijn verbaasde gezicht.

‘Ze leerden snel en gingen tot het uiterste om een succes van mijn opdrachten te maken. En mij te grazen nemen kwam niet bij hen op. De verdiensten in het vooruitzicht waren veel te aantrekkelijk.’

C. voelt weer een steek. *Zijn* geld naar een stelletje tuig. Ze hadden hem op de knieën gekregen, *hem*, de machtigste man achter de schermen van de Stad. Hij zou haar alsnog op moeten laten pakken en dat clubje erbij. Nee, natuurlijk niet, hij windt zich op. Hij haalt even diep adem. Hij moet zich meer beheersen en vaste grond zien te krijgen.

‘S. nou toch. Je hebt het over een jongen “die iedereen in de buurt kent”.

Dat is een drugsdealer, dat kan niet missen. En die communicatiespecialist is gewoon een hacker, dus ook een boef.’

S. kijkt hem ontspannen aan.

‘Boeven vang je met boeven, C.’

Hij kijkt weer gekrenkt. Ze lacht, maar hij lacht niet mee. Dit is niet echt leuk. Ze kijkt weer ernstig.

‘Nog even iets over mijn veiligheid, C. Die *drugsdealer* schakelde wel de jongens uit de buurt in om mij in de gaten te houden.’

Ze kijkt C. even strak aan.

‘Ik kon volkomen veilig alleen in dat stadsdeel rondlopen zonder camera’s of welk toezicht dan ook. Geen muis ontgaat die jongens. Mijn “bende” had gezegd dat ik hun vriendin was. Als iemand mij ook maar een haar krenkte, was het oorlog.’

C. knikt.

‘Niet gek.’

Ze geeft even aan dat zijn toezicht ontbreekt. Te duur, dame. Te veel sabotage en handhaven is geld in een bodemloze put gooien.

‘De mannen thuis hadden me de wijk afgeraden, omdat ze die te onveilig vonden. Maar je ziet, dit soort sociale controle werkt zelfs beter dan camera’s. Politie arriveert als het kalf verdronken is. *Als* de politie al komt.’

C. hoort waar hij niet meer in gelooft. Die ouderwetse controle is benauwend, dan liever cameratoezicht. Maar, die is buiten een bepaalde straal van zijn Centrum weer te duur. Die buurtcontrole in haar wijk is toeval en kan hij niet organiseren. Wat is het alternatief? Enkele ouderwetse wijkagenten? Een vriendelijker aanpak, betere preventie...

‘Waar denk je aan?’

C. schrikt op.

‘Ik blijf het riskant vinden dat je die lui zo vertrouwde.’

Hij houdt de problemen over veiligheid in de wijk even voor zich. Hij heeft genoeg lesjes van haar gehad. Hij herhaalt zijn wantrouwen over de jongens, hij weet zo gauw niets beters.

‘Ik ben te vertrouwen en ik heb vertrouwen van hen geëist. Fouten maken is niet het ergste, die kunnen we herstellen. Daarover liegen kan niet meer gerepareerd.’

‘Wat had je gedaan als één je had verraden?’

‘Ik had niets hoeven doen, want hij had ook zijn vrienden verraden. Of ja, ik had wel iets moeten doen. Ik had hem uit de handen van zijn vrienden moeten redden, denk ik. Ze zouden veel geld mislopen.’

Ah, vrienden. Heeft zij veel vrienden? Ze maakt ze hier snel. Hij denkt er ineens aan hoe direct ze vroeg of hij getrouwd was en kinderen had. Hoe zit het met haar?

‘Heb jij een vriend?’

C. weet niet waarom hij het als een vraag stelt. Dat ze geen vriend zou hebben, is onwaarschijnlijk.

‘Ja, Arnold. Ik hoop tenminste, dat hij me als zijn vriendin ziet.’

‘Is het dan niet aan?’

C. is verrast. Zo mooi, zo... En ze weet het niet? Ze is niet zeker van de

relatie? Wat vreemd, mannen vallen toch voor haar? Of is ze niet zeker van haar eigen gevoelens?

‘Wat mij betreft wel.’

Ze ziet C. verbaasd kijken. Een gevoelig onderwerp. De relatie is nog pril. En Arnold heeft een heleboel vriendinnen. Die zijn niet allemaal met haar komst verdwenen. Ik doe mijn best C., maar dat zegt ze niet.

‘Ik hoop het, C. Ik claim hem niet.’

‘Je claimt hem niet? Dus hij kan doen en laten wat hij wil als je weg bent?’

Dit gaat een erg intieme kant op, waarschijnlijk zelfs voor haar, maar hij kan het niet laten.

‘Natuurlijk kan hij doen en laten wat hij wil. Daarvoor hoef ik ook niet weg te gaan. We zijn niet getrouwd.’

Hij kan doen en laten wat hij wil? Is ze niet jaloers?

‘Ik begrijp het niet, S. Ben je niet jaloers? Of heeft dat bed voor jou geen... eh... niet zo’n aantrekkingskracht?’

‘Hou op, C. Zit je nou voortdurend aan die 24 uur samen in bed te denken?’

S. lacht niet, glimlacht ook niet.

‘Natuurlijk! *Natuurlijk!* Mijn lieve god, wat lijkt me *dat* heerlijk.’

Met haar glimlach gedooft ze zijn grap. C. steekt snel zijn handen op om te voorkomen dat haar blik verkilt. Weer zo’n machograp, die ze niet erg waardeert.

‘Neem me niet kwalijk. Ik zal me niet meer laten gaan.’

S. kijkt sceptisch.

‘Vertel je hem alles?’

‘Nou, *alles* is wat veel. Hij begrijpt dat ik mijn spanningen wil afreageren.

Dat neem ik tenminste aan. Hij vraagt er niet expliciet naar. En ik weet niet of hij mij alles vertelt.’

‘En hoe reageer jij je spanningen af?’

C. vraagt het voor hij zich de intimiteit realiseert. Gelukkig kijkt ze hem nu met een geamuseerde uitdrukking aan van “moet ik dat echt vertellen?”.

Genoeg, genoeg, wat doet hij zichzelf aan? Met zijn eigen kinderen heeft hij nooit zulke zaken besproken. Hij heft opnieuw zijn handen ter verontschuldiging.

‘Vragen jullie elkaar niet of je met iemand naar bed bent geweest?’

Weer zo'n vraag die te ver gaat. Hij had dit niet eens willen vragen. Hij grimast over zijn vergissing. S. glimlacht.

'Nee, C., dat doe ik niet en hij gelukkig ook niet. We zijn volwassen en niet getrouwd.'

'Zou je het hem vertellen?'

'Gelukkig vraagt hij het niet. Ik weet het niet. Ik *hoop* het.'

'Vind je dat nodig? Je bent toch niet getrouwd, zoals je zegt? Je bent toch vrij?'

'Opbiechten is eigenbelang. Als het uitkomt, is dat een akelige vertrouwensbreuk.'

'Je zei "*hoop* ik". Dat betekent toch dat je het ook zou kunnen verzwijgen?'

'Het vlees is...'

S. stokt. Laat het leuke gezegde maar even zitten, de uitleg leidt te veel af.

'Ach, C., waar ik naar streef en wat ik nodig vind, zijn twee dingen. Ik wil eerlijk zijn... Maar misschien schrik ik wel terug voor het risico dat hij het niet pikt.'

C. voelt een warme golf door zich heen gaan. "*Waar ik naar streef en wat ik nodig vind*". Alles kan, ze is eerlijk over haar onzekerheid.

'S., wat een onzin om zo scrupuleus te zijn tegenover hem. Jij claimt hem niet, maar hij blijkt jou wel.'

'C., je maakt het me wel moeilijk. Hij claimt me helemaal niet, maar *ik claim hem wél*. Hij moet voor *mij* kiezen, en niet alleen omdat ik de beste wip onder zijn vriendinnen ben.'

Ze zegt het laatste nonchalant, een vanzelfsprekende zekerheid. C. wilde iets zeggen over vrouwelijke logica: ze claimt hem niet, maar in feite wel? Het is al niet meer belangrijk.

'*De beste wip onder zijn...* Dat weet je...? Lieve god... Wat zou ik er niet voor over hebben om in die 24 uur met...'

Hij zou zich niet meer laten gaan, hij verwacht al een kille blik, maar ze gaat erop in. Sportief denkt hij.

'Nog 21 uur, C., en verkijk je nou eens niet op die wip.'

Ze glimlacht, terwijl ze haar lippen even krult.

'Je komt een paar keer klaar, en dat is dan dat. Wat we nu doen en *gaan* doen is *veel en veel* beter.'

Hij is iedere keer verrast over haar directheid. Hoe meer ze benadrukt dat hij zich niet zo blind moet staren op het bed, hoe aantrekkelijker hij haar vindt. En hoe meer hij ernaar verlangt. Op het groene terras deed het licht op haar haar en gezicht hem denken aan het schilderij van Manet, de lunch in het gras met de blote vrouw. De omgeving maakt gelukkig... Nou dat is misschien wat overdreven... De buurtbewoners waren er overigens wel positief over. De kleine enquête die ze het vorige uur in de buurt hielden, leverde alleen positieve antwoorden op. In een winkeltje onder de promenade heeft hij een klembord gekocht om de indruk van enquêteurs te wekken en waardoor ze een excuus hadden om mensen aan te spreken. De charme van S. werkte zo ontwapenend dat C. meer het idee kreeg dat vooral mannen gelukkiger waren met het contact dan met dat hele groen. Vrouwen waren overigens ook unaniem positief gestemd. S. en C. moesten achteraf lachen over de reacties op de rechtstreekse vraag van S. of mensen zich echt *gelukkiger* voelden. Dan aarzelden sommigen... Geluk? Nou, eh... S. drong dan even aan, waarna ze toegaven dat het meer dan blij was, en sommigen zeiden spontaan dat het hen echt een gevoel van geluk gaf. C. had een geweldige middag en nu ziet hij haar lief glimlachen, terwijl ze terloops zegt dat ze de beste wip onder zijn vriendinnen is. Ze is daar wel erg zelfverzekerd over, zoiets maakt het wel verdomde moeilijk om de gedachte aan een wip uit te bannen. Aan de andere kant heeft ze natuurlijk gelijk, er is meer. Zeker er is meer, en hij wil haar ontmoeten, omdat ze meer is dan alleen mooi. Alleen blijft de verleiding ondanks de afspraak het niet te doen. Hij kan zich eigenlijk maar slecht beheersen. *Zij* kan dat akelig goed, niet zo gek, want zo aantrekkelijk zal hij niet zijn in vergelijking met haar Arnold. Lieve god, hij is ook al bijna een wauwelende idioot. Ze laat een spoor van verwarde lieden achter zich zonder dat er ook maar iets aan haar te merken valt. Hoe spannender, hoe beheerster. Autist, psychopaat, die aan de lopende band slachtoffers maakt, met een glimlach waardoor hij vergeet hoe gevaarlijk ze kan zijn. En wat kijkt ze intens, ze verwerkt informatie; dit gemijmer is informatie voor haar.

‘Ben *jij* gelukkig?’

Ze lacht.

‘Zeker, maar dat woord gebruiken we te snel. Een moeilijk, abstract begrip.

De ontmoeting met “de bende” heeft niets te maken met het geluk waar we het over hebben, zoiets noem je een meevaller. Gelukkig zijn is een persoonlijke zaak. Een inwoner van een land, dat op de geluksindex hoog scoort, hoeft om die score *zelf* nog niet gelukkig te zijn.’

C. kijkt overdreven verbaasd.

‘We hebben het toch over gelukkige *inwoners*?’

‘Beleidsmakers die zich niet voor het geluk van de bevolking inzetten, hebben geen recht van bestaan. Maar ik heb het over de *voorwaarden* voor geluk, C. Ik heb het over iets anders dan het gevoel zelf, over hoe mensen hun leven beoordelen.’

C. recht zijn rug en steekt zijn kin omhoog.

‘Voor de bewoners in mijn Stad heb ik alle voorwaarden geschapen om gelukkig te zijn, dus ik mag ervan uitgaan dat ze het *zijn*.’

S. ziet hoe C. ook zijn vuisten balt. Hij klampt zich voor *zijn* geluk letterlijk vast aan het geluk van de inwoners van de Stad. Je bent voor je eigen geluk afhankelijk C., afhankelijk van het succes van je beleid. Ze hebben je als bergjongen nooit echt geaccepteerd, er is een afstand van je kinderen en je vrouw; je familie en je weinige vrienden tolereren je. De Stad is jouw houvast, misschien aarzel je daarom om terug te keren naar je zus. Wat jou overeind houdt, is het geloof in je werk en het succes ervan. En als er hevige kritiek komt en succes uitblijft? Wat blijft er over van je gevoel van geluk als je Stadsbewoners ontevreden zijn? Waar baseer je je gevoel van geluk dan nog op? Ik heb je zelfs nu met mijn nuancering een moment van geluk ontnomen.

‘Beste C., je hebt zo je best gedaan dat je daarom *eist* dat mensen gelukkig zijn. Dat vind je meer dan logisch. *Jij* hebt voor goede omstandigheden gezorgd, dus kunnen *zij* niet anders dan gelukkig zijn. Maar die omstandigheden, die welvaart, het aantal gezonde levensjaren, de vrijheid...’

De vrijheid om je leven naar eigen inzicht in te richten, wilde ze zeggen. Is dat zo in de Stad? Voor vrouwen zijn er nogal wat voorschriften. Zij zou daar niet tegen kunnen. Ze heeft ook weinig op met de redenatie dat die vrouwen niet anders weten, niet anders gewend zijn en opgevoed in die cultuur heel gelukkig kunnen zijn.

‘Het vertrouwen in de bestuurders, C., in medeburgers en nog wat criteria blijven natuurlijk alleen maar *voorwaarden* voor persoonlijk geluk. Die voorwaarden zijn voor landen hoog op de geluksindex redelijk in orde.’

Ze lacht even. Dat lachje bevalt hem niet. C. heeft altijd gedacht dat hij zijn beleid gelijk kon stellen met het persoonlijk geluk van de inwoners.

‘Is het dan niet waar? De criteria zijn toch aanwijzingen voor persoonlijk geluk?’

Als lid van het *Genootschap Geluk en Welzijn* heeft hij nooit aan zijn uitgangspunten getwijfeld. Nu voelt hij dat zijn redentie wringt en bekruipt hem de twijfel. Aan de ene kant leeft hij ook in de Stad en aan de andere kant is zijn gevoel van geluk daar helemaal niet op gebaseerd. Hij wil waardering voor zijn werk en die krijgt hij niet. En nota bene zij, die hem de les leest, heeft hem een flater bezorgd. De waardering van de leden van het Genootschap, waarop hij zich zo verheugd had, heeft ze hem uit handen geslagen. Hij moet oppassen dat hij niet gaat snauwen. S. lacht niet meer.

‘Precies zoals je zegt, C., hooguit aanwijzingen. Jij schept voorwaarden en dat is mooi, meer moet je niet willen. Je kunt de levens van je Stadbewoners niet zó beïnvloeden dat ze echt gelukkig zijn. En ik neem aan dat je zo ver niet wilt gaan. Als je in hun persoonlijk leven ingrijpt, zijn ze onvrij. Je kunt iets in het drinkwater doen. Iedereen een zombie én gelukkig.’

C. kijkt alsof hij dat laatste een goed idee vindt. Dit staat wel ver af van...

Ineens bedenkt hij dat hij die geluksindex even kan raadplegen. C. pakt zijn mobiele telefoon.

‘Ah, C., dat herinnert me aan een verzoek om je mobiel thuis te laten. Ik wil dat onze afspraken geheim blijven. Als je met mij bent, is het sowieso financieel onverantwoord tijd te verspillen aan storende telefoontjes.’

‘Ho-ho, wat is dat? Communicatie is een levensbehoefte. Een mensenrecht, een grondrecht of zo. En als ik nou een zeer belangrijk telefoontje mis? En bij ons eerste uur heb je er niets van gezegd...’

‘Dat is waar, ik had je er toen op moeten wijzen. Het was zeker te gezellig. En ik ben het daarna vergeten.’

Ze lacht.

‘Maar C., je hebt mijn voorwaarden vooraf geaccepteerd, dus nu niet piepen. Wanneer was trouwens het laatste telefoontje dat je miste tien mille

waard? Of een kwestie van leven of dood?’

‘Eh... Even nagaan...’

‘Dus niet meer meenemen. Jouw levensbehoefte, mensenrecht of grondrecht lap ik allebei aan mijn laars. Het gaat om mijn veiligheid. Ik heb ook geen mobiel bij me. En de echte reden is dat ik niet wil dat jouw mensen ons traceren.’

‘Ja, dat is me duidelijk.’

‘En als je iets stiekems doet waardoor je nog wel getraceerd kan worden, en ik kom erachter, dan is dat de laatste minuut geweest.’

‘*Mijn* laatste minuut?’

C. maakt een act van zijn schrik.

‘Dat hangt van de situatie af, maar laten we het houden op “*onze*” laatste minuut.’

C. verstart in zijn act. “Dat hangt van de situatie af” kwam er even snel als nonchalant uit. Hij hoeft zich geen enkele illusie te maken over zijn overlevingskansen als het van de situatie afhangt. Hij voelt in plaats van de prettige warme golven die hem af en toe doortrekken ineens een kilte. En haar glimlach was allesbehalve een geruststelling.

‘Je bent veeleisend, knap lastig, en autoritair, weet je dat? Is dit niet iets wat we tevoren hadden moeten afspreken?’

‘Dat hebben we impliciet afgesproken. Ik heb om geheime afspraken gevraagd en geheim betekent niet traceerbaar. En via zo’n mobiel ben je dat. Ik ben niet veeleisend, en ook niet autoritair, maar denk slechts aan een optimale invulling van *jouw* dure uren. Jij hebt *betaald*, ik *lever* zo goed mogelijk. Ik ben een ouderwets meisje.’

C. hoort haar zakelijke benadering liever niet. Ze “levert”, dat is verdomde ontnuchterend om te horen. Het verstoort de illusie die hij koestert. Bij haar “ouderwets” schiet hij in de lach.

‘Ja, *erg* ouderwets, dat heb ik gemerkt. Maar ik neem aan dat je contact met je basis kunt krijgen in geval van nood?’

‘Dat is geen probleem. Als ik een bepaalde tijd niets van me laat horen dan vindt de Coach me.’

De Coach vindt haar. Zij heeft een thuisbasis, haar Arnold en ook nog de Coach, wie dat verder ook mag zijn. Ze vertrouwt hen blind. Komt daar haar

zelfverzekerdheid vandaan? Ze voelt zich beschermd. Prima clubje als je daar zoveel vertrouwen in hebt. Kan hij niet op bogen, de mannen om hem heen geven hem...

‘Ja, ja, een bepaalde tijd en waar dan ook. Echt, waar dan ook?’

‘Waar dan ook, en snel.’

‘Dus jij hebt zelf een contact dat je mij ontzegt?’

‘Ja, ik ben voor hen vindbaar, want ik moet oppassen dat je me niet verkracht. Wel of niet geholpen door je mannen en daarna ook nog eens door die mannen. Jij speelt een thuiswedstrijd, ik bevind me in het vijandelijke veld.’

‘Wel *verdomme*, wat zullen we nu ...?’

C. voelt iets raars opkomen. Hij zit hier verward en ontregeld en zij zit hier ontspannen “in een vijandelijk veld”, want ze is blijkbaar op alles voorbereid. En ze houdt niets achter, ze *speelt* niet dat ze ontspannen is, ze *is* het. En ze zit naar hem te kijken of ze zijn gedachten kan lezen. En waar ziet ze hem voor aan? Dat hij haar verkracht als hij de kans krijgt? En dat hij dat zijn mannen ook laat doen? Hij voelt nu al een golf van jaloezie door zich heen gaan, bij de gedachte alleen al. En hij? Kan hij voor zichzelf instaan? Ze maakt grapjes die hij maar moeilijk navoelt en niet leuk vindt. Ze observeert hem en glimlacht.

‘Oh, ja, *beste* C. en een andere vergeten afspraak is de volgende: voor mijn part mag je vloeken, maar schelden is niet bij de prijs inbegrepen. Dus als we een meningsverschil hebben, is de ander niet meteen een debiel of wat dan ook.’

C. gooit als in wanhoop zijn armen omhoog.

‘Ik mag *niks*, ik mag geen mobiel bij me hebben, ik mag niet lekker schelden, neuken is niet de afspraak, we mogen geen vrienden ontmoeten, alles moet stiekem. Nou, nou, het keurslijf kan niet strakker. En mevrouw bevindt zich in het “vijandelijke veld”. Ik kan haar ieder moment verkrachten. Gelukkig vallen dan haar Arnold en een Coach uit de hemel op me neer. Ze weten altijd wel waar *jij* bent. Tsjonge, jonge, wat een situatie om gezellig te babbelen. Wat heet *gezellig*, je bent aan het *werk*. En die snelle basis...’

C. herinnert zich ineens iets.

‘Wacht eens even... Toen de Secretaris zijn mannen op je afstuurde, heb je toen je basis ingeschakeld?’

‘Dat was niet nodig.’

C. is plots moe.

‘Dit is een behoorlijk verloren uur. Ik krijg de vreselijkste dingen naar mijn hoofd en voel me helemaal niet gelukkig en blij ...’

Ze lacht hem uit.

‘*Arme C.*, ik heb erg met je te doen. We stappen op, voor ik me door mijn gevoel laat meeslepen.’

Deel III Hoofdstuk 4

Het vierde uur: Het incident

Waarin S. vertelt hoe ze enkele opdringerige jongemannen van zich af moest houden in het Centrum. Een alerte politiecommandant en snel ingrijpen van zijn Assistent voorkomen dat het incident C. compromitteert.

S. staat er op dat C. voor het vierde uur een keus voor hun afspraak maakt; ze vindt het zijn beurt. Het derde uur koos C. opnieuw voor “het nieuwe groen” in dezelfde wijk en dat vond ze geen nieuwe keus, maar een vervolg van haar keus voor het tweede uur. C. meende dat hij toch echt gekozen had en dat het hem vrij stond voor een vervolg te kiezen. Ze zou zijn keus trouwens moeten waarderen. S. negeert zijn opmerking.

‘Dus je bent gewoon aan de beurt, C., verras me met een *eigen* keus.’

C. hoort een uitdaging in haar zachte lach. Prima, hij wil niet beginnen over logica en gelooft ineens die leuke wijken van haar wel. Zijn *eigen* keus is een van de duurste wijken van de Stad. Hij reserveert een tafel in een restaurant met een terras aan het water. Voor alle zekerheid, want in de ochtend is het er meestal stil, en alleen tegen de middag zijn de tafels met het beste uitzicht meestal bezet. Het restaurant heeft een aanlegplaats, de naam, het menu en de inrichting verwijzen naar boten en zeilen. Boven het houten terras is een zeil gespannen tegen de zon, dat de sfeer van een boot oproept. Hij ziet zijn tafel direct aan het water met het bordje “gereserveerd”. Het is zonnig en hij ziet enkele zeilboten. Wat zal ze nu aan hebben? Hij is moe van de verwarrende indrukken, haar verrassende openheid, haar ontspannen houding en natuurlijk zijn verlangen haar weer te zien. De vorige uren zijn hem niet in de kouwe kleren gaan zitten. Hij heeft een grote behoefte om met zijn Assistent, zijn voornaamste vertrouweling, over haar te praten. De Assistent, die op de hoogte is van de ontmoetingen, ziet zijn onrust, maar hij houdt zich in. C. waardeert dat, hij weet dat zonder gepraat zijn verliefdheid al te veel blijkt. De Assistent kent hem, kijkt door hem heen. Hij hoeft niet eens te proberen zijn gevoelens te verbergen. Tijdens zijn mijmeringen komt de serveerster bij hem met de mededeling dat er telefoon voor hem is. C. schrikt. Wie weet dat hij hier zit? Alleen enkele van zijn mensen en S. Zijn mensen bellen hem alleen als er iets heel

bijzonders is. Hij hoopt dat zij het is en tot zijn opluchting hoort hij haar stem. Ze zegt dat ze naar hem op weg was, maar dat het haar verstandig lijkt de ontmoeting een dag uit te stellen.

‘Zie je morgen, C., zelfde plaats, zelfde tijd.’

‘S., wat is er aan de hand? Waarom...?’

‘Niet via de telefoon, C., tot morgen.’

S. is die ochtend lastig gevallen door twee jongemannen. Ze wilde op weg naar C. door zijn Centrum lopen. Een mooie gelegenheid, want tot nu had ze het Centrum gemeden en een voorstel van C. voor een rondleiding had ze afgewezen. Ze schudt de opdringerige jongemannen van zich af, die zich bezeren en zoiets gebeurt niet ongemerkt. Ze gebruikt de auto van de jongens om zich uit de voeten te maken en parkeert die opzichtig verkeerd voor een groot warenhuis. Vanuit het warenhuis belt ze naar het restaurant om C. te vertellen dat ze niet kan komen. Ze koopt een hoed en een grote tas en gaat enigszins vermomd terug naar haar appartement. Ze gebruikt de rest van de dag om ieder moment weg te kunnen als dat nodig mocht zijn. Haar tweede appartement, dat ze had gebruikt om haar plannen uit te werken, ruimt ze leeg. Het appartement waar ze slaapt, maakt ze schoon en ze zet haar koffer klaar voor vertrek. De administratieve afhandeling heeft ze al eerder geregeld met de buurman. De truck staat altijd klaar. Ten slotte roept ze Arnold en de Coach op en vertelt hun over het incident. Die schrikken en vragen of ze niet meteen moet maken dat ze wegkomt.

‘Nee, dat hoeft niet, het incident krijgt geen ruchtbaarheid.’

‘Oh, en waarom niet? Hoe weet je dat?’

Arnold en de Coach vragen het in koor.

‘C. zal koste wat het kost verhinderen dat de media erachter komen dat hij met mij uitgaat.’

De heren begrijpen de gedachte, maar lukt het hem? Hoe ver reikt zijn macht? En als...? Ze onderbreekt hen. Ze heeft geen zin in een discussie.

‘Mannen, ik wacht even de krant af.’

De Coach knort nog iets over “ruw en snel mannen afschudden”. S. kapt hem ook af en ze moet zich beheersen om niet te zeggen dat hij met die opmerkingen moet stoppen.

‘Bij het minste onraad sla ik alarm, oké?’

De mannen kijken somber en ze breekt af zonder kusje.

Na het telefoontje van S. spoedt C. zich naar zijn Ministerie. Zijn Assistent wacht hem al op om hem verslag te doen van een incident.

‘Een jonge vrouw heeft twee zonen van hoge functionarissen in het Centrum gemolesteerd en hun sportauto gestolen.’

C. moet zich dwingen kalm te blijven.

‘Gemolesteerd?’

‘Ze liggen in het ziekenhuis.’

‘Nee, hè!’

De uitroep ontsnapt C. en klinkt wanhopiger dan hij wil. Het interesseert hem geen zier hoe die ventjes er aan toe zijn, maar wel hoe hij hen buiten de media houdt. Want als ze niet buiten kennis zijn, schreeuwen ze moord en brand en staan alle media aan hun bed. De Assistent vertrekt geen spier.

‘Een alerte politiecommandant heeft mij direct op de hoogte gebracht.’

‘Ah’.

Het ontsnapt C. als een zucht.

‘Het ziekenhuis is wat overdreven. De een heeft een flinke bult, maar geen hersenschudding en de ander een gebroken vinger.’

C. slaakt nog een zucht van verlichting.

‘En ik heb meteen een mededeling naar het ziekenhuis en de media uit doen gaan dat ze hierover voorlopig geen melding mogen maken.’

C. sluit even de ogen. Hij is gered. Maar het is kantje boord.

‘Prima, goed werk.’

C. is anders niet zo scheutig met complimenten, maar dit incidentje had heel vervelend voor hem uit kunnen pakken. De Assistent licht hem verder in.

‘Ze is in hun auto weggereden. De jongemannen hebben vanuit het ziekenhuis hun vaders gebeld die daarna bij de politie hoog van de toren bliezen. De auto is voor een warenhuis teruggevonden.’

‘Stel direct een bericht voor de media op dat het verhaal van de jongemannen sterk afzwakt.’

De Assistent vult hem meteen aan.

‘De jongemannen zijn niet echt bestolen, ze maakte een kort ritje meer niet.’

De auto stond voor een groot warenhuis met een parkeerbon en de jonge vrouw hebben we ook al bijna te pakken.'

'Heel goed, *heel* goed. Dat is het voorlopig. De politie moet de media duidelijk maken, dat ze vooral niet zelf naar haar moeten zoeken.'

Zijn Assistent knikt bevestigend.

'En bel die vaders dat hun zoontjes wel een *heel* verkeerde jongedame lastig hebben gevallen. Zeg maar, dat ik ontstemd ben.'

De Assistent glimlacht.

'Zeg maar, *erg* ontstemd, die vaders moeten *erg* goed begrijpen dat ze zich *erg* stil moeten houden.'

De Assistent knikt en onderdrukt een bredere glimlach. C. kan beter niet zelf bellen. Hij is er zeker van dat C. de vaders graag zelf had uitgekafferd, maar zijn woede zou de vaders misschien op gedachten hebben gebracht. Waarom is C. zo boos? Waarom zet hij zich persoonlijk zo in voor de jongedame? Die gedachten krijgen ze toch wel denkt de Assistent. Het is waarschijnlijk verstandig dat hij de vaders bezoekt in plaats van hen te bellen.

Later op de dag bekijken C. en zijn Assistent de camerabeelden. Op de gewone snelheid zijn haar acties zo snel dat ze niet goed zien wat ze doet. Beeldje voor beeldje is haar actie verbijsterend. Een van de jongemannen is wat ondernemender dan de ander. Hij loopt met haar op en de ander blijft wat achter. Als de jongeman haar arm pakt, rukt ze zich niet los, maar slaat haar arm naar achteren. Haar hand treft hem in zijn kruis en hij zakt door zijn knieën van de pijn. Ze trekt hem naar voren terwijl ze opzij stapt. Ze staat nu half achter hem, pakt zijn hand, en zakt ook iets met hem mee. Als ze terugveert, duwt ze de jongeman van zich af in de richting van de ander. Beeld voor beeld ziet C. wat ze doet en hij weet niet wat hij ziet. De aanvaller struikelt naar voren en lijkt zelfs een moment los van de grond. Hoeveel weegt hij? Dat meisje met haar lijf van een mannequin beschikt over de kracht van een bodybuilder. Waar zit die kracht bij haar? De vriend vangt zijn maat instinctief op, maar ze blijven niet overeind. Ze klampen zich aan elkaar vast en het is komisch te zien hoe ze vallen. Minder komisch is dat het hoofd van de vriend op het trottoir bonkt. De beelden tonen vertrokken gezichten en open monden, beiden schreeuwen van schrik en

pijn. Het verbaast C. niet als hij ziet hoe de voorbijgangers angstig uitwijken voor S. C. moet ondanks zijn schrik lachen om die bange voorbijgangers. Hij is blij dat het boze gebrul van de jongemannen erop duidt dat ze eigenlijk weinig mankeren. C. kijkt opzij naar zijn Assistent. Die lacht niet mee, maar blijft ingespannen naar het scherm kijken. C. voelt ineens een steek. De nerd is veel te geïnteresseerd in S.

De volgende ochtend - zelfde tijd, zelfde plaats - ziet C. hoe S. via het parkeerterrein naar het terras loopt. Zij is evenals hij vroeger dan afgesproken. Ze heeft de kleding van het eerste uur aan en een krant onder haar arm. Ha, ze heeft natuurlijk gekeken wat de krant over haar schrijft. Dat heeft hij zelf ook al heel vroeg gedaan en tot zijn geruststelling heeft de verslaggever van de krant het incident teruggebracht tot een diefstal van een dure sportauto. De controle van andere media laat hij aan zijn Assistent over. C. neemt aan dat niemand voor zo'n akkefietje en anoniem meisje zijn nek uitsteekt. Als ze hem ziet, zwaait ze naar hem met de krant die ze op een tafel achterlaat. Op het moment dat C. haar ziet, smelt zijn ergernis over het incident weg. Haar aandacht voor hem en hun omhelzing jaagt een schok van verlangen door hem heen. De begroeting, haar glimlach en omarming, hoe vluchtig ook, werken als een drug; hij voelt zich plezierig. Ze weet het niet, maar ze mag hem wel dankbaar zijn. Als hun koffie is geserveerd, vraagt C. of ze iets interessants in de krant heeft gelezen.

‘Een jonge vrouw steelt een auto.’

‘Dat is niet best. Steek maar van wal.’

S. lacht en C. is toch verrast. Zijn opmerking is quasi luchtig, en zij lacht vrolijk. Ze zal toch ook heel goed hebben beseft dat ze beiden in grote moeilijkheden had kunnen raken.

‘Ik ben gisteren enkele metrohaltes eerder uitgestapt om hier naar toe te lopen. Ik had zin om door jouw mooie Centrum te lopen. En dan natuurlijk het vooruitzicht met jou...’

Ze glimlacht wat plagerig. C. lacht gevlaid, ondanks de glimlach.

‘Een open auto met twee jongemannen rijdt met me op en de jongens zwaaien en lachen. Ik knik naar ze en loop door. Er is geen zijstraat of groot warenhuis waar ik in kan schieten, en ik zie dat ze iets verderop de auto

langs het trottoir zetten. Ze stappen uit en komen op me af.'

'Je moedigde ze aan om uit te stappen.'

S. vernauwt haar ogen en neemt een slokje van haar koffie. C. praat op dezelfde manier als de Coach. Ze begint daar behoorlijk genoeg van te krijgen. C. moet oppassen met dit soort onzin, hij zegt het iets te serieus.

'Ze zien er uit als rijkeluiszootjes, ze zijn zelfverzekerd, en stralen hun succes bij meisjes uit.'

C. gelooft dat graag. Arrogante ventjes. Net als hun vaders. Zowel de vaders als de zonen hebben een prima lesje gekregen, maar ondanks haar afwijzende houding bij zijn eerdere opmerking probeert hij het nog een keer. Vertoont S. niet te snel haar kunsten?

'Ze zijn opdringerig, maar eerst nog voorzichtig...'

'Vorzichtig?'

Haar stem is koel.

'Nee, ze zijn niet direct handtastelijk, ze houden het bij complimentjes en uitnodigingen in te stappen. Ik zeg niets, want iedere verbale afwijzing vatten ze op als een aanmoediging. Ik probeer het met enkele afwerende gebaren, maar ook die schrikken hen niet af. En als een van hen een hand naar me uitstrekt, is het moment gekomen dat ik zeg dat hij me niet moet aanraken. Het is de uitnodiging, waarop ze gewacht hebben. Ik hoor hun ongelovige gelach en voel de o zo leuke, speelse en aardige greep op mijn arm.'

C. ziet dat haar ogen donkerder zijn, niet vrolijk sprankelend als anders en haar stem is afgemeten.

'Ja, C., dat is mijn grens. Twee jongens, ze pakken me vast, en dan ben ik in moeilijkheden. Ze luisteren niet, ze vinden zichzelf *onweerstandbaar* en tegenstribbelen is pure uitnodiging. Als ik *helemaal niets doe*, maak jij ook al de grap dat ik hen uitnodigde uit de auto te stappen.'

C. opent zijn mond, maar ze steekt haar hand op.

'Ze overschrijden *mijn* grens en ik wacht niet af waar *hun* grens ligt.'

Ze drinkt haar koffie op.

'Kom S., het zijn goed opgevoede jongens, geen gevaarlijke bendeleden, hun vaders hebben hoge posities in het...'

Geen gevaarlijke bendeleden? Waarschijnlijk erger. Waarom verdedigt C.

die verwaande ventjes? In het tankstation begrijpt ze niet dat ruwe, gevaarlijke verkrachters, aardige, onschuldige mannen zijn die haar complimenteren. En nu heeft ze weer niet door, dat ze geveleid moet zijn met de aandacht van goed opgevoede jongemannen? Als *zij* jongemannen aardig en onschuldig vindt, is ze naïef en houdt hij vast aan zijn vooroordeel dat het “bendeleden” zijn.

‘Oh zeker, ze zijn vast goed opgevoed. Maar ook gewend hun zin te krijgen. Maakt dat de situatie voor mij minder bedreigend? Nee, C., ze kunnen zich met hun opvoeding en achtergrond *juist* wel iets permitteren. En geef toe, dat ze gewend zijn hun zin te krijgen.’

C. trekt een gezicht van “vooruit”, dat kan ik niet ontkennen.

‘Ik wacht niet af. Als ik me niet verzet, zit ik voor ik het weet in een zogenaamd onschuldige positie waar ik moeilijk uitkom.’

S. kijkt naar C. en wacht. C. knikt.

‘Ik pak de hand op mijn arm, ik knak een vinger en gooi hem tegen zijn vriend aan. Samen vallen ze en het hoofd van de vriend slaat tegen het trottoir. Dat schakelt iemand meestal uit of hij moet een eikenhout kop hebben.’

C. trekt een pijnlijke grimas. Hij denkt aan de camerabeelden. Ze brak die vinger voor ze de jongeman van zich afgooide. Op de beelden was dat niet te zien. Hij herhaalt wat ze zei.

‘Ik knak een vinger.’

Hij houdt zijn gezicht in de grimas. Ze kijkt onbewogen terug tot hij zijn gezicht weer in de plooi heeft.

‘C., mijn eerste les is, dat als je aanvallers aanpakt, je ze moet uitschakelen, anders komen ze woest terug. Ik krijg maar één kans. Ik was heel mild, want ze konden me achterna komen.’

C. ziet de beelden weer voor zich. De jongemannen slaan hard tegen de grond.

‘Lieve hemel, heel mild.’

‘Ik wacht niets af, als ik wegloop, hoor ik gejammer en geschreeuw...’

‘Zijn kop was dus van eikenhout.’

C. wil haar effen gezicht doorbreken en hij is tevreden als S. glimlacht.

‘Ja, hij heeft geluk gehad. Dat geschreeuw was geruststellend, want als ze

die fut nog hebben, kunnen ze zich ook wel redden.’

S. leunt achterover in haar stoel en kijkt ontspannen over het water. C. ziet haar profiel, haar kin iets omhoog en ogen half geloken. Zou ze even bezorgd zijn geweest als hij voor de gevolgen? Want die jongens konden zich zeker redden, S. Jij en ik zijn op het nippertje gered door een politiecommandant die mijn Assistent belde. Zonder dat telefoontje hadden we hier waarschijnlijk niet gezeten. S. draait haar hoofd naar hem toe.

‘Ik liep een warenhuis in...’

‘Je bent naar dat warenhuis gelopen?’

De Assistent zei dat S. in hun auto was *weggereden*. De Assistent had staan grijnzen, toen C. hem corrigeerde “dat ze niet was *weggereden*”, maar “dat ze hun auto had *gestolen*”.

S. lacht en trekt een ondeugend gezicht.

‘Ik kon de verleiding niet weerstaan om een paar blokjes in hun speeltje te rijden. Geweldige sportwagen overigens. Hun gejammer en geschreeuw was niet alleen van de pijn, ze zagen ook hun auto verdwijnen.’

‘Je kon weggrijden? De sleutel hadden ze erin laten zitten?’

‘Ja, ze dachten zo weer met mij in te stappen. Ik maakte een U-bocht en zwaaide naar ze.’

S. doet alsof ze met haar rechterhand een stuur vasthoudt. Met haar linkerhand zwaait ze, terwijl ze een triomfantelijk gezicht trekt.

‘Een lesje.’

C. wil niet iedere keer als ze iets uithaalt in lachen uitbarsten, maar het kost hem moeite.

‘Ik heb de auto voor een warenhuis neergezet en bij een cosmeticamerk jou gebeld.’

Cosmetica, ja, ja... Erg toepasselijk.

‘Hebben ze je niet van alles willen aansmeren... Eh, opsmeren?’

‘Nee, die dames hadden aan een half woord genoeg. Ze zagen dat ik weinig gebruik en ze *voelden* dat ze niets aan me kwijt konden. Prima verkoopsters, heel vriendelijk, professionals.’

Ja, een professional zoals jij. Ik zie niets aan jou, terwijl je een vechtpartij achter de rug hebt. Jongemannen vallen je lastig, je hebt een handgemeen, je rijdt weg in hun auto, en je slaat er rustig de krant op na of die er iets over

meldt. En je zit hier ontspannen alsof er niets gebeurd is. Gisteravond had hij diep moeten ademen en een erge behoefte aan drank gehad, iets sterkers dan zijn gewone glaasje wijn. Als ze door de politie was opgepakt, had hij moeten ingrijpen en had hij veel mensen het zwijgen op moeten leggen. Mensen in het ziekenhuis, bij de media en de politie zouden op bevel van C. hun mond moeten houden over een beeldschone, illegaal aanwezige jonge vrouw. Zo, zo, dat is interessant. Hoe gemakkelijk had zoiets hem boven zijn hoofd kunnen groeien? Hij had zich gisteravond nog eens ingeschonken. Was ze zelf niet bang geweest voor ingrijpen van de politie tijdens haar gevecht op straat? Die is anders zeer snel ter plaatse. Een omstander hoeft daarvoor de politie niet eens te waarschuwen. Hij wil het haar vragen, maar ze is hem voor.

‘Heb je er veel last mee gehad?’

C. is verbluft. Ze denkt aan hem, terwijl ze zich toch zorgen over haar acties zou moeten maken.

‘Was je niet bang voor een verhoor?’

Ze buigt zich naar hem toe, glimlacht, en terwijl ze haar hand op die van hem legt, en met de andere zijn hoofd wat naar voren trekt, stort hij in haar ogen.

‘Ik rekende helemaal op je, C.’

Ze kust hem.

Deel III Hoofdstuk 5

Het vijfde uur: Geluk in verzorgingsstaten

Waarin C. stank voor dank krijgt voor zijn bescherming van S. als zij zijn beleid afkraakt. Hij verdraagt haar tegenspraak slecht. Door haar enthousiasme voor een groep wielrenners die het terras passeert, valt de ergernis van hem af.

Als hij weer zo'n beetje bijkomt, hoort hij haar praten. Hij doet niet meer of hij alles heeft gehoord. Hij was weg, en wil het heerlijke gevoel niet verstoren door een excuus.

'Eh... Ik was even weg met mijn gedachten.'

S. glimlacht begrijpend en toegeeflijk.

'Ach, je hebt niets gemist. Wat versta *jij* onder geluk?'

Wat vraagt ze nu? Hij moet even nadenken.

S. glimlacht, breder dan anders. Ze wacht niet af, zoals meestal. Ze herhaalt haar vraag.

'Wat is voor *jou* geluk?'

Mijn god, mijn geluk? Nu, bij jou zijn. *Nu* is hij gelukkig, *hier*, op dit terras. Haar kus was bedwelmend. *Dat* was geluk, even. Wat was het laatste wat ze over het geluk in landen gezegd had? Het was op het terras tussen die fabrieksgebouwen en hij ziet haar daar weer zitten. En hij weet ook weer wat ze zei: "Jouw inspanningen om voorwaarden te scheppen voor je Stadbewoners zijn niet meer dan dat: *voorwaarden*. Geluk is persoonlijk."

Ja, ja, dat voelt hij nu heel goed, maar zijn inspanningen zijn belangrijk voor persoonlijk geluk. De scores voor persoonlijk geluk en geluksscores op basis van de voorwaarden komen bij onderzoeken aardig overeen. Dat heeft hij zijn Assistent laten uitzoeken. Je probeert me te pakken, S. Eerst beweren dat mijn beleid geen garantie is voor persoonlijk geluk en dan vragen wat ik persoonlijk geluk vind. Nee, beleid is geen garantie, maar wel een basis, een bodem en bovendien wijken die scores weinig af van jouw idee van persoonlijk geluk. Daar houd ik me aan vast, want natuurlijk kom je aanzetten met een waslijst ellende: de stress van de welvarende mens, de burn-out van jonge mensen en andere ongein van de welvaartsstaat. Hij ziet

haar brede glimlach langzaam verdwijnen. Ja, hij is nu wel erg bedachtzaam. Maar hij is niet verder dan zijn eerste opwelling. Moet hij dat wel zeggen? Hij zegt het ernstiger dan hij bedoelde.

‘Op dit moment... met jou hier zitten.’

Ze bloost licht en lacht zelfs verlegen. Wat heerlijk haar zo te zien, hij zou haar wat meer een compliment moeten maken. Hij voelt de impuls om haar te omarmen, maar in plaats daarvan kijkt hij even naar de lege koffiekopjes. S. knikt instemmend en C. geeft het meisje op de achtergrond een signaal om aan te geven dat ze nog twee koffie willen.

Hij ziet S. peinzend kijken, maar voor zij een nieuwe vraag heeft bedacht neemt hij het woord.

‘S., ik weet wel dat persoonlijk geluk iets anders is dan die zogenaamde geluksindex.’

Ze kijkt intens. Heerlijk, hij geniet van haar aandacht.

‘Eh... Ik denk als het gevoel dat voor iedereen anders is en op onverwachte momenten langskomt. Maar... Lieve S., het is zeker gebaseerd op zaken als vrijheid van meningsuiting, vergadering, een onafhankelijke... Eh... En een aantal sociale en economische voorzieningen.’

Een onafhankelijke rechtspraak wilde hij zeggen, maar dat kan hij beter niet doen. Ze begrijpt prima wat hij inslikte. S. kijkt niet alleen peinzend, ze kijkt sceptisch. Hij hoopt dat ze er niet over begint, hij heeft er geen zin in.

‘Beste C., anderhalve eeuw sociaal beleid heeft geleid tot een omkering van de economische afhankelijkheid van mensen. In de 19^e en in het begin van de 20^e eeuw was altijd zo’n vijfde deel van de bevolking afhankelijk van familie, armenzorg van de kerk of de gemeente en een enkele weldoener. Met de bevolkingsgroei schoot deze traditionele hulp tekort voor zwakken, zieken, weduwen en wezen en vooral voor mensen die een ongeluk kregen. De eerste aanzetten tot hulp kwamen van de gegoede burgerij uit welbegrepen eigen belang.’

Nu kijkt C. sceptisch.

‘Ja, C. van de gegoede burgerij. En van de overheid met haar behoefte aan jonge mannen die fysiek sterk genoeg waren om als soldaten in te zetten.’

Ze glimlacht en C. heeft het gevoel dat ze door hem heen kijkt.

‘De verzorgingsstaat die jij mij wil verkopen als een basis voor geluk, beste

C., heeft na zijn eerste prestaties geleid tot een afhankelijkheid van voorzieningen van een deel van de bevolking, dat ruwweg vier keer groter is dan ruim een eeuw geleden.'

C. ziet dat ze rechterop gaat zitten. Ze gaat een klap uitdelen. Weg is zijn euforie.

'Het gaat nu niet meer om 20 procent afhankelijke mensen, maar om 80 procent. En wat die sociale regeringen nu doen, is niet het bevorderen van geluk, maar met sociale programma's een meerderheid van de bevolking economisch overeind houden. Geen geluk bevorderen, maar de ellende proberen te verzachten.'

C. merkt dat zijn reflex om boos wat te roepen voor hij nadacht weg is. Hij weet nu niet wat hij moet roepen. Hij kan beter luisteren.

'En beste C., *daarmee* maak je mensen niet gelukkig.'

Ze zegt "beste C.", maar haar ogen branden door hem heen.

'Mensen willen niet alleen leven, ze willen *zinvol* leven. Ze willen *waardering* voor wat ze doen.'

C. heeft moeite haar blik vast te houden.

'Al die reddingsboeien maken mensen alleen maar ontevreden. Er zijn nooit genoeg reddingsboeien.'

Oh, zeker, dat kan C. beamen.

'En dan het misverstand bij de meeste burgers, *beste C.* Ze voelen zich tekort gedaan, want ze menen dat het om hun *rechten* gaat.'

C. trekt zijn wenkbrauwen op.

'Neem bijvoorbeeld dat idee van mensen dat materiële ongelijkheid onrechtvaardig is. Ongelijkheid leidt tot luidruchtig gemopper van een kleine groep, maar mensen accepteren dat tot op grote hoogte. Het gevoel van onrechtvaardigheid is er pas als de eigen situatie te slecht is. Gelijkheid is voor de meesten niet nodig en de hemel sta ons bij als de overheid materiële gelijkheid afdwingt.'

C. doet zijn best om haar niet te onderbreken en zijn gezicht in de plooi te houden. Ze geeft een college en de inhoud bevalt hem niet, helemaal niet.

'Het gaat al lang niet meer om het afdekken van grote risico's die mensen individueel moeilijk kunnen dragen. Het gaat om het opheffen van materiële verschillen door verschillen in capaciteiten, karaktereigenschappen en

intelligentie. De groeiende scheiding der geesten... De zeef op intelligentie – door de eisen van het onderwijs en de arbeidsmarkt – is voor velen een moeilijk te verteren fenomeen.’

‘Verschijnsel.’

Hij wil wat zeggen. Ze is niet verstoord door zijn interruptie.

‘Mensen noemen elkaar snel dom, maar oh wee, als ze te horen krijgen dat aan de basis van de economische ongelijkheid een ongelijkheid in intelligentie ligt.’

S. staat ineens op en legt haar handen op de reling van het terras. De reling van een schip. Ze kijkt over het water. C. kijkt gefascineerd toe. Ze windt zich op, niet te geloven. Als ze zich omdraait, spreekt ze niet alleen hém toe, maar een zaal.

‘Hoe natuurlijk en menselijk dat ook is en hoe iedereen de diversiteit in de natuur bewondert en er verbaast over is, maatschappelijk is het ineens een onrecht en velen willen dat herstellen via de fictie dat iedereen gelijk is.’

Ze loopt heen en weer. Aan andere tafeltjes kijken mensen op. C. ziet aan hun gezichten dat ze haar niet kunnen horen. God zij dank denkt C. Het had haar waarschijnlijk niets kunnen schelen.

‘Voor gelijke rechten en voor de wet is gelijkheid noodzakelijk, maar het idee is doorgeslagen naar gelijke capaciteiten, tegen alle zichtbare verschillen in. Ieder mens telt, maar dat wil niet zeggen dat ieder mens dezelfde potenties heeft. Niet iedereen heeft een professoraat in zich, al krijgt hij of zij alle kansen.’

S. stopt. Niet het meisje, maar een jongeman zet twee koffie voor hen neer. Aardige jongen denkt C., en hij zou vreemd opkijken als hij hoorde dat hij “een professoraat in zich had”. Overdrijft ze niet al te zeer? S. kijkt in de verte. Ze gaat zitten en glimlacht naar hem.

‘Ik sla wat door, C., maar, geef toe, een maatschappelijke achterblijver zoekt zijn tekorten in de organisatie van de maatschappij, in pech of tegenslag, maar wil voor geen goud tot een *groep* achterblijvers behoren. Een maatschappelijk succesvolle gaat zonder meer uit van een dergelijke scheiding van groepen in intelligentie en langs fysieke kenmerken. Als zo iemand binnen landen op deze verschillen wijst, is hij een arrogante kwast, maar als hij dat verschil benoemt tussen landen, dan zijn de rapen gaar.’

C. kan zich niet inhouden.

‘Racist, nazi.’

Hij schrikt van zijn uitval. De termen racisme en nazisme gingen als vanouds door zijn hoofd en in het Genootschap zouden de heren instemmend hebben geknikt. Maar hij zit niet in zijn Genootschap. Wat moet hij zeggen als ze erg beledigd is? Excuses maken? Voor beledigende ideeën? Hij kan zeggen dat de termen hem ontglipten, maar haar ideeën daartoe wel aanleiding gaven. Verschillen in intelligentie tussen bevolkingen? Dat is toch waanzin? Hij hoeft misschien niets te zeggen. Ze blijft rustig achterover geleund naar hem kijken. Alsof *hij* een interessant geval is met een idiote mening. Ze laat niets merken en lijkt zeer op haar gemak. Ze is op haar gemak. Ze praat zacht en rustig.

‘De nazivergelijking slaat nergens op, C., en je reageert bovendien voorspelbaar. Bij zo’n onderwerp duikt de verwijzing naar Hitler of de nazi’s vroeg of laat gegarandeerd op en dan is het gesprek meestal afgelopen. Dan zouden onze bijeenkomsten afgelopen zijn. Tjonge C., dat zou de prijs van de uren danig omhoog...’

Ze maakt haar zin niet af en lacht. C. is helemaal niet op zijn gemak. Hij voelt zich eigenlijk beroerd. Hij moet zich erg beheersen om zijn stem normaal te laten klinken.

‘En racisme?’

‘Daar kan ik een van jouw universiteiten op aanspreken, C. Die weigeren slimme kinderen van ouders die vanuit een ander continent zich in jouw Stad vestigden. De universiteit discrimineert hen op grond van ras... Eh... Op grond van etniciteit. Minder gekwalificeerde jongeren met een andere met een andere etnische achtergrond krijgen voorrang om de studentenpopulatie naar etnische samenstelling meer in overeenstemming te brengen met die van de gehele bevolking.’

S. zwijgt en kijkt. De blik is beschuldigend.

C. zwijgt ook. Wat moet hij nu weer zeggen? Hij leidt het Ministerie van Rechtvaardigheid en hij moet ervoor zorgen dat de afspiegeling van de etnische samenstelling van de bevolking in de universiteiten terugkomt. Dat noemt zij discriminatie en meteen racisme door een verschil in uiterlijk. De bijeenkomst is om over het beleid te discussiëren, maar natuurlijk niet over

aangeboren intelligentie van groepen en volken en ook niet over het weren van studenten op grond van etniciteit. Beleid en rechtvaardigheid gaan over te grote verschillen in inkomen en een minder goede school. Juist, daar gaat het om.

‘Geen racisme, S., we willen een rechtvaardige verdeling. Een rechtvaardigheid die is gebaseerd op gelijkheid. Een gelijkheid waarmee jij niets hebt, maar die ik niet als racistisch wil bestempelen.’

S. haalt diep adem.

‘Nee, je wil het niet als racistisch bestempelen, maar, beste C., je ideologisch afgedwongen gelijkheid vereist raciale discriminatie. Binnen de eigen etnische groep accepteren jullie verschillen, maar verschillen tussen etnische groepen zijn geheel onbespreekbaar. Het bevredigt een verkeerd gevoel van rechtvaardigheid. Ik weet zeker dat ze mij met kop en kont jouw bijeenkomst uitgooien als ik het onderwerp zou willen aankaarten.’

S. lacht ineens.

‘Je plakt daarom ook gedachteloos etiketten omdat jullie altijd een dialoog over mensen en intelligentie uit de weg gaan.’

Ze wil weer opstaan, maar zakt terug.

‘De vooruitgang, welvaart en gezondheidszorg hebben een snelle bevolkingsgroei tot een probleem gemaakt. Weinig voorzieningen kunnen die groei bijhouden, zeker ook de gezondheidszorg niet.’

C. wil roepen dat ze moet stoppen, maar zit verlamd te luisteren.

‘Die bevolkingsgroei is zeker ook onbespreekbaar?’

S. lacht opnieuw. Ze lacht hem uit. Dit is niet leuk, dit is heel onprettig. Hier heeft hij ... Ze gaat verder.

‘Natuurlijk, wat een vraag... De enige manier die acceptabel is om die bevolkingsgroei in te dammen is meer economische groei en welvaart. In welvarende landen dalen geboorten. Het is alleen jammer dat die economische groei nu al tot fysieke rampen leidt die we niet meer kunnen keren, C. De rampen zijn geen incidenten, zoals ontkenners nog steeds beweren, maar onderdeel van een exponentiële trend. Het uitzonderlijke komt steeds vaker voor. Ook moeilijk onder ogen te zien, maar een dialoog daarover moet jij afdwingen in jouw bijeenkomst.’

C. voelt zich heel onprettig. Ze zit hier doodleuk de agenda te dicteren. Zijn

gekleets waarin hij meedoet met de anderen krijgt hij nu onder zijn neus gewreven. Het Genootschap en hij luisteren naar de CEO die zich afficheert als optimist. Hij ontkent overbevolking en een rampje hier en daar kunnen we wel aan. En trends? Natuurlijk zijn er *geen* trends. Opwarming van de aarde en koude perioden wisselen elkaar af zolang de planeet bestaat. De leden luisteren en gehoorzamen. Velen zijn bang om bij hem uit de gratie te vallen. Toch meent C. steeds meer aarzeling bij de leden te bespeuren. Zijn eigen Assistent behoort daar ook toe; eigenlijk verdenkt hij die jongen ervan dat hij het met S. eens is. Hij hoort haar ineens weer.

‘Alle verzorgingsstaten hebben bovendien met dezelfde trends te maken. Met de welvaart stijgen de behoeften van alle burgers, maar de groep die deze behoeften minder goed kan bevredigen, neemt relatief toe. Zoals ik al heb gezegd, zijn de burgers die afhankelijk raken van voorzieningen in de meerderheid. Wat zien we? In rijke landen zijn de zogenaamde armen zelfs beter af dan mensen die in een arm land redelijk rond kunnen komen. De eisen om redelijk rond te komen liggen in rijke landen hoger. De maatschappij is ingericht op het hebben van allerlei noodzakelijke voorzieningen, maar als mensen die niet zelf kunnen betalen, zijn ze arm. De overheid stelt er sociale programma’s voor op. Dat is de eerste trend.’

‘Zeg wil je ogenblikkelijk ophouden met deze toespraken? En om me de les te lezen? Dat autoritaire gedoe maakt me helemaal niet gelukkig.’

Hoewel hij probeert zijn toon luchtig te houden, is de ondertoon onmiskenbaar serieus. Tot zijn verbazing glimlacht S.

‘Beste C., door een eeuw onderwijs en later het hoger onderwijs voor iedereen is een harde scheiding op gang gekomen tussen de meer en minder begaafden. Dat kunnen velen moeilijk verkroppen. Uit de laatste groep zijn de getalenteerden echt weggevestigd en de rest blijft maatschappelijk achter. Die scheiding is verder versterkt doordat de beide groepen maatschappelijk en cultureel uit elkaar drijven en meer en minder begaafden onderling trouwen.’

C. denkt aan de mensen in zijn regio. Ondanks de moeilijkheden om te aarden in de Stad trekken de slimste en meest ambitieuze jongeren daarheen. S. heeft alleen een elitegroepje gezien met wie zijn zus verdwaalde toeristen opvangt. Ze heeft S. de indruk gegeven dat de hele gemeenschap uit zulke

rustige, beschaafde lieden bestaat. Niets is minder waar, ook daar is de vijver letterlijk leeg gevist, of leeg gezogen. De achtergebleven gemeenschap zonder voldoende werkgelegenheid glijdt weg door toename van drank- en druggebruik, criminaliteit, echtscheidingen, huiselijk geweld. Zijn zus heeft weer prima pr bedreven bij S. Zijn zus wil hem graag terug, en ze probeert hem te verleiden met het idyllische beeld uit zijn jeugd, maar ze heeft een agenda. Ze hoopt op zijn invloed ter verbetering van de verloederde gemeenschap. Ze wil zijn steun om verder wegglijden te stuiten. Hij moet inwendig lachen. Voor S. is hij een boef, voor zijn zus een hoopvol en lichtend voorbeeld voor zijn gemeenschap. Overigens bagatelliseert zijn zus zijn bezwaar dat de gemeenschap hem helemaal niet meer moet als rijke Stadbewoner. Hij gelooft dat niet. Hij hoort nergens thuis. In de Stad niet echt en in de gemeenschap van zijn jeugd is hij nu een buitenstaander. Groepen die cultureel en maatschappelijk verschillen... Hij herinnert zich ineens een uitzondering op het onderling trouwen van mensen met een gelijke achtergrond.

‘Een gepromoveerde vriendin heeft een bouwvakker als partner.’

Ze ziet er prima uit, maar is bijna twee keer zo oud als haar vriend. Dat zegt hij maar niet.

S. kijkt verrast.

‘Dat zal best een leuke vriendin zijn, C. Maar ze is de uitzondering die de regel bevestigt dat mensen uit hogere en lagere inkomensgroepen trouwen. Overigens is zij een voorbeeld dat de rollen zijn omgedraaid.’

‘Omgedraaid? Zijn de rollen omgedraaid? Kom nou. Omdat enkele hoogopgeleide vrouwen zijn getrouwd met mannen die lager opgeleid zijn?’

S. lacht extra lief.

‘Meer mannen zijn verder achterop geraakt dan je wil weten, C. Vroeger trouwden mannen met minder opgeleide vrouwen, nu is de voorraad ongetrouwde, even hoog opgeleide mannen op.’

‘Kom nou.’

Wat zit daar tegenover hem? De vertegenwoordigster van een ander ras?

Dat lachje was ook al zo superieur. Zijn vrouw is hoog opgeleid, slim, maar deze discussies had hij nooit met haar. En waar heeft S. het over? De voorraad hoog opgeleide mannen zou op zijn?

‘We hebben het in het eerste uur toch gehad over het genetische verschil? Denk eens aan je voorbeeld van de normaalverdeling: meer domme, maar ook meer slimme mannen.’

Zo, hij kan nog een troef op tafel gooien. Ze kijkt helemaal niet overtroefd.

‘Zeker, denk ik daaraan, dat ben ik niet vergeten. Maar gelijkwaardige partners vinden, is iets anders dan de top van bedrijven bemannen... Eh, bemensen.’

En weer dat lachje. Hij komt met een verkeerd voorbeeld. Hij kletst zichzelf vast. En tot zijn ellende moet hij nu doorgaan. Hij is het met haar eens, en tegen zijn overtuiging in streeft de Stad naar meer vrouwen in de top van het bedrijfsleven.

‘Dat willen we nu wettelijk regelen.’

S. kijkt koeltjes.

‘Nog meer positieve discriminatie in je Stad?’

Hij doet een laatste poging om iets terug te zeggen.

‘Sta jij je sekse niet bij?’

‘Natuurlijk niet. Vrouwen die posities krijgen op basis van een wet of regel, neemt niemand toch serieus? En hoe denk je dat de vrouwen zo’n maatregel vinden die wél op eigen kracht een toppositie hebben bereikt?’

C. kijkt gekweld, incasseren valt hem tegen. Plots staat S. op, kijkt enthousiast naar iets achter hem, en begint op en neer te springen, terwijl ze haar armen in de lucht steekt. C. kijkt gefascineerd naar haar dansende borsten, die - afgezien van het beige jurkje - tot nu altijd wat verborgen zaten onder dat jasje van haar zakelijke pakje, of die jackjes die ze draagt. Ze lacht stralend en is ineens een heel jong meisje. C. draait zich om. Hij ziet een groep wielrenners langs het terras rijden. Sommigen zwaaien terug. C. kijkt niet meer naar de fietsers, maar verbaasd naar haar. Hij ziet dat ze op het punt staat van hun tafeltje weg te lopen om de groep nog even te kunnen zien. Ze gaat echter weer zitten en lacht naar hem.

‘Ja, C., zo’n groep fietsers vind ik nou leuk.’

‘Ja, dat is goed te zien. Kijk je naar wielrennen op de tv? Ga je naar courses?’

‘Zo’n groep sportieve mannen maakt me vrolijk, het terrein is pittig. Maar ik kijk niet naar wedstrijden, ik fiets liever zelf.’

‘Wielrennen, racen?’

‘Ja, ik noem het flink doortrappen, voornamelijk met de Coach en Arnold. Of alleen.’

C. fietst ook, of eerlijk gezegd, fietste, nogal lang geleden. De laatste tijd heeft hij het wielrennen laten sloffen. “De laatste tijd” is gauw twintig jaar. Zijn fiets hangt in de garage, de banden zullen wel leeg zijn, haha, wat heet, verteerd zijn. Hij moet ook nog ergens kleding hebben, te krap natuurlijk. Hij gaat daar achteraan, samen fietsen gaat door hem heen. Het stelt zich voor hoe zij eruit ziet in fietskleding.

‘Zullen we ook fietsen? Is weer eens wat anders dan dat luie zitten op terrasjes.’

S. aarzelt geen moment.

‘Geweldig, wat leuk C. Je weet vast een mooi parcours. Ik verheug me er op.’

S. straalt en C. schrikt ineens van zijn voorstel. Valt hij straks niet vreselijk door de mand? Hij kan niet meer terug.

‘S., we maken er een sportief uurtje van.’

Ze glimlacht.

‘Een middagje, C. En zorg voor goed weer.’

‘Natuurlijk. Ik moet wel mijn fiets in orde maken en nieuwe fietskleding kopen, mijn oude ... Nou ja, ik bel zodra ik startklaar ben.’

‘Prima, ik heb niets, dus ik moet ook alles nog bij elkaar scharrelen.’

Hij dacht alleen aan zichzelf. Hij moet haar bijstaan om kleding, schoentjes, helm en een fiets te regelen

‘Ik kan...’

S. glimlacht, hij al genoeg aan zichzelf hebben. Ze gebaart dat hij haar niet hoeft te helpen.

‘Ik wacht op je telefoontje, C.’

Deel III Hoofdstuk 6

Het zesde uur: Het verstoorde diner

Waarin C. met enige moeite S. overhaalt in zijn club te dineren. Het diner verloopt op geen enkele manier zoals C. zich had voorgesteld.

Samen fietsen leek hem zo'n aardig idee. Hij zag haar in zijn verbeelding al strak in wielbroek en shirt. Die eerste gedachten maakten na een tijdje plaats voor wat hij ervoor moest doen: zich ook in zo'n pak aan haar vertonen, om van het fietsen zelf nog maar te zwijgen. "Rustig even inrijden", zou hij zeggen, maar hij was bang dat hij niet veel meer zou kunnen. Hoe kan hij wat tijd rekken? Natuurlijk het diner. Eerst een modderfiguur slaan op de fiets en daarna dineren leek hem ineens de verkeerde volgorde. Hij moest nog behoorlijk op haar inpraten om zijn zin te krijgen. Ze moest een fiets en wielersuitrusting regelen en nu ook een jurk, "robe" zei ze, voor het diner. Dat was toch wel veel gevraagd, maar ze had ingestemd. Ze had geprobeerd om hem van gedachten te doen veranderen door een verleidelijk voorstel: het diner te bewaren als een mooie afsluiting van hun uren.

'Stel je voor C., hand in hand, maanlicht, een zoele zomeravond, wat een mooie afsluiting van onze uren.'

Ze had verleidelijk geglimlacht, en met meer pret in haar ogen dan anders. Die glimlach, hand in hand, het maanlicht, de zoele zomeravond, haar pretogen die de belofte van de nachtelijke uren inhielden, waren zo verleidelijk geweest dat zij hem bijna had overgehaald. Het woord "afsluiting" had hem echter alert gemaakt. Daar wilde hij nog niet aan denken en bovendien kon hij niet wachten haar in zijn club als een trofee te tonen. Kijk eens wat ik, C., die jongen uit de bergen, met die onuitsprekbare naam, veroverd heb. Ja, kijken jullie maar eens goed en denk maar wat jullie willen. Dat ieder uur mij tien mille kost, weten jullie niet en als jullie het wel weten, zijn de mannen jaloers en de vrouwen ziedend.

'Nee S., de voorbereiding voor het diner valt wel mee. En laat ik eerlijk zijn, ik wil graag fietsen, maar, eh... eerst even oefenen.'

S. geeft toe, maar wil niet dat hij haar ophaalt, ze komt zelf naar zijn club.

Hij is natuurlijk te vroeg en de gerant waarschuwt hem dat ze is gearriveerd. C. spoedt zich naar de hoofdingang en is net op tijd om haar uit de auto te zien stappen. Zijn adem stukt. In de dunne stof van een erg blote jurk tekenen zich haar tepels af. Tot zijn schrik krijgt hij een erectie. Dit is haar niet ontgaan en tijdens het diner leidt ze hem naar het terras om van het uitzicht over de Stad te genieten. En daar, terwijl ze over de Stad uitkijken, met hun rug naar de gasten, bevredigt ze hem. De sensatie is overweldigend en hij komt zelfs twee keer klaar. Toch is dit niet voldoende om C. ervan te weerhouden over het geluk van de Stedelingen te praten. Hij wil haar tegenstand breken en ondanks haar pogingen het gesprek luchtiger te houden, dramt hij door. S. verbaast zich erover dat hij praat alsof dit onderwerp voor het eerst aan de orde is. Hij laat zich regelmatig bijschenken, ze heffen regelmatig het glas, maar hij heeft niet in de gaten dat zij nauwelijks meedrinkt. Als C. even stil valt en met moeite zijn ogen losmaakt van haar borsten neemt ze het woord. Ze spreekt zacht en kijkt hem strak aan. Van haar betoog op het terras aan het water hoort ze niets terug. Argumenten overtuigen niet, erger, hij hoort ze niet. Haar betoog herhalen heeft geen zin. Maar wat dan? Op een gegeven moment wil ze C. afremmen en kan ze zich niet inhouden. Dan maar opnieuw. Een enkele keer legt ze haar hand even op zijn arm als hij automatisch een slok van zijn wijn wil nemen. Nuchter beklijft weinig, met al die wijn waarschijnlijk niets. ‘Beste C., wat je wil is lofwaardig, geluk voor zo veel mogelijk mensen. Maar je bereikt het tegendeel. Stel jezelf eens de vraag: “Waarom heeft je beleid niet geleid tot wat je voor ogen staat?” Wat denk je?’

‘Ach S., dat duurt... Dat gaat niet...’

‘Ondanks al je inspanningen groeit de groep economisch afhankelijken, terwijl ook hun wensen met de modernisering van de samenleving toenemen.’

‘Iedereen is erop vooruit gegaan, de...’

S. buigt zich iets naar voren en C. stopt. Haar ogen dwingen hem om haar aan te kijken.

‘Je *ziet* wat ik zeg, C. Je model loopt al generaties spaak. Je uitgaven zijn al generaties hoger dan de inkomsten. Dat is vervelend om te horen en op het terras noemde je me een racist en nazi...’

C. schrikt, hoewel haar stem zacht en vriendelijk klinkt. Of misschien juist daarom. Hij opent zijn mond, maar ze legt even haar hand op zijn arm.

‘Ik val in herhaling, maar ik hoor in je betoog niets terug van waar het mij om gaat. Het onderwijs, C. is belangrijk voor de vooruitgang en welvaart, maar is ook de zeef op intelligentie. De ongelijkheid die deze schifting heeft voortgebracht wijten de verliezers niet aan de diversiteit van intelligentie, maar aan zoiets als het systeem, aan hebzucht, aan...’

‘Ja, ik ken de litanie. Als banken failliet gaan, moeten we ze redden. Als ik failliet ga, redt niemand me.’

S. nipt even, maar blijft hem aankijken.

‘Klets niet, C.’

Haar stem is effen. Haar ogen verhinderen hem iets te zeggen. Hij kijkt verward.

‘Die ongelijkheid hef je niet op met geld. De wereldbevolking is sinds de helft van de vorige eeuw verdrievoudigd. Niemand zit op mensen te wachten die nauwelijks begrijpen wat anderen zonder overheidssteun eeuwen geleden bedacht hebben.’

Haar stem blijft zacht. C. ontwaakt uit zijn verstarring.

‘Meer belasting naar de achterblijvers sluizen lijkt me rechtvaardig en voor de hand te liggen.’

S. glimlacht, maar haar ogen glimlachen niet mee. Niet alleen rechtvaardig, maar ook een plicht.

‘Ja, *erg* voor de hand, C. En om je tekorten wat aan te vullen, ligt het voor de hand af en toe in naam van die rechtvaardigheid een buitenlands bedrijf een stevige poot uit te draaien.’

De woede komt snel, maar ze legt haar hand op zijn wang en lacht even. Zijn vlaag van woede ebt weg. Ze heeft trucjes denkt C., maar hij realiseert zich ook dat ze werken.

‘Het zijn druppels op een gloeiende plaat; beste C. Je verandert niets. Je versterkt slechts het open-einde systeem. Hoeveel geld je ook naar ze toe gooit, ze vinden dat ze tekort komen.’

Hij krijgt opnieuw een trap en onder de gordel. Eerst draait hij een buitenlands bedrijf een poot uit en nu gooit hij geld in een bodemloze put. Ze lacht niet en ze legt geen hand op zijn wang. Ze betaalt hem terug voor

zijn “racist” en “nazi”. En ja, hij herinnert zich hoe hij beaamde dat mensen blijven vinden dat ze tekort komen. En hoe spanningen tussen bevolkingsgroepen toenemen. Hij ziet haar weer aan de reling staan. Nu toont ze haar emotie niet. Haar stem is laag en zwoel, niet in overeenstemming met de boodschap. Dat de andere gasten, die af en toe steelse blikken werpen, denken dat ze aanminnig converseren, troost hem enigszins.

‘En beste C., je helpt mensen niet met alleen geld. Je onderschat hun hang naar waardering. Volksmenners begrijpen dat heel goed.’

Als ze “beste C.” zegt moet hij echt opletten.

‘Fascistische leiders noemen hun volgelingen daarom “helden”, en om de tegenstelling te vergroten noemen ze de anderen zelfs geen mensen. En als je mensen geen mensen noemt dan kun je ze “ruimen” als besmet vee.’

C. weet eigenlijk niet wat hij had verwacht met zijn discussie over geluk en zijn beleid, maar deze klappen om zijn oren beslist niet.

‘Want wat gebeurt er als jij de werkelijkheid niet onder ogen wil zien?

Warhoofden en volksmenners, die onzinnige beloften doen, springen in het gat.’

C. sluit even vermoeid de ogen.

‘Jongens uit het volk weten landen die alleen al door hun grondstoffen zeer rijk zouden moeten zijn razendsnel naar de afgrond te voeren.’

‘Jongens “uit het volk”...’

Weer zo’n trap. Hij kan weinig meer hebben. S. ziet het en glimlacht niet.

Ze legt weer haar hand even op zijn wang. Een excuus waarbij ze hem verontschuldigend aankijkt. Daar is dat trucje weer denkt C., maar toch voelt hij zich meteen weer goed.

‘Zelfs mijn gedram en jouw pijnlijke opmerkingen kunnen de avond niet bederven, S.’

Dat doet Kleine H. wel.

Tegen het einde van het diner verschijnt plots Kleine H., een van de belangrijkste onderwereldbazen van de Stad. C. heeft zelf met H. een overeenkomst gesloten, waarbij zijn mensen H. met rust laten als hij ongemerkt opereert. Die overeenkomst heeft hij knarsetandend gemaakt op

advies van zijn Assistent. Die had de moeite en de kosten om H. met geweld in te dammen voorgerekend, nog afgezien van de politieke repercussies door de commotie die wild - west scènes in het Centrum zouden veroorzaken. Gevechten in zijn glanzende Centrum kan C. missen als kiespijn. H. houdt zich aan de afspraak en C. is tevreden. Maar H. heeft zich buiten zijn gezichtsveld blijkbaar een behoorlijk arrogante houding aangemeten en C. heeft niet aangenomen dat zijn terrein zich tot in zijn club zou uitstrekken. Kleine H. komt tijdens hun diner naar hun tafel, getipt door een fotograaf die met een enorme kijker buurtbewoners begluurt en compromitterende foto's neemt. Een lucratieve bezigheid. De foto's zijn erg vervelend. Nu had de fotograaf geen buurtbewoners in het vizier gekregen, maar S. die C. op het terras aftrekt, terwijl hij een hand op een van haar borsten legt. Kleine H. vindt de tip verleidelijk genoeg om zelf maar eens naar die meid te gaan kijken. Hij schuift ongenood aan en zegt dat hij op het terras ook wel zo'n behandeling als C. wil. Hij denkt dat ze moeilijk kan weigeren, hij heeft per slot een troef in handen. C. kijkt als verlamd toe hoe hij zich aan haar opdringt. S. waarschuwt Kleine H. met een zachte, effen stem. Hij luistert niet en lacht triomfantelijk naar C. Hij zit in diens exclusieve club en hij pakt haar voor zijn ogen. En die sufferd doet niets, die C. durft natuurlijk niets en zij laat alles toe. Kleine H. lacht, hij geniet en kruipt iets meer tegen S. aan. Ineens gebeurt er veel en sneller dan C. kan volgen. Het hoofd van Kleine H. slaat op tafel, glijdt ineens weg, en verdwijnt onder de tafel en C. hoort weer een bonk. S. doet of ze hem opvangt, ze sleuren het tafelkleed mee en C. komt bij zijn positieven. Borden en bestek kletteren op de grond, hij grijpt een kandelaar die omvalt. Hij voelt een akelige teleurstelling opkomen: zijn opzet om iedereen de ogen uit te steken, valt letterlijk aan diggelen. S. komt overeind met een mobiele telefoon en zegt zacht tegen C. dat hij de auto maar moet laten halen. Ze glimlacht geruststellend en loopt naar het terras, waar ze even belt. Toegesnelde bedienden helpen Kleine H. die kreunt en bebloede lippen heeft. Terwijl C. verwezen toekijkt, komt S. terug en zegt zacht tegen de gerant "van de gevallen heer", terwijl ze hem de telefoon geeft.

Achteraf is C. tegen de leiding uitgevaren. Hij verwijt de manager, dat hij H. binnen heeft gelaten. Hoe is het mogelijk dat hij niet meer veilig in zijn

eigen club is? Hij is toch niet de eerste de beste? De manager vertelt C. dat zijn eigen mensen H. tolereren. C. is sprakeloos. Zijn mensen tolereren H. in zijn club? Wat vinden ze nog meer goed zonder dat hij het weet? Hij is ziedend, maar het is de consequentie van zijn eigen beleid.

Deel III Hoofdstuk 7

Het zevende uur: Fietsen en geluk

Waarin C. geen nieuwe racefiets koopt en daar snel spijt van heeft. S. er adembenemend uitziet in haar geleende outfit; zij de gesprekken tijdens de fietstocht luchtig wil houden en zich beperkt tot voorbeelden om haar standpunt duidelijk te maken.

C. is kwaad op zichzelf en heeft al zijn energie nodig om niet heel kwaad te worden op alles en iedereen. Haar initiatief om hem op het terras van zijn club te bevredigen was de aanleiding voor de komst van Kleine H. waardoor zijn diner, waarvan hij zulke hoge verwachtingen had, in het water viel. Hoe had hij genoten van dat moment. Alle gasten in het hele restaurant konden alleen vermoeden wat er gebeurde. S. en hij keken vanaf de 30^e etage over de Stad en stonden met hun rug naar de andere gasten. Het verhoogde zijn genot, want het was precies wat hij wilde: al die lui de ogen uitsteken die hem alleen maar tolereerden. En wie kon bedenken dat een idioot in een van de wolkenkrabbers hen in de gaten kreeg en met zijn professionele apparatuur foto's nam? En Kleine H. inseinde over wat hij had gefotografeerd, die spoorwegs naar zijn club reed om S. te zien en hen beiden te chanteren? Hij kon het haar niet kwalijk nemen dat daardoor het diner in een schandalige vertoning eindigde. Of toch wel? Was het niet naïef geweest om daar te staan en te denken dat niemand met een kijker de omgeving afspeurde? Onnadenkend in ieder geval, hij had er niet bij stil gestaan. De prijs voor zijn genoeg was weer eens hoog: een gek die foto's had genomen, terwijl ze hem aftrok en hij haar borst vasthield; Kleine H. die ineens onder de tafel belandde, het restaurant op stelten zette, zijn eerdere euforie deed verdampen en eigenlijk beviel het gesprek hem ook niet nu hij eraan terugdacht, drank of geen drank. Waar kwam het ook alweer op neer? Hij maakt met zijn sociale beleid mensen niet gelukkig, maar afhankelijk? Wat moet hij dan doen? Zij zegt het niet en hij weet het niet. Wat hij wel weet is dat hij nu aan de bak ...eh... op de fiets moet.

C. vindt zijn oude fietskleding ergens achterin zijn kledingkast in een mand. Vreselijk muf, eigenlijk het wassen niet meer waard. In zijn garage haalt hij

zijn racefiets van de muur en hij vindt op een plank achter allerlei troep zowaar zijn helm en fietsschoentjes. De helm is een raar oud ding en zijn oude fietsschoentjes passen niet meer, gek genoeg zijn ze hem te klein. Zijn voeten zijn toch niet gegroeid? Nee, doorgezakt waarschijnlijk. De gewassen kleding rekt mee, maar zit toch te krap. In de winkel voelt C. zich weinig op zijn gemak, ondanks het enthousiasme van de jeugdige verkoper dat “hij het fietsen weer op wil pakken”. Hij past een nieuwe broek en shirt, en wil het daarbij laten, maar de jongeman vindt dat hij enkele thermohemden, een jack en regenjack beslist niet kan missen. De verkoper raadt hem af de oude helm op te zetten.

‘Die is twintig jaar zei u? Dan beschermt hij u niet meer’.

Daarvoor hoeft de verkoper de helm niet te zien. C. staat voor een spiegel en ziet een man met een verbaasd gezicht kijken naar een vreemde man in strakke wielerkleding (“donker, dat kleedt af”), een buikje en harige witte benen met een aerodynamische helm (rood-wit) op zijn hoofd en rood-witte fietsschoentjes aan zijn voeten en handschoentjes in dezelfde kleuren. De nieuwe schoentjes vragen om een nieuw clicksysteem, de houders op zijn pedalen, waarin hij zijn schoenen moet schuiven, zijn prehistorisch en blijken evenals zijn fiets een bezienswaardigheid voor alle verkopers in de winkel. C. verdenkt hen van toneelspel om hem een nieuwe fiets aan te smeren. Hij verdedigt zijn fiets, omdat hij niet ongetraind op zo’n nieuw vehikel wil zitten.

‘Ik heb geloof ik wel meer dan twintig jaar niet meer op die fiets gezeten. Zo’n nieuwe is gênant.’

De jongemannen vinden dat C. zich nergens voor hoeft te generen. Hoe ouder de mannen, hoe duurder de fiets. Hoe minder getraind, hoe beter het materiaal moet zijn. En meneer heeft ook geen gelijk als hij zegt dat hij toch zelf moet trappen, ook op een nieuwe. Dat zelf moeten trappen is een keuze, om het fietsen plezierig te maken is een nauwelijks zichtbare ondersteuning in te schakelen. Ze tonen C. enkele populaire modellen met een verborgen batterij. Hoewel dat verleidelijk is, houdt C. voet bij stuk, hij vindt het al heel mooi als zijn fiets weer in orde is en meer passend bij de ongetrainde ouwe gek dan zo’n stiekem opgevoerde. Het is per slot van rekening maar voor een middag. De verkopers complimenteren hem met zijn sportiviteit,

maar zeggen erbij dat ze hem vast terugzien. C. krijgt een bidon en speciale sokjes bij zijn aankopen cadeau en denkt redelijk voorbereid te zijn. Hij oefent een middagje, maar het fietsen valt hem bitter tegen. Al bij een kleine helling voelt hij zijn longen en benen protesteren. Hij heeft daarom ook een route gecheckt door die eerst, zij het gedeeltelijk, in zijn auto te rijden. Hij belt S. dat hij een route heeft en geeft een ontmoetingsplek op. Hij wil een paar extra dagen respijt om... Nee niet eens om te oefenen, dat helpt toch niet meer, maar om af te vallen.

‘Ik moet wennen aan mijn nieuwe uiterlijk, S. De strakke kleding verhult weinig, ik zie een buik en bleke, harige benen.’

Hij *hoort* S. glimlachen.

‘C., ik vind je heel sportief en doe niet zo ijdel. Bovendien moet je enkele dagen spaghetti eten, stapelen in plaats van hongeren.’

Hij is opgelucht over haar reactie en al bijna verzoend met zijn uiterlijk. Hij vertelt over zijn aankopen en maakt een grapje over een opgevoerde fiets.

‘Aha, C., wil je een wedstrijdje? Ik rij je er uit.’

Ze lacht en hij heeft spijt van zijn grapje. Ze is weer erg overtuigd van eigen kunnen. Een fiets met ondersteuning is vast wel een partij voor haar. Alleen, hij maakt zich belachelijk als hij het echt zou proberen. Jeugd, conditie en uithoudingsvermogen zijn niet te koop. Zij hoeft niet te oefenen en te wennen aan haar uiterlijk. Hij moet geen wedstrijdje proberen, want verliezen van een meisje blijft moeilijk, zelfs bij het leeftijdsverschil.

S. heeft Annie gebeld voor een advies over racefietsen en kleding, maar die heeft geen bijzondere tips. Ze gaat met de kleding die ze na de vergadering niet mee terug naar huis wil nemen naar de meisjes in de cosmeticastand en vraagt of ze een tip hebben voor het gebruik van een racefiets en fietskleding. De meisjes nemen haar kleding dankbaar in ontvangst en helpen haar graag. Een van hen fietst zelf en belt de mécaniciens van haar club. Ze vertelt dat een hele goede vriendin, die haar erg heeft geholpen, voor een middag een fiets en kleding nodig heeft. Ze schijnt een potje bij hem te kunnen breken, want ze heeft in enkele tellen een afspraak voor S. geregeld. Ze bedankt de meisjes voor hun hulp. S. rijdt naar het clubhuis en treft daar wat jongemannen aan die met hun fietsen bezig zijn. Ze fluiten als

ze haar uit de truck zien stappen. S. glimlacht, ze fluiten zowel voor haar als de auto. Er staat zowaar al een fiets voor haar klaar. Ook hebben ze een helm, schoentjes, zelfs handschoentjes voor haar klaar gelegd. Allemaal prima spullen die ooit door leden van de fietsclub vergeten zijn, maar nooit meer zijn opgehaald. S. kleedt zich in de kleedkamer en doucheruimte om en als ze tevoorschijn komt, fluiten de mannen weer. Ze stellen het zadel op haar lengte af, ze rijdt een rondje en ze houden haar nog even aan de praat met een kop koffie. S. vraagt of ze de fiets nog enkele dagen mag houden; ze denkt dat ze ook nog een andere dag wil fietsen. De jongemannen gooien voorzichtig een balletje op, maar S. moet hen teleurstellen. Haar fietstochtje is werk en tijd om met hen te fietsen heeft ze niet. De mannen zijn teleurgesteld, maar dringen niet verder aan. Ze belooft dat vrienden de fiets en de kleding terugbrengen. Ze vinden alles goed, leggen de fiets in de auto en zwaaien tot ze is verdwenen.

C. heeft een metrostation als ontmoetingsplaats opgegeven. Van daaruit kunnen ze een paar uurtjes fietsen. Wanneer hij naar het metrostation rijdt, heeft hij zijn wielertent al aan en zijn fiets ligt achter in de auto. Hij heeft de achterbank neergeklapt en een wiel uit het frame gehaald. Hij verheugt zich op de middag, maar zo alleen in de auto dwalen zijn gedachten af naar hun laatste gesprekken. Ze vindt van zijn beleid niet veel goed. Als hij eerlijk is, vindt ze het betuttelend en zelfs gevaarlijk. Elitaire dame, we zijn niet allemaal zoals jij. We zijn niet allemaal mooi en slim, we komen niet allemaal uit een zorgzaam en rijk nest. Nou ja rijk, de pa is niet echt rijk, maar de tante zeker wel. Dus je hebt een achtergrond waarin je niets te kort bent gekomen, en waarin alles mocht en kon. C. grimast, ze is het nooit met hem eens, ze toont in de gesprekken niet het respect dat ze als jong meisje tegenover een oudere man moet hebben. C. rijdt tussen heuvels waarin ze straks fietsen. Na het gebrek aan respect tijdens de gesprekken volgt gezichtsverlies op de fiets. Een vermoeiend vooruitzicht. Hij had er wat voor over gehad als hij wat beter voor de dag had kunnen komen, het zou hem wat meer hoop geven om haar... Hij ziet het station.

S. zit in de metro met haar fiets op een plaats voor fietsen en kinderwagens. Ze wilde naar de afspraak fietsen, maar de afstand viel haar tegen. En nu ze

over alternatieven voor de auto nadacht, waarom niet met de metro? Ze denkt eraan hoe C. zich inzet voor degenen die het moeilijk hebben. Dat is inmiddels de meerderheid van de bevolking in de verzorgingsstaten. Een gevolg van je beleid C., maar hoewel hij geen weerwoord heeft, geeft hij niet toe. Vader zal het wel eens zijn met C., maar tante is vast terughoudender. Zelf zonder kinderen, verbaast ze zich erover dat mensen op de overheid vertrouwen voor de kosten van de opvoeding van hun kinderen. En dan stevig klagen over de vele uitkeringen, die nooit voldoende zijn. Zorg en onderwijs schieten altijd te kort. En armoede is in de welvarende Stad zo relatief, dat het al lang niet meer om gebrek gaat, maar om de kwaliteit van de voorzieningen en de kleding. Als ze vroeger naar vader luisterde, ging ze mee in zijn verontwaardiging over bezuinigingen op sociale voorzieningen, over het wantrouwen tegenover de mensen die liever een uitkering hebben dan dat ze werken, over de rechtvaardige eis dat tegenover lang en eerlijk werk ook een beloning moet staan waarvan iemand moet kunnen rondkomen. Vakbonden waren een noodzakelijke macht tegenover werkgevers. Tante wierp tegen dat de bescherming van oude technieken vernieuwingen tegenhouden. Als ze naar tante luisterde, vond ze haar argumenten ook overtuigend. Ze denkt aan de opmerking van C. over haar boekenkennis, ze praat zonder ervaring. Ze glimlacht, ze maakte vader hetzelfde verwijt. Hij was zo begaan met de eenvoudige medeburgers, maar hij ontmoette hen nooit. Tante was minder begaan, maar maakte vrienden met de mannen in de ijzerwinkel en ging zelfs naar hun kroeg.

C. parkeert zijn auto bij het station en haalt zijn fiets uit de auto. Hij zet het voorwiel in zijn fiets, doet zijn nieuwe fietsschoentjes aan en fietst langzaam het parkeerterrein af naar de ingang van de metro. De helm hangt aan zijn stuur. Ze zit op een bankje bij een bushalte met de fiets achter haar. Zoals hij al verwacht had, accentueert haar strakke kleding haar slanke figuur. Ze ziet er oogverblindend uit. Haar lach als ze hem ziet, verwarmt hem iedere keer weer, hoewel hij even bang was dat ze hem om zijn kleding zou uitlachen. Ze springt op en omhelst hem enthousiast nog voor hij is afgestapt. Ze bewondert hem, vindt dat hij er sportief uitziet en waardeert

zijn oude fiets. Verouderd, maar een prima kwaliteit. Hij ziet mannen langs lopen, jonger dan hij, die met afgunst naar hem kijken. Hij kan er weer tegen.

C. geniet op een manier zoals hij niet verwacht had. Ze is vrolijk, ziet er fantastisch uit; het samen fietsen geeft hem krachten. Toch is hij blij wanneer ze na het eerste deel van zijn route, dat in een klimmetje eindigt, op een bankje van het uitzicht genieten. Hij heeft zijn Assistent wat over geluk, het bruto nationaal product (BNP) en landen laten uitzoeken. De Assistent had een artikel gevonden van onderzoekers die meenden dat de uitkomsten van geluk op basis van maatschappelijke criteria in hoge mate overeenkomen met die van persoonlijke beleving. De Assistent was ook een onderzoeker tegengekomen die daarover zeer kritisch was en een andere manier van meten van geluk voorstond, maar uit financiële overwegingen had afgezien van nieuw onderzoek. De ambitieuze onderzoeker was gezwichd voor de verleidelijke beschikbaarheid van bestaande gegevens van veel landen over decennia. Hij was over zijn bezwaren heengestapt. Dat laatste vertel ik er maar niet bij, denkt C. Hij wil hun vertrek van het bankje wat uitstellen door zijn nieuwe kennis te spuien. Ze antwoordt niet direct. 'Nou?'

Ze blijft naar het uitzicht kijken. Ze zwijgt, ze zal het er niet mee eens zijn, misschien wel verstandig.

'Ja, een aardige overeenkomst, C. Leuk gevonden.'

S. hoort hoe hij gelijk wil krijgen. Dit verhaal heeft hij al eens afgestoken, maar dat lijkt hij vergeten. Hij heeft zijn Assistent aan het werk gezet. Ze begint de discussie niet opnieuw. Hij krijgt zijn gelijk. Zijn mimiek en vasthoudendheid doen haar beseffen dat hij het moeilijk vindt dat zij hem tegenspreekt, een meisje dat zijn dochter kan zijn. Ze neemt een slokje uit haar bidon. En ineens schiet haar iets te binnen. Ze draait zich naar hem om en kijkt hem vrolijk aan.

'Ik heb een voorbeeld van de overeenkomst van beleid dat gelukkig maakt, C. Een jonge vrouw volgt haar man naar het buitenland; hij krijgt daar een baan. De samenleving is zo ontspannen en kindvriendelijk, dat ze binnen de kortste keren een baby verwacht.'

Ze lacht.

‘De samenleving zorgt ervoor dat ze een baby krijgt. Hoe vind je dat?’

C. kijkt verbaasd.

‘In haar veel jachtiger thuisland hadden zij en haar man de hoop op een kind al opgegeven.’

Ineens ziet C. haar vrouwelijke kant die hij ook zag op het terras in haar groene wijk toen ze het ventje opving dat naar haar toeliep.

‘En de paradox is dat de vrouwen in dat land zelf weinig kinderen nemen.’

Ze lacht. Het gaat C. te vlug.

‘In dat zo ontspannen en kindvriendelijke land?’

‘Ik denk dat jonge mensen iets... iets te veel tevreden zijn, C. Hun leven is op orde, ze genieten van het samenzijn, kinderen zijn hinderen en duur...’

S. stopt. Van alles schiet door haar heen. Straks vraagt C. of zij kinderen wil en dat onderwerp vermijdt ze liever.

‘De publieke voorzieningen zijn erg goed. Iedereen kan zelfs zonder kosten studeren, maar de belastingen zijn natuurlijk hoog.’

C. knikt. Ja, het is het een of het ander.

‘Zelfs daar is klagen over hoge belastingen folklore. Ze vinden het overigens geen echt probleem, omdat ze er genoeg voor terug krijgen.’

Terwijl ze over belastingen praat, ziet hij hoe S. geniet van het uitzicht over de groene glooiingen met de strakblauwe lucht erboven. Haar aanwezigheid is heerlijk. Ze heeft gelijk, dit genieten duurt langer dan het heel korte geluksgevoel van een orgasme. En met zo’n anticlimax als Kleine H. ook veel beter. Deze momenten met haar zijn iets anders, het verandert zijn leven, hij voelt het, een ander soort gevoel van geluk. De tante heeft S. gekloond, straks is hij niet gekloond, daar is hij te oud voor, maar nadat ze 24 uur met zulke middagen hebben gevuld, is hij zeker veranderd.

‘Ach geluk, C., voor de meeste mensen bestaat dat uit iets begeerlijks wat ze niet hebben.’

Ze haalt uit haar shirt twee bananen en geeft er een aan C.

‘Precies, heel goed, S. ik wil ook wat ik *niet* heb, ik wil *alles*.’

Hij neemt demonstratief een hap en grijnst. Hij verlangt naar haar en dat ene krijgt hij niet. Hij ging akkoord. Zo zitten sprookjes in elkaar. De held heeft of krijgt alles, behalve één ding. Bijvoorbeeld die ene deur mag hij nooit

openen. Dus dat blijft knagen en als hij die deur toch opent, is zijn sprookje uit.

S. buigt haar hoofd in zijn richting en vernauwt haar ogen. Zijn komisch verschrikte reactie waarschuwt haar dat ze de middag luchtig moet houden. Ze zijn aan het fietsen, al een stevige fysieke inspanning voor hem. Hij heeft het al zwaar genoeg. Toch heeft hij blijkbaar fut genoeg om verkeerde dingen te zeggen. Nog een luchtig voorbeeld dan maar.

‘Rijkdom en najagen van genot, C., is uiteindelijk onbevredigend. Een Babylonische heerser heeft toen hij ontdekte dat niets hem nog bevredigde van zijn schatten een brandstapel gemaakt. En neem de kalief van Cordoba aan het einde van de 10^e eeuw. Die maakte na meer dan 50 jaar vrede de balans op. Iedere wens kon hij met een vingerknip in vervulling laten gaan en toch meende hij niet meer dan veertien dagen echt gelukkig te zijn geweest.’

‘Te veel van het goede...’

‘Natuurlijk, zonder spanning en sensatie geen gevoel van geluk. Eerst stevig trappen.’

Oh ja, echt iets voor haar. Je moet het goede gevoel *verdienen*. Nou, hij kan best genieten zonder zich eerst vreselijk in te spannen.

‘Nog steeds denken mensen dat ze de rest van hun leven gelukkig zijn als ze een hoofdprijs in de loterij winnen.’

‘Die is niet te versmaden...’

‘C., niets is minder waar. Na enige tijd is de euforie voorbij en blijken mensen niet veranderd te zijn. Die waarheid dringt niet door en mensen blijven fantasieën houden over een hoofdprijs, Luilekkerland, of het paradijs.’

C. knikt.

‘Niet zo gek, S. als je dagelijks moet ploeteren, honger en zorgen hebt. Die fantasieën gaan over iets begeerlijks dat ze niet hebben: lekker eten en een zorgeloos en genotvol leven.’

S. ziet C. ineens treurig kijken. Hij zal niet aan de Stadbewoners denken, maar aan zijn eigen mensen. Ze aarzelt even, maar wil dan toch nog een laatste voorbeeld kwijt.

‘Ah, C., tot slot schiet me nog een laatste voorbeeld te binnen. Over soorten paradijzen of liever utopieën die eigenlijk een hel zijn.’

‘Nou, nou, S., het paradijs lijkt me toch...’

‘C., ik herinner me een prijsvraag over wat mensen zich als een ideale samenleving voorstellen. Veel inzendingen gaan over het vervullen van persoonlijke wensen, gewone, eenvoudige wensen. De drie winnende inzendingen beschrijven maatschappijen, waarin mensen eindelijk los zijn van de harde strijd om het bestaan.’

C. spreidt zijn handen en kijkt triomfantelijk.

‘Geluk voor iedereen.’

‘De eerste prijs is voor een maatschappij waarin mensen niet meer hoeven te werken. Mensen doen alleen nog wat ze leuk vinden.’

‘Nou, S. dat lijkt me toch niet zo gek? Zo’n hel... ik bedoel paradijs wil ik ook wel.’

‘De tweede prijs is voor een maatschappij die iedere agressie onderdrukt en zelfs de erotiek is uitgebannen.’

‘Nou, *dat* vind ik niet...’

S. steekt een hand op.

‘De derde prijs is voor een maatschappij, waarin stoffelijke zaken in dienst staan van de mens, zodat geen natuurramp hen meer bedreigt en geen voorwerp hen kwaad kan doen.’

‘*Geweldig*, S. Alle drie beloven ze een zorgeloos en genotvol leven. Wat willen mensen nog meer?’

‘De bedenkers, en jij ook, zien over het hoofd dat we mensen blijven die snel wennen aan wat ze eerst zo begeerden.’

C. kijkt sceptisch en opent zijn mond. S. gaat snel door.

‘Alle drie de utopieën hebben een probleem C.: zonder echte uitdaging en enige spanning verdwijnt alle levenslust.’

S. lacht plots.

‘Daarom C., zijn de Griekse goden jaloers op de sterfelijkheid van de mensen.’

C. steekt beide armen omhoog.

‘Het is ook *nooit* goed. Rare goden, eeuwig leven in gezondheid, jong en fit blijven, en alleen doen wat je leuk vindt, dat is toch een ideaal? Eeuwig

leven, een streven van de wetenschap. Een wens van de allerrijksten.

Straks...'

'Een eeuwig leven C., is een vreselijke, ondenkbare straf voor mensen. Lang en gezond leven miskent de geestelijke verandering die je ondergaat.

Hoeveel generaties kun je aan je voorbij zien trekken zonder naar je einde te verlangen? En dat einde komt niet.'

S. kijkt in de verte.

'Ook de jury van de prijsvraag heeft dat volgens mij niet begrepen. Die kent een eervolle vermelding toe aan een maatschappij waarin mensen eeuwig leven. Iedereen leeft eindeloos lang. Welke uitdaging, spanning, blijft er dan over? *Vergeet het C.*, eeuwige zorgeloosheid brengt eeuwige verveling.'

C. herhaalt zijn demonstratie van gespeelde wanhoop en steekt weer beide handen omhoog.

'Het is ook *nooit* goed.'

Ze moeten beiden lachen.

'Maar S., hebben die paradijsbouwers dan geen antwoord op de verveling?'

'Oh ja, zeker, dat hebben ze geprobeerd. In het paradijs, waar de agressie en erotiek is uitgebannen, veranderen mensen onbewust in geweldloze, wijze mensen. Ze komen daar pas later achter, maar ze zijn veranderd en vinden het zonder uitzondering prachtig.'

C. maakt een wegwerpgebaar.

'Misdadige truc. Ik ben veranderd buiten mijn wil, en hoewel ik dat weet, kan ik zelfs niet *willen* om naar mijn oorspronkelijke staat terug te keren, omdat mijn wil weg is. Vreselijk...'

'Wat doe je als je zou kunnen kiezen, C.? Zou je vrijwillig een wereld binnen stappen waar je zonder zorgen leeft, maar zonder dat je weet dat je wil weg is?'

S. glimlacht er lief bij. C. moet even nadenken.

'Nee, natuurlijk niet, dat komt op hetzelfde neer.'

'Oké, het paradijs dat de tweede prijs kreeg, valt af. In het paradijs dat de derde prijs kreeg en waarin de stof zich heeft onderworpen aan de mens, blijft er ook een gevaar bestaan, namelijk de wil tot weten.'

Ze lacht zacht.

'De stof is wel veranderd, maar de mens niet. Ze vervelen zich niet, maar de

prijs voor optimale veiligheid is het verbod op de zoektocht naar kennis.

‘Dat ene ding dat niet mag.’

‘Precies, C., stel je voor dat op een dag onderzoekers ontdekken hoe ze de ban moeten breken.’

‘Ja, een ingebouwde spanning door de wil tot weten, die niet te onderdrukken is, maar...’

C. stopt en kijkt S. onderzoekend aan.

‘Je houdt de spanning er *ook* wel in S. Dit waren de tweede en derde prijs volgens mij. Blijft de eerste prijs over. Hoe is het probleem van gewenning en verveling in het beste van alle paradijzen opgelost?’

‘Wat denk je C.? Daarin gaan mensen af en toe terug naar onze huidige samenleving om zich *ongelukkig* te voelen.’

S. lacht.

‘Ze hebben de dagelijkse ellende van ons aardse bestaan nodig om daarna weer vreselijk te kunnen snakken naar hun paradijs.’

S. lacht aanstekelijk en C. lacht met haar mee, meer om haar zo te horen lachen dan om de oplossing van het probleem. Die oplossing bevalt hem maar half.

‘Nog een allerlaatste voorbeeld, C. om echt te besluiten. Een voorbeeld waar je niet van terug hebt. Een Nobelprijswinnaar schrijft als jongetje aan de dood ontsnapt te zijn in een vernietigingskamp, maar daar de diepste momenten van geluk in zijn leven gevoeld te hebben.’

C. denkt aan zijn financiële onderneming. Hoe zijn gevoel van geluk over het slagen ervan veranderde in wanhoop bij het mislukken. En de momenten van geluk met haar. Hij glimlacht wrang. Belachelijke gedachten naar aanleiding van haar voorbeeld. Maar hoeveel gedachten over eigen ongeluk zijn niet belachelijk in vergelijking met een vernietigingskamp?

S. ziet hem glimlachen en is blij, even vreesde ze iets onhandigs aangehaald te hebben.

‘Nee, S., daar heb ik niet van terug.’

Ze staan beiden tegelijk op. C. trekt een gezicht, zijn spieren zijn verstijfd van het zitten.

‘Ik moet weer op gang komen.’

‘We peddelen rustig terug.’

S. kijkt af en toe naar het gezicht van C. Dat laatste voorbeeld was toch niet zo gelukkig. Ze wil niet dat dit blijft hangen als slot van de discussie. Ze vertelt hem hoe striptekenaars het verschil laten zien tussen mensen en andere dieren. C. moet lachen om haar voorbeelden van Calvin en Hobbes en de luie poes Garfield. De tijger en de poes zijn zeer tevreden als ze niets doen en verlangen niets meer.

Bij het afscheid vraagt C. of ze niet snel door de uren heen raken.

S. glimlacht.

‘C. als ik voor iedere afspraak een uur tel, halen we de 24 uur niet en als ik alle uren wel tel, zijn de 24 uur al lang en breed verbruikt. Voor morgen stel ik een picknick voor. Om bij te komen van de inspanningen. We trekken daar een dagje voor uit...’

C. kijkt verschrikt en opgelucht, S. glimlacht lief.

‘De picknick is een bonus-uur of liever een bonus-*dag*. Ter compensatie voor mijn eisen en tegenwerpingen. De spoorlijn blijft niet recht zonder dwarsbalken...’

C. fronst zijn wenkbrauwen. Ter compensatie van *haar* eisen en tegenwerpingen? Wil ze die compenseren? Dat valt hem erg mee. Hij had meer het idee dat ze hem vrouwonvriendelijk vond en dat hij zijn ongenoegen te veel liet blijken. Hij had die gedachten verdrongen door haar een gevoelig typetje te vinden, gewoon een lastig meisje dus. Maar wat bedoelt ze met die spoorlijn?

‘Dwarsbalken? Waar heb je het over?’

Dat moet hij dus niet zo korzelig vragen.

‘Laat maar zitten, C. Ik tel de uren niet precies... We spreken af tot jij naar de bijeenkomst moet, dat is gauw genoeg.’

Hij had in het derde uur gevraagd hoeveel uren hij verbruikt, of liever geconsumeerd had. Nog 21 uur, zei ze toen en na zijn fantasie over een nacht met een wip beloofde ze een veel betere invulling. De gedachte of dat zo is, komt voortdurend terug. Hij hoort haar vragen of hij naar een motel wil rijden in wat C. een buitengebied noemt. Ze pikt hem daar op.

‘Mij oppikken, wat ben je van plan?’

‘Een picknick op een plek waar we met mijn auto naar toe rijden. Ik heb die

terrassen ook even gezien.'

'Ah, wandelkleding dus. En moet ik nog iets meenemen?'

'Nee hoor, ik heb een gevulde mand, en daar doe je het maar mee.'

Ze lacht onweerstaanbaar. Ze is aantrekkelijker naarmate hij haar beter leert kennen. En zijn gevoel voor haar is sinds het eerste moment in zijn kantoor alleen maar toegenomen. Als ze zo lacht, raakt hij van de wereld, terwijl na drie terrassen en een fietstocht die euforie toch voorbij moet zijn. Niks daarvan, ze raakt voortdurend andere snaren. Schoonheid is niet alles; hij is een keer in de ban geraakt van een vrouw in een rolstoel, ze had een aantrekkingskracht die hem verontrustte. Ze was interessant, opgewekt, geestig en hij vergat de rolstoel. Hij heeft geen actie voor vervolg ondernomen en waarom niet? Hij is toch teruggeschrokken voor de rolstoel, maar hij heeft nog lang het gevoel gehouden dat dit niet echt een drempel had hoeven zijn. S. krijgt ook een aantrekkelijkheid die haar schoonheid overstijgt.

Deel III Hoofdstuk 8

Het achtste uur: De picknick

Waarin C. doodsangsten uitstaat in de rit naar de picknickplaats. Hij schrikt als ze zegt dat vrijwel alle wereldproblemen terug te voeren zijn op te veel mensen. S. schrikt als hij voorstelt het diner te herhalen. Ze haalt hem over voor een etentje bij haar.

C. rijdt in een buitenlandse auto in een prijsklasse die alleen autoliefhebbers herkennen. Hij parkeert naast het motel en kijkt tevreden naar zijn auto met een waanzinnige motor en speciale voorzieningen waarmee hij overigens bedaard rijdt. In een auto voor een kwart of een vijfde van de prijs zou hij zich ook nog willen vertonen, maar iedereen mag zijn succes zien en dat slechts een kleine groep echt in de gaten heeft hoe bijzonder zijn auto is, hoort bij die ijdelheid. Zuinig met energie, geringe uitstoot, de aarde behouden voor je kleinkinderen, hij wil er aan meedoen, maar niet in de keuze van zijn auto. Een enorme truck met een vervaarlijke brom die nu het parkeerterrein naast het motel opkomt, straalt minder subtiel succes en geld uit, en is allesbehalve een toonbeeld van milieubewustheid. Een dorstige gigant, enorme banden om dure velgen onder een carrosserie in een camouflagekleur tussen grijs en groen in. Velen zouden hem een idioot vinden als ze de prijs van zijn auto hoorden, maar hier ziet hij iets totaal anders, buitenmodel en peperduur. Kijk nou eens, je hebt ijdele idioten zoals hij, maar er bestaan nog veel grotere idioten. En dan ziet hij haar zwaaien. Pet, jack en een vrolijke lach om zijn verbaasde gezicht. Wel allemachtig, wat een meid. Zijn auto valt in het niet, waar rijdt hij eigenlijk in? Waar maakt hij zich druk om? Hij is gewoon een bescheiden rijder. Wat een beest, en kijk, daar zitten de krassen van toen ze de pickup van de mannen bij het pompstation in elkaar drukte. Als ze uit het beest klimt, ziet hij een spijkerbroek, linnen schoenen met een dikke zool; lichte bergschoenen. Waar is de keurige jongedame van het zeilterras? Waar is de bohemienne die hem het groen ingelokt heeft? En waar is het meisje van het eerste uur? Van het eerste uur herinnert hij zich haar ogen, haar glinsterende haar, haar lach, haar deinende gang. En nu lacht ze weer, terwijl ze hem omhelst en zegt dat hij er perfect uit ziet voor een picknick. Hij voelt zich goed als hij

ziet hoe ze haar lippen waarderend spitst als ze zijn wagen taxeert. Hij heeft ook een pet op, een geblokt overhemd en een lichte zomerbroek uitgezocht en oude, gemakkelijke schoenen.

C. klimt in de pickup. Die is van binnen schoon, maar luxe ontbreekt. De stoelen zijn hard, maar de portieren sluiten op dezelfde zuigende toon als die van zijn limousine. De laadbak, waarin de mand klem is gezet met een balk en nog extra is vastgelijnd, is ook schoon. Hij ziet een touw, een rol van een schuimrubberen mat en een plunjezak liggen. Als ze het parkeerterrein afrijdt en onnodig extra gas geeft, gaat de motor van brommen en grommen over op brullen. C. voelt hoe wat mensen op het parkeerterrein kijken en een meisje achter het stuur in zo'n mannenbak zien. Ze glimlacht en doet alsof het normaal is dat hij naast haar zit. C. vindt het helemaal niet normaal, hij voelt zich lullig.

'Hé, hoe klinkt dat, C.? Hiiiiiiiiha.'

C. weet niet hoe hij het heeft, ze opent een klep en hij ziet een radio. Ze drukt op een knop, draait haar raam naar beneden en Country en Western vermengt zich met het geluid van de wagen. Rawhide zet in. Ze zingt mee en zonder na te denken valt hij in. Ze zingen een aantal nummers mee. Wat een meid.

'Heb je er geen moeilijkheden mee gekregen? Ik denk dat mannen je als een manwijf zien in dit ding en zich uitgedaagd voelen. Confrontaties gehad?'

'Ach... Nee ... Niet echt vervelend.'

'Hoe ben je aan dit monster gekomen?'

'Maatwerk, C. Via wat vragen bij garages ben ik bij een verkoper van bijzonder auto's beland.'

'Vertel, vertel.'

'De verkoper vindt het natuurlijk helemaal geen geschikte auto voor mij. Hij neemt mijn interesse eerst zelfs niet serieus, hij wil me een leuke cabriolet verkopen, een echte damesauto. In een grote bak krijg je problemen, meissie. Oudere kerel, ouderwets degelijk. In die damesauto krijg ik zeker geen problemen? Het duurt even voor hij doorheeft dat ik echt een monster zoek. De enorme auto die hij heeft staan, heeft een beul van een motor, precies wat ik zoek. Ik wil een carrosserie als van een tank, banden die niet leeglopen bij een klauwtje of kogeltje, portieren die zuchtend sluiten en

kogels moeten *overal* op afketsen. Bij 200 km per uur wil ik nog eens kunnen schakelen om racende idioten het nakijken te geven. En ik moet een andere auto kunnen rammen, waarbij mijn wagen hooguit een schrammetje oploopt. Ik gooi een portier hard dicht en zeg dat ik een zuigend geluid wil horen. Haha, je had hem moeten zien kijken. Meissie je bent hartstikke gek, weet je dat? Zelfs de president heeft niet zo'n auto. Prima man, vooral omdat hij eerst helemaal niet wil meewerken. Wat ik wil, is speciaal werk en het kan me niet schelen als dat in de papieren gaat lopen. Hij vraagt niet waarom ik een kogelvrije truck nodig heb. Ik zeg dat ik een serieuze klant ben, dat ik enige technische kennis heb en hem vertrouw. Die technische kennis valt erg mee, maar ik heb wel vrouwelijke intuïtie, haha. Ik stel een royale aanbetseling voor die hij weigert. Ik moet er mijn speciale glimlach tegenaan gooien, waar ik overigens zuinig mee ben, hoor, en ik benadruk nog eens dat ik hem *volledig* vertrouw en *hij* zeker de connecties heeft om dit klusje te klaren.'

C. schrikt op.

'Je hebt er je *speciale* glimlach tegenaan gegoooid? Een glimlach die altijd werkt? En waarmee je zuinig bent? Mijn lieve god en die arme man viel ervoor? Je bent een heks.'

S. glimlacht komisch lief naar C.

'Als een *baksteen*. En natuurlijk ben ik er zuinig mee. *Heel* zuinig zelfs.'

Haar toon is niet in overeenstemming met haar glimlach.

C. is verward, ze keek even of ze een grapje maakte, maar die blik is weg en haar stem klinkt serieus. Doodernstig doen over een onweerstaanbare glimlach vindt hij eng.

'Weet je waar *ik* op val, C.? Die handelaar in tweedehands auto's was een liefhebber, dat voelde ik. Geen sjacheraar, die alleen aan geld denkt, maar een vakman met een idee over de haalbaarheid van de opdracht. De aanbetseling had iedere knoeier over de streep getrokken, hij zwichtte er niet voor. Voor mij een bewijs dat ik aan een goed adres was.'

C. broemt wat, zijn gedachten zitten nog bij haar verleidingskunst.

'En de verbouwing is een belevenis op zich.'

Ze lacht bij de herinnering.

'De verkoper stuurt een bedrijf mijn pakket van eisen met het uitdrukkelijke

beding dat ik mee wil werken en mee wil denken. Het kost nog wat heen en weer gepraat om dat er door te krijgen, want de heren behandelen opdrachten met een ingespeeld team en een eigenwijze tante erbij vinden ze helemaal niks. Een videoconferentie doet wonderen.'

'Ja, ja, natuurlijk. Die lui zien een meid die haar onweerstaanbare glimlach inzet.'

'Was niet nodig.'

Haar stem klinkt zakelijk.

'Er komen vier monteurs, bevlogen jongens die het fantastisch vinden mijn wensen waar te maken. Ik wil vanuit de lucht onzichtbaar zijn. Alle elektronische snuffjes eruit en hij moet steviger zijn dan welke andere auto ook. Heerlijke tijd, aardige mannen. Allerlei trucjes geleerd om andere auto's van de weg te drukken, want hoewel de auto veel moet kunnen hebben is kracht het laatste wat ik wil inzetten.'

'Wat zet je dan eerst in?'

'Techniek.'

Ja, dat klinkt C. bekend in de oren. Snelheid die de tegenstander niet eens de gelegenheid geeft verrast te zijn en *zijn* kracht en energie omzetten in *haar* beslissende klap.

'Ook plezier gehad, we drinken aan het eind van de middag soms een biertje in het café aan de overkant. We wassen onze handen bij een kraantje en ik gooi wat water over mijn gezicht en droog mijn handen en mijn gezicht af met de smerige doek die er naast hangt. In het café gaat het gesprek ineens over indianen en oorlogskleuren en commando's die camouflagekleuren aanbrengen en van wie je alleen nog het wit van de ogen ziet. Nog voor ze lachen, begrijp ik dat er voor mij niets te lachen valt. Ik ren naar de plee en zie in de spiegel de zwarte vegen. De rotzakken hadden niets gezegd.'

C. moet lachen en vraagt wat ze zei toen ze terugkwam.

'Ik bestelde een rondje op mijn rekening en toen dat voor hen stond, zaten ze nog te lachen. Ze hadden de grap nodig om voor hun gevoel het evenwicht wat te herstellen. Ik stelde me weliswaar bescheiden op en als hun leerling, maar ik bleef hun opdrachtgever en was af en toe behoorlijk kritisch over hun voorstellen. Die kritiek pikten ze wel, maar toch. De verkoper hing overigens de volgende dag een schone doek naast het kraantje

en legde er zelfs extra doeken naast. Prima man.'

'Hoe lang heeft die verbouwing geduurd?'

'Bijna een week.'

'En hoe was de sfeer met de mannen? Bleven die van je af?'

'C. nou toch, dit is vermoeiend. Ja, ik heb ze alle vier gehad, iedere dag één, en de laatste dag alle vier tegelijk. Heerlijke tijd zei ik toch al? Aardige mannen, jong, bevlogen, goed in wat ze deden, slim, aantrekkelijk, vurig...'

S. legt haar hand op zijn bovenbeen en knijpt om haar woorden kracht bij te zetten.

'Jezus, S., hou op, ik kan hier echt niet tegen.'

Hij stelt de verkeerde vragen.

'Waarom had je dit bakbeest eigenlijk nodig?'

'De kosten gaan voor de baat uit. Ik wilde onder jouw radar de Stad binnenrijden. Mij zie je niet op een vliegveld, waar ze lichamelijk en geestelijk een röntgenfoto van me nemen. En waar ik in een mum van tijd in een dossier zit, dat op jouw bureau op het Ministerie van Rechtvaardigheid ligt. Daarom heb ik geen elektronica bij me of in de auto, behalve dan die ik gebruik voor contact met de thuisbasis en die jouw mensen niet kunnen traceren.'

'Wat je maar onder de radar noemt. Zo'n idiote bak valt toch op? Een meisje als jij in zo'n ding?'

'Jullie hebben me toch niet gevonden? Ik heb toch niet de aandacht getrokken? Je bent een echt stadsmens C., maar buiten de steden val ik heus niet op. Jij kunt in de Stad goede sier maken en meekomen met je buitenlandse laagvlieger, maar daarbuiten heeft hij geen enkel nut. In de Stad trouwens ook niet. Iedere plattelandster heeft een stevige auto en dit aangepaste monster is wat... Oké, wat groot, maar past wel in hun beeld. Je ziet ook weinig of geen politie in de lege gebieden waar ik doorheen reed. En ik moet bekennen dat ik zo'n bak gewoon leuk vind.'

C. verzinkt in gepeins. Wat een voorbereiding en op geld hebben ze niet gekeken. Nee, politie zie je daar niet rondrijden, dat is duur. Drones verkennen het gebied. Maar de grenspolitie moet de beelden dan wel bekijken. Allemaal niet waterdicht, dat blijkt wel. En wat een meid. De eerste uren zo vrouwelijk, terwijl ze niets bij zich lijkt te hebben wat alle

vrouwen altijd bij zich hebben, nog geen spiegeltje. En ze gebruikt geen make-up, ze draagt geen sieraden en ze vindt zo'n bak leuk. Deze fee is een kerel.

‘Je gebruikt helemaal geen make-up?’

‘Een meisje dat een auto als deze leuk vindt en make-up gebruikt?’

Ja, dat is waar, kerels gebruiken geen make-up. In ieder geval niet de kerels in zo'n bak.

‘Dat zegt me niks, het een sluit bij jou het ander niet uit.’

‘Nee, geen troep op mijn huid. Opmaak maakt oud, dat heb je alleen nodig als je wat te verbergen hebt.’

‘En geen enkel sieraad.’

‘Alleen als ik de aandacht wil afleiden. Bij jou hoef ik de aandacht niet af te leiden.’

Nee, dat is ook waar. Hij ziet alleen haar. Sieraden passen ook niet erg bij bergschoenen.

‘De politie heeft je vanuit de lucht niet gezien. We gebruiken drones.’

‘Ik weet niet of ze intensief gepatrouilleerd hebben, ik geloof het niet. En wie of wat zien ze dan? Een auto en niet eens steeds dezelfde. De open achterbak kan ik afsluiten met zeilen, dan heb ik een gewone vrachtwagen. De zeilen kunnen me volledig camoufleren als ik stil sta. Jouw surveillance vanuit de lucht ziet me dan niet. En als ze in een auto patrouilleren al helemaal niet. Binnen een afstand van een tiental meters rijden ze voorbij.’

‘Tsjonge.’

‘Maar misschien heb ik geluk gehad.’

Geluk is met de slimmen. Ineens hoort C. klassieke muziek en het valt hem nu pas op dat de auto vrijwel geen geluid maakt. Ze brulden toch toen ze wegreden? En de banden zou hij toch op zijn minst moeten horen. Hij heeft er niet meer aan gedacht.

‘Waar is de brul?’

‘Bij deze snelheid hoor je vrijwel niets en de cabine is zo gemaakt dat ik naar Mozart kan luisteren. Dit is de “Mussenmis” uit 1775. De mus is een klein vogeltje dat nestelt onder daken. Ook huismus genoemd; ik ben ook een huismus.’

C. knikt, moet je haar zien rijden, de huismus.

‘Waarom heet de mis “Mussenmis”?’

‘De instrumenten piepen als mussen bij bepaalde delen. Let maar op.’

C. weet niet waarom ze zegt dat zij een huismus is. Hij weet ook niet waar hij op moet letten, want hij heeft geen idee wat voor geluid mussen maken.

C. schrikt wakker als ze een bergweg inslaan die behoorlijk slingert en na enige tijd zo smal is dat hij hoopt dat de zware pickup niet wegglijdt. Hij kan zich niet meer inhouden.

‘Ken je deze weg?’

Hij weet dat hij naar de bekende weg vraagt, natuurlijk is ze hier nooit eerder geweest. Wanneer zou dat moeten zijn? Hij hoopt dat hij niet te benauwd klinkt.

‘Ik heb een kaart, we rijden naar onze picknickplek. We zijn er bijna.’

Bij een bocht komt een auto hen tegemoet, ook een pickup. C. herademt. De tegenligger betekent dat iemand van boven is gekomen en waarschijnlijk vaker deze dodenweg heeft gereden. S. stopt en stapt uit, de man van de andere pickup ook. Ze begroeten elkaar alsof ze oude bekenden zijn.

C. stapte ook uit en hoort de man zeggen dat hogerop de weg iets breder is, maar wel ruwer, met kuilen en losse stenen. Als hij achteruit gaat naar een lichte inham in de rotswand kunnen zij passeren.

‘Prima karretje.’

“Karretje”, denkt C., “*karretje*”. Hij had gelachen als hij zich wat meer op zijn gemak had gevoeld. De man steekt zijn hand uit en S. bedankt hem, C. schudt ook de eeltige hand. Het is gewoon een hand bij een afscheid, maar voor C. is het een ritueel voor ze iets gaan ondernemen waar hun leven van afhangt. Hij voelde zich al niet op zijn gemak, nu krijgt hij het echt benauwd. Waar zijn ze aan begonnen? Weet die meid wat ze doet? Ik heb genoeg terrassen gezien had ze gezegd toen ze de picknick voorstelde. Hij denkt terug aan die prettige veilige terrassen. Het eerste had hij uitgezocht. Een terras van een restaurant in een park. Het tweede was haar keus in een opgeknapte buurt met het “nieuwe groen” en hij had de derde keer de buurt nog een keer willen verkennen, waarna ze op de binnenplaats van een voormalige fabriek hadden gezeten. Dat had ze geen echte keus gevonden,

dus was hij weer aan de beurt. Hij had meteen van de gelegenheid gebruik gemaakt om een terras in een van de duurste wijken te kiezen, het zeilrestaurant aan het water. In het groen paste hij niet, zelfs niet als hij in de wandelkleding gelopen had die hij nu aan heeft. Nu zit hij op een bergweg en hij past weer niet. Zij past overal en altijd en ze lijkt allerm minst bang. Dat stelt hem niet gerust, hij is wel bang.

De man zet zijn pickup tegen de bergwand, maar de ruimte ernaast is akelig smal. Waarom zou hij in haar “prima karretje” stappen? Hij ziet hen al de peilloze diepte in glijden. Dat ding is veel te groot en te zwaar. Rij zelf maar, ik klim wel in je bakbeest als je de pickup gepasseerd bent. Hij durft niet, dit wordt zijn dood. Of de peilloze afgrond of een hartverlamming. Ze wacht, de man wacht, hij moet instappen. Hij is misselijk en kan zijn angst niet verbergen. Ze kijkt niet naar hem als hij naast haar gaat zitten. Hij moet spierwit zijn. Bij het passeren lacht de man, steekt zijn hand op en S. ook. C. sterft duizend doden, de wielen van de zware wagen rijden half over de rand, tenminste dat moet wel, het kan niet anders. Hij kijkt strak naar de weg, die iets verder breder is; zijn maag krimpt samen. Waarom zit hij hier? Voelt hij een wiel wegzakken? Of verbeeldt hij zich dat?

‘De man zei dat de weg verder betrouwbaar is.’

Hij hoort haar van ver. Die man kan zoveel zeggen. Die staat veilig tegen de rotswand. Waarom passeerde *hij* niet? Hij komt van boven, rijdt bergafwaarts en zijn pickup is lichter en minder groot. Er was alleen geen inham in de rotswand aan hun kant. S. kijkt gespannen, geeft beheerst extra gas en ineens rijden ze veilig op een bredere weg. Voor de kuilen en de losse brokken steen is het beest gemaakt. Hij is ontzettend blij en tegelijkertijd voelt hij een ontstemming opkomen, omdat ze hem in een situatie heeft gebracht, waarin hij zijn angst niet kon verbergen. Dit is niet leuk picknicken. Hij moet zich inhouden, een kwaad woord en het is duidelijk wat voor een angsthaas naast haar zit.

‘Ben ik erg grijs?’

Hij probeert het leuk te zeggen.

‘Helaas niet, het zou je geweldig staan. En het spijt me als je in angst hebt gezeten. Aan jouw kant zie je zaken anders dan vanaf mijn positie.’

Ze kijkt hem niet aan.

‘Bovendien voel jij je machteloos. Ik kon je tijdens het passeren niet geruststellen.’

‘Ik heb hem echt geknepen. Wat vind je daarvan?’

Ze legt haar hand op zijn been.

‘Doodnormaal, *doodnormaal*. Beter dan dat je helemaal niet bang was geweest. Alleen idioten doen gevaarlijke dingen zonder angst.’

Over idioten gesproken.

‘Jij had totaal geen angst, is dat dan niet idioot?’

‘Ik heb de route verkend, ik was meer voorbereid dan jij.’

‘Dus je hebt de route voorbereid?’

Dat heeft ze net gezegd.

‘Ik bedoel, had je toen ook tegenliggers?’

‘Nee, de eerste keer niet.’

Grenst haar koelbloedigheid niet aan idiotie?

‘Dus de situatie was voor jou ook nieuw. Had je geen enkele...?’

‘Ja, de situatie was voor mij ook nieuw. Maar het inschatten van gevaar is een belangrijk deel van mijn werk. De “beek” was ik niet overgekomen bijvoorbeeld. Op die plek in ieder geval niet. En daarna het gevaar dat jouw surveillance mij ontdekt. Ik moest op mijn camouflage vertrouwen. Ook een nieuwe situatie.’

Zij oogt fit. C. hoeft niets te verbergen.

‘Ik ben gesloopt.’

Ze glimlacht niet om zijn opmerking. Ze begrijpt zijn vermoedheid.

‘Spannende situaties vreten energie, ook als alles goed verloopt.’

C. is naast opgelucht, ineens moe. Hij denkt aan al die afgebrande mannen in haar kielzog, slachtoffers in spannende situaties die weliswaar voor haar goed zijn afgelopen, maar een normaal mens slopen.

‘Hoe blijf jij fit? Hoe... Waar haal je de energie vandaan? Mij kun je opvegen.’

‘Discipline, oefening, concentratie... Hele ouderwetse zaken.’

‘Oh ja, een ouderwets meisje.’

S. glimlacht.

De auto klimt gestaag, bomen verdwijnen waarvoor laag struikgewas in de plaats komt dat hoger ook verdwijnt en ze zien ten slotte voornamelijk kale rots. Het uitzicht is weids, zeg maar adembenemend denkt C. De weg blijft gelukkig breed en ze stopt op een plateau. C. stapt uit, de zon staat boven hem, en hij voelt de warmte van de stenen. De temperatuur is aangenaam op deze hoogte. Hij ziet een grijsgroen dal en op een afstand waarvan hij geen idee heeft hoe ver dat is een blauwgrijze bergketen. Ineens ziet hij een mededelingenbord en een kist. De mededelingen op het bord zijn onleesbaar. Hij opent de kist en hij ziet overlevingsmateriaal: een fles drank nota bene, maar vrijwel leeg, een deken en wat dozen.

S. staat in de achterbak, ze heeft de rol schuimrubber en de plunjezak op de grond gegooid. Ze heeft haar jack uitgedaan en kijkt naar hem met de picknickmand voor zich op de rand van de achterbak. C. loopt naar haar toe en ze geeft hem de mand aan, terwijl ze vraagt of hij hem goed vast heeft. De mand is zwaarder dan hij verwachtte. Ze springt op de grond, pakt de rol en de plunjezak en loopt naar een groot rotsblok. Ze ontrolt de schuimrubber mat en haalt uit de plunjezak een deken en een geblokt tafellaken. Ze geeft hem een uiteinde van de deken en samen leggen ze die over de mat en daaroverheen het picknicklaken. Ze zet er de mand op.

Ze kijkt hem aan en spreidt haar armen. C. voelt een intimiteit die helemaal door hem heentrekt. Het picknickkleed recht trekken was een voorbereiding voor iets meer dan alleen een hapje en een slokje. De stilte, het uitzicht, verscholen achter een enorm rotsblok. Hij loopt op haar toe, ze slaat haar armen om hem heen en legt haar hoofd op zijn schouder. Dit kan ze hem niet aandoen, gaat er door hem heen, hij voelt haar borsten, de geur van haar haar, haar handen op zijn rug. Ze maakt zich van hem los en het voelt als pijnlijk. Mijn god, geen wonder dat die jongens gaan slaan.

‘Niet met je schoenen op de tafel.’

Hij schrikt, want hij was van plan over het kleed naar de mand te lopen. Ze is op de rand gaan zitten en doet haar schoenen en sokken uit en gaat achterover liggen, steunend op haar ellebogen. Ze steekt haar voeten naar voren. Die voeten waar hij zo weg van was op het groene terras.

‘Wil je aan de pijpen trekken? En wees niet bang, ik ga me niet uitkleden.’

Nee, daar is hij echt bang voor.

‘Wat jammer, daar had ik eigenlijk op gerekend.’

C. trekt aan haar broek en gooit die naar haar toe. Hij ziet haar slanke benen, licht gebruind en wat hij voor een zwembroekje houdt. Ze negeert de broek en komt op handen voeten naar hem toe. Ze vleit zich weer tegen hem aan.

‘Dit kan ik je bijna niet aandoen, ik weet het. Toch doe ik het – ze kust hem op zijn wang – want met jou kan het, heerlijk.’

Met hun rug tegen de rots kijken ze zwijgend naar de vallei.

Hij moet iets zeggen, zijn gedachten van haar lichaam afleiden.

‘Daar moet ergens de Stad liggen.’

S. kijkt niet in de aangeduide richting.

‘Die ligt daar zeker, die grijze laag is vervuilde lucht.’

‘Ja, misschien. Zou meer groen helpen?’

S. strijkt met haar hand over zijn borst, hij voelt zich geweldig.

‘Minder mensen.’

‘Minder mensen, S.? Vergrijzing en krimp vinden economen een urgent probleem.’

‘Kom C., we rollen de planeet af. De plaatselijke krimp houdt de groei in andere landen niet tegen. We hebben bijna drie keer het aantal mensen dat de aarde kan dragen. Als ze allemaal naar ons welvaartsniveau blijven streven is er onvoldoende voedsel en grondstoffen, alle optimistische technische vondsten en verbeteringen ten spijt.’

‘Heb je het over overbevolking? Ik zie alleen maar een groot leeg landschap. Meer leegte en ruimte dan me lief is.’

S. klopt even op zijn borst.

‘Je weet beter, C., het gaat niet om het aantal mensen in een bepaald gebied. Hoeveel mensen kan de aarde dragen? Minder dan de helft die we nu hebben. Bij overbevolking gaat het om gebieden waar de leefbaarheid onaangenaam is.’

‘De leefbaarheid in mijn Stad is heel aangenaam... Over het algemeen.’

S. trekt aan zijn shirt om haar woorden kracht bij te zetten.

‘Jij, wij, de ontwikkelde wereld, sleuren overal voedsel en grondstoffen vandaan.’

‘Dat heet handel drijven.’

‘We tasten het milieu aan en belasten de wereld met afval. De leefbaarheid

van veel mensen zakt onder een niveau, dat we voor ons zelf niet acceptabel vinden.’

C. bromt.

‘En tekenen van overbevolking als migranten, sociale onrust en een burgeroorlog kun je nog een tijd buiten je deur houden C, maar de gevolgen van de veranderingen van het klimaat niet.’

C. hoort problemen die hij niet aankan. “Te veel mensen”, ja vast wel. Maar wat kan hij eraan doen? En hij heeft al genoeg te stellen met problemen die hij wel wil aanpakken. Het gaat nog niet eens direct om onvoldoende voedsel bij het “te veel aan mensen”, maar om de praktijk van de haperende verdeling. Miljarden mensen hebben genoeg, maar miljarden te eenzijdig voedsel en miljarden hebben te weinig. Hij soest weg en merkt half hoe ze opstaat en uit de plunjezak een extra deken haalt dat ze opvouwt voor als kussen onder hun hoofden. Ze duwt hem achterover en ze gaat tegen hem aanliggen. C. wil dat dit moment eeuwig is, dat de tijd stilstaat. De vallei, de bergen in de verte, haar tegen zich aan te voelen, de warmte...

Als hij zijn ogen opslaat, ziet hij op het geblokte kleed, bordjes, kommetjes, bestek, glazen, servetten, broodjes, een bak met een salade en een fles wijn in een manchet.

‘Hoe laat is het? Ik heb geslapen.’

Hij voelt een hevige teleurstelling, hoe lang heeft hij geslapen? Hoe heerlijk had het kunnen zijn en hij sliep?’

S. glimlacht.

‘Een verkwikkend tukje. Kijk naar de zon, dan zie je dat het nog vroeg is.

Wil je witte wijn? Is gekoeld.’

Alles perfect.

‘Dat ligt er aan wat we verder eten, bij vlees graag de rode, bij...’

Hij bedoelt het als grap, meespelen met haar perfecte act. Ze speelt zonder een krimp te geven mee. Ze duikt naar de mand en terwijl hij haar benen, billen, en slanke lijf ziet denkt hij “met jou kan het”. Dat betekent dat knuffelen met hem kan. Hij is van een potentiële verkrachter ineens ongevaarlijk. Eigenlijk een dubieus compliment. Hij ziet een brander staan en van de zijkant van de mand maakt ze een kleine koekenpan los.

‘Vis of vis?’

‘Vis.’

Ze komt bij hem zitten met twee glazen en de fles. Ze houdt haar glas afwachtend omhoog. Zit hij alweer te pitten? Hij laat zich altijd bedienen, maar dit is nu duidelijk zijn taak. Zijn manieren zijn behoorlijk weggezakt. Nee, niet zijn manieren, zijn houding tegenover vrouwen realiseert hij zich. Hij laat zich altijd verwennen. De fles heeft gelukkig een schroefdop, en hij schenkt in.

‘Geweldige picknick.’

‘Proost. Ik bak de visjes, zo klaar. Als ik langer wacht ben ik zo loom door de wijn dat ik geen puf meer heb. Schep vast wat sla in de kommetjes. En zet het brood binnen handbereik.’

Hij leunt tegen de warme rots en ziet haar bedrijvigheid, vaardig en zonder aarzelen. Ze concentreert zich op het bakken van de vis en is hem vergeten. Ze veegt af en toe haar handen af aan een doek met hetzelfde patroon als het kleed. C. is gelukkig, een schrijnend geluk, een geluk met een verlangen, een hoop op meer geluk? Kan het gevoel van geluk zoals hij nu voelt toenemen? Heb je kleiner en groter geluk? De hevige angst die hij onderweg even voelde, versterkt zijn gevoel nu. Hij denkt eraan terug als een mooi avontuur, een overwinning op zichzelf dat hij ingestapt is.

‘C. wakker worden, de vis is klaar, borden graag. En hier is water voor je handen.’

Hij gooit water over zijn handen uit een fles en droogt ze met de doek ernaast af. Hij pakt de borden, en ze schuift op ieder bord twee goudbruine visjes.

‘Je kunt alles eten, kop, de krokante huid, de graten. Ik heb voor je gekozen, ik hou van een krokante huid.’

C. houdt van waar zij van houdt. Oké, wat nu? Daar zit hij met op zijn bord twee visjes. Hij kijkt wat zij doet. Ze pakt er een en hapt. De kop, wat is dit nu weer? C. weet niet wat hij ziet. Hij ziet vrouwen aan een diner voorzichtig minuscule hapjes nemen en heel bezorgd met hun visbestek naar een graatje in een stukje visfilet zoeken. Waar geen graatje in zit. Dat vond hij ergerlijk, maar dit is het andere uiterste. Wat vet loopt langs haar kin, met een servet vangt ze de druppel op. Ze lacht met haar ogen, terwijl ze

kauwt, een broodje pakt en een stuk afbreekt.

‘Proef eens even, je hand is het beste visbestek.’

C. valt aan en hij denkt geen wonder dat je vroeger moest vechten. Hij zou die visjes aan de kant willen smijten en een duik naar haar willen nemen. Misschien had hij dat wel gedaan als hij twintig jaar jonger was geweest. Ze praat over visbestanden, over gerechten die het beste smaken als je ze met de hand eet, over haar keus voor de picknick. Hij denkt aan zijn jeugd en hoe zijn mensen ook bepaalde gerechten met de hand eten. Hij heeft trek, spannende momenten vreten energie. Ze klinken, hou je in, verziekt de middag niet door te veel te drinken en te ver willen gaan. Zoals ze daar zit met haar bord op haar gekruiste benen, etend met haar handen en af en toe haar glas heffend in een teken van genieten, kan je geluk toch niet groter zijn? Of als ze hem liet begaan, zou vrijen dan zijn geluk verhogen? Zeker, maar daarna? Dan zou hij dat bij volgende afspraken weer willen. Hij voelt zich vreemd. In een impuls zet hij zijn bord weg, pakt het bord uit haar hand en omhelst haar. Ze beantwoordt zijn omhelzing. Zijn ogen branden, Jezus, wat een ellende, hij wil niet dat ze dat ziet. Hij houdt haar even vast, niet te lang, ze begrijpt waarom. Hij laat haar los, pakt een servet, bet zijn ogen. Sentimentele ouwe lul. Nee, dat zegt hij niet.

‘De wind.’

Ze glimlacht.

Ze kijken naar de vallei en de bergen, terwijl ze tegen hem aanligt. Ze zwijgen en hij is in slaap gevallen en misschien zij ook. Als C. wakker schrikt, richt ze zich op en glimlacht.

‘We hebben onze wandeltijd verslapen, C. Je bent gered door de gong. Tijd voor koffie. Jij mag er “een bruintje” bij, ik niet, ik moet nog rijden.’

Ze staat op, haalt een hand door zijn haar.

‘Je hebt alles al opgeruimd.’

‘Ja, het is jouw dag.’

Ze maakt Arabische koffie in een klein kannetje waarin ze de koffie enkele keren laat opkomen. Voorzichtig schenkt ze de koffie in twee kleine kopjes. Ze geeft er Turkish delight bij en voor C. een glas cognac, het “bruintje”. De fles zet ze in de kist.

‘Voor de volgende bezoekers?’

‘Ja, en nog wat blikjes en potjes.’

Ze kruipt nog even tegen hem aan en ze kijken hoe de vallei van kleur verandert in de vroege avondzon.

S. wil met het laatste licht terug rijden, C. vindt dat prima en als ze bij het motel komen is het donker. Het schijnsel van de neonlichten kleurt hun gezichten. Hij lacht.

‘Ik zie nu pas hoe bruin we zijn.’

Ze glimlacht.

‘Je ziet er steeds jonger uit.’

C. lacht gevlaid.

‘Zullen we het diner nog... Ik wil graag een herkansing. Ik zal niet doordrammen over mijn beleid, niet te veel drinken en Kleine H. zal ons niet storen.’

S. schrikt, ze had zelf eerder met een voorstel voor een nieuwe ontmoeting moeten komen. Een tweede diner past niet in haar plan. Ze is na het diner bezorgd over Ron, die heeft ontdekt dat ze met C. omgaat, omdat ze “de bende” heeft gevraagd de foto’s bij de fotograaf op te halen. Ze moet er niet aan denken dat hij de foto’s bekeken heeft. Dat hebben ze natuurlijk wel. Tijdens hun samenwerking had ze zijn avances vriendelijk afgewimpeld. Hij had altijd succes gehad bij meisjes en kon moeilijk accepteren dat ze hem afwees. Hij had zich tegenover haar nogal overdreven negatief over C. uitgelaten. Naar het idee van S. meer om haar te plezieren dan dat hij het meende. Nu Ron ontdekt heeft dat ze met C. uitgaat, is ze bang dat hij zijn frustratie op C. projecteert. De jaloerse jongeling heeft de foto’s bekeken, en ze vreest voor een aanslag op C. Ze is ervan overtuigd geraakt dat Ron iets beraamd. Dus moet ze een tijd en plaats zien te regelen waarop hij zeker wil toeslaan. De beste plaats is bij haar. Ze kan de jongens in de buurt vragen haar appartement in de gaten te houden. Die kunnen Zad waarschuwen, die zeker meewerkt. Als ze op tijd weet dat Ron er aankomt, heeft hij geen schijn van kans.

‘Ach, C., dat werkt niet. De herinnering...’

C. is teleurgesteld. S. wil geen discussie, het is laat en de geweldige dag

moet goed eindigen. Ze kust C. vluchtig.

‘We den het bij mij. Een intiem etentje. Neem niets mee, ik hoef geen vrijer aan de deur met een bos bloemen. Het etentje is trouwens heel eenvoudig en dat vind ik wel zo prettig. Een flesje wijn, kaarsje en ook gegarandeerd geen Kleine H. En laat je vlinderstrik maar thuis, het mag wel iets minder formeel. En oh ja, intiem bij mij, betekent drie of meer personen.’

Ze lacht. C. moet ook lachen.

‘En onze picknick? Hoe noem je die dan?’

‘Was op het randje C., maar gelukkig ver van de wereld. Nu kom je bij mij en samen alleen geeft praatjes. En je weet: ik ben een ouderwets meisje.’

Ze glimlacht lief en loopt naar haar truck.

In haar appartement roept Suzanne Arnold op. Na de witte wijn tijdens de picknick ziet ze af van drank. Op de muur verschijnt Arnold.

‘Suusje.’

‘Arnoldje.’

‘Spannend weggetje Suusje, hoe hield je passagier zich?’

‘Heel goed, ondanks de doodsangst die hij uitstond. Je hebt ons gezien?’

‘Suusje, ik ben geen voyeur, dus na het passeren van de pickup meende ik je niet meer te hoeven volgen.’

‘Je bent een heer, Arnoldje, ik heb me overigens gedragen alsof je meekeek.’

‘Ondanks dat had ik toch in zijn plaats willen zijn.’

‘Arnoldje, niet te grappig.’

‘Suusje, ik vind het echt lief dat je me even oproept na de picknick. Je bent overigens ook erg lief voor hem.’

‘Zaken, Arnoldje, zaken. Ik heb beloofd dat wat ik lever beter is dan de wip die hij eigenlijk wil.’

‘En vindt hij dat ook, denk je?’

‘Ik weet het zeker. En... Eh... Arnold, hij komt bij mij eten. Het zal gezellig zijn...’

‘Zaken, Suus, ik begrijp het. Suusje... Ik mis je een beetje.’

‘Arnoldje, wat heerlijk, ik jou ook... Een beetje.’

‘Suusje, kusje.’

‘Arnoldje, hmmm.’

Deel III Hoofdstuk 9

Het negende uur: Het etentje

Waarin C. weer een totaal andere S. ziet, een keukenprinses die met haar burens omgaat alsof ze die al jaren kent. Hij is verrast door de maatschappelijke betrokkenheid van “de oudjes”.

C. arriveert bij haar appartement met bloemen en chocola. Een buurvrouw ziet hem toevallig, evenals een buurman. Erg toevallig. In de buurman herkent C. na enig nadenken de gedistingeerde oudere man die de leiding had bij het clubje en die S. begeleidde bij de ondertekening. Hij herkent hem niet direct, want de buurman ziet er een stuk huiselijker uit dan bij het ritueel waarbij hij keurig in het pak zat. C. herinnert zich zijn respectabel voorkomen en zijn minimale conversatie wekte de indruk van iemand die gewend was dat een half woord van hem voor zijn ondergeschikten genoeg was. Hij speelde dat goed. De buurman herkent C. direct.

‘Goedenavond en tot zo.’

Ze knikken en maken beiden zelfs een lichte buiging.

De deur is tijdens het kleine oponthoud met de buurman open gegaan en als C. de kleine hal betreedt, wacht S. hem stralend op. Met een schort voor en haar haren die gegroeid zijn losjes opgestoken. Ze houdt haar handen opzij om geen vlekken op zijn pak te maken, niet nodig, hij zou de vlekken koesteren. Ze omhelst hem en pakt zijn bloemen en chocola aan. Ze steekt haar neus in de bloemen die niet ruiken.

‘Prachtig, heerlijk, en chocola voor bij de koffie. Oh, en laat de deur maar open. De burens komen zo.’

De hal is leeg en de kamer is ruim. Een wand van haar woonkamer is de keuken. Een lange tafel, vier stoelen, een kleed en enkele kussens blijkbaar bedoeld als zithoek in de verder kale ruimte, witte muren, een balkon en een uitzicht op andere appartementen. De keuken is in vol bedrijf. C. ziet pannen, schaaltjes, groenten, ingrediënten, enkele snijplanken. Ze hangt haar schort op en terwijl ze de bloemen op het aanrecht legt, wijst ze op een geopende fles lichtrode wijn in een koeler met vier glazen er naast.

‘Schenk jij in?’

C. schenkt een mousserende wijn in en ze klinken.

‘Ik heb je burens gezien. En de buurman blijkt een bekende. We hebben opnieuw kennis gemaakt en hij komt zo.’

Ze glimlacht.

‘Ja, met de buurvrouw. Wat je in de keuken ziet zijn haar voorbereidingen. Geweldige mensen. Ik heb als tijdelijke buur ingebroken in hun levens en hun relatie weer hersteld.’

‘Oh?’

‘Je hoort het nog wel.’

De gedachten van C. gaan terug naar het diner. Gegarandeerd geen onderbreking door Kleine H. had S. gezegd.

‘En geen Kleine H. die even langs komt? Hij heeft overal zijn mensen.’

‘Geen Kleine H. of wie dan ook kan mij hier ongezien benaderen.’

C. gelooft dat graag, hij heeft geen mensen gezien, maar voelde zich toch bekeken.

‘Overigens, heeft ie nog wraak genomen?’

‘Natuurlijk.’

C. voelt een koude rilling. Hij vraagt naar iets waarvoor hij bang was, maar verdrongen heeft en ze zegt nonchalant “natuurlijk”. Als Kleine H. wraak neemt, kom je daar niet zonder kleerscheuren vanaf en sta je niet gezellig te praten met een glaasje voor de aanvang van een etentje. Dan lig je in een ziekenhuis te herstellen, als hij je dat tenminste nog gunt. Wanneer is het gebeurd? In die paar dagen respijt voor hij met haar durfde fietsen? Of even voor of na een uur met hem? Zijn hand beeft en hij zet zijn glas haastig neer. Een vrolijk hallo kondigt de komst van de burens aan. De begroeting in de hal is maar net voldoende voor C. om wat bij te komen. S. stelt C. aan de buurvrouw voor, de heren kennen elkaar. C. gaat bedrijvig doen om zijn akelige gevoel te verdringen.

‘Ik zal nog maar eens inschenken.’

S. en de buurvrouw die het heft in handen neemt, zetten wat schaaltjes op tafel, warme ciabatta met ernaast een pittig mengsel van tomaat, ansjovis en wat groens, een bakje met olie om brood in te dopen, olijfsjes. Ze zitten tegenover elkaar aan de lange tafel.

‘Ik sta iedere keer versteld over je nieuwe kanten, nu zie ik weer een keukenprinses.’

C. spreekt zijn oprechte bewondering uit. Dat ze Kleine H. de baas is gebleven, is al moeilijk voorstelbaar, maar de combinatie met deze huiselijke bezigheden, is volkomen onvoorstelbaar. De buurman en buurvrouw vallen hem bij over haar bijzondere kanten en vaardigheden en hoe hun leven opgefleurd is. C. ziet S. naar hem glimlachen, een stil “wat heb ik je gezegd?” S. onderbreekt de buurvrouw in haar lofprijzingen. ‘Veel te veel eer, de buurvrouw is de keukenprinses, alles wat je ziet, komt trouwens uit haar keuken. Als je morgen kijkt, is mijn keuken leeg, bijna alle potten en pannen en de machine, waarin we de pesto gemaakt hebben, zijn dan weg.’

S. heft haar glas.

‘Op de buurvrouw.’

C. is bang dat het hele etentje hem in een roes voorbijgaat, door de wijn, de kaarsen, haar ogen, haar glimlach. Hij moet zich dwingen niet te veel naar haar borsten te staren. Ze is weer anders bij het kaarslicht en hij voelt zich verward. Haar gepraat over de kleine winkeltjes waar ze de boodschappen voor de maaltijd heeft gehaald, aanbevolen door de buurvrouw en “de bende”, zoals ze haar jongens noemt, past helemaal niet bij haar. Die jongens zouden hun leven voor haar geven, geen wonder. De buurvrouw en buurman vertellen iets over de wijk en andere delen van de stad die ze mooi of goed of beide vinden. C. kent die stadsdelen niet en heeft geen behoefte te vertellen dat hij blij is er niet te hoeven komen. Hij heeft genoeg met S. gezien, die af en toe haar glas heft en hij weet niet zeker of ze tussendoor wil toosten of dat ze wil onderstrepen wat iemand vertelt. De burenspringen van het ene op het andere onderwerp en zagen behoorlijk van dik hout planken. C. raakt opmerkzaam, want de wijn maakt de tongen interessant los. De burens, - “de oudjes” - denkt C., hoewel ze niet eens veel met hem in leeftijd schelen, maar toch is dat het woord dat steeds bij hem opkomt, misschien om eigen oud of ouder zijn wat af te houden, voelen zich geleidelijk minder veilig. Ze vinden hun buurt achteruitgaan. De buurt vergrijsst, de slimme kinderen vertrekken, de minder slimme kinderen blijven achter. De achterblijvers boezemen de burens weinig vertrouwen in. C. oppert dat extra geld naar de scholen het niveau kan redden. De burens

vinden dat de achtergebleven kinderen ander onderwijs moeten krijgen; meer geld naar dezelfde scholen gooien om het niveau te verbeteren vinden ze dom beleid. Die kinderen moeten andere vaardigheden leren, maar de ouders verzetten zich hier met hand en tand tegen. Een strijd die de kinderen niet gelukkig maakt en alleen maar het niveau van het onderwijs naar beneden haalt. Dat is overigens niet nieuw. De scholen stellen hun eisen voortdurend naar beneden bij, een bevestiging van hun stelling. Er volgt een discussie hoe lang dit al niet aan de gang is. Het niveau zou al ver onder nul moeten zitten, zegt de buurman. De buurman doet het woord en de buurvrouw knikt instemmend. Nu stoot ze hem lachend aan.

‘Hou je een beetje in, hoe meer wijn in de man, hoe lager het peil.’

De buurman kijkt verontschuldigend,

‘Maar ik ben het deze keer wel met je eens.’

S. staat op en haalt een nieuwe fles en C. luistert verbaasd. De Secretaris zou een toeval krijgen als hij dit hoort en de jongen is er al zo beroerd aan toe. Hij moet wel blijven luisteren. De buurman vat weer moed.

‘De achterblijvers trouwen onderling en krijgen te vroeg te veel kinderen. Vind je het gek dat ze achterblijven? En de jonge ouders voeden hun koters niet op, want ze zijn zelf nooit opgevoed. Minder slim en geen discipline, daar is geen kruid tegen gewassen. Geld naar hen toegooien, heeft daarom weinig zin, is niet meer dan hen onderhouden op het laagste niveau, terwijl de politici blijven volhouden dat ze zich op basis van deze mooie regelingen tot een elite kunnen opwerken. Dat is hypocriet, ze weten dat het niet lukt. Maar ik geef toe, het is geen eenvoudige probleem om deze achterban hun beperkingen te vertellen. En oplossingen zijn nog minder eenvoudig. Geld afpakken heeft waarschijnlijk ook weinig zin en als politici het proberen en hun nek uitsteken, zal de pers er op inspringen en ben je je politieke leven niet zeker. Als het bovendien om gekleurde mensen gaat, kunnen die politici beter meteen naar een andere baan uitkijken, want dan zijn het racisten en iedere verdediging verergert hun zaak.’

S. heft haar glas. De buurvrouw valt de buurman bij.

‘Je praat toch nog redelijk na al de wijn.’

Ze moeten allemaal lachen. De buurman en buurvrouw hebben elkaar weer helemaal gevonden, denkt C. Hij is overdonderd door het betoog van de

buurman. S. heft haar glas, dat lijkt hem een teken van instemming. En het verbaast C. ook dat ze zulke politieke onderwerpen aansnijden. De buurvrouw vult de buurman aan.

‘Dat geld alleen niet helpt en zelfs initiatieven doodt, verlamd werkt, daar ben ik het mee eens. En tijdelijke verbeteringen blijken geen blijvende resultaten op te leveren. Experimenten met kinderen die vanuit een arme thuissituatie in een omgeving komen waar ze een goede scholing krijgen, hebben geen blijvende vruchten afgeworpen. Cognitief veranderde er na enige tijd weinig of niets.’

C. haalt diep adem om zich in te houden en om te ontzuchten. Die buurvrouw praat alsof ze uit een tijdschriftartikel voorleest. Die “oudjes” zijn behoorlijk bij de tijd. De buurman slaat met zijn hand op tafel, ze schrikken op.

‘De hele 20^e eeuw heeft onderwijs voor iedereen niet opgeleverd wat we hoopten. Iedereen goed opgeleid, iedereen een baan die voldoende oplevert om een goed leven te leiden. En wat zien we? Een groeiende ongelijkheid door de genadeloze zeef van het onderwijs. En zoals we al zeiden de slimmen trouwen met...’

De buurvrouw onderbreekt hem.

‘Ja daar heb je ons al uitvoerig mee verveeld. Ik wil even onder de aandacht brengen, dat mensen anderen nodig hebben. Extra geld in een moeilijke situatie helpt niet, hulp en aandacht zou er moeten zijn, maar dat is niet goed te regelen. Het idee dat mensen zich – ook met meer middelen - aan hun haren omhoog kunnen trekken, is niet waar. Kijk maar naar ons aan tafel, wij zijn enorm geholpen, wat zeg ik, gered door zo’n doortastende jonge buurvrouw...’

Ze heffen allen instemmend roepend het glas naar S. die het compliment lachend in ontvangst neemt.

‘Maar de meesten hebben dat geluk niet, integendeel, ze krijgen tegenslag op tegenslag.’

Het duizelt C. Weer een college, die preken van S. zijn er niets bij. Praten die lui altijd zo? Hij gelooft zijn oren niet, het duizelt hem, maar niet alleen door de wijn. De buurvrouw merkt op de C. stil is en “de oudjes” kijken verwachtingsvol naar hem. C. kijkt hulpzoekend naar S. Zij glimlacht

bevestigend, nipt van haar glas, en kijkt uitnodigend. C. voert aan dat scholen met een achterstand na wat betere faciliteiten, en meer leraren, wel betere resultaten boekten. Dus geld had wel degelijk zin. De buurman en buurvrouw zijn niet onder de indruk.

‘Beste man, de verbeteringen zijn kortstondig, de harde werkelijkheid haalt de theorie van het geld onderuit. En de theorie gaat niet alleen op voor het onderwijs, maar is merkbaar in de hele maatschappij.’

De buurman en buurvrouw praten om beurten. De achteruitgang geldt na een eeuw voor de hele maatschappij, wel ja. We zakken allemaal af. Nou, S. is dan zeker de uitzondering op die trend. Of de uitzondering die de regel bevestigt?

‘Je ziet de problemen om je heen. De overheid gaat uit van mensen die slim zijn. Ambtenaren sturen mensen ingewikkelde papieren die ze niet begrijpen. Overigens weten die ambtenaren ook maar half waar ze mee bezig zijn en sturen ons van het kastje naar de muur.’

‘Nou, nou, buurvrouw...’

C. is maar half geamuseerd. De buurvrouw gaat onverstoord door.

‘Een hoog opgeleide man raakte ook de weg kwijt. Hij zou ons wel eens helpen.’

De “oudjes” moeten beiden lachen bij de herinnering. De buurvrouw schenkt zich ineens nog eens in. Ze raakt behoorlijk op stoom denkt C.

‘Een paar eenvoudige ergernissen. Doet je telefoon het niet? Dan raden ze je aan om hulp te *bellen*. Je komt je computer niet meer in? Moet je voor hulp *een site* bezoeken. Overal loop je tegen onbenul en onbegrip aan.’

De buurvrouw en de buurman stoten elkaar aan en lachen weer om hun gedeelde ervaringen. S. lacht mee, C. ook, maar flauwtjes. Hij weet niet of deze voorbeelden het bewijs zijn voor een algemene teruggang in intelligentie. Zijn telefoon werkt altijd en zijn computer ook. Geen wonder, problemen lossen technici achter zijn rug op. Hij vindt zichzelf eigenlijk wel slim, alleen al omdat hij met de modernste spullen kan omgaan. Genoeg collega’s van zijn leeftijd haken af en vinden al die “moderne gekkigheid” iets voor jongeren en hebben genoeg mensen die zaakjes elektronisch voor hen regelen. Die jongeren die dan zogenaamd afgezakt en dom zijn, vinden zijn leeftijdgenoten hol en knap achterlijk. Wat zeggen

onderzoeken? Die vaardigheden maken mensen dommer, maar hij heeft ook gelezen dat ze mensen slimmer maken. Hoe moet je daar beleid op maken? Zoals zo vaak is het voeren van beleid op wetenschap niet zo eenvoudig. Wat moet hij inbrengen? Hij kan zo gauw niets verzinnen. Hij pakt de wijn en schenkt iedereen nog maar eens in om even tijd te rekken. Hij kijkt naar S. Ze glimlacht begrijpend en redt hem.

‘De overheid en iedereen doet zijn best, maar we leven in een wereld, waarin individuen zorgeloos van alles en nog wat gebruik maken, zonder te beseffen dat ze er geen enkel verstand van hebben. Hoe werkt een telefoon? Hoe werkt een computer? Dus als iets niet werkt, moet er al snel een specialist komen, want wie is in alles zelf een specialist? De dingen om ons heen zijn “slim” en wij denken dat we dat ook zijn, tot een ding weigert.’

C. is haar dankbaar en geïrriteerd tegelijk. Ineens valt hem iets in. Gewoon van onderwerp veranderen, dat doen ze zelf ook. Hoe denken de burens over “de bende”? Hoe ligt S. in de buurt? Hij wil wel eens horen hoe “de integratie” van S. in zijn werk is gegaan.

‘Heel interessant, maar even iets anders. S. is een vreemde eend in de bijt. Hoe ligt ze in de buurt?’

C. zegt het nonchalant mogelijk. Hij kijkt niet naar S. en tot zijn opluchting ziet hij dat de buurman en buurvrouw zonder moeite het onderwerp oppakken. De buurman wil graag nog eens kwijt hoe S. de regie over hun levens genomen heeft.

‘Bij haar eerste bezoekje aan mij, meteen al toen ze aankwam, zat ik wat in de put, omdat ik bij haar uit de gratie was geraakt.’

Hij legt een hand op de arm van de buurvrouw. Zij wil het zelf vertellen.

‘Wat heet uit de gratie. Hij zat in de rommel en verwaarloosde zichzelf. Dat is niet zo gezellig. En ik wilde hem niet bemoederen.’

De buurman gaat verder.

‘S. trof een beestenstal aan en een vervuilde man. Ze heeft de regie genomen en mijn appartement uit laten mesten. In die tussentijd heeft ze me naar een instituut gestuurd waar ze mij ook letterlijk “schoon maakten”. Met mijn gezondheid is niets mis, ik zou iets minder moeten drinken.’

Daar stemt iedereen mee in en dat geldt voor meer mensen aan tafel en ze heffen allen nog maar eens het glas. De buurvrouw vervolgt het verhaal.

‘Bij een kennismakingsbezoek bij mij zei S. tussen neus en lippen hoe aardig ze de buurman vond. Ja, ze is een koppelaarster. Ik informeerde voorzichtig hoe hij erbij zat en ze zei heel argeloos “ach, heel gewoon”. Wat een doortrapt toneelspel. Hij zat er inmiddels piekfijn bij, maar dat zei ze niet. Ze zei “ach, gewoon” precies goed om geloofwaardig te klinken en mij toch nieuwsgierig te maken. Dus toen mijn herboren buurman weer aanbelde, hebben we weer een kopje thee gedronken.’

Als ze uitgelachen zijn, stelt C. nog maar eens zijn vraag.

‘Bij jullie kan S. dus wel een potje breken, maar ik ben nieuwsgierig hoe ze haar in de buurt vinden.’

Zowel de buurman als de buurvrouw putten zich uit in loftuitingen. De jongens en de mensen in de buurt dragen haar op handen. Niet alleen haar jongens, “de bende”, alle jongens in de buurt. C. realiseert zich dat S. haar “bende” goed heeft betaald en de beschermers waarschijnlijk niet heeft vergeten. Ja, natuurlijk dragen ze haar op handen, ze strooit met zijn geld. Hij kijkt naar S. en smelt meteen, want ze bloost onder alle lof die ze krijgt toegezwaaid en is mooier dan ooit.

Bij de koffie serveert S. de chocola die C. heeft meegebracht. Dan willen de burens de jongelui alleen laten en C. denkt, ja, ja, jullie hebben elkaar weer helemaal gevonden.

Deel III Hoofdstuk 10

Het tiende uur: de wraak van Kleine H.

S. vertelt hoe Kleine H. wraak wilde nemen en in de hete woestijn van een koude kermis thuiskwam. C. beseft dat ze Kleine H. en zijn mannen heeft ingepalmd.

Als ze alleen zijn, voelt C. zich ineens onwennig. Ze zijn nu samen en dat wilde ze toch niet? Praatjes van burens kon ze echt niet hebben als ouderwets meisje? Hij moet ineens bijna lachen. Ze maakt een grapje en hij heeft het niet eens door. Hij is te serieus. Of niet humoristisch genoeg. Hij ziet S. geamuseerd kijken. Ze vraagt niet waarom hij ineens zo vrolijk kijkt.

‘Je hebt de burens echt uitgenodigd, omdat het anders misschien te intiem zou zijn?’

‘Nee, natuurlijk niet C. Ik wilde op de valreep nog eens mijn waardering laten blijken. En maak je niet ongerust, na deze maaltijd bij kaarslicht kan ik je toch niet zo maar de deur uitgooien?’

‘Nee, dat zou ... Maar je bent wel een ouderwets meisje... Ik weet het.’

‘Zeker, en met een hart van steen, maar ook weer geen onmens.’

Ze legt haar hand op zijn wang. Het gebaar heeft zijn kracht niet verloren, het verlangen om haar tegen zich aan te trekken is even sterk als anders, maar tot zijn eigen teleurstelling verbreekt hij het moment. Hij hoort zichzelf zeggen dat hij schrok van zijn hint naar de balkonscène toen S. zei dat ze aan tafel konden gaan. Door haar décolleté kreeg hij een associatie met het diner en de verstoring door H. in zijn club.

‘Nog even een balkonscène?’

Hij flapte het eruit voor hij het wist. Hij schrok van zijn opmerking, maar hij besepte tegelijk dat de burens niet weten wat hij bedoelt. S. lachte en kuste hem vluchtig.

‘Ik weet niet wie er vanuit alle appartementen aan de overzijde meekijkt, maar ik denk dat het er velen zijn. Dus zullen we maar?’

Ze hadden samen wat gelachen, en gelukkig was het onderonsje de burens ontgaan. En nu met haar hand op zijn wang, na alle wijn en haar uitnodigende blik, begint hij te kletsen.

‘Hoe heeft Kleine H. wraak genomen?’

Ze trekt haar hand terug en terwijl ze glimlacht, wendt ze haar blik van hem af.

‘Kom maar.’

Ze pakt een fles wodka en twee glaasjes en installeert zich op de kussens. C. wil eerst naar de plee.

‘Even mijn neus poederen.’

In haar badkamer staat hij even met gesloten ogen voor de spiegel van de wastafel. Haar hand, haar ogen, wat hield hem tegen? Is het verlangen toch beter dan de bevrediging? Ze geeft uiteindelijk wat hij zo graag wil... Wat wil ze zelf? Wil ze wel of lost ze iets in? En hoe is hun relatie erna? Hij weet het niet, maar zoals het nu is, wat ze nu samen hebben, wil hij behouden. Hij kijkt rond. Haar badkamer heeft een minimum aan toiletpullen. Hij ziet een plastic flesje van het een of ander in de douche staan, waarschijnlijk shampoo. De wastafel kan van een kerel zijn. Een doos papieren zakdoekjes, een kleine tube tandpasta, tandenborstel, zeep, een borstel en een kam. Hij doet voorzichtig een kast open die voornamelijk leeg blijkt te zijn. Een reistoiletasje en enkele wegwerpscheermesjes. Een bijzonder meisje. Hij ademt nog maar eens diep en merkt dat hij behoorlijk wat op heeft. En zij pakt een fles wodka en glaasjes alsof ze nog met drinken moet beginnen. Hij dept zijn gezicht, maar dat helpt ook niet. Als hij de kamer weer binnenkomt, heeft S. het licht gedempt. Ze zit op een kussen tegen de muur met uitzicht op de Stad bij nacht. Het uitzicht van de balkonscène, kan het verleidelijker? Hij blijft even kijken. Hij krijgt een tweede kans, hij...

‘Kies maar een uitzicht.’

Hij heeft alweer te lang geaarzeld. Ze verbreekt nu zelf de sfeer die ze heeft opgeroepen. Hij vindt het niet erg. Zo samen zitten is meer dan heerlijk. C. kiest een landschap dat lijkt op waar ze op uitkeken tijdens de picknick. Hij gaat naast haar zitten; ze vlijt zich tegen hem aan en vertelt.

‘Ik heb een truc toegepast die ik tijdens mijn studie al eerder heb gebruikt. Een groepje jongens zou mij wel eens manieren bijbrengen en het leek me beter dat ik plaats en tijd bepaalde en dat ze mij niet zouden verrassen. Het werkte prima en ook met Kleine H.’

S. nipt van haar kleine glaasje. C. moet daar ook aan wennen. Een jonge vrouw die sterke drank nipt. Hij wil zijn hand uitsteken om ook een slokje te nemen, maar doet het niet. Hij wil de houding niet verstoren.

‘Al enige tijd skeeler ik een uurtje op een weg die weliswaar nogal ver buiten de Stad ligt, maar het voordeel heeft dat er geen verkeer is. En op een ochtend zie ik twee auto’s naderen, limousines, volkomen ongeschikt voor het terrein.’

‘Kleine H.?’

‘Wie anders? Hij mag dan een reputatie hebben, maar hij onderschat mij, zoals macho’s dat altijd doen. Hij denkt een argeloos meisje te verrassen in haar sportroutine en het komt geen seconde bij hem op dat ik een valletje voor hem heb opgezet.’

‘Een valletje? En je bent alleen? Dat lijkt me...’

‘Ik koos voor mijn training een plek waar de weg in een bocht achter een heuvel verdwijnt. Daar zette ik de truck neer die daardoor aan het oog onttrokken is voor de aanrijdende auto’s. Ze zien in de verte een klein figuurtje dat met enige moeite haar snelheid afremt, zich omdraait en terug skeelert. Een jammerlijk gezicht. Ik kon me voorstellen hoe ze daar in hun limousines zaten te lachen.’

Ze stopt en C. die haar gezicht niet ziet, denkt dat ze glimlacht bij de herinnering.

‘Ik ben echter bewust in de buurt van de bocht gebleven. Bij de truck klik ik de wielen van de schoenen af en gooi ze onder mijn stoel. Ik stap in en wacht nog even. Ik heb een pak aan dat kogels opvangt en in mijn armbeschermers zitten extra messen. Als ik vermoed dat ze de bocht zijn genaderd, zet ik de koplampen op ver en rij langzaam de bocht om. Ze hebben nog wel het benul gehad om niet met volle snelheid door de bocht te komen vliegen, want dan zouden ze door mij geschept en de woestijn in gestuiterd zijn.’

Ze klopt met haar hand op een been van C.

‘Nu kwamen ze met rokende banden tot stilstand. Vanuit de voorste limousine beginnen twee man links en rechts uit het raam hangend met machinepistolen te schieten. En dan betaalt enige investering in glas, banden en beplating zich royaal uit. Haha.’

Ze neemt een slokje. C. pakt nu ook maar zijn glas. Hij nipt ook, want hij heeft de ervaring dat na alle wijn de sterke drank extra kan toeslaan. En ze schenkt bij. Ze praat iets gedrevener.

‘Ik negeer de kogelregen en rij op de voorste auto af. De verandering op de grijnzende gezichten van lachen in verbazing en angst had je moeten zien, C. De paniek in de voorste auto is volledig als ik rustig door hun kogelregen rij en zij beseffen hoe kwetsbaar ze zijn. Ze zitten met iets in hun handen dat geen enkel nut blijkt te hebben en dat hebben ze heel snel door. Ze duiken de auto weer in en de chauffeur rijdt in paniek achteruit. De chauffeur in de auto met Kleine H. heeft het gevaar al eerder gezien en zijn auto al gedraaid. Ze gaan er vandoor, maar C. mijn truck is een sportauto. Ik trek op en ben al naast ze. De tik tegen hun zijkant voel ik nauwelijks, maar die zet hun auto van de weg met de voorwielen in een stand waarmee ze niet ver komen. De andere limousine rijdt ondertussen zo hard mogelijk weg en ik zie Kleine H. achterom kijken. Ik begin hard te lachen als ik op de staart van de truck trap, de motor hoor brullen en de rugleuning van de stoel in mijn rug voel.’

Ze lacht nu echt en slaat enthousiast op zijn been. Ze beleeft alles opnieuw. ‘Ik loop moeiteloos op ze in, schakel nog een keer en ga naar links om ze te passeren. Zoals ik verwacht, gaat de limousine ook naar links. Helemaal de bedoeling, en ach jongens toch, ik hoef maar een klein duwtje te geven en de auto stuitert de woestijn in. Wonder boven wonder blijft de grote auto overeind in wolken stof en zand. En ik moet toegeven C., de chauffeur is een vakman. De stadsauto komt natuurlijk toch niet ver en strandt met akelige geluiden van schurend metaal over stenen in een kuil. Ze zijn er niet helemaal ongedeerd vanaf gekomen, want de chauffeur beweegt niet. Een man valt min of meer uit de auto, krabbelt overeind en holt weg. Kleine H. is er nog het beste aan toe. Hij klimt uit de auto en probeert ook dekking te zoeken. Na enkele stappen realiseert hij zich dat hij te zwaar en te log is en rennen geen zin heeft. Ik rij heel langzaam naar hem toe en hij moet gedacht hebben dat ik hem ging overrijden. Hij is een boef, maar niet bang. Hij begint een stroom van smerigheden, verwensingen en vervloekingen uit te braken om mij in zijn laatste minuut nog duidelijk te maken wat voor een meid ik ben. Ik stop en hou hem vanuit het raam een waterfles voor. Ik zeg hem dat hij genoeg water krijgt om hulp te kunnen afwachten als hij belooft

me verder met rust te laten. Hij zegt niks en ik gooi de fles naar hem toe. Hij maakt geen aanstalten om de fles te vangen, terwijl iedereen dat instinctief zou doen. Hij vangt niet, dus hij doet iets beters. Hij buigt opzij om een pistool te pakken. Voor hij zijn arm opheft om te schieten, werp ik er een mes in en voor de zekerheid een tweede in een been.'

'Wat doe je?'

'Ja C., een pistool pakken duurt een eeuwigheid. En dan richten. Op die wiebelige stenen. Pistolen, volkomen onbruikbare wapens in dat gebied, even onbruikbaar als de stadsautootjes waarmee ze aankomen.'

'Maar...'

Ze klopt op zijn been, nu om hem de mond te snoeren.

'Hij valt en tiert. Ik spring uit de auto en terwijl hij verbaasd staat te schreeuwen van pijn en woede ben ik bij hem. Ik raap eerst zijn gevallen pistool op en steek dat onder mijn riem waar ik anders een flesje water in hang als ik skeeler. Dan trek ik mijn messen uit zijn arm en been en veeg ze af aan zijn pak. Hij tiert nog als ik enkele flessen uit de auto haal en naast hem neerzet. Ik zeg hem dat hij zuinig met het water moet zijn, het kan nog wel even duren voor iemand langskomt die hen opmerkt en wil stoppen. De mannen uit de eerste auto zullen wel proberen hulp te krijgen via hun mobiele telefoon. Die hulp kan ook nog even op zich laten wachten.'

C. weet niet wat hij hoort. Dit is niet echt, ze vertelt een film.

'En hoe zit het met de man die wegholde?'

'Heel goed, C., ik dacht even dat je in slaap was gevallen. Ja, hij merkt al snel dat rennen niet makkelijk is. Hij hoort het getier van Kleine H. en komt terug. Hij verbergt zich in een droge bedding en kijkt toe. Ik hoef hem niet te zien om te weten dat hij ligt te loeren. Om hem de bedding uit te lokken pak ik het pistool van Kleine H., klik het magazijn eruit, laat de kogels weggrollen en gooi het pistool en het magazijn weg. Hij staat prompt op en komt naar mij toe. Hij houdt met beide handen zijn pistool voor zich en roept triomfantelijk dat ik mijn handjes omhoog moet doen. Kleine H. roept van alles er doorheen, hij is gek van vreugde. Ik doe mijn handen langzaam omhoog, maar op zo'n manier dat ik heel snel een mes kan gooien. Hoger, hoger, roept hij en ik zie dat hij nerveus is. Ik laat hem nog een paar passen doen en ja hoor, wat ik verwacht, gebeurt. Hij zwikt met zijn

stadsschoentjes tussen de stenen en wankelt. Hij schiet in de lucht.’

‘Hij schiet in de lucht?’

‘Ja, hij schiet onwillekeurig, omdat hij zijn evenwicht verliest. Ik krijg een zee van tijd om rustig een mes aan te leggen en gooi het in zijn schouder. Het pistool valt tussen de stenen. Hij kijkt eerst vol afschuw naar het mes en begint dan te loeien. Kleine H. ziet het allemaal verkeerd gaan en zijn vreugde slaat om in diepe wanhoop met veel geschreeuw van ooh en aah. Al met al een heel tumult.’

C. ziet haar gezicht niet, maar voelt aan een schokje van haar schouders dat ze een binnenpretje heeft bij de herinnering. C. verkilt. De situaties zijn steeds gevaarlijker en zij lacht.

‘Ik trek het mes uit zijn schouder en duw het onder zijn kin. Hij blijkt jonger dan ik dacht nu ik hem zo van dichtbij zie. Ik zeg hem dat wat ik zijn baas al heb voorgesteld. Ik geef hem de keus om met mij, zijn baas en de anderen naar de Stad terug te rijden of hier achter te blijven. Dat laatste is niet fijn, want de hitte neemt snel toe, nog even en het is heel heet. En zelfs met mijn water is wachten op een auto niet prettig. Als ze ervoor kiezen mee te rijden naar de Stad dan natuurlijk wel geboeid. Hij hapt gretig toe, zoals ik had verwacht.’

‘Je vroeg het niet aan Kleine H.?’

Ze schiet in de lach bij de gedachte.

‘Kleine H. was buiten zinnen en daarom leg ik de keus aan de jongen voor. Kleine H. schreeuwt, vloekt, maar is machteloos. Ik vraag de jongen naar de chauffeur te kijken die nog in de auto zit. Na wat water komt die weer bij en ondersteund door zijn maat klimt hij uit de auto. Vanuit de truck gooi ik een touw naar de jongste om de handen van de chauffeur en Kleine H. vast te binden, niet achter hun rug. Kleine H. wil nog protesteren, maar zijn ondergeschikten zijn al aan het muiten. De jongen bindt de handen van Kleine H. en de chauffeur bij elkaar en ik bind hem als laatste vast. Ik trek een trapje uit de achterkant van de bak en ze stappen de laadbak in. Ik gooi het touw achter ze aan. Het is een trapje dat ik onder de bak kan schuiven. Eenvoudig en zeer handig. Ik pak de fles die ik naast H. had gezet en raap zijn pistool en het lege magazijn op. Ik vis het tweede pistool tussen de stenen vandaan en leeg ook dat magazijn. De kogels verdwijnen in spleten

en gaten tussen de stenen. Ik hoor en zie niets van de mannen, de puf is er geheel uit. Ik grijns tevreden...'

'Grijnzen...? Niet je lieve glimlach?'

C. krijgt een lichte por.

'Ik stap in de cabine, zet de airco hoog en rij de weg terug. In de verte lopen drie mannen die als ze de pickup zien de woestijn in hollen. Ik zou ze kunnen volgen, maar dat zou erg onprettig zijn voor de mannen in de bak. Ik open mijn raam en roep naar achteren dat ze hun kompanen moeten roepen. Ik stop de truck en ze zwaaien met hun gebonden handen dat ze terug moeten komen. De drie die af en toe omkijken, zien het. Ze blijven staan en lopen terug. Ze moeten hun wapens naast de truck leggen. Ik roep hoe ze het trapje kunnen uitschuiven en in de bak kunnen stappen. Ik stap uit, pak de wapens en leg ze onder de stoelen. Een heel arsenaal om een ongewapend meisje te overvallen.'

'Hoezo ongewapend?'

C. krijgt weer een por.

'Ik roep dat ze elkaar moeten vastbinden. Met enkele aluminium waterflessen stap ik het trapje op. De laatste die braaf de anderen een beetje provisorisch heeft vastgebonden en denkt dat hij slim is, springt naar me toe en ik zie de anderen de touwen ook al losmaken.

'Mijn hemel. Je neemt wel risico's. Waarom zou je die boeven water geven?'

S. negeert zijn opmerking.

'De truck is wel groot, maar zes man nemen toch flink wat ruimte in. Snel kan hij niet zijn. In ieder geval niet snel genoeg voor mij.'

Dat zal hij ook niet zijn als hij wel genoeg ruimte had gehad denkt C.

'Stadse boeven C., onhandig in hun bewegingen. Ik zie hem komen, ik duik opzij en hij valt met een klap voorover tegen de achterzijde van de bak. Ik denk dat hij struikelde of een voet in het touw verward raakte. De anderen zijn bijna los, twee hebben hun handen al vrij en komen overeind. Ik ben plots echt kwaad. Ik spring op de grond en klim in de cabine. Ik geef eerst flink gas en rem dan plotseling. Ze vallen, glijden en stoten zich. Ik rij de weg af en rag een stuk parallel aan de weg door de woestijn.'

C. kreunt en hij knijpt onwillekeurig in haar arm met zijn hand die op haar

arm rust. S. geeft geen blijk dat hij haar pijn doet. Ze wacht even en C. ademt zwaar uit.

‘Lieve hemel...’

‘Ja C., ik was boos. Helemaal fout zouden tante en de Coach zeggen.’

‘Fout? Jij zou fout zijn? Waarom nam je die risico’s? Wat kan het je schelen of ze dorst hebben? *Dorst?* Ik moet er niet aan denken wat er gebeurd zou... En je helpt ze ook nog.’

S. nipt. Boos zijn is niet erg, maar je laten meeslepen door je emoties is altijd fout. Ze wil hier nu niet over discussiëren.

‘Ik ga even door C. Ik rij de weg weer op, stap uit, hijs me op een achterwiel omhoog en kijk in de bak. Ik zie bloed en bulten die op komen zetten. Ze zien er niet uit en zijn murw. Ik wijs op de waterflessen en zeg dat ik ze een paar tellen geef om te drinken en om zo goed mogelijk te gaan zitten. Ze zullen hun evenwicht moeten bewaren tijdens het rijden. En geen gekkigheid meer, want het is al akelig warm. Nog even en het ijzer is te heet om op te zitten en vast te pakken. Ik wacht tot iedereen gedronken heeft, en rij terug naar de Stad. Ik stop bij een pompstation met een shop. Ik blijf zitten en de eerste die uit de bak springt hoor ik steunen. De anderen gebruiken het laddertje. Met grimassen van pijn strompelen ze met zijn zessen naar voren en blijven staan. Ik draai het raam naar beneden en vraag of ze hun wapens terug willen. Kleine H. steekt een open hand op als een teken van vrede.’

‘Wat?’

‘Je raadt nooit wat hij zei C.’

“Meissie, we staan bij je in het krijt. Als ik niet met mijn eigen ogen gezien zou hebben wat ik gezien heb, zou ik het niet geloven. We...willen je bedanken.”

C. hoort een imitatie van Kleine H., zo goed dat hij in de lach schiet. En uit een soort opluchting dat het grootste gevaar geweken is. Zij vertelt alsof het iemand anders betreft en hij is evenals de boeven murw. S. neemt een slokje en C. steekt zijn hand uit als teken dat hij ook zijn glas wil. Ze geeft het hem en hij leegt het in een keer. Hij is eraantoe. S. nipt nog een keer, vult zijn glas en hervat haar verhaal.

‘Ik ben even verbaasd als jij, - C. voelt weer een por - en ik denk wat is dit?’

Een valstrik? Of willen ze me echt bedanken? Ik doe maar mee. Gevaarlijk zijn ze niet meer. De fut is er duidelijk uit.'

"Dat vind ik tof, mannen. Onderschat vrouwen voortaan niet."

Ik kan niet nalaten de macho's te plagen. Kleine H. kijkt pijnlijk en steekt zijn andere hand ook op.

"Hé, we willen je bedanken voor... We willen je een hand geven."

'Een hand geven? Zei Kleine H. dat werkelijk?'

'Ik verzin het niet, C. Ja, hij zei het echt, zij het met moeite. Ik denk dat de jongste behoorlijk op hem ingesproken heeft. Ze konden geen hulp krijgen, of door de slechte verbinding of omdat niemand te bereiken was. Wat het was, weet ik niet meer. In ieder geval zag het er slecht voor ze uit als ik ze achter had gelaten. Ze zijn moe, ellendig, hebben overal pijn, ze zijn vreselijk vernederd; ze hebben twee auto's en hun waardigheid in de woestijn verloren. Dan is het moeilijk nog eens extra door het stof te gaan. Overigens zitten ze al onder het stof. Kleine H. heeft donkere vegen op zijn pak en een bloedplek rond een gat in zijn broek. Hij loopt moeilijker dan de anderen. Die zien er niet veel beter uit. De schutter heeft ook een gehavend pak en degene die me aanviel in de bak heeft een bult op zijn hoofd en een blauw oog. Het bloed in de bult boven zijn oog is aan het zakken. Deze handreiking is opnieuw zo'n situatie die tante en de Coach niet voorzien hebben. De Secretaris die me met alle liefde op zijn bank had willen pakken, stak ook zijn hand uit. Het was klaar, hij gaf zich gewonnen en misbruikte de uitgestoken hand niet. De eerlijkheid van boeven. Ze nemen hun verlies.' Eerlijke boeven, waar heeft dat kind het over?

'De Secretaris ging daarna wel achter je aan. Hoe kun je Kleine H. vertrouwen?'

'De situaties zijn nogal verschillend. De Secretaris maakte een misrekening en wilde die herstellen, meer niet. Kleine H. en zijn mannen zien hun wraakactie mislukken en voelen zich door mijn hulp in het krijt staan.'

C. bromt wat.

'Hoe dan ook, ik besluit mee te doen. Gevaarlijk kunnen ze niet meer zijn en de jongste kijkt bijna smekend.'

"Drink een biertje met ons. We vinden je een geweldige meid."

C. humt instemmend. Hij krijgt een por.

‘Ze moeten niet gaan overdrijven anders word ik wantrouwig en voorzichtiger. Vooruit denk ik, blijf op je hoede, maar wijs ze niet af. Heren... Eh... Boeven die bij me in het krijt staan, zijn nooit weg. Beter dan vijanden. Ik parkeer de truck en stap uit. Twee mannen die de shop uit komen en me zien, nemen me openlijk met veel belangstelling op. Ik loop er dan ook ongewoon bij. Mijn skeelerpak met extra vest zit als een surfpak, de strakke broek is driekwart, de handbeschermers heb ik afgedaan om te rijden, de armbeschermers met de extra messen heb ik om gehouden. Ik zit vol stof en zand. Ik had in de cabine mijn gezicht gezien en even geprobeerd wat stof weg te vegen met als enige resultaat een veeg over mijn gezicht. Dan zien de mannen de zes aankomen, meer strompelen dan lopen, hoewel ze hun best doen om het te verbergen. De twee mannen blijven kijken hoe we elkaar naderen en ik Kleine H. een hand geef en dan de anderen. Ze zijn beschaamd. Nog maar enkele uren geleden dachten ze misschien een meid even te pakken, Kleine H. zal ze wel wat voorgespiegeld hebben. Voor Kleine H. heb ik een examen gedaan en ben ik met vlag en wimpel geslaagd. Ik zie een van de kijkende mannen een telefoon pakken om foto’s te nemen en roep dat is niet erg beleefd, heren. Kleine H. strekt zijn armen en doet alsof hij een pistool richt.’

“Wegwezen jullie, verdomme, of ik schiet ook een foto.”

C. voelt S. inwendig lachen bij de herinnering.

‘Zijn verfomfaaide uiterlijk maakt dat hij er extra gevaarlijk uitziet en hij heeft ineens genoeg energie over om te bulderen. Als de mannen zich omdraaien en naar hun auto rennen, beginnen we allemaal te lachen. We vallen in een stuip, het ijs is gebroken. We kijken naar elkaar en roepen dat we een foto waard zijn. We kloppen elkaar en onszelf wat af, maar we zien er niet beter uit en gierend strompelen de mannen de shop in. Binnen is het koel en ze willen meteen twee bier. De inhoud van het eerste flesje verdampt op hun lippen. We vallen binnen ook op en iemand zegt iets over “hard werk”. Een open deur voor “nee hoor, een klein klusje, we moesten dat meissie even ophalen.” Ze komen niet meer bij. Ik hou het bij een bier en vind het wel mooi geweest. Ze bellen om hulp en intussen kunnen ze bier drinken.

Als ik vertrek willen ze me per se nog een hand geven en voor ik wegrij

geef ik ze hun hele ijzerhandel terug.’

C. is sprakeloos en ineens bang. Het gevaar dat ze gewoon opzoekt en dat alleen heldinnen in slechte films overleven. Ze vertelt de aanval van Kleine H. zonder veel emotie. Ik zit zelf in een film, denkt C. en bovendien een hele akelige. Een stripheldin die alle mannen aan haar voeten krijgt. Vijanden die haar belagen met machinepistolen en haar de vreselijkste dingen willen aandoen. Ze speelt met hen, blijft onaangedaan, is leuk en aardig; doet een schort voor, maakt een bijzondere maaltijd. Ze geeft de buurvrouw alle eer, maar hij zag hoe vaardig ze was en bij kaarslicht een verblindende gastvrouw. Ze luistert ontspannen en heft af en toe een glas naar hem met ogen die hem weg doen zweven. Nu nipt ze wodka. Dit is niet normaal. Te perfect, niet echt. En dat ouderwetse meisje ligt er verleidelijk bij als hij uit haar badkamer komt waar geen potje, tube, zalfje, poederdoos, setje om je ogen op te maken, of wat dan ook te bekennen zijn. Oh ja, een flesje shampoo en een heel klein flesje parfum, terwijl ze er altijd uit ziet alsof ze wel opgemaakt is. Als ze zich nog wat meer tegen hem aan nestelt, verstrakt hij. Ze is te gevaarlijk, hij voelt een rare angst. Dit meisje moet zich niet tegen je keren.

S. voelt dat C. verstrakt, ze ligt heel stil, ze ademt voorzichtig.

Hij heeft een droge mond en als ze zich nu opricht en hem geruststellend toelacht, vlucht hij gillend weg. Hij heeft misschien te veel gedronken. Een angstige dronk, hoe komt dat? Kleine H. laat niemand lopen, dat weet C. Dat kleine H. haar accepteert, in haar een gelijke ziet, beangstigt hem. Ze kan geen kwaad meer doen bij Kleine H., het is ongelooflijk. En gevaarlijk. De arm van Kleine H. reikt ver.

S. zucht voorzichtig en wacht de reactie af. C. reageert niet dus hij zal iets tot rust gekomen zijn.

C. hoort haar zucht en hij voelt zich beschaamd. Hij is even instabiel als de Secretaris, die professionele begeleiding nodig had om weer enigszins normaal te worden. Hij heeft misschien ook wel psychische hulp nodig. Hij ziet haar glanzende, roodbruine haar, met lichte rode strepen, een tere oorschelp, geen oorbel, haar nek, schouders, haar soepele slanke lijf en benen. Hij denkt aan haar ogen, die ogen, waarin hij valt, die hem manipuleren. Ze heeft macht over hem, weet ze dat ook? Natuurlijk weet ze

dat. Ze vertelt over zichzelf op een manier die hem inpakt, ze houdt weinig achter. Of vindt ze hem zo onbelangrijk dat ze zich dit kan veroorloven? Of is ze gewoon zelfverzekerd en daarom eerlijk en open? Alleen haar vriend mag Suusje zeggen, hij zou haar ook zo willen noemen, maar hij mag de naam alleen denken. De goede momenten komen boven en het vreselijke gevoel trekt weg, een warme golf gaat nu door hem heen. Hij buigt zich voorover, haar lichte geur bedwelmt hem. Ze beantwoordt zijn kus.

Hoofdstuk III Hoofdstuk 11

Het elfde uur: De aanval

Waarin Ron, een van de keurige jongens, C. wil vermoorden. Het lachen vergaat C. geheel, terwijl S. meer lacht dan anders. De Assistent die de leiding heeft over de mannen die C. komen ontzetten, maakt indruk op S.

S. beantwoordt zijn kus en C. glijdt weg in een warm bad. Hij voelt haar soepele lichaam, haar armen om hem heen, ze rollen om en dan hoort hij een zoemer. Haar lichaam spant zich, ze trekt haar hoofd terug, maakt zich van hem los en springt op. De teleurstelling voelt als een koude douche en voor hij zich opgericht heeft, praat ze tegen haar telefoon op tafel. Hij hoort een stem.

‘Ron komt eraan, hij wil C. omleggen.’

‘Waar...?’

‘En hij spaart jou niet als je hem probeert tegen te houden.’

‘*Waar* is hij *nu*.’

Ze stelt geen vraag. Ron wil mij omleggen? Dat is toch een van die keurige jongens van haar?

‘Wat?’

Een kort gebaar van S. legt C. het zwijgen op. Zijn teleurstelling maakt plaats voor ongerustheid en kwaadheid. Die dame trekt voortdurend gevaar aan. Dit is nog wel erger dan de verstoring van hun diner door Kleine H.

‘Hij komt...’

‘*Waar is hij?* Hoe ver weg, met de auto, lopen, *waar* is hij?...’

Haar stem is zacht, maar dwingend.

‘Ze hebben hem gesignaleerd toen hij zijn auto wegzette. Ze hebben me direct gewaarschuwd dus...’

‘Bedankt, Zad. Ik bel je zo weer.’

S. pakt de telefoon en holt zonder naar C. te kijken naar haar slaapkamer. Hij hoort haar roepen om te komen. C. heeft een droge mond. Hij is buiten zijn beschermde stadsdeel en heeft zijn veiligheidsmensen om de tuin geleid over zijn verblijfplaats. Hij had beter moeten weten, die jongens van haar *zijn niet keurig*. Hij krijgt gelijk. Ze is naïef... Hij hoort haar roepen. Als hij haar slaapkamer binnenkomt, trekt ze een vest aan en wijst ze op het bed.

‘Trek aan. Het houdt kogels tegen, nou ja, dat zeggen ze.’

Ze lacht. C. vond het altijd heerlijk als ze lachte, ze deed dat veel te weinig naar zijn zin. De meeste vrouwen lachen te vaak vindt hij, maar naar haar lach kon hij echt verlangen. Nu lacht ze om een grapje dat hij helemaal niet leuk vindt. Hij zit in de val met een gek die zich te zeker van haar zaak voelt. Die Kleine H. en vijf van zijn mannen overmeestert. Een duivelin die lacht en vrolijk is als hij in levensgevaar verkeert. Iemand staat op het punt om hem te vermoorden. Wat valt er in godsnaam te lachen?

‘Het is verdomme een van jouw keurige...’

‘Bel je mensen.’

Ze stelt de telefoon voor hem in en geeft hem aan C.

‘Wat heeft dat nog...?’

Haar ogen schieten ineens vuur. De charmante gastvrouw, het lieve meisje dat tegen hem aankroop, commandeert hem. Hij ontwijkt haar ogen en toetst een nummer in. Hij is bang, op de bergweg was hij bang en nu weer. C. voelt zich vernederd, dat is nog erger dan dat ze straks zijn lijk kunnen ophalen. De telefoon gaat over.

‘Die komen te laat.’

Zijn stem klinkt jankerig. Hij is boos, op haar, op zichzelf. Ze kijkt hem niet meer aan, maar ontrolt een bundel op het bed. Er blijken kleine messen in te zitten die ze snel en geroutineerd in de mouw van haar vest duwt. Als C. een stem hoort, geeft hij het adres en zegt dat ze hem als de donder moeten ontzetten. Een kerel met een machinegeweer. Hij verzint dat, hij weet niet waar de man mee komt, maar het zet zijn mensen aan tot actie en voorzichtigheid. Terwijl hij zijn vest aantrekt, pakt S. de telefoon. Ze loopt de kamer uit en C. volgt haar. Ze belt Zad.

‘Waar is hij nu?’

‘Hij neemt de tijd. Hij is naar de lift gelopen’.

‘Wat heeft hij bij zich?’

‘Pistool of revolver.’

‘Oké, bedankt.’

S. steekt de telefoon bij zich en kijkt naar C. Ze glimlacht.

‘Hij heeft geen schijn van kans, C. We barricaderen de kamerdeur. We zetten de tafel overeind en ervoor.’

C. wil de bloemen wegzetten, maar S. veegt de vaas van tafel, die wonder boven wonder heel blijft; water loopt over de vloer. Samen zetten ze de tafel op de korte kant overeind. S. zet de deur open en gebaart C. haar te helpen de tafel voor de opening te schuiven.

‘Schuin, ja zo... Dat is genoeg.’

Van het aanrecht pakt ze een fles olijfolie die ze eerder gebruikt heeft voor de maaltijd en ze giet olie in de gang. Terwijl ze achteruitloopt, lacht ze weer.

‘Hij denkt dat hij ons in bed verrast, daarom heeft hij geen haast.’

Ze klinkt weer lief en geruststellend. *Hij heeft geen schijn van kans*. De stem van C. kraakt.

‘Hoezo heeft hij geen schijn van kans? Hij is gewapend en we zitten...’

‘Hij wil ons verrassen. Eenmaal voor de deur schiet hij zich naar binnen.’

‘En dan? Dan...’

‘Dan glijdt hij uit, C. Als de deur open is, heeft hij ineens haast.’

Ze lacht.

‘*Grote* haast. We hoeven nergens bang voor te zijn.’

C. is bleek en kijkt met open mond en grote ogen naar S. Hij is ongewapend en die idioot heeft een paar mesjes. Een paar *mesjes* en een lach. Ze is gek, ze lacht in levensgevaarlijke situaties.

‘Hij glijdt uit, C., hij glijdt uit. Als hij toch iets verder komt, dan roep ik “*nu*”, waarop jij de deur hard dicht duwt.’

‘Jezus-nog-an-toe, we zijn *ongewapend*. Hoe weet je nou...?’

‘Daar komt hij, ga staan’.

C. gaat achter de deur staan. Hij trilt en heeft het gênante gevoel dat hij het in zijn broek doet. Hij hoort een droge klap en nog een. Schoten en dan gebonk en gekraak. Hij ziet dat de deur bezwijkt. Verdomd, de kerel schiet zich naar binnen zoals S. voorzien had. C. ziet een blonde jongeman, knap en zeker gewend succes bij meisjes te hebben. Na al het geluid heeft hij haast zoals S. voorspelde. Hij ziet hoe S. de tafel voor de deur probeert te schuiven en hij begint te rennen. Na een paar grote passen verliezen zijn voeten ineens hun grip met de vloer. Door zijn vaart duikt hij voorover en glijdt naar de tafel.

‘*Nu*’.

C. duwt de deur dicht en zet zijn schouder er tegen. Ron heeft tijdens de val nog het benul dat hij niet met zijn hoofd tegen de tafel moet eindigen. Hij maakt een zwalkende beweging richting de opening. Het lukt en in een tel denkt hij wat er gaat gebeuren. Hij glijdt naar binnen en is meteen schietklaar. Hij ziet het al voor zich en dan raakt zijn hoofd de deur die C. dichtduwt. C. hoort een doffe klap en wat scherpe tikken. Het pistool valt uit Rons hand en glijdt de hal in. Ineens is het stil en het blijft stil. Hij ziet S. naar hem glimlachen en C. beseft dat hij nog staat te duwen. Hij voelt zich dom en betrapte en wil de deur openen om naar de gevelde aanvaller te kijken. S. komt naar hem toe en ze kust hem. Hij raakt van de wereld.

Ron is versuft en C. wil hem boeien. S. geeft hem enkele riemen en C. bindt Ron op een stoel vast. Als zijn mensen aankomen, hebben ze de tafel weer teruggezet en het water in de keuken opgedweild. Gehelmde en gewapende mannen staan in de deuropening. S. roept dat alles onder controle is en ze waarschuwt voor de olie in de hal. De mannen van C. maken Ron los en nemen hem mee. Dan ziet C. zijn Assistent, die de leiding heeft. De commandant staat achter hem. De Assistent heeft al gezien dat C. niets mankeert en vraagt niet hoe het met hem gaat, maar knikt naar S. Dan richt hij zich tot C.

‘Wie heeft je voor de aanvaller gewaarschuwd?’

C. maakt een armgebaar naar S.

S. ziet een aantrekkelijke jongeman, die zeer efficiënt werkt. Ze kan zich voorstellen waarom hij de steun en toeverlaat van C. is.

‘Een van mijn jongens, hij belde me over het voornemen van Ron.’

‘Eén van haar jongens.’

C. zegt het verbeterd. Hij merkt dat hij het vest nog aan heeft en begint het uit te trekken. De Assistent wendt zijn blik naar S.

‘Vraag aan hem of hij alle geruchten over C. die eventueel de ronde doen, wil ontkennen. C. is hier nooit geweest.’

S. knikt.

‘Ik zal hem instrueren.’

De Assistent kijkt haar even aan. Hij begrijpt de onrust van zijn baas.

‘Het was een anonieme afrekening... Hier niets bijzonders.’

De Assistent kijkt even om naar de commandant die ter bevestiging knikt. S. glimlacht lief naar de Assistent.

‘Het was een *poging*. En zelfs een beetje onhandig.’

De Assistent lacht

‘Natuurlijk.’

C. kijkt verbaasd naar zijn Assistent. Die nerd is ineens erg vlot en hij ziet hoe S. is tegen een man die ze interessant vindt. S. wijst naar de voordeur, die enkele agenten al provisorisch herstellen.

‘En mijn voordeur?’

De Assistent grijnst breed. Hij kijkt naar de commandant.

‘Mannen met een nieuwe voordeur zijn al onderweg.’

S. en C. kijken verbaasd en schieten beiden in de lach. C. geeft zijn Assistent een waarderende tik op zijn arm. Deze knikt naar S. ten afscheid en C. ziet hoe S. de Assistent en de commandant nakijkt. C. en S. kijken elkaar aan. Voor C. vertrekt, wil hij nog een laatste afspraak maken. Zijn angst is verdwenen en om te tonen dat hij rustig is, staat hij er op dat ze dat nu nog even regelen. Dan is de koek op en moet C. naar zijn bijeenkomst. Hij wil haar zijn Centrum tonen.

‘En hoe wil je mij jouw Stad incognito laten zien?’

‘Ach, het is misschien een enkeling die me herkent. En die ziet snel genoeg dat een begroeting ons niet uitkomt. Bovendien... *Daar* heb ik mijn bewakers.’

C. kijkt veelbetekenend. S. zwijgt.

‘Het laatste uur S.’

Hij laat in de lucht hangen dat hij na deze aanval recht op een veilige afspraak heeft. S. kijkt zuinig. Ze heeft weinig zin in een middag in zijn steriele Centrum. Ze is meer geïnteresseerd in de buitenwijken.

‘Kom S., het is onze laatste ontmoeting, helaas. En erger dan met Kleine H. en die Ron kan het niet worden.’

C. zegt het jolig.

‘Nee, C. je hebt gezegd, dat je nog een keer wilde fietsen. Het is ons laatste uur, dus je hebt niet eens een keus.’

Ze imiteert zijn joligheid.

‘Even eruit, lekker trappen, is heel goed voor je.’

Hij weet niet meer zeker of hij dat werkelijk heeft gezegd. Hij was aan het eind van de middag blij geweest dat hij alles doorstaan had en misschien heeft hij daarom iets overmoedigs gezegd. S. legt haar hand op zijn wang. ‘Val hem niet te zwaar, C.’

Ze chanteert hem, het beste moment van de uren bedorven door zijn moordenaar. Vooruit, potentiële moordenaar. En ze verdedigt de schoft nu al. En het Centrum is ook van de baan. Hij omarmt haar ten afscheid.

Deel III Hoofdstuk 12

Bekentenissen

Waarin S. aan Arnold verslag doet van de aanslag op C. die nog een “knuffel” te goed had. Ze vertelt ook hoe ze hem bevredigde tijdens het diner, de directe aanleiding voor de complicaties met Kleine H. Arnold bekent een wip met een oude vriendin.

S. voelt zich na het vertrek van C. en de mannen vermoeider dan na de wraak van Kleine H. Ze is ontevreden over haar verkeerde inschatting van de gevoelens van Ron voor haar. Ze onderschatte zijn emoties als advocaat over de manipulaties van de rechters door C. En hoe ze zijn ego kwetste toen hij beseftte dat hij geen enkele kans bij haar maakte. Hij deed haar geen aanzoek, maar gaf subtiele hints. Hij deed zelfs geen poging haar te zoenen. Ze pareerde zijn flirt met een toegeeflijke glimlach en soms met een verwijzing naar Arnold. Ze dacht dat ze duidelijk genoeg was geweest, maar ze had ook haar twijfels. Eigenlijk is hij aardig. Hij is jong, ziet er goed uit en... Wat voor straf staat hem te wachten?

Ze belt Zad, die van een afstand had gezien hoe enkele agenten Ron afvoerden. Andere agenten stelden nieuwsgierige burens gerust en verzochten hen weer naar bed te gaan. S. vertelt niet hoe het binnen verliep, maar wel dat ze ongedeerd zijn gebleven. Ze vraagt voorzichtig wat er in Ron is gevaren. Zad vermoedt dat hij niet kon verkroppen dat zij met C. optrok. C. was voor hem iemand die niet deugde. En met zo iemand ga je niet naar bed. S. laat dit laatste lopen.

‘Hoe reageerde hij op de foto’s?’

S. houdt haar adem in.

‘Heel koel. We hebben... S. we hebben natuurlijk even gekeken, maar meer niet en Peter zei alleen iets van “ze durft” en verder hebben we er niets meer over gezegd.’

‘Heeft Ron er ook niets meer over gezegd?’

‘S., je bent een lokale beroemdheid door de verhalen van de mannen van Kleine H. De aanleiding dat je met C. uit was, is voor iedereen een onbelangrijk detail. Dat kan niemand iets schelen, behalve Ron.’

Haar actie deed de ronde. Iets waar ze geen rekening mee heeft gehouden.

‘Ron was overigens trots op je, S. Hij sprak over je alsof jullie samen... Eh ... Iets hadden. Alsof hij over zijn vriendin sprak.’

S. kijkt pijnlijk. Wat erg, de jongen fantaseerde.

‘Hij was jaloers op C. We maakten daar grappen over, maar dat hij tot zo’n daad...’

‘Jullie maakten grappen over zijn jaloersheid?’

‘Ja, wat wil je? Hij vindt zich een Don Juan.’

Zad lacht.

‘We plaagden hem dat hij een blauwtje had gelopen. En dat hij zich verbeeldde dat hij indruk op jou had gemaakt en jullie bevriend waren. Dat je een speciale vriendin was. We hebben niet voorzien dat zijn stoppen door zouden slaan.’

Ze mocht Ron wel. Zijn aversie tegen C. was een pluspunt geweest tijdens hun project. Achteraf bekwam haar het gevoel dat ze Ron te veel had gebruikt en zijn avances niet voldoende serieus had genomen. En hij zou haar uren met C. kunnen ontdekken. Hij zou evenals Kleine H. wel eens wraak kunnen nemen. En evenals bij Kleine H. had ze een val opgezet en C. gevraagd bij haar te komen. Haar opzet is geheel geslaagd. Maar misschien had hij nooit iets gedaan als hij de gelegenheid niet had gekregen. Ze voelt zich schuldig.

‘Ons project is een goede oefening geweest.’

S. schrikt op.

‘Zad, de officiële lezing is dat een teleurgestelde, verliefde jongeman mijn appartement binnendrong. C. is nooit bij mij geweest, oké?’

‘Oké’.

‘Bazuin dat rond als je wilt. En bedankt.’

Ze is moe. Ze heeft C. in gevaar gebracht, Ron tot een daad verleidt en ze denkt aan de Assistent. Ze ziet diens intense blik, geen verliefdheid op het eerste gezicht. Nee, verlangen op het eerste gezicht.

De volgende dag sport ze intensief en slaapt ze extra voor ze Arnold oproept. Ze projecteert het beeld van haar computer op de witte muur met de pen. En dan verschijnt het hoofd van Arnold op de muur.

‘Arnold.’

‘Suus, wat heerlijk je te zien en je stem te horen. Complimenten van de Coach. Je acties in de woestijn bezorgden hem hartkloppingen, waren te gevaarlijk naar zijn smaak.’

S. is blij met het compliment. Ze had tevoren overlegd met de Coach en Arnold hoe ze Kleine H. in de val wilde laten lopen. Hij zou zeker wraak willen nemen voor de vernedering tijdens het diner dus ze moest iets doen. Hopen dat Kleine H. niets zou doen was geen optie. De Coach was niet blij geweest, toen hij hoorde over haar acties tijdens het diner. Die roepen allerlei tegenacties op. Hij liet doorschemeren dat het niet de eerste keer was dat hij haar vroeg wat meer geduld te hebben voor ze klappen uitdeelde. Het gaf maar complicaties. Ze had zich niet verdedigd door het gedrag van Kleine H. te beschrijven. Ze zou dan de reden ervan moeten vertellen. En over haar erg blote jurk en de erecties van C. Ze had zich ingehouden en gevraagd wat ze van haar plan vonden. Arnold en de Coach hadden ermee ingestemd, een beter idee hadden ze ook niet. Ze was voorbereid, ze had een kogelwerend vest aan en de auto moest het werk doen. Dat was haar sterke punt.

‘En wat vond jij?’

‘Ik durfde niet te blijven kijken, ik deed het bijna in mijn broek toen je die derde man liet terugkomen met zijn pistool op je gericht.’

S. glimlacht even. Ze had geen moment gevaar gevoeld. De jongeman waggelde, hij kon zich nauwelijks overeind houden op de keien. Dreigen met zijn pistool was een lachertje. Kleine H. zag zijn overwinning al; Arnold en de Coach waren bang dat ze te ver was gegaan en zagen een erg riskante situatie.

‘Een van mijn jongens heeft gisteren een poging gedaan C. te vermoorden.’ Het vrolijke gezicht van Arnold verandert op slag.

‘Suus, en dat vertel je... Hoe is ’t met je?’

‘Ik voel me rot, Arnold. Ik heb de gevoelens van die jongen verkeerd ingeschat. Of als ik eerlijk ben, eigenlijk genegeerd. Ik was...’

‘Hé, rustig, Suusje. Vertel alles, van begin af aan.’

Ze begint bij wat haar dwars zit. Haar verkeerde inschatting van zijn gevoelens voor haar. Ze had hem als een charmeur gezien voor wie geen meisje veilig is. Bij haar ging hij behoedzaam te werk, maar stootte hij zijn

neus. Na de afronding van hun project hoorde hij dat zij met C. uitging, nota bene de corrupte tegenpartij. De anderen hadden zijn boosheid erover niet serieuzer genomen dan zijn eerdere uitvallen over C. en zijn actie totaal niet voorzien.

‘En je voelt je schuldig over *zijn* actie?’

‘Ik heb C. bij mij uitgenodigd, omdat ik bang was voor een aanslag. Ik dacht als Ron iets van plan is, dan maar in zijn wijk. Hij zal denken nu of nooit.’

Arnold kijkt verbaasd en is even stil.

‘Nou, dat dacht hij dus. En nu voel jij je schuldig?’

‘Ik heb zijn actie uitgelokt, Arnold.’

‘Daar ben je behoorlijk goed in, Suus. De een na de ander trapt in je valletjes.’

Arnold ziet haar gezicht.

‘Suus... Nee... Het is niet grappig. Je hebt een afweging gemaakt: beter nu dan later. Dat was moedig.’

Suus glimlacht flauw.

‘Arnold, als ik de val niet had opgezet, had hij misschien nooit iets ondernomen.’

Arnold knikt en denkt na.

‘Je hebt het gedaan uit voorzorg. En zijn actie is *zijn* actie. Hoe ging hij te werk?’

Suzanne vertelt hoe het netwerk van Zad perfect werkte. De posten stelden Zad op de hoogte dat Ron waarschijnlijk naar het appartement van die nieuwe meid zou gaan en een wapen bij zich had gestoken. Ze hadden daar eerder op de avond C. zien aankomen. Zad waarschuwde haar dat Ron er aankwam. Als ze vertelt hoe zij en C. Ron ontwapend hebben, knikt Arnold waardierend.

‘Toch voel ik me schuldig, Arnold.’

Dit is nieuw. Ze maakt een afweging en handelt. C. mag haar dankbaar zijn.

‘Kom Suus, het blijft *zijn* actie.’

Ze kijkt sip.

‘Suusje, wat wil je? Je anticipeert op een gevaar als je iemand te eten vraagt. Heel verstandig.’

Arnold ziet haar nadenkend kijken. Ze zwijgt, hij overtuigt haar niet.

‘Ik heb Ron in een val gelokt, maar ik hoopte dat er niets zou gebeuren.’

‘Kom Suus, je hebt alles voorzien. Je acties in de woestijn en in je appartement waren perfect. Bijna te perfect. Hoewel, dat kan eigenlijk niet.’ Arnold lacht, voorzichtig. S. snuift.

‘Veel geweld en uiteindelijk weinig wol.’

Arnold hoort haar snuffen. Waarom ineens die valse bescheidenheid? Ze toont de perfectie van een B-film. Alles gaat haar even moeiteloos af en dan bescheiden doen? Of liever scrupules over iemand die met moordplannen rondliep?

‘Nou, nou, niet te bescheiden, Suus. De Coach en ik stonden doodsangsten uit toen die ene kerel met zijn pistool op je afkwam.’

‘Ach, ik had een vest aan. En hij kon geen stap doen zonder zijn evenwicht te verliezen. Bovendien *moest* hij naderbij komen.’

‘Je bent erg koel, en heel berekenend Suus. *Daarom* nodigde je die C. uit.’ Arnold lacht even.

‘Overigens, die C. is een bofferd. Zo’n etentje samen...’

‘Met de buurman en buurvrouw... Tot die weggingen.’

‘Aha, ik zie het voor me, saampjes, kaarsje, cognac of...? En ja, wat verwacht hij dan wel niet?’

‘Alles, hij verwacht *alles* Arnold. Ik kon hem na mijn verhaal niet meer wegsturen.’

‘Nee, en?’

‘Arnold, ik was rozig. Hij is een boef, maar aardiger dan ik dacht.’

‘Jezus nog aan toe Suus, wat wil je me vertellen? Of kan ik het maar beter niet weten?’

‘Hij had nog een knuffel te goed.’

Arnold schiet in de lach.

‘Een *knuffel* te goed? Waar heb je het over? Wat houdt dat in?’

‘We hebben een afspraak gemaakt voor alle uren van een etmaal.’

‘Dus ook voor de nacht?’

‘Ja, ook voor de nacht. Die nachtelijke uren zijn bijna opgegaan aan het diner en een bezoek aan een deli. Maar wat geknuffel had hij nog te goed...’

Arnold schiet opnieuw in de lach.

‘Ik noemde hem al een bofferd.’

‘Arnold... Beloofd is beloofd... En na het diner was daarvoor het uitgelezen moment.’

‘Ja vast wel... Een uitgelezen moment voor *wat geknuffel*... Je brengt het erg netjes Suus. Zoiets heet gewoon *vrijen of wippen*.’

‘Dat laatste niet Arnold. Knuffelen is iets anders dan wippen. Ik heb tijdens de onderhandelingen bedongen dat ik dat niet wilde. Dat een wip niet in de prijs was inbegrepen.’

‘Al tijdens de onderhandelingen? Lieve hemel, Suus, ik denk dat ik het niet allemaal hoeft te weten... En wil je het niet zo zwaar brengen?’

‘Na enige tijd ging de telefoon.’

Arnold slaakt een kreet.

‘*Nee*, de telefoon. *Wat een ellende*... Ik voel met die C. mee. Ik moet er niet aan denken dat...’

Arnold begint hard te lachen.

‘Ik lach Suus, maar het is natuurlijk verschrikkelijk.’

‘Het verhaal van Kleine H. maakte veel emoties los.’

‘Suusje, je was aan het werk, je was rozig, de boef is aardiger dan je dacht, het moment was uitgelezen, je verhaal had emoties losgemaakt en het vlees is sterk.’

‘Ah, Arnold, dat heb je *onthouden*.’

Hij kijkt.

‘Arnoldje, ik...’

Ze stokt. *Zeg* dat je van hem houdt, *zeg* het. Ze vecht tegen het branden van haar ogen.

‘Arnoldje, *alsjeblieft*. C. denkt dat ik een robot ben. Laat ik vertellen waar *ik* van schrok.’

Ze denkt even na. Nou niet klagen.

‘Mijn verhaal beangstigde hem enorm. Ik voelde hoe hij verstrakte. Ik denk dat een verkeerde beweging, een verkeerd woord hem over de rand van zijn zenuwen had geduwd.’

Arnold kijkt gespannen.

‘Het klinkt dramatisch, maar zo was het wel. Misschien juist de gezellige avond met zijn vieren en dan... ‘

‘Ja?’

‘En dan... Ik bedoel, eerst zo huiselijk en zo leuk. Ontspannen eten met aardige oudere burens, en dan zit hij ineens met een meisje dat zes kerels overmeestert, waaronder de gevreesde Kleine H.’

‘Kerels, die machinegeweren op je truck leeg schieten. Hij hoort... Hij ziet een B-film.’

‘B-film?’

‘Suus, C. ziet scènes in een film waarin de heldin onwaarschijnlijke dingen uithaalt. Leuk als je ernaar kijkt, maar die heldin ligt in zijn armen. Hij is ineens bang.’

Suzanne bedenkt dat ze ene na de andere inschattingsfout maakt. En over films en scènes gesproken, dan moet ze doorzetten. Ze moet Arnold nu vertellen wat ze niet wilde toen ze hem en de Coach vroeg wat ze van haar plan vonden om Kleine H. in de val te lokken.

‘Arnold, ik moet je nog een bekentenis doen.’

‘Nee, Suus, nog meer dingen die ik graag zelf...? Kom maar op, het is alleen al fijn je te zien en je stem te horen.’

‘Voor Kleine H. het diner onderbrak, heb ik C. afgetrokken. Hij hield mijn borst vast.’

‘*Jezus, Suusje*, wat doe je allemaal? Tijdens het diner? Dat noem ik...’

‘Tijdens het dansen kreeg hij een erectie, of liever gezegd bezorgde ik hem een erectie. Hij had er al eerder een, toen ik arriveerde. Mijn jurk was te uitdagend.’

‘Lieve god, Suus, wat had je aan, of wat had je *niet* aan? Jou zien is voor hem voldoende om... En dat voor zo’n ouwe knar? Niet te geloven.’

Arnold lacht.

‘We zijn naar het terras gegaan en daar heb ik hem bevredigd. Ik kon het niet over mijn hart verkrijgen niets te doen.’

Arnold kijkt haar verbaasd aan.

‘Je bent niet boos?’

Arnold lacht.

‘Nee, maar heel erg jaloers. Ik hou maar voor ogen dat je aan het werk bent. Je ziet zijn verlangens en je *levert*.’

Arnold schudt vol verbazing zijn hoofd.

‘En gek genoeg vind ik dat nog geweldig ook. Alleen... Ik had in de

schoenen van die C. willen staan. Tsjonge, seks in het openbaar...'

'Arnold, het was niet in het openbaar...'

'Oh nee? Jullie stonden op een terras. Ik vind het ook te gek dat je het vertelt; dit is een sekstelefoon...'

'Arnold, ik...'

Suzanne staat op, loopt naar een rol keukenpapier en scheurt een blad af. Ze snuit haar neus. Ze loopt terug naar haar plaats. Arnold wacht.

'Overigens, hoe kwam die man zo opgewonden? En jij bloot?'

'Ik had niet het idee dat mijn jurk dat effect zou hebben, dus... Ik heb hem maar... Eh, uit zijn lijden geholpen.'

'Ja, ja, die C. lijdt heel wat af. En je hebt hem ook van flink wat pegels afgeholpen?'

'Als ik had voorzien hoe ik jou op de proef stel, had ik meer gevraagd.'

'Je hebt dat geld natuurlijk aan je netwerk gegeven. Ze dragen je op handen...'

'Behalve Ron dan. En jij?'

Arnold vindt de vraag pijnlijk. Hij heeft vriendinnen te kennen gegeven dat hij verliefd is en een stortte in.

'Suusje, terwijl ik je op handen draag, klap ik uit mijn broek. Maar *ik* word niet uit mijn lijden...'

'*Arnoldje.*'

'Suus, ik moet je ook wat bekennen. Ik heb ook "geknuffeld" met een vriendin. Voor de laatste keer. Ze vond dat ze er recht op had.'

Ze is niet verbaasd, niet teleurgesteld. Ze is ineens wel moe. Ze veegt langzaam een traan weg.

'En jij? Had je er ook recht op?'

'Ja, het was een relatie voor jouw tijd... Het was iets waar je buiten staat. Een gedeelte tijd voor ik je kende. Het belangrijkste is dat we er een streep onder gezet hebben.'

Hij vertelt iets wat hij voor zich had kunnen houden. Het is niet prettig, maar ze waardeert het. Arnold lacht, het klinkt beter dan zijn eerdere gelach. Zeg dat je van hem houdt.

'Nou, Suus, we kunnen onze vrijpartijtjes tegen elkaar wegstrepen.'

Ze lachen.

‘Misschien is dat straks weer nodig... Ik moet nog naar de bijeenkomst.’

‘Oh ja, die idiote bijeenkomst. Suus, ik begrijp niet hoe we dat thuis goed hebben kunnen vinden. Een wespennest.’

‘De buitenwacht heeft daar allerlei indianenverhalen over, maar volgens C. komt dat alleen omdat ze niets naar buiten brengen.’

‘Kom nou toch, die man gebruikt je als schild voor zijn falen. Hij is niet betrouwbaar.’

‘Oh zeker, hij gebruikt me, maar hij is niet onbetrouwbaar. Die mannen willen geen media bij hun brainstormsessies. Ze willen vrijuit allerlei ideeën spuien. Het is de buitenwacht die er iets geheimzinnigs van maakt.’

‘Dat is de indruk die je hebt gekregen?’

‘Ja en volgens mij zit er echt niet meer achter. De CEO huurt “vriendinnen” in. Van die dames eist hij dat stilzwijgen ook, omdat die hele bijeenkomst een excuus is voor een bacchanaal.’

‘Wel *alle machtig*. En jij gaat als vriendin van die C.? Je gaat naar een *bacchanaal*?’

Arnold gooit zijn armen in de lucht.

‘Als *spreekster*, niet als vriendin. Ik vertel op de bijeenkomst hoe ik C. aangepakt heb.’

‘Mijn lieve God, wat moet je straks allemaal niet bekennen?’

‘Arnoldje, *als je blijft*.’

‘Nou ja, ik kan zorgen, dat ik straks ook wat weg te strepen heb.’

Ze lachen allebei en werpen een handkusje als afscheid.

Suzanne staart nog een tijdje naar de witte muur en haar gedachten dwalen af naar de Assistent van C.

Deel III Hoofdstuk 13

Het laatste uur: Fietsen

Waarin C., op een terras met veel andere fietsers, even bang is dat S. een opdringerige jongeman hardhandig terecht wijst en hij achteraf zich jong en gelukkig voelt.

S. zit wat vroeger op de bank bij de metro waar ze eerder met C. heeft afgesproken om te fietsen. Ze kijkt naar de mensen die de metro in- en uitlopen en haar gedachten dwalen af naar Ron en van Ron naar het gesprek met de burens. C. was het totaal niet eens geweest met de theorie dat de lagere inkomens wat betreft hun IQ in een neerwaartse spiraal terecht zijn gekomen. Toch is dat wat je zelf wilde, C. De meritocratie legt op alle terreinen en fasen van het leven bloot wat ieders capaciteiten zijn. Capaciteiten waarvoor minder scholing is vereist zijn minder in trek door automatisering en een wereldwijde overvloed van mensen die het beschikbare werk voor steeds minder loon verrichten. C. accepteerde dit gegeven niet, hij zoekt een uitweg in meer en beter onderwijs. Natuurlijk is onderwijs belangrijk in een samenleving waarin burgers hun weg alleen nog kunnen vinden met een goede opleiding. Maar basisvaardigheden zijn onvoldoende. Het zijn vanzelfsprekendheden. Daarna begint het pas, beste C. De hogere inkomens leveren de schaarsere talenten waar de maatschappij meer behoefte aan heeft. Daarom stomen die hogere inkomens hun kinderen op alle mogelijke manieren klaar voor de universiteit. De beide groepen groeien economisch en cultureel uit elkaar, geheel tegen de idealen van gelijkheid in. Die gelijkheid voor de wet is te mager voor de onderkant. Willen ze meer gelijkheid? Ja, als ze niet meer kunnen rondkomen en anderen niet weten wat ze met hun miljoenen moeten doen, dan is meer gelijkheid gerechtvaardigd, maar als de lagere inkomens geen gebrek hebben, kunnen verschillen in inkomen hen minder schelen. Ik denk dat het dan vooral om erkenning gaat. Ze willen erkenning. En C., jij wil ook graag erkenning voor inspanningen. Wil ik het ook? Ja, echte erkenning is belangrijk. De Coach is zuinig met zijn lof. De burens waren loffelijk over mij, en hoewel wat aangedikt, wel verdiend en het voelde prettig. Veel lof die ik krijg van mannen en jongens, is gebaseerd op mijn uiterlijk. Die lof is

vleierij en voelt helemaal niet goed. Degenen die het doen, stijgen niet in mijn achting. Moeilijk meisje, geen vriendinnen en kieskeurig wat vriendjes betreft. De mannen van wie ze de fiets te leen kreeg, leken haar overigens best aardig. Ze heeft haar “bende” gevraagd of ze de fiets en de kleding terug willen brengen. Dat leek haar beter dan zelf te gaan.

C. ziet haar wit-rood-zwarte fietshelm aan het stuur van haar fiets, haar slanke lichaam in shirt en broek, ook met wit en rood, haar stralende lach als ze hem ziet. En de omhelzing. Iedere keer is C. alleen daardoor al van de kaart. Haar lach is een belofte van opnieuw een geweldige middag en maakt hem weer jong en vitaal na de emoties van de aanslag. Voor ze opstappen, kijkt ze opzij.

‘Ron was even niet toerekeningsvatbaar.’

Haar opmerking komt zo onverwachts dat C. een steek voelt. Ze wil die moordenaar vrijpleiten? Ze komt met dezelfde suggestie als zijn Assistent. C. had zijn hart bij zijn Assistent gelucht. Hij wil die jongen achter de tralies hebben. Zijn Assistent liet hem uitrazen en zei toen dat hij er beter aan deed om een proces te voorkomen. S. zou bovendien moeten getuigen en meer in de openbaarheid brengen dan C. lief is. C. had geopperd om de jongen dan zonder proces op te bergen, wat de Assistent ook afgeraden had. C. was tekeer gegaan tegen zijn Assistent. Wat wilde die dan? Die had als S. gereageerd, vrijwel onbewogen en ten slotte rustig het advies gegeven de jongeman in een psychiatrische kliniek op te nemen, en van de media te eisen om verder geen vragen te stellen. De situatie was vergelijkbaar met die van de rijke zoontjes; de zaak moest de doofpot in. Een onhandige poging van een tijdelijk verwarde jongen om wraak te nemen, liefdesverdriet, klaar. En de psychiaters te kennen geven dat hij binnen redelijke tijd weer vrij moest komen. Op een verbitterde jongeman zit niemand te wachten, nietwaar? Na een nachtje slapen volgt C. het advies van zijn Assistent op. En nu komt S. met hetzelfde voorstel als zijn Assistent. Nog een keer aanhoren dat hij coulant moet zijn is niet gemakkelijk. Ter genoegdoening wil C. sarcastisch vragen of ze ook met Ron begaan zou zijn als zijn plan geslaagd was? Of hij zou haar in spanning kunnen laten en haar onder de neus wrijven dat de jongens niet zo keurig zijn als ze dacht. Maar het is hun

laatste uur.

‘We hebben hem als verward op laten nemen.’

Hij snauwt bijna. S. kijkt onbewogen.

‘Die jongen ziet geen rechtszaal?’

C. denkt even na. Hij houdt het kort.

‘Hij gaat voor de vorm een psychiatrisch circuit in. Zijn daad is een vlaag van verstandsverbijstering.’

Haar ogen schitteren als ze begrijpend glimlacht.

‘Ik ben blij dat ik niet in een rechtszaal hoeft te verschijnen. Kom, we beginnen rustig.’

C. trekt een grimas. Ze zou niet zijn verschenen en even plotseling en ongrijpbaar zijn verdwenen als ze was gekomen.

Haar lichtbruine benen trappen licht en soepel, hij kijkt naar haar billen, haar slanke taille. Het fietsen valt hem niet mee. Hij merkt hoe ze zich aanpast. Ze keuvelt ontspannen over het uitzicht, het mooie weer, de rust. En natuurlijk krijgt C. panne. Op een helling schakelt hij verkeerd, ze horen protesterend geknars en C. moet afstappen. Hij denkt aan de jongens in de winkel die hem zeiden dat hij een risico liep met de handschakelaar.

‘De jongens hebben me gewaarschuwd.’

S. trekt haar wenkbrauwen op. Hij heeft te weinig lucht om het uit te leggen.

‘Laat maar, ik moet op adem komen.’

S. heeft reparatiespullen in een van haar bidons.

‘Een goed moment om even te pauzeren.’

Iets verder staat een bank om te picknicken. Ze lopen er heen en terwijl C. een banaantje eet, ziet hij hoe ze vaardig het mechanisme bijstelt. De omgekeerde wereld: het meisje repareert. Ze vraagt C. het achterwiel van de grond te tillen en ze schakelt, terwijl ze de trapper met haar hand beweegt. Ze gebruikt een setje inbussleutels en een schroevendraaier. Wat draaien hier en daar, een glimlach en het is gebeurd. Ze plukt wat gras om haar vingers af te vegen. Ze heeft papieren doekjes met alcohol om brillenglazen schoon te maken die ze nu gebruikt om de laatste resten olie van haar vingers te vegen.

‘Tijd voor de lunch, het is niet ver meer en dan hebben we de helft er op zitten. En het gaat van hier alleen naar beneden, dus die kilometers tellen niet.’

Ze lacht en dat het alleen naar beneden gaat, is niet helemaal waar. Ze moeten eerst nog even klimmen en C. vreest dat hij moet afstappen, maar dat wil hij voor alles voorkomen. Na een eindeloze hoeveelheid bochten, met af en toe schaduw, dat wel, ziet hij blauwe lucht en hij bidt dat het de laatste bocht is. Hij heeft pijn in zijn benen. Als hij nog iets langzamer rijdt, valt hij om. Er volgt nog een vals plat waar hij denkt onwel te worden. Hij dankt de hemel als ze eindelijk echt gaan dalen. Kilometers naar beneden, hij komt weer op adem. Strak asphalt, geen gaten, zon, glooiende hellingen, donkergroen, lichtgroen, de blauwe lucht en haar slanke figuur in vrolijke kleuren wit en rood voor hem: hij is gelukkig.

Ze komen bij een restaurant waarvoor C. een heleboel racefietsen ziet staan. Een pleisterplaats, dus ze vallen niet uit de toon. Het terras met schaduw van een pergola met rozen biedt uitzicht over de tuin. Als ze hun fietsen wegzetten, ziet hij hoe een groepje jongemannen naar S. kijkt en ja hoor, daar staat een durfal op en komt op haar toe alsof C. niet bestaat. Een mooie jonge vrouw heb je nooit alleen, denkt C. S. ziet de jongeman ook komen en glimlacht beleefd. De jongeman doet overdreven amicaal, kent haar, of ach, vergist hij zich? Geen punt, leuke vergissing. Ze heeft een dubbelganger. En of ze niet wil aanschuiven? Ze wijst naar C. en zegt dat ze graag met C. alleen wil zijn, ze noemt zijn naam niet. De jongeman is moeilijk uit het veld te slaan. Hij wil C. er bij betrekken, neem me niet kwalijk, ik heb u niet gezien. Het is erop of eronder, zijn vrienden kijken met belangstelling hoe hij het aanlegt. C. zegt afgemeten dat hij graag met S. alleen wil zijn. Het is al heel wat dat hij de jongeman niet ruw maant om te maken dat hij wegkomt. De jongeman gokt op de beleefdheid van beiden, die hij met inzet van al zijn charme en overreding tot aanschuiven wil bewegen. Ze zijn vast te keurig om deze volharding af te wijzen. S. glimlacht niet meer en C. ziet ineens een heel kleine verandering in haar houding. Ze strekt haar vingers en hij is gealarmeerd. Als de jongeman zijn hand uitsteekt om haar bij een elleboog te pakken om haar mee te tronen, brengt S. haar arm iets naar

achteren. C weet dat hij nu snel moet handelen, want als ze zegt “raak me niet aan” en de jongeman luistert niet is het te laat. Op de video vloog een jongeman door de lucht voor hij zag hoe ze dat deed en dat tikje tegen de arm van Kleine H. waardoor deze bonkend onder de tafel verdween, had hij ook bijna gemist. En zo ligt deze jongeman ook ineens tussen de tafels en stoelen voor hij het weet. C. leidt de aandacht van de jongen af door nadrukkelijk voorover te buigen. Uit een achterzak in zijn fietsshirt haalt hij een zwart etuitje. Hij houdt het omhoog en klapt het open. De jongeman verstrakt, mompelt iets van “natuurlijk, natuurlijk” en loopt weg. C. klapt het etuitje dicht en gaat S. voor naar een vrij tafeltje.

Ze zitten met hun rug naar de groep met een aantal andere gasten ertussen.

S. zegt niets over het etuitje en wil bier, wat brood en een salade.

‘Bier? Dat zakt toch in je benen? Is koffie of een limonade niet beter?

Suiker, energie?’

‘Natuurlijk, heel veel beter, maar ik wil graag bier, en een groot glas.

Heerlijk, dat hebben we toch verdiend?’

Ze heft haar hoofd op en draait iets in de richting van de zon, lacht zacht.

C. bestelt voor zichzelf koffie en een broodje. Op de foto van het menu verdwijnt het beleg en broodje in het gezonde groen. Hij neemt geen risico.

Straks wil hij wel terug kunnen fietsen. Even later zet een bediende hun bestellingen voor hen op tafel. De koffie voor S. en het bier voor C. Hij wisselt de koffie en het bier om.

‘Prima tent, lekker ouderwets.’

S. lacht, heft haar glas en nipt niet.

‘Past geheel bij mij.’

‘Neem ook een slok C., ik zie dat je spijt hebt.’

C. neemt het glas van haar over. Zijn vingers raken die van haar aan en hij zou het glas willen wegwerpen, geen slok bier nemen, maar haar willen zoenen. Dat kereltje laten zien dat ze bij hem hoort en het genoeg smaken dat ze weten dat ze beter weg kunnen gaan dan blijven kijken. En kijk aan, ze bedienen hem op zijn wenken. De jongemannen staan op en lopen naar hun fietsen. Hij neemt een slok en zet het glas weer voor haar neer. Hij overtuigde hen met zijn kaart dat ze beter snel konden opstappen. Zoals zij

Kleine H. heel snel wist te overtuigen dat hij beter kon meewerken. Tijd voor discussie of onderhandelen was er niet en Kleine H. staat niet bekend om zijn snelle bereidheid toe te geven.

‘Hoe kreeg je Kleine H. zo snel om?’

C. vraagt het plompverloren en toch blijft de verbaasde reactie “hoe kom je daar nu bij?” uit.

‘Ik wilde de naam van de beller en zijn telefoon. “Zelfs C. kan je niet meer redden als je maar een seconde aarzelt.” Meer zei ik niet.’

C. is verbaasd en verward. Moet hij zich beledigd voelen? *“Zelfs C. kan je niet meer redden.”* Niet meer redden waarvan? Wat zou hij niet meer kunnen? Wat gebeurde er in godsnaam onder tafel? Kleine H. lag op de grond, was natuurlijk overdonderd om het zacht te zeggen. Toch kon dat allemaal niet voldoende reden zijn. Wat was de reden dan wel? Ze liegt niet, dat is haar eer te na. De vraag blijft echter hangen.

‘Redden van wat? Waar was hij bang voor?’

Ze lacht zacht.

‘Dat liet ik aan zijn fantasie over en die bleek hij voldoende te hebben.’

C. waardeert de pretlichtjes in haar ogen maar half. Ze zal het niet vriendelijk hebben gezegd, maar Kleine H. had de reputatie voor niets en niemand bang te zijn en zeker niet voor een meisje. Dus hoe kwam hij ineens zo bang? Alleen van haar stem en haar ogen zonder pretlichtjes?

‘Hij geloofde je. Maar waarom?’

Terwijl hij het zegt, heeft hij al spijt. Dat zou hij Kleine H. zelf moeten vragen. En ja natuurlijk ze lacht zacht. Ze lacht hem uit, maar het is draaglijk, want hij voelt zich gelukkig.

‘Zullen we nog een consumptie nemen voor we verder rijden? Ik heb eerlijk gezegd nu ook wel trek in een biertje.’

‘En ik ben nu wel toe aan koffie.’

Voor de zekerheid bestelt C. toch maar een frisdank bij het meisje dat hij wenkt. Hij is weer wat bijgekomen en voelt zich eigenlijk extra goed. En hij is tevreden over zijn prestatie.

‘Het buiten van de CEO heeft een zwembad, en tennisbanen.’

Ze lacht.

‘Noem je sport en ik versla je.’

Deel IV Hoofdstuk 1

De eerste brief: Geluk en basisbehoeften

Waarin C. via brieven S. op de hoogte houdt van de besprekingen van de bijeenkomst op het landgoed van de CEO. Zo is zij voorbereid als ze komt. Het is eigenlijk een excuus om de uren te laten voortduren. C. opent de eerste dag met enkele opmerkingen over geluk, om prettig te beginnen. Hij heeft het mis.

De eerste middag van de reünie, lieve vriendin, heb ik het onderwerp geluk aangesneden. We hebben daarover het eerste uur gesproken, weet je nog? Natuurlijk weet je dat nog, alles had uiteindelijk met geluk te maken. Het leek me nuttig om er met jou over te praten, met de bijeenkomst in mijn achterhoofd, moet ik bekennen. Een onschuldig onderwerpje om de bijeenkomst mee te openen, om in ieder geval in een goede sfeer te beginnen. Een aardig aanloopje, waarbij van alles ter sprake kan komen, maar *zeker* het behoud van de verzorgingsstaat met als doel het geluk van de burgers. Een gevoelig onderwerp waarbij de gemoederen al snel verhit kunnen raken. De Stad heeft zijn eigen variant van de verzorgingsstaat in vergelijking met andere landen. Ik zal je daarmee niet vermoeien, bovendien gaat een uitleg van de varianten me te ver. Waar het om gaat is dat alle verzorgingsstaten zijn ingesteld om moeilijk te dragen economische risico's voor burgers op te vangen, maar velen menen dat we in de Stad zo langzamerhand in de opvang van risico's en bij dat nastreven van geluk zijn doorgeschooten. Volgens hen is dat ook de oorzaak van de groei van het aantal mensen dat de staat financieel en geestelijk moet steunen. Ik onderscheid twee stromingen in de Stad, ten eerste degenen die de verzorgingsstaat te ver doorgeschooten vinden, een afbouw van overheidsvoorzieningen voorstaan en meer aan het particulier initiatief willen overlaten; en ten tweede zij die de overheidsvoorzieningen juist willen uitbreiden en dus het particulier initiatief willen terugdringen. Religie loopt door beide stromingen heen. De verschillen komen vooral tot uiting bij pogingen tot veranderingen, waarbij gelovigen over het algemeen een wat behoudender houding hebben. Dit zijn de hoofdstromen en misschien

denk je dat het wel meevalt met die eigen variant, maar dat is toch niet zo. De zaken raken gecompliceerd als ik de culturele eigenaardigheden erbij betrek en bovendien zijn er nog tal van kleinere politieke stroompjes. Sommige hebben maar een onderwerp: het milieu, ouderen, racisme, dieren, zelfs een groep voor de rechten van robots, maar hun aanhang groeit en is politiek van belang als het bij de grote partijen erom gaat spannen. De CEO spreekt zich zelden duidelijk uit, maar houdt scherp in de gaten in welke richting de consensus over onderwerpen gaat. Ik vraag me af tot welke stroming hij behoort, waar hij staat. En waar sta ik? Dat doet er niet toe, mijn voorkeur als uitvoerder telt niet. Ik handel echter wel naar mijn voorkeur en stel opdrachten bij in de richting die ik het beste voor het onderwerp vindt. In die zin ondermijn ik - soms - onze democratie. In feite stel ik me op als de CEO, met dit verschil dat hij opportuun handelt en de grootste aanhang zijn richtlijn is, terwijl ik consequent mijn voorkeur volg. Misschien verbaast het je.

De heren zijn gisteren in de loop van de dag binnengedruppeld, enkelen met vriendinnen of hun persoonlijke bediende. De vriendinnen zijn een geste van de CEO. Met binnendruppelen bedoel ik rijden en vliegen. Het landgoed van *de* CEO, zoals we hem noemen, ligt overal ver vandaan, genodigden rijden of vliegen hier naar toe. En natuurlijk moeten de bedienden van de CEO al het voedsel en drank aanslepen. Het is een droog gebied, maar water is er wel, de villa is gebouwd bij een bron, in een oase eigenlijk. Het complex van gebouwen van de CEO is groter en ligt verder van de bewoonde wereld dan dat van zijn vrienden, en om ons dat te laten zien stelt hij zijn buitenverblijf beschikbaar. We gunnen hem dat plezier graag. Hij spaart kosten noch moeite, dat moet ik zeggen. Hij is royaal en joviaal zolang je met hem op dezelfde lijn zit. Op alle terreinen wel te verstaan dus je moet nogal op je woorden letten als je met hem converseert. Dat geldt eigenlijk ook voor zijn vrienden, die prettig doen zolang je het met ze eens bent, maar weinig mild zijn als de meningen uiteen lopen. Dialogen zijn niet eenvoudig, dat hebben we... Ah, Paul komt het terras op en is verrast me hier nog zo laat te zien.

Ja, daar ben ik weer. Het is ondertussen al 01:30 uur en ik dacht dat ik de enige was die niet kon slapen. De nacht is zoel, de lucht helder, en buiten donkerder dan ik in de Stad gewend ben. Aardedonker overal, ondanks de maan en de lampjes in de tuin of liever gezegd het park dat zich uitstrekt voor het terras. Ik ruik niets, hoor niets, of het moet het suizen in mijn oren zijn. Paul, een joviale dikke man, maar wie ben ik om daarover te oordelen, was op zoek naar een koel drankje zonder alcohol. Die staan in een koelkast op zijn kamer dus hij zocht gezelschap en had duidelijk zin om wat na te praten. Hij is een van de heren zonder vriendin en ik geloof dat hij niet getrouwd is. Hij vroeg of hij stoorde en ik antwoordde wat halfhartig van niet. Hij had de fijngevoeligheid om niet te blijven hangen.

Gisterenmiddag zaten de heren die gearriveerd waren op het terras met uitzicht op het zwembad, waar vriendinnen zonnen. Een aantal heren koos voor het uitzicht op de tuin aan de andere zijde, waar ik nu ook zit. Paul is zakenman, zoals de CEO en enkele anderen, maar doet het wat kalmer aan. Hij had bedrijven die hij heeft verkocht, maar volgens mij heeft hij hier en daar nog een dikke vinger in de pap. Hij heeft een exacte achtergrond, ingenieur of chemicus of een combinatie van beide, een goede universiteit doorlopen en een netwerk waar de CEO door zijn geld en macht zich ook heeft ingekocht. De CEO is een jongen van de gestampte pot, slim, minder gepolijst dan Paul en af en toe gewoon een hufter. Het zijn vrienden, en ik verdenk de CEO ervan dat hij Paul benijdt om diens culturele bagage. Hij laat mij te vaak merken dat hij Paul decadent vindt omdat die kunst koopt. Paul heeft echte belangstelling, koopt kunst voor zijn plezier, terwijl de CEO kunst verzamelt om in de kringen van Paul tegen schenen te kunnen schoppen. Een van de oude getrouwen van het Genootschap Geluk en Welzijn is Henry, ouderwets links en voornamelijk door zijn onkreukbaarheid een vooraanstaand politicus. De CEO nodigt hem voornamelijk uit voor het respect dat hij bij de Wijzen geniet. De Secretaris en ik vallen in de uitvoerende categorie, alleen handig om erbij te hebben. Dan weten we hoe de hazen lopen. De CEO nodigt daarnaast nog enkele eigen politieke vrienden uit, zakelijke jongens die de CEO koestert zolang ze hem steunen. Als tegenwicht van mannen op de linkervleugel, zoals

Henry, de Secretaris en ik, die graag geld uitgeven dat *zij* hebben verdiend. Die lui en ook Paul staan bij dergelijke plaagstootjes te grijnzen, gelijkgestemden onder elkaar. En, hoor ik je vragen, hoe houd ik me staande als droge bureaucraat van het Ministerie van Rechtvaardigheid? Lieve S., ik denk aan mijn hachje en glimlach laf mee om geen ergernis te wekken. Ik heb een minder gerenommeerde universiteit doorlopen, aan mijn vage studie geen invloedrijk netwerk overgehouden en ben door mijn aangetrouwde familie de bureaucratie ingeschopt tot aan de functie van DG van het belangrijkste Ministerie. Te veel vijanden, te weinig vrienden en ja, ik zit hier niet als vriend of loyale getrouwe van de CEO. Ik ben beroepshalve uitgenodigd. Handig om erbij te hebben, zodat hij me niet hoeft te laten bijpraten hoe hij over zaken denkt en ik dus weet wat hij van het Ministerie verwacht.

Het verbaast me hoe graag ik open en eerlijk tegenover je wil zijn. Zelfs tegenover mijn vrouw, heb ik die openheid niet gevoeld, zelfs niet in onze eerste jaren Ik ben door jou besmet. Besmet duidt op iets ongunstigs. Eerlijkheid is zeker ongunstig in de omgang met de CEO en hoe eerlijkheid bij Paul en andere gasten valt, weet ik niet. Misschien ietsjes beter. Zijn zij eerlijk? Nee, natuurlijk niet. Eerlijk zijn is dom of op zijn best naïef en het is snel gênant. In dat geval kun je beter met pensioen gaan, als ze nog geen mannen in witte jassen hebben gebeld om je af te voeren. Ik mag wel oppassen, lieve vriendin, ik ben gevaarlijk beïnvloed door jouw eerlijkheid. Trouwens ook door een artikel over de spijt die mensen op hun sterfbed hebben over wat ze *niet* hebben gedaan in hun leven. En waardoor ze gelukkiger zouden zijn geweest als ze het *wel* hadden gedaan. Ze hadden bijvoorbeeld meer hun gevoelens willen uitspreken. Dat had ik tijdens onze bijeenkomsten ook gewild, maar ik durfde niet goed en was bang dat je iets zou zeggen als “*gaan we zeuren?*”, een gedachte die nergens anders op was gebaseerd dan op mijn eigen angst voor gezichtsverlies, jammer, jammer. Ik doe je tekort, want je had het vast niet gezegd. Ik haal de schade in en ik zeg eerlijk dat ik je mis en mijn brieven meer een excuus zijn om je te schrijven, dan dat ik het zo noodzakelijk vind om je gedetailleerd op de hoogte te houden van de besprekingen.

Het lijstje spijtigheiden dat mensen op hun sterfbed hebben, bestaat uit onderwerpen die natuurlijk nooit tijdens een reünie ter sprake komen. Eigen zwakheden benoemen doen we liever niet. We komen bij elkaar voor het onderling vrij bespreken van politieke problemen, maar vinden elkaar snel goed, beter, best en discussiëren liever veilig op mondiale schaal en dan nog op een manier die vaak niet overeenkomt met ons eigen handelen. Toch gaat het erom lokale zaken duidelijk te zeggen. We zijn begaan met de wereld en de mensheid, maar de Stad is belangrijker. Onze bezorgdheid over problemen in de wereld is oprecht, want ingegeven door eigenbelang. We zijn bezorgd over het milieu, tegen corrupte regimes, - *lach niet* - en we vinden dat multinationals meer belasting moeten betalen. Of het nu om legale afspraken gaat of niet, en dat de werknemers hun belasting als burgers al betaald hebben, is niet van belang. De verzorgingsstaat die we hebben, komt financieel in steeds zwaarder weer, de burgers kunnen we nauwelijks verder belasten, dus we zoeken geld. We willen dergelijke bedrijven daarom zelfs af en toe een poot uitdraaien. Paul en de CEO vinden de belastingheffing maar niets en de extra poot uitdraaien ook schandalig, maar ze houden zich stil. De anderen vinden de belasting wel nodig en de extra poot uitdraaien is een spel dat ze graag spelen. Voor het goede doel natuurlijk. Bovendien zoeken die bedrijven steeds nieuwe wegen om de dans te ontspringen, wegen die we daarna blokkeren. Haha, de bedrijven helpen op die manier mee hun eigen speelruimte kleiner te maken. Jij bent een nieuwe weg waarop we het antwoord nog zoeken. Ik kijk nu overigens wel uit dat onderwerp aan te snijden en ik hoop niet dat de heren dat zullen doen. Ik zweet peentjes bij de gedachte. Stel je voor dat ze zich mijn zaak herinneren en mij er vrolijk en verwachtingsvol naar vragen. Ze hopen bij het binnenhalen van de “donatie” op een aardige bonus, want we vergeten natuurlijk onszelf niet, een beloning voor onze inspanningen vinden we passend. Wat jij fraude en manipulatie noemt, zoals mijn *suggestie* aan de rechters, is onderdeel van een spel van geven en nemen, zoals we dat lang hier gewend zijn te spelen. De bedrijven spelen ook een spel, maar buitenstaanders hebben al snel een oordeel klaar. De spelers laten de media lekker schrijven; het houdt de gemoederen af en toe flink bezig. Geen enkel probleem zolang landen niet op een lijn zitten en het net van de wetgeving

vol gaten zit. In jouw geval heb ik iets meer druk op de rechterlijke macht uitgeoefend dan jij toelaatbaar vindt. In dit spel moet je een beetje flexibel zijn om extra geld voor sociale voorzieningen binnen te harken. Allemaal heel sociaal en gedreven door goede bedoelingen. Daar heb *jij* niet aan gedacht, en daarna heb *jij* bovendien gewelddadige methoden van druk en overreding gebruikt, die uitgaan boven de methoden die *wij* inzetten.

Over geweld gesproken, in de Stad hebben de Wijzen het geweldmonopolie. Zij bedrijven politiek met gedachte: onze burgers hebben tegenstrijdige belangen, die wij niet allemaal kunnen honoreren. Dus hebben we als overheid de plicht, de dure plicht, om burgers een hoger doel voor te houden dan hun deelbelangetjes en van hen te eisen daarnaar te handelen. Een dissident geluid mag, maar moet ongevaarlijk blijven, anders snoeren de Wijzen de vertolkers de mond of maken hen onschadelijk als het moet. Het democratisch ideaal waarbij zoveel mogelijk belangen tot hun recht moeten komen, leidt tot een bestuurlijke zwakte of verlamming met zelfs de kans, nee het risico, dat de macht in handen valt van een opportunist die de massa paait met verleidelijke, maar onhaalbare beloften. De Wijzen voorkomen een dergelijke coup door de massa parlementaire vrijheid te geven, minderheden culturele concessies toe te staan en het allerbelangrijkste: de materiële scherpe kantjes af te zwakken. Voor dat laatste is natuurlijk wel extra geld nodig. Jouw acties hebben flink wat geld gekost en waren dus staatsondermijnend, indirect zelfs staatsgevaarlijk. Parlementaire vrijheid is mooi, maar goed bestuur is beter. Op de achtergrond stuurt het Genootschap en eigenlijk de CEO de regering bij. En ik voer uit, met een zo sociaal mogelijke interpretatie.

Zie ik iets over het hoofd? Een klein dingetje misschien, namelijk dat als de Wijzen bloed vergieten, velen, bijna iedereen dat heel wijs vindt. Zelfs jouw filosoof Kant kan ik er bij slepen. Die vindt toch ook dat als burgers de vrijheid en rechten van anderen bedreigen de overheid geweld mag inzetten? Maar liever sleep ik Machiavelli erbij. Die vond dat de vorst zich niet de ethiek van een privépersoon kon permitteren. De vorst heeft grotere belangen dan zijn eigen kleine belang, of dat nu geld of eer is. Voor een goed bestuurder moet het doel heel vaak de middelen heiligen. Dus hij geeft

een uitvoerder de opdracht en dan vallen er helaas spaanders en die kan geen omelet maken zonder enz., toch? Dus S., wij, de hele club hier, moeten beleid maken en uitvoeren en kunnen ons de luxe van jouw particuliere moraal niet permitteren. Voor de gemeenschap belangrijke doelen nastreven zonder dat daarbij spaanders in het rond vliegen, lukt niet.

Wij hebben ook niet zoveel op met het beroep op de mensenrechten van iemand die er stevig op los hakt. Als hij in de Stad zou moorden, zou hij niet meer leven. Wij vinden onszelf een verlichte democratie, jij denkt waarschijnlijk aan een verkapte dictatuur, verlicht mag ik hopen, maar we delen wel dezelfde afkeer van regimes die via terreur en aanslagen hun ideeën willen verbreiden. En ook wij zijn verbaasd dat veel jongeren in jouw democratieën deze moordpartijen gerechtvaardigd vinden. En openlijk geen moeite hebben met zaken die wij onder de pet willen houden en ontkennen als lastige types ons beschuldigen van discriminatie, leugens, politieke rechtspraak enz. En dan heb ik het niet over achtergestelde mensen, slachtoffers van de maatschappij, arm, genegeerd, vol wrok, nee, volgens bekenden zijn het lieve, goeie jongens, die plots een licht zien in een duisternis vol onrecht. Het nastreven van doelen voor de gemeenschap met geluk als einddoel kan akelige vormen aannemen, Maar dat zei ik natuurlijk niet op de eerste dag in mijn openingszin

‘Wij, zoals we hier bijeen zijn, hebben het geluk van onze burgers als hoogste doel voor ogen.’

“Met ons zakenleven voorop die onze publieke instellingen ondersteunen”, had ik eraan toe willen voegen, maar ik slikte dat laatste in. Te veel eer, om te beginnen eerst maar gewoon een open deur intrappen. Dit soort teksten hebben we nodig, we maken vuile handen, en omdat we vinden dat het publiek ons - voor een deel - te weinig waardeert, steken we elkaar regelmatig veren in de kont. *Excusez le mot*. We kunnen niet aan acht kanten mooi zijn, is een Japans gezegde en de harde maatregelen die we genoodzaakt zijn te nemen zet dat gevoel voor geluk bij een deel van de burgers op achterstand. Die beschuldigen ons zelfs van willekeur en corruptie, een belangrijke reden voor onze nederige plaats op de wereldindex van geluk. We geven geld uit om de waakhondfunctie van de

pers te beperken, want als de pers rook ziet, moet er beslist ergens vuur zijn. De persjongens moet ik eens onder handen nemen, want hun geschrijf heeft economisch ongunstige consequenties. Voor steeds meer burgers is dat weer een excuus onder belastingen uit te komen. *Zij* zijn corrupt, omdat ze denken dat *wij* het zijn. Oké, ik dwaal af.

‘En wij zijn het er allemaal over eens dat een materiële basis hiervoor onontbeerlijk is. Voedsel, onderdak zijn een eerste vereiste en daarna veiligheid. Het zijn de voorzieningen die onze gastheer ons in zijn gulheid biedt. Aan veiligheid hoeft hij overigens niet veel te doen, want ongenode gasten zien we van kilometers in de omtrek aankomen. De bedreiging van onze materiële basis door een natuurramp hebben we niet in de hand, evenmin als we milieuvervuiling, en een aanval van een misdadig regime niet kunnen voorkomen. Zo’n regime heeft niet meer het geluk van de burgers als hoogste doel, hun leiders zijn uitsluitend uit op eigen macht en welvaart. We zijn, onder ons gezegd, geen lieverdjes, maar de vergelijking met zo’n regime vinden we zeer onterecht.’

Hierover zijn de heren het eens; en ook dat de buitenwereld ons eigenlijk miskent.

‘De eerste basisbehoefte is bestaanszekerheid, zoals die ouwe Maslow in zijn piramide aangeeft. Tegenwoordig is daar wat kritiek op. Iemand die ziek is, kan toch, of juist, behoefte hebben aan schoonheid en hogere behoeften. Dat kan individueel best waar zijn, maar laten wij de grote lijn voor de massa volgen. Met die eerste behoeften komt het basisinkomen weer boven drijven. Wij zijn er altijd al vanuit gegaan dat dit rechtvaardig is, een gelijke start voor ieder, nietwaar? Onder invloed van de groeiende materiële ongelijkheid schrijven economen daar af en toe weer over en hier en daar experimenteren lokale bestuurders ermee.’

Ik was net lekker op stoom aan het komen, lieve S., toen Henry me onderbrak. Dat viel me tegen van hem.

‘Meer gelijkheid is geweldig, C., maar het lukt alleen met een goed verhaal.’ Er zijn types die niet langer dan twee tellen kunnen luisteren en die vinden dat ze iemand zomaar kunnen onderbreken. Ik had Henry niet tot die lui gerekend. Linkse Henry, beroepspoliticus, die nooit een slag eerlijk werk heeft verricht, heeft wel werk gemaakt van technieken om mensen onderuit

te halen. Hij is wat rustiger op zijn oude dag, maar even argeloos en ondoordacht antwoord geven, kun je bij Henry beter niet doen. Hij komt met de toevoeging “een goed verhaal”, waar ik vroeger niet op had gelet, maar nu ben ik ineens gealarmeerd. Waarom, lieve vriendin? Jij had het over “grote verhalen” die zogenaamd afgedaan hadden. Als ik nu dat woord “verhaal” bij Henry hoor, trek ik dat in jouw filosofische sfeer. Dat kan ik in de opening even niet gebruiken. Wat zijn Henry’s stokpaardjes? Hij vindt dat wij genoeg nemen met gelijkheid voor God en dat we alleen degenen die hetzelfde geloof aanhangen tot onze gelijken behoren. En aanhang is heilig, dus jouw desastreuze bevolkingsgroei is dat ook. Hij is daarin wel iets gematigder dan jij, maar alleen omdat hij politicus is en voor hem aanhang dan wel niet heilig, maar wel erg belangrijk is.

Ik besef beter dan vroeger dat Henry niet vies is van een mooi links vergezicht, dus een “mooi verhaal”. Haha, hij zoekt met zijn ongelovigen uiteindelijk ook het geluk van onze burgers. Hij onderbreekt me om mij in het kamp van de religieuze gelijkmakers te duwen. Hoewel ik persoonlijk niet gelovig ben, daagt hij mij waarschijnlijk uit met het religieus *geopenbaarde* goede verhaal te komen. Om daar dan tegenin te kunnen gaan. Als ik toegeef dat ik iedereen gelijk vind als een *dier* begiftigd met een rede en *respecteer* dat anderen de mens geen dier, maar een wezen van een hogere orde vinden, dan trap ik in de eerste valkuil en staan de leden van het mooie Genootschap op hun kop. Bovendien heeft je suggestie met een “groot verhaal” te komen een tweede valkuil, want waar moet ik verder mee komen? Dat is niet zo eenvoudig. Met optimisten en pessimisten hoef ik niet aan te komen, want als ik een beperking van de bevolkingsgroei als voorwaarde voor materiële verbeteringen aankaart, raken de leden helemaal buiten zinnen. Daar gaat mijn fijne en prettige inleiding. Aha, maar ik zie ineens een mooie taak voor jou weggelegd, lieve vriendin. Jij hebt wel een “groot verhaal” dat op een bevolkingskrimp is gebaseerd. Weinig vrolijk met je “verloren werelden”, maar uitstijgend boven het onvruchtbare gekissebis tussen optimisten en pessimisten, en boven wel of niet geopenbaarde doelen. Je hebt als “verhaal” dat we ons als mensheid op een minimum aan waarden moeten verenigen om niet met zijn allen schreeuwend en vechtend ten onder te gaan. Een kosmopolitisch betoog in

een wereld die regionaal en wat ideeën betreft uiteenspat. En deze mannen zullen jouw “grote verhaal” als “onhaalbaar”, “onzin” of “nep” wegzetten. De zoveelste Cassandra, haha. Neem me niet kwalijk, dat ik me laat gaan, eerlijkheid is vaak niet leuk, vriendin. Begrijp me overigens niet verkeerd: ik zie die meute voor me graag door jou gegrild, maar ik zou liegen als ik zei dat je een kans maakt om ze te overtuigen. Dat zou niet minder dan een wonder zijn. Maar terug naar Henry, ik moet voorkomen dat hij mijn opening in zijn straatje ombuigt. De zaal heeft zich gelukkig stil gehouden, terwijl deze gedachten door me heen gingen en ik zo rustig mogelijk naar die koppen keek. Ik moet nu snel verder.

‘De verzorgingsstaat is niet ingesteld om iedereen materieel gelijk te maken. Bijvoorbeeld met een basisinkomen. Het gaat om het verkleinen van risico’s, om de opvang bij ziekte en pech, en als die maatregelen armoede verminderen en ongelijkheid verkleinen, is dat meegenomen, maar niet de eerste opzet. Iedereen denkt dat dit juist wel de opzet is, maar dat is een misverstand, Henry. Een doorgeschoten misverstand. Bovendien... eh... dat basisinkomen, dat economisch gelijk maken, loopt stuk op... eh... loopt stuk op allerlei gronden. Mensen verschillen en zo zal de uitwerking ook erg verschillend zijn. Algemeen en misschien universeel zijn bepaalde emotionele gronden. Waar blijft je gevoel van waardigheid als je maatschappelijke bijdrage geen cent waard is? Hoe zit het met je geluksgevoel als je onverdiende inkomen is opgebracht door mensen van wie het werk *wel* geld waard blijkt te zijn? Is dat geen ongelijkheid?’

Henry heeft grijs haar, draagt een pak met vest en ziet er allesbehalve uit als een doorsnee linkse rakker. Hij is keurig getrouwd en volgens mij heeft hij geen vriendin, noch hier, noch thuis, en ik meen dat zijn kinderen politiek niet in de voetsporen van pa zijn gestapt. Hij kijkt stoïcijns voor zich uit.

‘Voorstanders van gratis geld vinden de voordelen vanzelfsprekend, ze vinden dat hierbij geen verhaal nodig is, want zeggen ze, mensen gaan heus wel werken om die magere basis aan te vullen. Dat is sympathiek, maar lijkt mij geen algemeen juiste aanname. Natuurlijk, het is fijn voor jongeren die enig tijd kunnen doen wat ze leuk vinden. Ze gaan reizen, even studeren, ook al hebben ze nooit uit eigen beweging een boek geopend, haha, toch een aardige ervaring, nietwaar? Of het is prettig voor ouderen die eerder kunnen

stoppen met werken, ook niet gek als de maatschappij je afschrijft of als je zwaar werk moeilijk volhoudt. Oké, voor jong en oud is het misschien een leuke regeling. Maar ik denk dat de overgrote groep niet zo actief is als ze anders zouden zijn, afgezien van de genoemde nadelen. Dit draagt niet bij tot hun geluk.’

Henry valt in.

‘Je miskent het gevoel van zekerheid, beste C. Waardigheid is mooi, maar moeilijk vol te houden als je bestaanszekerheid wegvalt. En het is niet de bedoeling om met het basisinkomen mensen Luilekkerland binnen te leiden. Het is een basis van waaruit ze weer creatief kunnen zijn. Voortdurende schulden of dreigende schulden werken verlamdend.’

Henry is een ouwe idealist. Mensen hebben al genoeg steun en zelfs mensen met werk plunderen liever dan dat ze creatief zijn. Ha, ik heb wat huiswerk gedaan, lieve vriendin, en kan zonder spieken een lijstje voorbeelden reproduceren van uitingen van ontevredenheid in plaats van creativiteit.

‘Even wat geschiedenis, Henry. De rellen in enkele westelijke hoofdsteden van wat decennia geleden gingen niet direct over honger, maar over gefrustreerde verwachtingen. Onderwijzers en leraren in merkkleding liepen ook te plunderen, misschien uit solidariteit met minder bedeelden, maar in de eerste plaats gefrustreerd over hun baan, hun eigen inkomen, hun beperkte stijgingskansen of gewoon uit hebberigheid. De politieke verontwaardiging was een excuus. Hun situatie was materieel al beter dan met jouw basisinkomen.’

Henry staat op. Voor hij gaat praten ga ik snel door.

‘Oké, oké, rustig maar. Eh, ... Geef toe, hun situatie is daarmee te vergelijken. En waar is hun creativiteit die jij veronderstelt? Ik denk dat er iets anders speelt, Henry. Die groepen zijn ontevreden, ze willen meer hebben, meer krijgen in plaats van dat ze er zich voor inzetten.’

Ik stop even en Henry onderbreekt me.

‘Al die mensen en ook de kleine groep die jij eruit pikt, voelen zich onrechtvaardig behandeld, C. De aanleiding is vrijwel altijd het politie - optreden waarbij een dodelijk slachtoffer valt die de gemeenschap in beweging brengt. Het gevoel van een onrechtvaardige behandeling, laait dan ineens op. Het is ongelooflijk hoe wij, blanken, Afrikanen letterlijk niet

zien. Die groep negeren we, wat die ook doet, folders uitdelen waar we doorheen waden, omdat de hele omgeving ermee bezaaid ligt. Metrokaartjes verkopen voor een paar cent goedkoper dan de spoorwegen aanbieden, pakjes sigaretten, in de weg zitten op de trappen van de metro waar gejaagde werkenden in het spitsuur op- en afrennen zonder over hen te struikelen, maar hen ook niet zien. Hoe erg kun je je buiten gesloten voelen? Het ene land bergt deze mensen op in buitenwijken, in het andere land wonen ze tussen de oorspronkelijke bewoners. Ik weet niet of ze empowermentprogramma's voor die mensen hebben, maar een baan krijgen ze niet. Ze hebben verkeerde namen en een verkeerde postcode als ze in zo'n buitenwijk wonen.'

Ja, ja, slachtoffer van je postcode en je naam. Zo is er altijd wat. Ik had ook een verkeerde postcode, wat schrijf ik, ik *had* niet eens een postcode. En mijn naam kan niemand uitspreken. "C." is niet stoer, het is een permanente aanduiding van mijn verkeerde afkomst. En Henry je stapt over op een andere groep dan waar ik het over heb. Doet hij dat met opzet?

'Ze krijgen een dak boven hun hoofd, C., geld voor voedsel en kleding, en dat is het wel, want de kans om mee te doen met de maatschappij is er niet bij. Ze zitten op de bodem van de Maslow-piramide en in hogere behoeften moeten ze zelf voorzien. Volkomen onmogelijk natuurlijk. Het beleid is repressief en uitsluiting betreft niet alleen deze allochtonen, het geldt ook voor lager opgeleide en arme autochtonen. Vrijheid, gelijkheid en broederschap zijn kreten die voor hen behoorlijk galmen.'

Nee hè, "galmen" en grote woorden. Onze gesprekken werpen vruchten af, vriendin. Ik ben alert op die filosofische hintjes van Henry. Henry stapt meteen naar een uitzichtloze onderkant van de samenleving. Vrijheid om maatschappelijk te klimmen is er voor iedereen, maar in werkelijkheid alleen voor een krimpende groep mensen. Die groeiende onderkant kan niet meekomen, de eenvoudige banen zijn er niet meer of onvoldoende. Een beperkte opleiding is geen basis meer voor zelfs de bodem van de Maslow-piramide. Hij gooit het op de werkgevers die deze mensen niet nodig hebben of liever niet aannemen door slechte ervaringen uit het verleden of vooroordelen. Dat is al lang een kip en ei-probleem. Als we het over

waardigheid hebben, dan zou bij deze groepen veel te winnen zijn met werk dat ze aan kunnen. De betaling kan echter nauwelijks uitkomen boven die in een laag lonenland, dus niet veel meer zijn dan de uitkeringen die ze nu krijgen. Dus blijven ze liever thuis, doen wat mistige zaakjes en gaan af en toe rellen. Nog zo'n kip en ei-probleem. De overheid weet het niet, die bergt ze op, en hoopt er verder het beste van. Opbergen in wijken, hen buiten die wijken niet zien, als ze rellen de kop indrukken, het stimuleert de creativiteit niet echt, ik geef het toe. Wat moet er dan wel gebeuren, Henry? Heb jij een 'verhaal' wat dat ook mag zijn? Dit is niet de soepele opening van de bijeenkomst die ik me had voorgesteld. Terwijl ik nog nadenk, neemt Paul, die net langs kwam, het woord.

'Zijn die lui een probleem dat de overheid niet kan indammen? Ze zijn in de watten gelegd, *dat* is het probleem. Geen werk, geen goede postcode en een buitenlandse naam zijn niet een voldoende verklaring voor plunderen. Had C. het niet over onderwijzers, die iedereen tegenwoordig leraren noemt, over gewone burgers dus, met merkkleding, die meededen? Die hebben wel werk, wel een goede postcode en een betrouwbare naam. Wat bezielt die lui, opvoeders van onze kinderen? Als ze uit snobisme merkkleding willen dragen, die ze eigenlijk niet kunnen betalen, zullen ze er geld voor opzij moeten leggen. Sparen tot je het wel kunt kopen. Dat is een discipline die ze niet meer op kunnen brengen blijkbaar. Dan maar lekker meeplunderen onder het mom van politieke verontwaardiging. Welke politieke verontwaardiging? vraag ik me af. Met minder bedeelden? Waarom moeten wij die minder bedeelden nog meer helpen dan al gebeurt? Waarom zijn die mensen die onderdak *krijgen*, die *niet* werken, die *niet* van de honger omkomen, *niet* tevreden? Wat heeft een mens verder nog nodig? Geniet van je gratis vrijheid, je hoeft niet eens te werken en solliciteren is volgens mij ook al geen verplichting. Wat zei Marx? 's Morgens werken en 's middags vissen? Kom op, ze kunnen de hele dag vissen.'

Een opmerkelijke ontkenning dat mensen niet meer steun nodig hebben dan eten en een dak boven hun hoofd, lieve vriendin. En de ontkenning van de groep die ook buiten die boot valt, terwijl in sommige delen van de Stad "je over de daklozen struikelt". Maar dat lees ik alleen maar en ik geloof het

eigenlijk niet. Er ontstond enig rumoer, een mooi moment voor mij om te roepen dat dit een mooie afsluiting voor vandaag was. En ik ga zelf nu ook afsluiten, lieve S., want ineens slaat de vermoeidheid toe.

Tot morgen, C.

Deel IV Hoofdstuk 2

Antwoord eerste brief: Basisbehoeften als geluk

Waarin C. een antwoord ontvangt van S. dat hem verrast. Ze heeft een eigen verhaal over basisbehoeften zonder dat ze ingaat op wat hij haar stuurde. Hoewel hij een antwoord krijgt, voelt het alsof de relatie “over” is. Ze noemt hem niet. Zijn uren zijn voorbij.

Ze wordt wakker in het nieuwe kamp van haar groep. Ze hebben een lange tocht achter de rug op zoek naar water en beschermend struikgewas. Hopelijk vindt de groep eetbare wortels en misschien zelfs vruchten iets hogerop in de vallei.

Ze kijkt om zich heen en ziet een paar werktuigen en enkele bekers, maar niemand van haar groep. Zij zijn zeker al bezig met verzamelen. De zon wordt snel warmer en op een zonnig plekje voelt ze zich prettig. De valleihellingen zijn bekleed met dichte bossen waarboven de kale toppen vreemd uitsteken. Heel, heel in de verte zag ze een blauwige bergketen toen ze de vlakte overstaken. Het water van het beekje murmelt en af en toe spat water op.

Ze voelt zich tevreden, behalve dat ze honger krijgt en nergens voedsel ziet. Langzaam volgt ze de beek stroomopwaarts, waarbij ze zorgvuldig vermijdt haar voeten te bezeren aan scherpe stenen. Ze vindt bessen die zoet smaken. Ze wrikt met een stok in de grond en vette wormen komen omhoog. Het leven is goed en ze sluimert op een zonnig plekje in het gras.

De groep mist haar niet. Haar moeder is enkele maanden eerder bij een geboorte gestorven. Ze heeft geen naam, taal bestaat nog niet.

Deel IV Hoofdstuk 3

De tweede brief: Geluk, zelf doen of hulp verlenen?

Waarin Paul van leer trekt tegen het pampere van jongeren in achterstandswijken en hij zich verzet tegen het idee dat de maatschappij hen afwijst. C. en Henry protesteren, ze hebben belangen bij hulpverlening.

Je hebt me verrast met je snelle antwoord. De inhoud heeft me verward. Ik laat allerlei speculaties achterwege en doe een verslag van de volgende ochtend. Ja, ik vergis me niet, haha, de heren drommen al voor het middaguur samen, zeker nieuwsgierig naar het vervolg. Ze voelen aan dat de meningen behoorlijk gaan botsen.

De discussie begint zoals hij de vorige dag eindigde. Ik hoor gelach als ze de laatste opmerking van Paul over het vissen weer ophalen. Paul heeft het over “economisch overbodige” of “economisch parasitaire” mensen en hij heeft hen even kort en krachtig neergezet. Ze staan economisch aan de kant en voor hun onderhoud moet de maatschappij meer aan toelagen en steun opbrengen dan ze zelf in hun leven aan de maatschappij bijdragen. Het is een groeiende groep, hij denkt zelfs aan een meerderheid. Ik denk dat hij er dan de mensen bij rekent met een namaakbaan. Een baan om ze van de straat te houden en de statistiek van het aantal werklozen te drukken.

Mensen die de moed hebben opgegeven en zich niet melden voor een uitkering komen niet als werkloos in de statistiek. Hoe die lui rondkomen, weet ik niet. Paul trekt het probleem breed, het probleem geldt voor alle verzorgingsstaten. En die staten zien onder hun bevolking een groeiende weerstand tegen migranten. Een regelrechte bedreiging voor de politieke stabiliteit. Instemmend geknik en gemompel, wat gelach en een gang naar de flessen. Nu al lopen ze met whisky. Dat gelach begrijp ik niet en zo vroeg aan de drank is nogal zorgelijk, vooral omdat de invalshoek van Paul directer en harder is dan ik al na een dag geschikt vindt. Op geschreeuw zit ik in de beginfase niet te wachten. Ik ga liever verder waar we gisteren eindigden.

‘Jullie vergeten de volgende fasen in de piramide van Maslow. Blijven steken in de eerste lagen is alleen goed genoeg voor dieren.’

Ik denk hierbij aan wat jij in de uren gezegd hebt over geluk en basisbehoeften. Toen de mens voldoende veiligheid, een onderkomen en eten had, ging hij zijn brein gebruiken om na te denken over zaken die buiten die basisbehoeften liggen. Het denken overwoekerde die eerste doelen, heel lang geleden. Denken over zichzelf, over allerlei zaken waarvoor hij geen verklaring had. Verwondering is de eerste stap naar filosofie. Ik moest lachen, tegenwoordig is de mens na de bevrediging van de eerste basisbehoeften moe, zoekt hij vertier en hij heeft geen behoefte aan denkwerk. Misschien wel waar, zei je, maar dat bevredigt uiteindelijk niet. Stel dat er voor velen überhaupt geen zinvolle arbeid meer is, dan vallen mensen terug naar een dierlijk niveau van eten, drinken, slapen en wat vertier. Nou en, S.? Ik ben wat hardleers, maar mensen geloven dat ze dan het paradijs betreden: altijd vrij, niet hoeven werken in het zweet des aanschijns en doen wat je leuk vindt. Kan het fijner? Ik zie middeleeuwse schilderijen van Luilekkerland, de gebraden kippetjes vliegen je... Ah, ik herinner het me weer. Luilekkerland, dat woord dat jij gebruikte... Toen we fietsten. En het paradijs, nee je gaf voorbeelden van paradijzen. Zelfs die zijn niet bevredigend. Want, beste C. zei je, de mens wil meer, hij houdt verwachtingen en blijft dus ontevreden. Materiële verbeteringen vergroten even zijn tevredenheid en maken hem ook maar tijdelijk gelukkiger. Wat hij mist is een andere bevrediging, hij zoekt zingeving. Daarvoor is niet eens veel inspanning en denkwerk vereist, maar het komt niet helemaal vanzelf. Je moet wel iets doen en zelfs enige tegenslag is nodig om echt gelukkig te zijn. Je glimlachte bij die laatste opmerking lief om mijn pogingen een intelligent nadenkend gezicht te trekken. Je illustreerde je betoog met het voorbeeld van de Nobelprijswinnaar die als jongetje in een vernietigingskamp de mooiste momenten van zijn leven had gevoeld. Dat beeld heeft me nog danig dwars gezeten. Moeten we dan ophouden de maatschappij te verbeteren? Omdat het nooit goed is en geluk niet afhankelijk van de mate van verzorging? Je gaf voorbeelden van striptekenaars toen we terugfietsten. Ik ben een eenvoudige jongen en die voorbeelden begreep ik beter. Ik maak er nu dankbaar gebruik van. 'Striptekenaars maken daar mopjes over. In een aflevering van Calvin en Hobbes zit Calvin met zijn tijger onder een boom, het is vakantie en ze zijn

fijn aan het luieren, heerlijk, niets doen, daar is vakantie toch voor? Dat duurt twee plaatjes, in het derde slaakt Calvin een diepe zucht en in het vierde duurt hem dit nietsdoen alweer te lang. De tijger kijkt stomverbaasd.’ De tijger met zijn slimme menselijke brein, gedraagt zich ineens weer als een echte tijger. Ik zie verbaasde gezichten en een enkel flauw glimlachje. Haha S., ze kijken nu net zoals ik, dus ik doe nog een poging.

‘Oké, nog een voorbeeld. Garfield, de slimme, luie, dikke poes van Jon denkt als mens. Hij doet niets liever dan luieren en terwijl hij op zijn rug ligt, zegt hij: “Dit is wat ik met mijn leven wil, en nee, daar heb ik geen hulpverleners bij nodig.” ’

Ze lachen nu wel, maar sommigen meer als boeren die kiespijn hebben, de CEO en Paul voluit. Ze lachen om zijn afwijzing van die hulpverleners. Dat zijn in hun ogen overbodige geldverslinders die moeilijkheden bij mensen te serieus nemen. Hun vrolijkheid bevalt me maar half, want ze begrijpen prima wat ik bedoel.

‘Mensen hebben dus meer behoeften dan eten, een dak boven hun hoofd en veiligheid. Na veiligheid zijn dat het verlangen om tot een sociale groep te behoren en de volgende hogere behoefte is waardering en respect voor jou als lid van die groep. Status kort gezegd en voor velen, zo niet de meesten, een eindpunt. De laatste behoefte is zelfontplooiing, voor sommigen van die kleine groep filosofen, nadenken over het leven, een activiteit die Aristoteles als de hoogste fase ziet, als het hoogste doel, een voorwaarde om geluk te ervaren.’

Ik schroom om in dit gezelschap over “zingeving” te spreken, lieve S., dat kan misschien in een tweegesprek en dan moet ik er nog voor in de stemming zijn, maar in deze club hoef ik er niet mee aan te komen. Zingeving zit al in het geloof en lui in de zaal die dat in hun beleid aan de bevolking willen aanbevelen, of erger aan de bevolking willen opleggen, wil ik beslist niet wakker maken. Ik vertel ze ook maar niet wat me de afgelopen nacht te binnen schoot over de massamoordenaar die eten, een dak boven zijn hoofd en een veilige bajes niet voldoende vindt en het recht heeft opgeëist om zich geestelijk te voeden. Zijn omstandigheden zijn vele malen beter dan die van miljarden armen die voor veel slechtere omstandigheden heel hard moeten werken. Hij heeft in zijn land recht op

geestelijke ontplooiing, de beschaafde samenleving erkent dat recht zelfs voor hem.

Paul raakt geërgerd. Hij zegt wat ik eerder ook dacht, maar zo hard onder woorden gebracht klinkt het onprettig.

‘Zelfontplooiing, wat een gelul. Ze hebben meer luxe dan de hele mensheid in alle eeuwen voor hen op wat adel en vorsten na, en geestelijkheid natuurlijk. Ze hebben hun autonomie, vrijheid, en ook goederen. En dan zijn ze toe aan zelfontplooiing? Daar komt, afgezien van wat wereldvreemde excentriekelingen, en mensen die in hun werk opgaan, niemand aan toe. De meeste mensen zien hun werk niet om zich te ontplooien en als ze vrij zijn komen ze eindelijk toe aan vermaak. En dat krijgen ze. Volop, zou ik zeggen. Wat willen de luitjes dan nog meer? Nou? Nou?’

Hij kijkt uitdagend rond. De anderen hebben geen idee als ik die koppen zo zie. Ze kijken afwachtend tot Henry rustig zegt: “gelijkheid en broederschap, of in hun woorden: gehoord en gezien worden.” Hij laat vrijheid weg, dat had Paul al genoemd. En hij zegt gelukkig ook niets over “zingeving”. Paul staat uit enthousiasme ineens vlot op uit zijn stoel, soepeler dan ik van zo’n dikkerd had verwacht.

‘Precies, voor gelijkheid en aandacht is het leuker om te schreeuwen en met stenen te gooien, en te roepen dat de maatschappij moet veranderen. Leuker en makkelijker dan aan jezelf werken. Maar aan jezelf werken is toch ook makkelijk? Het ligt tegenwoordig toch binnen handbereik van die vergeten groepen? Of de “overbodige groep” van onze CEO? Je koopt een tablet, je hebt overal gratis internet en je kunt voor niks de wereldliteratuur downloaden en lezen. Je kunt jezelf ontplooien tot je erbij neervalt. Alles voor nop, cursussen op allerlei gebied van antropologie tot wiskunde. Ze hebben tijd zat met hun uitkering. Wat houdt hen nog tegen?’

Paul kijkt om zich heen voor hij weer gaat zitten. De groep zit er onnozel... eh... nadenkend bij. Hij gaat veel te kort door de bocht, maar de CEO zwijgt en wie zwijgt stemt toe, dus ze kunnen ook beter zwijgen.

Paul en de CEO zijn Ayn Rand-adepten. Je bent slim, je werkt hard, je verdient goed en je familie, bureaucraten en de groeiende groep dommen buiten je uit. Ze creëren geen meerwaarde, maar via de politiek profiteren ze van je. Ze spelen de baas en ze zijn bovendien lui, laf en ondankbaar. Henry

wil de dommen economisch gelijk maken zonder al te veel eisen te stellen en zijn club is uiterst inventief in het verzinnen van belastingen. Geld helpt niet, zeggen Paul en de CEO, want zielknijpers zien steeds nieuwe sociale problemen waarvan we geen weet zouden hebben als die lui er niet waren. Zijn die problemen de nadelen van de vooruitgang? Steeds weer nieuwe drempels naar grotere gelijkheid? Want bevoorrechten maken sneller en beter gebruik van vernieuwingen en regelen als eersten hulp als ze die al nodig hebben. Ik blijf voor vooruitgang, en nadelen moeten we oplossen, maar ben het wel met Paul en de CEO eens dat alleen geld “de dommen” niet helpt. Excuses voor het kwalijke etiket, vriendin, ik bedoel de groep die de pech heeft dat hun talenten minder in trek zijn, deze groep wil ik faciliteren met mogelijkheden. De gemeenschap moet geen blindelinge en abrupte “vooruitgang” invoeren die mensen aan de kant zet, maar innovaties doordacht uitvoeren. We zouden meer erkenning voor het belang van hun werk moeten hebben. Ja, ja, ik weet het, ik heb makkelijk praten, een rijke, invloedrijke familie achter mijn broek gehad die mijn bedje financieel spreidde en me het Ministerie in tilde. Toch voel ik me niet verwant met Henry, die de maatschappelijke positie van minder capabele mensen vooral met geld gelijk wil maken. In die opgelegde of afgedwongen gelijkheid ligt hun geluk niet; wij moeten mensen waarderen voor waar ze *wel* toe in staat zijn, hoe bescheiden ook. Niemand waardeert mij om wat ik nu ben, dat is me toegeworpen. Mijn carrière is niet mijn verdienste, ik heb *geluk* gehad. Ook zoiets paradoxaals. Dat “geluk hebben gehad” is een sneer; ik *verdien* mijn positie niet. Sommigen benijden me wellicht, maar velen zijn snel met het tonen van hun minachting. Een meisje uit de elite viel op me, allemaal heel iets anders dan geluk dat je ervaart door eigen inspanning. Maar maatschappelijk klimmen zonder hulp is weer het andere uiterste. Ik neem weer het woord.

‘Ben je wel serieus, Paul? Wil je ons nu wijsmaken dat ze zelf voor hun eigen ontplooiing, zeg maar “Bildung”, kunnen zorgen? Dat ze reflecteren, zelfkennis ontwikkelen, morele gevoeligheid hebben en stijl en smaak? Dat ze zich aan hun eigen haren uit het moeras omhoog kunnen trekken? Het komt je ineens wel erg goed uit om ervan uit te gaan dat iedereen dezelfde capaciteiten heeft om van de geboden mogelijkheden gebruik te maken. Je

maakt erg gemakkelijk geen onderscheid. Ineens zijn de achterblijvers niet meer dom, ineens zijn ze capabel en slim. Ze zijn alleen lui, en buiten hun pech uit. De pech dat hun wiegje in een verkeerde postcode staat, dat ze een buitenlandse naam hebben, en er anders uitzien dan de dominante Stedeling. Allemaal onzin, als ze zichzelf nou even bijspijkeren, als ze zich nou even inspannen, als ze de uitgestoken hand van de verzorgingsstaat nou even pakken, dan ligt de wereld voor hen open. Dat is dus hypocriet, dat is een manier van kijken die jou uitkomt. Want de situatie is natuurlijk wat ingewikkelder. De jongeren in achterstandswijken krijgen van huis uit niet de achtergrond mee waardoor de hulp van de overheid voldoende is. Niemand poetst hun tandjes, niemand zegt dat ze dat moeten doen, pa en ma zijn dronken of verslaafd en waarschijnlijk uit elkaar, vaders en broers belagen meisjes. *Overleven* is al een probleem, ze ontberen een normaal patroon van rust en regelmaat. En door wat slechte ervaringen met enkelen deugt de hele groep niet. Het onderscheid tussen Stedelingen die wel slagen en deugen groeit naarmate “we”, de hardwerkende Stedelingen, welvarender zijn. En dan stel jij de eenvoudige vraag: “Wat houdt die lui tegen?” Nou Paul, gewoon het gevoel dat het niets uitmaakt wat ze ook proberen, dat ze gestigmatiseerd zijn, dat...’

Ik kom op stoom, maar Paul ligt dat ook nog. Ik herinner me zijn tirade vrijwel woordelijk.

‘Ach, wat zielig! Eigen inspanning is te ver van hun bedje. Moeten wij, nadat we ze alles hebben aangereikt, hun huiselijke achtergrond opkrikken? Voor hun rust en regelmaat zorgen? Hun tandjes laten poetsen door welzijnswerkers? Meer voorzieningen geven? Betere scholen? En als ze dat allemaal hebben, verzinnen jij en je ambtenaren wel weer iets nieuws. Dan is hun perspectief op werk weer niet goed, dan discrimineren werkgevers, dan gaan anderen met een betere postcode voor, dan... en zo kan ik nog wel even doorgaan. Het einde is zoek. Ik hoor Henry al zeggen dat we werknemers moeten *dwingen* geschoolde allochtonen aan te nemen als die deze mensen blijven weigeren, pardon, *afwijzen*. Zal wel in jouw verhaal passen, ha-ha-ha. Bah, wat een gelul. Het pakket eisen is eindeloos. Die lui weten zich donders goed gesteund in hun rol als slachtoffer, dus daar willen ze niet eens *uit*. Ik zou zeggen: *schop* ze er maar uit, laten ze zelf maar eens

een start maken. *Begin eens, doe wat.* Maar weet je wat ik denk? *Ze willen* helemaal niet. Ze hebben genoeg aan die basisbehoeften en verder gaan ze voor een snelle behoeftebevrediging. En wij geven hen die gelegenheid. Al die goede bedoelingen en inspanningen leveren weinig op. Ik ben niet hypocriet, C., jij en Henry willen het failliet van jullie beleid niet zien. Daarmee zijn ook veel belangen gemoeid, wees eerlijk. Hele ministeries kunnen opgedoekt, jullie invloed schrompelt weg. Beter is om meer voorwaarden aan de voorzieningen te stellen, ze te laten vechten voor hun bestaan.'

Paul gaat zitten en ik voel me nu al moe. Ze vechten allang voor hun bestaan. De meesten zijn op een gegeven moment murw en geven de strijd op. Voer voor het criminele circuit. Enkelen ontsnappen door doorzetting, intelligentie en geluk. Maar voor de massa... Ineens staat de CEO op. 'Wij hebben ook voor ons bestaan gevochten.'

De CEO gaat weer zitten. Hij zegt niet veel, lijkt evenals Paul soms te slapen. Dat is echter misleidend, de CEO hoort en ziet alles. En hij heeft het over "we". Wie zijn die "we"? Andere succesvolle heren? Zo hard moeten werken voor hun positie dat ze menen dat mensen die niet succesvol zijn er niet hard genoeg voor hebben gevochten? Die moeten hun succes ook maar zelf bereiken? Of ben je met Paul in feite bang dat de massa minder bedeeden hun portie straks opeist? Jullie succes doet jullie niet warm lopen voor verbeteringen door de overheid. Maar jullie succes kan zich tegen jullie keren. Paul had het over de groeiende sociale instabiliteit en dreigende onrust in andere landen, een doorzichtig trucje om te doen alsof die ontwikkelingen zich alleen ergens anders afspelen en in de Stad niet voorkomen. Paul kijkt niet verstoord, hij gaat door alsof de heren het afgesproken hebben.

'Jagers en verzamelaars kregen ook niets aangereikt, ze moesten alles zelf uitvinden om te overleven.'

Ik schrok op, vriendin, en ineens dacht ik aan je antwoord op mijn brief. Zag je dit aankomen?

'Die hebben er nooit over nagedacht hoe gelukkig ze waren, maar ze voldoen geheel aan de eis van overleven en zelfontplooiing. Dingen bedenken, maken en uitvinden, daar waren ze voortdurend mee bezig. Hun

leven hing ervan af; hartstikke slimme luitjes volgens mij en we beledigen hen diep als we iemand een domme holbewoner noemen. Het leven van onze verwaarloosde mensen in hun sociale woningen staat niet op het spel en ze zijn daardoor dom geworden. Ze hebben nooit na hoeven denken, kregen hun natje en droogje en onderdak aangereikt. De enige keren dat ze hun hersens gebruiken, is als ze kwaad zijn over een vermeend onrecht, en daarom de auto's van hun burens in brand steken. Ze gaan niet aan de slag, omdat ze uitstekend in de gaten hebben dat het barst van de hulpverleners die vinden dat hun omstandigheden te moeilijk zijn om je eraan te ontworstelen en dat die hulpverleners hen daarom tot aan hun graf moeten helpen. Overal lopen en zitten maatschappelijk werkers, die helpers moeten per slot wat te doen hebben. Veel bereiken ze niet, gelukkig maar, want anders zitten die *ook* zonder werk en moeten de hulpverleners *ook* een uitkering. Of nee, natuurlijk niet, we hoeven niet bang te zijn dat die werkloos raken. Die creatieve mensenredders vinden wel weer een nieuw probleem. Die geldverslinders willen problemen oplossen die ze eerst zelf met moeite ontdekt hebben.'

Paul kijkt strak naar een hoek in de zaal.

'Ja, ja, dat heb ik al eens eerder gezegd.'

Hij kijkt uitdagend. De hoek blijft stil.

'Eh... Geldverslinders, zoals sterrenkijkers. Ja, heren, even een sprong naar een hele andere categorie geldverslinders. Als die armlastige sterrenkijkers financieel in de problemen komen, menen ze dat iets heel groots uit de ruimte de aarde nadert. Ze jagen iedereen de stuipen op het lijf en schreeuwen dan om grotere kijkers om die aanstormende kometen, meteorieten of astroïden of wat dan ook beter te kunnen zien. En vergeet die klimaatjongens niet, die ook almaar moord en brand schreeuwen dat we de laatste decennia van de planeet meemaken en de totale catastrofe nu echt voor de deur staat. Die hele wetenschapskliek naait ons oren aan waar we bijstaan, en wil dat de hardwerkende, eerlijke koopman betaalt voor hun onzinnige onderzoeken. Chantage plegen die schurken, want als we niet dokken, gaan we met zijn allen naar de bekende verdoemenis.'

Hij was gaan staan en maakte met zijn arm een veelzeggend gebaar. Het was wel de arm met de hand waarmee hij zijn glas vasthield. Een flink deel van

de inhoud vloog door de lucht. Enkelen doken weg om het vocht te ontwijken.

‘Het is een bodemloze put...’

Ik ben bang dat hij te ver gaat en te hard tegen schenen schopt en het is nog voor de lunch. Hoe stop ik die man? Ik besef dat ik nu niet hoeft aan te komen met problemen over achterstand. Zijn aanval op het klimaat verbaast me. Ik weet zeker dat hij dat niet meent, hij weet beter en hij zegt dat om de CEO niet wakker te maken. Ik sta op en loop op hem toe en leg kameraadschappelijk mijn arm om zijn schouders. Ik zie zweetdruppels op zijn voorhoofd.

‘Natuurlijk, niets meer voor niets, we moeten wel iets van mensen eisen, dat houdt ze zelfs bij de gemeenschap, veel beter dan gratis lunches. Die zijn er niet.’

Ik klets maar een eind weg om de sfeer wat te verbeteren.

‘En je hebt gelijk met die snelle behoeftenbevrediging. Wat niemand hoeft te leren, maar gewoon komt aanwaaien, is de weg naar snel geluk: drugs, feesten, meisjes. Hoe armer, zowel materieel als geestelijk, hoe verleidelijker en de kans dat je in een verkeerde spiraal terecht komt.’

Ik loop met Paul naar zijn stoel waar hij zich zwaar in laat vallen. Gelukkig zit er bijna niets meer in zijn glas. Ik ga snel door.

‘We hebben het over jonge mensen en we weten allemaal hoezeer de geslaagde jongeren in die cruciale jaren uit de band springen en toch goed terecht komen, maar wel dank zij een goede omgeving en begeleiding. De gemeenschap waarin ze verkeren, houdt hen wel op het goede spoor. De types die dat nooit doen, zijn niet te pruimen, studenten moeten...’

‘Ik sprong nooit uit de band.’

Henry zegt het op een effen toon en kijkt in zijn glas. Hij valt me voor de tweede keer op een onverwacht moment in de rede. Dat is een nieuw trekje. Je kunt ook niets zeggen of je trapt wel iemand op zijn tenen. De CEO laat weten dat hij een maatschappelijke klimmer was en nu maakt Henry ons deelgenoot van iets wat we allemaal al van verre zagen: een nauwelijks te pruimen type. Ik ben weer bijna van mijn à propos door dat saaie rund. Wil een “verhaal”, maar sprong nooit uit de band, nou daar klopt geen bal van.

Als je af en toe niet uit de band springt, krijg je geen “verhaal” over het voetlicht, Henry, wat het ook mag inhouden. Dus zo’n bekentenis kun je beter voor je houden. Ik kan echter niet doorgaan zonder hem tegemoet te komen, ik moet hem om zo’n futiliteit niet tegen me krijgen. Dus maar liever geen grappige opmerking als “vertel ons eens wat nieuws, Henry”.

‘Goede uitzonderingen bevestigen de regel, Henry, ha-ha-ha.’

God wat klinkt dat vals, eerst Paul paaïen en nu moet ik weer aardig tegen Henry doen. Ik begin een hekel aan mezelf te krijgen. Ik wil doorgaan, maar Paul staat op en ik doe een stap terug.

‘De Britse filosoof Dylan Evans propageert voor welgestelde jongeren met een prima beschermde opvoeding juist het gebruik van snel geluk: drugs, feesten, omdat hij aanneemt dat zij niet goed durven door hun beschermde achtergrond. Zij hebben te veel meegekregen, waar die jongeren over wie C. het eerder had niets of weinig van hebben meegekregen. Een beetje gevaar en uitdaging hebben ze als correctie nodig en Evans denkt dat ze een gedoseerd gebruik best aan kunnen. En dat zoiets nuttig is voor hun ontwikkeling.

‘Voor hun “Bildung” ’

Een stem uit de groep en gelach. Het begint al vroeg. Ik moet me echt inhouden. Paul lacht goedmoedig mee.

‘Zeker, voor hun “Bildung”. Gevaar moet je tegemoet kunnen treden. Als je een geslaagd jongmens bent, slim, vrienden hebt en een vriendin, dan moet je kunnen bewijzen of testen dat je zonder al te grote risico’s wat snel geluk...’

Hier begint de zaal toch te protesteren. Geluk en drugs is niet de combinatie die de heren direct leggen en voor zich zien. Hoe komt Paul aan die gevaarlijke klets? Drugs zijn een probleem, smokkel, geweld, verslaafden en nu komt hij met snel geluk. Paul is niet van zijn stuk te brengen, hij wacht even.

‘... beheerst tot je kunt nemen. Ook met heroïne en cocaïne kan je verstandig omgaan. Een beetje bruisen is gezond. De hogere boodschap van Evans is dat het beheersen van emoties te leren is. Ervaring opdoen en anders weet je niet of je het kunt.’

Het leek me een zijweg, waarbij ik dacht hij Henry een poepie zou laten

ruiken, maar deze manier van uit de band springen bevalt me niet erg en bovendien eindigt hij met de beheersing van emoties, en zit hij helemaal in het straatje van Henry. Voordat die hierop inspringt, moet ik een punt aan deze zijsprong draaien.

‘De gedachten die Paul opwerpt, lijken me een mooie uitdaging, heren. En ik wil de bijeenkomst hiermee afsluiten. Mooi, maar misschien toch wat te idealistisch? En zijn deze optimistische ideeën van de heer Evans over hard drugs aan succesvolle, maar wat al te beschermde jongeren uiteindelijk niet even idealistisch als het voorstel aan jongeren uit achterstandswijken om zelfstandig aan “Bildung” te werken?’

Ik kon niet nalaten deze kanttekening te maken, lieve S. Om te voorkomen dat de discussie hierover alsnog losbarstte, zwaai ik vrolijk. We zitten gelukkig tegen de lunch aan, dus de groep vindt het wel goed.

Groeten, C.

Deel IV Hoofdstuk 4

Antwoord tweede brief: Geluk is: red jezelf

*Waarin zijn lieve S. weinig zoetsappig aangeef, dat je jezelf moet redden.
Een man loost even gemakkelijk zijn vriendin als zijn waardeloze aandelen.
Is hij ook door haar geloosd?*

‘Zeker, we waren gedwongen een hoop mensen te ontslaan, dood hout, dure oudjes en zelfs briljante werknemers en managers.’

‘Waarom, waarom, waarom?’

‘Kijk eens hier, dat is niet zo maar even duidelijk te maken. Alles wat ik erover kan zeggen, is dat de wereld verandert op een manier zoals we nooit eerder hebben meegemaakt. We zijn er sterk van overtuigd dat verschillende marktsegmenten waarin we opereren, zullen verdampen. Andere segmenten zijn aan het opkomen, maar niemand weet welke kant ze opgaan. Begrijp je?’

‘Hoe zeker ben je ervan?’

‘Zo zeker als jouw behoefte om geneukt te worden.’

De volgende dag loost hij haar met zijn waardeloze aandelen.

Deel IV Hoofdstuk 5

De derde brief: Het verhaal van Paul

Waarin Paul het doorgeschoten sociale beleid van Henry aanvalt. Zijn bewijs is dat Henry's achterban zich toch teleurgesteld van hem afwendt. Zijn achterban volgt populistische bewegingen die alle andere partijen overtreffen met leugens en onhaalbare beloften.

Wat schrijf je me nu weer, lieve S.? Je maakt het me niet gemakkelijk met hitsige antwoorden. “Zo zeker als jouw behoefte om geneukt te worden.” Het klinkt alsof ik je uiteindelijk niet begrepen heb, en dat terwijl ik hier tussen kerels zit bij wie de verleidingen in en rond het zwembad hun invloed doen gelden, ondanks de beweringen dat het niet zo is. Ik dacht dat ze na de lunch en de siësta met de vriendinnen niet meer voor het eind van de middag zouden opdagen, maar dat viel mee. De nieuwsgierigheid naar het vervolg van de discussie kreeg de overhand.

Neem me niet kwalijk, ik zou erover zwijgen. En Paul maakt het me ook al niet gemakkelijk. ‘s Nachts daalt de temperatuur maar matig en ik zit op het terras en niet op mijn kamer. Paul had dat in de gaten en kwam langs.

Nieuwsgierig naar mijn activiteiten hintte hij lachend of ik aan een verslag bezig was... In de roos Paul, maar ik beaamde het niet. Nou ja, laat ik maar snel vertellen wat er gebeurd is.

Henry neemt weer het woord.

‘Paul heeft het over eigen schuld en een bodemloze put. Maar wat moeten we doen als de verliezers, die economisch overbodige meerderheid zoals hij ze noemt, het heft in handen neemt? Neemt hij de wijk voor ze zijn hoofd onder de guillotine leggen? Waar gaat hij naar toe?’

Henry bedoelt “waarom steunen ze mij niet?” Of denken die ontevredenen met hun roep om een “leider” de dans te ontspringen? Henry is teleurgesteld, want waarom loopt zijn achterban van hem weg? Waarom bijten ze de hand die hen voedt? Of hoe is die uitdrukking precies, vriendin? In ieder geval, Henry begrijpt hun teleurstelling niet, en hoewel hij niet de man is die zijn achterban oproept om de macht te grijpen, dreigt hij Paul er wel mee. Henry overdrijft, want hij weet ook wel dat het om een kleine

extreme groep gaat. Zijn extreem linkse achterban gaat samen met extreem rechtse groepjes. Henry heeft eigenlijk niets met verzet en opstanden. Hij is niet gewelddadig, maar hij wil wel stevige politieke veranderingen en verschuivingen. Hij hoeft zelf niet eens aan de touwtjes te trekken. Hij is niet charismatisch, hij is saai en zijn zucht naar macht beperkt, maar zijn wens de overheid meer macht te geven is er niet minder om. Hij denkt in twee menstypen, typen met een verschillende “focus of control”. De verliezers hebben een externe focus, de schuld van hun problemen ligt niet bij hen, maar buiten hen, ergens in de maatschappij, bij de regering. De succesvolle tegenhangers hebben een interne focus. Ze accepteren dat ze door eigen problemen in moeilijkheden zijn geraakt, ze accepteren hun eigen schuld en proberen het opnieuw. Henry denkt dat zijn achterban een externe focus heeft, hij kiest de kant van de verliezers die alle schuld van hun tekorten bij de regering leggen. Henry wil een betere maatschappij maken, maar het paradoxale is dat zijn achterban daar niet meer in gelooft. Die wil de eigen richting bepalen, en heeft geen behoefte aan een machtige overheid. Ze zouden Paul toejuichen. Nu ze ondanks de verzorgingsstaat een sombere toekomst hebben, is de bemoeizuchtige overheid alleen nog bij de extremen de schuldige. Ze laten zich verleiden door een politicus die hun kritiek verwoordt, hun vrijheid opeist, en vreemdelingen uitsluit. Dan gaat het weer goed met hen. Denken ze. Ik denk dat de CEO zichzelf in die rol kan vinden. De Secretaris lijkt eveneens geschikt, hij zit in de goede positie en hij wil ook wel. Ik moet er overigens niet aan *denken*, en lieve vriendin, ik weet zeker: Henry ook niet. Deze saaie politicus die nooit uit de band springt, heeft geen vertrouwen in de Secretaris die wel voortdurend uit de band springt. Dat heb ik aan den lijve meegemaakt. De kaffer om jou... Neem me niet kwalijk. Ik verwijder mijn uitglijders niet, wel zo eerlijk, nietwaar? Hun karakters, dat Henry te saai is en de Secretaris te wild, zijn problemen, maar het echte probleem is dat beiden niet onderkennen dat veel van hun sociale beloften versleten zijn. En hun eigen armlastige achterban liever mooie woorden hoort over kracht, en vooral bescherming tegen de toestroom van mensen, of de dreigende toestroom. Hierin juichen ze Paul toe, maar niet zijn visie op onderwijs zoals de oudjes tijdens het etentje bij jou verwoordden. Hun erkenning dat mensen intellectueel verschillende

capaciteiten hebben, horen ze liever niet. Iedereen is toch gelijk? Die elite moet zich niets verbeelden en een toontje lager zingen. Met meer geld naar onderwijs kan iedereen professor worden. En met wat bijsturen van de maatschappij - om te beginnen die roofookapitalisten inperken - nou, dan ben je al een heel eind op weg naar het paradijs en geluk voor iedereen.

Paul stapt er weer in.

‘Geen idee waar je naar toe wilt, beste Henry. Jouw hoofd ligt eerder op het hakblok dan het mijne, ik hoop figuurlijk gesproken. Je roeit al zo lang tegen de stroom in dat ze niet meer in jouw halve oplossingen geloven. Ze lopen al van je weg, Henry, je ziet het, maar je wil het niet weten.’

Henry zwijgt en kijkt somber. Paul kijkt van Henry naar de groep waar hij langzaam zijn blik over laat glijden.

‘Mensen leren niet van hun fouten. Daarom ben ik blij met de uitnodiging van de CEO aan een jonge dame, die ons komt vertellen hoe ze onze beveiliging in de luren heeft gelegd. Juist van je vijanden moet je leren.’

Ik hield even mijn hart vast, vriendin, want iedere hint in jouw richting kan voor aanwezigen een aanleiding zijn om verdere vragen te stellen. Er was verbazing over de uitnodiging en geroep over de beveiliging, maar Paul stak bezwerend zijn handen op en de groep viel stil.

‘Henry dramt door over zijn vraag naar een opstand, omdat hij vreest dat extreme groepen zijn achterban inpalmen. Dat is al gebeurd, Henry, je achterban is al in opstand, maar ze lopen straks niet achter jou en jouw club aan, maar achter die extreme bewegingen. En niet achter...’

Paul stopt, maar het is al te laat, de zaal begint te lachen. Paul glimlacht naar Henry, verontschuldigend en zegt in het rumoer “ik heb niets gezegd”, maar dat hoort niemand. Hij steekt zijn hand op.

‘Die nieuwe verleiders schermen met onhaalbare beloften; en ze weten net als een paar eeuwen... nou ja, lang geleden... hoe ze een ontevreden massa moeten paaien. Die radicalen passeren je materieel links, Henry, als het hen uitkomt, zeg ik erbij, en cultureel zijn ze conservatiever dan jij.’

Paul zegt geen voorbeelden te hoeven noemen van regimes waar populisten de macht hebben of gehad hebben en zoals te verwachten was, is het bewind uitgelopen op despotisme en een vreselijke economische ramp. Terwijl ik nadenk over voorbeelden is Paul alweer aan het praten. Ik heb zijn aanloop

gemist, vriendin.

‘Mensen leren hier niet van. Schrikken ze van deze ervaringen? Welnee, ze gaan het beter doen, en liefst zonder Henry. Ik trek er de conclusie uit dat Henry die “verliezers” of die “overbodige mensen” van de CEO niet meer met een nieuw sociaal beleid kan redden. En dat hij geen “groot verhaal” heeft.’

Henry zit verslagen te kijken. Paul heeft gelijk, hoe win je mensen terug die teleurgesteld zijn, of dit nu terecht of niet terecht is? En hoe bestrijd je politieke concurrenten die ongeremd onzin en leugens uitkramen, van alles beloven, hem belachelijk maken, en zich niets aantrekken van deskundigheid, cijfers, of redelijkheid? Paul ziet Henry verslagen zitten en herhaalt nog eens wat hij als antwoord ziet, als duidelijke verzachting van zijn eerdere harde oordeel.

‘Henry en C. vinden dat veel mensen die economisch achter blijven nog steeds hun probleem zijn, maar ik zeg jullie, de maatschappij kan slechts voor de basisbehoeften zorgen. Henry en C. hebben een klein probleempje. Werk behoort tot de basisbehoeften en dat is er niet voldoende voor alle capaciteiten; niet overal is vraag naar. We kunnen niet terug naar de 19^e eeuw om deze mensen tegemoet te komen door allerlei handarbeid weer mogelijk te maken. We kunnen ze onderhouden en daarna moeten ze zelf hun weg zoeken, hun hogere behoeften invullen, creatief zijn. Voor die zogenaamde hogere behoeften moeten mensen zelf aan de slag. En dat geldt al helemaal voor hun geluk, dat moet een regering vooral niet proberen te regelen met nieuwe voorzieningen. Hoe veel gelukkiger zijn ze niet als ze die voorzieningen zelf georganiseerd hebben? In hun eigen omgeving mensen naar hun individuele vermogen inzetten? Henry en C. willen te veel en ondank is ’s werelds loon.’

Henry veert op.

‘Dat is precies waar ik naar toe wil. Mensen in hun eigen omgeving zichzelf laten ontplooien...’

Paul wuift hem zijn stoel weer in.

‘Ik rond even af Henry. De staat zorgt voor een zekere basis voor *welvaart*, maar *welzijn* en geluk zelf zijn een privézaak. Geluk staat voor mij eigenlijk gelijk aan genot en ik vind dat prima. Met C., ... met Garfield, zeg ik: “Daar

heb ik geen hulp bij nodig”. Ha-ha-ha. Ik ben op mijn manier aan het genieten en hogere staatsbehoeften zitten die zelfs in de weg. Vanuit die basis kunnen velen genieten en meer bemoeienis van de staat betekent meer belastingen, meer dwang, meer betutteling of hoe je het wilt noemen en ook nog verlies van vrijheid. En daar draait het uiteindelijk om, daar komt het altijd op neer: het is duur en *betekent altijd verlies van vrijheid*. Vrijheid die niemand wil verliezen, dus de overheid is in dat opzicht de vijand.’

Paul stopt even en ik denk dat zijn “in dat opzicht” voor velen verloren gaat. Niemand reageert, geen wonder denk ik, zijn betoog is niet makkelijk te volgen. De groep zit er wat murw bij. Ik zie dat hij het in de gaten heeft en moet opschieten.

‘Waarom ontnemen welvarende mensen die zo graag vrij zijn elkaar op alle mogelijke manieren die vrijheid? In bedrijven heerst een angstkultuur, werknemers pesten elkaar het bedrijf uit, leerlingen elkaar de school uit of de dood in, jonge mannen gebruiken weekenden om elkaar de hersens in te slaan als ze uitgaan of voetbal kijken. Lekker racistische en fascistische spreekwoorden aanheffen en constateren dat je ermee wegkomt.’

Paul neemt een stevige slok uit zijn glas met een lichtbruin vocht en ijs.

‘Extreme bewegingen willen zich van keurige radicalen als Henry en C. onderscheiden door racisme en fascisme. Henry en C. vinden ze veel erger dan de CEO. Ze denken dat hij misschien wel naar hun kamp is over te halen.’

De vermoeide groep is nooit te moe om te lachen om een grapje over de CEO dat ze zelf nooit durven maken. Henry en ik lachen niet. Ik ben bang dat Paul gelijk heeft. Henry veert weer op en houdt nog een betoog dat Paul een eenzijdig beeld schetst. Veel demonstraties gaan over misstanden, zijn tegen racisme, en voor hulp aan vluchtelingen. De CEO staat op en Henry begrijpt de hint. Hij eindigt en de CEO bedankt Paul en vooral Henry voor zijn positieve correctie. Maar hij vindt het wel mooi. De groep en ik ook. Op naar de borrel en het diner en daarna is het toch tijd voor de vriendinnen, vermoed ik. De discussie of liever het luisteren naar Paul was vermoeiend genoeg geweest.

Groeten, C.

Deel IV Hoofdstuk 6

Antwoord derde brief: Geluk is hard werken

Waarin S. haar idee van geluk nog eens aan C. voorhoudt, een idee waar hij als bestuurder niet goed mee uit de voeten kan. En ook als ambtenaar vindt hij haar visie elitair.

Geluk is het hoogste goed,
voor de armen genot en rijkdom,
voor de ontwikkelden eer, roem, macht.
Ze moorden elkaar uit,
ze plunderen de planeet.
Nooit hebben ze genoeg,
en ineens zijn ze alles kwijt.

Met hard werk en een deugdzaam leven,
met behoud van de planeet,
proef je misschien ooit iets van geluk,
dat je niet kunt verliezen,
dat niemand je afpakt.

Deel IV Hoofdstuk 7

De vierde brief: Het verhaal van Henry

Waarin Henry de groep tegen zich in het harnas jaagt nog voor hij aan "zijn verhaal" toe is gekomen.

Je antwoorden verwarren me steeds meer. Je spaart me niet met je gedicht. Snel geluk duurt niet, het is ineens over. Nou de gevolgen van de lange sessie gisteren en de wijn zijn niet ineens over. Ik type hier met een zwaar hoofd. Na zo'n lange bijeenkomst is het maken van een verslag echt werk. Ik moet even geen wijn hebben, en straks kan ik beter een voorbeeld aan Paul nemen die water of tonic drinkt.

Je gelooft het niet, maar ik schrijf je niet aan het eind van de middag of begin van de avond, maar nog steeds min of meer uitgeput de volgende dag. De heren wilden 's avonds nog horen wat Henry zou inbrengen op het betoog van Paul. Zijn aanloop was iets te lang en te uitdagend, waardoor enkele anderen instapten en pas in de kleine uurtjes kwam Henry weer aan bod. En nu na een "ontbijt" aan het eind van de middag ga ik in gedachten na wat sprekers in de late avond en de nacht nog te berde brachten.

Het is grappig, lieve vriendin, dat de club die droge Henry belangrijker vond dan het aanvallige gezelschap van de vriendinnen, terwijl ze ook al eerder aan de sprekers de voorrang hadden gegeven. Dat verbaast me. Paul vindt deze service van de CEO oubollig en uit de tijd, maar hij durft meer te zeggen dan anderen en misschien is hij niet representatief voor de club, vooral niet voor wat jongere leden. Hij is vrijgezel en afgezien van de Secretaris, Henry en ik zeggen de anderen niet hardop geen behoefte aan vrouwelijk gezelschap te hebben. Ze zeggen wel niets, maar houden de schijn niet meer op, iets wat de heren bij je tante nog wel deden. De "vriendinnen" vinden het best. En ik zie, of beter, ik hoor meer veranderingen. In hun hoofden gaat iets los zitten. Op hun leeftijd of als mensen niets meer te verliezen hebben, spreken ze vrijuit. Op hun sterfbed bekennen mensen wat ze eigenlijk hadden willen doen in hun leven. Met een beperkte toekomst zijn de beweringen of gedachten van anderen

eindelijk niet meer belangrijk, geen belemmering meer. Of ze hebben spijt dat ze een ruzie nooit hebben bijgelegd. Eigenlijk schrikken we als mensen echt eerlijk zijn, en als wat ze zeggen tegen hun belang in gaat, denken we dat ze niet meer helemaal bij zinnen zijn. Ik geloof dat enkele leden zich in dat stadium bevinden, en met mijn brieven en wens eerlijk te zijn zit ik misschien ook wel in die fase. Haha, jij hebt me zover gekregen met jouw eerlijkheid. Ik heb er behoorlijk aan moeten wennen. Mijn toekomst is ook ineens behoorlijk geslonken. Maar er speelt nog iets. De club is ook “eerlijker” dan vroeger. Ze willen ook “eerlijker” zijn, maar ik merk dat de heren minder beleefd zijn, dat ze ruwe taal gebruiken en denk dat ze dat verwarren met eerlijkheid. De oudjes konden zich altijd al wat duidelijker en rechtstreeks uitspreken, maar nu doet de jongere garde dat ook. De ongedisciplineerdheid in de discussie, de directheid en de soort kritiek, meer retorisch dan onderbouwd, doet me schrikken. Ik ben eigenlijk meer verontrust dan geschrokken. Het is een breuk met de traditie. Na de middagdutjes hoor je eigenlijk alleen iemand te complimenteren met zijn juiste kijk op problemen. De gesprekken mogen serieus zijn, iedereen mag alles zeggen, maar graag beleefd en liefst ook wat speels. Wat leuk overdrijven om de toehoorders wakker te houden is aan te bevelen, en als dat voor sommigen niet voldoende is, ook geen punt. Maar nu was de stemming totaal anders. Niemand zat te pitten en ik zag onderlinge gesprekken, tijdens een voordracht. Ongekende onbeleefdheid, de heren verloren ook sneller dan gewoonlijk hun geduld. De toon is harder en grimmiger en humor is ver te zoeken. Wat is er aan de hand? Wat staat me te wachten, lieve vriendin, als ik met de mislukking van mijn onderneming voor de dag kom? Ik moet even niet aan hun reacties denken. Henry wilde zijn verhaal de volgende ochtend houden, als iedereen weer fris was, maar de heren stonden erop dat hij na het diner aantrad. Ook een nieuwe houding. Onbeleefder, en fanatieker. Henri stelt zich achter de lessenaar op en begint.

‘De gruwelijke zichtbare armoede uit de 19^e en begin 20^e eeuw is lang succesvol togedekt in de verzorgingsstaat. De industriële revolutie bracht een snelle bevolkingsgroei, en meer mensen met behoefte aan steun dan armenzorg, families, kerken en andere instellingen nog konden opbrengen

en maakte een verzorgingsstaat noodzakelijk. Maar in deze late postindustriële fase zie ik de armoede terugkomen. Mensen zoeken geen steun meer bij elkaar, ieder voor zich stelt zijn positie veilig. De vele voorzieningen van de overheid hebben onderlinge hulp ondermijnd. Ik ben teleurgesteld, zeg ik eerlijk. Ik had verwacht dat die mooie verzorgingsstaat mensen samen zou brengen, het tegendeel is het geval.'

Eerlijkheid, Henry? Wat hoor ik? Dat is de houding van een politicus die de strijd heeft opgegeven. Dat is niets voor Henry. Neemt hij een aanloop naar een nieuw idee?

'Hé Henry, waarom ben je teleurgesteld? Natuurlijk bracht die ouwe verzorgingsstaat geen solidariteit. Wat is er tegen om jezelf te redden?'

Een stem uit de groep. Geen idee wie Henry onderbrak met een hint dat Henry wat seniel is. Hij zou zijn naam moeten noemen. Dat vermijden we om niet de nadruk te leggen op oude bekenden en nieuwelingen. Vroeger wist ik vrijwel van iedereen de achtergrond. Nu is er wel een voorstellingsronde, maar die is formeel en namen en functies gaan het ene oor in en het andere direct weer uit. Onder het mom van beslotenheid, exclusiviteit en gelijkheid dragen we geen namen en functies in het plastic op onze revers. We zijn allen gelijk, maar wat mij betreft, *helemaal niet*. Ik behoor tot de oude kern. Enig respect van zo'n nieuweling zou ik wel prettig vinden, maar dat kunnen Henry en ik vergeten. Henry gaat verder.

'Er is niets tegen om jezelf te redden, maar wat is er tegen om mensen die daar enige moeite mee hebben, te steunen? En dat geldt voor meer mensen dan ze zelf denken. Welvarend en zelfverzekerd als ze zijn, merken ze plots dat het verwerven van een positie van allerlei factoren afhangt. Heb je de capaciteiten die de maatschappij nodig heeft? De maatschappij selecteert op benodigd talent en heb je te weinig talent of een talent waar geen vraag naar is, dan zak je snel naar de onderkant van de maatschappij. En het verhaal van Paul is onontkoombaar. Die weggezakte onderkant trouwt – bij wijze van spreken, want trouwen doen ze steeds minder, dat is duur – bovendien onderling. Degenen die beter af zijn trouwen ook onderling, waardoor de groepen sterk uit elkaar groeien. De overheid ziet aan de onderkant van alles verkeerd gaan, en wil daar nog wel iets aan doen. Paul heeft uitvoerig geschetst hoe zinloos dat beetje zelfs is. Toch wil ik wel iets aan de

onderkant doen. Natuurlijk niet op de manier zoals hij voorstelt, pure zelfwerkzaamheid. Dat wil niet zeggen dat ik tegen een eigen inbreng ben.’

Paul steekt zijn vuist in de lucht als een spottend overwinningsgebaar.

‘Prima analyse Henry en je geeft aan dat we ver van het oorspronkelijke idee zijn afgedwaald. De verzorgingsstaat heeft als doel het afdekken van grote financiële risico’s die vele burgers niet zelf kunnen betalen. Daar hebben we het al lang niet meer over. We hebben het ineens over allerlei ideologische ideeën als “iedereen gelijk” en anders is de boot aan. Kijk eens naar onze club. We zijn ineens allemaal “gelijk”. Haha.’

Ik kon mijn oren niet geloven, lieve S. Van wie dat voorstel voor meer gelijkheid in de club is gekomen, weet ik niet, maar de CEO heeft het goedgekeurd en het getuigt van moed om daarover schadelijk te lachen.

‘Tegen die onzin heb ik me verzet. Jouw analyse maakt dat duidelijker, mijn dank. Het is altijd leuk je eigen verhaal terug te horen van een politieke tegenstander. Ik ben verbaasd dat ik ineens met jou in bed lig... bij wijze van spreken dan. Eh, tegenvoeter, klinkt vriendelijker, nu we het zo eens zijn.’

Henry laat het gelach langs zich heen gaan, hij weet zelfs nog een glimlachje op te brengen voor hij verder gaat.

‘De tijd dat mechanisering en automatisering meer banen hebben opgeleverd dan we kunnen vullen, is voorbij. Overal verdringen lerende robots mensen en ik denk dat die optimistische jongeren uit de middengroepen die vinden dat ze zich wel kunnen redden, het alleen niet gaan redden. Ze zien de breuk met het verleden niet. Alleen de echte talenten komen boven drijven, de middengroepen zakken weg. Het was nog niet lang geleden dat eenvoudige banen door mechanisering verdwenen en als de arbeiders terug wilden komen dan moesten ze van alles bijleren om machines te kunnen bedienen. Deze ontwikkeling is alweer achterhaald. Ook hoogopgeleide jongeren zien in de dienstverlening hun perspectieven verdwijnen. De machine dringt het universitaire niveau binnen, ook op dat niveau nemen ze iedere routine over. Advocaten moeten slim zijn, maar het tijdrovende zoekwerk is niet meer nodig en dat scheelt veel mankracht... eh... menskracht. En natuurlijk, zoals op alle terreinen heb je tegengeluiden, kritische deskundigen die roepen: “Waar maak je je druk om? Een robot kan

nog geen laken vouwen”, of “we hebben steeds meer advocaten nodig bij alle snelle ontwikkelingen” en “nieuwe technische ontwikkelingen hebben altijd geleid tot nieuwe banen en meer banen, niets aan de hand”. Wanhopig geroep van mensen die hun eigen banen op de tocht zien staan. Ik heb geen glazen bol nodig om de breuk met het verleden te zien. En wat zeker is: veel ontwikkelingen gaan erg snel, sneller dan ook ik aannam. En zoals op veel ontwikkelingen waarop de antwoorden moeilijk zijn te geven, reageren wij heel traag.’

De opmerking over snelheid willen sommigen wel inkoppen.

‘Die ontwikkelingen waar je het over hebt, zijn geschiedenis Henry, jij blijft er maar in hangen, jij bent zelf niet snel. Draai er een punt aan. Wat wil je zeggen? Wat is je nieuwe “verhaal?” ’

Ik vat hier heel wat geschreeuw samen, vriendin. De heren zijn ongeduldig. Henry neemt een slok van zijn ijshee, ik neem niet aan dat hij whisky uit zo’n glas drinkt. Hoewel... haha... je weet maar nooit.

‘Wat nodig is, heren, is meer de focus op welzijn en geluk dan op zogenaamde welvaart.’

Gelach, gejoel, overdreven handgeklap, bijna een ovatie. Henry komt met een anticlimax, ze hebben het zo langzamerhand wel gehad met welzijn en geluk. De groep is al balorig voor Henry is begonnen. Hij is wel wat gewend, wacht tot de groep weer stil valt en gaat verder.

‘Wat willen we eigenlijk? Wat zijn we aan het ontwikkelen? Comfortabele zones, kristalpalazen voor de talentvolle, kleine bruikbare groepen, en de economisch overbodige rest van de bevolking, die we met kunst en vliegwerk overeind houden, moet zich zien te redden in kippenhokken en slums. En die rest ziet zich overvallen door stromen vluchtelingen, oorlogsvluchtelingen uit oorlogsgebieden, of economische en politieke vluchtelingen uit landen met zulke corrupte bestuurders dat jongeren daar geen toekomst zien. Nota bene ook rijke, maar onvrije landen. En dan al die klimaatvluchtelingen uit gebieden die verdrogen of onder water staan. En heren, ik herhaal, de ontwikkelingen nemen exponentieel toe. Hittegolven, stormen, de bedreiging door watertekorten of overstromingen in stedelijke gebieden brengen mensen in beweging die zich tot voor kort veilig en van alles voorzien waanden. Ze komen hierheen, omdat we onze zaken op orde

hebben, een geordende samenleving hebben en de klimatologische gevolgen beperkt zijn. Wij respecteren mensen; hier hebben mensen nog rechten en dat weten ze elders donders goed. Is dat wel zo? We laten ze niet in onze kristalpaleizen toe. We zadelen de anderen er mee op, die deze nieuwkomers meer dan overbodig vinden. Of we regelen met andere landen zones waar ze klem zitten en daar zijn ze voor niemand meer een probleem.’ Het blijft stil. Vertel iets nieuws, Henry, dit weten we wel.

‘Economisch overbodig is een constatering die aan te vechten is. Ik ken zogenaamde succesvolle mensen, van hoge ambtenaren tot rijke ondernemende stinkerds, die we kunnen missen als kiespijn en erg overbodig zijn...’

Als ik zeg dat plots de hel losbarst, is dat een eufemisme, vriendin, en ik weet ook niet wat ik hoor. Waar is die keurige, saaie Henry gebleven? Wat is er in hem gevaren? Zou hij toch whisky drinken? Paul en de CEO verwikken of verwegen niet. Ze hebben beiden een uitgestreken gezicht. Ze laten hun knechten voor zich joelen. Henry wacht nu niet tot het stil is, maar praat door.

‘De term is gevaarlijk, reduceert mensen tot dingen, althans zo vat men dat op, economisch overbodig zijn roept akelige associaties op. Mensen die economisch niet meedoen, zich buitengesloten voelen, vormen een bedreiging voor onze economische en democratische orde. Ze bedreigen ons comfortabele leven, we houden ze uit onze comfortabele zones, we proberen ze te vergeten, maar dat lukt niet. Politici moeten pijnlijke maatregelen nemen, maar doen dat niet. Toch moet er iets gebeuren, dus wil de overbodige onderkant een stevig type de nodige macht geven om het vuile werk voor hen op te knappen... het mes te zetten in...’

Het is saai om steeds te melden dat er geschreeuw losbarst. Henry neemt een slokje en wacht.

‘We hebben nu halfbakken leiders... tussenfiguren... de nieuwe daadkrachtige leiders hebben straks eenvoudige oplossingen voor mensen die alleen geld kosten. Een president is al aan het ruimen, alsof zijn onderdanen besmet vee zijn. We zeggen nauwelijks tut – tut en collega’s vinden het een prima vent. En wij – ja *wij hier*, rijk en verwend – willen dat graag blijven en zullen mee gaan doen...’

Stapsgewijs is Henry duidelijker. “We zullen ook meedoen.” Waar we aan mee zullen gaan doen hoeft hij niet eens te zeggen, daar komt hij niet eens aan toe. De insinuatie is al duidelijk voor hij haar heeft uitgesproken. De groep pikt zijn beschuldiging niet, het is de druppel die de emmer doet overlopen. Er is niet alleen tumult, ergens achter mij moeten ze iemand tegenhouden die naar voren wil stormen om Henry te lijf te gaan. Dat is ongehoord, nooit eerder vertoond. Ook ik vind dat Henry snel met beschuldigingen is, maar dat *zeg* je. Je gaat hem niet te lijf. Henry blijft onbewogen en kaatst terug dat hij geen opmerkingen kan terugnemen die hij niet heeft gemaakt. En wat die vreselijk verontwaardigde lieden denken dat hij *zou gaan* zeggen, is voor hun eigen rekening.

‘Zo de waard is, vertrouwt...’

Verder komt Henry niet. De bedienden... lijfwachten van de CEO grijpen in om de orde te herstellen. Die oude heren die Henry klappen willen geven, moeten met enig geweld letterlijk op hun plaats gezet. Het zou komisch zijn als het niet zo’n blamage voor het Genootschap was. Na al die commotie zijn de heren erg toe aan een borrel.

Groeten, je C.

Deel IV Hoofdstuk 8

De vijfde brief: Het verhaal van Henry (1^e vervolg)

Waarin C. discussieert met een jongeman die voor minder rationaliteit en meer gevoel pleit om de wereld te verbeteren. C. raakt zichtbaar verstoord en om een woedeaanval te voorkomen past zijn Assistent Zen toe.

De emoties zijn hoog opgelopen na het ingrijpen van de bewaking van de CEO. Slecht voor mijn gezondheid, lieve vriendin. De heren raakten bijna slaags en waren zo opgewonden, dat ze niet konden slapen. De meeste heren hebben evenals ik zo laat ontbeten dat we het diner over zullen slaan. We zijn uit ons ritme, dus we drinken en knabbelen nog wat; ook slecht voor mijn gezondheid. Nu zit ik met een fles wijn naast me. De CEO wilde de brakke heren sparen en een pauze inlassen, maar wat heet pauze. Een brutaal jong type stapt naar de CEO en, na een korte woordenwisseling, naar de lessenaar en steekt van wal over het “nieuwe denken”. Hij ziet er uit als een marinier, getraind, kort haar, maar heeft ook een oorbelletje en een tattoo. Hij zag er bij de kennismaking jong en fit uit, maar nog geen versiering in zijn oor en de tattoo was me niet opgevallen. En lieve vriendin, ik geloof mijn ogen niet. En mijn oren ook niet.

‘Henry’s boosheid over de economische benadering van mensen als overbodig is een overbodige boosheid. Zoals alle boosheid. En die benadering is ééndimensionaal, alsof niet ieder mens heel veel dimensies heeft waarop we ons kunnen richten. Het “nieuwe denken”, minder ratio, meer voelen, is een oosterse wijsheid die we in het Westen pas na veel psychologisch onderzoek hebben ontdekt. Dit nieuwe denken is al wijd verbreid en deze nieuwe denkers zijn niet meer boos, ze zoeken innerlijke rust. Maar vergis u niet. We zijn geen zwevers. Juist de talentvolle jongeren, de hoop van de westerse wereld in hun woon- en werkkristalpaleizen, waar ze aan hun technologische dromen werken, zijn overtuigd van het nieuwe denken. Ook zij zoeken houvast bij oosterse wijsheden. Het Oosten domineert al op economisch gebied en veroverd nu op geestelijk gebied de westerse wereld. Dit Genootschap ziet dat niet. Wat zeggen de nieuwe denkers? Als we de wereld willen redden, moeten we eerst innerlijke rust en

vrede in ons zelf zoeken.’

Ik denk dat ik droom, lieve vriendin en misschien speelt de wijn me parten. Een halve zool, een of ander sektelid. Ik ben echter bang dat die jonge bekeerde, die nieuwe denker, geen wijn heeft gedronken, en fris en helder is. Wat vreselijk, hij is nuchter, waarschijnlijk geheelonthouder en hij meent het. Hij straalt zekerheid en rust uit en ook dat bevalt me van geen kant. Ik zie ineens veel liever een dronken techneut. Ja, ik ben bevooroordeeld en ouderwets en het zal me een zorg zijn. Ook jij straalde nog steeds rust en zekerheid uit op dagen, waarop ik ieder ander meisje galant in haar ontredde bij had kunnen staan. Het verbaasde en ergerde me. Het voelde niet als flink van jou, maar alsof je mij iets ontnam. Nu ik deze oosterse adept hoor, denk ik dat ik je gedrag doorstaan heb, omdat je tenminste rationeel bent, af en toe op het kille af. Je aantrekkelijkheid helpt natuurlijk ook enorm om dat te verdragen, maar daar zou ik snel aan gewend zijn als je zweefklets had uitgeslagen. Hebben we minder ratio nodig? Mijn lieve God, we hebben *meer ratio* nodig. *Heel veel meer*, alstublieft. Hebben we meer gevoel nodig? Dat laatste voor mijn part, maar dan graag ingeperkt door de ratio. Ah, ik herinner me dat we het over Hume hebben gehad, die zei dat de rede de slaaf van de gevoelens is. Wat vond jij daarvan? Tijdens welke wandeling?

Ik schrok op uit mijn overpeinzing, niet door gejoel en hoongelach, maar door de doodse stilte. Waarom blijft het zo stil? Zit ik in een zaal met seniele ouderen die innerlijke rust zoeken? Om de wereld te redden? Waar heeft die jongen het over? Ah, gelukkig, iemand roept dat dit “nieuwe denken” toch al meer dan een halve eeuw achter ons ligt? Wat heet “nieuw”?

‘Die flirt met oosterse charlatans, innerlijke rust en vrede heeft toch tot niets geleid? Oh ja, het leidde tot rare intolerante groepjes die de maatschappij niet veranderd hebben, want uiteindelijk konden ze zichzelf niet veranderen. Goeroes praktiseerden niet wat ze predikten, met hun promiscuïteit en vele auto’s.’

Een prima man, dat had ik kunnen zeggen. Je verhalen over ideale samenlevingen die mislukken, omdat we zelf niet veranderen, omdat we zijn wie we zijn, schieten me weer te binnen. Nou, mijn prima man is een

roepende in de woestijn. Niemand luistert, de marinier glimlacht superieur en verwaardigt zich niet een antwoord te geven. De club is ook niet nieuwsgierig naar zijn weerlegging en breekt op in kleine groepjes, dus ik kan niet meer schrijven wat er ter sprake komt. Ik loop wat rond en verbaas me erover hoeveel stof dit onderwerp doet opwaaien. Ik erger me wezenloos en zoek de marinier op. Ik complimenteer hem met de aandacht die hij krijgt van de heren die allemaal ouder zijn dan hij. In plaats van een beleefdheid in mijn richting permitteert hij zich kritiek.

‘Je hebt het over de piramide van Maslow, beste C. Die begint bij het individu, over onderdak, voedsel en veiligheid. Dat vind ik niet de juiste weg.’

De snotneus.

‘Ik ben niet jouw “beste C.”.

‘Neem me niet kwalijk, heer C.’

Zijn meewarige glimlach en lichte buiging maken me alleen maar bozer.

‘Wat is jouw weg?’

‘Ik vind de ontwikkeling die Maslow schetst een piramide op zijn punt. Paul heeft ons duidelijk gemaakt wat ik daarmee bedoel. Het individu moet een weg afleggen voor zijn zelfontplooiing. En die vormt de basis voor een betere samenleving. Die samenleving balanceert nu op een punt en valt om.’ Hij glimlacht naar mij en ik heb zin hem een klap te verkopen. Ik moet me echt beheersen, lieve S. Als ik die arrogante kop een klap verkoop krijgt hij gelijk. Ik word alleen kwader, terwijl ik tot drie tel.

‘Wat is het verschil? In plaats van materiële zekerheid voor het individu begin jij met innerlijke vrede? En die verspreidt zich over de hele gemeenschap? En dan gaan jullie de wereld te redden? Die is aan het vergaan, terwijl jullie mediteren.’

Hij kijkt oprecht verrast.

‘Ja, heer C., door meditatie is het individu gelukkig en evenwichtig. Op die manier draagt hij bij aan een gelukkige samenleving. Gelukkige, evenwichtige harmonieuze burgers vormen zonder verdere inspanning de basis voor de redding van de wereld.’

Een gelukkige samenleving door meditatie en de basis voor de redding van de wereld. Appeltje, eitje. Ik zie mijn Stedelingen al met gekruiste benen op

een matje zitten.

‘Wat is dit voor waanzin? Wat doe jij hier met deze baarlijke nonsens? Is dit het “nieuwe denken”? Dan toch wel op basis van een hele luxe situatie, te luxe zou ik zeggen...’

De tattoo kijkt me onbewogen aan. Dat kon jij ook goed, dame. Ik zie ineens de Assistent. Die heb ik niet in mijn brieven genoemd, want hij heeft zich tot nu niet in de discussies gemengd. Nee, dat is niet helemaal waar, ik ben wat jaloers. Ik heb hem uit het verslag gehouden, omdat ik zag hoe gefascineerd hij de video bekeek, waarin jij de verwende zoontjes aanpakt en het is me ook niet ontgaan hoe jij naar hem keek na de aanslag op mij. Nu kijkt hij geamuseerd naar mij, ik ben weer een open boek. Ik zie hem langzaam naderen, waarschijnlijk om me te behoeden voor een afgang. Ik sla door, waar is de rationaliteit die ik wil? Die marinier slaat terug met zijn verwijzing naar het betoog van Paul. Hij hoeft geen betoog te houden dat er op neerkomt dat alleen al de economische benadering van alles, en zeker van de mens, verkeerd is. Mensen zijn niet rationeel, de vrijheid die de overheden hen aanpraten om tot individuele ontplooiing te komen kunnen ze niet aan. De overheden misleiden mensen door ze voor te houden dat ze zelfstandig zijn en veel zelf kunnen. In werkelijkheid raken mensen door de commercie ingekapseld en uiteindelijk zijn ze onvrij zonder houvast. Dat ze onvrij zijn, hebben ze slecht in de gaten, maar dat ze geen houvast hebben, is wel tot hen doorgedrongen. Ze zijn, zoals Henry tot zijn teleurstelling constateert, wanhopig aan het zoeken naar steun, naar binding. Rijp voor populistten, complottheorieën en goeroes van het nieuwe denken. Het is om gek van te worden. Ik verhef mijn stem.

‘En jij ziet in die zoekende mensen een boterham? Een getrainde misleider kan mij als onzelfstandig individu zo inkapselen in zijn klets van binding en harmonie.’

En ja hoor, de marinier lacht toegeeflijk. Zoals je dat doet naar idioten.

‘Uw ongefundeerde benadering... heer C. is nu juist de barrière voor die weg. Om hiervan los te komen raad ik u aan te mediteren om daarna beter te kunnen nadenken over wat vrijheid inhoudt.’

De Assistent heeft zich inmiddels bij ons gevoegd en luistert mee. Ik ontplof van binnen, maar voor ik mijn mond open doe, buigt de Assistent zich naar

de marinier, en slaat vlak voor zijn gezicht plots hard een keer in zijn handen.

‘Power nap.’

Hij roept het hard, en kijkt strak naar de marinier. Die schrikt en ik ook.

Over rationeel en beheersing gesproken, de Assistent is er de personificatie van, tot op het machinale af, juist op momenten dat de spanning mij bijna sloop. De Assistent begint te lachen om onze verbouwvereerde gezichten en plots lacht de marinier mee. Ik sta er nog dom en verschrikt bij als ik tot mijn stomme verbazing zie hoe de marinier en mijn Assistent een paar keer een diepe buiging maken. De marinier maakt ook een lichte buiging in mijn richting, draait zich om en loopt weg. Een dwaas ritueel waar ik geen deel van uitmaak.

‘Wat is dit voor gedoe?’

Ik probeer te fluisteren, want het tafereeltje heeft wel aandacht getrokken.

‘Zen.’

De Assistent fluistert wel, maar is weinig informatief en hij weet dat ik dat weinig op prijs stel. Hij speelt nog even het spel blijkbaar. Ik trek een grimas, ik kan weinig meer hebben.

‘Zen doorbreekt een situatie. In de leerfase doet de meester zoiets in de hoop dat de leerling door de onverwachte reactie ineens het licht ziet. Nu doorbreek ik een discussie die voor jou niet prettig verliep. Hij is getraind om kalm te blijven. En ik wijs hem op wat *wij* doen in plaats van mediteren voor onze morele verbetering en harmonie en vrede. Hij heeft het begrepen.’

‘Wat wij doen voor... Wij *slapen* voor de verbetering van de wereld?’

Ik vraag dommig naar waar ik niets van begrijp, maar die arrogante marinier direct doorhad.

‘Ja, slapen, een lichamelijk herstel is beter dan... is even goed als mediteren. Misschien... ik denk zelfs beter.’

Ik trek mijn wenkbrauwen op. Hier heb ik nooit over nagedacht. Meditatie is iets voor oosterse professionals met een bedelnap, niet voor Stedelingen.

‘In je slaap ontstaat ruimte voor nieuwe inzichten of kun je die inzichten al krijgen. Zonder inspanning. Terwijl je bovendien nieuwe energie opdoet.

Uitgerust sta je ook geestelijk open voor betere gedachten, dat is wat hij met meditatie wil bereiken. En je bent een uitdagende rimpeling die andere

mensen brengt tot...’

Dwangmatig slapen is wat die ouwe club nodig heeft. Ze hebben geen oog dichtgedaan afgelopen nacht en als ze hadden gemediteerd zouden ze helemaal van de kaart zijn geweest. Een slaappil lijkt me beter.

‘Ja, ja, slapen in plaats van meditatie. Nuttig om te bedenken wat vrijheid inhoudt, zei de idioot... Hou in hemelsnaam op.’

De Assistent roept ineens “woef-woef” tegen de enkele nieuwsgierigen die naderbij zijn gekomen en verschrikt terugdeinzen. Haha, Zen opnieuw in actie. En die discussie verliep voor mij niet goed? Die marinier heeft zich getraind in kalm blijven? Ik moet bekennen dat ik niet kalm bleef. En nu ik aan onze gesprekken terugdenk, vriendin, krijg ik ineens een inzicht. Een moment van Zen. Jij glimlacht ook en jij bent ook niet uit je evenwicht te brengen. Die lieve glimlach is een pantser, daar komt niets doorheen. Het is maar goed, dat ik dat niet zo beseft heb, ik zou geheel buiten zinnen zijn geraakt. Heb je jezelf ook getraind om kalm te blijven? Ben je ook zo’n oosterse adept? In dit opzicht vast wel. Als ik om me heen kijk en al de groepjes discussiërende heren zie, lijken die echter behoorlijk door zijn zweefklets te zijn gegrepen. Vanwaar al die belangstelling? Ik praat hardop denkend tegen de Assistent.

‘Waar komt al die belangstelling vandaan? Ik bedoel, waar komt die belangstelling bij *deze groep* vandaan? Dat hele volksstammen denken dat ze iets vooruitstrevends doen door onze westerse wereld en onze verworvenheden de rug toe te keren en zich met “een open geest” tot culturen te wenden die bestuurders gebruiken... misbruiken om mensen hard te onderdrukken, is me wel bekend. Maar deze club weet dat toch ook?’

De Assistent glimlacht overdreven.

‘Beste C., natuurlijk vertelt hij niets nieuws. Maar hebben we tot nu iets nieuws gehoord? Vertellen jij, Paul en Henry ons dingen die we voor het eerst horen? Nee toch? Daar gaat het helemaal niet om, dat weet je. Het gaat erom *hoe en wie* de wijn opnieuw inschenkt. Onze burgers zijn onzeker, het Oosten overvleugelt hen economisch, ze voelen zich wegzakken. Nu het Oosten zijn rechtmatige plaats opeist, twijfelen westerse opiniemakers aan onze oude verworvenheden en zijn de ideeën die we hier altijd geslikt hebben misschien toch niet beter. De onzekere burgers krijgen aangepraat

dat we vanuit het superieure materiële Westen eeuwen alleen maar ideeën getoeterd hebben die we *daarom* superieur achtten.’

Hij maakt een breed gebaar.

‘Kijk, C., *deze* club is helemaal niet onzeker, wij weten heus wel dat onze Verlichting een unieke verworvenheid is en het Oosten straks wankelt door een opgeleide en *dus* kritische en opstandige bevolking. Maar deze club heeft wel eerbied voor macht.’

‘En de zaak wankelt, zeg je net.’

‘Ja, die oosterse heersers moeten hun bevolking opstoten, maar tegelijk onder de duim houden. Dat fascineert deze club. Als bestuurders in het Oosten hun zaakjes goed voor elkaar hebben, stevig in het zadel zitten, zelfs met middelen die ze verfoeien, zijn ze toch erg geïnteresseerd. Ze zien hoe oosterse bestuurders hun onderdanen onder de duim houden met onze techniek en hun eigen eeuwenoude filosofie. Die jongeman met zijn “nieuwe denken” is een prima voorbeeld.’

‘Is Confucius beter?’

‘Nee, helemaal niet. Discipline, tradities koesteren zijn instrumenten die de machthebbers als dwang misbruiken. Wij willen dialogen en voor onszelf kunnen denken. Heel gevaarlijk.’

‘Beste Assistent, het Oosten lonkt regelmatig. Een tijd terug waren er westerse volgelingen van het communisme, die de val van het kapitalistische Westen voorspelden. De betere ideologie zou winnen. Daarna draaiden de rollen om en zou het Westen en de liberale democratie winnen. De macht aan de mensen die zelf denken. En nu vertellen westerse lui, zoals de jongeman, maar ook zakenlui, hoe heerlijk en mooi, vredelievend, harmonieus en succesvol oosterse samenlevingen zijn.’

De Assistent knikt en kijkt even de groepen langs. Als ik zijn blik volg, zie ik de tattoo oreren tegen een aantal aandachtige luisteraars. De Assistent kijkt me veelbetekenend aan.

‘De repressie van de overheden, de onvrijheid van de burgers en vooral minderheden laat hij voor het gemak weg. Deze club vraagt daar niet naar, die is cynischer dan jij, C.’

Ik maak ook maar eens een breed gebaar.

‘Als deze cynische club aan het mediteren slaat, krijgen ze dan wel het

inzicht dat de jongeman wil?’

Ik lach harder dan de Assistent.

‘Maar beste Assistent, ik begrijp het nog steeds niet. Je wilt toch niet beweren dat deze club zo dom is om te denken dat die oosterse maatschappijen stabiel blijven? De ontwikkelde, slimme lui daar proberen weg te komen en de groep die meer vrijheid wil, meer rechten en zelfstandigheid, groeit hard mee met de technologische vooruitgang. Dat kan toch nooit goed blijven gaan?’

‘Inkapselen, C., inkapselen en technologisch monitoren. Dat beseffen die potentaten heel goed. Soberheid, vrede en harmonie is voor de goegemeente en als die af en toe wat mekkert, is wat extra opvoeding, of liever correctie, genoeg. Macht deel je met de opstandige groep die een bedreiging vormt, maar plooibaar is. En *echte* dwarsliggers, eigenwijze niet plooibare types, vervolg je. Die kunnen beter maken dat ze weggkomen.’

‘Waarheen?’

De Assistent kijkt me geamuseerd aan.

‘Voor hen is de planeet te vol en te klein, C., en ze zien voor de mensheid het einde naderen. Ze zullen de ruimte in moeten om te ontsnappen.’

Groeten, je C.

Deel IV Hoofdstuk 9

De zesde brief: Het verhaal van Henry (2^e vervolg)

Waarin een andere jongeman een lans breekt voor meer economische groei en technologische voortuitgang voor Henry dan eindelijk zijn verhaal kan houden. Henry wil achtergebleven regio's nieuw leven inblazen, niet door die in de vaart der volkeren op te stoten, maar juist om daar de ongezonde kanten van de vooruitgang een halt toe te roepen om een gezonder en eenvoudiger leven te leiden.

Dit is mijn derde en laatste brief over die uit de hand gelopen bijeenkomst, waarin Henry met moeite aan zijn verhaal toekomt. De fles wijn is bijna leeg, het gaat hard, schrijven maakt dorstig. Ik mis je antwoorden, ook al klaag ik over de onrust die ze bij mij veroorzaken. Je antwoorden kwamen altijd prompt na iedere brief over een bijeenkomst. Wacht je het verslag van de hele bijeenkomst af? Ik hoop dus na deze brief toch weer op een antwoord.

De opmerkingen van de Assistent trekken de aandacht, waardoor we in een kleine kring staan. De ruimte in vluchten is een laatste optie voor mensen die echt willen overleven volgens de Assistent. De kring is verdeeld, opmerkingen variëren van “natuurlijk” tot “onzinnig”. Wat denkt de Assistent?

‘Het is buitengewoon zorgelijk dat al die miljarden stelsels met hun triljoenen planeten waarop intelligent leven mogelijk is nog steeds buiten ons bereik zijn gebleven. We leven in een sterrenstelsel met zo’n 200 tot 400 miljard sterren met allemaal hun mogelijke planeten. Nog niet lang geleden meenden we dat er 200 miljard van zulke sterrenstelsels zijn, maar er zijn er waarschijnlijk tien keer zoveel.’

Ik zie dat de meesten in de kring hier niet van op de hoogte zijn.

‘Wij hebben geen leven ontdekt en omgekeerd is het natuurlijk even zorgelijk, dat met zoveel potentieel bewoonbare planeten geen enkele buitenaardse intelligentie ons heeft gevonden, hoe zeldzaam dat ook mag zijn. Dat geeft weinig hoop op overleven, want de inspanning om tot een ruimtekolonisatie te komen hebben die beschavingen – evenals wij – dus

nooit voor elkaar gekregen.'

'Weinig hoop op overleven, nou zeg, je bent wel optimistisch.'

Een oudere man die nogal pluizig oogt, heft zijn glas in een spottende toast.

De Assistent heeft geen glas, maar doet alsof hij klinkt.

'Neem het er nog maar van, mijnheer, want ons uitsterven is begonnen. Vele diersoorten zijn ons voorgegaan, wij zijn de eerste diersoort die het zich kan voorstellen.'

De lach van de pluizige man om het speelse gebaar van de Assistent is ineens verdwenen.

'Vreselijke jongen, bah, ons uitsterven...'

Hij draait zich om, aarzelt even, maar loopt dan hoofdschuddend weg.

Anderen kijken naar elkaar en naar de prettig lachende Assistent en druipen eveneens af. De Assistent kijkt hen geïnteresseerd na en met een scheef glimlachje wijst hij naar de ruggen.

'Kijk C., *daarom* sterven we uit. De boodschap past niet in hun denken, het is een ondenkbare toekomst. We *zeggen* wel dat we de wereld leefbaar moeten houden, maar we *doen* het niet.'

C. kijkt strak en de Assistent stopt. C. wil die planeetriedel niet te horen.

Die is deprimerend. De planeet is te klein, maar het lege universum is veel erger. Volkomen onbegaanbaar... *Optimisme is verplicht*. Ik denk weer aan jou, vriendin. Je opmerkingen over verplicht optimisme schieten me weer te binnen. Gevaarlijk zei je, de werkelijkheid ontlopen met een roze bril.

Omarm de werkelijkheid, zei je met vriendelijke glimlach, zingeving zit in voluit leven tegen de klippen op. De kosmos kunnen we niet veranderen, en ons ellendige leven blijft even ellendig ook als we hopen op een tweede, of een eeuwig heerlijk Luilekkerland. Ik voelde me prettig toen je het zei, maar nu ben je er niet. Ik voel me ineens verlaten en vraag naar mijn bekende weg.

'Maar waarom zouden we de planeet niet kunnen verlaten? Sommige bedrijven zijn al heel ver...'

De Assistent wijst onopvallend en ik zie dat een van zijn medewerkers de CEO iets toefluistert. De CEO staat op en samen verwijderen ze zich snel. Ik kijk naar de Assistent.

'Als we niets horen, C., is het geen gunstig bericht... Maar... Ah, die

bedrijven. Dat is hobbyen, C., voor een serieuze kolonisatie is een wereldwijde inspanning nodig. En je weet net zo goed als ik dat die enthousiaste ruimtevaartondernemers voor de zekerheid een tweede nationaliteit en villa hebben gekocht in het meest afgelegen land op deze planeet in de hoop de laatste dans te ontspringen.’

De CEO keert terug en een jongeman spreekt hem aan. De CEO knikt en vraagt de aandacht. Hij verzoekt iedereen te luisteren naar een positief verhaal, een optimistische kijk op het leven, iets wat we op dit late... of liever vroege uur nodig hebben. Ik ben verbaasd.

‘En Henry?’

Ik vraag het aan niemand in het bijzonder. De Assistent spreidt zijn handen. ‘Het is zoals de CEO zegt, op dit vroege uur hebben we meer behoefte aan een oppepper dan aan mijn onelegante uitspraken en de saaie verhalen van Henry. De CEO hoopt dat als Henry zijn verhaal na de oppepper afmaakt, niemand meer luistert.’

‘Hij weet toch niet wat Henry nog inbrengt?’

De Assistent lacht en ik lach maar mee.

De spreker verontschuldigt zich bij Henry dat hij hem voor de voeten loopt, maar hij wil graag een tegenwicht bieden aan het vorige verhaal over harmonie en vrede. En hij maakt het kort. Ha, denk ik, gelukkig een realistische man, tot ik in de gaten krijg dat ik deze vriend kan missen als kiespijn. Want wat is de kern van zijn betoog? De harmonie en vrede van de vorige spreker is lief en aardig en iedereen doet maar zijn best. Wat hij wil, is een snellere uitputting van de aarde om ons te redden. Milieuvervuiling, de gevolgen voor het klimaat en pandemieën maken slachtoffers, zeker, maar we hebben geld en nieuwe vindingen nodig om ons te redden. En met die uitputting valt het mee. Want als de nood het hoogst is, zijn nieuwe voorraden en technieken nabij. Dat is een wetenschappelijk feit. Mensen in stress zijn plots heel inventief en als dat wereldwijd doorbreekt, gebeuren dingen die we ons nu niet kunnen voorstellen. Haha. Technische optimist. Alle problemen zullen, let wel, vriendin, *zullen* wij oplossen door meer welvaart. Dat is in het verleden gebeurd, *dus* gaat het opnieuw gebeuren. Welvarende mensen gaan zich om het milieu bekommeren, en miljoenensteden, die nu nog stikken, zullen een even schone lucht krijgen

als vroegere metropolen waar de luchtvervuiling dodelijk was. Als we arme landen verhinderen om snel te groeien, waardoor ze milieuvervuiling niet tegen kunnen gaan, blijven ze langer met hun stikkende steden zitten. Daarna kletst hij nog even over allerlei rampen die *waarschijnlijk* plaats vinden. *Waarschijnlijk* plaats vinden? Ze vinden aan de lopende band plaats, knul. Ik kijk even naar de Assistent en ja hoor, die kijkt bij die onzin ook even hoe ik reageer. We trekken allebei de wenkbrauwen op. De jongeman zegt af te sluiten en vraagt lachend of er nog leden oud genoeg zijn om van de Club van Rome gehoord te hebben. Dat waren een paar onderzoekers die voor het eerst een wereldmodel lanceerden waarmee ze de wereld verbaasden. Ik zie geen handen de lucht in gaan.

‘Dat verbaast me niet, want de verbazing van de wereld duurde niet lang, haha, na de eerste schrik en het uitblijven van rampen binnen een bepaalde termijn typeerden deskundigen dit soort scenario’s als overdreven doemscenario’s. Die club kon dus terecht de vergetelheid in. Wat we nu meemaken, roept bij sommigen de herinneringen aan hen op, vooral als het om versnellingen gaat die zij voorzien hadden. Maar wat *weten* we nou eigenlijk? En hoe erg is de situatie? Als de mensheid die wereldwijd als catastrofaal inziet, als het een paar minuten voor twaalf is, dan heeft de mensheid een ongekennde geestkracht. Nu hebben we nog slechts economische groei nodig om door de toename van ouderen de verzorgingsstaten overeind te houden. Het veilig stellen van onze geestkracht heeft zijn prijs.’

De rijke ouderen lachen halfhartig om de laatste opmerking. Wat hij grappig vindt, lieve vriendin, is voor mij een voorbeeld van ongepastheid. En dat de ouderen nog een beetje lachen, is vreselijk. Ik ben niet de autoriteit om hem publiekelijk de les te lezen als de CEO het niet doet. De jongeman loopt het podium af en voor de CEO Henry kan aankondigen, staat deze er al. Ik denk een teken van behoorlijke irritatie, iets bijzonders voor Henry. Zijn enige troost is dat de groep nog wakker is. Hij maakt geen inleidende opmerkingen.

‘De problemen die Paul en ik hebben genoemd, de grote economische verschillen, de slechte huisvesting, alle tekorten in de moderne maatschappij zijn een gevecht om een plekje op de aarde en een deel van de koek met

steeds meer verliezers. Bovendien vormen ontzettend veel verleidingen voor jongeren een belemmering bij dat gevecht. En ouderen... wat te denken van het groeiend aantal ouderen? Ze raken verward, en letterlijk de weg kwijt in de steden, gebouwd voor gezonde mensen tussen de 20 en 50 jaar. Die oudjes nemen toe in tal en last. *Heel duur* hebben we net gehoord.’ Het Genootschap lacht nu harder dan bij de vorige spreker. Henry grijnst wat en gaat door.

‘Waar wonen mensen die oud zijn, *geen* stress hebben en *zelfvoorzienend* zijn? Niet in tehuizen. Die mensen wonen in gebieden waar de moderne voorzieningen goeddeels aan voorbij zijn gegaan. Het zijn relatief arme regio’s die we als achterlijk... ik bedoel als achtergebleven zien en waar de zegeningen van de techniek niet volledig zijn doorgevoerd. Mensen eten hun eigen gekweekte voedsel, ze eten wat de seizoenen voortbrengen. Ze verbouwen dat grotendeels zelf, blijven daardoor in beweging, hebben weinig of geen gebreken als ze oud zijn. Ze maken daarom *bewust* spaarzaam gebruik van allerlei technische hulpmiddelen. Ze hebben bureaus die ze kennen en waar ze contact mee hebben en ze helpen elkaar. Mensen ondersteunen elkaar, de overheid is daar nauwelijks voor nodig. Werken is gericht op dat leven en het resultaat is dat deze mensen gezond zijn, lang leven en gelukkig zijn. Iedere huisarts zal het beamen. In onze moderne samenleving houdt de medische zorg onze oudjes tot in lengte van jaren ook in leven, maar het zijn geen gezonde jaren en de ziektekosten die deze groep vergt in die laatste jaren stijgt onrustbarend. Pogingen om de kosten wat af te wentelen op onderlinge hulp lukken niet meer. En onze moderne maatschappij eist geestelijk ook zijn tol; in achtergebleven regio’s zijn mensen geestelijk fitter; dementie is vrijwel onbekend.’

Ik weet niet wat ik had verwacht, vriendin, maar dit verhaal niet. Terug naar de middeleeuwen? Fysiek ploeteren om gezond te blijven? Ik kijk maar niet naar de Assistent, ik weet niet wat hij er van vindt, maar kan zijn vermakelijke lachje even missen. De club blijft overigens verdacht stil, verdacht, omdat ze niet in slaap zijn gevallen.

‘De moderne maatschappij verandert op een manier die voor veel mensen helemaal niet “goed” is en leidt tot wat Paul “verloedering” noemt. Ze raken los van vrienden en familie, de onzekerheden over werk en inkomen zijn

groot, met de groeiende welvaart neemt de ongelijkheid toe en niet alleen in materiële zin. Met iedere technologische vernieuwing zijn er groepen die achterblijven en is er sprake van ontoelaatbare ongelijkheid. Niet alleen de steden, de hele maatschappij is ingericht voor de succesvolle deelnemers, voor talentvolle jongeren, voor de gearriveerde groepen, en minder succesvolle mensen zijn daarin niet gelukkig. Wat zeg ik, *niet gelukkig*? Mensen *verzuipen* in de warwinkel van technologische eisen en bureaucratische rompslomp. De overheid die hen moet helpen, is een bedreiging. Als ze een formulier verkeerd invullen belanden ze in een molen die hen vermaalt. Ze staan alleen en we komen ze op straat tegen, haveloos en verward, en dat zijn niet alleen ouderen.’

Henry kijkt nog eens rond. De groep wacht af.

‘Vrijheid en welvaart zijn gewilde goederen, maar het kost discipline om er mee om te gaan. De succesvolle groepen onderschatten de problemen voor minder weerbaren die zelf de uitdagingen onderschatten. Eigen schuld, dikke bult? Nee, ik vind dat wij hen moeten helpen. Paul kan zijn vuist weer in de lucht steken. Ja, ik weet, het einde is zoek aan de verleidingen van de welvaart en de mogelijkheden tot ontsporing. Verkeerde voeding, weinig beweging, slechte of geen contacten in de mierenhoop, verkeerde afleiding en verslavingen via tv, scheidingen, robots als vriendinnen...’

‘Heerlijk, *heerlijk*.’

Ik krijg een schok, ik denk even dat ik de Secretaris hoor, maar het is een of andere onbekende achterin die zich niet kan inhouden. Henry praat door het gelach heen.

‘Onze vriendinnen *zijn al overbodig*...’

We hebben Henry onderschat, de club is klaarwakker.

‘Volgens mij zijn onze vriendinnen al *echt* overbodig, want er zijn levensechte machines op de markt, heel gewillig, zelflerend, beter dan...’

Ja, lieve vriendin, ik schrijf het je maar. Een ouderwets mannengezelschap waarin Henry, nota bene die saaie en keurige Henry, een foute grap over “vriendinnen” maakt. Hoewel grap? Ik dacht aan een grap door de reactie “heerlijk”, maar het gelach dat dit opriep, is natuurlijk helemaal zijn bedoeling niet. Henry is geen grappenmaker. Misschien maakt hij helemaal geen grap; hij meent waarschijnlijk wat hij zegt. Misschien had hij het ook

gezegd als de vriendinnen in de zaal hadden gezeten. Op hun verontwaardiging en beschuldigingen van seksisme had hij waarschijnlijk gezegd dat hij hen leuke mechanische mannen niet wil onthouden, maar dit wel een voorbeeld van “een verkeerde vooruitgang” vindt. Het gelach is waarschijnlijk net zo hard om hem als om zijn opmerking. De lach van de stem “heerlijk, heerlijk” klinkt er bovenuit. Henry laat zich niet van zijn stuk brengen, dat moet ik hem toegeven en hij komt juist helemaal op dreef in de vroege ochtend.

‘De 70-ers en 80-ers van nu zijn er beter aan toe dan de 40- en 50-jarigen van enkele generaties terug. Onderzoekers zien in de toekomst alleen maar kwieke en gezonde ouderen die actief blijven. Dat vind ik niet waarschijnlijk na een leven in een maatschappij die in steeds rapper tempo mensen niet meer nodig heeft, gewoon afschrijft, waar weinigen met plezier werken en zelfs jongeren stress, een burn-out en chronische ziekten hebben. Alles bij elkaar begrijp ik niet hoe die onderzoekers uit deze maatschappelijke *feiten* kunnen distilleren dat mensen “gelukkig” zijn. Waar ik ook kijk en op welke groep ik mijn blik richt, zie ik grote tekorten en gevaren. We moeten ons afvragen: “*Wat willen we ontwikkelen en wat zijn de gevolgen?*” ’

Henry valt wel enkele keren in herhaling, maar de boodschap is de leden van het Genootschap Geluk en Welzijn nu wel duidelijk. Wat in eerste instantie volgde, vriendin, zal ik samenvatten. De groep was bedachtzaam, en enkele kreten als “*we willen niet terug naar de middeleeuwen*” en “*jij stelt iets voor waar mensen voor wegvluchten*” kregen niet eens al te veel bijval en lachers, een hele overwinning voor Henry. De visie was aantrekkelijker en zelfs minder ingrijpend dan voorstellen voor reparaties aan de moderne maatschappij, zoals een basisinkomen, referenda, en de zoveelste aanpassingen aan het democratische stelsel. Henry speelde op die enkele opmerkingen in.

‘We moeten meer kunnen kiezen in onze manier van leven. Waarom moeten we iedereen en alles onderwerpen aan vernieuwing? Waarom niet wat meer selectie in wat de samenleving echt verbetert? Het is overdreven om te roepen dat als we dat hadden gedaan we nog in plaggenhutten zouden wonen. Waarom geen keuze voor minder ziekmakende modernisering, en de

meritocratie voor iedereen minder onontkoombaar maken? Waarom moeten we *alle* jongeren boven hun niveau op willen leiden en ongelukkig maken? Alleen maar omdat minder geschoold werk niet betaalt? Dat is toch wel te regelen? Die robotvriendinnen zijn nog in ontwikkeling en veel zware arbeid die we niet waarderen, bestaat nog, maar daar zou de geestkracht die de vorige spreker aanwezig acht zich op moeten richten. Ik weet het, achtergebleven regio's zijn niet aantrekkelijk voor jongeren, die willen steden, uitgaan, glitter en glamour. Prima, maar voor hoe lang? Als ze ontdekken dat ze die gekte wel hebben gezien, dan kunnen ze voor een rustiger omgeving kiezen. Als ze weten dat die bestaat, dat daar gelijkgestemden wonen, is dat een optie zonder gezichtsverlies. Een keus voor jonge gezinnen en ouderen die meer in overeenstemming is met het behoud van een leefbare wereld. En heren, *er is daarom al langer een trend naar minder bezit.*'

Henry vertelt niets nieuws, maar brengt het als nieuw, en hoewel hij eerlijk zegt dat de trend al langer bestaat, klinkt het door zijn gedrevenheid als nieuw. Die saaie sok doet het goed.

'Er is een verschuiving van minder bezit naar meer dienstverlening. Mensen willen bewegen, alles zien en meemaken, dat is niet in te dammen.

Soberheid preken deed ik hiervoor, maar als keus, niet als opgelegde dwang. Als ouderwetse bezitters zien dat ze minder slim zijn dan gebruikers van *diensten* die zelfs hun bezit overtreffen, dan vindt vanzelf een omslag plaats. Dan willen mensen een *dienst* kopen of een apparaat *gebruiken* zoals we gewend zijn een vlucht te boeken in plaats van een vliegtuig te kopen. Wat ik voor ogen heb, past in die trend. En het speelt ook in op de mensen die zich voor hun verlossing naar het Oosten wenden.'

De zaal ontging niets. Henry "*de verlosser*", gelach, ik had het niet kunnen bedenken, lieve vriendin. Henry gaat onverstoorbaar door.

'Neem bijvoorbeeld een kleine stad, waar zaken die ik noemde als bewegen, gezond eten en contacten met het lokale beleid normaal zijn. Zulke stadjes en regio's zien we nu als achtergebleven, als probleemgebieden. Dat zijn ze juist niet, het zijn gebieden die een uitlaatklep vormen voor de overbelaste steden waar mensen wanhopig naar toe trekken...'

'Precies, mensen trekken naar een stad, want ze houden het niet uit in die

achtergebleven of achtergehouden gebieden van jou. Ze hebben genoeg van de sociale controle, van die lokale overheid die op hun nek zit. Je stelt het te idealistisch voor. Een paar rijke families maken daar de dienst uit en...'

De wakkere stem stukt onder de strakke blik van Henry.

'Jongeren zullen naar de verleidelijke centra blijven trekken, prima. En we kunnen die steden ook beter aanpassen aan de wensen van mensen in een bepaalde levensfase, maar dat zie ik alleen nog in plannen en niet in de praktijk. Nee, ik pleit voor een aantrekkelijke diversiteit, waarvoor ze *bewust* kiezen. Niet terug naar de middeleeuwen, integendeel, ik voorzie eerder een strijd om zo'n regio in de middeleeuwen te houden.'

Iemand riep of Henry een voorbeeld had en waarachtig dat had hij. Ergens had een burgemeester het initiatief genomen om enkele zaken terug te schroeven.

'Hij was te dik, had allerlei kwaaltjes en moest van zijn arts meer bewegen, en gezonder eten. Hij dacht, wat voor mij geldt, geldt voor meer inwoners. Hij volgde de raad van zijn arts, maakte het tot beleid en het sloeg aan. Het eerste meetbare effect was een drastische verlaging van de ziektekosten.'

De groep klapte zelfs, misschien ook omdat ze blij waren eindelijk naar bed te kunnen. Een "groen" verhaal, vriendin, in jouw straatje, als einde van deze ver uitgelopen bijeenkomst.

Groeten, je C.

Deel IV Hoofdstuk 10

Antwoord zesde brief: Snel geluk

Waarin C. blij is met haar antwoord. S. heeft blijkbaar gewacht op het einde van de discussie en niet tussentijds een antwoord gestuurd. Hoewel hij blij is, voelt C. zich, als bij de vorige brieven, ongemakkelijk; ze toont een andere, harde kant. Is het een kritiek op het idee van Henry? Of had Johnny juist in zijn groene regio moeten blijven?

Johnny besloot weg te gaan. Het leven in het dorp waar hij was opgegroeid, was hij ontgroeid. Een vriend was al naar de stad vertrokken. Alles beter dan blijven. Ja, hij kon bij zijn vriend intrekken tot hij iets anders gevonden had.

De tweede dag vond hij een baan; hij kon mensen een grote mond geven, het enige talent dat hij op dat moment had. In het weekend had hij geld en stortte hij zich in het nachtleven.

De draaiende bol met een mozaïek aan spiegeltjes harmonieerde golven van licht met de stampende geluidsgolven. De menigte, jong en mooi, lachte plezierig en veelbelovend voor latere gebeurtenissen. Ze had glittertjes in haar haar, die op de maat meebewogen met haar bewegingen. Hij lachte naar haar en hij dacht dat ze ook naar hem lachte. Hij dacht dat het misschien leuk was om aan haar te vragen:

‘Zal ik je navel eens van binnenuit kietelen?’

Als antwoord trok ze haar wenkbrauwen op. Haar vriendje vond het nog minder leuk.

Johnny werd met de grootste spoed naar de dichtstbijzijnde eerste hulp gebracht. Ze vroegen hem wat er was gebeurd. Hij vertelde het hen voor hij zijn bewustzijn verloor. Hij kwam niet meer bij bewustzijn. Zijn vriend dacht dat hij was verhuisd.

Deel IV Hoofdstuk 11

De zevende brief: Het gesprek met Paul

Waarin C. mijmert over zijn fouten; Paul hem weer gezelschap houdt en C. tot zijn verwarring S. ziet. Als Paul hem vertelt dat hij met een aantrekkelijke vrouw liever een gesprek voert dan in het gras rolt, laat C. zich ontvallen dat hij met een jonge vrouw alleen gepraat heeft en niet geneukt.

‘Waarom hebben die alleenstaande vrouwen zoveel kinderen?’

Paul en ik zitten op het terras, uit gewoonte, want bij het zwembad lagen er bij vorige bijeenkomsten voor je het wist een paar in hun blootje voor je neus te rollebollen. Die kans is nu klein en de heren grappen nu olijk dat het maar een saaie boel is. Een saaie boel is het zeker niet na je brief, die mij weer tot nadenken stemde. Had Johnny in zijn groene zone moeten blijven? Mijn hoofd loopt alweer om en de heren konden ook niet meer veel verdragen. Ze bleken na de vermoeiende dag, avond en halve nacht behoefte aan rust te hebben en geen enkele behoefte om over het verhaal van Henry vandaag en deze avond door te praten. Ze vertrokken naar hun kamers met het nogal overbodige excuus dat ze de dames wat aandacht wilden geven. Wij vinden het prima, het is een zoele avond en we hoeven niemand aandacht te geven, evenals enkele heren die binnen achter hun krant in slaap sukkelen. We kunnen ongestoord praten. Erg luchtig was de openingszin van Paul niet.

Voor Paul mij op het terras trof, en zijn vraag stelde, mijmerde ik over ons gesprek in de Delicatessen, waar we naartoe gingen na het diner. Daar liep jij enkele nachtuilen of nachtvinders of hoe heten die lui die geen onderdak hebben en ’s nachts ronddolen tegen het lijf. Ik was ze graag uit de weg gegaan, maar jij deed tot mijn afgrijzen erg lief tegen hen. Het bleken enkele van je gewaardeerde medewerkers, die belangrijk materiaal voor jou hadden verzameld, nota bene voor de deur van mijn Ministerie van Rechtvaardigheid. Ze zaten op een keurige bank aan de rand van groen en een fontein, en dronken als voddige oude mannen uit bruine papieren zakken, waarin een fles verborgen zat, en zaten wat te monkelen in de zon.

Het was niet de bedoeling van de dure opknapbeurt van het plein geweest om plaats te bieden aan zwervers. De hele renovatie had flink wat belastinggeld gekost en die ouwe kerels ontsierden de verfraaiingen. Ik gaf de opdracht om die daklozen te verwijderen, graag zonder geweld. De agenten hadden instructie hen te vragen wat de heren er de hele dag deden? En of ze misschien genegen zouden zijn om een andere plek te zoeken? Er komen regelmatig hoge gasten uit binnen- en buitenland langs en dan ontruimen politiemensen de omgeving sowieso. Uit ervaring doen ze dat zo prettig mogelijk. Toeristen filmen alle andere doortastende acties en dat is slechte propaganda. De zwervers reageerden begrijpend, bleken keurig en goed van de tongriem gesneden te zijn, en zeer bereidwillig om plaats te maken als er hoge gasten kwamen. Ze bleken echter erg gehecht aan hun plek en wilden er graag blijven zitten. Ze zouden geen enkele overlast geven, desnoods helemaal niet drinken, en beslist niet op de bank slapen. En als ze koffie dronken en een broodje aten, gooiden ze alle papier netjes in de afvalbak naast de bank. Ze sleepten geen storende plastic zakken met eigendommen mee, ze waardeerden de architectuur van het plein en van het Ministerie. En ze begrepen dat ze zich beter moesten kleden, dat zouden ze regelen. En daar zorgde jij dus voor. Mijn veiligheidsmensen meldden mij dat ze moeilijk aan te pakken waren zonder verbaasde reacties op te roepen, die voor we het wisten... Ja, ja, laat maar zitten, riep ik, *laat ze daar dan maar zitten*. Ik had wel iets anders aan mijn hoofd dan een paar ouwe sukkels op een bank. Achteraf bleek dat ik die heren beter wel aan mijn hoofd had kunnen hebben. Ik maakte mijn tweede cruciale fout: eerst had ik het incident bij het pompstation genegeerd en daarna kon ik me niet druk maken om een paar mannen op een bankje. Hun gedrag bleek gebaseerd op jouw instructies: gedraag je keurig, geef geen aanstoot, maar laat je niet wegsturen. En ze inventariseerden alles wat het Ministerie in- en uitging, kenden chauffeurs, met wie ze praatjes maakten. Ze namen de compromitterende foto's van mij en de rechter, terwijl ik enveloppen overhandigde. Waar kon dat veiliger dan bij mijn eigen Ministerie? Die opgepoetste oude kerels, jouw sleutelfiguren, behoorden inmiddels tot het meubilair op het plein. Dus *zag* ik ze niet eens. Ik had je opnieuw onderschat. Onderschatting van vrouwen door mannen is een truc die je

regelmatig met succes inzet. Je zult dat nog lang kunnen doen, vrees ik. Na het diner gingen we naar de Delicatessen, een herinnering die regelmatig terugkomt. In de auto verruilde je de avondjurk voor een zwart leren pak, dat mij deed denken aan perverse seks, een totale tegenstelling met de weliswaar uitdagende, maar mooie jurk. Toch durfde ik geen hand naar je uit te steken, terwijl je bloot naast me zat. In de Delicatessen raakten we aan de praat met de “heren” die - hoe is het mogelijk - toevallig beiden langs kwamen en een opvallende loyaliteit aan je betoonden. Geen wonder als je met mijn geld strooit. Daarna hebben we nog tot in de kleine uurtjes gepraat. We kregen zowaar honger en volgens mij genoot je meer van je broodje en koffie dan van mijn diner.

Je had waardering voor de mannen die door pech en samenloop van omstandigheden op de bank terecht gekomen waren en op alle mogelijke manieren hun waardigheid wilden bewaren. Je hebt ze royaal betaald, je vond dat ze een mazzeltje verdiend hadden. Ik moet toegeven, het waren onder hun kleding en stoppels ontwikkelde mannen, geen lorren die meestentijds dronken zijn en ze hebben uitstekend gedaan wat je van ze gevraagd hebt. Ze hebben hun leven weer op de rails gekregen.

Van de Delicatessen gaan mijn gedachten weer terug naar het diner, waarmee ik op jou minder indruk maakte dan ik had gehoopt. Je was heel complimenteus, maar dat was het nou juist. Beleefd en aardig, maar niet onder de indruk. Ik kwam wel onder de indruk van jouw verschijning, zeg maar dat ik uit het lood raakte. Ook zal menige bezoeker aan je terugdenken, zowel mannen als vrouwen. Ik wilde toch indruk maken en kon niet nalaten over serieuze zaken te praten; jij probeerde me daar nog vanaf te houden. Toen dat niet lukte, luisterde je niet alleen braaf naar mijn klets, nee, je kwam zelf met politieke geloofsbrieven, als ik dat zo mag uitdrukken en je las me nota bene de les. Je bracht het categorische imperatief van Kant in als richtlijn voor persoonlijk moreel handelen, en voor “juist handelen door de mensheid” en voor het “bewoonbaar houden van de planeet”. Je pleitte voor een autonome ethiek, los van God. Voor heel grote vragen vind je de te volgen lijn eenvoudig. Je moet van je gedrag een algemene wet kunnen maken en je mag je medemens nooit als middel inzetten voor een doel. Maar ik heb heel veel kleine vragen en hoe zit het

daar dan mee? Daar heb je je geweten voor, daar heb je geen richtlijn voor nodig. Op verdere vragen van mijn kant over de mensheid, over overbevolking, het milieu, keek je veelbetekenend en vond je dat het antwoord voor de hand lag. De groei van de economie is volgens mij onvermijdelijk voor de vooruitgang en het bewoonbaar houden van de wereld. Nee, niet zo dwaas en fanatiek als de jongeman die daar een pleidooi over hield voor Henry zijn verhaal kon doen. Je was erg sceptisch. Eerst meer vervuiling en uitputting van de aarde, strijd en ellende en dan zouden we toegerust zijn op verbetering? Geloofde ik dat echt? Is het niet verstandiger eerst te vragen of die groei onvermijdelijk is? Je boog voorover en je hield mijn blik gevangen. Ik durfde voor geen goud naar je boezem te kijken. Ik herinner me je blik, je ogen, en wat je zei. Probeer je eigen idee eens te ondergraven, C. Heb jij jouw zekerheid tegen het licht gehouden? Ga na wie er belang bij hebben en wie er schade van ondervinden. Misschien krijg je antwoorden, die je niet bevallen. *Des te beter* en je lachte er lief bij. Ik was ineens wakker; ik kreeg weer een lesje van dat meisje, hoe durfde ze. Het klonk allemaal zo eenvoudig uit jouw mond, maar ha, welke vragen stel je jezelf? En welke antwoorden krijg jij? Want hoe past bijvoorbeeld die idiote truck van jou in “juist handelen in het belang van de mensheid en het behoud van de planeet”?

‘Ach C., *een zwakheid.*’

Je glimlachte betoverend, ik zie weer de twinkeling in je ogen, ik voel weer je vingertoppen op mijn wang. Het was laat, of vroeg, en je was zo mooi, dat ik alleen maar kon denken: een zwakheid, *een zwakheid*, ze is een *mens*, ze heeft een *zwakheid*, wat heerlijk. Je gaf toe dat het rigide toepassen van het imperatief niet mogelijk is en dus niet werkt. Tegelijk vind je dat critici die op grond hiervan Kant terzijde schuiven, hem tekort doen. In een wereld vol kwaad moet je het imperatief zo lang mogelijk zien vol te houden. Zelfs ten koste van je eigen belang. Je moet vaak kiezen tussen klein kwaad, en zaken liggen zelden of nooit zwart-wit. In de nuances liggen de werkelijke problemen. En die morele autonomie moet zijn ingebed in een neutrale staat. Daar ben ik het mee eens, maar een discussie over de situatie in de Stad was het laatste wat ik wilde. Verder was je fel op de verkeerde tegenstelling tussen de gelijkheid voor de wet en de economische

ongelijkheid. Je accepteerde de economische ongelijkheid van de mannen op de bank, maar niet de uitsluiting van mensen op huidskleur, religieuze of ideologische gronden of om hun kleding. Ik wilde jouw heren van de bank uitsluiten, van mijn representatieve plein verwijderen, blank of zwart. Mijn voornaamste reden om ze daar weg te hebben, was hun sjofele kleding en daarnaast hun duidelijke dakloosheid. Ze pasten er niet vond ik, de Stad had opvang voor daklozen, maar jij vond dat geen argument om ze te verwijderen.

En dan eindelijk, onontkoombaar viel toch het woord religie. Als Directeur-Generaal hoef ik niet gelovig te zijn, maar ik ben het wel en voor sommige ministeries is kerkbezoek en zeker voor politici, zelfs voor de Partij, eigenlijk een voorwaarde om te slagen. Volkomen belachelijk, want de Partij heeft niets met kerk en religie, en toch willen veel mensen politici en bestuurders daar zien, zelfs al weten ze dat ze niet gelovig zijn. Dan kun je beter niet de politiek in gaan. Hoewel gelovig, ben ik niet kerks, maar laat er regelmatig mijn neus zien om gezeur te voorkomen. Je haalde Kant aan, die wel in vol ornaat meeliep in de stoet hoogleraren naar de jaarlijkse opening van het academisch jaar. Die opening is in de kerk, maar voor de deur maakte Kant rechtsomkeert en ging naar huis. Prima, maar hij kon het zich als beroemde prof blijkbaar permitteren. Voor gelovigen zou jij wat minder dogma en meer medemenselijkheid niet zo gek vinden, en voor religieuze instellingen minder boosheid over kleine zonden en meer verontwaardiging over onrechtvaardigheid en hebberigheid. En religieuze overtuigingen staan bij jou niet op een ander, hoger, niveau dan andere overtuigingen. Als ik uit religieuze overwegingen geen wijn had besteld, dan zou jij daar om gevraagd hebben, en als ik daar bezwaar tegen had gehad, dan hadden we niet samen gedineerd. Waarschijnlijk had je voorgesteld direct naar de Delicatessen te gaan. Een van jouw jongens is een moslim en je hebt hem gevraagd of hij zich een situatie kon voorstellen waarin hij niet meteen kon doen wat je wilde. Eerst bidden en dan pas jouw verzoek inwilligen, of, eerst bidden en dan pas jou redden, bijvoorbeeld. Hij was beledigd en had de zaak omgekeerd: misschien was hij wel meer toegewijd als moslim dan iemand die niet geloofde. De anderen waren ook geschrokken van je vragen en je had excuses gemaakt. Ze waren pas echt geschrokken toen je van ze

eiste dat ze hun smartphones inleverden, voor de communicatie zorgde jij. Voor iedere actie kregen ze, als je het nodig vond, een nieuwe telefoon. Ze hadden moeten afkicken van hun gewoonte om op allerlei platforms te reageren. Ze raakten volgers kwijt en konden anderen niet meer volgen. Jij volgde hen zei je en ze vonden dat geen troost. Toen je het me vertelde, kon ik me voorstellen hoeveel beter het was jou als echte volger te hebben in plaats van honderden virtuele. De warmte waarmee je over je “jongens” sprak en zelfs over die moslim, raakte me. Ik voelde me buitengesloten, je zag mij als cliënt. Die momenten heb ik meer. Je bent beleefd, voorkomend, en als ik af en toe een lesje krijg, laat je niet merken dat je me schijnheilig, hebberig en onrechtvaardig vindt. Je glimlachte er vaak samenzweerderig bij, wat mijn boosheid meteen temperde. Toch kreeg ik soms de pest in over het gevoel van afstand. Tegelijk schrik ik daar weer van, want als ik eerlijk ben, wilde ik meer zijn dan een betalende klant en voelde ik teleurstelling. Je vulde de uren zo goed in dat ze iets bij mij opriepen, dat jij... Ik klaag als klant over een te goede dienstverlening. Ik mis je gewoon, lieve vriendin, en als je straks hier arriveert, eisen al die ouwe kerels jouw aandacht. Ik ben nu al jaloers.

Op dit punt van mijn mijmering aangekomen staat Paul naast me. Hij heeft een glas in zijn hand, whisky denk ik, en vraagt door licht zijn wenkbrauwen op te trekken of hij bij mij mag komen zitten. Hij is daar formeel in, misbruikt zijn macht niet door neer te ploffen met de vanzelfsprekendheid van iemand die men zelden iets weigert. Hij vraagt of hij wat voor mij kan halen, maar ik heb voor de verandering zowaar een tonic, want anders lukken de brieven helemaal niet meer. Tot mijn verrassing komt hij terug op het gesprek over zijn betoog over zelfredzaamheid en mijn kritiek. Als hij zo goed weet dat armen minder intellectuele bagage hebben, door het zeefproces dat jij mij beschreef en ik nota bene van hem terug hoorde, zou hij toch meer begrip moeten hebben voor hun moeilijke omstandigheden? Iedere misstap kan meteen tot een crisissituatie leiden; iedere tegenslag is een ramp. De ziekte van een kind, of een aanrijding buiten je schuld waardoor je je auto en je baan kwijt raakt, want van de vergoeding kun je geen andere kopen, en zonder auto kun je soms je werk niet bereiken. Of het is tijdrovender, wat allemaal niet

meehelpt een tegenslag te overwinnen.

‘Ja, alles goed en wel, C., maar waarom hebben die alleenstaande vrouwen, die meisjes zo jong en alleenstaand, zoveel kinderen? Optimisme over iedere nieuwe liefde, die als er een kind komt de benen neemt? Is het de status van het moederschap, of jeugdige onbezonnenheid bij het vrijen?’ Ik weet het ook niet, maar je maakt de groep niet kleiner door hun lot te verzwaren door uitkeringen te korten, denk ik. Paul praat bedachtzaam, zacht, hij realiseert zich dat stemmen ver dragen op het stille terras.

‘Beste C., al een eeuw lang zijn gratis onderwijs en uitkeringen juist de oorzaak van deze problemen. Mensen na een tegenslag helpen is prima, maar het systeem heeft een ongekend snelle bevolkingsgroei gestimuleerd met daarin een proportioneel groot aandeel afhankelijke mensen die meer kinderen kregen dan de zelfstandige anderen. Deze afhankelijke groep, over het algemeen minder slim, trouwt binnen de eigen kring zoals ook de anderen, waardoor kastevorming ontstaat. Uit een misplaatst gevoel van humanisme ontkennen veel bestuurders deze redenering en ze willen met sociale maatregelen deze gang van zaken tegengaan, met als gevolg dat de situatie verergert. Een eeuw onderwijs leidt tot verdere schifting in slimme en minder slimme kinderen en in wanhoop stelt de overheid de exameneisen naar beneden bij. Een spiraal naar beneden is al een eeuw aan de gang en iedereen is blij: het ministerie, de scholen, de ouders en de kinderen. Behalve de universiteiten die studenten bij moeten spijkeren op allerlei gebieden.’

Hij neemt een slokje. Ja, en die studenten uit het Oosten overspoelen de universiteiten en dat vinden we een probleem. Ik zeg het niet.

‘Als gezinnen uiteenvallen moeten mensen op cursus om bij elkaar te blijven, als ouders hun kinderen niet opvoeden, gaan we experimenteren met opvoedingsprogramma’s, buiten en binnen het gezin. Extra onderwijs levert een eenmalig, zeer tijdelijk resultaat. Instituten blijven op zoek naar bewijzen dat de omstandigheden de mens maken en breken, maar ze evalueren niet dat ieder nieuw tekort een nieuwe wanhopige maatregel nodig maakt, terwijl we met zijn allen wel verder wegzakken. We zien het gebeuren en we ontkennen de oorzaken.’

Paul is een grote zware man die uiterlijk weinig met jou gemeen heeft. En

toch zie ik jou ineens zitten. Zijn stem past eigenlijk niet bij hem evenmin als zijn lichtvoetigheid, en terwijl hij praat hoor ik jou en verdomd als het niet waar is, ondanks dat ik tonic drink, zie ik jou zitten. Het is eng, juist omdat ik meende nuchter te zijn. Als ik hier half of geheel bezopen zat, zou ik denken: tja C. moet je maar niet zo diep in het glas loeren, daar krijg je rare visioenen van. Nu ben ik nuchter en krijg ik ze toch. Ik zie je weer zitten, ik zie je hals en je borsten, half bedekt door de stroken van je jurk. Mijn kruis komt weer in opstand, belachelijk op mijn leeftijd, wat heb ik? Ik hoor je stem, ik hoor de boodschap en zit weer aan het diner. Paul als je medium. Jouw beeld overvalt me, jij pepert mij iets in. Wat overkomt me? Een paar eeuwen geleden had ik een heks gezien. Ik ben een modern mens, geloof niet in heksen, maar waarom komt de gedachte bij me op? Wat gebeurt er? Hoe kan die bolle Paul zo letterlijk verwoorden wat je tijdens het diner zei? Hoor ik wel wat ik hoor? Ik zie jou, maar Paul heeft een antwoord nodig. Ik stotter maar wat van angst en verwarring.

‘Wetenschappelijke instituten...’

‘Wetenschap, C.? Je weet wel beter, het Genootschap doneert niet voor niets aan instituten. Als “onze” wetenschappers politiek niet correct leveren, zijn ze weg. Dit Genootschap wil wetenschappelijke uitkomsten, die politiek aanvaardbaar zijn, en liefst in een keurig jasje steken. Maar hardop zeggen wat we echt doen, is al genoeg om in een ander deel van de wereld een baan te moeten zoeken.’

Wat zei je lieve vriendin...? Bekritiseer je het Genootschap en de CEO? Of zegt Paul dit? Ik meende dat hij en de CEO twee handen op een buik waren. Valt dat dus wel mee?

‘En als je in dat dagboek van je schrijft wat we hier allemaal zeggen, dan is de CEO op de hoogte.’

‘Waarom denk je dat ik alles opschrijf?’

Je kijkt wat vermoeid.

‘Beste C., als ik je zie, zit je ergens te typen. En ik neem niet aan dat je zit te dichten.’

Ik raak meer en meer in de war. Je weet toch dat ik alles opschrijf? Ik gebruik niks, ik slik niet, spuit niet, snuif niet, ik ben ouderwets, haha, wat jij van jezelf zegt. Oké, ik zuip af en toe, maar rare bevliegingen heb ik

nooit gehad. Misschien is af en toe zuipen en jou hypnotiserende
 aanwezigheid voldoende om visioenen te krijgen. Het is alleen jammer dat
 ik er bang voor ben. Ik zou er juist van moeten genieten. Ook jammer dat de
 inhoud van het gesprek zo weinig frivol is en niet erg strookt met genieten.
 Je kijkt peinzend naar het gras. Ik hoor gelach en gespetter in de verte en dit
 is een visioen uit het verleden. Die vermoeide ouwe kerels zijn toch niet...?
 Ik zou wel graag met jou... Ik praat ook ineens zacht, waarom weet ik niet.
 ‘Vroeger dacht ik: “Nou en?” dan leven een paar lui op onze kosten, als ze
 daar tevreden mee zijn, laat ze maar. Dat leek me beter dan hen ten koste
 van veel geld en menskracht achter de vodden te zitten. Dat hele gedoe is
 een wedstrijd met alleen verliezers. Duur, onproductief, dus niet doen. Maar
 inmiddels gaat het niet meer om een paar lui, de aantallen zijn uit de hand
 gelopen. Ik kan er niet omheen, de goede bedoelingen zijn een
 maatschappelijk fiasco. De ontvangers klagen in plaats van dat ze de staat
 dankbaar zijn en de staat maakt de ene na de andere dure financiële blunder.
 Een soepel systeem is een lachertje voor de velen die misbruik maken en
 een streng systeem maakt slachtoffers. Wat is in godsnaam de remedie?’
 Jij maakt een beweging of je uit je stoel wil springen, en *weg ben jij*. Daar
 zit Paul. Ik ben niet bij jou te biecht gegaan. Hij denkt dat mijn verbaasde en
 verschrikte gezicht hem betreft. Nou geen wonder als jij ineens die dikzak
 bent. Ach, dat is onaardig van mij, hij is wel dik, maar stevig, niet pafferig
 of papperig. Hij liet al eerder zien hoe vlug hij kan zijn, en ik vind het iedere
 keer verrassend hoe makkelijk hij beweegt. Hij bedenkt zich, zakt zelfs wat
 in. Hij verheft zijn stem niet, toch klinkt hij feller dan anders.
 ‘Fiasco, C.? Een *ramp*, een driedubbele *ramp*, een proces dat we moeten
 stoppen, ik zeg het nog een keer, en verwijt me niet dat ik mezelf herhaal,
 want de boodschap dringt gewoon niet tot je door. Ten eerste is er een te
 grote en te snelle bevolkingsgroei, ten tweede een onevenredig aantal
 minder slimme mensen die door het onderwijs voor iedereen keihard aan het
 licht komt en ten derde versterkt deze trend zich doordat de onder- en
 bovenlaag zich niet mengen.’
 Ha, hij noemt drie trends, jij noemde er vier of zelfs vijf tijdens het diner,
 geloof ik. De laatste was een wel erg ver perspectief. De betovering is nu
 geheel verbroken. Ik moet oppassen niet geïrriteerd te raken door zijn

opmerking “*de boodschap dringt gewoon niet tot je door.*” Die dringt heus wel door, als ik tegensputter wil dat niet zeggen dat ik jouw standpunt niet gehoord heb. Oké, ik heb A gezegd, nu ook maar B.

‘We moeten het beleid bijstellen. Maar hoe? Afschaffen van de voorzieningen? Meer dan een eeuw beleid terugdraaien? Zelfs eisen stellen aan werklozen werkt niet. Als een sociale instelling die een gebouw exploiteert duizend huurders met een uitkering aanschrijft en aankondigt dat hun woning op het spel staat als ze geen scholing volgen of actief werk zoeken, dan komen er twintig reacties. Twee procent, Paul, dat is dus niks. De andere huurders reageren niet eens. Waarom niet? Omdat ze menen *recht* te hebben op hun sociale huurwoning, omdat ze menen dat ze *recht* hebben op hun uitkering.’

Ik ben bijna onwel als ik dit moet toegeven, vriendin, en dat ook nog zonder je beeltenis die ineens weg is. Gelukkig doet Paul niet triomfantelijk, anders... nou ja, ik weet het niet.

‘Kijk eens aan, C. Je geeft zelf een sprekend voorbeeld. Ze hebben *recht* op ondersteuning wat ooit is begonnen als de opvang van een risico. Het is begonnen als een incidentele hulp, maar naar hun idee uitgegroeid tot een recht waar ze niets voor hoeven te doen. Het is niet eens mogelijk mensen ervan te overtuigen dat een tegenprestatie gewenst is, scholing of werk, en dat het afgelopen is om generaties lang te proberen zonder serieuze arbeid te leven. Het is een *levenswijze*, en generaties geven die door. Onderzoekers... hoe erg kan het worden? Ze weten alles van hun rechten, en tegelijkertijd spugen ze op jou en “jouw systeem” waarop die rechten zijn gebaseerd. Het is een open einde systeem, we hebben geen rem. Henry raakt zijn mensen kwijt aan kerels die de macht ruiken en hen het paradijs beloven. Dat is door niemand op te brengen; er zit geen rem op C., dat hoef ik je ook niet te vertellen.’

Ik ben nu helemaal onwel. Opbiechten is één, je biecht door een ander nog eens ingewreven krijgen, is twee.

‘Voorstanders van de democratie zeggen om het hardst dat “het volk niet dom is”. Nee, ze zien donders goed allerlei hypocrisie en zijn heel slim in het uitbuiten van het systeem.’

Hij buigt zich iets naar mij toe.

‘Als ze *dat* kunnen C., dan moeten ze ook wat meer hun best op andere terreinen kunnen doen. Als ze vinden dat leven van een uitkering wel best is, dan moet het mes er diep in en geen verdere begeleiding. Die stations zijn we gepasseerd. Dwang tot eigen actie is noodzakelijk.’

Hij zakt terug, maar zoals wel vaker veert hij meteen weer terug bij een volgende gedachte.

‘Zeg ik iets bijzonders? *De verzorgingsstaat* bestaat niet, ze proberen allemaal op hun eigen manier de lekken te... eh... de lekken boven water te krijgen.’

‘Paul, in de huidige situatie verzuipen ze, letterlijk, dus ze komen niet zelf in actie, maar wat zijn de reacties als een politicus zo’n pleidooi houdt? Wie rollen er allemaal over hem heen en noemen hem een moordenaar? Geen politicus die dat durft.’

‘Ik praat niet over verzuipen, C., ik wil dat ze gaan zwemmen.’

‘Hou nou toch op, Paul, ze kunnen niet zwemmen en als ze gaan zwemmen verzuipen ze juist.’

Hij weet het beter dan ik, of net zo goed. Waarom zou je gaan werken als je er financieel op achteruit gaat?

‘Paul, als ze een baan vinden, zijn ze slechter af. Ze verliezen toeslagen om kinderen onder te brengen en verdienen zo weinig dat ze minder overhouden dan hun uitkering bedroeg. En zeg niet dat die uitkering dus te hoog was, nee, het is de rigide bureaucratie die actieven straft met een korting op hun inkomen en degenen die op de bank blijven zitten en de ambtenaar van de sociale dienst een loer draaien of verneuken, lachen zich achteraf een slag in de rondte. En wees eerlijk, wil jij werken en er financieel op achteruit gaan? Nee toch?’

‘Ze moeten beginnen met zwemmen en we gooien wel wat reddingsboeien.’ Paul zit met geloken ogen te luisteren. Ik weet wat hij denkt en jij hebt het ook gezegd, wat uit de hand is gelopen moet teruggedraaid. Maar als ik dat doe, heb ik zelf snel een reddingsboei nodig. Politiek heb ik niets aan de wetenschappelijke aanbevelingen. Ik, we, bestuurders kunnen alleen maar doorgaan, teruggedraaien van voorzieningen is politieke zelfmoord. Dan schrikken we van de commotie en omdat we de commotie sussen, verandert het beleid niet. We zoeken liever extra geld, we heffen nog maar eens wat

nieuwe belastingen. Ik dacht daar ook mijn steentje aan bij te dragen. Als die bedrijven niet over de brug komen, trekken we ze erover. En als ik straks met mijn billen bloot kom door jouw succes en mijn bakzeil, lieve S., dan ben ik een gevonden zwart schaap. De leider offert mij en een paar anderen, de Secretaris lijkt me ook een aardig doelwit, en het leed is weer even geleden. We zijn voor de wolven gegooid en iedereen heeft zich kunnen verlustigen aan onze veroordeling en is tevreden. Of misschien is mijn schuld genoeg. De Secretaris is jonger en invloedrijk genoeg om veel bombarie te maken, hij redt zijn huid als hij deemoedig beterschap belooft. Hij kan de dans ontspringen. Waarna er niets verandert. Als de Wijzen genadig zijn, kan ik ook weg komen en naar mijn zus gaan. Vissen en mijn moestuin verzorgen. Kan ik nog een mooie leeftijd bereiken. Ik hoor ineens Paul.

‘Wat denk je van Henry?’

Henry is ineens niet meer zo eenduidig.

‘Welke Henry? Die van voor of na zijn verhaal over die utopische regio’s?’

Paul lacht.

‘Ik heb met stomme verbazing zitten luisteren en was nog verbaasder over de medestanders. Zoals je zegt, C., een utopie, en zoals iedere utopie gedoemd te mislukken en erger, te veranderen in een dystopie. Dat hoeft niet eens, utopieën zijn *allemaal* vreselijk.’

Ik zie jouw beeltenis weer opdoemen als ik denk aan jouw voorbeelden van utopieën. Ik raak voorlopig geen drank meer aan.

Ja, wat denk ik van Henry? Hij zit behoorlijk klem, dat maakte Paul wel duidelijk. Henry’s utopische idee is de sprong van een kat in het nauw. Ik kan wel lachen om zijn idee, maar hij probeert tenminste iets, hij wil zichzelf opnieuw uitvinden om het populair te zeggen. Ik moet mezelf ook opnieuw uitvinden, nou dat is dan wel wat laat. Beter laat dan nooit gaat hier niet op. Henry heeft een klap uitgedeeld, misschien is die wel een daalder waard. Paul kijkt en evenals jij gunt hij een ander de tijd om gedachten te laten opkomen en te verwerken.

‘De Henry van voor zijn verrassende verhaal van gisteren wilde de emancipatie van de arbeiders, naast het oorspronkelijke doel van bijstand en voorzieningen in noodgevallen. Hij hoopte dat te bereiken door het

overhevelen van geld van rijk naar arm. Zijn achterban had geen boodschap aan emancipatie, wel aan meer gelijkheid. En ze hoefden er niet eens zelf op vooruit te gaan. Als de rijken maar een veer moesten laten, was dat al balsem voor hun ziel. Hij heeft de handdoek in de ring gegooid. Zijn wilde sprong kunnen we afdoen als die van een kat in het nauw, maar hij maakt hem. Hij zoekt een uitweg, dat is al heel wat. We moeten niet te hard lachen om zijn idee van zelf werkzaam zijn, jouw stokpaardje Paul. Dat overhevelen van geld is een doodlopende onderneming, want het idee appelleert aan rechtvaardigheid bij de onderklasse, maar heeft er weinig mee te maken. Het is een luie en makkelijke actie die de onderklasse kietelt, maar niet helpt, dat heeft hij nu wel in de gaten. Bijna anderhalve eeuw voorzieningen heeft hem... ons... op een punt gebracht waar we iets anders moeten verzinnen. De partij van Henry gaat door op de verkeerde weg, omdat het zo moeilijk is te veranderen. Henry zoekt een nieuwe weg.’ Paul kijkt slaperig, terwijl ik praat, maar dat betekent dat hij hard nadenkt. Hij broemt en het klinkt instemmend.

‘Oké, Henry steekt zijn nek uit, bij nader inzien is hij moedig. Maar is zijn idee realistisch? Jij denkt van niet of is het gewoon een kwestie van doen en afwachten? Hoe lang duurt zo’n experiment voor je er wat van kan zeggen? Lang denk ik, dus eigenlijk hebben we aan Henry op korte termijn niets. Hoe keren we het opkomende populistische tij? En hebben we wat aan jou om het tij te keren?’

Wat hebben de CEO en Paul aan mij? Zit hij nu weer aan de kant van de CEO? Voor die opmerking “en wat hebben we aan jou?”, zou ik hem graag een knal voor zijn slaperige kop willen verkopen. Maar je kent me inmiddels, S., ik sla hem niet neer, want ik ben daarin helaas niet zo getraind als jij, en hou mijn mond. Hij stelt zich ineens op als klant en wil van mij, eenvoudige overheidsdienaar, een visie, een plan liefst.

‘De perspectieven verbeteren, steunen bij het zoeken naar werk met een inkomen dat beter is dan een uitkering, zodat ze er niet op achteruitgaan als ze eindelijk werk hebben. En hen verder genadeloos achter de broek zitten.’ Paul knort dat ik te veel generaliseer. Mensen willen best werken, als ze maar de vruchten van hun zwoegen in handen houden. Zijn opmerking verbaast me, want dat zeg ik toch ook?

Plots zie ik bloot gedartel voor mijn ogen, een schouwspel dat ik niet meer verwachtte en ook niet klopt met het gesprek. Paul kijkt niet verlekkerd naar het bloot voor mij, hij ziet het geloof ik niet eens. Ja toch wel, hij kijkt ontevreden naar het stel en tot mijn opluchting is hij er door afgeleid. ‘Moet je dat zien, de CEO denkt dat we daar nog steeds behoefte aan hebben. Hij heeft een verouderd stereotiep idee van wat oudere mannen willen. Ik weet zeker dat afgezien van een paar jonkies de rest van de mannen helemaal niet zit te wachten op deze nudistische verwennerij. Daarvoor hoeven we niet bij elkaar te komen. Toch doen er een paar mee, ze proberen zich nog te bewijzen voor de CEO, de slijmerds. Het klinkt misschien uitgeblust, maar ik zou al die dames willen inruilen voor één die wat te zeggen heeft en met wie ik me een avond op een andere manier kan onderhouden.’

Lieve S., bij die opmerking kan ik me niet inhouden, mijn kop zit toch al los op mijn schouders.

‘Ik heb de beste 24 uur van mijn leven achter de rug met één, een bijzondere meisje, met wie ik alleen heb *gepraat*, zonder neuken.’

Groeten, je C.

Deel IV Hoofdstuk 12

De achtste brief: Het gesprek met Paul (vervolg)

Waarin Paul een hysterische lachaanval krijgt als C. hem vertelt hoeveel de uren hem hebben gekost en C. zijn belangstelling voor S. ombuigt naar de tante.

Paul draait zijn hoofd abrupt opzij. Hij zit onderuitgezakt ontevreden naar de vertoning voor hem te kijken. Zijn ogen zijn nu spleetjes, nog dichters dan anders, maar hij is zeer wakker.

‘24 uur?’

‘Ja, gespreid over een aantal dagen, uiteindelijk hebben we zelfs flink meer uren gepraat, want de onbetaalde uren overtroffen de betaalde.’

‘Prijs?’

‘Tien mille.’

Ik zie hem denken. Ach, wel wat veel, maar vooruit. Ik help hem uit de droom.

‘Per uur.’

‘Wat?’

Hij schiet overeind op zijn onverwacht vlugge manier. Toch verrast zijn lenigheid me iedere keer weer.

‘Per uur? Per *uur*?’

Hij laat zich in de stoel terugvallen.

‘Daar mag je zeker wel wat voor krijgen. Het is ongelooflijk.’

En hij schiet meteen weer overeind.

‘Dat is haar normale tarief? En zonder neuken?’

Ik heb A gezegd, nu moet ik ook wel B zeggen; ik verbrand mijn schepen achter me. En misschien heeft het wel met de uren te maken die nooit terugkomen, en met het gevoel dat ik toch al niet meer kan ontsnappen.

‘Ze heeft geen tarieven, het is een...’

Ja wat zei je eigenlijk, filosofe, juriste? Nee, journaliste... publiciste...? Ben ik vergeetachtig of was jij daar vaag over? Wat noemde je als dekmantel voor je eigenlijke activiteiten? Ik weet het niet meer.

‘Een juriste, en de zakelijke ontmoeting wilde ik verlengen op een andere

manier. Ik kon de gedachte dat ik haar nooit meer zou zien moeilijk verdragen.'

Zijn ogen gaan nu echt open en zijn mond ook. Ik moet bijna lachen.

'Oké, laat ik vertellen hoe het gelopen is.'

Paul blijkt een goede luisteraar, hij onderbreekt me niet en richt zijn volle aandacht op mij, maar wel met de indruk in slaap te vallen. Ik vertel hoe ik je overhaalde, alleen vermeld ik er niet bij om welke deal het ging.

'Maar die dame is toch wel te achterhalen? Via al de...'

'Ze laat zo min mogelijk sporen achter, en ze is heel goed in staat te verdwijnen. Haar opdrachtgever werkt daaraan mee. Ik zal wel niet de enige zijn denk ik die haar...'

'Dit is wat ik wil, over de prijs valt te praten.'

Zijn stem is iets minder zacht en hij spreekt afgemeten; hij krijgt iets hardnekkigs over zich.

'Paul, het is haar *baan* niet, het was een manier om me een poot uit te draaien en ik vermoed dat ze het geld als een Robin Hood geeft aan de mensen die haar geholpen hebben. Ze had nog wat tijd over voor ze vertrok. Ze *heeft* geen prijs.'

Het stel in het gras is klaar met rollebollen en uit de verte komen nog wat nimfen aan. Paul die half met zijn rug naar het groepje zit, ziet mij kijken. Hij kijkt om, staat op en loopt naar hen toe en ik zie hem wijzen "wegwezen jullie, wegwezen". Hij draait zich om en ik zie hoe ze verbaasd en beledigd afdruipen.

'Alles en iedereen heeft een prijs.'

Lieve S. waar ben ik aan begonnen? Paul heeft zich nu al vastgebeten in het idee dat hij jou wil zien, dat hij wil meemaken wat ik heb ervaren. Het is een idee dat hij al langer koestert en nu ziet hij in jou de ideale vervulling van zijn wens. Hij leegt in een teug zijn glas en staat op.

'Ik ga mijn glas bijvullen. Jij drinkt witte wijn?'

Hij is al weg voor ik knik, maar ik vind het prima, want ik heb ineens behoefte aan wijn in plaats van tonic. Hij komt terug met in zijn kielzog een bediende van de CEO. Die heeft op een blad een fles witte wijn in een manchet, een wijnglas, een fles whisky, en ijs bij zich. Hij schenkt mij in, doet ijs en whisky in het glas van Paul.

‘Oké, ik begrijp dat ze zwichtte om jou een poot uit te draaien. Voor het geld deed ze het niet, dus leeft ze zuinig of ze heeft geld genoeg. Waar tippelt ze op? Heeft ze een zwakheid?’

‘Ze rijdt in een truck van bijna een half miljoen. Die noemt ze haar zwakheid.’

Ja, lieve S., ik verraad je gewoon, maar ik kon het echt niet laten en het effect is top. Paul verslikt zich en krijgt een geweldige hoestbui. Tranen lopen over zijn wangen.

‘Mijn God, *dat* is de meid. Die meid met haar *truck*, die Kleine H. te pakken heeft genomen en hij is *ook* helemaal kierewiet van haar.’

Het verhaal van Kleine H. die zijn verlies genomen heeft, voor het eerst in zijn leven, en nog wel van een meisje, heeft Paul inmiddels bereikt.

‘*Ook?*’

‘Ja, *ook*, natuurlijk *ook* C. Wou je nog iets verbergen? Je bent volkomen weg van haar, dat zie ik op een kilometer afstand. En Kleine H. en zijn mannen verbergen hun bewondering niet. Die bezweren iedereen om te leggen die haar een haar krenkt. Ze zijn helemaal van de kaart. En ik raak ook van de kaart als ik niet uitkijk. En ik heb haar nog niet eens gezien. Heb je...?’

‘Nee, ze mijdt alles waarmee ze na te trekken is. Vreet meer mobieltjes dan boterhammen, ze heeft de pest aan sociale media. Die truck is niet te volgen. Ze heeft apparatuur geïnstalleerd die dat ding min of meer onzichtbaar en onvindbaar maakt.’

‘Dus ze is voorgoed weg en niet te achterhalen? Dat geloof ik niet.’

‘Ze komt naar ons toe. Ik heb de CEO dat voorstel gedaan en hij was geïnteresseerd. Hij zou het Genootschap wel inlichten.’

‘Ze komt hierheen? Geweldig C. Je hebt haar zo gek gekregen? Knap werk, knap werk. Geweldig, geweldig.’

Hij zegt het voor zich heen en ineens schrikt hij op.

‘Op grond waarvan eigenlijk? En hoe kwam je aan haar?’

Hoe kwam *ik* aan jou? Het is andersom, *jij* kwam mij te na. Ik zal het Paul moeten vertellen. Paul is slim, hij beschrijft haar profiel foutloos, en neemt aan dat ik hemel en aarde bewogen heb om haar hierheen te krijgen. Ik moest je overtuigen, maar hemel en aarde bewegen... Je ging op een

gegeven moment akkoord, waarom eigenlijk? Voor mij? Dat denk ik niet... Ik raak verward, ik moet mijn hoofd erbij houden. Het is nu of nooit. We hebben al aardig wat gedronken, Paul is onder de indruk en heeft het vooruitzicht jou te zien en te spreken.

‘De deal ging over mijn laatste grote slag. Zij heeft er een slag in de lucht van gemaakt.’

Paul springt op, als een jongeman, klaar wakker, geen geloken ogen.

‘Wat is er *nu* weer met dat kind? Het houdt niet op.’

‘Ga zitten, dan vertel ik je hoe de vork in de steel zit.’

Ik vertelde zonder te veel details, om mezelf en de Secretaris te sparen, hoe je plots uit het niets opdook en ons inpakte. Daarna wilde ik je zien en stemde je toe, zij het voor een behoorlijke prijs. Het kwam bij me op dat het Genootschap, eenmaal ingelicht, nieuwsgierig naar jou zou zijn en ik heb de CEO het voorstel gedaan jou te laten spreken. Ik stelde hem voor dat - nu het toch te laat was - het interessant was om te horen hoe je dat klaarspeelde. Paul kan niet blijven zitten en springt opgewonden heen en weer. Hij telt op zijn vingers jouw overwinningen.

‘We... ze pakte jou? Miljoenen foetsie? En... wacht eens even. Natuurlijk ook nog een boete?’

Ik knik. Drie vingers.

‘Ja, we...’

‘En daar bovenop nog eens tien mille per uur... Een kwart miljoen voor 24 uur? Voor alleen wat praten?’

Twee vingers erbij. Hij toont lachend de vijf vingers van zijn linkerhand en gaat met zijn rechterhand verder.

‘En ze neemt Kleine H. en zijn mannen vreselijk te grazen? En ze komt langs? Mijn lieve God, *wat een meid*.’

Paul lacht, eerst zachtjes, maar steeds harder, dieper, het houdt niet op. Hier gaat ineens iets vreselijk verkeerd, hij lacht de hele tent wakker. Hij valt onmachtig in de stoel. Ik sjor aan hem om hem uit de stoel te krijgen en gelukkig staat hij op. Ik duw hem naar binnen waar hij buldert en ik sluit als een haas de deuren naar de tuin. Paul lacht nu uitzinnig, hij kan niet meer stoppen. Ik vind het akelig, een niet meer te stuiten gelach en ja, daar hoor ik al gestommel. De eerste pyjamaklant komt binnen, ik maak driftige

armgebaren dat hij moet maken dat hij wegkomt. De pyjamaklant verdwijnt met een verbaasd en angstig gezicht. Paul lacht niet meer, maar is aan het hoesten. Zijn lachstuip is voorbij.

‘Geweldig, C., *geweldig*. Tsjonge, jonge, niet te geloven, niet te *geloven*. Je bent wel iemand tegengekomen, wat een kind, wat... echt... hoe is het mogelijk? Ik kijk naar haar uit... Hèhè, nog een slokje buiten?’

Hij is weer helemaal de oude. Ik knik en hij loopt weer opmerkelijk lichtvoetig naar het terras. Hij schenkt ons in en heft het glas.

‘Dat geld kan me geen zak schelen, C., maar vertel me hoe je haar hier naar toe hebt gekregen.’

Lieve S. ik ben zo opgelucht over zijn reactie, dat ik bijna gevat wil antwoorden dat je er nog niet bent, en geld voor jou ook geen rol speelt. Ik hou me in en vertel kort de opzet. Bliksemafleider en jou nog eens zien, zijn de sleutelwoorden. En ik krijg een ingeving. Je tante doet in feite wat Paul wil. Ze is representatief, ontwikkeld en wil liefst geen polonaise. Een kieskeurige dame, maar ik denk dat Paul haar test doorstaat. Ik vertel hem wie je begeleid heeft, van wie je de slogan “een meisje moet zich kunnen verdedigen” hebt overgenomen en die je regelmatig als voorbeeld noemt. Paul knikt waarderend en lieve S., opnieuw ben ik opgelucht. Geen gedram dat hij per se jouw gezelschap wil.

‘Begrijp me niet verkeerd, C. De jongedame is de moeite waard om kennis mee te maken en ik zou dat als liefhebber zeker willen, maar ik ben niet wanhopig... zoals jij... Ja, ik zie je denken, wacht maar tot je haar ziet en meemaakt. En natuurlijk, Kleine H. en zijn mannen zijn toch ook geen jochies die voor zomaar een leuk zusje hun hoofd kwijt raken? Als ze hier is, zien we wel of ik ook mijn hoofd kwijtraak. Ze is zeker een mooie bliksemafleider voor jouw mislukte deal, maar of de meute jou helemaal zal vergeten en vergeven is onzeker.’

‘Ja, daar ben ik ook onzeker over.’

‘En... nog even iets anders... heeft ze een vriend?’

‘Ze heeft duidelijk haar zinnen gezet op een jongeman die ze Arnoldje noemt.’

Paul glimlacht, knikt bedachtzaam.

‘Ik vond het een nuttig gesprek C. Wanneer komt ze?’

‘Nadat ik de club heb verteld wat jij nu weet. Snel, want de tijd is gekomen.’

‘Heel goed, C. welterusten.’

Groeten, je C.

Deel IV Hoofdstuk 13

Antwoord achtste brief: Te oud voor geluk

C. schrikt van haar verhalen over geluk, of in dit geval over het tegendeel.

De winter was net begonnen en de sneeuw smolt niet. Ik ontwaakte met ongebruikelijke geluiden die onze levens zouden veranderen: stemmen van onbekende mensen die buiten onze hut in een onbekende taal naar elkaar schreeuwden. Mijn jongere broertje, ook wakker en bang, klom bij me in bed. Onze ouders waren vroeg weg gegaan om voor het vee te zorgen.

Ze klopten op de deur. Mijn broertje klampte zich aan mij vast. We hielden ons stil. Ze klopten opnieuw. Ik stapte uit bed, ging naar de deur en opende die op een kier. Iemand trapte de deur open en stapte naar binnen. Hij nam mijn broertje mee en ik heb hem nooit meer teruggezien. Iemand anders kwam naar binnen en scheurde zonder reden de kleren van mijn lijf, terwijl het steenkoud was.

Ik reis met die vreemdelingen sinds die dag. Ik heb twee dode baby's gebaard en het overleefd. Ze doodden veel van mijn mensen onderweg. We komen in een andere wereld aan: een kust met warm water. Ik kan niet meer vluchten, ik ben nu te oud.

Deel IV Hoofdstuk 14

De negende brief: Het verhaal van de CEO

Waarin blijkt dat de CEO de correspondentie tussen C. en S. heeft gevolgd. Hij is evenals Paul benieuwd naar S. en belooft C. dat ze veilig is. C. moet de anderen vertellen dat zijn opzet door haar is mislukt, en hoe dat is gekomen.

‘Excuses voor het inzien van je correspondentie.’

We zitten in een kantoor ingericht als huiskamer of andersom, een huiskamer waar de CEO kantoor houdt. Hij wijst dat ik kan gaan zitten. Ik knik, wat moet ik zeggen? Het is gebeurd, mijn eigen naïviteit. Nu het hek van de dam is, blijf ik je maar schrijven tot je er bent.

‘Laat ik eraan toevoegen dat ik je persoonlijke zaken niet kon ontwijken, maar diagonaal las en niet zal gebruiken.’

Hij zegt het effen en mijn mond is droog. De CEO maakt excuses, dat is al een hele meevaller. Voor hetzelfde geld zou ik vreselijk de wind van voren hebben gekregen over mijn loslippigheid tegenover jou.

‘Harry scant alles wat in- en uitgaat en heeft de opdracht me te attenderen op zaken die van belang kunnen zijn.’

Ik had het moeten bedenken: de CEO houdt ons in de gaten. Hij heeft een luistervink, maar ik controleer mijn kamer daar niet op. Ik weet dat hij de kamers in de gaten houdt. Hoe die anderen daarmee omgaan, is hun zaak. Hij veronderstelt dat wij dat begrijpen en maakt er daarom geen geheim van. Als hij zaken ziet en opneemt die hij tegen iemand kan gebruiken, zal hij het niet laten. Het gedoe met de vriendinnen valt daarbuiten, de heren zal het een zorg zijn als hun vrouwen dat te weten komen. Daarmee vallen ze niet te chanteren. En publiek maken is voor de CEO even schadelijk als voor de gechanteerde. Maar lieve S., ik probeer snel na te gaan of ik te ver gegaan ben in mijn ontboezemingen als een verliefde schooljongen. Hoe schadelijk zijn die voor jou nu ze door de CEO gelezen zijn? Ik mag hopen dat het meevalt. Van het begin af aan ben ik verbaasd, maar ook blij over je openheid. Zo veel moeite als je doet om onzichtbaar te blijven voor het alziend oog van de overheid en mijn diensten, zo openhartig was je in onze

gesprekken, die daardoor meteen iets heel vertrouwds hadden en waardoor ik me extra schuldig voel nu ze door anderen gelezen zijn. Tegelijkertijd denk ik dat je door je openheid niet chantabel bent, niemand kan er misbruik van maken. Je hebt geen geheimen voor Arnold en anderen. Ik had wel iets te verbergen, en dat is uitgekomen. Mijn gedachten over de CEO en hoe hij naar mij kijkt, zijn zaken waarmee ik anders niet direct voor de dag zou zijn gekomen. En dan natuurlijk de reden waarom je überhaupt komt.

‘Het mislukken van de...’

De CEO houdt een fles omhoog en onderbreekt me met de vraag of ik ijs wil. Voor mij geen ijs, hij neemt ook niet. Terwijl hij in de glazen een bodempje whisky schenkt, praat hij verder.

‘De Secretaris heeft de ene stommitieit na de andere begaan. Hij is direct naar me toegekomen, voor ik van jou of van haar zou horen hoe hij zich heeft laten inpakken. Dat was niet onverstandig. En verder denk ik dat jullie een lesje gekregen hebben. Jullie hebben haar vreselijk onderschat. Die les is belangrijker dan de poen, daarvan hebben jullie het belang weer overschat. De manier waarop ze Kleine H. en zijn mannen te grazen heeft genomen is me veel meer waard. Ik heb in tijden niet zo gelachen.’

Je hebt succes bij de heren, ik wilde hem bijna vragen of hij ook een soort stuip kreeg. Wat mijn gezicht weerspiegelde, weet ik niet, gekrenktheid, schuldgevoel aan jou, opluchting, misschien kwam alles voorbij. De CEO lacht.

‘Je correspondentie is me veel waard; Paul is ook openhartiger dan hij tegen mij zou zijn. Ja, en hij had me natuurlijk al eerder de mislukte wraakactie van Kleine H. vertelt en dat viel niet eens mee zo moest hij lachen. Paul en ik vonden het overigens bijzonder hoe je door met haar te dineren in onze club, de gasten al op stelten hebt gezet.’

‘Ik heb de gasten niet laten schrikken, Kleine H. kwam...’

‘Voor Kleine H. daar verscheen.’

Mijn hemel, nog voor Kleine H. verscheen? Ik sta geloof ik weer letterlijk met mijn mond open. De CEO grijnst.

‘Tsjonge C., je hebt je altijd aardig op de achtergrond gehouden, maar met haar aan je zijde trad je meer naar voren dan je beseft. Ik had het ook graag willen zien.’

Ik weet niet wat ik hoor. Mijn opzet om die lui eens de ogen uit te steken is misschien te goed geslaagd. Jouw verschijning had ook zijn uitwerking op mij. De jurk met alleen stroken stof over je borsten, de manier waarop je lachte en liep, het had allemaal een uitwerking op mijn jongeheer buiten mijn wil. Ik heb de gasten zien kijken, maar heb ik ze “op stelten gezet”? Of hebben de gasten misschien toch gezien wat je op het terras deed? Nee, onmogelijk, ze kunnen niets gezien hebben; maar waarschijnlijk hebben ze hun vermoedens gekregen, ze...

‘Ik heb overigens Kleine H. ook uitgenodigd.’

Ik val van de ene verbazing in de andere.

‘Hij zegt dat hij mij vertrouwt, maar hij wil toch per se meekomen en zien dat haar niets overkomt. Hij is een fan van haar. Zij vroeg het braaf aan mij, maar dat was een formaliteit. Ik kon niet meer “nee” zeggen; als ik geweigerd had, was Kleine H. toch gekomen. Die moeilijkheden heb ik er niet voor over.’

Ik kijk waarschijnlijk niet al te slim. Het gaat me te vlug. Jij vraagt de CEO of Kleine H. mee kan om jou te beschermen? Waartegen moeten hij en zijn mannen jou beschermen? Of wacht eens, Kleine H. wil een schuld bij jou inlossen en heeft ook een excuus om zich binnen de bijeenkomst te wringen. Hij wil de CEO laten voelen dat die beter kan instemmen met zijn wens. Dat de CEO “de moeilijkheden er niet voor over heeft hem te weigeren”, lijkt op een nederlaag. Ik kijk waarschijnlijk te sceptisch, want de CEO lacht nogal vrolijk.

‘Ja C., we krijgen een andere bijeenkomst dan we gewend zijn. Er komen bijzondere figuren en er lopen al flink wat snel aangebrande types rond met grote ego’s. Uit de correspondentie begrijp ik dat ik daar ook toe behoor. Dus saai zal het niet zijn.’

Het duizelt me, Kleine H. en zijn mannen als bodygard van S., wie had dat kunnen denken? En of ik de CEO als aangebrand type heb afgeschilderd in mijn brieven weet ik niet meer.

‘Overigens heb ik geprobeerd dat meisje na te trekken en dat is maar matig gelukt. Ze is echt goed.’

Kijk, wel openhartig, maar als je onvindbaar wil zijn en nergens inkijk in wil geven, lukt dat ook. Zelfs de speurneus van de CEO heeft je niet kunnen

natrekken.

‘Wat betekent matig gelukt?’

‘Ik heb Harry aan het zoeken gezet en die is *ook* echt goed. We hebben eens wat bedrijven nagegaan die nogal moeizaam met hun betalingen zijn geweest. Harry had ineens beet bij een bedrijf waarvan de baas vuur spuugde. Hij was onder druk gezet door een jonge vrouw, die meer over hem kon vertellen dan hij van zichzelf wist, bij wijze van spreken. Vreselijke dingen die hij verdrongen had. Ze dook plots op en overrompelde hem met haar informatie. Hij betaalde voor hij het wist en ze verdween spoorloos. Ook voor hij het wist. Haha.’

De CEO schenkt ongevraagd nog eens bij.

‘Dat is het patroon dat Harry ontdekte. Een jonge vrouw staat ineens voor je neus, heeft alle informatie die je geheim had willen houden en is na betaling even snel weer vertrokken. Dat moet zij steeds geweest zijn en Harry heeft via dat patroon nog enkele gevallen weten op te diepen. Met veel moeite, want de heren die ze tot betalen dwong, bleven lang ontkennen. Dat ze een mooie jonge vrouw is die van wanten weet, is haar sterke bescherming. Al die macho’s die zich onaantastbaar waanden, wilden niet toegeven dat ze door een meid in de luren zijn gelegd, zelfs de herinnering was heel onprettig.’

Ja, lieve S., je bent achterhaald door een patroon in je aanpak. Een klein spoor. Het patroon verbaast me niet, op het moment dat je opdoemt, is het te laat; de bewijsstukken van de misdragingen heb je bij je. Je komt uit het niets en verdwijnt in het niets, dat is wat ik ook vreesde toen ik je naar de deur zag lopen na de laatste vergadering.

‘Ze komt en gaat snel, maar die machtige mannen denken allemaal dat ze haar achteraf kunnen pakken. Als dat niet lukt zijn ze gefrustreerd en willen ze de hele zaak vergeten.’

Ja, die frustratie heb ik van dichtbij meegemaakt. De Secretaris was een wrak. Maar die frustratie van al die mannen lijkt me gevaarlijk. Als de CEO kwaad wil, kan hij die mannen op het spoor zetten. Ik zeg het.

‘Er kan iemand zo gefrustreerd raken dat hij een slachtoffer of zelfs slachtoffers informatie geeft en op haar zet.’

De CEO kijkt even naar zijn whisky, kijkt naar mij en glimlacht.

‘Alles kan natuurlijk. Zeker, ik zou mijn kennis door kunnen geven aan enkele gefrustreerde mannen die Harry heeft gevonden. Die hebben er een lief ding voor over haar nog eens te achterhalen. Snel verdiend.’

De CEO kijkt me aan. Wat zou *jij* zeggen, S. “Beste CEO, ik lust ze rauw?”

De CEO denkt ook niet dat al die mannen veel kans maken jou iets aan te doen. Maar als ze de handen ineenslaan? Laat ik daar maar niet aan denken. Hij schenkt me nog eens ongevraagd in, alsof ik het nodig heb. Misschien heeft hij daar gelijk in.

‘Alles kan natuurlijk, C., maar een foto was niet te vinden en hoe idolaat jij ook van haar bent, je hebt ook geen foto. Die is te maken als ze hier is, maar dan? Ze opereert vanuit een uitstekende thuisbasis, dat kan niet anders. Die basis is niet gek, maar wel gek op haar en is even capabel als zij, zo niet beter. En als ze op pad gaat, verdwijnt ze in de miljoenensteden. Haar vliegbewegingen van en naar steden zijn nog wel te achterhalen, maar eenmaal op haar bestemming laat ze geen sporen meer na. Ze betaalt contant. En oh ja, nog een patroon: ze houdt zich op in obscure buurten.’ Ze weten al veel, S., maar ondanks de ontdekte patronen weten ze ook dat ze er uiteindelijk niet veel mee kunnen aanvangen en je moeilijk te pakken bent. Misschien ben je nog het best te vinden op je standplaats, maar dan ben je in de buurt van je beschermers.

‘Belangrijke puzzelstukjes, C., maar nog belangrijker: ze heeft een zwakheid: haar truck. En dan is het waarschijnlijk dat ze ook andere zwakheden heeft. Zoals ieder mens.’

Oh ja, CEO? Ik heb me regelmatig afgevraagd of je wel een mens bent. In ieder geval niet een gewoon mens. Dus misschien heb je ook weinig andere zwakheden. En die idiote truck, die zwakheid, had je moeten verraden? Mis, je hebt het bakbeest van alle elektronica ontdaan, maar wel voorzien van allerlei camouflagegrappen en je was daardoor nauwelijks op te sporen. Als we iets zouden ontdekken, zou het je bedoeling zijn geweest en waren we misleid. Ik formuleer mijn gedachte voorzichtig.

‘Ze kent haar zwakheid, CEO, en ze heeft vast andere zwakheden. Ze geeft er weinig aan toe en ze blijft de risico’s calculeren. Ze maakte haar truck voor ons onzichtbaar, hoe groot dat beest ook is. En daar stonden we dan met al onze apparatuur.’

De CEO kijkt nadenkend in zijn glas. Hij gaat er niet op in.

‘De tijd lijkt me gekomen dat je de jongens je verhaal vertelt, C. Ik heb ze al ingelicht over de correspondentie en velen waren niet erg blij. Ze zullen waarschijnlijk minder gelaten reageren als Paul en ik, dus je zult haar moeten verkopen. Dat *moet* lukken, want ik zit niet te wachten op een gevecht tussen de jongens en Kleine H. en ook niet op een oorlog achteraf, als ze allang verdwenen is. We moeten voorkomen dat het meisje zich in een wespennest heeft begeven, waaruit *zelfs jij haar niet redden kan.*’

Hij lacht wat veelbetekenend scheef. Ja, ik begrijp het CEO, je herhaalt wat je van Kleine H. hebt gehoord. En lieve S. dat zijn precies de woorden die je mij vertelde om Kleine H. onder de tafel in de club tot snelle overgave te dwingen. Ik twijfelde eraan, ik kon me niet voorstellen dat Kleine H. om bijna een grap zou toegeven. Er moet meer zijn. Zou Kleine H. ook iets achterhouden? Het blijft knagen, lieve S., ik kan er niets aan doen, ondanks dat dit nu een aardige bevestiging zou moeten zijn dat er echt niets meer is. Je grap heeft indruk gemaakt, de fantasie van Kleine H. was groot genoeg, zei je. Hij koos direct eieren voor zijn geld. De CEO neemt een slokje.

‘Je begrijpt dat ik niet zat te wachten op deze explosieve situatie, maar ik zal er op toezien dat er in mijn huis geen dingen gebeuren die ik niet wil.’

Ik krijg toch nog even een tik, maar kan weinig anders doen dan knikken en ben blij dat hij zich inzet om onaangenaamheden te voorkomen. Ik zie hem ineens breed lachen.

‘Kom C., kijk niet zo sip. Paul en ik houden je natuurlijk verantwoordelijk, maar we vinden je avonturen de moeite en wat geld waard. Zonder de stommiteiten van de Secretaris had zij jou anders ook aardig onder druk kunnen zetten met de opnames met de rechters, nota bene voor je eigen Ministerie. En we zijn benieuwd wat ze ons te zeggen heeft. Een duur meisje in alle opzichten, maar tot nu heeft ze ook geleverd en wie weet wat er nog komt.’

Hij lacht breed en slaat me bemoedigend op de schouder.

De bijeenkomst had mijn finest hour moeten zijn, lieve S. Enkele miljoenen regelen voor de CEO en de mannen die hij had uitgenodigd. Mijn eerste en laatste klapper, een bewijs dat ik meetel, dat ik dingen voor elkaar kan krijgen, dat ik macht kan uitoefenen. En dan kom jij langs. Het is de laatste

keer wat mij betreft, want ik wil nog enkele jaren “leven”. Wat dat inhoudt, weet ik nog niet, maar in ieder geval niet meer tijd en inspanningen besteden aan het binnenslepen van geld. Straks heb ik geen tijd meer om er iets mee te doen, behalve uitgeven aan een dure verzorging. Het is anders gelopen en ik moet dat uit de doeken gaan doen.

Groeten, je C.

Deel IV Hoofdstuk 15

Antwoord negende brief: George of de verloren wereld

Waarin C. constateert dat S. niet voor niets altijd bewapend is.

‘George, George, luister nou even: *wapens* doden geen mensen. *Mensen* doden mensen, oké?’

‘Ja, ik hoor je wel: *mensen met wapens* doden mensen, oké?’

‘Nee, dat is *niet* oké. Je blijft de wapens beschuldigen.’

‘Inderdaad, *mensen zonder wapens* doden geen mensen.’

‘Onzin, George. Dan gebruiken ze messen, bijlen, schroevendraaiers, hun blote handen, wat niet al.’

‘Dat is zo, maar de meeste moorden begaan mensen met wapens.’

‘Dat is ook niet meer waar. Mensen blazen zichzelf op met bommen.’

‘Ik blijf vinden dat we van die wapens af moeten.’

‘Ik blijf vinden dat we van jou af moeten.’

Dit ging te ver. Hij trok zijn verborgen pistool en...

Wie van de twee werd gedood?

Deel IV Hoofdstuk 16

De tiende brief: Het verhaal van C.

Waarin C. de leden van het Genootschap Welzijn en Geluk vertelt dat zijn “donatie” dit jaar niet doorgaat. Als de boodschap doordringt, lopen de gemoederen danig op. C. krijgt het Genootschap stil door zijn openhartigheid.

Je hebt me natuurlijk weer verrast met je laatste antwoord. Je bent op alles voorbereid; de verzekering dat we hier ongewapend zitten, en dat je een gegarandeerde vrijgeleide hebt, geloof je niet. De eerlijkheid van “boeven” zoals je ons klaarblijkelijk ziet, is aan jou niet besteed. Je vertrouwt een echte boef als Kleine H. eerder.

Als Kantiaan, lieve vriendin, ben je het niet eens met George die vindt dat het dragen van wapens leidt tot meer doden. Ik ben het *wel* eens met George: de gelegenheid maakt de dief. Jij bent tegen de aantasting van je eigen autonomie, je wilt je messen blijven dragen. De messen en revolvers zitten volgens jou in het rijk der middelen en jij in het rijk der doelen. De messen vliegen niet uit zichzelf in het rond. Ik vind dat die wapens een eigen verleidelijke doelgerichtheid hebben. En dan de dreiging die ervan uitgaat. Wat heb ik aan jouw principe als ik de een of andere onsympathieke figuur met revolvers op zijn heup zie lopen? In vechttechnieken getrainde dames zoals jij kunnen iemand met een kammetje om zeep helpen. Of met de tik van de zijkant van hun hand. Maar ik geef toe, om die vaardigheden gelijk te stellen met het dragen van wapens gaat me te ver.

Wanneer de heren bijeen zijn, kondigt de CEO kort aan dat jij komt en al op weg bent. Verbaasde uitroepen over de uitnodiging aan een jonge vrouw anders dan alleen als “vriendin” komen van een jongere lichte, die nog niet zo goed begrijpt dat de CEO zulke reacties niet op prijs stelt. De oudere getrouwen wachten af. De CEO zwijgt met een onbewogen gezicht tot het weer stil is.

‘Waarom ik haar heb uitgenodigd, begrijpen jullie na het verhaal van C.’

Een slechte boodschap meteen brengen nu ik achter de lessenaar sta, lijkt

me het beste. De CEO heeft een lessenaar op een podium gezet en daarvoor in een halve kring stoelen laten neerzetten. Er staan wat kleine tafeltjes tussen om een drankje op te zetten. De mannen voor me - de Secretaris is er niet bij, hij is wel even naar me toe gekomen, maar ik heb hem aangeraden om maar wat uit te rusten van de emoties - zijn door de wol geverfde mannen: opportuun en ze weten het van elkaar. Ik breng het slechte nieuws direct; eerst moet ik, en daarna zij maar door de zure appel heen bijten. Het zal de heren tegenvallen. Door me aan mijn toezeggingen te houden heb ik een reputatie van betrouwbaarheid opgebouwd. Die raak ik nu in een klap kwijt. Mijn enige verdediging is om zo eerlijk mogelijk te zijn. Ik neem een slokje en begin.

‘Mijn “donatie” heren, zit er dit jaar niet in. Ik had gehoopt op mijn laatste grote vangst, maar die is mislukt. We zijn niet alleen onze miljoenenclaim misgelopen, we hebben ook een boete aan onze broek gekregen.’

De monden vallen nog niet open, de heren kijken wel glazig en ongelovig. Zo’n bekentenis is nieuw en de directheid waarmee ik mijn fiasco presenteer zelfs nieuwer. Voor ze bij kennis komen, ga ik in de aanval, de beste verdediging, nietwaar?

‘Ik heb al menigmaal gezegd, heren: we gaan door tot we een stap te ver gaan en een benadeelde partij het er niet bij laat zitten. En nu is het dan zover. Mijn laatste vangst die zo zeker als de bank leek, is mislukt.’

De verwachte commotie valt me mee, zelfs de nieuwe lichterling houdt zich in. Ze weten dat ik een punt heb. Aan de ene kant zou het misschien verstandig zijn om hen niet boos te maken door de schuld ook min of meer op hen te schuiven, maar aan de andere kant verleidt de gelatenheid me om de aanval voort te zetten.

‘Jullie wilden het onderste uit de kan, we hebben ons geluk getart. Grote bedrijven met nieuwe regels en wetten aanpakken kon niet goed blijven gaan. De laatste vis was te groot... En te slim.’

Iemand achteraan springt nu toch op, een nieuweling.

‘Ach, kom, die verwachtingen dat zoiets een keer mis moet gaan is gewoon pessimisme. Zo heb je ook lui die beweren dat we de planeet vernielen of het einde der tijden nabij is. Maar gelukkig zitten hier optimisten, die weten dat de planeet het nog wel even uithoudt en wij politiek zo machtig zijn, dat

onze zaken niet mis *kunnen* gaan. Het is daarom tot nu altijd gelukt we spelen alleen thuiswedstrijden.’

Hij ergert me, want de nieuweling doet alsof hij er al heel lang bij is en bijdragen heeft geleverd aan die thuiswedstrijden. Hij krijgt toch flink wat steun, de oudere heren zijn iets meer wakker en mompelen instemmend. ‘Zeker, we zijn machtig, maar we zoeken grenzen op. En wat zeiden jullie zelf voor de laatste spannende vangsten? Nog een keer, daarna binden we in. Maar natuurlijk niet, jullie binden niet in. En als het dan misgaat, is de boot aan en weten jullie ineens van niets.’

Nu is iedereen alert en de heren beginnen te schreeuwen, vertel nou maar hoe het is gegaan. Ik kan beter beginnen dan de boel verder tarten.

‘Het concern begon geen proces en stuurde geen advocaten, zoals we verwacht hadden, maar een jonge vrouw die ons overrompelde met bewijzen die we niet konden weerleggen zonder onze eigen glazen in te gooien. Dat was een ernstige misrekening, want bij processen hadden we altijd de langste adem. Nu konden we deze thuiswedstrijd niet spelen of liever, dat hebben we geprobeerd, maar dat mislukte. We kregen een koekje van eigen deeg: ze dreigde al haar informatie breed uit te spelen in de buitenlandse media, lucratief voor haar en weinig plezierig voor ons. Ik probeerde het concern nog te beschuldigen van chantage, maar kon het niet bewijzen zonder ons ook diep in de problemen te brengen. Het concern, of liever gezegd de jongedame, speelde het spel uitstekend, maakte geen enkele fout. Ze had zich grondig voorbereid, het concern had haar alle benodigde informatie gegeven om mij, het Ministerie en de Stad behoorlijk wat politieke schade te berokkenen. En ze huurde hier enkele medewerkers in die verder belastend materiaal verzamelden. Als ik het over politieke schade heb, is dat nog een eufemisme. We hebben eieren voor ons geld moeten kiezen en de zaak in stilte afgehandeld.’

Het duurt even voor de heren begrijpen dat de jongedame die de CEO heeft uitgenodigd, degene is waarover ik het heb. Is het dezelfde? En ze komt naar ons toe? Ze kunnen er moeilijk bij dat ze durft te komen en begrijpen nog minder dat de CEO haar uitnodigt. Ze zijn geheel in verwarring. Als de situatie eindelijk tot hen doordringt, beginnen ze paniekerig door elkaar te schreeuwen. Ik herhaal niet alles wat ik hoorde, de verbazing dat je nog

leefde, en dat als je hier kwam je dat niet na zou vertellen is wel voldoende om een indruk te geven. En ze had “medewerkers” ingehuurd?’ Welke medewerkers? Die C. vertelt alles wel een beetje te soepel. En excuses zijn er al helemaal niet bij. Hij durft ons zelfs verwijten te maken. Voor hen is deze zaak helemaal niet afgehandeld.

‘Waar zijn de kerels met wie je onderhandelde? Die moeten als de donder verdwijnen. En als die meid komt, laten we haar ook verdwijnen, ze is een tijdbom.’

Ze vergeten in hun angst dat de CEO haar heeft uitgenodigd en dat hij goed luistert wie het hardste schreeuwt. De CEO kijkt even achterom en ik zie hem een blik naar een van zijn mensen werpen. Hij laat een lijst aanleggen. Dat gebeurt natuurlijk altijd al, maar nu valt me zijn blik voor het eerst op. Ik haal diep adem en dwing me rustig te antwoorden.

‘Die medewerkers zijn verdwenen. Het waren onbelangrijke stromannen en ze zijn verdampt. Ze hebben hun rol gespeeld, ze heeft ze betaald en ze zijn verdwenen. Die “meid” vertelt zelf hoe ze aan hen is gekomen.’

De heren zijn nu woedend en ik gooi maar een spierinkje uit om ze wat tot bedaren te brengen.

‘Het waren potentiële aanranders. Van dat tuig heeft ze professionele handlangers gemaakt. Intrigerend verhaal, dat ze mij niet heeft verteld en ik zelf ook graag wil horen. Ik kreeg de indruk dat ze voor haar door het vuur gaan, maar als ze iets doen wat haar niet bevalt, is ze erg doortastend. En dat weten ze.’

Een kandidaat voor de lijst van de CEO roept dat hij niet begrijpt dat ik haar niet heb opgepakt. En dat ik door dat achterwege te laten ons allemaal in gevaar breng. Hoe kan het dat ze nog vrij rondloopt? Op mijn Ministerie had ik gehakt van de aap gemaakt, nu moet ik me inhouden. Je schreeuwt voor je beurt, sukkel, en pas jij maar op, anders loop je zelf straks niet meer vrij rond. En lieve S., jij loopt vrij rond, omdat je me betoverd hebt. Op het moment dat ik je zag, wist ik dat ik verloren was. Overtroefd door de meest intrigerende en mooie zakenvrouw die ik ooit zag. Nu zijn er weinig vrouwen die in mijn kantoor verschijnen, maar toch. Met die bekentenis wacht ik nog even. Ik kijk strak naar de spreker om hem te intimideren en om mijn opkomende woede in te tomen.

‘Ze loopt nog vrij rond, omdat ze op geen enkele manier aan te pakken was zonder dat we ons nog heviger in de vingers zouden snijden. Verder heeft ze bewezen dat ze mijn mensen aankan. Ze waagt zich in het hol van de leeuw, omdat zij er zich van verzekert dat ze er weer uitkomt. En niet omdat ze hier iemand vertrouwt.’

Ik zeg niet dat de CEO zijn villa als een vrijplaats ziet en de veiligheid van iedereen als een erezaak ziet, dat moet hij zelf doen. Ik zeg ook niet dat ik mijn leven geef om je te beschermen. De achterste rijen zijn het rumoerigst, de sufferds. En ze weten niet dat Kleine H. meekomt. De gemoederen lopen op. Ze schreeuwen dat ik even dom als gevaarlijk ben en dat ze ons beiden overhoop schieten. Ik blijf onaangedaan kijken en als het iets stiller is, roept een van de mannen dat ze dat doen nadat ze eerst onze verhalen hebben gehoord. De CEO zwijgt; hij registreert. Ik heb het gehad met die bende, mijn geduld is ineens op.

‘Het kan me niet schelen wat jullie van mij vinden. En ik vind het zelfs prima als jullie proberen ons uit de weg te ruimen, want dan gaan jullie er zeker als eerste aan. Misschien is het verstandig eerst maar een glas te pakken voor ik echt begin.’

Een goed begin om een eerlijk verhaal te vertellen, S. Veel geschreeuw en weinig wol denk ik als ik de mannen naar de drank zie lopen. Drank genoeg, maar wapens zijn in de villa verboden. De beveiligers van de CEO controleren iedereen discreet en dragen zelf ook geen wapens. Dus “overhoop schieten” kan pas later. Een oorlog achteraf waar de CEO niet op zit te wachten. De CEO zegt niet dat hij voor haar instaat en dat dit geroep om wraak en uit de weg ruimen moet ophouden. Hij negeert de onzin en de bluf. Ik heb me laten gaan, misschien sta ik ook op zijn lijst. Ik wacht tot iedereen een glas heeft en weer is gaan zitten en gebruik de tijd om mijn gedachten te ordenen. Ik ben onder de indruk geraakt van je claim dat je altijd de waarheid spreekt, en als dat echt niet kan, je dan liever niets zegt. Ik moet dat nu ook maar proberen, ik heb weinig te verliezen.

‘Ik heb me om drie redenen gewonnen gegeven. Ten eerste zou een juridische strijd onnodig geld en vooral tijd verslinden, want ik had het vertrouwen in een eindoverwinning verloren. Ze had te veel bewijzen van vergelijkbare boeteclaims in het verleden. Ten tweede heeft het concern

haar ingehuurd om te voorkomen dat we de juridische wegen blijven bewandelen, die we altijd langer volhouden dan onze prooi. Ze hebben haar ingehuurd om onze tactiek te ontregelen, en dat is gelukt. Kortom ze is beter dan al mijn knoeiers bij elkaar, die me op zich al tonnen kosten. En de derde reden is dat ik wilde weten wie me had overtroefd. Nu ik dan toch verloren had, en de schade had weten te beperken, wilde ik haar na de formaliteiten ontmoeten. Als ik zeg dat ze mooi is, is dat heel zwak uitgedrukt en als ik zeg dat ze kracht uitstraalt, weet ik ook niet of jullie begrijpen wat ik bedoel, want ik weet het zelf niet goed. Ze is verleidelijk en lief, maar gevaarlijk als het nodig is. Schoonheid en gevaar maken haar onweerstaanbaar. Ik wilde haar niet zomaar de deur uit laten gaan. Maar laat ik niet op het verhaal vooruitlopen.'

Ik neem een slok van mijn water, want ik wil wel helder blijven. Ik hoor niets meer van de heren, ze zijn heel stil.

'Toen de zaak was beklonken en iedereen opstapte, vroeg ik of ik haar nog even alleen kon spreken. Bij haar binnenkomst voor het afsluiten van de overeenkomst schoten de scheuten al door mijn ballen. Als we alleen zijn draai ik er niet omheen en zeg dat ik haar nog wil zien en tegen elke prijs. Ze zegt geveleid te zijn dat ik haar aantrekkelijk vind, maar ook dat ik haar beledig, omdat ik denk dat ze te koop is. Ze is niet te koop. Ze gaat wel met mannen naar bed, maar alleen als ze dat zelf wil. En ze wil alleen als de man haar boeit, als er intimiteit is. En oké, af en toe gewoon als *zij* zin in hem heeft zonder betaling. Ik bedoelde dat niet eens, maar om haar over te halen voor nog wat ontmoetingen noem ik voor de zekerheid een flink bedrag, tien mille. Ze kijkt me koeltjes aan. Twintig zeg ik. Ik bespeur iets verveelds, ik ben wanhopig en roep een ton. Ze staat op en ik roep oké, oké, een dag, een etmaal, twee ton. 24 uur voor twee ton, zonder geneuk. Ze laat merken dat het haar niets doet en ik roep een half miljoen. Ik weet niet wat me bezielt, maar ik zie iemand weglopen die meer waard is dan geld, die ik nog wil zien, al is het maar een dag. *Hoe dan ook.* Ze glimlacht toegeeflijk en wenst me een goede dag verder. Ik sta op en roep een miljoen. Kom op, roep ik. Ik sta te smeken, ik ga door de grond, ik ben nu al vernederd, wat staat me verder nog te wachten? Ze blijft staan, kijkt me even aan en verdomd ik zie haar zachter worden, ja, ja, een minieme verandering. Ze komt met een

voorstel. Ze moet nog wat zaken afwikkelen, dat kost nog enige dagen en die dag, die 24 uur kunnen daar wel in. Het hoeven ook geen 24 uur achter elkaar te zijn. Ze stelt voor dat het een aantal ontmoetingen met een totaal van 24 uur kunnen zijn, maar verschillende ontmoetingen moeten wel binnen de tijd vallen die ze nodig heeft voor haar zaken, een dag of drie, vier. Ze suggereert afwisselende momenten: ontbijten, koffie drinken in de stad, wandelen, eenvoudige dingen. Praten op een bankje in het park. Eendjes voeren denk ik en of ze mijn gedachten raadt, ze zegt het. Het zijn maar suggesties, ik mag de dagen invullen zoals ik wil, zegt ze. Maar geen afspraken in een sauna of op een naaktstrand. Ik wil een diner in stijl, zeg ik. Prima, zegt ze, maar ze wil geen bekenden van mij zien. Daarna een nachtelijke wandeling? Kan zelfs hand in hand en ze lacht bij de gedachte. Als ze lacht, is ze verblindend mooi, ik word warm en koud. En dan ineens is ze weer serieus, haar ogen doorboren me: in de kleine uurtjes gaat ze niet mee naar nachtclubs met opdringerige heren, hooguit een nachtcafé. Als ik het om drie, vier uur 's nachts mooi vind, vraag ik. Dan gaan we de volgende nacht om drie uur door waar we zijn gebleven. Maar dat doe je niet, zegt ze. Je moet een beter moment kiezen, maar dat mag je allemaal zelf bedenken, hou alleen de einddatum in de gaten. En voor bijzondere gelegenheden waarvoor bepaalde kleding vereist is, wil ze dat ik haar op tijd waarschuw. We maken een definitieve afspraak als ze het geld op haar rekening heeft gezien. Die miljoen vleit haar, maar hoeft niet, twee-en-een-halve ton wil ze snel zien, anders verdwijnt ze spoorloos. En ten overvloede, ze kent een aardige jongen die heel snel in actie komt als er iets gebeurt wat ze niet wil. Of als ze de situatie te spannend vindt. Hoe spannend, vraag ik. Eendjes voeren, zegt ze.

Je C.

Deel IV Hoofdstuk 17

Antwoord tiende brief: De verschillen in informatie

Waarin S. schrijft dat we genoodzaakt zijn de verschillen in informatie als het werkelijke probleem te accepteren.

‘We gaan uitdagende tijden tegemoet. De concurrentie in de markt eist al onze aandacht op. We rekenen op jullie om ons door deze woelige omstandigheden heen te loodsen. We zullen allen offers moeten brengen, maar ik ben ervan overtuigd dat jullie het ermee eens zijn dat we vooruit moeten en de kansen moeten pakken op de weg voor ons.’

De aanwezigen waren verdeeld over wat er nu precies gaande was. Het dividend was toegenomen in het laatste kwartaal, dus waar ging zijn toespraak over? De persverklaringen waren neutraal geweest met de gebruikelijke frases.

Twee weken later was een kleine ontslagronde het begin van nieuwe ronden, waarin de vermindering van personeel een invulling was van... “dat jullie het ermee eens zijn dat we vooruit moeten en de kansen moeten pakken op de weg voor ons”.

Het is gemakkelijk om het eens te zijn met het gevoel van onrechtvaardigheid van degenen die ontslagen zijn. Het bedrijf, belaagd door krachten buiten zijn controle, krijgt minder sympathie, maar daar staat wel tegenover dat het “geluk” heeft. Er zijn bedrijven waar het ontslaan van personeel in feite onmogelijk is, behalve dan door failliet te gaan.

Maar wie bekommert zich om dergelijke nuances? Het werkelijke probleem zit verborgen in de verschillen in informatie. We zijn genoodzaakt dat ook te accepteren.

Deel IV Hoofdstuk 18

De elfde brief: Het verhaal van C. (1^e vervolg)

Waarin C. vertelt hoe S. hem bevredigt op het terras van zijn chique club; hoe ze Kleine H. onder de tafel slaat en hoe ze zich zonder gêne omkleedt in de auto en een totale transformatie ondergaat.

Het Genootschap was gisteren muisstil. Je kon letterlijk een speld horen vallen, lieve S. Ze waren met stomheid geslagen, ik trouwens ook. Mijn eigen verhaal sleepte me mee, ik beleefde alles weer. Ik wil deze ochtend het verslag doen van het diner. Als ik daaraan denk, komt direct het beeld van jou in de auto na het diner bij me naar boven. Je kleepte je zonder gêne om, ik zag het licht van buiten over je borsten glijden en hoe je geroutineerd een bh aandeed, zonder wat meer met je rug naar me toe te gaan zitten. Natuurlijk ging de gedachte door me heen of dat een signaal was en je me uitnodigde voor een vrijpartij. Maar nodigde je me uit? Je houding was zo natuurlijk, dat ik het idee van een hint meteen weer liet varen. Ik weet niet of ik nu tevreden moet zijn dat ik me heb ingehouden. Ik denk dat ik maar tevreden moet zijn. Als je mij echt had willen verleiden dan zou je dat anders hebben aangepakt. Niet achterin de auto met voorin de chauffeur die zijn ogen niet van je af kon houden via zijn achteruitkijkspiegeltje, terwijl je hem speels had gevraagd niet te kijken. Ik vond het best geweldig, eerlijk is eerlijk, en de natuurlijkheid van je gedrag maakte het omkleden tot iets vertrouwds, “dit kan ik wel even bij jou doen”, in tegenstelling tot haar opmerking dat ze op haar hoede moet zijn voor mijn poging haar te verkrachten. We zijn na alle uren nader tot elkaar gekomen, geen vreemden. Dit gevoel van vertrouwdheid heeft me weerhouden, gelukkig, want... Ach, wat een mooie herinnering. En ik zag hoe je een dunne foedraal met je messen om je arm deed. Jij zult er geen misbruik van maken, maar ik blijf van mening dat wapens burgers tot gebruik verleiden en dat burgers daarom beter ongewapend kunnen blijven. De overheid heeft het wapenmonopolie; de Stad is een ordelijke maatschappij en burgers moeten zich veilig voelen in de publieke ruimte. Schieten doen opgeleide overheidsdienaren, politiemensen, of militairen. Maar laat ik mijn verslag van het diner

vertellen. Voor ik kan beginnen, roept een grapjas iets leuks.

‘Het moet wel een bijzondere meid zijn als de scheuten door je ballen schoten toen je haar zag. Ben wel benieuwd of wij ook zoiets prettigs ervaren.’

De eerste stomme verbazing is geweken. De spreker heft spottend zijn glas en iedereen begint smakelijk te lachen. Ze willen dat ik boet voor de schade, dus het is prijsschieten als ik te eerlijk ben. Ik heb me voorgenomen eerlijk te zijn en ik voel dat het me nog veel moeite zal kosten, want ik gun hem zijn leuke opmerking nauwelijks en het gelach ergert me nu al. Wat zei jij? Je moet eerlijk zijn, *juist* als het je niet goed uitkomt, *juist* als het tegen je eigen belang ingaat. Ik neem me voor dat ook te proberen. Ik neem een slok om me een houding te geven tijdens het gelach, dat in een soort gebrul overgaat. Knap overdreven, ze willen bij de eerste grap al laten horen hoe fijn ze het vinden me te pakken. Ik wacht gelaten tot het geloei wegebt.

‘Oké, de uren handjeplak en cultureel gedoe bespaar ik jullie, ik ga verder bij het diner. Ik wilde in onze club dineren om de leden te imponeren, zeg maar om die lui de ogen uit te steken. Ik wilde waar voor mijn geld, zogezegd. Ze wilde niet door mij gehaald.’

Ik haal even adem en concentreer me. Ik moet volhouden.

‘Ik heb een tafel bij het raam gereserveerd, champagne staat in een koeler, de schemer begint te vallen en de Stad op te lichten. Ik kijk hoe ik wil lopen van de ingang naar de tafel en ik zie een seintje van gerant. Ze is er. Ik loop achter hem aan door de hal naar het bordes. Jullie weten, als je aankomt en je uit de auto stapt, moet je wat treden op naar het bordes. Ze staat daar, een fee, een Griekse godin, ik zie iets langs en licht van kleur, in de lampen van het hotel weet ik niet zeker welke kleur. Vanaf haar nek lopen twee stroken over haar borsten. De welving houdt de stroken op hun plaats, want verder zie ik niets. Onder haar borsten komen de stroken bij elkaar, met wat plooitjes. Ze heeft een avondtasje en lacht stralend. Ik krijg een erectie.’

Ik wacht even en pak mijn glas om gelach of geproest even over me heen te laten gaan en te drinken. Het blijft stil.

‘Ze loopt enkele treden, glimlacht en steekt haar hand uit. Ik ontwaak uit een trance, loop op haar toe en zie haar verwachtingsvolle blik. En ineens denk ik, ze wil een handkus. Een handkus? De begroeting van een

ouderwets meisje? Hoe doe ik dat? Ik heb het ooit eens gezien in zo'n stomme film, zo'n zwart-wit film zonder geluid, met teksten er tussen door. Natuurlijk nooit gedaan, en wat een flauwe kul. Nee, nee, ik vind het flauwe kul, omdat ik bang ben dat ik het niet goed doe, maar geen handkus is erger dan een verkeerde. Ik breng mijn hoofd naar haar hand en voel haar zachte huid, zie gemanicuurde nagels, blank gelakt of niet, ik ruik iets fris. Ik druk die hand even tegen mijn wang en...

'... Er schiet weer een scheut door je ballen.'

Ik onderga het gelach maar. Eenmaal voorgenomen mijn verhaal eerlijk te vertellen, moet ik dit accepteren en dat gaat al beter, want het klinkt wat meer ontspannen dan het eerdere gelach. Alleen het gevaar dat de heren dit als zwakte zien, zit me niet lekker. Is het zwak om me eerlijk op te stellen? Het is zwak om *niet* eerlijk te zijn, hield je me voor. Je rol in een verhaal mooier maken is een teken van zwakte. Of ze doorzien je meteen, of de werkelijke gang van zaken komt later uit. In beide gevallen verlies je je gezicht.

'... En ze loopt naast me. In haar andere hand heeft ze een avondtasje en ze trekt haar jurk - haar robe - iets op. Haar lichaam golft, ik zie een licht bewegende zijkant van een borst en vang een glimp op van een lang slank been in een split van de japon. Beneden aan de trap staat een tas die een van de portiers bij de deur ophaalt.'

Lieve S., ik beleef alles weer opnieuw, terwijl ik dit vertel.

'Ze legt haar hand op mijn arm, kijkt me aan en zegt dat ik er goed uitzie. Ik breng met moeite uit dat ze mooi is en voel haar lichaam deinen. Ze loopt zoals ik haar voor het eerst zag, ongehaast, soepel. Ik voel me ineens houderig, schokkerig. Ik recht mijn rug en ga bewuster lopen. De erectie zit in de weg. We bereiken onze tafel en ik weet dat alle andere gasten kijken ook al proberen ze uit alle macht niet te kijken. Ik wil zo snel mogelijk gaan zitten, maar ze loopt naar het raam en bewondert het uitzicht. De Stad flonkert en ze steekt haar arm uit. Ik loop naar haar toe en ze pakt mijn hand. Prachtig zegt ze, wat een mooie tafel heb je uitgekozen. Ik kijk om en bij onze tafel maakt de ober de fles open en brengt ons twee glazen. We proosten en ze complimenteert me met de keuze van de locatie, met het uitzicht. Ik sta ongemakkelijk en buig wat om de spanning te verminderen

en maak een uitnodigend gebaar om te gaan zitten. Ze loopt voor me uit en voor ze zich omdraait, en haar stoel bereikt, durf ik het zaakje te corrigeren.’ Ik kijk rond en ik merk dat ze allemaal gespannen luisteren. Ik hou dit vol denk ik, het gaat goed.

‘Het verloop van het diner was veel meer dan een dinertje. Beter dan... Nou ja, zoals ik jullie verteld heb zijn allerlei onderwerpen aan de orde gekomen, of liever gezegd heb ik onderwerpen aangekaart die de avond nog aardig hebben verpest. De ellende in de wereld, hoe kom ik erop? Misschien wilde ik indruk maken, nee, *natuurlijk* wilde ik indruk maken. Geen meisje voor flauwe praatjes, dus probeerde ik het pittiger. De gedachte om haar in bed te krijgen, is moeilijk te onderdrukken. Ze vangt mijn zogenaamde interessante uitschieters met een blik, handgebaar of met een lachje op. Ik geloof dat ik vroeg hoe ik - of bestuurders in het algemeen - moeten handelen. De uitleg zal ik jullie besparen, maar om haar standpunt duidelijk te maken, komt ze naast me zitten en strijkt even over mijn toch al... eh... om aandacht vragende jonge heer.’

Het blijft stil.

‘Ik weet niet hoe ik het heb. Ik zeg dat ze het hierbij niet kan laten, ik wil meer. Ik denk aan het bed, verdomd het gaat ervan komen. Ze kan het niet bij zo’n inleiding laten. Ze neigt haar hoofd en een ober schiet toe. Ze fluistert iets en even later gaat, gelukkig ver van ons vandaan, een combo spelen. Ze heeft muziek gevraagd en ze wil dansen. Wat een sufferd ben ik dat ik dat initiatief niet genomen heb. Als ik haar horizontaal niet in mijn armen krijg, dan kan dat nu verticaal. Ze steekt haar hand uit. Op de dansvloer betovert ze me. Ik ben weer 26 jaar, we deinen, ik wil het tempo opvoeren, maar ze geeft met een zacht kneepje te kennen dat ze dat niet wil. Ik voel haar lichaam bewegen door de dunne stof...’

Ik steek mijn hand waarschuwend op. Genoeg is genoeg, geen geintjes nu.

‘De muziek en haar lichaam bedwelmen me, een been is af en toe zichtbaar door de split en ik zie geen slip, de split is niet hoog genoeg, verder kan ik mijn gedachten niet laten gaan, ik dein mee en dan legt ze haar hoofd op mijn schouder en drukt ze zich tegen me aan...’

Waar ben ik in godsnaam mee bezig? Is dit wel nodig? Ja, in plaats van geld is dit nodig. Ter compensatie, ha. Beter dan geld, dat hebben de rotzakken

genoeg. Maar ook niet overdrijven. Laat ik een lang smachtend verhaal kort houden.

‘De erectie die ik opnieuw tijdens het dansen krijg, is een jammerlijke fysieke eis om aandacht die mijn gevoel van euforie met haar in mijn armen zelfs verstoort. Zweven wil ik, wegzweven in die ogen, haar lichaam voelen, warm, zacht, golvend en niet dat mijn jonge heer die ik niet in toom kan houden mij uit mijn roes wakker schreeuwt. Ze voelt hem duidelijk door de dunne stof van haar japon en ze gaat hem niet uit de weg. Dat is bijna genoeg om klaar te komen. We dansen even alleen, maar het duurt niet lang, er komen meer paren. Midden in een nummer stelt ze voor even het terras op te gaan en van de avondlucht en het uitzicht te genieten. Een kleine hint en we krijgen twee glazen, terwijl we naar de schuifdeuren lopen die een ober voor ons open houdt. Ze zet haar glas op de balustrade en leunt tegen me aan. Is het niet geweldig zegt ze, sla je arm om me heen. Ik voel hoe haar hand mijn gulp opent, en hoe ze met enkele handgrepen mijn ballen en pik de vrije lucht inbrengt. Knap, want ze moet wel even sjoeren aan die shorts die ik draag.’

Ik steek bezwerend mijn handen op. Geen onderbreking nu. Het hoeft niet eens, de stilte is hoorbaar.

‘Onbeschrijflijk heerlijk, want het zaakje begon vervelend te klemmen daar beneden. En door haar koele hand, nu zacht onder mijn ballen en strelend over mijn warme pik kom ik gigantisch klaar. Te vlug, hoe is mogelijk? Ouwe lul, ik ben toch wel wat gewend? Maar nee ik kom klaar bij de eerste de beste, nou vooruit, tweede aanraking, en ik zweef over de Stad. Jullie horen dat ik nogal aan het zweven ben die avond. De lichtjes van de woontorens worden feller. Het is maar goed dat ik mijn arm om haar heen heb geslagen, want zij houdt mij overeind, terwijl ik klaar kom. Is het niet geweldig zegt ze opnieuw zacht en haar stem is hallucinerend, en ik denk ja, ja het is geweldig, het uitzicht is geweldig, maar bedoel je ook zoals ik me voel? En ja ze zegt iets over dichters bij de goden zijn, een Japans idee. Ik blijf stijf en voel een trots, ha, kijk die ouwe zak kan nog wat en ik bezweer jullie, ze begrijpt het. Ik weet zeker dat ze mijn gedachten volgde, want haar hand doet wat ik denk. Het is ongelooflijk, we staan met onze rug naar de andere gasten, waarvan ik zeker weet dat die allemaal kijken, en allemaal

weten wat zij doet. Of misschien *durven* sommigen het niet eens te weten, *willen* sommigen het niet weten. Prima, prima, als ze het maar niet in hun hoofd halen zich bij ons te voegen om ook zogenaamd van het uitzicht te genieten. En dan hoor ik haar stem weer zacht - over de goden en de Stad - ze pakt haar glas, de bewegingen van haar hand zijn nu dwingender. Ik zie de bolling van haar borst. Ik kan me niet inhouden, ze heeft haar glas vast dus kan ze niet meer mijn hand tegenhouden die ik onder de strook over haar borst schuif. De stof wijkt en de tepel springt naar voren. Ze laat me begaan, ze lacht even, drinkt en als ik mijn hand iets steviger om haar borst leg, kom ik weer klaar. Opnieuw, opnieuw, niet zo hevig als de eerste keer, maar op een ongekende manier. Er loopt wat sperma op haar hand en ik denk verdomme mijn pochet, maar ze negeert het vocht en brengt efficiënt mijn kleding in orde. Ze draait zich naar me toe, heft nog eens haar glas en zegt, geweldig, geweldig, prachtig en biedt haar gespitste lippen aan. We kussen vluchtig en dan geef ik haar mijn pochet die ze even gebruikt, waarna ze de pochet delicaat naar haar hals brengt alsof ik hem daarvoor had gegeven. We lopen terug en ik zie de meute krampachtig zo terloops mogelijk kijken. Ik voel me ineens bijzonder. Orgastisch is ook het woord niet, in ieder geval heel bijzonder en daar zitten ze dan te kijken en ze kunnen niet krijgen... voor geen miljoen, voor al het goud van de wereld niet... Ik zie ze zitten smachten. Ik ben voor hen een dier, een halve zool uit het buitengebied, maar *ik* heb een godin bij me die mij verkiest. Ik hou mijn gezicht zo neutraal mogelijk, het zal wel niet gelukt zijn, de euforie zal er wel vanaf gestraald hebben. Nou ja, ik geef toe, ik heb er ook wel wat voor neer moeten tellen. En het is wel geen neuken, maar alles bij elkaar niet minder, het is beter, het is waanzinnig. Ik voel me jong, overmoedig en moet mezelf tot de orde roepen. Hou je in en blijf rustig, ken je beperkingen. Ze geeft waar voor haar geld, zoals ze beloofde, meer dan ik kon vermoeden.'

Ik sta te zweten achter de lessenaar en neem een slok. Het gezelschap blijft muistil. Ik voel me licht in het hoofd. Wat ben ik allemaal aan het vertellen? Gaat dit wel goed? Ik kan niet anders en kom nu aan het deel waarin ik kan aantonen dat zij niet alleen mooi en verleidelijk is, maar ook gevaarlijk en dat ze haar organisatie puik voor elkaar heeft. Ik neem nog een

slokje, kom op adem alsof ik heb lopen rennen.

‘Weer aan tafel is ze steeds aantrekkelijker, ik ben niet dronken, ik ben high. Bij het nagerecht duikt ineens het enorme lijf van Kleine H. op. De boef grijnst triomfantelijk. Ik zie hem het eerst, zij zit met haar rug naar hem toe. Hoe weet hij dat we hier zitten? Ik kan me niet voorstellen dat een van mijn jongens zijn mond voorbij heeft gepraat. Hij begroet me overdreven joviaal, pakt een stoel en trekt die in haar richting en gaat onuitgenodigd zitten. Ze negeert hem. Hij vraagt of ik haar aan hem wil voorstellen en ik zeg dat ik daar niets voor voel en zij blijkbaar ook niet en of hij zo goed wil zijn om ons alleen te laten. Hij doet quasi-verontwaardigd, maakt er een show van, vrienden en zo, en waarom ben ik zo egoïstisch om zo’n mooie meid voor me alleen te houden? Waar heb ik zoiets lekkers opgeduikeld? Hij legt zijn zware rechterarm op haar schouders, en met zijn linkerhand ondersteunt hij zijn grote kop om haar van opzij aan te kijken in de hoop dat ze naar hem kijkt. Die arm zou toch genoeg moeten zijn om haar te laten reageren, maar gek genoeg zie ik nog steeds geen reactie. Ze kijkt zelfs heel ontspannen. Ze neemt delicaat een hapje alsof hij niet bestaat en zijn arm niet op haar schouders rust. Hij grijnst breed en zegt dat hij ook die fijne dingen wil die ze bij mij deed, dat hij ook verwend wil worden. Hij kijkt me veelbetekenend aan, terwijl hij praat over overtuigende argumenten, haha. Het is voor mijn reputatie beter dat ik meespeel. Ik ben meteen gealarmeerd. Heeft hij wat gezien? Hoe is dat mogelijk? Maar blijkbaar weet hij wat we deden op het terras, erger hij heeft blijkbaar bewijzen. Ik vraag welke argumenten hij heeft en hij lacht me midden in mijn gezicht uit. Film, foto’s van mijn edele delen, goud waard, hij wilde eerst de lekkere meid zien en straks gaat hij de foto’s bekijken. Wie, wat foto’s? Ik snauw, maar het zweet staat ineens op mijn rug. Hij doet leuk preuts; hij kan in aanwezigheid van de dame niet in detail vertellen wat zijn mannetje aan beelden geschoten heeft, maar die heeft apparatuur waarmee hij een mier op de maan kan volgen. Ik voel me ineens onwel, dit is een ramp. Ik probeer onaangedaan te kijken, terwijl ik wanhopig over een antwoord nadenk. Hij lacht en laat zijn arm van haar schouder glijden. Hij brengt zijn hand onder haar borst zoals ik even ervoor op het terras ook heb gedaan. Ze kijkt hem nog steeds niet aan, maar zegt zachtjes: “haal je hand weg, en snel, anders lijdt je hier

gezichtsverlies”. Ze zegt het ontspannen, heel rustig, alsof het een prettige mededeling is en misschien dringt het daarom niet goed tot hem door wat ze zegt. Hij luistert sowieso slecht naar vrouwen, want die vertellen hem nooit wat hij wel en niet moet doen. Hij vertelt hen wat *zij* moeten doen. Hij kijkt ongelovig naar mij, lacht en zegt: “Nou, nou, hoor je dat C.? Wat een toespraak. Schatjes strubbelen vaak leuk tegen, maar dit is een hele preek. Een bijzonder kind, C.”. Hij buigt iets in haar richting om de borst beter te kunnen omvatten en grijnst verlekkerd. Ik zit verlamd, hij grijpt haar onder mijn ogen en ik zit er stom en bevroren op mijn stoel naar te kijken. En dan gebeurt er ineens van alles razendsnel, sneller dan ik kan bevatten. Ze geeft een tikje tegen zijn arm en zijn grijnzende hoofd bonkt op de tafel, glijdt eraf als ze zijn stoel onder hem wegrapt en ik hoor weer een bonk als zijn hoofd tegen de vloer slaat. Hij trekt in zijn val het tafelkleed mee, glazen vallen om, borden en schalen kletteren op de grond, een kandelaar met kaarsen valt om. Ik heb het benul om het tafelkleed vast te pakken, en probeer de kaarsen te doven voordat de zaak in brand vliegt. Zij let alleen op Kleine H., en duikt onder de tafel waar ik gekerm hoor. Ik hang over de tafel om te redden wat er te redden valt en hoor alleen beneden me iets gesmoords. De kelners, die snel ter plaatse zijn, helpen mij in mijn benarde positie. Een knielt naast haar, maar komt snel weer overeind en helpt de tafel op orde te brengen. Anderen komen met een scherm aangerend en hoewel we toch al redelijk apart van de andere gasten zaten, zetten ze een scherm neer. Als ze weer staat, heeft ze de mobiele telefoon van Kleine H. in haar hand. En terwijl ze langs me loopt, vraagt ze of ik mijn auto wil laten halen. Ze loopt naar het terras. Ik kijk haar na en zie haar bellen, de gerant komt naar me toe en ik vraag of hij de auto wil laten voorrijden, zonder mijn blik van haar af te wenden. Een fee tegen de avondlucht. Ze breekt af en belt een ander nummer, het gesprek is kort.’

C. stopt even. Hij raakt in een trance.

‘Ze komt terug van het terras, veegt met een servet de mobiele telefoon schoon en geeft hem in het servet aan de gerant met een zacht “van de gevallen heer”. De gerant put zich uit in duizend excuses voor het ongemak; hij kon Kleine H. niet tegenhouden. S. hint mij om de gerant ruim te compenseren voor het ongemak dat *wij* hem bezorgd hebben. Hij bedankt

gespannen en is denk ik bang om mij als klant te verliezen. We schrijden naar de uitgang en de andere gasten kijken nu wel, nogal onverholen vind ik. Ze heeft een hand op mijn arm gelegd. Bij de deur wacht de portier met haar tas. Ze blijft ineens staan en zegt: “mijn tasje”. De gerant komt al aanlopen met haar avondtasje in zijn hand. Ik neem haar grote tas van de portier over. Terwijl we naar de auto lopen, vertelt ze dat ze de gluurder belde en haar jongens de foto’s zullen onderscheppen. Het nummer dat je belde staat nu in zijn telefoon, zeg ik. Ze toont de sim uit zijn telefoon, laat hem op de stenen vallen en maakt met haar voet de beweging of ze een sigaret uitdrukt. Ik verstijf en bedenk hoe erg ik het zou vinden als ze al mijn contacten en gegevens onder dat elegante sandaaltje zou vermorzelen. En de gegevens van Kleine H. had ik wel willen hebben. Ze is geen boef, zegt ze, ze wil alleen zijn actie ongedaan maken.’

C. ziet haar weer in de auto zitten. Een beeld dat hij koestert.

‘In de auto, waar ze bloot naast me zit, en zonder gêne van kleding wisselt, vraag ik hoe ze Kleine H. zo ver kreeg dat hij snel zijn mobiel aan haar gaf. Ze glimlacht, ze is bloot en oogt kwetsbaar en haar bekende rustige glimlach jaagt ineens kouwe rillingen langs mijn rug. Terwijl ze zich omkleedt, vertelt ze hoe Kleine H. in een tel de naam van de fotograaf geeft. Het is een vriend die met een enorme kijker vanuit zijn kamer niet naar de sterren kijkt, maar naar omwonenden en naar het terras. En de foto’s neemt die hij Kleine H. aanbiedt om mij te chanteren. Dat mislukt dus. Op het terras belt ze de fotograaf en maakt hem duidelijk dat in opdracht van Kleine H. haar jongens de foto’s komen halen. Zijn computer moet aanstaan en de camera moet er naast liggen. Als hij materiaal achterhoudt en wil gebruiken, krijgt hij daar *heel veel* spijt van. En, oh ja, hij moet Kleine H. onmiddellijk ophalen. Ze verbreekt meteen de verbinding en belt een van haar jongens. Ze geeft de naam en het adres van de gluurder door en vraagt of hij de anderen wil ophalen en meteen wil inbreken om de foto’s te achterhalen.’ Ik pauzeer weer even, de heren blijven muistil.

‘Jullie begrijpen nu wat ik bedoel als ik zeg dat dit meisje gevaarlijk is en dat je haar beter niet als tegenstander kan hebben. Ze slaat Kleine H. onder de tafel en belt haar jongens alsof ze een afspraakje met een vriendin maakt. Ik bedacht pas veel later dat ze de jongens inzette na de afronding van haar

project. Ze gaf opdrachten aan het opgeheven team, dat blijkbaar nog gewoon functioneerde.'

Ik zie overal verbazing op de gezichten.

'Ja heren, het klinkt ongeloofwaardig, want als je Kleine H. een haar krenkt ben je snel een lijk en dat weet de vriend met de telescoop ook. Als hij Kleine H. moet ophalen en naar een ziekenhuis brengen, omdat de schat hem heeft toegetakeld, dan heb je blijkbaar met iemand te maken waar je beter naar kan luisteren.'

Ik neem een slokje water. De scène in de auto staat in mijn geheugen gebrand. Ik zie een film en ik vertel wat ik weer zie.

'In de tas zit extra kleding en als we in mijn auto stappen vraagt ze mijn chauffeur om tijdens het rijden zijn ogen op de weg te houden. Dat doet hij dus juist niet. In de auto is in enkele snelle bewegingen de jurk uit en ze zit alleen in een zeer klein slipje. Licht van buiten speelt over haar borsten. Ze doet geen poging om met haar rug naar me toe te zitten. Ze pakt een soort mouw en schuift die over haar linkerarm, terwijl ze haar verslag doet. Ik hoor haar wel, maar zeg niets en verroer geen vin. Ze pakt een bh en een leren jack uit de tas. De mouw om haar arm intrigeert me. Ineens weet ik het, daar zitten de messen in die ze gebruikte toen... Dat horen jullie later... Een leren broek krijgt ze alleen aan als ze haar benen over mijn schoot strekt. De elegante sandaaltjes had ze al eerder uitgetrokken en liggen in de auto. Ze doet de sandaaltjes in de tas en haalt er een paar zwarte, lage schoentjes uit. Als ze die aan heeft, kijkt ze me uitdagend lachend aan en werpt even een blik op de chauffeur die snel wegstijgt.'

Ik moet even water drinken en mijn gedachten op orde houden.

'Heren, ik krijg het weer warm als ik aan die situatie terugdenk. Ze is van een lieflijke schoonheid veranderd in een sadomasochistische pornomeesteres, of hoe die dames heten. Alleen het zweepje ontbreekt. Ik zie overigens geen pornomeesteres, maar een panter, een verleidelijke blanke huid onder het zwarte leer. Ik heb gezien hoe ze met een katachtige soepelheid beweegt, ontzettend snel als het nodig is en gevaarlijk. Als een grote poes vleit ze zich tegen me aan, haar glimlach is heel geruststellend en ze doet aanhankelijk. Ze vraagt met een zwoele stem, die me bedwelmt of we nu naar iets heel rustigs gaan. Ze lacht zacht en knijpt me in mijn zij en

zegt

“Weet je, C., ik moet wel voor ogen houden dat jij ook een boef bent”.

Ik schiet in de lach en vind het eindelijk heerlijk om te horen. Twee boeven en ik ben gelukkig.’

Mijn eigen verhaal brengt me in een trance waardoor ik de verbaasde koppen niet meer zie, ik vertel een film en geniet opnieuw van je. Ik geniet onbezorgd, want alle vrees over jouw komst is van me afgevallen. De CEO en Paul bepalen de houding van de groep tegenover het financiële verlies, Kleine H. en zijn mannen hebben zich als beschermers opgeworpen en jij hebt ten slotte eigen mensen op de achtergrond. Bij de laatste zin spreid ik mijn armen. Ik voel me gelukkig, een last is van me afgevallen. Ik wacht geen reacties af en loop weg van de lessenaar, waarna het nog geruime tijd stil blijft.

Groeten, je C.

Deel IV Hoofdstuk 19

De twaalfde brief: Het verhaal van C. (2^e vervolg)

Waarin de stemming van het Genootschap tot de verrassing van C. omslaat. Zijn verhaal heeft de leden nieuwsgierig gemaakt. De heren zijn het verlies van het geld vergeten, zelfs hun wens om haar uit de weg te ruimen. Ze kijken naar haar komst uit.

Ik ben voortdurend bang geweest voor mijn eigen fantasieën over wat er zou kunnen gebeuren. Ik ben natuurlijk pas gerust als je vertelt dat je weer veilig terug bent bij Arnold. Ik zie hem als een soort Kleine H., even gevaarlijk, niet in criminele zin haast ik me te zeggen. Wat een stelletje zijn jullie, daar moet je geen ruzie mee krijgen.

Toen het muisstil bleef, ben ik doorgelopen, wel als een ander mens dan toen ik aan mijn verhaal begon. De vijanden van gisteren komen nu naar me toe en zeggen dat ze naar je uitkijken, ze zijn als lammeren. Mijn eerlijkheid heeft hen ontdooid, ik ben ondanks al het stoms dat ik allemaal heb uitgehaald in hun achting gestegen. En zij eveneens in mijn ogen; ik had dit niet verwacht van de schreeuwers.

Je bent al op weg, de CEO heeft de kamers voor jou en Kleine H. en zijn mannen al in orde. En ter info, er zijn naast het zwembad ook tennisbanen. Ik schrijf je deze brief, voorlopig de laatste, of je hem nog voor je komst ontvangt of niet.

Voor deze laatste lezing, of liever, dit laatste verhaal, heb ik de lessenaar van de CEO ter zijde gezet. De eerste keer begon ik erachter en was het een soort borstwering, een bescherming tegen een vijandige groep; de tweede keer liep ik heen en weer tijdens mijn toneelvoorstelling en nu pak ik een stoel en ga voor de groep zitten. Aan de jongens van de CEO heb ik gevraagd of ze de stoelen zo wilden arrangeren dat iedereen de spreker kan zien zonder zich in zijn stoel te ui te rekken of opzij te hangen. Iedereen zit en de CEO steekt een hand op ten teken dat ik kan beginnen.

‘Heren, we zitten in mijn auto en tegen me aan zit een zwarte panter. Geen jonge vrouw in een gewaagde avondjurk, maar in zwart leer. Onherkenbaar, een totaal andere vrouw, ik zie een leren jack met zakken en ritsen. Ze haalt

een hand door haar haar en het zit perfect, haar kapsel ziet eruit alsof ze er veel werk van heeft gemaakt. Geen enkel sieraad, bedenk ik me weer.

Tijdens onze uren heeft ze ook nooit sieraden gedragen. Toch bij zo'n jurk past een ketting, of collier, hoe heet zo'n ding, ze draagt geen oorbellen, geen ring, geen armband, geen horloge, niets helemaal niets en ik heb het niet gemerkt, ik heb niets gemist. Mijn aandacht was geheel gericht op haar ogen en haar borsten, haar benen. En opmaak dan? Een vaag idee van lippenstift, en nu ik er aan denk iets minimaals aan haar ogen en wimpers. Verdomd, hier heb ik eindelijk beet, maar zo weinig, heel subtiel.'

Ik raak snel weer op dreef.

'Heren, ik doe mijn verhaal als een samenspraak met S. Ik hou een dialoog. Ik spreek haar toe en ik geef haar antwoorden zelf, ze staan in mijn geheugen gegrift, ze komen min of meer vanzelf naar boven, want ik hoor de dialogen die we voerden weer in mijn hoofd terug. Ik kan haar stem niet nadoen en misschien dat jullie je af en toe afvragen wie wanneer aan het woord is, maar dat moeten jullie maar op de koop toenemen. En is niet zo erg, de teneur is duidelijk.'

Voor jou als lezer, lieve S., is dat geen probleem, maar af en toe spreek ik de leden van het Genootschap toe en soms zijn het mijn eigen gedachten. Dat is dan weer geen probleem voor de toehoorders, die zien mij even nadenken, maar voor jou misschien af en toe verwarrend bij het lezen. Zijn het mijn gedachten of spreek ik de heren toe? Maar opnieuw zeg ik, dat neem je maar op de koop toe, je kan mijn verhaal bijna woordelijk controleren en je kunt zelfs nagaan of je mijn gedachten juist hebt geraden.

De heren knikken, het maakt ze niet uit en eigenlijk vinden ze het prima, het is levendiger dan een opsomming van gebeurtenissen. Ze gaan er nog eens goed voor zitten. Ik kan beginnen.

'We rijden naar mijn deli in de buurt van mijn Ministerie, een dag- en nachttent, eenvoudig, populair met een gevarieerde klandizie. Dat is een eufemisme voor allerlei volk dat daar 's nachts rondhangt. We gaan koffie drinken, want dat is er bij ingeschoten'

Ik sta op en loop pratend heen en weer.

'Ze schuift naar me toe en ik leg mijn arm om haar schouders. Ze zakt wat tegen me aan. Ik steek mijn neus in haar haar en ruik een lichte, heerlijke

geur. De panter is een poes. Haar stem is spinnend.'

'Ah, koffie, heerlijk, C. Ik heb door alle emoties trek gekregen.'

Ze lacht zachtjes. Ze knijpt me even.

'Daar zijn we goed mee weggekomen, hè?'

Ik moet natuurlijk aan de terrascène denken, zij doelt misschien op Kleine H.

'Zeker, je was geweldig.'

Ze knijpt me weer.

'Ik nam wel een risico op het terras, maar dacht alleen aan de gasten binnen.

Op een gek met een telescoop en bovendien een fototoestel in een van de nabije wolkenkrabbers had ik niet gerekend.'

Ah, ze bedoelt het terras.

'Ik heb dergelijke snelle commando - acties nooit eerder meegemaakt. Ik zit regelmatig met jou in een film. Zo'n avonturenfilm waar de hoofdrolspeelster alles veel te gemakkelijk afgaat. Kleine H. onderuit halen, hem binnen enkele tellen zijn bron ontfutselen, zijn telefoon pakken, de bron bellen om de grootste boef van de Stad op te halen, mij terloops vragen de auto te halen, je jongens oproepen om de foto's te pakken te krijgen, de gerant de telefoon zonder sim geven, je vingerafdrukken verwijderen...'

'Kom C., je maakt het te filmisch, mijn vingerafdrukken zitten trouwens in je hele club.'

'Nou, dat valt mee...'

Ze komt overeind en buigt zich naar mijn chauffeur.

'Zou je even bij dat benzinestation willen stoppen?'

Ze opent het portier en stapt uit. Ze buigt zich naar me toe.

'Neem me niet kwalijk, C. Ik ben zo terug.'

'Ze fascineert in dat tenue, heren. Slank, zwart, soepel, ze ziet eruit als een panter en loopt zo. Ze verdwijnt in het station en komt weer tevoorschijn met een mobiele telefoon aan haar oor. Ik zie haar knikken en een vuist maken. Een jonge vrouw komt het station uit en wacht op enige afstand. S. loopt op haar toe en geeft haar de mobiel, die ze blijkbaar even te leen heeft gevraagd. Ze praten nog een moment en dan loopt S. terug naar de auto, onherkenbaar na de korte omkleeding in de auto. De vrouw met de mobiel kijkt haar na. De chauffeur opent het portier en ze installeert zich weer. Ik

zie de vrouw nog naar ons kijken als we weggrijden.’

‘Het is prima gegaan, C. De jongens hebben de foto’s. Ze konden naar binnen lopen, de deur was niet op slot. Hij had ook braaf zijn computer aan laten staan. De foto’s hebben ze overgezet en daarna van zijn computer gewist evenals die in zijn camera. De gluurder heeft heel snel begrepen dat hij beter kon doen wat ik vroeg.’

Ja, je kunt beter iemand gehoorzamen die in naam van Kleine H. vraagt of je hem wil ophalen. Kunnen gewiste foto’s nog teruggehaald? Ik vraag het haar.

‘Kunnen ze gewiste foto’s nog terugkrijgen?’

‘Vast wel C., als ze dat per se willen, maar voor wie en wat? Ik garandeer dat Kleine H. ze niet gebruikt en de fotograaf niets durft.’

Ze lacht zachtjes, en ik voel me betrappt en onzeker tegelijk. Maar hoe zit het met haar jongens? Bekijken die nu uitgebreid de foto’s?

‘En jouw jongens, S.? Wat doen die met de foto’s?’

‘Ja C., dat laat ik aan hun discretie over. Ik heb niet expliciet gevraagd om ze te vernietigen. Ik ga ervan uit dat ze dat doen. Maar misschien wil jij ze hebben?’

Ander onderwerp. Ze had zoals afgesproken geen mobiel bij zich.

‘Geen mobieltje is toch lastig.’

Ik hoor haar niet lachen om de snelle verandering van onderwerp; ze glimlacht alleen maar. Haar jongens hebben de foto’s, ik ben niet blij dat ze die bewaren. Ze zijn erg loyaal aan haar, maar ook aan mij? Of is ze mijn bescherming als ze er misbruik van willen maken? Ik verdring de gedachte maar. Ze zijn efficiënt en betrouwbaar, altijd bereikbaar en ze staan meteen voor haar klaar, waar ze ook zijn of wat ze ook doen. Dat ze dat voor haar deden, had ze verteld, maar zo’n akkefietje in werkelijkheid ook snel geregeld zien is iets anders. Ik bedacht pas later, heren, dat haar team toen al was opgeheven, dus ik heb haar in de auto niet gevraagd hoe ze zo zeker was dat ze nog steeds meteen voor haar klaar staan. Jammer, maar we kunnen het vragen als ze komt.

‘Ik zit *weer* in een film, S., de gerant de mobiel van Kleine H. zonder sim geven, de sim vernietigen, en je jongens hebben zonder mankeren de foto’s. Geen fouten, geen problemen. En dat voor amateurs.’

‘*Geoefende* amateurs, beste C., instructies en oefening in enkele essentiële zaken, zoals continu paraat staan. Enkele weken maar en nog klagen ook.’

Ze lacht zacht.

‘Oké, die lui instrueren is een, maar voor de kwaliteit heb je meer tijd nodig.’

‘Ze klaagden misschien in het begin niet voor niets. Ik had haast en eiste discipline en een straffe training. Ik had een betere conditie dan de jongens, daar moesten ze flink aan werken, dat vonden ze vermoeiend. Het duurde ook even voor ze begrepen dat goed luisteren en op de minuut afspraken nakomen van levensbelang zijn. Maar dat was meer verzet tegen mij als meisje dan langzaam van begrip. Het zijn slimme jongens die zaken snel oppikken. Na korte tijd deden we oefeningen, waarbij een half woord genoeg was en ze zelf enthousiast waren over hun vooruitgang als team. Ik hoefde ze niet meer op te jagen.’

Ik neem een slokje water. De heren luisteren braaf, bijna te braaf.

‘Heren, ik vertel jullie niet hoe ze met haar team te werk is gegaan. We hebben daar maar kort over gepraat, dus ik ben zelf ook benieuwd. In de auto zei ze voor de zoveelste keer “Beste C., dat vertel ik je nog”.

Ze kneep me in mijn zij, en plaagde me met mijn vetrol. Mijn “love handle” noemde ze dat vergoelijkend.’

Over de relatie met de jongens wil ik het niet met de heren hebben, S., dat begrijp je. Toch ontglipt me een vraag in die richting.

‘Je had wel genoeg tijd om met ze uit te gaan.’

‘Dat hoort bij het werk, C., de boog kan niet altijd gespannen zijn.’

‘Het is ook werk als je plezier *verschafft*. Ik had het idee dat je mijn gedachten kon lezen toen je me... Nou ja, op het terras.’

Ze antwoordt serieus, zakelijk.

‘Het leek me goed je tegemoet te komen, C. Je reactie liet me niet onberoerd, dus het was in dit geval niet zo moeilijk te bedenken wat je wilde en wat ik kon doen. Als je je gevoel had kunnen verbergen, kost het concentratie om je gedachten te peilen. Goede waarzegsters en andere bedriegers specialiseren zich in de gedachten van hun slachtoffers en die zijn verbijsterd, omdat ze niet in de gaten hebben hoeveel ze prijsgeven.’

‘Ze is geen bedrieger, heren, maar ze heeft zeker geoefend in de kunst om je

gedachten te peilen, wat zeg ik, om ze te lezen. Het is een griezelige
gewaarwording als ze inhaakt op wat je denkt.'

Ze lacht nu zacht.

'Gaf ik veel prijs?'

Ik vraag naar de bekende weg.

'Alles, C., *alles*, je bent een open boek. Je geschutter boven aan de trap en je
erectie tijdens het dansen was zo duidelijk. Ik was gestreeld, geroerd en
schrok ook wel een beetje. Ik had mijn bedenkingen in de winkel, maar ik
kocht de jurk in een opwelling. Je wilde opzien baren? *Nou dat kon.*'

Ze knijpt me weer. Met die pijnlijke kneepjes wil ze haar opmerking wat
verzachten.

'Mijn geschutter tijdens het dansen? Noem je dat geschutter?'

'*Dat* geschutter regelde ik door je vooraf onder de tafel te strelen en tijdens
het dansen je even tegen me aan te drukken. Ik wilde iets goed maken bij
jou en waar voor je geld geven door iets gewaagds aan te trekken.'

'Indruk maken? Gewaagde jurk? Je zette de boel...'

Ik gebruik de uitdrukking van de CEO maar liever niet.

'De hele keet lag in katzwijn.'

De heren moeten nu toch lachen, maar zijn ook weer snel stil.

'Oké, beste C., als de hele keet in katzwijn ligt en jij voortdurend een stijve
hebt, dan denk ik dat ik *behoorlijk ordinair* voor de dag gekomen ben.'

'Heren, het is me al eerder opgevallen dat het ouderwetse meisje op
bepaalde momenten zaken recht voor zijn raap benoemt.'

Ik wacht even. Deze mannen zijn niet al te modern, maar ze pikken het.

'Je moet wat meer uit de kast halen om ordinair te zijn, S., je was niet
ordinair, dat vind ik niet zo erotisch trouwens. Je was *ravissant*.'

Ik weet niet of ze glimlacht, maar ze beweegt even. Ze is gevlaid.

'Ik vond de jurk *extravagant*, maar de verkoopsters deden heel enthousiast
en ik wilde je verrassen. Ik was niet op zo'n erotische effect voorbereid. Ik
dacht, zo'n doorgewinterde boef met al zijn...'

'Noem me niet voortdurend een boef...'

'Zo'n doorgewinterde boef met al zijn ervaring, die zal wel wat gewend zijn
en je bent ook wat ouder dus...'

Ze knijpt me niet, maar voelt me verstrakken. Ze richt zich op en kust me op

mijn wang om dat ‘wat ouder’ goed te maken.

‘Dus ik heb even doorgepakt om de rest van de avond wat meer ontspannen te laten verlopen.’

De heren gnuiven.

‘Ik moet met haar meelachen, ondanks dat ik me toch gekrenkt voel over dat “wat ouder”. Zo zag ze me blijkbaar, te oud om seksueel nog wat klaar te maken. Een pijnlijke confrontatie. Maar met mijn prestatie op het terras ben ik wel stiekem tevreden.’

Wat ben ik aan het vertellen? De heren lachen weer. Ik moet voor mezelf gaan oppassen.

‘Een gouden avond, S., ik meen het uit de grond van mijn hart, ondanks mijn gedram en ondanks Kleine H. Je hebt geweldig geleverd.’

‘Die gouden avond is niet meer jong, maar we hebben nog een uur of acht.’

‘Oh ja, dat zou ik bijna vergeten, je bent aan het werk. Dus je werkt eigenlijk altijd? Wanneer werk je niet?’

‘Als ik bij mijn vriend lig, zoals nu bij jou.’

‘Je bent nu *echt* aan het werk?’

‘Ja, jij bent die vriend toch niet? We hebben nog zeven uur en drie kwartier.’

‘Hou op met dat tellen. Vertel je hem over het terras?’

‘Zeker, ik wil niet de kans lopen dat hij het ooit van een ander hoort, bijvoorbeeld van een zekere C. die we na jaren toevallig ergens ontmoeten en die een leuke anekdote ophaalt. Weet je nog wel, S.? Op het terras van mijn club keken we uit over de Stad en toen...’

‘Hou op, bederf mijn herinnering niet. Is het nodig hem alles te vertellen? Hij komt er toch nooit achter?’

‘Hebben we dit al niet eerder besproken? Ik had ook zo’n discussie met je Secretaris, die had er ook al zo’n moeite mee. Ja C., dat is *heel erg nodig*. Als ook maar iets uitlekt wat ik niet heb verteld, is er een vertrouwensbreuk. Stel dat die sterrenkijker ergens nog een foto heeft weten te redden, en mijn vriend ziet hem, dan heb ik geen verweer. De handeling is zo erg niet, de schending van het vertrouwen wel.’

“*De handeling is zo erg niet*”. Sommige uitspraken steken me, heren. In de auto – na het diner en flink wat op – was mijn reactie nog een vluchtig

gevoel. Nu ik de herinnering ophaal, is het meer dan dat, een ontnuchtering.’
Ik neem een slokje en verbaas me over de hevigheid van mijn teleurgestelde gevoel.

‘En die jongens die je hebt ingehoord, die vertrouw je volledig?’

‘Blind, en ze moeten mij ook blind vertrouwen.’

‘Anders?’

‘Tja... anders. Dat hangt van de situatie af.’

‘Krijgt iemand een tweede kans?’

‘Nee, er is geen tweede kans.’

Ik pauzeer even. Ik vertel de heren niet dat ze niet allemaal te vertrouwen waren. Ik zit niet te wachten op kritiek op mijn softe beleid. En op geschreeuw dat ik de aanvaller nooit had mogen laten lopen om haar tegemoet te komen. Of om mezelf te beschermen. Zouden ze ook gedaan hebben, maar zo’n opmerking zou mijn zaak niet beter maken. Ik ben al pratende af en toe gaan zitten en weer opgestaan. Ik zie dat de heren gespannen wachten.

‘We stoppen bij de deli. Helaas zijn we er al en natuurlijk, de lui in deze keet liggen ook in katzwijn, maar laten dat merken. Ze heeft niets bij zich, ze had vanavond een tasje bij zich, maar dat hoorde bij de jurk. De afgelopen uren had ze zelden een tasje bij zich, zoiets is toch gek voor een vrouw. Alle meisjes en vrouwen sjouwen met tassen en tasjes waar hun onmisbare bullen in zitten. Die heeft ze blijkbaar niet nodig. Haar pak glimt als ze in het koude neonlicht achter me deint, tussen de formica tafeltjes en stoeltjes. Ik kies een tafeltje bij het raam en we nemen koffie, eerst alleen koffie. Ik pak een blad en vul twee kopjes. Een keurige oudere man bij de kassa staat op het punt om af te rekenen en ik zie haar naar hem toe gaan. Hij kijkt op en is blij verrast als hij haar ziet en als ze hem aanspreekt. Ze omhelzen elkaar. Wie kent ze hier? Ik voel me ineens buitengesloten. Na de intimiteit van de donkere auto sta ik hier in het ongenadige neonlicht toe te kijken hoe lief ze is tegen een oude kerel bij de kassa. Ze haalt geld uit een van de zakken van haar jack en legt het naast de kassa en ik neem aan dat ze tegen de kassière zegt “hou het wisselgeld”. Hij protesteert, ze glimlacht en wijst hem ons tafeltje. Als ik de koffie betaald heb, loop ik met mijn blad naar hen toe en ze stelt hem voor alsof hij een oude vriend is. Hoe heb ik het

nou? De oudere man, G., kijkt me even onderzoekend aan en is wat bedremmeld. Geen wonder denk ik, ik sta in mijn smoking. G. komt me enigszins bekend voor en het kwartje valt als hij vertelt dat hij tot voor kort een dagtaak had aan het zitten op een bank tegenover het Ministerie van Rechtvaardigheid. Dat deed hij al jaren, en ineens was het een baan, die goed verdiende. Hij vindt het jammer dat het over is. Het is niet te geloven, ik zit tegenover een van de mannen die informatie over mij en mijn medewerkers verzamelde. Die man heeft me zo'n beetje mee opgehangen. Er gaat van alles door me heen. Mijn mannen bellen om hem op te pakken... Ik heb geen mobiel... Ik moet... Ze legt een hand op mijn arm en ik zie haar mond langzaam geluidloos het woord "gesloten" vormen. Ik pak mijn koffiekop, voel de warmte, haal enkele malen diep adem. Ja ze heeft gelijk, we hebben een afspraak, en ik mime "gesloten" terug. Ze glimlacht tevreden en onweerstaanbaar. G. heeft onze mimiek opgemerkt, maar niet begrepen en is blijven praten. Ik val hem wat plompverloren in de rede en vraag: "Wat was dat voor baan?" Ik breng de mok naar mijn mond en zij pakt ook haar mok. Hij heeft een biertje en sandwiches en doet uitgebreid zijn verhaal.'

'Ik weet niet of ik het eigenlijk wel een baan mag noemen, want ik deed niet meer dan anders, namelijk op de bank zitten. Haha. Met een of soms met enkele "collega's". Op een dag kwam er een jongeman naar me toe – en naar mijn collega M. – en vroeg ons of we daar wilden blijven zitten en aan het einde van de dag en 's avonds hem wilden vertellen wat we hadden gezien. Er kon ook wel eens een andere jongeman langs komen om vragen te stellen. Hij wilde niet zeggen waarvoor zijn onderzoek was, want legde hij uit, dat zou ons kijken beïnvloeden. We moesten hem gewoon vergeten, maar de omgeving bewust observeren en later proberen de vragen te beantwoorden. Na enkele dagen kregen we beiden door dat de jongemannen naar bepaalde patronen zochten in wat en wie er voorbij kwam. Zagen we dezelfde auto's langs rijden? Herkenden we mensen? En als we die herkenden, konden we dan beschrijven hoe die eruit zagen en waar ze heen gingen? We noteerden de tijden – ongeveer – en we keken zelfs 's avonds naar welke ramen verlicht waren. We kregen er plezier in en verdeelden de taken. Zo hield ik dagenlang de ramen 's avonds in de gaten en mijn collega

de auto's. We gingen speculeren over de bedoeling en dachten aan een wetenschappelijk onderzoek. Het werk betaalde goed, eigenlijk te goed voor een onderzoek, want die onderzoekers hebben niets te makken. We hebben al eens eerder een dergelijk verzoek gehad, maar meer als vrijwilliger.'

'Die medewerkers van S. mogen dan zwervers zijn, maar dit is beslist een slimme oude baas, heren. De keus van haar teamleden is prima. Ik vraag wat ze dan dachten voor wie ze de mensen op het plein moesten observeren als het geen wetenschappelijk onderzoek was? Wat dan wel?'

'Tja, daar zijn we het niet over eens geworden. Mijn collega M. dacht dat het boeven waren, ze deden geheimzinnig, gingen keurig gekleed en belangrijker nog, ze hadden geld. Wat we kregen was bovendien voor onze medewerking op het moment, want bij succes konden we meer verwachten.' Geld zat, *mijn* geld denk ik. Ik zeg het niet hardop. Dat gaat me te ver.

'Ik zie S. zeer geïnteresseerd kijken. Waarschijnlijk hoorde ze zijn gedachten over de baan voor het eerst. Hij begon te speculeren over een inbraak, een overval. Daarvoor zou je al die bewegingsinformatie goed kunnen gebruiken. En op een gegeven moment kregen ze een heel klein apparaatje waarmee ze ongemerkt foto's en video's moesten maken van bepaalde heren die het gebouw ingingen of uitkwamen.'

Ik stop even. Het valt me weer niet mee om mijn domheid zo breed uit te meten.

'Welke heren?'

'Geen idee. We konden ze herkennen aan de manier waarop andere mensen hen beleefd groeten. Haha, nogal precies. Die keurige jongens zeiden gewoon breed filmen. En geen probleem, hoge pieten herkennen jullie wel. We moesten videotjes van de heren maken ook als we dachten dat er niets van belang gebeurde. Nou, dat hebben we gedaan.'

'Ongelooflijk, weken foto's en video's, en ineens zit daar wat bruikbaars tussen. Ik pijnig mijn hersens, terwijl de man praat, over alles wat ik wel en niet daar voor hun neus heb gedaan met de zekerheid dat ik me op eigen veilig terrein bevond. Ik vraag hem of hij ook dacht dat hun opdrachtgevers boeven waren? Ik heb het ook ineens over boeven, dat komt door haar.'

'Ik kon me niet voorstellen dat die aardige jongens boeven waren.'

'Die brave G. dacht zelf van niet, want de jongemannen waren te netjes,

ideale schoonzonen, een grapje waar hij zelf erg om moest lachen. Ik lach een beetje mee, zij niet, ik zie haar gefascineerd kijken. Ze verbergt haar gezicht achter haar mok, haar ogen fixeren hem. Ik vraag hem wat hij dacht.'

'Ik weet het niet, het geld wees weliswaar in die richting, het type informatie ook, maar die jongemannen... Ze konden natuurlijk ook weer ingehuurd zijn, net als wij. En we hadden het bij het rechte eind, ze bleken achteraf door S. ingehuurd.'

'Hoewel ik dat ook weet, lijkt het alsof de bliksem bij me inslaat, heren. Ze hebben nooit enig idee gehad, maar S. heeft zich achteraf bekend gemaakt. En nu zit hij tegenover degene die hem heeft ingehuurd. En ze vraagt met grote interesse naar zijn bevindingen tijdens zijn "werk". Werk noemt hij het, maar hij moeten er zelf weer om lachen. Ik zie dat S. hem geconcentreerd aankijkt en ik kijk met verbazing naar haar. Het is de concentratie die ik vaker zag en die haar extra informatie oplevert.'

'M. had dat geopperd. Die vond het vreemd dat we geen speciaal doel op het oog hadden, dat we maar wat moesten doen. Gesprekjes aanknopen als dat mogelijk was, overal en vooral in deze deli, waar veel medewerkers van het Ministerie komen. Vragen wat mensen doen, alles was goed. M. dacht dat ze ons misschien in het ongewisse lieten, zodat we niets los konden laten. Ook weer typisch iets voor boeven zou hij zeggen. En... Oh, maar kijk eens. Daar *is* M. Als je over de duivel praat... Mag hij...?'

'Hij kijkt naar S., die woordenloos mijn toestemming vraagt. Maar natuurlijk, inmiddels ben ik zeer geïnteresseerd geraakt in de heren. G. zwaait en wenkt. Zijn collega komt naar ons toe en de begroeting met haar is al even hartelijk als met G. Hij stelt de collega M. aan mij voor en hij ziet er ook verzorgd uit en is beslist niet van de straat. Ik zie twee ontwikkelde heren. Waar zijn de zwervers die ik niet op mijn bank wilde? Ik sta op en vraag wat ik voor iedereen kan halen. Ik heb honger gekregen van die G. en vraag "bier en sandwiches?" en iedereen knikt instemmend, ook G. die wel wat kwijt kan blijkbaar. Bier en...? Ik vraag het nog maar eens aan S. en ze knikt opnieuw. Ze wil bier en sandwiches na mijn diner, dat had ik tevoren niet kunnen verzinnen. Ik treuzel nog even bij de tafel om het verhaal van M. te horen. G. vertelt M. over het gesprek dat we voerden en dat hij aan

boeven dacht als opdrachtgevers. M. knikt, hij was ervan overtuigd met ingehuurd jongens, melkmuilen nog, te maken te hebben. Waarschijnlijk wisten zij ook niet eens voor wie ze werkten. Er zaten vast meer schakels tussen hen en de echte boeven. Hij vond het prima, hij zat er niet mee. De verdiensten waren te verleidelijk en wat niet weet, wat niet deert. Hij vergeleek de opdracht met een lot uit de loterij waarop een prijs was gevallen. Hij lacht en ik zie haar meelachen. Als ik met het bier en de broodjes terug ben, ga ik er nog even over door, puur masochisme.

‘Melkmuilen of niet, maar op hun beurt huurden ze jullie toch in als professionals. Dat lijkt me verstandig van die jonge jongens. Wie kent die omgeving beter dan jullie? En wie ziet er zoveel mensen langskomen als jullie? Niemand toch?’

‘Ja, dat is waar, zegt M., terwijl hij gevlend kijkt, maar degene die erachter zat, kon niet anders dan een boef zijn.’

‘Heren, het klonk me als muziek in de oren. Ik glimlach ook eens extra lief naar S., die overdreven onschuldig kijkt.’

De heren in de zaal lachen eindelijk even. Bijna voorzichtig, misschien bang om me uit mijn spel te halen.

‘De heren G. en M. zijn echt keurig, ze nemen op het juiste moment hartelijk afscheid. Ze voelen fijn aan, dat we samen nog wat te bespreken hadden, waar ze niet bij hoefden te zijn. S. omhelst hen bij het vertrek. Ze lijkt soepeler met die heren om te gaan dan met mij.’

Ik neem een slokje en ga door voor ik sta te klagen.

‘S. vertelt dat toen ze van de jongens hoorde dat veel mensen van mijn Ministerie in deze deli lunchen, ze hen de opdracht gaf de mannen daar ook te laten eten in plaats van op de bank. Ze konden er eten en drinken wat ze wilden. De bediening was ingelicht over de beide heren en achteraf betaalden haar jongens hun rekening. Maar ze moesten hun oren goed de kost geven en gesprekjes aanknopen. Ze vertelde me dat ze zelf naar de deli ging om te zien wat voor mannen het waren.’

‘Ik hoefde alleen maar een keer koffie te gaan drinken in de deli om een praatje met de heren te maken. Niet over wat ze deden, ik wilde zelf zien wat voor mannen die zwervers waren die jij niet voor je deur wilde hebben, C. Ze gedroegen zich heel beleefd tegen een onbekend meisje en hun

manieren en spreken verraadde een goede achtergrond. Ik was tevreden over de keus van mijn jongens.’

‘Ik weet niet hoe ik het heb. Eerst verstoort Kleine H. het diner en daarna drink ik bier en eet ik sandwiches met de kerels die me vertellen hoe ze mij en mijn medewerkers weken in de gaten hebben gehouden. Wat een toeval op een avond.’

‘Niet helemaal, beste C. Het is de favoriete deli van de medewerkers van je eigen Miniserie, de heren hebben hier heel wat gesprekken gevoerd. Het toeval zit erin dat ze allebei rond deze tijd van de nacht trek bleken te hebben, zoals wij. Ze hebben nu het geld om deze voor hen vertrouwde deli te bezoeken.’

Ik kreeg die avond een kijkje in haar keuken. De afwikkeling van de zaak was tot in de kleinste puntjes voorbereid.

‘Je hebt ontzettend veel informatie moeten verwerken.’

Ze glimlacht.

‘Ik niet alleen, C.’

‘Je neemt geen enkel risico.’

‘Natuurlijk wel. Bagatelliseer je nu je eigen organisatie? Pas toen we ijzersterk stonden, hebben we de zaak afgerond.’

‘Ze heeft gelijk. Ik heb een uitgebreide en peperdure organisatie, waterdicht, dacht ik. Zowel in het publieke domein als binnen organisaties ontsnapt weinig of niets aan mijn aandacht. En zij dringt mijn eigen Ministerie binnen en in de openbare ruimte ben ik ziende blind geweest. En heren, ik geloof dat ze toen meer wist van mijn ambtenaren dan ik. In de deli spreken ze vrijuit. Ik krijg een inkijkje in een geoliede, goed voorbereide operatie.’

De heren zijn stil en ik haal diep adem

‘Weet je S., ik voel me vernederd. Een meisje dat over mijn mensen heen walst of ze als veertjes wegblaast.’

‘Dat meisje, beste C., heeft een doel en wil kwaliteit. En dat komt niet vanzelf. Ik heb meer voorbereidingen getroffen dan die paar weken hier om over jouw mensen heen te kunnen walsen of ze als veertjes weg te kunnen blazen.’

Ze zegt het effen, kwader dan ik tot dan gehoord had.

‘Als je enkele percentages krijgt, is dat toch een hele smak. Een aardige

verdiensite voor wat weken werk.'

'*Kom nou*, beste C., je wilt het niet begrijpen, niet voor wat weekjes, maar voor een levenslange investering, voor een leven lang oefenen.'

'Mijn mensen hebben ook een leven lang geoefend.'

'Nee, het zijn mannen die met een organisatie achter zich ondoordacht geweld gebruiken om hun zin te krijgen. Ze zijn lui en zelfgenoegzaam. Je Secretaris is een ambitieuze man in je organisatie. Zijn plannen mislukten door luie medewerkers die hun vaardigheden hebben laten versloffen.'

Ze kijkt fel, ze verheft haar stem niet, maar haar "beste C." klinkt allesbehalve best. Ik wil de spanning breken en vul haar aan.

'*Beste C.*'

Ze lacht met me mee.

'En vrouwen in de organisatie?'

Haar antwoord komt zonder aarzelen.

'Annie, de secretaresse van de Secretaris, is een gouden mens. Ze houdt van hem, weet je dat? Ik bedoel, ze is loyaal, ze heeft man en kinderen, ze kent zijn fouten, maar staat achter hem en beschermt hem. En ik denk dat hij voor haar een goede baas is.'

Ik loop naar de lessenaar om een slokje te nemen. Ik zie hoe heren hun hoofden wenden, maar ik vermijd om naar de Secretaris te kijken. Ik denk ook dat de Secretaris Annie koestert. Het is de wisselwerking die ik herken in haar aanpak van de zwervers. Ik ga verder.

'Een wisselwerking werkt. Jij houdt van je "zwervers", ik bedoel, een beetje aandacht en hen helpen en je krijgt meer info dan je lief is.'

'Ja, dat werkt ook met de heren op de bank. Slimme, ontwikkelde mannen, die pech hebben gehad. Ze krabbelen nu weer op.'

'Wat ik vreemd vind, is dat je meer dan alleen investeert in mensen. Je bent oprecht geïnteresseerd in mensen, ongeacht positie en status, je besteedt meer tijd aan ze dan functioneel verantwoord is. En dat lijkt niet bij je te passen, want je werkt altijd, zeg je.'

'Het is juist *wel* functioneel. *Alle* info is nuttig en *alles* is interessant. Ik kan alle ervaringen gebruiken, dat bedoel ik met een leven lang leren en oefenen.'

'Ik raak hier depressief van, weet je dat? Niets is dus onnuttig? Gaat er wel

eens iets mis bij je? Heb *jij* wel eens een rotbui of een slechte dag? Of gewoon zo maar eens de pest in?’

‘Nee, want fouten zijn ook leerzaam en tegenslag hoort bij werk.’

‘Hoe laat is het? Kan me ook niet schelen. Ik stop, je bent een robot, je bent in alles *te*, *te* mooi, *te* slim, *te* gevaarlijk, *te* aardig... Ja, ook dat nog. Ik ben ineens ziek. En zoals je nu lief en begrijpend kijkt, maak je me ook nog eens gek.’

‘Kijk even of je chauffeur terug is.’

Ik sta met open mond te kijken, dat gebeurt de laatste tijd wel meer.

‘Jouw chauffeur heb ik even rust gegund en ingeschat dat we hier tot drie uur gezellig zouden zitten.’

Ze kijkt op de klok van de deli.

‘Wat heb je? Mijn chauffeur weggestuurd? Ben je helemaal...?’

‘Uit jouw naam, toen je zo aardig was om bier en sandwiches voor ons te halen, niets aan de hand. Hij is er vast al, het is bijna drie uur.’

Ze staat op, lacht, legt een hand in mijn nek en kust me op mijn wang.

‘Mooie uren, beste C., een gouden avond.’

Ze lacht, en zo pakt ze me in, iedere keer.

‘Ga je niet mee?’

‘Natuurlijk, bedtijd, een mooi moment voor dat uurtje knuffelen. Vind je ook niet? Er zit ook een pyjama in mijn tas.’

Ze lacht en als ze midden in de deli - wie kent me hier? - op mijn schoot gaat zitten en me omhelst, smelt ik. Dan staat ze snel op en trekt me mee.

Ik heb gespeeld en laat me bij de laatste zin in de stoel vallen. De heren klappen, ik hoor “bravo”, en “hoe was het knuffelen?” en veel gelach. En ze menen het. Je hebt gelijk, lieve S., soms is je zwakte je kracht. De CEO klapt ook en spreekt enkele waarderende woorden. Hij nodigt iedereen uit naar buiten na deze voorstelling zonder pauze. Onder gelach begeeft de groep zich naar het terras, waar tafels zijn klaargezet voor een barbecue.

Groeten, je C.

Deel IV Hoofdstuk 20

De dertiende brief: Het verhaal van C (3^e vervolg)

Waarin C. voor de leden van het Genootschap de dialoog opvoert die hij met S. had tijdens zijn diner. Hij probeert er onderuit te komen, maar de heren zijn vasthoudend in hun wens. Ze willen horen wat ze besproken hebben, van hem en straks nog eens van haar.

Lieve, S. dit is de laatste brief. Misschien ontvang je hem niet eens meer, want het bereik is niet geweldig in deze contreien. De heren willen weten wat we tijdens het diner besproken hebben. Ze zijn ingelicht over de mislukking van mijn project door informatieve toneelstukjes. Die hebben ze gewaardeerd, maar daar kan ik het niet bij laten. Ik heb veel geld uitgegeven voor wat gesprekken ter voorbereiding van de bijeenkomst en daar willen ze alles van weten. Ik heb geprobeerd er onderuit te komen met een beroep op mijn beneveldheid tijdens het diner, op geheugenverlies, op de verwarring over wie wat zegt tijdens mijn “toneelstukjes”, alles tevergeefs. Ik breng nog in dat dit onderdeel echt meer iets voor jou is, jij bleef bovendien helder. En moet ik de kans op verwarring niet vermijden? Het is toch belangrijk wie wat zegt? Het mag niet baten, het kan de heren niet schelen, ze begrijpen genoeg en zoals ze al eerder aanvoerden, ze horen het verhaal graag van twee kanten. Dat verbaasde me hogelijk, een spreker vinden ze meestal al te lang van stof, dus twee sprekers over hetzelfde onderwerp leek mij een prima argument om onder mijn verhaal uit te komen. Ze zijn dus meer dan nieuwsgierig. En ik moest nu gewoon beginnen, want anders was ik irritant. De aandacht is vleiend, ik ben er niet mee verwend en na mijn ontsnapping aan een afgang kan ik hun verzoek niet blijven weigeren. Dus daar sta ik weer. Dacht ik de race gelopen te hebben, moet ik nog een ronde. Ik begin met wat me invalt en werkelijk S., zoals de vorige keren, trekt het diner weer als een film aan me voorbij. En zelfs de gespannen gezichten van de heren inspireren me. Ik speel toneel, praat voor jou, je zit in mijn hoofd. Je herkent je eigen tekst natuurlijk en zoals ik eerder opmerkte, je kan nog eens controleren in hoeverre je mijn gedachten toen geraden hebt. Als je deze brief op tijd krijgt. Ik haal diep adem en begin.

‘De gedachte “*Hoe zit het met je kinderwens, S.?*” kwam bij me op toen ik haar op een terras van een uitspanning, waar we hadden afgesproken een klein ventje zag opvangen, dat aan zijn moeder was ontsnapt. Hoe kan dat met je realistische kijk op de achteruitgang van de wereld? Maar als ze graag een kind wil, dan hoor ik haar reactie al: “*Ach C., een zwakheid*” en een zacht lachje. Ze vangt het ventje op en niet als een vreemde mevrouw, maar als een moedertje dat haar kind in de armen sluit. Ze gaat op haar hurken zitten en spreidt haar armen. “*Kom in mijn huisje*”, zegt ze en het ventje holt in haar armen en kraait van plezier. Plezier zie ik ook in haar gezicht. Waarom doet ze zulke gevaarlijke dingen zoals ons dwars zitten en leeft ze zich niet uit als moedertje? Ze is er geknipt voor. Maar heren, ze is wel voor meer zaken geknipt, laat ik daar over ophouden.’

Ik heb de aanloop nodig om mijn gedachten te ordenen. En om in de stemming te komen. De heren zijn heel stil.

‘Ze is realistisch over de achteruitgang van de wereld, over het verloren gaan van een wereld die reddeloos achter ons ligt, ze praat zelfs over “*verloren werelden*”. Ze is niet pessimistisch, maar realistisch en naar mijn idee zelfs optimistisch. Ze gelooft in een vooruitgang, alleen niet in een stijgende lijn. Ze accepteert een terugval op ieder gebied, maar ze gelooft in een voortgang alleen op een manier die me koude rillingen bezorgde en me deed twijfelen of ik wel tegenover een echt mens zat en niet tegenover een goed vermomde hybride...’

Ik zie de gezichten veranderen en ben gealarmeerd. Ik moet met die gedachten meteen stoppen, dit is een uitglijder.

‘Heren, ik loop vooruit. Terug naar het begin van ons gesprek. Waarin ik het over de politiek en de wereld wilde hebben. Ze vindt dat de achteruitgang van de wereld en van de politiek een samenspel is, dat beide elkaar negatief beïnvloeden. En dat we voor die abstracte term “politiek” beter man en paard kunnen noemen, de verantwoordelijke bestuurders, zoals...’

... Mijn Genootschap wilde ik zeggen, maar dat kan ik beter niet doen.

Poeh, dit begin is niet soepel, ik neem langzaam een slok water en haal nog eens diep adem.

‘Ze glimlacht lief en zegt dat politiek en de wereld geen geschikte onderwerpen zijn tijdens het feeërieke diner. Dat ze liever wil genieten van mij... Ja heren dat zei ze, dat weet ik echt zeker... van het diner, van de wijn, en een gesprek over kunst. We hebben daar ook wel eerder over gesproken tijdens enkele bezoeken aan musea en tentoonstellingen. Ze glimlacht verleidelijk als ze zegt dat dit toch een inspirerende gelegenheid is om het daar nog eens over te hebben? En we kunnen het zelfs over voor- en achteruitgang hebben, niet over die van de wereld, maar over die van de kunst. Is vooruitgang in de kunst mogelijk? Ik weet weinig van kunst, en dat hielp om aan mijn voornemen vast te houden. Ik dram, terwijl ze het licht in haar glas wijn laat spelen, de geur opsnuift en de kleur bewondert. Ze nipt, proeft, kijkt me met geloken ogen aan. Ik houd vol, en ten slotte zet ze haar glas neer en ze zegt dat de visie op de wereld veel te maken heeft met karakters. En dat ze goed oplet waar het geld van onderzoekers vandaan komt. Onderzoekers zijn ook maar mensen en hebben vaak een verborgen vooropgezette visie en martelen de cijfers tot die daarmee overeenkomen. Dus in overeenstemming zijn met hun belangen. Het klinkt eenvoudig, maar ik moet me concentreren. Ik zie haar mond bewegen, ze heft af en toe het glas en ik probeer te onthouden wat ze dan zegt. Kort samengevat komt het er op neer dat ze meent dat de meeste mensen hun vertrouwen ook in eerlijke onderzoeken hebben verloren en vanuit hun emoties, hun karakter, op problemen reageren. Op basis daarvan nemen ze hun beslissingen en dan brengen ze de feiten in overeenstemming met hun keuze. Ze glimlacht er welwillend bij.’

‘Zo zijn mensen nu eenmaal, beste C., dus rampen zijn onontkoombaar.’

‘Hooft u het haar zeggen, heren? “*Zo zijn mensen nu eenmaal.*” Ze praat over “mensen” zoals ze me af en toe als een bijzonder dier observeert, een interessant specimen.’

De heren kijken niet meer geërgerd, maar verontrust en verbaasd. Ik zal ook wel vaak zo naar jou gekeken hebben. Hoe mijn euforie over jou van het ene op het andere moment kon veranderen in een ijzig gevoel van onbehagen. Alles komt, zoals ook de vorige keren, weer bij mij boven. Ik voer je op alsof ik je hoor en zie.

‘Over welke karakters heb je het? Welke karakters passen de werkelijkheid aan hun vooropgezette mening aan? Cognitieve dissonantie heet dat geloof ik als mensen de werkelijkheid niet onder ogen zien, of willen zien.’

‘Laten we het eenvoudig houden, C., ik neem twee typen mensen: optimisten en pessimisten.’

‘Oh ja, voor ik verder ga, heren. Tijdens onze samenkomsten heb ik haar iets over het Genootschap verteld, de CEO en Paul even genoemd en tot mijn verbazing komt ze met een uitgebreide schildering van jullie.’

De heren glimlachen, en om hen heen klinkt wat gelach.

‘Kijk naar de CEO en Paul, dat zijn succesvolle zakenmensen, in hun zakenleven optimisten en op andere terreinen zijn ze dat ook. Doeners, actief, slim, vechtlustig op zakengebied, maar wantrouwig tegenover onderzoek dat hen in hun zaken beperkt. Problemen zijn kansen, het zijn uitdagingen en techniek kan alles oplossen. Aan problemen kunnen ze zelfs verdienen. Aan iedereen zitten donkere kanten...’

‘Aan iedereen? Ook aan...?’

‘Ja, beste C., *ook aan mij, nog een zwakheid*. Maar laat ik even het beeld afmaken. Ik neem aan dat de heren erg zelfverzekerd zijn en niet alleen op hun eigen vertrouwde terrein, maar op veel terreinen. Van tegenspraak houden ze niet en ze denken vaak of eigenlijk altijd gelijk te hebben. Maar dat is hun achilleshiel. Ze krijgen weinig tegenspraak. Vroeger luisterden koningen niet voor niets naar een nar en lazen ze in een vorstenspiegel wat niemand durfde zeggen. Tegenwoordig hebben CEO’s tot hun nadeel geen nar en ze lezen weinig, nou ja, af en toe een korte notitie.’

De groep lacht om een buitenstaander die zegt wat zij alleen maar denken en de CEO en Paul knikken en lachen waarderend mee.

‘Kom, lieve S., moderne koningen, ceo’s, hebben nu toch hun rapporten, wereldwijd onderzoek... Ze kijkt donker en zwijgt, dat is vaak ongemakkelijker dan ik kan beschrijven, heren. Ik kijk terug.’

‘C., is dit wel de juiste conversatie bij je geweldige diner? Zou het niet meer een ode aan de keuken zijn als we iets lichtvoetiger...?’

‘Ze verzacht haar donkere blik en zet haar charme en verleidelijkheid in op een manier die ik alleen kan weerstaan als ik mezelf dwing te denken dat ze *niet* lief is en dat ze *geen* gelijk heeft. Ze praat iets zachter en indringender.’

‘Wetenschap bepaalt *niets meer*, beste C. Een groep van de meest gerenommeerde wetenschappers heeft vele decennia gewaarschuwd voor de manier waarop we onze planeet plunderen en ons eigen bestaan bedreigen door de gevolgen voor het milieu en het klimaat. Ze publiceren niet mis te verstane waarschuwingen in wetenschappelijke tijdschriften. Die leest niemand. Politici denken aan hun volgende termijn en alle media aan oplagen en abonnees. Ze vergulden de pil. Ze brengen de boodschap alsof wat hobbyisten weer eens flink wat geld hebben gependeed aan onaangename zaken. Ze willen geen alarmisten zijn, dat is slecht voor de oplage, voor het aantal kijkers. En als er geen directe hoop en een oplossing is, dan deugt de boodschap niet. Nog aan het begin van de eeuw hebben tienduizenden onderzoekers en deskundigen binnen enkele weken wereldwijd hun steun betuigd aan een alarmerend rapport over de stand van zaken en buiten die groep bleef het doodstil. *Oorverdovend stil, C.*’

‘Haar gezicht krijgt een gloed, ik zie haar borsten... nou niet zwoegen, heren, dat is overdreven, maar ik zie ze bewegen. Haar zachte stem is heftiger dan ik tot nu heb gehoord. Ze kijkt strak en is niet meer zo ontspannen als altijd. Ha, nog *een zwakke plek*? Toch een gewoon mens?’

‘En mensenlevens, C., jong, oud, grote en kleine aantallen, het maakt niet uit, slachtoffers van natuurrampen of conflicten, we hebben het al zo vaak gezien, zijn de zorg van enkele instanties waar we af en toe wat geld aan overmaken. Maar dan ziet de mensheid ineens een groot stervend dier, een dier dat we nooit eerder hebben zien sterven in de natuur en miljoenen mensen schrikken, de wereld schrikt. En ook die schrik duurt maar even, ook dat beeld went.’

‘Ja, heren, wat moet ik hierop zeggen? Ik had geen antwoord. En plots, alsof het buiten me om gebeurde, vroeg ik haar: “*Wat ben jij?* Ben jij een optimist of een pessimist?” Ze kijkt even peinzend in haar glas. Ze is alweer ontspannen.’

‘Optimisme en pessimisme, ach C., wat hebben we aan die begrippen? Ze roepen allerlei tegenstrijdige reacties op. Sommigen menen dat pessimisme een bedreiging is voor de mensheid, fatalisme in de hand werkt en een houding van “wat kan het ons nog schelen?” Anderen zeggen dat pessimisme juist nodig is om ons op tijd te waarschuwen voor gevaar. Nou

C., dat mag dan lang geleden op savannes voor onze voorouders hebben gegolden, voor een directe dreiging van leven of dood, maar nu is de dreiging niet direct en blijft maar ver weg ook al staat het water ons aan de lippen. We kunnen het idee uit te sterven niet aan; we willen het niet weten, we kunnen onze ondergang niet onder ogen zien. En daardoor is die ondergang zo onontkoombaar, C., behalve voor jouw club. Zij denken ieder scenario te kunnen overleven.'

'Heren, ik schrik, ze ziet wat ik denk. Even tevoren had ik stiekem gedacht over onze mooie club wat zij onder woorden brengt. Leest ze mijn gedachten? Ze kijkt heel belangstellend naar mijn verwarring, ik ben een object van onderzoek. Ik kan niet herhalen wat ik heb geantwoord, maar ik schreeuw en de wijn klotst over mijn glas. Een kelner snelt toe met servetten en ik demp mijn stem. Als ik stil val en de kelner een nieuw glas vult, gaat zij op dezelfde ontspannen toon door.'

'Sommige optimisten menen dat optimisme *verplicht* is en een voorwaarde om de wereld te redden, want zonder enige hoop kunnen we niet leven.'

'Hèhè, hoor ik iets van hoop? Heb je de mensheid nog niet opgegeven? Dus wat doe jij? Hoe moet je handelen? Hoe moeten *wij* handelen?'

'Heren, ik heb direct spijt van mijn vraag. Ik voorvoel iets als bij de discussie over geluk, waarin we bij onze standpunten bleven. We nemen niets van elkaar aan. In plaats iets van haar te leren, van onze dialogen iets op te steken, herinner ik me een gevoel van ergernis over haar afwijzende standpunt over mijn idee dat de Stedelingen gelukkig zijn door ons beleid. Ik verschaft hooguit de voorwaarden voor individueel geluk, zei ze, maar beslist niet meer. En als ik meer wil dan ben ik gevaarlijk bezig. Zelfs als ik aanvoer dat uit onderzoeken blijkt dat de voorwaarden en de individuele beleving aardig samenvallen, wil ze dat ten slotte wel toegeven, maar van standpunt veranderen is een andere zaak. Wat leert ze van mij? Niets heren, ze glimlacht superieur en toegeeflijk om *mijn* hardleersheid.'

Ik heb me even laten gaan, ik neem een slokje. Waar was ik gebleven? Ik kijk wat rond, maar het schiet me niet te binnen.

'Heren, dit was even een terzijde. Waar was ik gebleven?'

Uit de groep hoor ik "handelen", "hoe we moeten handelen". Ik steek een hand op ten teken dat ik weer bij ben.

‘Ja, heren, ik weet het weer. Ik vroeg haar hoe we moeten handelen.’

‘Je moet van je handelingen een algemene regel kunnen maken, C.’

‘Aha, die regel ken ik, de gulden regel: wat jij niet wilt dat jou geschiedt, doe dat ook een ander niet. Ik ben heel tevreden met mijn antwoord, maar ze lacht me met haar ogen uit. Ze nipt, zet haar glas neer en komt naast me zitten.’

‘C., ik wil *niet* dat je dit bij mij doet.’

‘Heren, haar glimlach is nu niet superieur, ik ruik een licht parfum, haar ogen bezorgen me hartkloppingen en ik voel haar hand onder de tafel op mijn bovenbeen en ze strijkt even over mijn jongeheer, die meteen een eigen leven leidt. Ze staat snel op en gaat weer op haar plaats zitten.’

‘Mijn regel is het categorisch imperatief van Kant, C., ik zal je er niet mee vermoeien, maar Kant heeft het eenvoudige verzoek dat je geloof ik in alle religies aantreft beter doordacht.’

De heren lachen bij de herinnering aan de terrasscène en een groepje raakt zelfs in discussie over het verschil tussen de gulden regel en het categorisch imperatief. Dat is niet de bedoeling en anderen roepen de discussiërende groep tot de orde. Die discussie moeten ze maar op een ander moment voortzetten. Ze verzoeken mij om door te gaan.

‘Ik zit te duizelen, heren, en hoor nauwelijks wat ze zegt. Het gaat door me heen dat ze niet zomaar kan doen alsof er niets gebeurd is. Ze zit daar weer op haar plaats en kijkt heel onschuldig.’

‘Hallo, S., je hebt me *aangerand*. Je hebt me *misbruikt*. Ik wil echt... dit schreeuwt om een vervolg. Je kunt het hier niet bij laten.’

De heren lachen instemmend.

‘En natuurlijk, heren, ik laat mijn eerdere grap “*wat heerlijk*” of “*als dat zou kunnen*” over een aanranding door een mooie meid wijselijk weg. Ik weet nog goed dat ik dacht: ze doet het expres, dus ze begrijpt dat ze het er niet bij kan laten. Wat wil ze hierna doen? Zie ik haar straks toch in bed?’

‘C., ik heb je het verschil tussen de gulden regel en het categorisch imperatief laten *voelen*, omdat ik niet ongevoelig ben voor je vleierende fysieke aandacht. Ik randde je niet aan, ik toonde mijn dank. Voor de toepassing van het categorisch imperatief moet ik wel de juiste vragen stellen. Mag ik jouw fysieke compliment belonen met een fysieke uitleg van

het verschil tussen de gulden regel en het categorische imperatief? Ja. Gebruik ik jou als doel? Ja. Volg ik de rede en niet een boven mij gesteld gezag? Ja. Ik wil bij de beantwoording zoveel mogelijk aan deze eisen van het categorisch imperatief voldoen. Ook als de juiste handeling tegen mijn belang ingaat. Of ongeacht de consequenties, zoals jouw reactie dat je vindt recht te hebben op meer fysieke aandacht. Overigens C., je hebt nergens *recht op.*'

'En dan heren, glimlacht ze heel lief. Ze kijkt even naar de gerant, die in een oogwenk naast haar staat. Ze fluistert hem iets toe en ze nodigt me uit om te dansen. Daarna gingen we naar het terras, waar ze mij bevredigde, wat ik heerlijk vond, maar wat *zij* niet wilde ondergaan. Na het terras kwamen we weer terug op het onderwerp hoe je moet handelen. Dat ze juist wil handelen ook als het tegen haar eigen belang ingaat, kan ik me voorstellen, maar ik zeg haar dat ik meer moeite heb met "ongeacht de consequenties". Ze kijkt serieus als ze zachtjes antwoordt: "*Als ik het kan opbrengen, C.*" '

"Precies lieve S., "*als je het kan opbrengen*" en dan heb je het over luxe *persoonlijke* opvattingen, lieve S. Zo kan ik geen land besturen. Bij het goede voor de gemeenschap mag ik de gevolgen niet uit het oog verliezen. Je hebt privé-richtlijnen die volkomen onbruikbaar zijn voor politici en iemand in mijn positie. Ik moet beleid maken en wil mijn hoofd graag nog even op mijn romp houden. Je bent een schat, maar ik zeg je "Goed is wat de gemeenschap goed vindt en *daarom is het ook juist.*" En dan, heren, zie ik haar ogen glinsteren, die ze dept met haar servet. Ik schrik, zoveel emotie heeft ze tot dan niet getoond. Ze slikt, ik verknoei ons diner, maar ik vind het tegelijk heerlijk. De ongenaakbare dame toont emotie, de superieure glimlach is weg, ze huilt, bijna dan. Ik steek mijn hand uit en ze legt even haar hand op die van mij. Ze vermant zich en ja hoor, ze recht haar rug. Ik wil haar aankijken, maar kan mijn ogen ook moeilijk van haar half bedekte borsten afhouden.'

Ik ben buiten adem. De heren luisteren ademloos, misschien raken ze ook buiten adem.

'Ik denk even dat ik haar bekeerd heb, heren, maar dat is allerminst het geval. Ze heeft zich vermand en ik blijf weer eens op het verkeerde been te staan.'

‘Wat goed is voor jouw gemeenschap, C. hoeft beslist niet juist te zijn voor het behoud van de planeet en de mensheid. En echt goede, *in die zin* juiste, maatregelen kwamen te laat C., voor velen te laat en voor komende generaties zullen de besluiten, *als* de mensheid ze neemt, te laat komen. Veel besluiten maken me overigens niet meer uit, want ze raken nog steeds niet de kern van alle problemen.’

‘Veel besluiten maken je niet uit...? *Maken je niet...*? Hoe kom je daar nu bij?’

‘Ach C., al die kippendrift maakt me niet meer uit. Ik zou willen dat ik de bestuurders van alle of de meeste landen zou kunnen overtuigen van enkele kernoorzaken.’

‘Mijn lieve God, heren, sommige zaken zijn me ontschoten, maar ik weet zeker dat ik op dat moment dacht: “*Als je wereldleiders tegemoet treedt zoals je dat bij mij doet, gaan ze allemaal om.*” ’

Lieve S. geloof het of niet, de heren joelden instemmend en klaptten zelfs. Ik nam maar een slokje en wachtte tot ze bedaard waren.

‘Heren, ik begrijp dat mijn gedachte jullie aanspreekt, terwijl jullie haar nog niet eens hebben gezien.’

Opnieuw gelach en ik hoorde geroep “*dat hoeft niet, C.*” en “*we zien hoe jij van de kaart bent*”, *haha*. Na al dat zwijgen een opluchting.

‘Of dat niet hoeft, weet ik nog zo net niet, heren. Ik laat haar weer aan het woord.’

‘Ik kijk om me heen C., en zie rampen en dreigingen die moeilijk te ontkennen vallen. Ik heb niet zoveel geduld met mensen die deze rampen ontkennen, bagatelliseren of menen dat we weinig of niets kunnen doen. Ze wijten de ellende van miljoenen mensen aan zonnevlekken of klimaatschommelingen die er altijd geweest zijn en dan bedoelen ze “kleine” golfbewegingen van tienduizenden jaren. Ik hoef voor jou de rampen niet te spellen, maar wijs je op de domheid dat mensen over alles blijven twisten, terwijl we ten onder gaan. Er is zogenaamd geen waarheid, maar de *blote* feiten die ze met hun *blote* ogen zien C., zouden toch een eenvoudige waarheid moeten zijn? Nee zeggen ze, het zijn *hun* feiten niet, het zijn die van *mij*. Met zulke lui heb ik geen geduld meer, C. Ze blijven kletsen, terwijl steeds meer mensen verdrinken of van honger en dorst

omkomen. Hulpverleners zijn criminelen, krijgen enorme boetes en lange gevangenisstraffen. Ze ontkennen enkele kernoorzaken die ze te moeilijk vinden om aan te pakken.’

Ja, S. geen gejoel; het bleef ineens ouderwets stil.

‘Heren, hier sloeg ze even een ander vaatje aan. Ze heeft gelijk, het diner is voor kaarslicht en genieten van haar... van alles van haar. Maar nu kon ik de dialoog niet meer stoppen.’

Ik zie de heren kijken, maar niet met gezichten dat zij willen dat ik stop.

‘Ik vraag haar wat die kernoorzaken zijn. Ik zie dat haar ogen, die me doorboren, donkerder zijn en ik voel me onprettig. Ze praat over anderen, maar zegt het allemaal wel tegen mij.’

‘Wereldwijd zijn er twee ontwikkelingen aan de basis van alle verdere problemen. Ten eerste de bevolkingsgroei die zich tegen de klippen op doorzet, en C., praat me *niet* over de krimp die is ingezet in bepaalde landen. Die voorkomt niet een toename van de mensheid tot een rampzalige omvang. Het is de voornaamste kernoorzaak van natuurrampen die groter zijn dan de mensheid ooit heeft gezien en met steeds kortere tussenpozen voorkomen. En nog bestrijden we alleen de symptomen en legt de pers nooit de relatie met de omvang van de bevolking. Wel lees ik voortdurend dat het een schande is dat niet iedereen een levensstandaard heeft zoals jij, C., dat de economische ongelijkheid een schande is en dat jij de dans voortdurend ontspringt.’

‘Ik wil natuurlijk protesteren, heren. Waarom een levensstandaard zoals *ik*? En *zij* dan? En welke dansen ontspring ik voortdurend? Een paar opgetrokken wenkbrauwen snoeren me de mond. Ze is weer de oude.’

‘We plunderen de steeds schaarsere energie- en voedselbronnen van de aarde omdat iedereen ons niveau van welvaart wil. Dat is een tweede kernoorzaak. En het is onrechtvaardig dat te weigeren, dus moeten we in hoog tempo blijven plunderen. Dat mooie gevoel van rechtvaardigheid onderbouwen economen met een theorie dat als iedereen nou maar heel snel jouw levensstandaard heeft de wereld gered is. Dan heeft iedereen de luxe om energie- en milieubewust te leven en kan iedereen zich zelfs af en toe permitteren te dineren zoals wij nu doen. Beste C., natuurlijk zit in dat economische model niet dat we onszelf hebben uitgeroeid voor we dat doel

hebben bereikt.’

‘De mensheid is ondanks jouw catastrofale omvang nog steeds welvarender dan ooit, S., en we redden die achterblijvers ook. De technologie staat aan de vooravond van kernfusie, en als die te lang uitblijft, vertrouw ik op een wereldwijde intelligentiesprong in het zicht van de catastrofe... Kijk naar de geschiedenis, we leven in de beste van alle tijden. De mensheid is humaner, minder gewelddadig, de geschiedenis van de mensheid is een groot beschavingsoffensief, waarin we meer samenwerken en vreedzamer zijn. Ook als de mensheid een stap terugdoet, moeten we ervan uitgaan dat we zelfs op ethisch vlak vooruitgang boeken. Ik meen dat jouw Kant deze mening had.’

Ik zie wat heren lachen. Haha, die C. staat daar filosofen aan te halen. Ik durf niet naar de Assistent te kijken.

‘Ik zie haar nog kijken op een manier die me verhinderde tot een verdere verdediging van mijn standpunt. Ik had geloof ik Kant niet moeten noemen.’

‘Leven we in de beste van alle tijden? Daar wil ik niet over twisten, C. Als ik naar geweld kijk, is de individuele onzekerheid afgenomen, maar we hebben er een ander geweld voor in de plaats gekregen. Militaire technologie kan ons uitroeien, dat gebeurt waarschijnlijk niet, want er is geen winnaar. De 20^e eeuw was de eeuw van de grote oorlogen, de 21^e eeuw is die van de kleine oorlogen en aanslagen. En het geweld heeft zich verplaatst naar onze elektronische communicatie, naar cybermisdaad, doodsb bedreigingen, berovingen van identiteit en persoonlijke gegevens. Toch weer naar het individuele vlak.’

‘Ik sputter nog even, technologie is veelbelovend, ik heb niets anders. Ze reageert er niet eens op heren en telde de ontwikkelingen op haar vingers. Ze legt de wijsvinger van haar rechter hand op je middelvinger van de andere hand.’

‘Naast de ongebreidelde bevolkingsgroei, en het welvaartsstreven noem ik ten derde het proces waarbij door onderwijs voor iedereen de slimme mensen, die anders door geboorte aan de onderkant van de maatschappij bleven, door hun intelligentie naar boven klauteren, een proces dat eindigt als de slimmen uit de massa zijn gezeefd. Mensen van hetzelfde niveau zoeken elkaar op en krijgen kinderen. Ze vormen gesloten groepen en

sociologen klagen over de “donkere kanten” van de meritocratie, want we zien een nieuwe elite en de stagnatie in de sociale mobiliteit.’

‘Ze stopt, ik verbijt me. Haar ogen zeggen *“jij weet er alles van”*.’

‘De minder slimme groep is groter en daarin zitten segmenten die veel kinderen krijgen. Al deze mensen zijn minder gezond, ze scheiden meer en voeden hun kinderen minder goed op. De eerste groep domineert de politiek die met de beste bedoelingen is begonnen om iedereen gelijke kansen te geven, kansen die niet afhankelijk zijn van je geboorte maar van je eigen talenten.’

‘Zeker S., dat is de verzorgingsstaat met zijn wettelijke bescherming van arbeidsuren, de achturige werkdag, pensioenen, ziekteverlof, het vrije weekend... Ze maakt een handbeweging en ik stop.’

‘C., de verzorgingsstaat is de grootste verworvenheid van de 20^e eeuw en de basis voor het kunnen “najagen van geluk”, maar nu ligt die grootste verworvenheid aan de basis van de meerderheid van de bevolking die denkt zich wel te kunnen redden. Dat valt behoorlijk tegen. De economie is vrijer en harder, de overheid minder zorgzaam en dan kan die burger ineens niet meekomen met de eisen die de maatschappij stelt. Alles en iedereen is schuldig aan maatschappelijke problemen, het economische systeem, de meritocratie, de teruggetreden overheid, behalve de overmoedige burger.’

‘Ik neem een stevige slok, om de gedachten te ordenen, tijd te winnen, maar realiseer me dat meer drank niet het bedoelde effect heeft. Hoe durf je? We zijn niet brandschoon, maar we hebben wel een maatschappij gemaakt die mensen helpt. En wat je ook te berde brengt, de situatie is onvergelijkbaar beter dan generaties terug, *wat zeg ik, beter dan ooit*. De burger is behoorlijk mondig. De levensverwachting is tweemaal zo hoog als een eeuw geleden, de armoede is teruggedrongen en we zijn door intelligente machines als hulp, zelf toch ook slimmer...?’

‘Het proces dat ik beschreven heb, C., accepteren mensen niet... Zeer tot hun nadeel...’

‘Ze kijkt erbij op een manier die me doet twijfelen of ik haar emotionele moment van even tevoren wel goed gezien heb. Ik zwijg.’

‘Beste C., de goede bedoelingen zijn doorgeslagen en jij weet dat ook als geen ander, want je vreest groepen met hun gevoeligheid voor politieke

opportunisten die hen met mooie praatjes inpalmen. Jullie zitten niet voor niets ergens stiekem te vergaderen. Jullie zijn wanhopig over die groeiende aantallen die nergens meer in gelooft, al zien ze de ellende zich vlak voor hun ogen afspelen. En die onzekere mensen lezen zeker niet de rapporten van hele slimmen aan wie ze de pest hebben. Ze geloven alleen daarom al die rapporten niet. Jullie moeten uitkijken voor een leider die de macht probeert te grijpen en alles en iedereen in het honderd laat lopen. Daarom besturen jullie zoveel mogelijk over hun hoofden heen, achter de schermen, met een elite.’

‘Ze tikt haar ringvinger aan. Ik hou wijselijk mijn mond.’

‘Ten vierde kondigt zich een fase in de industriële revolutie aan die op een ongekende schaal banen vernietigt en alleen de meest getalenteerde mensen zullen nog productieve arbeid verrichten. Dat proces verergert de situatie voor die overmoedige meerderheid.’

‘Technologie... Technologie heeft altijd nog banen *opgeleverd*, tegen alle verwachtingen in.’

‘Je negeert opnieuw mijn poging om technologie als probleem op te voeren, je hebt duidelijk een ander perspectief. Maar laat ik eens meegaan met jouw perspectief. Dan zie ik als ten vijfde een nieuw artificieel “ras” zonder de defecten die wij hebben; en dat in staat is aan de verwoeste aarde te ontsnappen.’

‘Heren, ik voel een golf van angst, ik zie zo’n specimen van dat nieuwe ras voor me. Vreemde voorstellingen overvallen me. Maar ik voel opstand, dit is godslasterlijk. Ze *verwacht*, nee ze *zegt* alsof het de natuurlijkste zaak van de wereld is, dat straks de mensheid een betere versie van zichzelf maakt dan God geschapen heeft. Denkt de Assistent dat ook? Is dat een voorwaarde voor de sprong in de ruimte? Met wie of *wat* zit ik aan tafel? Ze is in alles beter dan normaal, veel te perfect. Mijn Assistent lijkt eigenlijk wel op jou. Ik heb altijd zonder verder nadenken van zijn perfectie gebruik gemaakt, maar nu denk ik... Wat krijg ik voor gedachten? Ik mag hopen dat het de drank is. Ik moet mijn hoofd er meer bij zien te houden.’

Ik zie de monden van de heren open vallen.

‘Ze bestudeert me weer als een onderzoeksobject. Is ze een voorloper van dat ras? Zit ik in een film? Ik denk wel erg vaak dat ik in een film zit of

droom en straks ineens wakker schrik. Haar avonturen komen alleen voor in slechte films, waarin de held en heldin iedere drie minuten bijna dood gaan en toch fris geschoren en goed gekapt overleven. Zonder trauma's of zelfs maar een slecht humeur, nee ze vrijen achteraf. Ik moet me losmaken van mijn eigen gedachten, heren, het kost me moeite. Haar tranen, nou ja, vochtige ogen, ben ik vergeten.'

Ik moet even bijkomen en als ik zo rondkijk, de heren geloof ik ook. Nog even volhouden.

'Ik heb een bezwaar tegen je laatste idee, S. Op de stoel van God gaan zitten *deugt* niet.'

'Deugen is niet mijn oordeel, C., maar ik geef toe dat er gevaarlijke kanten aan zitten, zoals trouwens aan alle nieuwe ontwikkelingen. Maar je hoeft het niet te zien als een belediging van jouw God. We maken gebruik van onze capaciteiten die Hij ons heeft gegeven.'

'Ze kijkt onderzoekend, heren, en welwillend. En het bevalt me niet. Ik ben niet erg conservatief en een beetje gelijkheid mag van mij, maar dit is vreselijk. Ik moet bedenken dat ze uit een cultuur komt waar vrouwen te veel ruimte hebben gekregen, ze zijn niet alleen gelijk aan mannen, ze vegen ook nog eens de vloer met hen aan, ongeacht de leeftijd blijkbaar. En omdat ik dit overdenk en zwijg, herhaalt ze nog eens "*capaciteiten die jouw God ons heeft gegeven*". '

'Sofistische praatjes, S. gooi er nog maar een schepje bovenop...

'Je vroeg, "*wat valt hier nog tegen te doen?*" Om te beginnen de kernoorzaken onder ogen zien, een noodzaak, *beste C.*, een bittere noodzaak. Als er nieuwe problemen opduiken, zijn er nieuwe schuldigen. Beleidsmensen en politici weten beter, maar ze redden liever het eigen hachje dan de grondoorzaken aanpakken waar de kleine en grotere problemen en conflicten direct op terug te voeren zijn. Die ga ik niet nog eens allemaal noemen: de bevolkingsomvang, de uitputting van de aarde, de vervuiling van land, lucht en zee, het verdwijnen van de vis, de te snelle urbanisatie, die ook tot verlies van vruchtbaar land leidt, de verwoestijning en de migratiestromen, die ook nog eens spanningen en conflicten meebrengen door de intolerantie voor elkaars denkbeelden.'

'Oké, die lijst conflicten en rampen die je net oplepelde, noem je dus

allemaal niet.'

Ze is niet in voor een lichte toets, heren, want ze negeert mijn opmerking volkomen en gaat onverstoord door.

'Arme landen met grote hoeveelheden grondstoffen blijven arm of relatief arm. De elite blijft in het zadel door onderdrukking en doet te weinig aan ontwikkeling; in sommige van die landen zijn de leiders afgezet en heerst chaos. De rijke landen met grote hoeveelheden grondstoffen hebben niet alleen een elite die weinig anders doet dan de kip met de gouden eieren slachten; hun bevolking is er van afhankelijk en slechts enkele landjes bereiden zich voor op de uitputting van hun energiebronnen.'

'In je sombere scenario trek je huidige lijnen te eenvoudig door, S., je extrapoleert een stand van techniek en ontwikkelingen alsof daar geen reddende veranderingen in mogelijk zijn. We hebben te maken met de neveneffecten van het succes van de mensheid en die zullen we overwinnen. We zitten in een lift naar een lichtende toekomst en overwinnen de problemen die jij als signalen van een totale ondergang ziet. We maken nog mee dat we verbaasd zijn, dat we midden in al onze weelde bang waren voor de ondergang.'

'Je bent een schat, C.'

De heren barsten in lachen uit. Het overvalt hen zoals het mij overviel.

'Heren, haar opmerking overviel me zoals jullie blijkbaar ook verrast zijn. En door de echte vertederende en oprechtheid in haar stem. Hoe weinig is er voor nodig om me te doen smelten? Haar opmerking stimuleert me, ik heb een helder moment en ga nog even door over hoop en de beloning van een verrassende ommekeer waar niemand op gerekend had, hoe alle sombere verwachtingen door een onuitputtelijke schone energie ineens boze dromen zijn geworden en we voor een... een lichtende toekomst staan. Ik zie haar glimlachen om mijn laatste poging mijn betoog wat "lichts" mee te geven.'

'Het beroerde bestuur over een bevolking die gevoelig is voor handige manipulatie is een fundamenteel probleem dat niet jij toedekt met een vergezicht, met een lichtende toekomst op basis van techniek.'

'Ze glimlacht niet cynisch, heren, God zij dank. Ze heft haar glas als teken van een afsluiting. We kijken elkaar aan. Ik wilde de gesprekken, omdat ik aanvoelde te maken te hebben met een meisje van wie ik wat kon leren. Een

meisje dat me imponeerde, maar ik had onderschat dat ik slecht tegen haar weerwoord kon. Ik ben te veel gewend dat mensen naar me luisteren. Ik wilde dialogen, maar we hielden monologen. Leerden we van elkaar? Weinig, we praatten langs elkaar heen. We verdedigden ieder een standpunt, maar overtuigden elkaar niet. Ik hef ook mijn glas, het voelt als een nederlaag.'

Moet ik niet snel afronden? Eigenlijk wel, maar na te hebben toegegeven dat ik de dialoog als mislukt beschouw verwachtten de heren een vervolg. Ik raak vermoeid. S. en ik praten in een kringetje. De moeheid die ik tijdens het diner voelde komt terug.

'Het voelde als een nederlaag, heren en toen ze zei dat onze onenigheid een slechte voorbereiding voor deze bijeenkomst was, wilde ik toch nog een laatste poging doen. Tegen beter in.

'Hoor nu toch eens, mijn hoop en vergezicht hebben geen enkele invloed? Ik bestrijd alles.'

'Oké C., nog een allerlaatste keer. Je hoeft maar naar enkele feiten te kijken om geen reden tot optimisme te hebben. Je kunt nu foto's van de aarde bekijken van 40 en 80 jaar geleden en nu. Wat wil je meer weten? Ijs smelt, waar vroeger ijsberen rondliepen over sneeuwvlakten zie je nu een groen plateau; natte gebieden zijn droger, droge gebieden natter, enzovoort. Dus reacties van mensen als de CEO en Paul laten zien dat ze hun belangen zonder meer de voorrang geven, ze daardoor weigeren om zelfs maar te nuanceren. Ze zijn machtig, staan verbeteringen in de weg en zorgen voor cruciale vertragingen.'

'Ik wil mijn glas pakken, maar trek mijn hand terug. Ze staat plots op, buigt zich naar me toe, kust me op een wang en legt een hand op mijn andere wang. Ik ruik haar parfum en verdrink in haar ogen.'

'Een bevolkingsomvang van bijna driemaal het aantal mensen die op een niveau van welvaart willen leven dat wij nu hebben, is echt niet mogelijk, en alle andere problemen zijn er afgeleiden van C., van oorlogen, van migratiestromen, van de toename van slavernij tot klimaatverandering. En omdat we niet of nauwelijks ingrijpen in de onvruchtbare strijd tussen de optimisten en pessimisten, in het elkaar verketteren over onderzoeken, laten we kansen om in een bepaalde fase nog iets te redden lopen en belanden we

in de volgende fase, die slechter is dan de voorgaande. Met ieder verder uitstel raken we een vroegere, mooiere, en betere wereld kwijt en is het voor veel zaken die we nu nog gewoon vinden al te laat. Zelfs als je mee wil blijven doen aan dat vruchteloze gekissebis kun je toch niet ontkennen hoeveel zaken onomkeerbaar verloren gaan?’

Ik kijk rond, ik moet er een punt aan draaien. Het lijkt wel of ik weer dronken ben, terwijl ik hier alleen maar af en toe water drink.

‘Te laat? *Te laat*, hoezo? Nieuwe technieken, nieuwe leefwijzen, nieuwe kansen. En ik hoor dat er een nieuw ras aankomt.’

‘Ach C., we hebben als mensheid steeds cruciale maatregelen uitgesteld waardoor we nog een wereld hadden kunnen behouden die er aanzienlijk aantrekkelijker uitziet dan we nu hebben. In verschillende perioden hadden we nog kunnen ingrijpen, we hebben *werelden verloren*, onherroepelijk verloren.’

‘Hoe hadden we die verloren wereld kunnen behouden?’

‘Door de groei van de wereldbevolking terug te dringen en minder te consumeren. Door wereldwijd soberder te leven.’

‘Oh ja, ik had het kunnen weten. Je voorliefde voor groen, de eenvoudige wijken, je sportiviteit, en dan nu sober leven om de wereld te redden. We zitten aan dit diner dus verkeerd.’

‘Ja, heel verkeerd, C., maar cruciaal is de voortgaande bevolkingsgroei naar bijna tien miljard. Allerlei belangen maken het onmogelijk om wereldwijd mensen zover te krijgen dat ze hun kindertal beperken. Campagnes ter beperking van de geboorte zijn hopeloos mislukt, behalve in China, als je al het onvergetelijke leed en de verdwenen meisjes even vergeet...’

‘...en het leed van al die jongemannen die geen vrouw kunnen vinden.’

‘...Sommige regimes willen trouwens zoveel mogelijk mensen, aantallen betekent macht, in andere landen zijn mensen te arm om aan beperking te doen en kerken zijn meestal geen steun, integendeel...’

‘Hoe moeten we die bevolkingsgroei dan terugdringen?’

‘In welvarende gebieden gaat de beperking van het kindertal vanzelf, daar is nu zelfs sprake van krimp. De aarde plunderen om iedereen economisch zover omhoog te schoppen dat ze hun kindertal beperken, is een illusie, en een vernietigende strategie. Voor die beperking er is, is het al niet meer

nodig.'

'Ja, dat heb je al eerder aan deze tafel gezegd. Dus je denkt echt dat we met zijn allen ten onder gaan?'

'Enkele jonge onderzoekers die waarschuwdeden voor de situatie waar we nu eindelijk iets aan willen doen, zijn al heel lang vergeten. Die Club van Rome, weet je nog? In hun eerste waarschuwing schetsten ze voor het eerst in de geschiedenis op basis van een computermodel een dramatisch scenario tegen het einde van de 21^e eeuw. Na de eerste schrik vielen wetenschappers en de media over hen heen. Verrassend is dat na meer dan 40 jaar het idee nog leefde dat journalisten en onderzoekers binnen een jaar al wisten dat het model niet deugde. Verrassend, want door een communicatiefout kwam hun model pas na een jaar na het uitkomen van hun rapport beschikbaar. En daarna is het eigenlijk maar door een enkeling überhaupt gecheckt. Het probleem lag voor mensen en landen te ver in de toekomst, ex-koloniën zagen in de waarschuwing een postkoloniale aanval en zo had iedereen al naar zijn geaardheid en belang een eigen kijk op de waarschuwingen. Nu de verwachtingen geleidelijk uitkomen, hoeft niemand nog naar het model te kijken en noemt niemand het meer. In hun derde boek, dat ze 30 jaar na het eerste schreven, vragen de onderzoekers zich af hoe de wereld eruit had gezien als de mensheid in de jaren 80 van de 20^e eeuw tot beperking van de aanwas en de materiële levensstandaard was overgegaan. De wereld zou een stuk veiliger en zelfs welvarender zijn met een totale bevolking van rond de zes miljard. Er is dus een wereld verloren gegaan.'

'Zijn die modellen dan zo precies uitgekomen?'

'Kom C., natuurlijk is het bedroevend dat werkelijk iedereen juichte als getallen en curves zich in een bepaald jaar nog niet voordeden. En hoe blij trok iedereen daar meteen de conclusie uit dat *alle* verwachtingen dus helemaal niet zouden uitkomen. Wat een opluchting dat het model niet deugde. Maar terwijl ze hun kritiek spuiden, zagen ze hoe de wereld achteruitging. Ach, C., eenvoudige inzichten komen pas als de problemen zich opdringen en het al heel laat is.'

'Eenvoudige inzichten?'

'Ja, beste C., ten eerste het eenvoudige inzicht dat hoe langer je beslissingen uitstelt, hoe beperkter de keuzen voor de mensheid in de toekomst zijn. De

bevolkingsgroei is al doorgeschoten en het tweede inzicht is dat als we de consumptie niet beperken het globale systeem ontwricht raakt.'

'Ook dit heb ik je eerder aan deze tafel horen zeggen.'

'Eigen schuld, C., je hebt zelf het onderwerp gewild.'

'Heren, een ander maakt een vuist bij spanning. Zij strekt haar handen en ik zie een glimp van het meisje dat in momenten van gevaar een klap met die gestrekte hand uitdeelt of een mes in je lijf gooit. Ik vergooi wat een gouden avond had moeten zijn, wat ontspannen praten over die Kant van haar en in haar ogen kijken, ik had iets over beeldende kunst, schilderijen, muziek, moeten vragen; ik had naar haar moeten luisteren.'

'De media kunnen geen subtiele boodschappen verwerken, ze houden vast aan vereenvoudigingen die onwaar zijn. De onderzoekers geven trends aan en tot veertig jaar na de uitkomst van hun model geven media verkeerde voorlichting. Informatie die hen niet bevalt, negeren ze, of buigen ze om of blijven ze op een verkeerde manier benaderen, *tot op de huidige dag*. Er zijn overigens interessante fasen in de afwijzing.'

'Kom maar op.'

'De eerste tien jaar zijn er *geen* grenzen, het volgende decennium zijn er *wel* grenzen, maar in een verre toekomst. Het laatste decennium van de vorige eeuw zijn de grenzen dan *toch dichtbij*, maar gelukkig hebben we de vrije markt die ons zal redden.'

'Ja, natuurlijk, de vrije markt, globalisering...'

'Ik zeg maar wat, heren, om te voelen of het nog gaat. Nog geen dubbele tong. Ik kan wel wat hebben, maar moet nu erg oppassen. Ik moet niet over mijn grens gaan, haha. Ze kijkt ineens onderzoekend.'

'Beste C., je bent toch wel serieus?'

'Heel serieus. De markt verlegt de grenzen weer naar *verre horizonten*?'

'Ja, zoiets. En in de tien jaar daarna komt het inzicht dat de markt er ook niet op berekend is, maar dan, *beste C.*, hebben we nog de *nieuwe technologieën* die de grenzen zullen doen *verdampen*.'

'Bingo, zulke verstandige dingen heb ik eerder deze avond gezegd.'

'Ach, C., nieuwe technologieën geven hooguit een uitstel van executie. En brengen nieuwe, ongekende problemen. We lezen over beschavingen die verdwenen zijn, maar we kunnen ons niet voorstellen dat het ons kan

overkomen.’

‘Ze glimlachte lief bij haar laatste opmerking, heren.’

‘Dat geldt niet voor de CEO en Paul. Ze zitten in een kamp dat zich machtig voelt, ze zijn geld, jachten, vliegtuigen voorbij, ze manipuleren achter de schermen, de media kennen hen niet. Ze leven door hun macht in een eigen parallelle wereld. Ze zien de verloren werelden vast wel. Ze zijn van alles op de hoogte, maar het is niet in hun belang daar iets aan te doen. Ten eerste denk ik dat ze menen daar zelf voorlopig geen last van te hebben en ten tweede komen ze wel weg als voor hen de noodzaak er zou zijn; ten derde beschermen ze de gevestigde belangen in de economie, in de conventionele energieproductie en in vele internationale bedrijven. Die moeten machtig blijven zodat zij ook machtig blijven. En daarom zijn ze steunpilaren van de overheid die altijd geld tekort komt. Een steeds groter deel van de bevolking is economisch afhankelijk en de overheid moet hen ondersteunen. Met woningen, toeslagen en zoet houden met entertainment op mooiere en goedkopere tv’s en telefoons. Die bedrijven belijden met de mond hun zorg voor de planeet en het milieu. Ze zitten in die bedrijven niet om die idiote salarissen op te strijken zoals iedereen meent, maar om de vinger in de pap. Die top en rijkdom bereik je niet door te werken en zelfs niet door een enorm salaris, want die rijkdom erf je en bouw je uit. Inkomen is daar niet echt relevant voor. Jij kunt je zo’n laagvliegende dure auto permitteren en nog wat zaken die een ploeterende stakker kenmerken. Toch ligt daarop de economische focus van het publiek en de overheid. Jij staat in het zonnetje, zij worden niet eens gezien en jij speelt niet in hun team. Die subtop die economisch in het vizier zit, is in tegenstelling tot de groep van de CEO en Paul geen vaste groep, geen groep van onzichtbare families die hun bezit doorgeven, maar een duiventil waar je in kan vliegen, maar ook snel uit kan vallen.’

De heren zitten niet stil, maar versteend. Ik denk dat je iets geraakt hebt.

Groeten, Je C.

Deel V Hoofdstuk 1

De aankomst van S.

Waarin S. bij donder en bliksem arriveert met Kleine H. en zijn mannen. Ze speelt mee met haar ontgroening door de heren van het Genootschap. Bij de CEO dringt door dat C. en Kleine H. niet voor niets van haar onder de indruk zijn.

De bedienden van de CEO zien in de stofwolken koplampen van auto's en waarschuwen hem dat ze in enkele minuten zal arriveren. De lucht is donkerblauw-zwart, met bliksemflitsen aan de horizon en een regenfront met een stevige wind nadert snel. Hij geeft instructies om C., zijn Assistent, Paul, de Secretaris en een aantal mannen die in de buurt zijn op te trommelen als ontvangstcomité. En om paraplu's gereed te houden, hoewel die weinig beschutting geven als de wind in kracht blijft toenemen. Als de mannen zich naar de voorkant van de villa begeven, ziet C. de gespannen gezichten van de CEO en Paul. De Secretaris is bleek. De villa heeft een terras bovenaan een trap dat uitzicht biedt op een brede, lange oprijlaan. Haar truck en enkele andere auto's, van Kleine H. en zijn mannen zijn nu dichtbij. De truck is de middelste van drie auto's en stopt voor het terras waar de heren wachten. Ze zien S. in haar hoge positie zitten, maar ze kijkt niet naar de wachtende groep. C. steekt zijn hand op, maar die blijft halverwege in de lucht hangen als hij merkt dat de CEO, de Assistent, de Secretaris en de andere mannen niet reageren. Na de voordrachten van C. hebben de mannen weliswaar een hoge verwachting van haar niet onder stoelen of banken gestoken, maar nu wachten ze af. De heren hebben grappen gemaakt over de verliefdheid van C., maar de waardering voor zijn openheid heeft hem beschermd voor onaangenaamheden. De CEO peilde de stemming bij de dames over de komst van S. en tot zijn verbazing was die niet onverdeeld gunstig. De dames waren niet blij, de heren hadden zich veel te verwachtingsvol over haar uitgelaten. Hij had dit niet verwacht, evenmin als de positieve indruk die C. met zijn verhalen op het Genootschap had achtergelaten. Hij was zo geërgerd dat hij de aanwezigheid van de vriendinnen meteen beëindigde. De Secretaris had nog

een poging gedaan de CEO van gedachten te laten veranderen. Annie zou eventuele spanningen tussen S. en de vriendinnen of onderling tussen de dames kunnen oplossen. De CEO had nauwelijks geluisterd. De Secretaris die evenmin geloofde dat een bemiddeling van Annie iets zou opleveren – Annie was niet eens erg gemotiveerd – wilde nog wat inbrengen. Hij kon alles gebruiken wat de aandacht van hem zou afleiden,.

‘S. behoort niet tot hun groep, Annie zou...’

De CEO schudde van nee, de dames moesten vertrekken; Annie kon S. opvangen. De volgende dag zwaaiden de vriendinnen af. Geen van de mannen van het Genootschap protesteerde.

Kleine H. zit achter het stuur, stapt uit en loopt om de auto heen naar S. Hij opent het portier, ze legt haar arm om zijn nek en hij tilt haar uit de auto. Hij zet haar voorzichtig op de grond alsof ze van porselein is. C. sterft van jaloersheid, hij heeft haar nooit galant uit de truck geholpen met haar arm om zijn nek. Ze gaf trouwens nooit de gelegenheid, ze sprong of klom er zelf uit. Hij zou zich belachelijk hebben gevoeld als hij haar uit de truck had getild. Die boef houdt er verrassende manieren op na. De intimiteit van het gebaar, het gemak, de vanzelfsprekendheid zijn bijna niet te verdragen. Hij kan bijna niet aanzien dat zij zich zijn gediensstigheid met welgevallen laat aanleunen. Kleine H. was “om” na het avontuur in de woestijn, maar deze serviliteit ten overstaan van iedereen gaat ver. Kleine H. geneert zich niet, hij tilt haar zelf uit de auto en laat dit niet een van zijn jongens doen. Hij blijft bij zijn mannen bij hun auto’s staan. S. monstert het comité. Als haar blik C. bereikt, treft haar glimlach hem als een bliksemschicht, de wereld vergaat in haar glimlach en gerommel van onweer. Als de CEO zich uit de groep losmaakt, komt S. in beweging. C. komt langzaam bij uit een verdoving en kijkt naar een ritueel als bij officiële gelegenheden; de gastheer en de belangrijkste gast begroeten elkaar. De ondergeschikten wachten eerbiedig. Alleen de loper ontbreekt. Bij de meeste officiële gelegenheden stond C. altijd wat achteraf, wat hij prima vond, maar nu staat hij vooraan en hij had haar graag als eerste begroet. Daar heeft hij toch eigenlijk recht op?

De CEO is echter een gastheer die zich de gelegenheid niet laat ontgaan de

jonge vrouw als eerste te begroeten. Ze heeft een broek en kort jack aan, het haar is losjes opgestoken. Ze heeft een escorte, geduchte jongens. Hij heeft in de villa meer beveiligers, maar vechtpartijen of erger wil hij niet en kan hij zich niet permitteren. Hij dacht een prooi te ontvangen, maar in plaats daarvan voelt hij zich gevangen door haar blik. Hij draait zijn hoofd van de wind af als hij het scherpe zand op zijn huid voelt. Ze blijft onbewogen staan, ongevoelig voor de opgestoken wind, en hij registreert hoe geïnteresseerd ze naar zijn reactie kijkt. Verdomme, hij ontweek haar blik, hij moet zich herstellen. Hoe buigt hij deze fout in zijn voordeel om? Terwijl hij haar een hand geeft, trekt hij haar naar zich toe en pakt haar arm, een beschermend gebaar. Hij is dominant, dat moet ze weten.

C. verbijt zich. Ze laat de toenadering toe. De wind krijgt greep op haar haar, dat inmiddels iets langer is sinds hij haar voor het laatst zag.

‘Welkom, van *harte* welkom S., ik stel het zeer op prijs dat je je in het hol van de leeuw waagt.’

De CEO houdt haar arm nog steeds vast en ziet hoe Kleine H. grijnst. Als hij zijn blik naar haar wendt, kijkt hij in groengrijze ogen die hem rustig opnemen en hij voelt zijn zekerheid wegebben. Wat overkomt hem? Hij dacht wel meer gewend te zijn dan die C. en Kleine H., van wie ze schoothondjes heeft gemaakt. Haar glimlach en die ogen doen hem alle gevoel van tijd en plaats verliezen.

S. kijkt onbewogen. Een harde man, een heel ander type dan C.

‘Dank voor je gastvrijheid, CEO, het hol van de leeuw lijkt me heel aantrekkelijk.’

De CEO hoort, zoals C. heeft beschreven, een zachte, bedwelmende stem.

‘Maar wel met Kleine H. als beschermer. Of Is Kleine H. geen escorte? Wil hij alleen controleren wat je over hem gaat zeggen?’

‘Kleine H. wil graag zelf zijn verhaal houden.’

Ze glimlacht en buigt zich iets voorover als ze met een kleine beweging haar arm bevrijdt. En terwijl iedereen een vriendelijke begroeting ziet, ontwaakt hij. Had C. het niet voortdurend over zweven? Hij glimlacht ook en doet galant een stap opzij om haar te beschermen tegen de opgestoken wind en het zand. Met haar hand op zijn arm lopen ze naar de beschutting van het terras. C. spreidt zijn armen in het bekende gebaar. Zij doet een paar snelle

stappen naar voren en omhelst hem. God zij dank, iedereen kan zien dat hij een streepje voor heeft. Ze maakt zich los en houdt hem op een armlengte afstand. Ze kijkt door half geloken ogen alsof ze naar een schilderij kijkt.

‘Dat beetje bruin staat je goed, C.’

C. lacht gevlaid, hij voelt zich een stuk beter. Oude vrienden, hij geniet van haar aandacht en van de aandacht van de anderen.

‘S., wat fijn je te zien.’

Ze is stralender dan ooit, haar korte haar paste bij haar, maar iets langer staat haar ook goed. Hij wil wat zeggen, maar zijn keel zit ineens dicht. Wat een ellende als ze voorgoed uit zijn leven verdwijnt. Ze lacht en schudt even met haar hoofd om het haar iets losser te maken, maar ze haalt geen hand door haar haar, een gebaar dat hij mist. De CEO heeft zich geheel hersteld en zijn stem klinkt vrolijk en gebiedend.

‘Mag ik je voorstellen?’

Hij stelt haar voor aan Paul, die naar haar toe stapt en zich soepel naar haar hand buigt voor een snelle handkus. Henry knikt en neemt haar keurend op, de Secretaris kijkt wat onzeker. De Assistent buigt iets ter begroeting.

‘Indrukwekkende aankomst.’

S. glimlacht iets breder. Bij de aankomst had ze hem achter C. zien staan. Haar intense blik had niet alleen C. bereikt, maar ook de Assistent. Ze knikt naar de andere mannen die de CEO aan haar voorstelt. Ineens ziet ze Annie staan, die een hand opsteekt. De vriendinnen omhelzen elkaar. Een bediende van de CEO nodigt het gezelschap uit voor drankjes.

‘Op het terras wachten wat drankjes.’

De wind is gaan liggen en het begint stevig te regenen. Een geschenk in dit gebied. Op het terras hebben de bedienden snel overkappingen geplaatst, want een regenbui verhoogt de feestelijkheid. De CEO herhaalt de oproep van zijn bediende om naar het terras te gaan, maar loopt zelf naar Kleine H. en zijn mannen die de introductie van S. afgewacht hebben. Ze trekken zich niets van de regen aan. De CEO en Kleine H. begroeten elkaar hartelijk en de CEO knikt naar de mannen van Kleine H. De CEO kijkt naar Kleine H. die scheef lacht.

‘Heel gevaarlijk, CEO.’

Ha, de grote man moet kwijt dat hij niet door *zomaar* een meisje is

overvleugeld. Hij ziet hoe Kleine H. hem taxeert en hij lacht ontspannen.

‘Ja, maar *ik* ben gewaarschuwd, *jij* kwam daar pas achter toen het te laat was.’

De grote man lacht breder, maar schamper.

‘CEO, je begrijpt er nog *niets* van. Je denkt gewaarschuwd te zijn? Dat is nou precies de houding die ze in haar voordeel gebruikt.’

De CEO lacht.

Annie leidt S. eerst naar haar kamer en vertelt onderwijl hoe ze van de vrouwen hoorde wat hun mannen van C. dachten na zijn voordracht van zijn avonturen met haar. Sommige mannen vinden het wel amusant hoe zo’n bureaucraat valt voor zo’n meisje; anderen hebben zijn eerlijkheid gewaardeerd en bewonderd; weer anderen vinden zijn gedrag puberaal tot zwakzinnig. Tweemaal genaaid, eerst zakelijk en dan nog eens privé. Eigenlijk kunnen ze er allemaal niet bij hoe het mogelijk is dat je voor zoveel geld alleen wat wil kletsen met een juffrouw. Annie kijkt guitig, S. geamuseerd.

‘Maar de vrouwen zijn vertrokken, dus we zijn alleen.’

‘Oh? C. beloofde dat...’

Annie steekt een hand op.

‘Hij heeft zijn belofte niet gebroken, maar de mannen waren tegenover de vriendinnen zo lovend over jou en zijn zo verwachtingsvol dat de CEO het zekere voor het onzekere nam en de vrouwen wegstuurde. De vriendinnen zijn er voor ontspanning en niet voor onrust en gekibbel.’

‘Verstandig.’

Annie kijkt verrast. Misschien, maar zij houdt zich op de achtergrond, dus S. staat er alleen voor. Een vrouw tegenover zo’n twintig mannen. Het koffertje van S. staat al voor haar deur. Annie veronderstelt dat daar niet de jurk in zit die bij het drankje past. Ze biedt S. aan een keuze uit haar jurken te maken. En als ze wil kiezen, kan ze op de tussendeuren kloppen die de kamers verbinden. S. wacht tot Annie haar kamer is binnengegaan en haalt op de gang uit een binnenzakje van haar jack een pennetje. Binnen zet ze haar koffertje naast de deur en loopt de kamer in, terwijl ze de pen heen en weer beweegt. De pen registreert verborgen af luisterapparatuur en camera’s.

De kamer en badkamer zitten er vol mee. In de lamp boven het bed, in het plafond en schilderij tegenover het bed registreert de pen cameraatjes; ook in de badkamer zitten cameraatjes en de spiegel vertrouwt ze niet. De cameraatjes zijn minuscuul, knap verwerkt. Uit haar koffertje haalt S. een stift en spuit een klein druppeltje zwarte vloeistof op een oogje van een camera. De pen geeft geen signaal meer. Vanuit de badkamer werkt S. haar kamer af. Ze glimlacht. In zijn kantoor ziet de CEO op schermen hoe de beelden op zwart gaan als de ene na de andere camera in de kamer van S. uitvalt. Hij glimlacht ook. Slimme meid, maar zijn glimlach maakt langzaam plaats voor een frons.

In een kast, geen cameraatjes, treft S. een volledige garderobe aan, zelfs sportkleding. Ze doet een bikini aan en een eenvoudig jurkje. Ze klopt op de tussendeur, Annie doet open en is verrast, ze ziet S. voor het eerst in een jurk. Ze kijkt kritisch naar haar middel en ziet ruimte. Ze pakt geroutineerd wat stof tussen duim en wijsvinger en zegt dat ze wel even enkele plooitjes maakt, echt zo gebeurd. De jurk heeft een rits van achteren en S. stapt er uit. Annie lacht als ze de bikini ziet.

‘Je neemt een duik?’

‘Ik ben op alles voorbereid. Drank naast een zwembad, nat van binnen, dan ook nat van buiten...’

‘Nou ik niet hoor, ik hou helemaal niet van dat gedoe rond het zwembad.’

‘Ik denk dat de heren stoer willen doen en na wat drank zijn ze vast wat baldadig. Ik speel maar even mee.’

Annie haalt uit een la een naaisetje en zoekt een passend garen om de plooitjes te maken. S. loopt terug naar haar kamer, haalt de pen en controleert de kamer van Annie. Geen camera's, wel apparatuur in de telefoon. Ze zegt het tegen Annie die zonder op te kijken van haar naaiwerk antwoordt dat ze niet anders verwacht had.

Het weer is opgeknapt en er is zowaar een lage zon. Als Annie en S. de mannen op het terras naderen, houdt C. weer even de adem in. Het eenvoudige korte jurkje maakt haar vrouwelijker dan hij zich herinnert, voor het eerst ziet hij haar slanke benen. Annie naast haar valt hem voor het eerst op. Hij had nooit veel aandacht aan haar besteed, maar nu hij haar naast S.

ziet naderen, gaat het door hem heen dat de Secretaris zijn steun en toeverlaat uit weet te kiezen. Hoewel steun en toeverlaat? Had ze S. niet geholpen, hoe zat dat ook alweer? C. kan zijn gedachten niet afmaken als hij S. naar hem ziet lachen. Ze heeft een opgerolde handdoek in een hand en loopt naar een van de bedienden. Ze vraagt of hij met de handdoek naar haar toe wil lopen als ze ergens uit het bad klimt. Hij vraagt niets, maar zegt “natuurlijk” en knikt. C. kijkt ingespannen, hij ziet een nieuwe glans op haar lippen en heeft ze iets aan haar ogen gedaan? Hij gelooft van wel, heel summier en toch zelfs iets meer dan bij het diner. Meer ziet hij voorlopig niet van haar, want de CEO, Paul, en enkele mannen omringen haar. C. en de Secretaris kijken even naar elkaar en houden zich op de achtergrond, evenals Kleine H. en zijn mannen. S. ziet hen en begroet hen voor de anderen haar aandacht opeisen. Ze waarderen haar aandacht en volgen haar met hun ogen.

Nog voor de zon ondergaat, gaan op het terras lichten aan. C. kijkt zo onopvallend mogelijk hoe ze in een kring van voornamelijk jongere mannen lacht en tot zijn stomme verbazing ziet hij haar het ene biertje na het andere naar binnen gieten. Wel ja, lachen, opgemaakt en drinken als een tempelier, met hem was het alleen glimlachen en nippen. Nu lacht ze, C. kan zich niet voorstellen dat ze het echt allemaal zo leuk vindt. Hij kan zich niet inhouden, wil haar even van dichtbij zien en bij het buffet zoekt hij wat hapjes uit. Ze is verrast als hij in de kring stapt en haar een hapje aanbiedt. C. kijkt even goed en ja, ze heeft een zachte kleur op haar lippen aangebracht en een smalle zwarte streep op haar oogleden die tot naast haar ogen doorloopt. Exotisch ineens, met zo weinig middelen. Geweldig, waarom deed ze dat nooit eerder? Hij knikt en wandelt weg. De mannen om haar heen durven inmiddels iets; handen gaan naar haar billen, maar haar schoen tegen een scheenbeen of een elleboog in een zij is er eerder. Een arm om haar schouder beloont ze ook met een por. Ze praat en lacht gewoon door, ze onderbreekt het gesprek geen moment, terwijl het aantal heren dat een pijnlijke plek heeft, groeit. Dan maar een gezamenlijke actie. S. heeft erop gewacht en de gezichten voor haar zijn een spiegel, ze ziet erin wat er achter haar rug gebeurt. Ze duwt haar bierglas in de handen van haar

buurman die het instinctief aanpakt en dan voelt ze hoe twee mannen haar links en rechts beetpakken. De mannen voor haar wijken uit om ruimte te maken voor haar lancering in het water. Als ze nu maar het juiste moment kiest om aan hun greep te ontsnappen. Dat moet vrijwel op het moment dat ze haar willen lanceren. In plaats van leuk gillend tegen te strubbelen, loopt S. met de mannen de meters naar de rand van het bad mee, en bij de laatste stap voor het water buigt ze zich opeens diep voorover en trekt haar armen los. De mannen lanceren zichzelf en onder oh-oh-geroep storten ze in het water. Kleine H. en zijn mannen zijn naderbij gekomen om haar lancering goed te zien. Ze juichen en ballen hun vuisten als de mannen te water gaan. Dit enthousiasme ontgaat de anderen niet, Kleine H. en zijn mannen zijn fans. S. loopt onder geklap, gejuich en gelach naar C. Hij lacht trots, en zelfs de Secretaris lacht, ze herkennen haar acties. De lach van de CEO besterft op zijn gezicht. Hij zag haar in zijn verbeelding al door de lucht vliegen. Hij is helemaal niet voorbereid op de manier waarop ze een ogenschijnlijk onontkoombaar bad ontloopt. *“De houding die ze in haar voordeel gebruikt”*, zei Kleine H.

Ze kijkt C. glimlachend aan, legt haar hand op zijn wang, en fluistert “rits”, terwijl ze zich omdraait. C. trekt de rits naar beneden. Annie heeft de jurk zo passend gemaakt dat ze met haar heupen moet wiegen om uit de jurk te kunnen stappen. Er klinkt een gejuich op. Wat is er aan de hand? De vriendinnen liepen hier poedelnaakt rond en nu loeien die kerels naar een meisje in een bikini? Zonder haast loopt ze naar de rand, waar de mannen in het water hangen. Ze lachen met iedereen mee en kijken gebiologeerd naar de godin die hen nadert. S. duikt het water in en dan is het hek van de dam. Sommige heren trekken wat kleren en schoenen uit en springen haar direct na. Ze laat zich door de mannen plagen die haar onder duwen en het nu op haar bikini voorzien hebben. Ze is sneller dan de mannen in hun kleding, maar dan weet toch eindelijk een van hen een bandje van haar bikini te pakken en de top laat los. S. zwemt weg, terwijl hij haar bh triomfantelijk omhoog houdt. Oké, mooi geweest. Ze zwemt snel naar de veilige overkant voor ze de kans loopt dat ze helemaal in haar blootje het water uit moet. De bediende staat klaar. Prima gedrild, met die bedienden van de CEO zal ze rekening moeten houden. Ze is topless als de bediende haar de handdoek

aanreikt die ze zonder enige haast omslaat. Ze zwaait naar de mannen in het water en langs de kant, terwijl ze de villa inloopt. De mannen van Kleine H. fluiten, C. ziet Paul in trance, hoe zijn Assistent, die koele kikker, strak naar de deur kijkt waardoor S. verdween en de CEO nadenkend met een hand zijn kin ondersteunt. Hij voelt de triomf van C. en Kleine H. Ja, CEO, ze doet mee aan haar ontgroening, maar vergis je niet. Ze is beslist niet te pakken als ze het niet wil. Dat heeft hij gezien.

Op haar kamer activeert S. het contact met Arnold en de Coach.

‘Suusje.’

‘Arnoldje’

Ze wil iets horen van hem, maar hij zegt niet meer. Ze moet het kort houden.

‘Jongens, wat goed jullie te horen. Het speelveld is veranderd. De CEO heeft de vriendinnen naar huis gestuurd. Ik zit hier nu als enige vrouw. Nee niet helemaal alleen, de secretaresse van de Secretaris is er nog.’

‘Suusje, heel goed dat je dit doorgeeft.’

Arnold klinkt gespannen. De Coach kucht even.

‘We hadden je het kwalijk genomen als je het niet gemeld had.’

‘Natuurlijk, Coach.’

‘Op vijf minuten vliegen is een lokaal vliegveldje. We staan daar paraat.’

‘Jongens, ik...’

‘Je bent gevaarlijk bezig, dame.’

‘Ik weet het, Coach.’

‘Hou je haaks.’

‘Arnoldje... Kusje.’

‘Te gek, Suusje.’

De mannen hebben aan een half woord genoeg. Ze hoeft niet te vertellen dat ze de charmante CEO niet vertrouwt, dat de hele club naar zijn pijpen danst als het er op aankomt.

S. snuft. Arnold is iets te stil en zijn laatste opmerking meer ironisch dan een steun. Ze heeft wat meer warmte nodig. Maar hij is niet alleen. Kan de Coach niet even weg? Waarom vraagt hij dat niet aan hem? Ze snuft nog een keer. Kom op, geen gepiep nu. Ze houdt haar mond over de Assistent.

Deel V Hoofdstuk 2

Het verhaal van S.: Leeuwen temmen

Waarin S. luchtig begint. Niet over geluk als beleid, maar wat geluk inhoudt. Ze doorbreekt de stoere houding van de mannen en maakt emoties los die ze anders niet tonen.

De heren zijn allen aanwezig als S. en de CEO binnenkomen. S. vond de halfronde opstelling van C. uitstekend. Ze wil ook iedereen zien, niemand kan zich verschuilen en onopgemerkt op zijn telefoon kijken of maffen. Ze wil dat iedereen elkaar kan zien als ze hen toespreekt. Merk maar op hoe de anderen erbij zitten. Afwijzend, of onderuit gezakt, of geïnteresseerd rechtop? Voor de halve cirkel, links voor de groep, staat een lessenaar. Ze had de CEO ingelicht dat ze even een aanloop wilde nemen voor ze met haar echte verhalen kwam. Hij vond alles prima, het genoeg was aan hun kant. Hij laat zich de gelegenheid niet ontgaan, haar even, volkomen overbodig, voor te stellen. Ze zal met een inleiding beginnen, meldt hij de groep. Hij zwaait breed naar S. en loopt naar zijn plaats onder geklap.

‘Het Genootschap *Geluk en Welzijn* vertel ik niets nieuws als ik memoreer dat Aristoteles als eerste meende dat iedereen naar geluk kan *streven*. Dit was een revolutionair idee in zijn tijd, waarin geluk gelijk stond aan het ontbreken van ongeluk. Je had pech, het lot was je wel of niet gezind, je stond wel of niet in de gunst van de goden, in ieder geval was “geluk hebben” of “gelukkig zijn” niet iets waar je zelf veel aan kon doen. Hij veranderde de wereld met de nieuwe gedachte dat je geluk of ongeluk in hoge mate in eigen hand hebt. De gedachte lijkt eenvoudig, maar hoe je je geluk kunt nastreven is minder eenvoudig.’

S. loopt op het podium heen en weer en is een lust voor het oog van de mannen. Ze heeft het strakke jurkje aangetrokken dat ze droeg toen C. voor de tweede keer de buurt wilde bekijken. Het lijkt haar wel van belang voor deze conservatieve, wat oudere heren in gepaste kleding, maar toch vlot, te beginnen.

Ze wil niet met de deur in huis vallen met haar eigen verhaal. Om te zien wat voor vlees ze in de kuip heeft, gaat S. terug naar de opening van C. over

geluk. Ze wil niet opnieuw de discussie starten over hoe de regering mensen “gelukkig” kan maken. Wat geluk nou eigenlijk inhoudt, is een betere aanloop. Ze kijkt naar de groep. Grijze en kale koppen, ouder en wat jonger, de jongeren zijn in enkele gevallen kaler dan de oudere mannen. Rijke, machtige mannen die weg van familie en vrienden onder elkaar eens lekker “vrij” willen zijn en de beest willen uithangen. Dat noemen ze ook “geluk”. Daarin verschillen ze niet van Kleine H. en zijn mannen. Ze verschillen nog wel met die boeven in de belangstelling voor haar introductie, want Kleine H. en zijn mannen laten zich niet zien. Die drinken bier bij het zwembad en laten zich verwennen door de bedienden van de CEO. De mannen voor in de kring luisteren braaf. Hoe braver, hoe meer ze op haar hoede moet zijn. Ze kan dan makkelijker over de schreef gaan.

‘Waarom is het niet zo eenvoudig om naar dat geluk te streven? Omdat, en u weet dat als geen ander, geluk het bijproduct is van een leven lang deugdzaam handelen. Het duurt een leven om voortreffelijk te kunnen handelen. En dat bijproduct kun je ervaren en misschien niet eens. Zeker niet als je erop hoopt of erop uit bent.’

S. kijkt de kring eens rond. De heren, door S. gebombardeerd tot experts in het streven naar geluk, voelen zich blijkbaar niet zo deugdzaam, want ze kijken wat gereserveerd.

‘Een leven lang deugdzaam handelen klinkt erg lang, dus laat ik zeggen, pas na veel ervaring. Deugd verwerft de mens door ervaring. Voortreffelijke handelingen en een gevoel van geluk versterken elkaar. De deugd en het geluk werken als richtlijnen en iemand die daarnaar handelt noemen we een wijs mens.’

S. staat niet achter de kathedraal die de CEO voor C. had neergezet en die ze gebruikt om er enkele papieren op te leggen. Ze stapt voor de groep heen en weer. C. verbaast zich over haar zelfverzekerdheid en hoe ze onbekommerd hamert op deugdzaamheid. Hij merkt tot zijn opluchting dat ze haar verhaal pikken en niet gaan schamperen, want het raakt hem direct hoe ze op haar reageren. De kritiek van de mannen dat hij een idioot is, zich als de eerste de beste puber heeft gedragen, heeft hem meer geraakt dan hij voor zichzelf wil toegeven. Hij verlangt ernaar dat ze voor haar kruipen, nog gekker van haar worden dan hij was, nee *is*. Haar acties in het zwembad, waar de mannen

nog enige tijd over hebben nagepraat, stralen op hem af, zijn puberale adoratie is al minder puberaal en zijn onverklaarbare geldsmijterij ook begrijpelijker. De openlijke bewondering van Kleine H. en zijn mannen, in feite adoratie, werkt behoorlijk in zijn voordeel. En hij moet even geduld oefenen, want dat was nog maar de eerste avond. Plots wendt ze zich tot de groep met een uitgestrekte arm.

‘En heren, een gelukkige bijkomstigheid is dat geluk ook gebonden is aan de Stad, aan het stedelijke leven. U bent de ideale mensen voor wie Aristoteles meende dat het mogelijk is geluk te ervaren. Enige materiële basis is een voorwaarde waar hij van uitgaat en voor dit gezelschap is dat een vanzelfsprekendheid. Verder bent u wat ouder, hebt u ervaring en als bestuurders bent u gericht op voortreffelijk handelen. Als klap op de vuurpijl bent u ook nog eens lid van een Genootschap dat geluk nastreeft.’ Ze overdrijft danig vindt C., en ze kijkt wel erg stralend naar de oudere mannen die ze betreft in het gevoel dat ze ervaren en wijs zijn. En verdomd als het niet waar is, de grijze en kale koppen lachen gevlend. S. ziet de jongere kale koppen om dit standpunt smalen. Een van de jongeren zwaait. ‘Die Aristoteles is toch ontzettend oud, eh verouderd? Jong, snel, dynamisch, tempo maken, *daar* gaat het om. Voor je het weet, zien andere dynamische jongeren je als oud. Wat nou *ervaring*? Dat was lang geleden belangrijk. In statische, trage maatschappijen. Nu komt het aan op de nieuwste kennis, op hersens, op inventiviteit.’

Ze glimlacht om de ouderen, die niet meer lachen en nadenkend en wat verongelijkt kijken. De CEO, Paul en Henry, voelen zich aangevallen en buitengesloten. Een nieuwe ervaring voor de heren. C. geniet. Die machthebbers voelen, wat hij altijd gevoeld heeft. S. laat haar blik even rusten op de Assistent die haar fixeert. Ze zal hem niet kunnen weerstaan, ze verzet zich niet tegen haar gevoel. Haar blik rust iets langer op het volle, donkerblonde kapsel van de Secretaris, die bloost, en manmoedig probeert te lachen.

‘Een beetje hersens is nooit weg, maar je hebt een punt. Vergis je echter niet, Aristoteles vindt actuele kennis belangrijk; hij was een voorloper op velerlei gebied. Zijn ideeën waren echter bedoeld voor jonge mannen bestemd voor het besturen van een Stad. En daarvoor zijn wijsheid

verkregen door ervaring en oefenen in goed handelen cruciaal voor het welzijn van de Stad. En jonge onbesuisde jongens die hun emoties nog niet onder controle hebben, moeten nog een lange weg gaan, hoe slim ze ook zijn.’

De heren lachen en de jongeman lacht sportief mee. De marinier vraagt het woord en komt met zijn harmonie en innerlijke vrede. S. hoort hem belangstellend aan, terwijl ze zijn verhaal kent. Op een geschikt moment onderbreekt ze hem. Ze complimenteert hem met zijn streven naar innerlijke harmonie en vrede. Een bestuurder moet zelf in balans zijn voor het uitoefenen van het beroep. Ze kijkt naar hem en de groep en C. ziet hoe ze haar toehoorders bespeelt. Ze geeft de marinier het gevoel een waardevolle bijdrage te hebben geleverd. Ze draait zich plots om.

‘Zijn de ideeën van Ari verouderd? Nee, heren, ze zijn springlevend.

Vrouwen telden helemaal niet mee, hun taak was kinderen krijgen en werken in het huishouden of bedienden instrueren in welvarende huishoudens. Evenals jonge jongens laten vrouwen zich leiden door hun gevoelens, met het verschil dat jongens in wijze mannen kunnen veranderen, maar vrouwen zelfs niet de *capaciteit* hebben te veranderen. Zij staan op hetzelfde niveau als dieren, slaven, boeren, buitenlui en vreemdelingen. Geluk is niet voor hen weggelegd. Boeren en buitenlui en vreemdelingen hebben geen stedelijk leven zoals de bevoorrechte inwoners van de Stad. Het door ervaring verbeteren van het karakter, het verkrijgen van inzicht, wijsheid verwerven en voortreffelijk handelen zijn slechts voorbehouden aan heren zoals ik voor me zie: goed in hun slappe was, met vrije tijd, ouder en ervaren, de welvarende, ontwikkelde bovenlaag in de polis.’

De jongeren schateren met de ouderen mee. Die ouwe Aristoteles had dat allemaal heel goed gezien. Zoals ze daar zitten, zijn zij de bovenlaag, de elite die alles heeft om te leiden, welvarend, ontwikkeld, ze hebben vrije tijd, zijn oud en wijs genoeg om te besturen en ze wonen in het bestuurscentrum. En het is een uitgemaakte zaak dat je zowel bij zaken doen als in de politiek vrouwen kan missen als kiespijn. Met vrouwen kan je beter in het zwembad stoeien. S. glimlacht welwillend mee met de groeiende vrolijkheid. Ze wacht tot de groep uitgelachen is.

‘De ideeën van Aristoteles over vrouwen werken tot op heden door, niet

alleen bij jullie, maar bij jullie wel op een aanmerkelijk conservatievere manier dan ik gewend ben.'

Oh ja, die truc, denkt C. Eerst de groep wat kietelen en dan een steek. Herkenbaar voor hem.

'Ik moet daar behoorlijk rekening mee houden... Nee, niet alleen bij jullie, maar wereldwijd. Heel dom en heel jammer van al de mannen die een veel leuker leven kunnen hebben als ze vrouwen serieus nemen.'

Wat horen ze nu? Gaat ze moeilijk doen? Als een van de heren gaat staan om dit onderwerp bij de kop te pakken, steekt S. een hand op.

'Een fijn onderwerp heren, een kolfje naar jullie hand, maar ik wil het kort houden. Ik wil even onder jullie aandacht brengen dat de dames die ik ben tegengekomen in de afgelopen weken, jong en onervaren, tegenover mij een houding en handelwijze toonden die ik als "voortreffelijk handelen" beoordeel. Jong, onervaren en vrouw, ze weerspreken de theorie van Aristoteles.'

S. loopt naar het kathedr en drinkt wat, terwijl ze haar blik van de een naar de ander laat gaan. De heren blijven stil.

De CEO hoort een strategische zet, de vrouwen in de Stad een complimentje maken, de mannen dom noemen en een probleem aan proberen te praten.

We hebben een prettiger leven als we vrouwen serieuzer nemen? Wat denkt die S. wel? Hoe durft ze de groep bij haar eerste optreden meteen te beledigen? Hij kijkt naar de groep die alleen maar verbaasd is.

C. voelt zich tevreden en rustig door haar voordracht; de Secretaris kijkt behoorlijk betrapt. Aan Henry ziet hij niets, maar Paul glundert, het ontgaat de CEO niet.

Paul bewondert haar om de manier waarop ze de mannen op het terras inpakte en tijdens de barbecue achteloos bier dronk, geweldig, zoals ze meedeed. Hij genoot ervan, en dan de mislukte poging haar het water in te krijgen, ongelooflijk. En de banden die ze smeedt. Ze is dik met Annie, ze heeft Kleine H. en zijn mannen achter zich, en C. niet te vergeten. En zichzelf? Hij voelt een zwak voor haar. Ze probeert zoveel mogelijk medestanders te krijgen voor ze echt moet beginnen. Ze schaakt, dat is zeker. Hij zal haar voor een partij vragen.

Henry voelt zich stijfjes tussen deze mannen, dat vond hij nooit erg, eerder

een positief verschil. Hij is degelijk, geen losse jongen, zoals veel van de anderen, die de bijeenkomst een geweldige gelegenheid vinden om zich onbezorgd onder elkaar te voelen. Hij is licht verbaasd dat de CEO deze S. heeft uitgenodigd, uiteindelijk een pottenkijkster. Maar gevoelige internationale onderwerpen zal de CEO wel schrappen. Deze S. is een buitenstaander die straks... Hij zet de gedachte van zich af. De CEO is niet gek, hij zal zeker zijn voorzorgen wel hebben genomen om zichzelf en ons niet aan zo'n kind uit te leveren.

‘Heren, geluk is niet gelijk aan genot, het hoort erbij, maar zoals jullie niet is ontgaan, meer dan een moment van genot...’

De CEO staat op.

‘We hebben hier voortreffelijk gevreeën... eh... de liefde bedreven... We hebben zeg maar... onze momenten van genot gehad. Dat is een activiteit, we handelen voortreffelijk en het gaat gepaard met plezier en genot. We hebben een leven lang geoefend. Kan daar niet het allerhoogste geluk uit voortkomen?’

De CEO slikt “neuken” in, maar kijkt rond en neemt het instemmend gelach als een compliment in ontvangst. S. wacht tot de heren weer stil zijn.

‘Heren, natuurlijk, ik neem direct jullie bedrevenheid in deze belangrijke activiteit aan. Een leven lang geoefend om het jullie partner naar de zin te maken, om hun genot tot grote hoogten te brengen. Zeker “voortreffelijk”... En ik neem aan dat jullie zaakje daar beneden nog naar behoren werkt.’

C. heeft moeite niet mee te loeien met de heren. Ze neemt een risico, maar de CEO zette de deur open. Hij had gehoopt haar in verlegenheid te brengen. Nou, dat lukt niet zo gauw, beste CEO. Je gaat te veel af op vrouwen die jullie de eer gunnen om verdere problemen te voorkomen. De CEO glimlacht minzaam en het geloei bedaart. Henry vindt haar gedurfd en hij waardeert dat, maar hij laat dat voor geen goud merken. Ze gaat te ver. Wat de CEO zich permitteert, is voor haar geen vrijbrief dat ook te doen.

‘Met een even bedreven partner is technisch aan alle voorwaarden voldaan voor voortreffelijk handelen. Is dat voldoende? Nee, er moet affectie zijn, intimiteit, wederzijds verlangen. Ik stelde als eis bij de afspraak met C. dat we niet neuken...’

Ze stopt en kijkt onbewogen naar de heren. Ze ziet stomme verbazing. Voor

ze bijkomen maakt ze haar zin af.

‘...Ook al voldoen we technisch aan de voorwaarden.’

C. heeft het gevoel of hij met stoel en al door de grond zakt. Ze is weer heel direct en dat kan wel bij hem, maar hier? Mannen roepen door elkaar heen. Dit gaat echt te ver. De CEO moet dat meisje tot de orde roepen. Een van de jongere mannen staat op.

‘Dat C. technisch aan de voorwaarden voldoet, hebben we gehoord. Hij liep voortdurend met een stijve pik rond... En twee keer achter elkaar klaar komen, is niet gek voor zijn leeftijd...’

De jongeman breekt de spanning, de heren vallen steeds in een nieuwe lachbui. C. is weer bijgekomen. Hij is in zijn hart niet ontevreden met de reacties, maar lacht niet. S. kijkt hem even aan. Ja, de CEO wil scoren bij de groep door haar in verlegenheid te brengen. Paul en de Secretaris lachen ook nauwelijks, maar kijken belangstellend hoe ze het aanpakt. S. steekt beide handen omhoog en de heren vallen geleidelijk stil.

‘Heren, technisch voortreffelijk handelen alleen is niet genoeg, er is iets heel anders ook bij nodig. Ik wil hier toch een kleine illustratie geven waar het om gaat. Jullie waren heel stil toen C. vertelde over de manier waarop ik hem op het terras bevredigde. Jullie gingen op in zijn verhaal, dat hij daarvoor had verteld. Jullie *voelden na* wat er gebeurde en als iemand in het gezelschap op dat moment was gaan lachen of iets was gaan roepen, dan hadden jullie hem een kinderachtig type gevonden. Het is die aanloop en die context die het verschil maakt tussen de beschrijving van C. op het terras en de leuke vraag van de CEO. En dit verschil is het antwoord op wat er nog naast voortreffelijke techniek ook nodig is.’

Ze zijn stil, ze trapt een open deur in, en ze zet de CEO op zijn plaats. Die kijkt verbeterd, maar herstelt zich en knikt sportief. Zij is aan de ene kant vervelend serieus, maar aan de andere kant verborg ze niet haastig het zicht op haar borsten toen een van zijn bedienden haar uit het zwembad hielp. Ze pakte het badlaken aan dat hij haar gaf en deed die ongehaast om. Die onbevangenheid liet hem niet onberoerd en het was duidelijk dat ze ook de hele meute aan de andere kant van het bad voor zich innam. Zijn gok, dat ze misschien wat meer moeite zou hebben met een antwoord op zijn provocerende vraag, en hij haar uit haar evenwicht en in verlegenheid zou

brengen, was dus weer eens verkeerd. Hij vindt dat hij wat tegenover haar flitsende entree moet stellen, maar wat? Ze geeft geen krimp, erger, zijn pogingen komen als een boemerang naar hem terug. Hij wil haar laten voelen dat je met de CEO niet spot en hem niet ongestraft een flinke buit door de neus boort. Hij moet behoorlijk uitkijken met een volgende poging, vooral omdat ze iedereen inpalmt met alles wat ze doet en zegt.

S. gaat tijdens de overpeinzingen van de CEO naar de groep en loopt tussen de heren in. Ze blijft staan naast een van de mannen die in haar billen had willen knijpen. Ze kijkt hem aan, ze houdt hem haar hand voor die hij pakt. Die man heeft ze. Ze loopt naar de durfal die zijn arm om haar heen wilde slaan om zijn hand op haar borst te kunnen leggen. Ook hij pakt haar hand en hij wil haar op zijn schoot trekken. Ze glimlacht, maar haar ogen zijn koel. Hij voelt tot zijn verbazing dat ze zijn arm wegdukt en dat hij haar los moet laten. Ze loopt langzaam door alsof er niets is gebeurd, zijn arm doet pijn en onwillekeurig wrijft hij erover. Het ontgaat de andere mannen niet. Bij Paul buigt ze zich iets voorover, legt haar linkerhand op zijn arm en zegt zacht dat hij wit heeft. Ze maakt een bijna onmerkbare beweging met haar rechterhand alsof ze iets verschuift. De mond van de dikke man zakt open, hij hoort “een gambiet lijkt me iets voor jou”. In verwarring ziet hij hoe ze bij C. weer even haar hand op zijn wang legt, een vertrouwd gebaar denkt hij. Naast C. zit de Secretaris. Ze omhelst hem vluchtig door zich naar hem toe te buigen. Ze legt haar hand op zijn schouder en wat Paul niet ziet, maar C. wel, is dat ze in zijn schouder knijpt. De Secretaris heeft ineens een rood hoofd. C. is verrast door haar actie. De Secretaris wilde haar voor de leeuwen gooien en nu maakt ze hem er zonder woorden opmerkzaam op dat ze die leeuwen aan het temmen is. Ze draait zich van hem af en loopt nu iets vlugger tussen kuiven die ze in de war maakt en de kale koppen aait ze even. De slachtoffers lachen gegeneerd en de anderen iets vrolijker. Vooraan zit de Assistent, ze kijkt hem even aan en loopt door. Zijn haar laat ze ongemoeid. Op het podium overziet ze een soort slagveld. Het is een totaal ander gezelschap, het stoere is er flink af. Langzaam richt ze haar blik naar de CEO. Ze kijkt hem rustig aan, afwachtend en zonder glimlach. Hij staat op en loopt naar voren en gaat naast haar staan.

‘Vrienden, een opening om over na te denken. Met dank aan S. en ik stel

voor om vanmiddag nog even door te gaan. Kan dat?’

Hij kijkt vragend naar S. die knikt.

‘Wat gaan we horen?’

‘Je vijanden omarmen.’

‘Nou, ik omarm liever... Oké, heren een uitdagende aankondiging. We zien elkaar vanmiddag.’

Deel V Hoofdstuk 3

De aftrap van S.: De bende

Waarin S. met beelden toont hoe ze de jongens in de garage de baas is. Ze ziet potentiële medewerkers en beschermers. C. is onder de indruk en moet toegeven dat zijn geduld is beloond. Dit is een beter verhaal dan op een bankje in een park.

De heren zitten in dezelfde opstelling die ze bij haar intro had gevraagd. Achter haar zien ze een groot scherm. Boven hun hoofden kan een beamer in het plafond beelden tonen. S. heeft na het zwembad Harry in de arm genomen en gevraagd naar de mogelijkheden om beelden die ze via haar pen heeft opgenomen te vertonen. Harry keek trots en liet het scherm en de beamer uit het plafond zakken. S. heeft alleen het scherm nodig. Hij keek verbaasd toen ze een pen op het scherm richtte waarop een meer dan levensgroot beeld verscheen. Hij zag een ondergrondse garage, donker, vuil, verwaarloosd, draden hangen uit het plafond waar waarschijnlijk camera's gezeten hebben. Harry was onder de indruk en hoefde niets te verstellen of aan te passen. Hij toonde haar hoe ze het scherm weer kon laten verdwijnen.

De CEO begroet de heren en stelt vast dat nu iedereen op tijd is. Dat wijt hij aan zijn verzoek en niet aan de charmante spreekster. Hij zegt zijn introductie van S. kort te houden. De CEO leidt S. even in, dat was niet nodig had ze gezegd, maar hij laat de kans niet lopen. Ze had ook gezegd dat haar voordrachten niet uitsluitend een eenrichtingsverkeer zijn, ze was er niet alleen om de heren te vermaken met haar verhalen. Ze wilde een discussie over de onderwerpen van de bijeenkomst, waarvan C. haar verslagen had gestuurd. De heren hadden die inbreuk op de beslotenheid van hun bijeenkomst al eerder gehoord en verwerkt. De CEO posteert zich naast het kathedertje en spreidt zijn armen.

‘Heren, onze charmante gaste zal spreken over “Omarm je vijand”. De titel geeft aan hoe ze ons ziet. Ze biedt na de klap die we uitdeelden niet haar wang, maar omarmt ons. Naar mijn idee meer een wurggreep. Ik geef het woord aan S.’

Als de CEO naar zijn stoel loopt, lachen de heren. C. ziet tot zijn verbazing

de jonge vrouw van de picknick, een jack, T-shirt, strakke spijkerbroek en bergschoenen. Ze blijft verleidelijk, het maakt niet uit wat ze aantrekt. Nou ja, behalve de jurk bij het diner dan. Toch is het weer een teken dat ze doet wat ze wil als ze hier voor kiest. Achterin zitten nu ook Kleine H. en zijn mannen. Tijdens het gelach loopt S. naar de muur achter haar en laat het scherm zakken. De CEO kijkt verbaasd en het gelach voor hem gaat over in gelach voor haar. Uit een zakje van haar jack pakt ze een pen en houdt die achteloos vast als om iets in haar handen te hebben. Ze legt hem daarna op de rand van de lessenaar.

C. voelt een knoop in zijn maag alsof hij zelf moet gaan praten. Ondanks zijn aandringen had ze geweigerd om te vertellen hoe ze haar bende had ontmoet. “Het is zo veel beter om dat in de bijeenkomst te doen dan tijdens een wandeling, C.” Het verhaal van de wraak van Kleine H. had ze wel verteld. Als ze dat straks weer doet, zitten Kleine H. en zijn mannen er dan bij? Hij begrijpt niet hoe ze getuige willen zijn van hun eigen vernedering. S. bedankt de CEO, het genoegen is geheel aan haar kant, ze is vereerd. ‘Maar ook ik heb een wens, heren. Ik wil jullie juist *niet* in een wurggreep nemen, maar jullie vragen om van gedachten te wisselen over wat jullie besproken hebben voor mijn aankomst.’

Ze kijkt de kring rond en C. merkt dat de heren in verwarring zijn. De CEO kijkt strak en zwijgt, dus hij zal wel niet blij zijn. Paul, Henry en de Assistent kijken afwachtend. De enkelen die opspringen en denken te moeten sputteren, treft ze met haar uitnodigende glimlach en tot verbazing van C. zakken ze zwijgend terug op hun stoelen. Ze legt die mannen het zwijgen op met haar glimlach en volledige aandacht. C. ziet dat ze onzeker raken en tegenover haar de moed verliezen. Laat de CEO dit varkentje maar wassen. Dit is des te verbazingwekkender, omdat het een mannenclub is, en vrouwen zich in de Stad, vooral in een werksituatie, bescheiden moeten opstellen. Als ze een goede maatschappelijke positie veroveren, kunnen ze zelfverzekender zijn, hebben ze de steun van een goede familie zoals in het geval van C. zelf.

De CEO denkt na. Hij heeft haar verzoek, dat ze eerder te kennen had gegeven, niet geweigerd, maar heeft er ook niet volmondig mee ingestemd. Paul kijkt gespannen naar S. Hij kan zijn gedachten niet losmaken van haar

uitnodiging om te schaken. Hij had nota bene een gevoel gehad dat ze zou schaken, niet voor de hand liggend bij vrouwen. En ze doet hem een voorstel om een partij te spelen. Hoe is het mogelijk? Ze is ineens mysterieus. En die merkwaardige kleding bevestigt zijn idee dat ze eigenzinnig is en voor geen kleintje vervaard. Als die dame met de hele groep van gedachten wil wisselen durft ze. De CEO heeft hem op haar voorstel aangesproken. Wat doen we? Haar vraag afwijzen lijkt hem onverstandig. Maar onderwerpen zoals defensie moeten ze maar vermijden. De CEO aarzelt nog. Wat wil ze? Natuurlijk, ze wil weten welke adviezen wij aan de Wijzen geven, hoe we de Stad rijk en rustig willen houden. Haar opdrachtgevers zijn daar vast benieuwd naar. Moeten we dat wel doen? Kan ze tweespalt zaaien in de groep? Wat hebben we erbij te winnen? Paul meende dat weigeren een teken van zwakheid zou zijn. Paul kijkt even naar de CEO en begrijpt dat deze nog een teken verwacht. Hij laat even zijn oogleden nog iets meer zakken. De CEO reageert meteen. Hij staat op. ‘Beste S., waarom zou je met ons daarover van gedachten willen wisselen? Wil je een blik in de keuken werpen? Die heb je na je eigen verhalen toch al ruimschoots gehad?’

‘Beste CEO, ik wil een dialoog, iets meer dan standpunten uitwisselen en langs elkaar heen praten. Jullie standpunten zijn me enigszins bekend door de verslagen van C. over jullie discussies. En ik heb genoeg in de keuken mogen kijken. Wat ik wil is, zoals ik heb gezegd, van de gelegenheid gebruik maken om met jullie over een aantal zaken van gedachten te wisselen. Ter lering ende vermaak.’

De CEO kijkt de groep rond, spreidt zijn armen alsof hij na zo’n argument de handdoek in de ring gooit. “Ter lering ende vermaak” herhaalt hij. De zaal blijft stil en stemt dus in. Hij lacht en nodigt haar uit te beginnen. Ze heeft al een redelijk idee van de heren die C. niet in de brieven heeft opgevoerd. De barbecue bij het zwembad was zeer informatief. Ook de perfecte reacties van de bedienden van de CEO, beveiligers van een ander kaliber dan de ingeslapen mannen van de Secretaris. Ze lacht en knikt naar de CEO als dank voor zijn toestemming.

‘Enkele maanden geleden arriveerde ik in een verwaarloosd stadsdeel dat jullie mijden. Ik parkeerde mijn auto op goed geluk in een deel van de

ondergrondse garage waarvan ik hoopte dat ik redelijk in de buurt van het appartement stond dat ik gehuurd had.’

S. pakt de pen en achter haar verschijnt het grauwe, vervuilde interieur van een ondergrondse garage. Afval, oude auto’s, en een enkele lamp die een gelig schijnsel verspreidt. C. herkende de garage en hij weet nog hoe slecht hij zich op zijn gemak had gevoeld. Hij voelde zich bedreigd met overal donkere hoeken. Als de bende hem hier had besprongen en neergeslagen zou er geen haan naar hebben gekraaid. Hier woonde ze en hier liep ze.

‘Ik liep met mijn koffertje en handtas naar een lift. Geen zachte geruststellende muziek zoals in het Centrum, en zoals jullie zien, geen vrolijke kleuren op de muren en de wanden, elke hoek is grijs en donker, alleen kil beton waarop etage- en vak-aanduidingen verbleekt zijn. Ik had niets anders verwacht, want ik had dit deel van de stad bewust gekozen. Iedere autoriteit ontbreekt hier. Politie komt hier nooit en de camera’s zijn verdwenen, kapot of buiten gebruik. Gebrek aan autoriteit heeft echter zijn prijs en nog voor ik bij de lift ben, nadert de bevestiging van die gedachte. Vier jonge mannen in een auto zien mij in het licht van de koplampen. De auto stopt en ze stappen uit.’

S. zet het beeld stil. De gezichten van de mannen zijn na deze intro al afgezakt. De politie komt daar nooit, nee, geen wonder en zij ook beslist niet. S. doet enkele stappen naar voren, en hoe soepel, denkt C., alsof ze op die lage wandelschoentjes van de eerste voordracht loopt.

‘Heren, ik toon de beelden met nog eens de herinnering dat de zaak is afgesloten en deze jonge mannen en ook andere voormalige medewerkers niet straks alsnog agenten aan hun deur krijgen.’

S. kijkt rond en glimlacht.

‘Hoe heb je die beelden gemaakt hoor ik jullie denken. Wel, dit keer via de pen op de lessenaar in mijn koffertje die ik activeerde toen de auto stopte. Wat jullie hierna zien, bewijst dat een meisje zich moet kunnen verdedigen, iets waar de meeste mannen als ze zelf niets in de zin hebben niet eens over nadenken. De opnamen zijn niet perfect, geen Hollywood, het geluid valt soms weg, dus ik geef wat commentaar bij de beelden zoals vroeger bij een stomme film.’

Ze zien de voorste jongen, een mediterrane type, aardig om te zien, op haar

afkomen. S. neemt een slokje.

‘Hij ziet een grietje dat ze kunnen hebben, heren, een meisje dat waarschijnlijk gaat janken. Snelheid is meer dan het halve werk en snelheid heb ik geoefend. Deze man had waarschijnlijk gedronken en misschien wat gebruikt, de anderen hopelijk ook. Anders had hij gezien dat ik geen doorsnee-grietje ben.’

S. komt in beeld en dan zien de mannen in de zaal haar op het scherm in dezelfde kleding als ze nu aanheeft. Het jack, de spijkerbroek en de hoge schoenen. Op het scherm zien ze de jongen zijn arm uitsteken om haar te pakken en daarna zulke snelle bewegingen van haar kant dat hij over de grond rolt voor ze goed in de gaten hebben wat ze precies deed. De tweede, een rode reus, ontwijkt zijn maat en komt briesend op haar af, twee grote handen vooruit gestoken. Ze zien haar bukken en weer opstaan, waardoor hij over haar heen valt. Hij valt op zijn handen maar ook zijn hoofd raakt de grond. Ineens horen ze een bonk, een akelig geluid. S. zet het beeld stil.

‘Meestal is dit meer dan genoeg, al waren ze met zes of acht man. Ieder realiseert zich dat ik hem ook zo kan aanpakken. Het komt weinig of zelden voor dat ze tegelijk in actie komen. Amateurs, geen onderling overleg over een strategie, vier, zes of acht, het maakt niet eens uit als ze als eenlingen opereren. En jullie zien het, de twee anderen aarzelen, ze kijken naar elkaar.’

C. kijkt ademloos toe. Haar stem is ontspannen en hij hoort een lichte tevredenheid als ze zegt dat de anderen aarzelen. Ze maakt haar belofte waar, dit is heel wat beter dan alleen een beschrijving op een bankje in een park of op een terras. S. ziet de mannen als gehypnotiseerd naar het scherm kijken. Ze gaat door.

‘Ik kijk nu uitnodigend naar de twee verbouwereerde jonge mannen, een blanke en een zwarte. Zoals jullie zien, komen ze niet in actie.’

Dan horen ze ineens haar stem, opgewekt vanaf het scherm.

‘Mannen, wat een begroeting. Ik kom hier voor de eerste keer; ik heb hier een appartement gehuurd en dat moet ik nog zoeken.’

De eerste jongen is opgestaan, de tweede is bijgekomen en ook bezig op te krabbelen. Het is een reus en hij is behoorlijk ontnuchterd. Hij kijkt naar zijn handen, zijn knieën doen pijn en hij voelt aan zijn hoofd. Hij bloedt, een

schaafwond. S. haalt papieren zakdoekjes uit een zak van haar jack die ze de reus aanbiedt. Die pakt de zakdoekjes gegeneerd aan. De eerste, mediterrane jongen heeft zich hersteld.

‘Welkom, welkom, schat. Ja, zo heten we hier nieuwe meiden altijd welkom.’

Hij begint te lachen en de anderen doen langzaam met hem mee. De reus niet, die dekt met een pijnlijk gezicht zijn schaafwonden. De heren in de zaal beginnen met de jongen mee te lachen en het gaat over in algemeen gelach als ze hem horen zeggen dat zij natuurlijk wel tegen een geintje moet kunnen.

‘Geen probleem, hoor. Om de begroeting af te ronden, wil ik die twee daar ook nog wel even vloeren.’

De twee deinzen achteruit, de mediterrane en S. lachen en de rooie reus die enigszins is hersteld, lacht ook een beetje .

De groep voor het scherm schatert, de mannen van Kleine H. boven de anderen uit. S. zet het beeld even stil en wacht tot de heren uitgelachen zijn.

‘Wat zag ik en wat zien jullie nu? Dit zijn geen bendeleden. Ik zag goed ontwikkelde jonge mannen. Ze studeren waarschijnlijk, hebben weinig geld en huren kamers in een arme buurt. Ik zag geen potentiële aanranders, heren, maar potentiële medewerkers; ze hebben gevoel voor humor. Zonder deze wat ongewone kennismaking had ik op zoek moeten gaan naar medewerkers. Ik had “geluk”, heren, ik voelde dat er een dikke kans in zat dat ik ze kon gebruiken. Ze hebben wel hun gezicht verloren. Dat moet ik eerst herstellen.’

S. zet het beeld weer aan.

‘Nou mannen, het was me een genoegen, ik maak graag nader kennis. Jullie zijn vanavond vast naar een leuke kroeg of zo geweest. Vanavond is het al wat laat en ik ben moe van mijn reis, maar ik ben in voor een drankje, geef plaats, datum en tijd.’

Ze zien S. een blocnootje en pen pakken, iets opschrijven, het blaadje afscheuren en aan de donkere jongen geven. Ze vertelt dat ze haar blok- en huisnummer noteerde en vult de korte dialoog in die volgt.

‘Kunnen we je niet bellen?’

‘Nee, schrijf maar een ouderwets briefje, ik ben een ouderwets meisje. En

jullie hoeven me niet te escorteren, ik vind het wel.'

S. draait zich om en loopt naar haar koffertje.

Als het beeld stopt, lachen de mannen nog om "ik ben een ouderwets meisje" en dat ze niet geëscorteerd hoeft te worden.

De CEO stapt naar voren en is duidelijk verrast.

'S. ik moet je nageven, je maakt de boodschap "je vijand omarmen" helemaal waar. Toch gaat het me wat te snel. Beweer je nu dat je van die jongens trouwe medewerkers hebt gemaakt? Als je je niet zo goed had kunnen verdedigen, hadden ze je met hun dronken koppen aangerand en dan was het allemaal niet zo lollig afgelopen. Hoe kon je toen al aannemen dat het bruikbare jongens zijn? En nam je ze hun gedrag niet kwalijk? Vergaf je ze meteen?'

C. ziet haar bekende glimlach. Hij is tevreden dat die nu op de CEO gericht is.

'Met speculaties hoe akelig de ontmoeting had *kunnen* aflopen, hou ik me niet bezig. Voor ik vertrok waren mijn mensen het niet eens met de keus van dit stadsdeel om dezelfde redenen. Ik vond het essentiëler om buiten het gezichtsveld van politie en camera's te blijven. Ik nam een risico, maar was voorbereid.'

De CEO knikt, maar kijkt sceptisch.

'Er zullen zelfs mensen zijn die mij schuldig vinden als ik was aangerand. Had ik maar niet als meisje bij nacht en ontij in zo'n lugubere garage moeten lopen. Dat is er om vragen om verkracht te worden.'

'En als ze wapens hadden gebruikt?'

C. ziet haar weer glimlachen.

'Ook dan zouden ze geen schijn van kans hebben gehad.'

De CEO trekt zijn wenkbrauwen op en grijnst ongelovig; de groep is doodstil.

S. denkt na. Wat zal ze doen? De Secretaris vragen te vertellen hoe hij niet ver kwam met zijn greep naar zijn pistool? Of een van de mannen van Kleine H. die ook niet van zijn pistool gebruik kon maken? Of een demonstratie? Eerst maar de voorbeelden.

'Heren, enkelen hier aanwezig hebben kennis gemaakt met die "geen schijn van kans". Die voorbeelden ziet u straks.'

De heren roepen protesten, laat het maar eens zien “straks is straks” en “nu is nu.” En terwijl ze roepen en lachen, loopt S. naar de Assistent, heft ze haar handen en zien ze een mes blinken. Waar ze dat vandaan haalt, hebben ze niet gezien. Ze draait zich om en in een vloeiende werpbeweging flitst het mes in de bovenkant van de lessenaar. Het geroep verstomt alsof iemand een knop omdraait. De Assistent heft zijn armen op alsof hij zelf het doelwit was, en kijkt verschrikt naar het mes. S. kijkt even naar de Assistent, terwijl ze geruststellend even haar hand op zijn wang legt. Ze loopt naar de lessenaar, en het mes verdwijnt even snel als ze het tevoorschijn toverde. Kreten van verbazing begeleiden haar. De Assistent is gaan staan en klapt. De andere heren nemen het over. C. zweeft als hij haar zo ziet, maar haar hand op de wang van de Assistent voelt hij als een steek. Hij klapt niet. De CEO staat ook op en de heren gaan zitten en wachten af. De CEO hoest even.

‘Heel overtuigend, S. Ik vraag maar niet om het nog eens langzaam over te doen.’

De heren lachen beleefd.

‘Je bent verder met ze in zee gegaan, dus mijn vragen over kwalijk nemen en vergeven zijn retorisch. Ik stel voor dat we even pauzeren om deze, ik mag wel zeggen, spectaculaire voordracht te verwerken. Ik ga er vanuit dat we meer te zien krijgen? Dit smaakt naar meer, nietwaar heren?’

De heren laten er geen misverstand over bestaan dat dit zeker naar meer smaakt. Ze klappen ter aanmoediging als S. de zaal verlaat.

Terwijl de heren drankjes halen, raken ze druk verweekeld in de vragen over haar aanpak en vooral over haar inschatting van de jongens en haar snelle beslissing om met ze te gaan drinken. Ze hadden wraak kunnen nemen.

Deel V Hoofdstuk 4

Het verhaal van S.: De onderschatting van S.

Waarin de Secretaris het benauwd krijgt als ze tot in detail en met beelden vertelt hoe ze ontsnapt aan de mannen die hij op haar afstuurt. De mannen van Kleine H. zijn laaiend enthousiast. De CEO raakt meer bezorgd dan enthousiast.

Het applaus houdt zelfs aan als S. verdwenen is. Ze komt niet terug. Ze is geen artiest. Ze denkt aan C. die ze beloofd heeft dat haar presentatie beter is dan een beschrijving in het park tijdens een wandeling.

C. klapt ook en hij verbaast zich erover dat ze dit al voor ogen moet hebben gehad. Ze moet voorbereidingen voor haar presentatie hebben getroffen. De mannen discussiëren nog geruime tijd na over wat ze gezien hebben. Over het verwaarloosde stadsdeel, waar een meisje zoals zij zich toch prima kon verstoppen. Als je dat durft. Dit jonge meisje gedraagt zich als een jongeman. Hun eigen dochters moeten daar vooral wegblijven. De meningen zijn verdeeld over het risico dat ze heeft genomen. Ze is erg zelfverzekerd, en het mes dat ze plots gooit... het is onvoorstelbaar. Maar een keer gaat het mis.

S. had tegen de CEO gezegd dat als de mannen het aankunnen ze 's middags nog wel het verhaal over de mannen van de Secretaris wil vertellen. Dat hoeft ze niet tweemaal te zeggen. Natuurlijk kan ze hen dat aandoen, graag zelfs. Op de afgesproken tijd komt S. terug en werpt de CEO zich weer op als spreekstalmeester en kondigt haar aan.

‘De heren zijn erg benieuwd, zeker na de eerste informatieve en spectaculaire opvoering. Die hebben we te danken aan de onoplettendheid van C. die een signaal van onrust in een buitenwijk negeerde. De tweede opvoering is gebaseerd op een stommiteit van de Secretaris en de incompetentie van zijn mannen.’

Zowel C. als de Secretaris zitten stil en zeggen niets terug. De Secretaris is bleek. De CEO zwaait naar S. ten teken dat ze kan beginnen.

‘Heren, mijn opvoering is gebaseerd op de stommiteit van de Secretaris zegt de CEO, maar daar wil ik...’

De CEO onderbreekt haar.

‘En de incompetentie van zijn mannen.’

S. maakt een handgebaar dat zoveel wil zeggen als “natuurlijk”.

‘... Maar daar wil ik een nuance bij plaatsen. De Secretaris begreep mij verkeerd en dacht dat ik in was voor een vrijpartij op zijn bank. Toen bleek dat hij zich vergist had, zette hij ter compensatie, als genoegdoening, zijn handtekening. De geste van een gentleman.’

De heren kijken elkaar veelbetekenend aan.

‘We hebben daarna nog iets gedronken voor de schrik. Het was me direct duidelijk dat hij ervan overtuigd was dat hij de papieren terug zou krijgen. Zelfs voor ik het gebouw uit zou zijn. Hij ging ervan uit dat ik weg zou gaan, zoals ik was gekomen. Dat deed ik dus niet. Bij het afscheid begeleidt hij me naar de deur. Hij geeft me een hand en zegt iets te nadrukkelijk “tot ziens”. Ik denk “tot ziens?” Natuurlijk niet, ik heb wat ik wil en dat wil ik houden.’

De groep kijkt naar de Secretaris. Die probeert een beetje scheef te glimlachen, maar het lukt niet overtuigend.

‘Als hij de deur sluit, staat mijn auto al in de garage onder het gebouw klaar om me daar op te pikken. Ik heb mijn chauffeur na de mislukte vrijpartij direct een berichtje gestuurd en net gedaan of ik foto’s nam van mij en de Secretaris, die er nogal komisch bij lag...’

De groep van Kleine H. barst in lachen uit. De andere heren lachen niet. Ze kunnen zich te goed voorstellen hoe het voelt. De CEO vraagt waarom ze haar chauffeur dat berichtje stuurde. S. glimlacht speciaal naar hem.

‘Vrouwelijke intuïtie, CEO. Bij een man die zich zo gedraagt - ik wist nog niet dat hij zich vergist had en uit schuldgevoelens de papieren zou tekenen - is het verstandig meteen voorzorgsmaatregelen te nemen. Ik nam wel een risico door mijn telefoon aan hem te geven.

‘Waarom deed je dat?’

S. wil zeggen dat ze liever haar verhaal in eigen tempo en volgorde vertelt, maar ze houdt zich in.

‘Om zijn vertrouwen te wekken. Bovendien had de telefoon voor mij zijn laatste dienst bewezen.’

‘Niemand verliest graag zijn telefoon. Vond hij het niet vreemd dat je de

telefoon zo maar weggaf?’

Hij moet nu wel snel ophouden met zijn vragen, dit is lastig.

‘Beste CEO, de Secretaris ligt met een open broek vernederd in zijn bank, waaruit hij niet zonder hulp normaal kan opstaan. Hij denkt *nergens* meer bij na.’

De mannen van Kleine H. bulderen en slaan elkaar op de schouder. De Secretaris trekt een pijnlijk gezicht. De CEO begrijpt dat zijn vragen niet voor iedereen prettig uitpakken en het verhaal ophouden. Hij steekt zijn handen op ten teken dat hij verder niets zegt.

‘Ik maak even het antwoord af. Ik ging er vanuit dat de Secretaris pas op mijn telefoon zou kijken als ik weg was. Die moest hij dan wel eerst ontdekken en uit de bank vissen. Hij zou de foto’s willen verwijderen, maar ze niet vinden, want ik had ze niet genomen. En voor hij mijn berichtje aan Ron, mijn chauffeur, zou hebben ontdekt, was ik al heel lang weg.’

De dame schaakt, denkt Paul. Ze handelt en bedenkt direct wat de consequenties zijn.

‘Terug naar waar ik gebleven ben, heren. Ik sta voor zijn dichte deur nadat hij “tot ziens” zei. Als ik me omdraai, zie ik Annie op me afkomen en ze omhelst me. Ze drukt me even stevig tegen zich aan. Ze zegt niets. Ik weet niet wat me overkomt, maar dat hoeft niet. Ik voel me gesteund en ineens zwak. Ik moet oppassen niet te janken.’

De heren kijken verbaasd en ook naar Annie, die bloost. Ze heeft tot nu geen bijeenkomsten bijgewoond, maar nu ze zelf een rol heeft, is ze gekomen.

‘Annie spreekt zacht, maar is kordaat, terwijl ze zegt “neem me niet kwalijk” en gaat achter me staan. Ik voel hoe ze snel mijn jasje iets optilt, en met vaardige hand een slip van mijn blouse in mijn rok stopt. Ze stapt weer opzij, en glimlacht betekenisvol. Ze zegt dat ze blij is dat “het goed is gegaan”. Mijn eerste gevoel bij de omhelzing verandert op slag. Wat bedoelt ze met “goed gegaan”? Dat kan er alleen maar op duiden, dat ze denkt dat er iets is gebeurd op de bank. Dat maakte de slip van mijn blouse over mijn rok wel duidelijk. Ik vraag wat ze bedoelt, het gesprek of een neukpartij op de bank? Ik ben beledigd dat ze dit denkt.’

De heren raken niet gewend aan haar directheid, maar grinniken toch.

‘Annie lacht en zegt dat ze beide bedoelt of het gesprek *en* de bank voor mij

goed zijn gegaan. Nou, dat bevalt me ook al niet. Dan heb je door het sleutelgat staan gluren?’

S. lacht naar Annie die weer een gewone kleur heeft en meelacht. Ze heeft even overwogen om Annie te vragen haar aandeel te vertellen. Ze heeft dat maar niet gedaan, omdat Annie en zij hun verhaal moeilijk apart kunnen vertellen. En samen optreden wilde ze Annie besparen.

‘Het is ervaring, zegt Annie. De houding van de Secretaris bij de deur verraadde alles. Als de bank was doorgegaan, had hij dat niet gedaan. Jij was tevreden, dus je had blijkbaar wat je wilde.’

De heren lachen, vooral ook aangestoken door de mannen van Kleine H. die zich kostelijk vermaken.

‘Nou, heren, hoewel de bank al boekdelen sprak, ben ik toch met stomheid geslagen. Over haar conclusies en de routine die uit haar antwoord sprak. Overigens... Annie had me gewaarschuwd voor de bank.’

De mannen van Kleine H. lachen als enigen. De Secretaris kijkt chagrijnig. Het verhaal over de bank duurt hem te lang.

‘Ik voel me naïef, een ouderwets meisje...’

De groep lacht nu mee met Kleine H. en zijn mannen.

‘... en hij doet dit echt regelmatig? Ik vraag aan Annie “En je blijft voor hem werken?” Annie blijkt trouw, ze heeft een ruim hart. Ze heeft mij een hint gegeven en verder wil ze niet gaan. Dat ze mij waarschuwde, is een uitzondering, want de meeste bezoeksters zouden het als een belediging kunnen opvatten. Ze vindt niet dat ze hem moet vertellen wat hij wel en niet moet doen in zijn kantoor. En ze wil het ook niet weten, ze is alleen zijn secretaresse.’

S. neemt een slokje van het glas op de lessenaar.

‘In de garage zie ik de auto gelukkig meteen staan en Ron, de chauffeur, ziet mij lopen. Hij rijdt naar me toe. Ik leg het pasje op een richel en stap in. Hij vraagt of alles oké is. Een gewone vraag, maar ik realiseer me dat hij het zegt, omdat ik een strak gezicht heb. Ik ben ineens gespannen, probeer maar niet te glimlachen, dat mislukt toch. Alles oké, zeg ik, alleen een beetje dronken. Hij zegt dat hij dan maar blijft rijden. Dat lijkt me ook heel verstandig. Ik vraag hem zijn mobieltje naast mijn pasje te leggen, ik heb mijn mobiel ook achtergelaten. We kopen onderweg wel nieuwe. Ik wil

even krachten opdoen en ik ga op de achterbank liggen. Ik geef Ron de map en zeg dat daar de buit inzit en dat hij hem veilig op moet bergen.’

S. stopt met lopen en kijkt de heren aan, een voor een. Ze neemt de tijd.

‘Ik hou graag het initiatief, heren. Ik weet dat er mannen achter me aankomen, maar ontmoet ze dan liefst op het terrein dat ik kies. Eenmaal buiten bel ik Annie en vraag haar waar ik het beste kan winkelen. Ik vertel haar waar ik ben. Of ze zegt het tegen de Secretaris of hij luistert mee. Ik weet zeker dat hij zijn mensen achter me aanstuurt. Een doorzichtig opzetje, denkt u heren?’

De heren zwijgen en de Secretaris wil door de grond zakken. S. kijkt uitnodigend naar de CEO, die nee schudt. Hij vraagt even niets meer.

‘De Secretaris trapt er volledig in. Hij is boos dat zijn mannen voor niets in de hal van hoofdingang op me hebben staan wachten. Hij wil direct actie en wraak nemen. Dat mogen zijn mannen doen in een stille straat tussen twee drukke winkelstraten in. Aan het einde bijna op de hoek is het café waar de jongens met me afspraken die ik bij mijn aankomst in de stad ontmoette. Het duurt niet lang of ik zie een zwarte auto voorbijrijden. Ha, daar zijn ze en ja hoor, de auto stopt en een stevige man stapt uit. Een ouderwetse film denk ik. Een boef die je van een kilometer herkent. Een klerenkast, kort haar. Ik loop rustig door en als ik langszij kom, wat hij in de autoruit ziet, doet hij het portier open. Hij draait zich om en steekt zijn arm naar me uit. Hij denkt mij bij mijn bovenarm te pakken en min of meer als een veertje in de auto te kunnen gooien. Een korte gil, hij stapt ook in en ze zijn weg. Zoiets is het plan.’

S. pakt de pen en een straat komt in beeld. Ze zien haar op de rug met een boodschappentas. Bij de auto doet een man het achterportier open alsof hij iets wil pakken. S. komt langszij en zoals ze had gezegd, wil de man haar grijpen.

‘Kijk de arm is sterk, maar nogal traag. De man denkt snel te zijn, maar dat komt omdat hij tot nu altijd tragere tegenstanders heeft ontmoet.’

Ze zien hoe ze de arm ontwijkt, naar hem toestapt, en hem in zijn linker knieholte schopt. Zijn zware lichaam valt naar haar toe en zijn hoofd ontmoet haar elleboog op weg naar het trottoir. Ze kijkt niet naar hem en nog voor de mannen in de zaal de akelige doffe plof horen als zijn hoofd de

stenen raakt, doet ze het portier open en steekt ze haar arm in de boodschappentas naar binnen. Zo staat ze daar even. S. stopt het beeld.

‘Ik gelast de chauffeur zijn handen op zijn hoofd te leggen en aan mijn kant uit te stappen. Hij zit met open mond te kijken, min of meer verlamd. Ik beweeg de tas ongeduldig en hij komt in beweging.’

De mannen zijn muisstil. Ze schokken mee als de eerste man valt en kijken verbijsterd, als de tweede uit de auto klautert met zijn handen op zijn hoofd. Terwijl hij aan het klauteren is, duwt ze de man op de grond op zijn zij en pakt zijn pistool uit zijn broekband. Ze houdt het pistool in haar linkerhand naar beneden alsof ze het niet nodig heeft.’

‘Het geluid is weggefallen, heren, de afstand is te groot. Ik vraag de chauffeur om de auto heen te lopen en heel, heel voorzichtig zijn pistool te pakken en dat over de stoep naar me toe te schuiven.’

Ze zien hoe hij zonder een woord te zeggen zijn pistool pakt en het naar haar toeschuift. Ze doet beide pistolen in de boodschappentas en aan het gebaar zien ze dat ze hem gelast zijn maat in de auto te tillen. Hij sjoert de man naar binnen en zij gooit de tas voorin de auto. Het beeld stopt.

‘De chauffeur stapt in en ik zeg “Doe de Secretaris de groeten” voor ik het portier aan de andere kant dichtdoe’.

De mannen van Kleine H. joelen. Ze zien nu ook hoe anderen klop krijgen. Ze voelden zich dom na de ervaring in de woestijn, maar dit pept hun ego enorm op. De Secretaris krimpt ineen bij al het gelach om hem heen, hij vreest wat er komen gaat.

S. wacht tot de groep bedaard is. Ze heeft haar jongens al om assistentie gevraagd. Ze moeten naar het café komen met twee auto’s, een om haar zogenaamd op te pikken en de andere om haar naar de Secretaris te rijden.

‘In het café vraag ik de jongen achter de bar of hij wil zeggen dat ik langs ben geweest, dat hij mij gezien heeft, als iemand naar mij vraagt. En of ik via de keuken het café kan verlaten.’

S. stopt, vooral de mannen van Kleine H. vermaken zich opperbest en zitten te gniffelen.

‘Mijn dikke fooien brengen hun geld op, heren, de grote portier willigt mijn verzoek in zonder vragen. Hij grijnst breed, ik kan een potje bij hem breken.’

Dat kan ze bij meer mensen, denkt C. Hij heeft hetzelfde gevoel als de mannen van Kleine H. Als zo 'n meisje je aftroeft, doet de vernedering van het verlies iets minder pijn.

‘Na een tijdje zie ik een andere auto met onmiskenbaar de mannen van de Secretaris. Ze zijn met zijn drieën, de chauffeur herken ik. Ze stoppen aan de overzijde van het café en vragen de portier naar mij. Die vertelt dat ik daar gezeten heb, maar vertrokken ben. Het gaat zoals ik verwacht had. Terwijl ze met de portier praten, stopt de auto van mijn jongens voor het café. Ik verdwijn via de keuken naar de achteruitgang. Daar wachten de andere jongens al.’

De mannen in de zaal lachen niet, schudden hun hoofd en een paar slaan hun handen voor hun ogen.

‘Mijn jongens lopen naar het café en de mannen van de Secretaris horen de portier tegen hen zeggen dat ik al weg ben en dat ik wil dat ze mij oppikken. Ik zou wel bellen, waar ik ben. De mannen van de Secretaris hebben genoeg gehoord, en lopen terug naar hun auto. Ze volgen mijn jongens, die hen enkele buitenwijken laten zien.’

Oh-en ah-geroep, het klinkt allemaal zo eenvoudig. En hoe impulsief en stom reageren die veiligheidsmensen? Heel stom, is te zien aan de lichaamstaal van de luisteraars.

‘Terwijl de mannen van de Secretaris de Stad bekijken, verras ik Annie met mijn terugkeer. De Secretaris heeft mijn boodschap ontvangen en een van zijn mannen heeft een lichte hersenschudding. Annie wil me aankondigen, maar ik loop meteen naar binnen.’

Alle aandacht is gericht op de Secretaris. Die ziet er weinig florissant uit, weinig anders dan toen ik plots voor hem stond, denkt S. Hij zat, zoals nu, verstart te kijken, hij zag een spook.

C. ziet ook hoe de Secretaris verlamd in zijn stoel zit. Hij herinnert zich het verhaal van de Secretaris die volkomen overstuurd bij hem aankwam. Hoe hij de mannen had gewaarschuwd, een was al geveld, dus ze moesten oppassen en geen risico's nemen. De tweede groep laat hem praten. Het gestotter van de chauffeur maakt geen indruk. Zo 'n jonge vrouw kan toch geen echte bedreiging zijn? En dat zusje heeft een keukenmesje? Daar gooit ze mee? Haha, moeten we daarom lachen of huilen? De Secretaris heeft de snee in de

bank laten zien en hen proberen duidelijk te maken dat ze uit moesten kijken, tevergeefs. Stommelingen, stommelingen, moet hij dan alles alleen doen? Zelf actie nemen? S. vertelt verder.

‘De Secretaris kijkt of hij een spook ziet. Als hij uit zijn trance ontwaakt, buigt hij zich opzij. Ik zie zijn arm door het glazen bureaublad een lade opentrekken.’

S. stopt met praten. Ze neemt een slokje. C. is weer gefascineerd. Het klinkt allemaal zo eenvoudig, maar ieder ander meisje hadden ze natuurlijk al lang opgepakt. En als hij haar zo ziet, ontspannen, is het bijna niet te geloven dat ze het over zichzelf heeft. Haar liefthallig uiterlijk verbergt haar gevaarlijke kant. En een opmerkelijke kracht in een slank en soepel lijf. De snelheid die ze laat zien, is nog te begrijpen, oefening baart kunst, maar haar kracht? Die mannen wegen toch gauw twee keer zoveel als zij. Ze combineert haar snelheid met de fysieke inspanning die haar kracht vergroot. En dan haar geestelijke kracht. Al die belevenissen slopen C. al bij het denken eraan. Ze vangt zijn blik en C. voelt zich betrap, hij zit haar waarschijnlijk aan te gapen.

‘De Secretaris wil een pistool uit de lade zijn bureau pakken, maar komt niet ver. Ik werp een mes in zijn schouder boven het bureau en ook een in de arm waarmee hij zijn pistool wilde pakken. Hij schreeuwt niet eens door de schrik en hij zakt verder opzij in zijn stoel. Ik loop naar hem toe en trek de messen uit zijn arm en schouder. Ik veeg ze af aan zijn pak. Hij zit verdwaasd te kijken. Ik zeg dat hij er heel genadig is afgekomen en dat hij beter aan doet geen verdere acties meer te ondernemen. Hij knikt alleen en zegt niets.’

Het lachen is over. En het uitlachen ook. Met zulke veiligheidsmensen zouden weinigen in de zaal het er beter hebben afgebracht. S. kijkt naar Annie. Die ziet even bleek als toen.

‘Ik zeg tegen Annie dat het me spijt dat hij er zo verfromfaaid bij zit, maar dat hij dat aan zichzelf te wijten heeft. Annie begin te huilen. Ze heeft in angst gezeten om wat er binnen gebeurde. Ze is bezorgd om mij, maar ook om hem. Ik zeg nog eens dat het me spijt en dat hij haar nu nodig heeft.’

Annie moet zich inhouden om niet opnieuw te huilen.

De mannen is het lachen behoorlijk vergaan. Ze beseffen dat S. lief en

geweldig is als ze aan je kant staat, maar als ze zich tegen je keert, je wel kan inpakken.

C. merkt nu waarom de Secretaris zijn versie van het tweede bezoek kort heeft gehouden en alleen heeft gezegd dat de bekentenis op de punt van een mes was afgedwongen. Het was een belevenis geweest die hij liever niet ophaalde. C. kan zich nu wel beter de staat van ontredde voorstellen waarin de Secretaris bij hem kwam. En hoe het in werkelijkheid gelopen is. De handtekening die de Secretaris in een vlag van spijt over zijn gedrag had gezet, zouden zijn mannen terugbrengen voor S. het gebouw verlaten had. Bij de mededeling dat ze haar pasje en een mobiele telefoon in de garage hadden gevonden, maar zij spoorloos verdwenen was, raakte hij al overstuurd. Toen hij via Annie hoorde waar ze was, dacht hij verder niet na en stuurde hij twee mannetjes om haar op te pakken. Hij prees zich al gelukkig met deze kans en in plaats van haar te zien, komt zijn chauffeur terug met de mededeling dat de ander een hersenschudding heeft en overhandigde hem haar briefje. Hij onderschat haar en kan beter van verdere actie afzien. De Secretaris ontploft en sommeert de chauffeur met twee man als de donder terug te gaan en haar op te sporen, ze kan nog niet ver zijn. Hij houdt contact met ze, en is weer hoopvol als ze zeggen beet te hebben. Ze laat zich ophalen door twee jongens die bij de portier van het café naar haar vragen. Die moest van haar zeggen dat ze zou bellen. De Secretaris moedigt ze aan de auto te volgen en raakt geheel buiten zinnen als blijkt dat ze maar wat rondrijden. Hij is op, hij voelt zich alsof hij een marathon gelopen heeft als ze ineens voor zijn neus staat. En als hij zijn wapen wil pakken, steken er plots twee messen uit zijn schouder en arm. De messen waren een fysieke bedreiging geweest zoals de Secretaris nooit eerder had ervaren. De nauwgezetheid, koelbloedigheid, overwicht en rust waarmee ze alles deed, hadden hem geestelijk geknakt. En zo kwam hij bij mij, een wrak. En C. ziet haar weer zoals hij haar vaker gezien heeft. Ogenschijnlijk ongevaarlijk, beeldschoon, bijna spinnend van genoeg, volkomen beheerst en in balans. Overtuigd van eigen juiste handelingen, waardoor overigens wel een hele sliert mensen in het ongereede is geraakt. De man met de hersenschudding, Annie, de Secretaris en als hij niet oppast, raakt hij ook uit het lood. Haha, alsof hij al niet volledig uit het lood is. Hij schrikt op van de stem van de

CEO die S. bedankt voor haar verhaal. Zijn toon is serieus, hij kan niet verbergen dat hij onder de indruk is. De lichtvoetigheid is weg. Hij zegt uit te kijken naar vervolgverhalen, maar het enthousiasme van het begin is er af. Kleine H. en zijn mannen klappen en roepen “geweldig” en de rest valt in.

Deel V Hoofdstuk 5

Het verhaal van Kleine H.

Waarin Kleine H. vertelt hoe hij in de club van C. onder tafel belandt en aan S. willoos zijn mobiel en de informatie geeft. C. hoort Kleine H. zeggen wat S. hem verteld heeft. John, een van zijn mannen, beschrijft hoe hij tijdens hun mislukte wraakactie niet anders kan doen dan S. gehoorzamen.

Dezelfde avond legt S. de skeelerkleding klaar die ze aan wil doen voor de bijeenkomst van de volgende ochtend. Ze houdt het verhaal van Kleine H., waar sommige heren al naar gevraagd hadden. Ze doucht nog een keer snel en gaat op bed liggen. Ze reguleert haar ademhaling, denkt aan Arnoldje, hoe ze bij hem weggript en ze voelt zijn armen om zich heen.

De groep heeft zich geïnstalleerd en de CEO, Kleine H. en S. staan op het podium. S. staat er sportief bij in haar skeelerpak. Ze heeft de schoenen waaraan ze de skeelers kon klikken aan, de strakke driekwartbroek met kniebeschermers, en ook de beschermers voor haar ellebogen en handen. De strakke broek en het dunne shirt accentueren haar figuur. Haar helm heeft ze in de hand. De CEO krijgt weer plezier in zijn rol als inleider.

‘Vrienden, de agenda is nog open, behalve dat we eerst erg benieuwd zijn naar de avonturen van onze vriend H. en zijn mannen. Ik begrijp van Kleine H. dat hij het zelf kort wil houden en dat hij zelf ook benieuwd is om van S. te horen wat hij zelf beleefd heeft in onze club waar C. met S. ongestoord wilden dineren. Het was een lesje dat hij haar had willen leren, omdat ze hem tijdens dat dinertje onder tafel deed belanden. Ze heeft helaas niet de jurk aan die ze tijdens het diner droeg.’

Tijdens het gelach van de groep staat C. op.

‘Ik ben erg benieuwd wat er onder de tafel gebeurde tussen S. en Kleine H. Misschien kan heer H. dat eerst vertellen?’

De CEO steekt bezwerend een hand op.

‘Oké, laten we het hierbij voorlopig houden, straks hebben we toch nog een hele agenda. Beste H. wil jij beginnen met je avonturen onder de tafel?’

Kleine H. loopt onder gelach naar de lessenaar, terwijl de CEO gaat zitten.

H. ziet er niet naar uit dat hij het gelach waardeert en het sterft ook vrij abrupt weg. Hij kijkt naar C.

‘Ik ben niet zo’n prater, maar toen ik onder de tafel belandde, keek ik in een paar ogen die me verlamden. En die me *dwongen* te luisteren. Anders had ik niets *willen* horen, ik had eerst al een flinke klap met mijn hoofd op de tafel gemaakt en toen nog eens op de vloer. Ik was behoorlijk versuft. Het komt er op neer, dat als ik niet meteen mijn smartphone gaf en aanwees wie me getipt had *zelfs C. me niet meer zou kunnen redden.*’

Kleine H. kijkt de zaal rond met een gezicht waardoor menigeen zich heel ongemakkelijk zou gaan voelen.

‘Nou was ik wel verdoofd, maar zelfs toen dacht ik een seconde wat een flauwekul. Wat kan die C. me maken? Zelfs hij zou me niet kunnen redden? Hoezo *zelfs* hij niet? Die C. kan beter voor *mij* uitkijken...’

C. kijkt naar de grote kop van Kleine H. en ziet bijna een donderwolk boven zijn hoofd hangen. Waar is het schoothondje van S.? Daar staat weer een reus te dreigen, helemaal de oude. Maar belangrijker, zijn woorden komen geheel overeen met wat S. hem verteld heeft.

‘Maar zoals gezegd, ik ben verdoofd en ik zie een paar ogen waar ik slapeloze nachten van heb gekregen. Ik kon nergens meer aan denken dan alleen maar zo snel mogelijk gehoorzamen. Nou maken ze mij niet zo gauw bang en ik weet niet eens of het angst was, het was... het was... ik was willoos, ik deed gewoon wat ze vroeg.’

Een van de mannen van de CEO rolt een tafeltje naar de lessenaar met enkele glazen en een karaf water. Hij schenkt een glas in en zet het op de lessenaar. Kleine H. knikt en ledigt het glas half en vult het glas weer bij. Een ander brengt enkele stoelen. S. gaat zitten. De groep is gefascineerd door de ontboezeming van Kleine H. C. kijkt naar haar om iets te ontdekken. Ze kijkt belangstellend naar Kleine H., haar gezicht verradt niets. Wat zag Kleine H. in haar ogen? Waarom was hij willoos, waarom raakte hij verlamd? C. zag verleiding, twinkeling, en lach in haar ogen; hij koestert die ogen boven de glimlach. Hij koestert de uren waar hij zo van genoten heeft, haar openheid, de warmte die hem doorstroomt als hij er aan terugdenkt. Dat is geluk denkt hij, en ach wat is geld, die herinneringen alleen al zijn het waard. Maar het is verslavend gebleken, het verlangen naar

meer blijft. Hij voelt een steek bij de gedachte dat hij haar straks niet meer zal zien. Hij wil haar nabijheid, zoals ze tegen hem aanlag toen ze het verhaal vertelde. Ineens voelt hij ook weer de kou die hem doortrok toen ze het verhaal van Kleine H. vertelde, angst, pure angst voelde hij, hij kon haar ogen toen niet eens zien... Kleine H. voelde niet eens angst, de uitwerking was anders, hij was niet bang, maar willoos.

‘En verder had ik wonder boven wonder geen bloedneus, maar mijn lippen deden zo’n pijn dat ik dagen moeilijk at.’

De mannen in de zaal grinniken voorzichtig. Hij kijkt opzij naar S. die naar hem glimlacht en hij lacht terug.

‘Ja, het ging allemaal erg snel, sneller dan ik pijn kreeg, die kwam pas later. In die ontzettend geile avondjurk zat de mooiste meid die ik ooit had gezien. En wat deed die tegenover die saaie C.? Ik dacht, verdomd, als je er zo bij zit, dan verdien je als meisje beter dan zo’n...’

Hij kijkt weer opzij en het lijkt hem beter te stoppen.

‘Nou ja, de rest hebben jullie gehoord.’

De CEO staat op en zegt dat ze van C. de rest gehoord hebben, maar niet hoe het hem verder verging, nadat S. en C. de club verlaten hadden.

Kleine H. wil nog een slok nemen, maar bedenkt zich.

‘Een van mijn jongens heeft zich gespecialiseerd in compromitterende foto’s, een aardig lijntje. Slachtoffers hebben er heel wat voor over dat we ze niet openbaar maken. Op de bewuste avond belt hij me opgewonden. Hij heeft waanzinnige foto’s van C., terwijl een beeldschone vrouw op het terras van zijn exclusieve club hem aftrekt. Die kans wil ik me niet laten ontgaan, ik ga er meteen heen en zie die slome C. daar zitten met S. en ik was meteen verkocht.’

Kleine H. neemt een slok.

‘Toen ik weer bijkwam...’

Hij had het gelach wel verwacht. God nog aan toe, wie had ooit kunnen denken dat hij hier zoiets zou vertellen? Door een meisje gevloerd en dan moet het verhaal in de woestijn nog komen. Hij ziet S. naar hem kijken, ontspannen glimlachend.

‘Toen ik weer bijkwam zat ik aan die tafel. Ik dronk een whisky tegen de pijn, en zelfs dat deed nog behoorlijk pijn. Die fotograaf kwam me halen.

Hij zei dat ik opdracht had gegeven om me in de club op te halen. En dat hij goed moest luisteren, want dat ze handelde in opdracht van mij.'

Kleine H. lacht bij de herinnering.

'Slimme meid. Hij moest zijn adres doorgeven en zijn deur niet op slot doen. Ze wilde zijn foto's uit zijn toestel en computer. En bij de minste tegenwerking zou ze zijn hok leeg halen. De fotograaf deed het in zijn broek. De stem was zacht en zeer dwingend geweest. Toen hij me kwam halen, wilde ik schreeuwen wat een lul ben je, maar dat kon niet, want ook dat deed behoorlijk pijn.'

De mannen in de zaal lachen, ook zijn eigen jongens. Het kan hem niet schelen, beter gelach, dan gênante stilte.

'De fotograaf heeft de kapsones van een kunstenaar, maar was doodsbenauwd voor zijn apparatuur en zijn archief. Dat was allemaal intact, maar de waanzinnige foto's waren verdwenen. De fotograaf huilde van opluchting, dat zijn spulletjes er nog stonden. Ik heb hem een knal voor zijn kop verkocht, waardoor hij net zoveel pijn had met eten en drinken als ik. Maar ja, wat heb je er aan. Wat ik wilde, was wraak.'

Kleine H. kijkt even om naar S., bijna schuld bewust. De heren lachen, ze vinden het wat mooi dat de gevreesde man zo open vertelt hoe hij bakzeil haalde en gefrustreerd was. Tegelijk realiseren ze zich dat hij zich dit gezichtsverlies kan permitteren.

C. staat op.

'Haar bende bewijst zich, in de kortste keren zijn ze op het aangegeven adres en zonder een spoor achter te laten verwijderen ze de foto's. Opgeleid, getraind door S. Bruikbare jongens, zoals ze dat zelf noemt, die doen wat ze heeft beloofd. Daarom huilt de fotograaf van opluchting, want wie houdt zijn beloften? Dat gebeurt toch nooit? Wie heeft consideratie met zijn tegenstander die jou had willen chanteren? Petje af. Ik heb nog een laatste vraag en die is eigenlijk gelijk aan mijn eerste: waarom ging de fotograaf zo snel overstag? Bij Kleine H. zijn het haar ogen, bij de fotograaf is het haar stem. Toch weet ik nog steeds niet ...'

S. staat op en loopt naar voren.

'Kleine H. en de fotograaf hebben fantasie. Ze zien en horen wat er in hun hoofd zit. Ik tref een snaar die resoneert, het is niet alleen angst, zoals

Kleine H. zegt, het is meer. Zijn fantasie slaat op hol en hij heeft geen tijd om na te denken of te reflecteren, hij raakt verlamd door zijn eigen onbarmhartigheid. De fotograaf krijgt geen tijd om af te wegen wat belangrijker is, de boosheid van Kleine H. dat de foto's weg zullen zijn of zijn apparatuur en levenswerk, om het wat dramatisch te stellen. Hij verbreekt de verbinding niet, want hij heeft Kleine H. zelf getipt en er is iets aan de hand. Hij kan niet anders dan luisteren, want Kleine H. boos maken is niet verstandig. En mijn stem vergrootte de angst die hij toch al voelde.' C. kijkt om zich heen. Ze raakt voortdurend snaren die leuk resoneren. Hier zitten allemaal mannen met fantasie, ze laat hun fantasie het werk doen. De Secretaris had ook behoorlijk wat fantasie, Kleine H. en zijn mannen eveneens. En hij? Hij heeft enorm veel fantasie, hij leeft in een fantasiewereld, hij...

C. was gaan zitten en staat weer op.

'Wij resoneren, dat betekent dat wij gevoelens hebben, we hebben fantasie, we verliezen ons, raken bedwelmd, verlamd en daarna onder haar invloed. We zijn *mensen*, maar wie of wat ben *jij*? Waarvan of waardoor resoneer *jij*?'

S. toont geen verbazing of geschoktheid. De mannen in de zaal zijn wel verbaasd. C. toont zich gefrustreerd. Uren uit geweest met een beeldschone meid en hij heeft van alles beleefd. Beetje prijzig, maar wat heeft hij te klagen?

'Beste C., je verwacht discipline met gevoelens. Toen Annie me opgelucht omhelsde omdat het gesprek met de Secretaris zonder kleerscheuren was verlopen, had ik het even te kwaad.'

'Beste S. een uitzondering op de regel. Je trekt een spoor van slachtoffers en jij blijft ontspannen. Alles voor de zaak.'

C. kan zich niet inhouden. Hij voelt dat hij moet ophouden om zich niet belachelijk te maken, maar hij kan niet stoppen. Ze palmt iedereen in en hij raakt steeds meer op de achtergrond. S. staat op, glimlacht en loopt naar hem toe. Ze glimlacht als tegenwicht tegen zijn frustratie. Natuurlijk, alles voor de zaak. Waar dacht je dat ik mee bezig ben? Ik ben gewoon aan het werk. Ze staat naast C.

'Heren, in plaats van een snelle wip, beloofde ik iets anders, iets beters.

Toch gaan die uren niet voorbij zonder menig moment waarop C. de afspraak had willen verbreken en ik had het hem niet kwalijk genomen. Hij heeft het niet gedaan, en dat maakte de uren bijzonder. Een kostbare ervaring in meer dan een betekenis. Heren, hier ziet u een gentleman.’ Ze pakt de hand van C. en ze glimlacht naar hem. De mannen klappen en C. weet eigenlijk niet hoe hij kijken moet.

De CEO neemt het woord.

‘Deze discussie tussen de beide tortelduifjes wil ik even stoppen. We hebben nog een verhaal tegoed. Kleine H. is ons nog zijn verhaal over zijn wraak verschuldigd. Dat verhaal is misschien ook wel een illustratie van resonantie, verlangens en gevoelens.’

Kleine H. kijkt naar de CEO.

‘Ik ga dat verhaal niet vertellen. Ik weet niet waar C. last van heeft, maar ik heb jullie verteld wat me is overkomen bij het diner. Door mijn ervaring met S. in de woestijn ben ik haar niet alleen mijn leven verschuldigd – en mijn mannen – maar ontmoette ik ook een tegenstander met lef. Dat inzicht kwam niet vanzelf, ik dacht eerst alleen aan wraak. Het waren mijn jongens die verdomme aan het muiten sloegen. In die gloeiend hete bak van haar truck was ik nergens meer. Ze gingen voor de bijl omdat ze ons water gaf, en terugbracht naar de bewoonde wereld. Ze had ons kunnen achterlaten, dan hadden onze botten daar nu liggen bleken zonder dat een haan naar ons had gekraaid.’

Kleine H. stopt. Hij kijkt naar de CEO, hij vindt het wel mooi. De CEO doet gul.

‘Kom, kom, je bent prima op dreef. Je onthoudt ons je mooie verhaal?’

‘Ik denk dat ik het verhaal te mooi maak, S. moet het doen. Ze heeft er al de juiste outfit voor aangetrokken.’

De groep lacht en de CEO kijkt uitnodigend naar S.

‘Ik vind dat geen probleem, en Kleine H. mag me corrigeren als hij meent dat ik hem of zijn mannen tekort doe.’

Terwijl ze praat, ontdoet ze zich van de beschermers om haar knieën, ellebogen en handen. De helm ligt op de stoel. In haar shirt en strakke broek ziet C. weer de panter. S. doet Kleine H. en zijn mannen niet tekort. Haar truck is een tank, niet kapot te schieten en snel. Het moment waarop Kleine

H. dacht dat de kansen keerden, toen zijn man met getrokken pistool tevoorschijn kwam, was niet eens een enorme gok en pech. Hij *moest* wel zwikken op die stadsschoentjes tussen die stenen. Dat hij ging lopen was een cruciale fout. Als hij op zijn buik was blijven liggen en haar onder schot had genomen, had het er heel anders voor haar uitgezien. Ze vertelt hoe professioneel de chauffeurs de auto's in het terrein in de hand hielden en met hun stuurkunst bij die snelheden erger hadden voorkomen. Bij haar laatste opmerking kijken enkelen naar John, de man die uit de bedding klom. Hij krijgt een stomp van de chauffeur.

De mannen voelen zich niet gekleineerd door haar versie van de gebeurtenissen. Kleine H. herinnert zich levendig hoe blij hij was toen ze de kogels uit zijn pistool verwijderde. Ze ontwapent zichzelf. Toen zijn man de bedding uitkwam, dacht hij dat het pleit beslecht was. Het gevoel van overmacht was echter van korte duur, en hij voelt weer hoe wanhopig hij was toen de sukkel struikelde. Kleine H. realiseert zich ineens de aanleiding van zijn man om overeind te komen en S. triomfantelijk onder schot te nemen. Hij staat op.

‘John is in de val getrapt die S. verzwijgt. Ze leegt het pistool voor mijn neus en ik denk, dom kind, je bent John vergeten. Ze is hem helemaal niet vergeten en door demonstratief de kogels uit mijn pistool te halen lokt ze John juist uit zijn schuilplaats. Ze brengt het als een enorme gok, maar nu zie ik pas dat het een uitgekiende val was. Op het juiste moment het pistool ontladen, John komt uit zijn schuilplaats en ik vond het op dat moment zelf geweldig dat hij tevoorschijn kwam. Ik dacht we gaan haar pakken, ik scheurde in gedachten de kleren al van haar lijf. Wat John en ik niet zagen aankomen en waar ze op gokt, gebeurt natuurlijk. John kan zijn evenwicht niet bewaren op die die stenen. John was te gretig en ik ook.’

C. weet niet wat hij hoort, deze openheid is ongekend voor Kleine H. Het is ongelooflijk, die Kleine H. heeft ook de behoefte om eerlijk te zijn. En de groep luistert heel stil.

‘De rit die volgde in de achterbak was een hel. Niet alleen door de hitte en de pijn overal, maar vooral door de vernedering en de muiterij.’

Kleine H. kijkt naar zijn mannen. Die kijken niet als overwinnaars.

‘John is de jongste, hij is het hardst getroffen en schreeuwt dat S. een

fantastisch wijf is en we blij moeten zijn dat we nog leven. Hij is ook blij dat we haar niet gepakt hebben, hij wil er niet aan denken wat we gedaan zouden hebben. Hij gaat janken, ik ben daar niet gevoelig voor, maar hij jankte uit woede. De anderen vallen hem bij en ik word voor de zoveelste keer gek. Eerst omdat een meisje ons lachend van de weg rijdt, *dan* zitten er ineens messen in mijn arm en been, *dan* zie ik John onderuit gaan en *dan* slaan de jongens aan het rebelleren. En die dame onderhandelt rustig en geeft ons water. Die keukenmesjes waar ze mee gooit zijn wel vervelend, dat moet ze niet doen.’

Het gelach van de groep verbreekt een gespannen stilte. Kleine H. neemt een slok.

‘Om het kort te houden, ze menen het, en ze willen dat ik haar bedank. Ik ga nog liever dood. Ze kiezen voor haar, ze vinden haar fantastisch en ze zijn wat blij dat ze nog leven. Ik heb geschreeuwd, schoften, verraders. Ik weet niet waarom ik uiteindelijk toestemde: S. een fantastisch wijf vinden was op dat moment niet mijn eerste gedachte, maar ik was de jongens kwijt als ik niet toegaf.’

De groep lacht niet. Kleine H. reflecteert, dat is waarschijnlijk nieuw voor hem. Hij maakt afwegingen die hij nooit hoefde te maken.

‘John mag het verhaal afmaken.’

Kleine H. loopt abrupt weg en gaat zitten. John kijkt verrast en aarzelt. De CEO maakt een uitnodigend gebaar naar voren. John staat op en loopt naar de lessenaar.

‘De baas weet niet waarom hij toestemde, maar we schrokken ons een ongeluk toen hij dat deed. Hij begon ineens te schreeuwen dat wij haar moesten bedanken en dat hij ons daarna stuk voor stuk zou aflossen. De baas was moe en zo kwaad dat hij met zijn vuisten tegen de wand van de bak sloeg en zijn handen nog eens flink bezeerde. We durfden niet te lachen, tot we begrepen dat het wel meeviel en toen hebben we gelachen tot de truck stilstond. En ook lachen deed pijn.’

De groep lacht met John mee.

‘We liepen krom toen we uitgestapt waren. Wat voelde ik me ellendig. En we zagen er niet uit. Bulten, onder het stof, bloederige kleding, ik heb wel eens een oorlogsfilm gezien waarin krijgsgevangen soldaten liepen, nou

daar moest ik aan denken. We lopen naar de voorkant van de truck. Ze opent het raam en gooit de pistolen naar ons toe. En het raam gaat weer omhoog. De baas gebaart dat hij haar wil spreken en bedankt haar en zegt dat we haar een hand willen geven. We willen iets met haar drinken. Ik zie haar bedachtzaam kijken en ik was bang dat ze zou weggrijden. Ik stierf ter plekke bij de gedachte. We hadden alles ingezet om de baas zover te krijgen en als ze nu weg zou rijden, dan konden we ons wel bergen. Dan zou hij gaan rossen, niks meer moe en pijn. Ze ziet mij en ik denk dat ze in de gaten had dat ik dood stond te gaan van angst. En god zij dank stemt ze toe en ze zet de truck weg. Als ze uitstapt, hoor ik de baas vloeken en hij mompelt “wat een fantastisch wijf” en ik kan niet zeggen hoe opgelucht ik was. Ik weet nog wel dat ik het moedig van haar vond dat ze naar ons toeliep. Hoe gammel we ook waren, we waren wel met zijn zessen. Kon zij ons vertrouwen? Na de duikelingen in het zwembad geloof ik dat ze ons toen wel aan had gekund.’

De groep barst in lachen uit. John wil naar zijn plaats teruglopen. De CEO steekt zijn hand op en vraagt of hij nog even door wil gaan.

‘We geven haar een hand en ik weet niet of ik mijn leven nog eens een vrouw zo mooi zal vinden die onder het stof zit.’

De groep lacht opnieuw.

‘We vallen wel op en enkele mannen die langs lopen, weten niet wat ze zien en willen een foto maken. De baas doet alsof hij gaat schieten en schreeuwt dat hij anders ook een foto maakt.’

John heeft de smaak te pakken denkt C., de groep begint opnieuw te lachen en hij ook, terwijl hij het al een keer van S. gehoord heeft. Het valt hem op dat de verhalen nergens afwijken, hij hoort hetzelfde wat ze hem in haar appartement vertelde. Terwijl het gelach half is weggeëbd, vertelt John hoe ze met zijn allen de slappe lach kregen, de ontlading van alle spanning, hoe goed hij zich voelde en hoe ze binnen tegen een verbaasde klant die veronderstelde dat ze hard gewerkt hadden, heel achteloos deden, “een klusje opgeknapt, even dit meisje opgehaald”, waarop het gelach weer aanzwelt. John blijft nu wachten tot iedereen weer luistert.

‘S. vertrok en wij hebben nog flink wat biertjes staan hijsen. Voor de schrik en de dorst die maar niet over wilde gaan. En de baas werd haar grootste

fan. Eerst konden we hem niet overhalen, maar terwijl we op vervoer wachtten, moesten we van hem horen hoe geweldig S. was.'

Hij kijkt naar Kleine H. die een gezicht trekt.

'Nee baas, je was helemaal om en je deed alsof je *ons* moest overtuigen. De hele weg terug trouwens ook.'

De mannen in de zaal hebben de ochtend van hun leven en vallen tegen elkaar aan van het lachen. C. kijkt naar S. Ze prijzen haar wel de hemel in en niet zo'n beetje ook. Als John naar haar kijkt, neemt ze met een knikje zijn complimenten in ontvangst. Ze ontkent niets, ze is niet verlegen onder de lofuitingen, ze accepteert wat haar toekomt.

Kleine H. stapt naar voren. Er schiet hem iets te binnen.

'John heeft gelijk ik kan het niet ontkennen, hij heeft nog vier getuigen. Wat me wel opvalt, is dat hij ineens een fervente verdediger van S. was, nadat ze hem in de woestijn even kort had toegesproken. Ze zat met haar rug naar me toe, maar bracht haar gezicht dichtbij dat van John en ze fluisterde, want ik hoorde niets. Ze haalde hem even snel over als ondergetekende onder de tafel.'

De groep valt stil en kijkt naar John. Kleine H. ook. John brengt onwillekeurig zijn hand naar zijn kin.

'Ze keek meelevend, maar het mes onder mijn kin maakte dat die meelevendheid niet fijn was. Wat ze zei was ook niet fijn: verdrogen in de woestijn, of braaf meerijden. We konden kiezen, ze was niet boos, ze reageerde zich niet af. Het ijzige in haar stem...'

John valt stil, Kleine H. gaat zitten en John volgt hem. De groep is ook ineens stil. Je moet haar niet dichtbij laten komen, denkt C. Dat is het, te dichtbij maakt ze je willoos of ze palmt je in, met haar ogen of met haar stem. De CEO komt langzaam naar voren en kijkt naar de groep. Voor hij wat kan zeggen, ziet hij een arm.

'Een geweldige show, zeer de moeite waard, maar ik heb nog een vraag. Hoe begon het nou allemaal? Ik bedoel, we hebben nu zoveel details gehoord dat ik er ook benieuwd naar ben hoe Kleine H. zijn aanval plande. S. zegt dat ze de locatie koos, om daar de aanval uit te lokken. Dat lukte uitstekend, heel slim, maar ze liet haar jongens niet op de uitkijk staan. Dat is één. En ten tweede, hoe wist zij dat Kleine H. wist waar ze in de

ochtenduren skeelerde en ten derde hoe wist Kleine H. waar ze woonde?’

De CEO kijkt naar S., Kleine H. en C.

‘Wie mag ik uitnodigen?’

S. staat op en loopt naar de lessenaar.

‘Mijn jongens heb ik daar niet mee lastig willen vallen. Ik ging ervan uit dat ik de heren zou zien aankomen, en dat is ook gebeurd. Daar heb ik de locatie op uitgezocht. En ik lokte Kleine H. via het bezoek van C. naar mijn appartement. C. meende eerlijk niet gevolgd te zijn, dat was naïef, want dat is gebeurd. Hij liet zich niet rijden door zijn chauffeur, hij heeft zelfs de moeite genomen om de metro te nemen. Zijn bezoek aan mij was een nieuw avontuur voor hem, eventuele achtervolgers afschudden. Spannend, een spel, maar C. was zijn routine kwijt en is ongezien gevolgd.’

S. lacht lief naar C.

‘Ik hoefde na het bezoek van C. niet lang op verkenner te wachten. De ogen uit de buurt vertelden me al snel dat er heren uit het Centrum, zoals ze hen noemden, bij mijn appartement en in de garage gezien waren. Of het ambtenaren van het Ministerie van Rechtvaardigheid waren of mannen van Kleine H. wist ik niet, want de ogen en oren uit de buurt konden dat niet opmaken. Ze hebben enige dagen mijn ochtendroutine gevolgd, hoe laat ik vertrok uit de garage. Het waren de jongens van de heer H., dat was me toen wel duidelijk.’

C. luistert met open mond. Dat etentje in haar appartement was een lokkertje voor Kleine H.? Ze had haar appartement voorgesteld als een veilige plek, waar Kleine H. hen niet zou vinden. Wat had ze gezegd? *Waar we niet gestoord zullen worden*. En ze ging er vanuit dat ze hem zouden volgen. Kleine H. had het etentje wel kunnen verstoren door met zijn mannen langs te komen. C. springt op.

‘Ik ben niet gevolgd, ik ben een extra halte doorgereden, heb bloemen en chocola gekocht en goed rondgekeken en niemand gezien die mij in de gaten hield. Daarna ben ik met de metro teruggereden.’

Kleine H. gaat naar voren.

‘Je bent wel gevolgd en je pogingen eventuele volgers af te schudden waren niet al te moeilijk. Je geloofde zelf maar half dat iemand je zou volgen. En het waren John en mijn chauffeur die enkele dagen de routine van S. in de

gaten hielden.’

De arm gaat weer omhoog.

‘Dan nog een laatste vraag aan Kleine H. Jullie zijn direct al van de weg gereden door haar truck. Hoe komt het dat jullie daar geen rekening mee hebben gehouden?’

‘Omdat de meeste trucks niet veel sterker en zeker niet sneller zijn dan onze auto’s. En we waren met twee auto’s en zes man. Dat leek mij zelfs wat overdreven, maar de mannen waren nieuwsgierig. We waren er niet op voorbereid dat ze in een tank reed.’

Uit de groep klinkt wat gegrinnik. De CEO staat op en neemt het podium van Kleine H. over.

‘Vrienden, ik sluit me aan bij de vraagsteller: we hebben een geweldige show gezien. Ik wil alle acteurs van harte bedanken, met S. in een glansrol, maar laat ik de andere vertellers niet tekort doen, John was niet te verbeteren en dan de laatste, maar zeker niet de minste, Kleine H., die zoals we dat noemen over zijn schaduw heen is gesprongen. We hebben een geheel nieuwe Kleine H. gezien.’

De CEO klapt en de groep volgt zijn voorbeeld.

Deel V Hoofdstuk 6

De CEO en de kern

Waarin de CEO stoom afblaast tegenover zijn getrouwen. Hij wil wraak of genoegdoening, hoe dan ook. Henry waarschuwt de CEO dat ze tegenstand in haar voordeel ombuigt. Niemand staat de CEO bij. De Assistent polst een coup.

De CEO heeft de kern van zijn getrouwen naar zijn kamer geroepen. Ze staan op een balkon met uitzicht op het zwembad. Ze zien S. en wat jongere mannen om haar heen. S. heeft een donker badpak aan en een badmuts op, ze ziet er uit of ze een wedstrijd gaat zwemmen. Ze heeft een bal en dan ziet hij hoe zijn bedienden waterpolonetten ophangen. Ze heeft weer wat bedacht. Waterpolo... Hoe lang is geleden dat hij een partijtje heeft gespeeld? Lang, hij wil niet eens uitrekenen *hoe* lang geleden. Hij weet nog goed hoe vermoeiend hij het vond en dat hij bedacht dat het niet zijn sport was. Hij stapt naar binnen en kijkt naar de kleine groep. C behoort nu ook tot de kern, want hij wil het over die verdomde meid hebben. Henry volgt de CEO, Paul draait zich langzaam om, de Assistent van C. blijft kijken. De CEO registreert dat die Assistent een moeilijke jongen is. Hij moet hem vooral niet tot de orde roepen en begint alsof de Assistent niet belangrijk is. ‘Paul vindt dat de meisjes een wat ouderwetse verwennerij zijn, we zijn allemaal op een leeftijd gekomen dat we dronken stoeien met meiden wat voorbij zijn, dat de koppijn die we de volgende dag hebben niet meer opweegt tegen de orgie. Nou was Paul nooit zo’n ... Maar nu hebben we een dame binnengehaald die mij koppijn bezorgt. En zal ik jullie eens wat zeggen?’

Hij zegt “we” hebben haar binnen gehaald en zal ieder van de groep die protesteert door de molen halen. Er komt geen reactie. De Assistent loopt van het balkon naar binnen.

‘Ik heb met die tante alleen nog maar vergissingen begaan. Laat ik met de tweede vergissing beginnen: ik stuurde de vriendinnen weg. Of was het geen vergissing? Nu we haar hebben meegemaakt, denk ik dat het geen vergissing was. Ik heb geharrewar en jaloezie tussen de dames voorkomen.’

CEO loopt heen en weer.

‘Deze tweede vergissing was bij nader inzien dus een goede beslissing. Maar dat was natuurlijk niet de enige. De echte was mijn eerste vergissing, namelijk mijn toestemming om haar uit te nodigen. Een jonge meid met enig doorzettingsvermogen eens te zien en uit te horen over hoe ze ons een vette buit afhandig maakte, leek me wel interessant. En dat ze C. en de Secretaris een lesje had geleerd, leek mij prima. Dat zal de heren leren.’ C. permitteert zich om vermoeid te kijken.

‘En ik was nieuwsgierig. C. en Kleine H. zijn haar schoothondjes, dat is een uitdaging om haar op mijn eigen terrein terug te pakken, letterlijk of figuurlijk en liefst beide. Maar wat blijkt? Het is een kreng, een duivelin. Wie hebben *wij* in godsnaam binnengehaald?’

Hij lacht even. C. vreest iets waar hij niet eens aan durft te denken. Dat gebruik van “wij” en “ik” is een manier van spreken die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat. Deze bijeenkomst overleeft hij niet. De CEO windt zich zeer meer en meer op.

‘Dat ze het aandurfde hier te komen, leek mij een teken van overmoed. Het leek mij een signaal dat ze niet begreep waartoe ik in staat ben. En wat moet ik constateren? *Wat maak ik mee?*’

De laatste zinnen schreeuwt de CEO naar de mannen voor hem. Niemand haalt het in zijn hoofd om te zeggen wat ze denken. Dat ze betoverend is? Dat ze de eerste avond in het zwembad sensueler is dan alle vriendinnen bij elkaar? Dat haar spreekbeurten shows zijn die spannender zijn dan films, omdat ze echt zijn? En dat al de aanwezigen voor haar vallen? Dat ze iedereen inpakt? En de CEO de ene na de andere onhandigheid begaat? De CEO geeft zelf de antwoorden.

‘Een derde vergissing: de heks pakt iedereen in. Wie had dat kunnen denken? Mijn mannen lopen met haar weg, ze durven het niet te zeggen, maar het is zichtbaar. Kleine H. en zijn mannen eten uit haar hand en schieten iedereen neer die verkeerd naar haar kijkt, en als ik de *geachte* leden inschat...’

Geluiden van de groep in het zwembad dringen tot de kamer door. Gelach en aanmoedigingen. De CEO loopt naar het balkon en de anderen volgen hem. In het zwembad spelen ze waterpolo, althans de ploetersaars proberen

het, in het water langs de kant hangen enkele spelers uitgeput uit te rusten en steeds meer mannen die zijn komen kijken, moedigen de partijen aan. Op het balkon zien ze S. hard naar de bal zwemmen, drie mannen achtervolgen haar, en trekken haar naar beneden als ze zich opricht en de bal wil werpen. De mannen aan de kant joelen. De kluwen verdwijnt onder water. Van boven zien ze wat zich onder water afspeelt.

‘Haar bikini had het niet lang gehouden.’

Ze lachen omdat die droge Henry zegt wat ze allemaal denken en in hun hart jammer vinden dat het niet gebeurt. Ze zien S. ontsnappen aan de armen van de mannen. Als een dolfijn schiet ze weg, maar ze is te laat om een doelpunt te voorkomen. Wild gejuich van de toeschouwers langs de kant. Onder geklap van iedereen zwemmen de mannen naar de kant, trekken zich op en gaan languit liggen. Die wilden zich bewijzen voor S. Die klimt ook uit het water, doet haar badmuts af en schudt haar roodbruine haren los. Met een badhanddoek om loopt ze langs de spelers. Ze bedankt ze een voor een voor hun spel en verdwijnt richting de kleedhokken. De mannen op het balkon gaan naar binnen. De CEO is iets gekalmeerd.

‘Wat we net hebben gezien, is wat ik bedoel. Ze pakt ons allemaal in.

Iedereen begrijpt waarom C. weg van haar is. *En het bevalt me niet.* Kleine H. noemde haar gevaarlijk en dat zal ze zeker zijn als we haar te na komen, maar het voor de tweede keer ‘komen, zien en overwinnen’ van dat meisje zit me niet lekker. *En dat moet jullie ook niet lekker zitten.*’

De CEO kijkt naar de Assistent van C., maar het is Henry die opstaat en zich nog eens inschenkt. Opmerkelijk, want hij is zeer matig. Hij is zeer rustig en spreekt langzaam.

‘Dat gevoel dat ze jou voor de tweede keer pakt, zit je te veel in de weg. Je wil laten zien dat jij haar de baas bent, letterlijk en figuurlijk, zei je. Dat letterlijk zou ik maar vergeten. Kleine H. en zijn mannen schieten je neer, zelfs je eigen mensen.’

Of anders ik wel, denkt C. Hij kijkt naar zijn Assistent. Die stoïcijn laat weinig blijken, maar dat zijn loyaliteit bij S. ligt, is geen vraag. De CEO staat met zijn rug naar het groepje en slaat met zijn rechtervuist in de palm van zijn linkerhand. Henry spreekt rustig verder.

‘Als je überhaupt wat wil ondernemen, moet je er rekening mee houden dat

ze tegenstand ombuigt in haar voordeel. Dus hoe meer tegendruk, hoe meer dat in haar voordeel is. Kijk hoe ze bij het zwembad te werk ging. Die kerels die haar in het water wilden gooien, vlogen er door hun eigen bewegingen in. Een extra duwtje en het was gebeurd.'

De CEO draait zich om. Hij had tot nu alle vrouwen die hij wilde, gekregen, en wel op een presenteerblaadje. En hij was genereus geweest, altijd.

Machtige mannen, die later voor schut gingen, omdat vrouwen klaagden, waren niet machtig genoeg geweest. Hij was wel machtig genoeg. En nu zou zo'n zusje, onbereikbaar voor iedereen, ook voor hem onbereikbaar zijn?

'Oké, dat is jouw analyse. Als ik haar aanval, verzwak ik mijn eigen positie. Maar wat moeten *we* dan doen?'

C. waardeert Henry's optreden. Hij heeft haar tactiek door, en die droogkloot durft het nog te zeggen ook. En CEO, je praat over "we", maar het gaat niet om ons, wij hebben er geen belang bij dat jij haar kan verkrachten. En achteraf krijg je haar niet stil, niet met geld of wat dan ook. De CEO kijkt het groepje langs. Een teleurgestelde koning tegen zijn beste vazallen.

'*Nou, nou?*'

Niemand geeft antwoord.

Alleen, zonder de CEO, maken de mannen zich zorgen over zijn obsessie. En erger nog, hij heeft hen niet bijeen geroepen om te vertellen, waarom hij tijdens het betoog van Henry de zaal verliet. De Assistent zegt dat hij het niet vertrouwt en verwoordt daarmee wat de anderen denken. Henry zal nagaan wat de aanleiding was. Er ontstaat een algemeen gevoel dat de CEO is veranderd, een eufemisme voor onstabiel, onberekenbaar, en niet meer de juiste man om belangrijke politieke beslissingen te nemen of door te drukken. Ze kijken elkaar aan en het kan zonder woorden: de tijd van de CEO is voorbij.

'Naast het inwinnen van de informatie moeten we een omslag voorbereiden.'

De Assistent kijkt de mannen een voor een aan. Die fronsen. Henry glimlacht.

'Een omslag?'

‘Een wisseling van de wacht.’

De Assistent zegt het ook met een glimlach en het is duidelijk dat hij zich als de leider van “de omslag” ziet. C. is niet verbaasd. Hij zelf gaat vrijwillig aan de kant, want zonder zijn Assistent is ook zijn tijd voorbij. De Assistent kijkt naar C. Die knikt en balt een vuist.

Deel VI Hoofdstuk 1

Verloren werelden

Waarin S. het Genootschap voorhoudt dat de mensheid in de laatste fase van een geleidelijke totale ineenstorting zit. De bevolkingsgroei noemt ze fundamenteel voor alle problemen. De mannen van het Genootschap voelen zich overrompeld door een vrouw die hen de les leest. De Assistent doet S. een verrassende bekentenis.

De CEO heeft weer een introductie gehouden en S. geprezen om haar voordrachten.

‘Heren, zoals ze zelf heeft gevraagd wil zij de gesprekken die ze met C. had nog even voortzetten, maar nu ook met ons. En geen uitwisseling van standpunten, maar een echte dialoog. Ze heeft zich misschien wat te veel opgesteld als tegenspeler, maar gelukkig is C. sportief en een gentleman. Dus zijn ze niet als een ruziënd stel uit elkaar gegaan.’

De groep lacht beleefd.

‘Dus zij vraagt wat wij gewoon zijn te doen. En ik heb haar naar waarheid verteld dat we naar elkaar luisteren, en vragen stellen om van elkaar te leren. Beleefd en sportief, als gentlemen.’

C. ziet S. zoals de eerste keer in het park. De glans in haar goudbruine haar, iets langer nu, een lichte broek en een suède jack met ritsen. De blouse is zachtgeel, maar hij weet niet meer zeker of het dezelfde is die ze toen ook droeg. Zijn gedachten dwalen af naar het diner. Ze wilde toen helemaal niet over wereldproblemen discussiëren. Geniet van het moment, waarom nu over de problemen van de planeet praten? Ontspan wat meer, beste C. Je versterkt alleen maar je angst voor de bijeenkomst. Zet die club even van je af, dat is een betere voorbereiding. Zij deed dat, hij kon dat niet. Hij ziet de CEO een breed gebaar naar S. maken om haar uit te nodigen te beginnen. Onder geklap van de groep gaat hij zitten en loopt S. naar voren. Hij heeft van dat gebaar een ritueel gemaakt.

‘Oké, heren, de inleidende manoeuvres zijn voorbij. Ik val vandaag *wel* met de deur in huis. Hoe staat de planeet ervoor? Als hierover een meningsverschil bestaat, wil een van de partijen “bewijzen” zien. Geen onderzoeken, maar “harde bewijzen”. Foto’s en films lijken me voldoende.

Met opmerkingen “die zijn vervalst, nep, gemanipuleerd” hoeft u niet aan te komen, voor die onvruchtbare discussies zitten we hier niet. Wat zegt u bij de vergelijking van foto’s van de planeet van de afgelopen decennia en nu? Het poolijs smelt; waar vroeger ijsberen rondliepen over sneeuwvlakten zie je nu groene plateaus. Andere gebieden zijn droger, woestijnen rukken op, miljoenensteden afhankelijk van grote meren hebben gebrek aan drinkwater, andere gebieden zijn natter en steden of delen ervan lopen met een steeds grotere regelmaat onder water. Stormen en pieken in temperaturen in warme en koude perioden waren al geruime tijd de *tekenen* van een toenemend instabieler klimaat. We zitten er nu middenin. En heren, bossen verdwijnen ondanks alle kapverboden, en in zo’n rap tempo dat het me verbaast dat er nog bossen zijn. En voor veel bedreigde dieren geldt hetzelfde; de illegale jacht op huiden en ivoor gaat door.’

De heren zitten met opgetrokken wenkbrauwen. Wat wil ze zeggen? Deze open deuren zijn slaapverwekkend. Hiermee hoeft ze in dit gezelschap niet aan te komen. Die inleidende manoeuvres waren een stuk interessanter.

‘De mensheid, van machtige bedrijven tot burgers, belijdt lippendienst aan fundamentele verbeteringen. Iedereen denkt dat rampen incidenten zijn en niemand wil echt de bakens verzetten, hoe erg ook miljoenen mensen in de problemen zijn gekomen. Landen zitten op verschillende niveaus van ontwikkeling en niemand gelooft in een *totale* neergang en ineenstorting, terwijl de geschiedenis van de mensheid daar nota bene over *gaat*.’

C. schrikt wakker. Wat zegt ze nu? Een totale instorting? De opgetrokken wenkbrauwen van Paul en de CEO veranderen in een frons. C. haalt diep adem.

‘Het zijn die daadkrachtige optimisten die mij om mijn oren slaan met hun interpretatie van mijn onontkoombare feiten en voor fatale vertragingen zorgen.’

C. hoort haar wel praten, maar wat ze zegt doen zijn gedachten naar het diner afdwalen. Hij *zit* ineens weer aan het diner. Hij ziet een beeld dat hem regelmatig achtervolgt: ze staat plots op, buigt zich naar hem toe en kust hem op een wang en legt een hand op zijn andere wang. Hij ruikt haar parfum, en kan zijn ogen niet van haar borsten afhouden. Half bedekt, en zo dichtbij. Hij weet niet meer waarom ze opstond en hem kuste. Hij zal iets

gezegd hebben, waardoor ze die spontane ingeving kreeg. Maar wat zei hij? Hij heeft geen idee, de drank natuurlijk. Hij kan het beeld niet aan een van zijn opmerkingen koppelen. Heeft hij ingestemd of zich juist verzet en was haar gebaar van troost voor iemand die niet begreep wat er speelt?

Als hij ontwaakt, ziet hij haar gestrekte armen en handen. Haar ogen vernauwen zich iets en spieden. Ze kijkt de heren stuk voor stuk aan. C. voelt zich allerm minst veilig. De stilte van de heren is ineens drukkend. En wat als ze hem straks een vraag stelt?

‘Een bevolkingsomvang van meer dan driemaal de hoeveelheid mensen die op een niveau van welvaart wil leven dat wij nu hebben, is niet mogelijk. *Het is niet mogelijk*, heren, want de nieuwe vindingen die jullie in de strijd willen gooien om dat voor elkaar te krijgen, brengen hun eigen nieuwe problemen mee. En heren, als ik prioriteiten stel, dan noem ik die bevolkingsomvang het belangrijkste en meest fundamentele probleem. Alle andere zijn er afgeleiden van: oorlogen, migratiestromen uit instabiele landen naar jullie Stad, de toename van slavernij, de plundering van de planeet, de milieuvervuiling en de klimaatverandering. En omdat we nauwelijks of veel te weinig ingrijpen door de onbesliste strijd over de toekomst tussen de optimisten en de pessimisten, laten we kansen om in een bepaalde fase nog iets te redden, voorbijgaan.’

C. voelt de stijgende spanning bij de groep. Waarom? Als *hij* dit betoog had gehouden, hadden ze zitten gapen. “Actuele problemen graag, C.” zouden ze roepen. “Geen praatjes over een verre toekomst”. Nu zitten ze versteend te kijken.

‘En heren, optimisme en pessimisme doen er al niet meer toe. Als de zaak op instorten staat, moeten we *handelen*. Klets over wat wel of niet nodig is, wat we wel of niet nog even kunnen uitstellen, is een luxe die we niet meer hebben, dat is *achterhaald*.’

S. draait zich om en loopt enkele stappen voor ze zich snel omdraait en met enige stemverheffing nog eens “*achterhaald*” in het gezicht van de verstarde heren smijt.

‘En na *iedere* volgende fase waarin niet of veel te weinig is gehandeld, is de wereld er slechter aan toe dan in de voorgaande. Met *ieder* verder uitstel raken we vroegere, mooiere, betere werelden kwijt. *Werelden* gaan door

stompzinnig en vruchteloos gekissebis verloren. Door mensen die zich rijk genoeg wanen om allerlei rampen te doorstaan, de urgentie niet voelen, of niet genoeg.'

S. keert de groep opnieuw de rug toe. Ze draait zich om.

'Ja, het is aan jullie gericht. Jullie weten alles, maar voelen geen enkele urgentie. Oh, voor jullie laatste vrolijke jaren hebben jullie urgentie zat. Hoe ouder, hoe meer jullie willen genieten zolang het nog kan en na jullie de zondvloed.'

De heren kijken ongemakkelijk.

'*Werelden* gaan verloren door mensen die zich vastklampen aan optimisme, aan vergelijkingen met het verleden. Die vergelijkingen vallen altijd gunstig uit voor het heden. Vroeger was niet beter, dat geef ik toe. Optimisten wijzen op de gruwelijke gevolgen van vroegere onwetendheid, de snelle verbeteringen in wetenschap en techniek die ons leven zoveel beter hebben gemaakt. En ons zullen *redden*. *Vergeet het*, heren, de nieuwe ontwikkelingen in wetenschap en techniek brengen allemaal weer hun eigen en voortdurend grotere en onhandelbare gevaren met zich mee. Als we zo doorgaan is het voor de wereld en onszelf te laat.'

S. wacht even. Het blijft stil, muisstil.

'De onderzoekers van het eerste uur en de helderste geesten die we verder hebben, vinden het al te laat.'

C. staart naar S. en ziet dat Paul wakker is. De Assistent rekt zich om al haar bewegingen beter te zien. De CEO voelt zich bedreigd, ze beïnvloedt zijn club. Nooit was het zo stil. Ze sluipt rond, kijkt de mannen aan. Noemt ze dit een dialoog? Ze heeft haar stem laten zakken, hij is zachter, maar ook dwingender. Ze bespeelt de club, nee erger, hypnotiseert zijn club.

'En heren, wat *hoor* ik jullie denken? Te laat? *Hoezo te laat?* We vinden voortdurend nieuwe technieken uit, we ontwikkelen nieuwe, duurzame leefwijzen, we zien geen *verloren* werelden, maar oude die we moeten verlaten en er *gloren* nieuwe, *veel betere* werelden. Het gaat *geweldig*.'

C. zit weer bij het diner. Haar ogen over haar glas die hem langdurig aankijken; de ogen die nu iedereen onderzoekend even vasthouden. Haar stem klinkt milder, in tegenstelling tot de boodschap.

'Ach heren, die nieuwe technieken, plannen, die reddende leefwijzen komen

te laat, vele decennia *te laat*. Jullie praten over een glorieuze toekomst op basis van een hele serie niet gerealiseerde voorwaarden. *Nog* niet gerealiseerd zeggen jullie. Alsof het *vaststaat* dat die voorwaarden er komen. Ik noem dat luchtfietserij, of de put dempen nadat het kalf al verdronken is. Of als... Ik herhaal nog maar eens; *verloren werelden* te laat.’ S. ziet de mannen strak kijken, nog half versteend, behalve de Assistent. Hij kijkt geboeid, en niet alleen door haar betoog, denkt S. Ook C. merkt dat de Assistent meer naar S. kijkt dan dat hij luistert. Hij vermoedt dat de Assistent het wel met haar eens is. Dan hoort C. tot zijn verrassing een stem uit de groep. Iemand is niet gehypnotiseerd.

‘Hoe hadden we die verloren wereld kunnen behouden?’

S. ziet een van de jongere leden van het Genootschap, die is gaan staan. Zijn houding is zeer sceptisch.

‘Door de groei van de wereldbevolking terug te dringen en minder te consumeren, door de planeet minder te plunderen, door soberder en duurzamer te leven.’

Oh ja, denkt C. Ik krijg haar door. Haar voorliefde voor groen, de eenvoudige wijken, haar sportiviteit, en dan nu sober leven om de wereld te redden. Henry had het er ook over. Kijk eens aan, ze glimlacht lief, ze beloont de vragensteller.

‘De beperking van de bevolkingsgroei is niet af te dwingen; de leiders van grote landen zien een omvangrijke bevolking als machtsfactor; en die groei naar meer dan tien miljard is cruciaal. Allerlei belangen maken het onmogelijk om wereldwijd mensen zover te krijgen dat ze hun kindertal beperken. Demografische krimp geeft economische problemen. Bestuurders in delen van de wereld waar de bevolking niet meer groeit, stimuleren hun eigen bevolking om *wel* te groeien. Campagnes ter beperking van geboorten zijn hopeloos mislukt, behalve in China, als je al het onvergetelijke leed en verdwenen meisjes even vergeet...’

‘En het leed van die jongemannen die geen vrouw kunnen vinden.’

S. negeert de interruptie.

‘Geen macht zonder mensen weten leiders met hun hang naar macht. Techniek alleen is niet voldoende als het erop aankomt. Waar is hun vertrouwen in de techniek ineens? Een grote bevolking, *eigen* mensen

natuurlijk, betekent macht. In andere landen zijn mensen te arm om aan beperking te doen en kerken zijn geen steun, integendeel...'

De jongeman houdt vol.

'Hoe hadden we die bevolkingsgroei dan moeten terugdringen? Bovendien krimpt de wereldbevolking al decennia.'

'In welvarende gebieden gaat de beperking van het kindertal vanzelf, en ja daar is nu sprake van krimp. Die krimp komt echter te laat en is geen bijdrage aan een oplossing, maar verergert de moeilijke situatie. Snelle demografische schommelingen, of dat nu groei of krimp is, brengen op zich al enorme problemen mee. Alleen daarom was een eerdere beheersing van de bevolking noodzakelijk.'

S. kijkt de jongeman even aan en wacht. Hij zegt niets.

'Pogingen daartoe zijn in het verleden, toen het nog zin had vrijwel allemaal mislukt. Wereldwijd hebben leiders uit eigenbelang en wetenschappers uit onwetendheid en niet te vergeten uit angst buiten hun gemeenschap te raken de bevolkingsproblematiek ontkent. Iedereen in snel tempo welvend maken om de aanwas te beperken is een milieuvernietigende strategie. En in hoog tempo verder plunderen om een nieuwe glorieuze wereld te kunnen scheppen eveneens. Toch is dat de weg die iedereen liever gaat dan economisch versoberen. Sober en arm is de mensheid altijd al geweest, dat is geen aantrekkelijke optie.'

'Dus je denkt dat we met zijn allen ten onder gaan?'

De stem van de spreker klinkt niet meer zelfverzekerd en de heren voelen zich ook niet op hun gemak. Ze zijn niet gewend dat een vrouw hen toespreekt en al helemaal niet op deze manier. Haar verhalen waren nog tot daar aan toe, maar dat zij, een *vrouw*, een buitenstaander, een *buitenlander* bovendien, hen de les leest, is ongehoord.

De jongeman wijst beschuldigend naar S.

'En wat impliceer je eigenlijk? Dat wij de wereldproblemen nooit begrepen hebben? Dat wij geen urgentie voelen om echte maatregelen te nemen? Dat wij niet sober leven en dat wij meer kinderen willen? Wat is daar trouwens mis mee? We kunnen het betalen en bedrijven hebben consumenten en opvolgers nodig. Zoals je zegt, omvang is macht. Groei is vitaliteit, krimp is langzaam doodgaan, minder belangrijk zijn, dus ongeveer hetzelfde.'

S. kijkt de spreker lang aan voor ze haar blik over de andere mannen laat glijden. Ze ziet hen langzaam tot bezinning komen. Aha, ze ergeren zich. Rustig aan, geleidelijk laten wennen.

‘Om je eerste vraag te beantwoorden: nee, ik denk niet dat de hele mensheid in een klap ten onder gaat, niet met zijn allen tegelijk. Wat we nu al lang meemaken aan vernietiging van het milieu en de andere zaken waarmee ik ben begonnen, zijn helaas stuk voor stuk aangekondigd als begin van het eind der tijden. De overdrijvingen gebruiken optimisten als even zoveel lachwekkende aanwijzingen, dat er weinig aan de hand is, want de grote catastrofe is weer eens uitgebleven. Al lachende hebben ze niet in de gaten dat het de signalen zijn die een instorting voor grote delen van de mensheid aankondigen. Een echt grote catastrofe, heren, heeft vele oorzaken die langer op elkaar hebben ingewerkt en elkaar versterkt hebben. *We zitten er middenin.*’

S. strekt in navolging haar arm en wijst op dezelfde manier beschuldigende manier naar de jongeman.

‘En dan je tweede vraag en opmerking. Wat ik impliceer? Hoe vaak moet ik een boodschap herhalen voor er een snippertje van in jouw hoofd doordringt? Groei en vitaliteit? Beste jongen, de wereldbevolking die aan de welvaart ruikt, hoopt alleen op verbeteringen en beseft niet eens dat de rampen hen nog eerder zullen meesleuren dan het welvarende deel.’

De heren zijn onrustig en S. ziet dat ze de koppen bij elkaar steken. Ja, er middenin zitten, is nieuw voor hen. De jongeman blijkt niet onder de indruk.

‘Wil je zeggen dat wij midden in een grote ineenstorting zitten? Zo had ik me die niet voor gesteld.’

De jongeman lacht en kijkt triomfantelijk rond. Er klinkt wat opgelucht gelach.

S. zou graag herhalen dat lui die lachen om de signalen een bord voor hun kop hebben. Gelach, de angst van optimisten, maar dat kan ze beter niet zeggen. Ze moet wel geduld met de groep hebben. Voorzichtig doorgaan.

‘Heren, wat ik aanduid als een ineenstorting is een geleidelijk proces, daarom is het moeilijk om het te onderkennen. Zelfs als optimisten het proces zien, geloven ze de signalen niet. Zelfs niet als ze plots geen water meer hebben, of het water als woeste rivieren door hun woonplaatsen

stroomt. Incidenten zeggen ze, zelfs als het om de haverklap gebeurt.’

S. loopt van het podium naar de heren en tussen hen in.

‘Ik impliceer niets, ik zeg jullie wat is gebeurd. ‘Jullie hebben een droogte, overstroming, orkaan, brand *genegeerd*, want ach dat kwam eens in de paar honderd jaar voor. Jullie hebben die rampen ook nog *normaal* genoemd toen dergelijke rampen zich vaker voordeden. En nu we er jaarlijks op kunnen rekenen, geven jullie toe dat er *heel misschien* sprake is van een verandering in het klimaat, maar verder geen probleem, want ver van jullie bed. En hoe vaak dachten jullie *niets* als je hoorde dat onderzoekers zeiden dat waar ze ook keken de ellende zich sneller en heviger voltrekt dan ze altijd hebben verwacht? Jullie lachen in deze villa wat om die eihoofden en straks in jullie eigen paleizen en drinken nog een glas. Wanneer schrikken jullie echt wakker? Als zich een onverwachte, echt *grote* rampzalige versnelling voordoet die jullie steden raakt? Of beter, als jullie eigen bedrijven en paleizen wegspoelen of afbranden?’

S. kijkt naar de heren voor haar, in het midden van de halve cirkel.

‘De grootste versnelling is een vernietigingsoorlog die niemand overleeft. Behalve misschien enkele heren die op tijd in een afgelegen hoekje op de planeet zijn weggekropen.’

Ze zegt het effen. Dit is niet geleidelijk, dit is te direct, ze moet zich meer beheersen. En snel doorgaan voor de heren reageren.

‘Maar heren, het meest waarschijnlijke is dat delen van de mensheid door grotere en kleinere rampen ten onder gaan. En degenen die overleven een totaal andere manier van leven moeten instellen dan we nu normaal vinden.’

Ze klinkt ineens luchtig, alsof het over iets prettigs gaat. S. is de mannen bijna dankbaar dat ze stil blijven. Nu al geschreeuw is te vroeg. Een dialoog wilde ze. Nou, dat is iets te idealistisch als ze de donkere blikken ziet.

‘Enkele jonge onderzoekers die waarschuwden voor de situatie waar we nu eindelijk iets aan willen doen, - maar niet fundamenteel - zijn al heel lang vergeten. In hun eerste waarschuwing, deden ze aanbevelingen om de economische- en bevolkingsgroei te beperken. Ze verwachtten schaarste van grondstoffen en milieuproblemen. Dat deden ze op basis van een wereldwijd computermodel, dat was toen nieuw, indrukwekkend, en nooit eerder gedaan. Ze schetsten een dramatisch scenario tegen het einde van de 21^e

eeuw. Het rapport van de onderzoekers veroorzaakte een wereldwijde schrik, mede door het ontzag voor de nieuwe benadering. Het ontzag en de schrik ebden na enige tijd weg, de verwachte rampen waren per slot in een - *toen nog*, heren - verre toekomst. En ze brachten hun boodschap in een periode van opbouw en grote verwachtingen van die toekomst. Na de eerste schrik kwam de kritiek en ieder ging naar zijn karakter, kennis, maar vooral onkunde tot de aanval over.'

S. ziet nauwelijks herkenning in de ogen. De oude elite van de Stad, twee tot drie keer zo oud als zij, is een generatie die deze basale kennis niet eens meer heeft. Het heeft geen zin dat ze namen noemt, die zeggen hen toch niets. Dan ben ik maar onnodig arrogant. Ze haalt ongemerkt diep adem. 'Onkunde bij goedwillende mensen is van alle tijden, maar nieuw is dat mensen zonder of minder kennis willen dat mensen met kennis naar hen luisteren en hen serieus nemen. Dat is een belangrijke eis, want hun wensen en belangen zijn waardevol.'

S. stopt even, C. ziet hoekiger bewegingen, de vonken spatten van haar roodbruine haar.

'Dat is democratie, heren. Wensen en belangen van mensen die niet zoals jullie je belangen kunnen verdedigen. De serieuze pers zou leken moeten helpen, een tegenwicht moeten bieden, maar dat gebeurde niet. Kinderen krijgen is een heilige privé-aangelegenheid en rampen en problemen hebben allerlei oorzaken, behalve de bevolkingsomvang. De wetenschappers leverden ook al geen bijdrage waar leken wat aan hadden. Ik zal u niet vermoeien met terugblikken van al die zelfbewuste wetenschappers die tien en twintig jaar na het verschijnen van het rapport van de jonge onderzoekers onderling wedijverden in het "beter weten". Ze waren alleen al beter, omdat ze de boodschappers alarmisten en Cassandra's noemden. Een aantal verwachtingen waren namelijk niet op gestelde data uitgekomen, dus kon hun hele rapport de prullenmand in. Bij een terugblik na 40 jaar beweerde de serieuze pers dat binnen een jaar al duidelijk was dat het wereldmodel niet deugde. Die bewering was ongefundeerd, want hun elektronische model kwam pas na een jaar beschikbaar, een communicatiefout van de onderzoekers. Al die betweters hadden eerder het model niet eens kunnen controleren. Maar hun voorbarige conclusies hebben ze *nooit* toegegeven en

de pers heeft ze *nooit* gecorrigeerd.’

S. wacht even. Ze ziet aan de gezichten dat “onkunde” en “betweters” tot hen doordringt en dat zij beseffen dat zij maar al te graag die dwaze optimisten zijn. Ze krijgen het stevig ingewreven. Dat is ongehoord, want ze zijn gewend anderen de les te lezen of te beledigen, dat is hun voorrecht. De waarheid is ondergeschikt aan macht en invloed, maar dat zeg je niet. Had ze trouwens niet eerder gezegd dat ze “ervaren en wijs” waren? S. ziet aan hun grimmige gezichten dat zij hen schoffeert. Jammer, het verdringt de boodschap.

‘Vele factoren speelden een rol bij de ontkenning die tot op de huidige dag duurt. We beweren nu dat we droge voeten hebben, terwijl we tot onze nek in het water staan.’

S. ziet geen enkele reactie. De opgebouwde goodwill van de aankomst en de voorgaande bijeenkomsten stookt ze snel op. Ze begrijpt het, ze kan zich moeilijk inhouden, toch valt de reactie haar enigszins tegen. Het incasseringsvermogen van de heren is beperkt.

‘Het was een tijd van optimisme en plots kwamen wat jonge jongens met hun jobstijding. Er zijn grenzen aan de groei, aan het aantal mensen dat de aarde kan dragen en aan het plunderen van de planeet. Minder mensen en minder consumeren was een onhaalbare aanbeveling, tot *op de huidige dag*. En waar hadden de snotneuzen het over? Over een probleem in een verre toekomst. En komt tijd, komt raad, niet waar, heren?’

Enkele jongere heren knikken bereidwillig, achter zo’n uitspraak kunnen ze best staan. De rest zit er nog steeds bevroren bij.

‘Iedereen had al naar zijn geaardheid en belang een visie op de waarschuwingen. Ex-koloniën bijvoorbeeld zagen in de waarschuwing een postkoloniale aanval. Tegenwoordig hoeft niemand meer naar het model te kijken, de verwachtingen komen uit. In hun derde boek dat ze 30 jaar na het eerste schreven, vragen de onderzoekers zich af hoe de wereld er uit had gezien als de mensheid in de jaren 80 van de 20^e eeuw tot geboortebepierking en op een minder materiële levensstandaard was overgegaan. De wereld zou een stuk veiliger en welvarender zijn met een totale bevolking van rond de zes miljard. Daarom zeg ik met hen: *Er is een wereld verloren gegaan.*’

C. wil de stilte van de heren doorbreken. Ze is zijn introducee en straks rekenen ze hem af op haar directheid en uitgesproken mening. Een meisje vernedert de heren, dat kan ze niet doen.

‘Zijn die modellen dan zo precies uitgekomen? Daar was toch...?’

‘Zeker C., we zitten in een voorspelde laatste fase. En het is bedroevend dat decennia iedereen juichte als bepaalde verwachte stijgingen of dalingen zich in een aangegeven jaar nog niet voordeden. Iedereen trok daar meteen de conclusie uit dat *alle* verwachtingen dus niet zouden uitkomen. Iedereen riep opgelucht dat het model niet deugde, terwijl voor hun ogen de wereld achteruitging. Eenvoudige inzichten komen pas als de problemen zich opdringen en niet meer omkeerbaar zijn.’

‘Eenvoudige inzichten?’

‘Ja, beste C., het eenvoudige inzicht dat ten eerste hoe langer je beslissingen uitstelt, hoe beperkter de keuzen voor de mensheid in de toekomst zijn. Dat is het simpele gevolg van de doorgeschoten bevolkingsgroei. Het tweede inzicht is dat als wij onze consumptie niet beperken, het globale systeem ontwricht raakt.’

‘Je sprak over “de in de mensheid teleurgestelde onderzoekers”. Hebben ze het allemaal opgegeven? Denken ze dat een totale ineenstorting niet meer te voorkomen is?’

De groep schuifelt ineens onrustig en C. hoort wat gemurmel. Totale ineenstorting als een feit. Alsof het vaststaat, niet direct misschien, maar als onomkeerbaar proces. S. vraagt zich af hoe ver ze kan gaan. Ze ziet hen naar een fout meisje kijken, dat hen de les leest en haar boodschap brengt alsof *zij*, wijze leden van het illustere Genootschap, de wereld te gronde richten, alsof *zij* de schuld zijn van het naderende einde. S. glimlacht inwendig. Ja, heren dat is even wennen. Ze merkt dat de vragen van C. geleidelijk iets losmaken, de heren zijn minder verward. Ze gaan verzitten.

‘Nee, de onderzoekers hebben verschillende visies. Een vrouw, eerder overleden dan de mannen, was optimistisch. Ze geloofde dat de mensheid op tijd tot bezinning zou komen. Een andere onderzoeker meent dat de mensheid bij kleine catastrofes doorgaat op de bestaande koers. Hij verwacht een geleidelijk wegglijden in ellende en chaos. Die kleine rampen noemt hij een droef feit, want de mensheid past zich aan. Hoe moeilijk ook,

hij denkt dat een ontstellende ramp die de mensheid wakker schudt beter is.’

S. stopt even. De groep voelt zich gemonsterd, terwijl ze nadenkt.

‘Een studiegenoot van de inmiddels in de mensheid teleurgestelde opstellers van het Rapport had een radicale visie. Hij dacht dat een Rapport niets zou uithalen. Hij ging ergens alleen wonen, maar ineens moest een weg door zijn afgelegen gebied en zelfs door zijn huis. Hij eiste dat een krant zijn manifest publiceerde, waarin hij aangaf hoe de wereld naar zijn grootje ging. Anders gooide hij bommen. De krant voldeed aan zijn verzoek, maar de weg ging gewoon door. Hij is toen bommen gaan gooien. Een van de onderzoekers zei decennia later dat hij daar begrip voor had.’

De mannen kijken elkaar aan. S. ziet sommigen afkeurend met hun hoofd schudden.

‘Heren, hoe...’

De heren raken in onderlinge discussies en S. kijkt even toe.

‘*Heren*, hoe krijgen we de mensheid wakker? Een filosoof denkt dat ook een ontstellende ramp de mensheid niet tot bezinning brengt. Hij meent dat de enige catastrofe die iedereen wakker schudt de catastrofe is die niemand overleeft.’

Ze herhaalt wat ze al eerder heeft gezegd, nu echter niet dreigend en beschuldigend, maar als uitspraak van een filosoof, dus een ongevaarlijk warhoofd. De mannen lachen flauwtjes. De Secretaris laat zich niet misleiden, hij herkent het meisje dat bij gevaar messen in zijn armen gooide. C. ziet haar dreigende en beschuldigende houding veranderen in de vriendelijke beheerstheid die haar bijna altijd vergezelt.

‘Ook serieuze media brengen dit onderwerp verkeerd. Ze geven niet de juiste essentie, maar gaan in hun vereenvoudigingen zover dat ze onwaar zijn. De relatie tussen de snelle bevolkingsgroei en de milieueffecten legden ze heel lang niet. De jonge onderzoekers ontdekten tot hun verbazing de hardnekkige cognitieve dissonanties bij de media en andere onderzoekers. Informatie die de media niet bevalt, negeren ze, of buigen ze om of blijven ze op een verkeerde manier benaderen.’

C. en een aantal heren schrikken even als ze met haar handen een korte felle beweging maakt.

‘*Tot op de huidige dag.*’

Ze herhaalt de uitdrukking waar ze al enkele keren haar betoog mee eindigde. Een lok haar laat los. Ze loopt enige keren heen en weer voor ze stilstaat en de kring rondkijkt. Ze moet zaken herhalen. De club hoort maar twintig procent van wat ze heeft gezegd.

‘Ik herhaal mijn voorbeeld nog een keer, heren. De tijd na de Tweede Wereldoorlog, waarin het Rapport “de grenzen aan de groei” uitkwam, die tijd noem ik nu *pathologisch* optimistisch. Grondstoffen waren onuitputtelijk en de technologische vernieuwingen zouden onze voedsel- en milieuproblemen in enkele decennia oplossen. Daar hield het model geen rekening mee. Er waren helemaal geen grenzen. En vooral die oude Malthus had helemaal ongelijk gekregen. In die naoorlogse tijd van opbouw, waarin optimisme een noodzakelijke deugd was, kwamen enkele jonge jongens met een pessimistische, nee realistische benadering. Een koude douche.’

Ze wil bijna zeggen dat optimisme over de wereld nog steeds een deugd is, *tot op de huidige dag*. Ze glimlacht.

‘Die algemene ontkenning van de grenzen, heren, duurde een jaar of tien. In het volgende decennium veranderde dit inzicht enigszins: er zijn *wel* grenzen, maar in een *verre toekomst*. De optimisten erkennen niet dat hun optimisme hen het zicht op de realiteit ontnam. Nee, ze zien slechts een kleine verschuiving. Deze nieuwe overtuiging houdt weer een decennium stand tot het besef doordringt dat de grenzen dichterbij liggen dan eerder gedacht. Maar gelukkig heeft het Rapport het nog altijd mis, want nu is iedereen ervan overtuigd dat “de vrije markt” ons zal redden.’

S. pauzeert even. De stem van de jongeman van achter in de zaal heeft een sarcastische toon.

‘En dat is zeker *ook* niet gelukt? Die verre horizonten lagen ineens weer dichtbij?’

Hier en daar klinkt wat gegrinnik. Aha, hij wil grappig zijn. Nu niet de slimme meid spelen en zeggen “in een keer goed” of “knappe man”. S. kijkt serieus.

‘Ja, zoiets. In de tien jaren daarop komt het inzicht dat de markt geen redding is, maar juist voor een versnelling van vele problemen zorgt. En waar vallen de geleerden dan weer op terug?’

S. kijkt naar de jongere man.

‘Op de technologie?’

S. steekt een hand ter bevestiging op. In een keer goed.

‘Juist, op de technologie en de cirkel is rond. Nieuwe technologieën moeten opnieuw de grenzen doen verdampen.’

De jongeman kijkt opnieuw triomfantelijk.

‘Nou dat is maar al te waar. Een nieuwe technologie die energie baseert op kernfusie doet straks die grens voorgoed verdampen.’

Kernfusie, ach, de gedachten van C. dwalen af. Hij hoort een zacht muziekje, hij voelt haar lichaam als ze dansen, nou ja, als ze enigszins bewegen. Hij voelt haar armen om zich heen, haar hoofd tegen zijn schouder, oh, haar lichte geur, haar borsten en heupen, hij zweeft. Als hij naar haar kijkt, ziet hij S. glimlachen.

‘Ach, heren, nieuwe technologieën, nieuwe ongekennde problemen. Ze geven hooguit uitstel van executie. We lezen over beschavingen die verdwenen zijn, heel interessant, maar geschiedenis, toch? We realiseren ons geen moment dat het ons ook kan overkomen. We kunnen het ons niet eens *voorstellen*.’

Nee, denkt C. *Zij* kunnen het zich al helemaal niet voorstellen en ze denken dat het hen niet zal overkomen. Hij denkt terug aan haar betoog over de CEO en Paul aan het slot van het diner. Die heren leven door hun macht in een eigen parallelle wereld. Rijkdom, zoals zij hebben, erf je en bouw je uit. Het voor de Stad onzichtbare deel van de club bestaat uit mythische figuren, ik speel niet eens in hun team zei ze. Inkomen is voor hen niet relevant. Het is een groep van onzichtbare families die hun bezit doorgeven. De massa richt haar aandacht op de nieuwe rijken, op die scharrelaars die... eh wat zei ze ook alweer? Oh ja, die zich zo’n laagvliegende auto kunnen permitteren die in hun ogen slechts een stakker kenmerken. De onzichtbare elite is een eeuwenoude clan, de zichtbare elite is geen vaste groep, maar een duiventil waar je in kan vliegen, maar waar je ook zo uit kan vallen. Zeker, dat heb jij voor elkaar gekregen dame.

C. schrikt op als de Assistent klapt. Hij staat en is de enige. C. wil automatisch opstaan, maar ziet de CEO zitten en niemand valt de Assistent met het klappen bij. C. voelt een golf van woede en staat op. Hij klapt met de Assistent mee. Het kan hem niets schelen, heerlijk eigenlijk om je

schepen achter je verbrand te hebben, hij klapt, om zijn onafhankelijkheid te voelen. Dan staat ook de CEO langzaam op en klapt lauwtjes. De hele groep doet plichtmatig mee. Paul blijft zitten, hij klapt niet, maar glimt. Hij maakt een voor iedereen onmerkbare kleine beweging met zijn hand en hij lacht als hij ziet dat S. die beweging, even onherkenbaar voor de anderen, nadoet. Hij lacht en klapt nu ook.

De CEO bedankt S. en stelt na dit startschot een rustdag voor.

‘Beste S., we houden de zondag in ere, maar het komt goed uit, zo komen we even bij. Morgenochtend na de ochtenddienst kunnen de heren overigens deze “rustdag” gebruiken om zich op te laden. Maar eerst hebben we vanavond een speciaal diner, waarvoor ik ook de vrouwelijke staf heb uitgenodigd.’

S. buigt haar hoofd, ze is verheugd over het gebaar.

‘Om het gezelschap iets te verjongen en op te fleuren.’

Onder gelach en boegeroep maakt de CEO een einde aan de bijeenkomst.

Na het diner komt de Assistent naar haar toe en complimenteert S. met haar voordracht. S. bedankt hem voor zijn dappere steun.

‘Oh, dat valt wel mee, want ik ben het met je eens. Maar na zondag probeer ik je toch van repliek te dienen.’

‘Dan *doe* je alsof je het niet met me eens bent?’

‘Precies, voor de discussie ben ik het dan *niet* met je eens. Ik maak mijn excuses voor het gebrek aan dialoog, en meteen ook maar voor het hele Genootschap.’

S. glimlacht. Hij had zich tot dan voorgedaan als stijve hark. Nu is hij ongedwongen.

‘Heel vriendelijk, maar ik begrijp dat jullie erg aan mij moeten wennen.’

De Assistent lacht.

‘Het kost weinig moeite bij een andere voordracht aan jou te wennen. We waren al bijna aan je gewend, maar de boodschap die je nu brengt, went niet en dat geldt dan ook voor de boodschapper.’

Hij lacht charmant. S. lacht niet en kijkt naar het gezelschap. Ze mijdt even zijn blik. De Assistent verontschuldigt zich, haalt twee glaasjes en maakt

een gebaar met zijn hand om samen naar het terras te lopen. Hij verrast S.
‘Ik ben niet de enige die het met je eens is, S. Velen in de club zijn dat in de grond van hun hart ook, of ik moet me erg vergissen. Nou ja, om een dialoog te houden, stel ik me tegenover je op. Ik zeg maar vast, dat ik denk dat jouw onontkoombaar scenario ontmoedigt. Wat kunnen we na zo’n boodschap nog doen? We zijn al te laat om... Hoe krijgen we de mensheid in beweging vroeg je? Niet met een uitzichtloos scenario, zelfs in deze groep daalde de berusting neer. Dus maar dansen tot het onvermijdelijke einde...? Wat kunnen we doen?’

S. is verrast en blij. Ha, hij is het met haar eens en de groep zit onder de duim van de CEO? Daar moet ze een wig in kunnen drijven. En heel goed dat deze aantrekkelijke jongeman eigenlijk een echte dialoog wil. S. glimlacht naar de Assistent.

‘Je verrast me dat je het met me eens bent en ook dat het Genootschap misschien mee te krijgen is.’

De Assistent maakt een bezwerend gebaar. S. imiteert hem en ze lachen.

‘Je hebt gelijk, Assistent, de werkelijkheid onder ogen zien, is voor velen te bedreigend. Trainingen in geluk om je beter te voelen zijn veel gemakkelijker aan de man te brengen, zelfs wereldwijd, dan fundamentele maatregelen die pijn doen.’

De Assistent neemt een slokje en knikt. S. neemt ook een slokje.

‘Dat is afleidende *troep*.’

Ze benadrukt het laatste woord. De Assistent kijkt haar nadenkend aan.

‘Hoop en optimisme, beste Assistent, daar gaan we aan ten onder.’

De Assistent kijkt serieus.

‘Oké, S., ik heb nog een hele dag om over een antwoord na te denken en ik ++probeer een gat in je betoog te schieten... Of wat aardiger gezegd: tot een dialoog te komen.’

Hij neemt met een lichte neiging van zijn hoofd afscheid. S. kijkt hem na.

Mannen lopen zelden of eigenlijk nooit van haar weg.

Deel VI Hoofdstuk 2

Een partijtje schaak

Waarin S. en Paul bij een ontbijt een partijtje striptease-schaak spelen. De kerkgangers komen het terras op als het echt spannend is. De Assistent bespiedt de schakers en hoopt S. bloot te zien. Hij hoopt ook dat haar optreden het Genootschap wakker schudt.

De dienst is om 07.00 uur en op het terras vindt Paul de temperatuur aangenaam. Of aangenamer dan later in de ochtend. Hij heeft een ontbijttafel geregeld en daarnaast een schaaktafeltje. Hij heeft de stukken opgesteld en overziet het geheel. Een parasol boven de ontbijttafel, een kan jus d'orange, koffie, zelfs bloemen, alles als excuus voor een partijtje schaak.

‘Het ziet er verzorgd uit, een plaatje.’

Paul kijkt om en ziet haar naderen, geheel passend in het plaatje. Ze is in het wit, een broek en hesje, een blouse met een streepje en een sjaaltje, feeëriek gaat er door hem heen. S. omhelst hem tot zijn verbazing en verbouwereerdheid.

‘Zo’n aandacht waardeer ik.’

Ze glimlacht naar hem en hij is nog steeds sprakeloos. Ze neemt een croissant van de schaal. Die is warm en ze ruikt er met welbehagen aan.

‘Heerlijk, wat sap graag.’

Paul weet niet wat hij meemaakt. Hij is gewend dat *hij* orders geeft en dat ze *hem* bedienen. Hij kan zich niet herinneren ooit een vrouw, of meisje eigenlijk, bediend te hebben. En zeker niet dat een vrouw hem commandeert. Sap graag. Hij mag sap voor haar inschenken? Niet te geloven dat hij nu braaf een glaasje sinaasappelsap staat in te schenken en nog geen woord heeft gezegd. Hij hervindt zijn stem.

‘Goedemorgen.’

Hij zegt het met een ironisch verwijt in zijn stem. Jij hebt dat niet gezegd en denkt mij te kunnen commanderen? Ze heeft een hap van de croissant genomen en neemt het glaasje van hem aan. Ze knikt en kijkt naar de tuin. Paul zakt wat onderuit in zijn stoel. Wat doet ze? Ze negeert zijn goedemorgen, ze laat zich niets zeggen. Ze neemt het heft in handen, aan de

andere kant was haar begroeting weliswaar zonder “goedemorgen”, maar ze omhelsde en complimenteerde hem wel. Meer zat er als begroeting niet in. Meer niet? Het was meer dan hij verwacht had.

Hij houdt de koffiepot omhoog en ze knikt. Hij schenkt voor haar en zichzelf koffie in. Hij wil melk en suiker en kijkt vragend.

‘Dank je.’

Hij ziet haar aan de koffie ruiken met haar ogen dicht. Ze zit wat onderuit met in haar ene hand de croissant en in de andere het kopje. De ochtendzon licht haar gezicht op. Ze trekt zonder haar ogen te openen met een voet een stoel naar zich toe en legt haar voeten erop. Lage witte schoentjes. Paul is gefascineerd. Geluk gaat er door hem heen. Dit is geluk op deze nog koele ochtend met het uitzicht op haar en de tuin. Die Aristoteles kan opvliegen, dit is geluk, dit moment en niemand die hem dit afpakt. En bij nader inzien is dit het resultaat van een activiteit, de ontbijttafel regelen op dit vroege, stille uur, tot haar bedienen aan toe. Iets wat hij nooit heeft gedaan en waarvoor hij dus ook nooit zo is beloond. Ze drinkt, opent haar ogen en glimlacht naar hem. Zijn gedachten vervliegen en een vreemd gevoel trekt door hem heen. Ze suggereerde een schaakopening en later wisselden ze kleine handbewegingen zonder dat anderen dat merkten. Het had hem opgewonden dat heimelijke met haar. En via C. weet ze natuurlijk al dat hij over haar tante wil praten.

‘Geen klokken?’

Hé, geen klokken. Hij is vergeten naar klokken te vragen toen hij aan een van de mannen van de CEO om een bord en stukken vroeg. Zo vaak schaakt hij nou ook weer niet en bovendien houdt hij niet van het spelen met klokken. Hij wil rustig kunnen nadenken zonder dat een wijzer van een klok hem opjaagt. Aan vluggertjes heeft hij ook een hekel.

‘Hou ik niet van.’

Ze glimlacht breder. Heeft ze hem door? Hij geeft niet toe dat hij de klokken vergeten is. Ze houdt de croissant in haar mond en met haar vrije hand pakt ze uit haar hesje een kaartje dat ze op de tafel legt.

‘Hiermee kun je contact met Tante opnemen als je dat wil. Laat het kaartje niet slingeren, dat is niet de bedoeling. Het is alleen voor jou bestemd. Het beste is om het nummer te onthouden en het kaartje te vernietigen.’

Hij ziet een fotootje. Het kost veel moeite om niet meteen het kaartje te pakken en de tante te bekijken. Ze drukt hem in een geestelijke toestand, waarin hij geen zinnige zet meer kan doen. Ze commandeert, doet alwetend, glimlacht superieur. Hij ziet dat ze zich vooroverbuigt om het kaartje weer te pakken, maar hij is vlugger. Ze valt terug.

‘Het kan niet blijven slingeren.’

‘Je hebt me wel door.’

Ze kijkt hem met een lachje aan.

‘Je zat te stralen tijdens mijn eerste praatje, ik vond dat heel vleierend en prettig, omdat ik denk dat je aardig bent. En ik zag je denken, niet over waar ik het op dat moment over had, over Aristoteles, geluk en prima meisjes, nee je dacht aan wat ik werkelijk aan het doen ben: zoveel mogelijk heren achter me zien te krijgen. Dat was niet zo moeilijk te zien en het lieve... ja bijna ontroerende was je openheid. Je keek naar mij zonder te beseffen dat ik jou ook zag.’

Ze lacht met haar ogen, terwijl ze een hapje van haar croissant neemt.

Paul had snel een blik op het kaartje geworpen met een fotootje van een bijzonder aantrekkelijke blondine, geen jong lekker stuk zoals ze onderling zouden zeggen. Een vrouw met trekken van S. van een onbestemde leeftijd, en zelfs enigszins streng. Hij kon zijn gedachten niet bij de tante houden. Ze dacht dat hij aardig is? Hij is meer dan een open boek voor haar? Ja, hij had allerlei momenten sinds haar komst aan zich voorbij laten gaan, terwijl hij naar haar keek, zoals ze daar voor de groep stond, en hij was zonder terughoudendheid vol bewondering geweest.

‘Ja, dat zal wel, maar hoe kwam je op dat schaken?’

‘Paul, je keek en luisterde als een schaker naar mijn verhaal. De anderen zien mij en horen af en toe iets. Jij hoort ook niet alles, maar denkt aan mijn strategie. Je kreeg een associatie met zetten en tegenzetten en dacht aan schaken. Maar een fanatieke schaker ben je niet, want aan de klokken heb je niet gedacht.’

Ze lacht zacht. Ze ziet hoe Paul naar haar staart; ze heeft zijn gedachten goed gelezen.

Paul voelt zich gered door de bediende die komt vragen hoe ze hun eieren willen en S. wil de Engelse versie, spek, tomaat, worstjes, *“the works”* en

ze ziet hem aarzelen.

‘Doe maar met me mee, ik kan toch niet alleen zo’n ontbijt eten, terwijl jij op een droog toastje knabbelt? Dan krijg je spijt. En alleen een croissant en koffie, hoe heerlijk ook, is toch zonde van al je inspanningen en het mooie moment?’

Paul was dit allemaal niet van plan, maar hij is met een natte vinger te lijmen. Ineens realiseert hij zich dat ze tijdens het diner gisterenavond nauwelijks iets heeft gegeten. Weer zoiets, gisterenavond proeven en nippen, nu schransen als een dokwerker en de eerste avond ook bier hijsen als...

‘Je wisselt nogal wat eten betreft.’

‘Kwestie van aandacht geven.’

Hij trekt zijn wenkbrauwen op en zijn oogleden zakken iets. Ze spreekt in raadsels.

‘Huh?’

‘Bij het diner aan de jonge arts bijvoorbeeld. Dineren en luisteren kan, maar volledig luisteren leek me belangrijker, dus liet ik het diner wat schieten en concentreerde me op hem. Hij had aandacht nodig en hij boeide me.’

Paul hoort ineens weer de schreeuw van de arts toen hij ineens om haar nek hing.

‘Ja, de arts kreeg veel aandacht van je en hij was daar erg blij mee. Jullie veroorzaakten wel de nodige commotie. Er gingen glazen om door de schrik en C. sprong op alsof de arts je aanviel.’

‘Hij had de jaarlijkse bonus al in zijn medische systeem geïnvesteerd, wat voorbarig, want de CEO vond dat hij ook in het verlies van dit jaar moest delen. Hij zat daar nogal over in. Een schuld gecreëerd door mijn toedoen. Ik heb hem gecompenseerd.’

Paul lacht.

‘Nou, nou, je plukt C., maar strooit met geld. De CEO liet hem op de blaren zitten. Je hebt slecht gedrag beloond.’

‘Ach, Paul, dat meen je niet echt. Natuurlijk, hij was wat voorbarig met zijn uitgaven, dat is niet slim, maar begrijpelijk. Hij wilde volgens Annie niet naar het diner, maar ze haalde hem gelukkig over. Ik wist niet wat hem zo ter neer drukte tot hij vertelde dat de CEO de bonus niet gaf door de

financiële tegenvaller. Hij wist niet eens dat ik de schuldige ben. Die jongen werkt dag en nacht, een volslagen nerd. Meegesleept door zijn werk, zo iemand verdient niet het slachtoffer te zijn. Nogal...'

Nogal flauw van de CEO wilde ze zeggen.

'Oké, maar die volslagen nerd wist wel hoe hij je moest bedanken. En hij bleef behoorlijk aan je hangen.'

Paul lacht en ze lacht ook en wat gespeeld betraapt. Hij ziet haar en denkt ineens aan de tante. Als die half zo mooi en leuk is, is die ook al betoverend. Hij realiseert zich dat hij als zoveel anderen voor haar is gevallen. Ze palmt hem nu ook in. En hij vindt het best, nee, hij vindt het heerlijk.

'En nu uitgebreid ontbijten is dus aandacht geven?'

'Zeker, ik waardeer je inspanningen en daarom wil ik samen *echt* ontbijten.'

Ze maakt een beweging om aan te geven dat ze er tegenaan gaat.

'Echt ontbijten is aandacht geven. Bier drinken als een tempelier en eten als een dokwerker bij de barbecue, de eerste avond, is aandacht geven?'

Ze lacht, hij ziet haar ogen twinkelen en een glans schiet over haar heen. Ze zou meer zo moeten lachen.

'Je bent heel opmerkzaam. Bier drinken en worstjes eten met de jongemannen van jouw Genootschap is zwaar werk.'

Paul lacht nu ook. Ze houdt verdorie niets achter, ze is aan het werk. De bediende komt met de borden en als Paul de geur van de gebakken eieren en spek ruikt, weet hij dat alleen een toastje met jam geen optie was geweest. Ze complimenteert hem met zijn opmerkzaamheid en ze vertelt glimlachend hoe hij keek op het terras en tijdens haar voordrachten. Ze ziet alles. Ja, hij adoreert haar al, het is niet normaal; hij gaat C. en al die anderen tot en met Kleine H. gewoon achterna. En vooral die laatste mannen vond hij eenvoudige jongens die zich natuurlijk eerder laten inpakken dan hij. En wat gebeurt? Hij sneuvelt *nog eerder*. En hij wil er wat onder verwedden dat de meeste mannen van het Genootschap ook voor haar gevallen zijn. Zo niet allemaal.

'Jouw houding "je vijand omarmen" vergeleek de CEO met "de vijand de andere wang toekeren". Wat vond je van die vergelijking?'

'Nergens op slaan. Bovendien een aanbeveling waar ik niets mee heb. Ik heb verteld dat de "bende" geen kans had me te pakken en dat ik ze beslist

niet de gelegenheid zou geven om dat wel te doen. Waar het om gaat, is de tegenstander geen kans te geven, hem te laten voelen dat hij beter een volgende poging uit zijn hoofd kan laten. Maar ik wil hem daarna zo veel mogelijk in zijn waarde laten. En als het kan de vijandschap ombuigen in vriendschap.'

'En als die vijand onwrikbaar, gevaarlijk en misdadig is?'

Hij noemt Kleine H. niet. Ze glimlacht en kijkt hem nadenkend aan.

'Ik neem zo min mogelijk risico's.'

Overspeelt ze haar hand niet met die mannen? Ze neemt zo min mogelijk risico's, maar Kleine H. blijft een risico. En zelfs de CEO.

'Oké, maar die jongens in de garage...'

'Een totale uitschakeling en vernedering was destructief geweest voor mij. Stel dat ik hen in een woedeaanval het ziekenhuis in had geslagen en hun auto in brand had gestoken. Dan had ik in de buurt van mijn appartement vier gezworen vijanden rondlopen. Ze zouden mijn kostbare truck ook gesloopt hebben. Vier jongens die bovendien alle andere jongens in de hele buurt tegen me op zouden zetten. Nu had ik snel vier medewerkers en de bescherming van de hele buurt.'

Paul heeft haar verhaal gehoord en gezien. Zij flikt dat, maar waarom gebeurt het verder zo weinig?

'Waarom praten partijen dan zo weinig met elkaar? Waarom blijven partijen vechten?'

'Neem die bendes in mijn buurt. Ze praten wel, maar pas als het voor beide partijen te nadelig is om door te vechten. Dan pas maken ze afspraken en houden ze zich eraan, uit eigen belang.'

Paul kijkt bedenkelijk en begint dan te lachen.

'Als de bende je verraden had, had je ze dan alsnog het ziekenhuis in geslagen?'

'En hun auto in brand gestoken.'

S. neemt een stevige hap als om haar laatste opmerking te onderstrepen.

Paul lacht nu voluit.

'En daarna doe je ze weer voorstellen om... samen te...'

Hij gooit zich achterover in zijn stoel, en met zijn hoofd achterover begint hij te bulderen. S. ziet het aankomen, hij krijgt weer een lachstuipt. Ze staat

op en slaat hem met een vlakke hand op zijn wangen. Hij houdt abrupt op en kijkt alsof hij uit een trance komt. S. blijft even staan en hij kijkt haar verbaasd aan.

‘Wat doe je nou?’

‘Voorkomen dat je de kerkdienst verstoort.’

Hij begint weer te lachen, maar houdt snel weer op.

‘Neem me niet kwalijk, ga maar weer zitten. Het gaat wel.’

Hij pakt zijn servet en veegt zijn mond af.

‘Ja, ik heb een gekkigheid. Ik kan me vaak inhouden, maar juist als ik me ontspannen voel, als het zo prettig is als nu dan verlies ik een beetje de controle.’

Hij kijkt opzij naar het schaakbord. Voor die partij schaak heeft hij al weinig controle en concentratie. Dit gesprek is niet de juiste voorbereiding.

‘Meisjes schaken niet vaak, ik bedoel minder dan jongens.’

Paul zegt het nadenkend. S. helpt hem verder met zijn gedachten.

‘Ze schrikken ook niet vaak vier aanranders af.’

Paul laat zijn oogleden wat zakken, hij heeft nog wel enkele voorbeelden.

‘Nee en gooien zelden twee kerels in een zwembad die haar erin wilden zwiepen, en drinken ook niet vaak als een tempelier. Eh, ik wil niet seksistisch zijn als ik zeg dat het nogal mannelijk gedrag is.’

‘Ja, dat is *wel* seksistisch. Het is voor mannen ontvullerend als een meisje hen aanvalt. Als je hen overrompelt, ben je ineens een van hen. Je bent dan eigenlijk een kerel, een meid met ballen, zeggen ze dan. Daarom vallen de jongens in de garage en Kleine H. en zijn mannen op me.’

Nou hij valt niet op haar omdat ze zich als een man kan verdedigen. Ze eet trouwens ook als een kerel. Ze peuzelt niet, ze smult. Ze veegt met een stukje brood over haar bord. Tot zijn genoegen schenkt ze zonder iets te vragen hem koffie in en daarna zichzelf.

‘Ze vallen op me, niet omdat ik een lekkere meid ben, maar een gevaarlijke kerel. Ik heb ook met enkele mannen samengewerkt aan de ombouw van mijn truck. Na bewezen bruikbaarheid en een soort technisch examen kregen ze respect voor me, was ik een van hen, een monteur.’

Paul begint weer onderdrukt te lachen. S. steekt een hand op en hij ook.

‘Nou, nou, dat is prima, daar is niets mis mee, en je doet jezelf en die

mannen tekort, ze vinden je daarnaast vast ook een...'

'Je begrijpt me. Ik ben geen lustobject meer, ze zien mij als een *vent* en dat is seksistisch.'

Paul is verrast.

'Nou, nou, een beetje overdreven denk ik. Ze zien je als *gelijke*, ze accepteren je kennis en vaardigheden, maar je bent niet ineens een goed geschoren kerel met...

'Tieten.'

S. zegt het met volle mond.

'*Jij* zegt het. Ik denk dat die monteurs geen avances maakten, omdat ze het elkaar misgunden. Als jij er een had uitgekozen om... Nou ja, je begrijpt me.'

S. glimlacht.

'Ze zouden ruzie om jou hebben gemaakt. Ik denk dat ik in dat team ook jaloers zou zijn geweest. Laat ik maar eerlijk zeggen, dat hoewel ik je bewonder om je weerbaarheid en durf, die ik ook snel als mannelijk bestempel, ik wel degelijk een lekkere meid zie.'

S. is tevreden, een vent of lekkere meid maakt niet uit. Paul is binnen. Zijn eerlijkheid geeft haar vertrouwen in zijn opstelling als het erom gaat spannen. Hij kiest haar kant, geen twijfel meer. En wat is mannelijk en wat is vrouwelijk?

'Weerbaarheid en durf zijn toch geen specifiek mannelijke eigenschappen?'

Paul laat zijn oogleden wat zakken. Hier kan hij beter niet aan beginnen. Iets over dat omarmen maar.

'Daar komen we niet uit, en de ochtend is te mooi voor dat gevoelige feministische onderwerp.'

Ze glimlacht, veegt haar mond af, en neemt een slok van haar jus.

'Je hebt nog geen zet gedaan, en straks loopt die kapel leeg.'

Hij zit eraan vast, ze daagt hem uit. Hij wilde zelf, dus hij gaat achter het bord zitten en begint aan een Spaanse verdediging. Geen gambiet, maar een gesloten, veilige opening. Ze gaat tegenover hem zitten en al heel snel ziet hij een tegenstander die niet klassiek meegaat in zijn opening, maar stevig opstoomt. "Kom maar met je hout", zou hij tegen een andere tegenstander hebben gezegd. Nu weet hij niet zo zeker of ze bluft en zit hij al vroeg te

wikken en te wegen. Hij kijkt naar haar op. Hij ziet een uiterst relaxte jonge vrouw. Ze bestudeert niet het bord, maar kijkt geïnteresseerd en geamuseerd naar hem. En hij is helemaal niet relaxt, hij kijkt fronsend naar de stelling en zij zit daar een beetje te glimlachen. Superieur, zeker van haar zaak. Hij voelt zich in het nadeel. Ze heeft hem vanaf het moment dat ze het terras opkwam, beïnvloedt. Hij is uit zijn kalme doen. Nee, ze heeft hem al eerder aan het denken gezet met haar suggestie om met een gambiet te openen. En nu op het terras geïntimideerd door hem te commanderen en zijn gedachten te raden. En ze ontregelt zijn spel met een gedurfde aanval. Hij moet haar ook wat ontregelen. Hij moet haar proberen op het verkeerde been te krijgen. Hij plukt een pion van het bord en ineens weet hij het. Voor ieder schaakstuk een kledingstuk. Na een stuk of vijf zes heeft ze weinig meer aan als ze kledingstukken moet uittrekken. Hij heeft meer aan dan zij. ‘Een schaakstuk, een kledingstuk’.

Hij schrikt een beetje van zijn eigen voorstel nu hij het onder woorden brengt. Samen met zo’n leuk kind en nou gaat ie gek doen. Tot zijn enorme opluchting protesteert ze niet. Ze begint niet over “dat hebben we niet afgesproken”. Ze glimlacht breder en trekt haar hesje uit. Ze slaat meteen terug en hij doet zijn jasje uit. De zon staat wat hoger, dus dat komt goed uit. Hij pakt nog een stuk, en ze schopt een schoen uit. Misschien was de zet niet zo verstandig, maar hij wil doorgaan. De stukken gaan van het bord en de kledingstukken uit. Paul verliest zijn voorzichtigheid uit het oog en ruilt stukken waardoor hij zijn stelling verzwakt. De schoentjes zijn uit, het sjaaltje is af, de blouse is uit en nu zal ze toch haar bh of broek uit moeten doen. Bij hem gaat het ineens hard merkt hij tot zijn schrik. Hij had nog het voordeel van sokken. Hij zit in zijn blote bovenlijf, nog twee stukken en hij is helemaal bloot. Hij kan zijn riem nog in de strijd gooien. Ze heeft helaas ook een riem en na een ruil doen ze allebei hun riem af. Paul bekijkt handenwrijvend de stelling. Hij staat beroerd, maar nog twee stukken en... De kerkgangers komen het terras op. De CEO, C., de Secretaris, en nog wat mannen lopen naar de schakers. S. zit in haar bh, broek en met haar blote voeten op een stoel met haar rug naar de mannen die naderen. Ze hoort hen aankomen, maar draait zich niet om. Ze kijkt naar de teleurstelling op het gezicht van Paul. De dienst is afgelopen, de tijd is sneller gegaan dan hij in

de gaten had. Verdomme daar zijn ze al. Hij heeft moeite zijn ergernis te verbergen, zo dichtbij... Bij wat? Wat wil hij echt? Ze zit daar koel als een kikker en hij, die een “vriendin” afwijst en al jaren alleen platonische vriendinnen heeft, raakt opgewonden bij de gedachte dat ze zonder aarzelen alles uitgetrokken had.

De CEO doet heel joviaal en lacht hartelijk om het blote bovenlijf van Paul. ‘Nou Paul, als ik zo je stelling zie, dan zou ik het ook erg warm hebben gekregen.’

S. verandert niet van houding en kijkt alleen naar Paul. Die legt theatraal zijn witte koning neer.

‘Gefeliciteerd.’

Hij lacht naar haar en laat zich niet imponeren door de CEO. Hij is groot en harig en bloot is zijn buik imposanter dan in zijn maatkpak. Hij steekt zijn hand uit. S. komt overeind uit haar stoel en pakt zijn hand. In haar glimlach ziet hij waardering voor zijn rust.

‘We zijn geloof ik net iets te vroeg.’

C. kan niet voorkomen dat zijn stem niet meer helemaal gewoon klinkt. Hij voelt zich verraden. Wat had ze gedaan als ze door hadden gespeeld?

Beiden in hun blootje achter het schaakbord? Die Paul die niks van neuken moet hebben, geen vriendin nodig had, die de vriendinnen ouderwetse onzin vond, die zit hier met *zijn* S., nota bene *zijn* S., in zijn blootje. En zij zit in haar bh. Dat heeft hij al die uren niet voor elkaar gekregen. Nou ja, ze kleepte zich even om in de auto, maar Paul regelt een partijtje schaak en heeft haar op een haar na uit de kleren.

‘Zeker, ik had Paul in zijn short willen zien.’

S. glimlacht olijk naar Paul en pakt haar blouse. Ze doet haar schoentjes aan.

C. is kwaad op haar, op Paul, op zichzelf. Hij beseft hoe afhankelijk hij van haar is. Ze is op geen enkele manier van haar stuk gebracht. C. denkt dat ze bloot even zelfverzekerd was geweest als in de auto en in het zwembad. Ze wendt zich tot de CEO.

‘We hebben al ontbeten. Spanning maakt niet alleen warm, maar ook hongerig.’

De CEO laat zijn blik over de ontbijttafel gaan.

‘Ja, natuurlijk, we kwamen jullie ook niet halen.’

Hij beent weg. Het gezelschap volgt hem. Iedereen weet dat ze dat wel van plan waren.

Vanuit een raam kijkt de Assistent op het tafereel beneden hem. Hij had in spanning gevolgd hoe ze om beurten een kledingstuk uitdeden. Hij had op meer bloot gehoopt, maar S. hoeft haar bh niet uit te doen om hem klaar te laten komen. Morgen zal hij haar van repliek dienen. De CEO heeft hem geïnstrueerd haar pessimistische visie te pareren met een positief geluid. Doemscenario's zijn van alle tijden, en zijn nooit uitgekomen. Anders zaten we hier niet, toch? De CEO lacht, doet overdreven amicaal. Hij heeft maar geknikt en beloofd een tegengeluid te laten horen. In werkelijkheid is hij al langer niet meer zo overtuigd van de lijn van de CEO en zijn stempel op het bestuur van de Stad. De CEO laat steken vallen, zijn amicale gedrag is opportuun, onecht. Die voordracht van S. was andere koek. Hij heeft de kern, Paul, C. en Henry, erover gepolst en die waren het helemaal met hem eens. Henry verwoordde zijn misnoegen over de beslissing van de CEO om S. uit te nodigen. Maar hij moest toegeven dat ze een bijzondere inbreng heeft. De Assistent gaf Henry gelijk en haakte erop in door ook zijn twijfel over het beleid en de houding van de CEO uit te spreken. Tot zijn genoegen merkte hij dat ze zijn gevoelens deelden en het prima vonden als hij de eerste steen wierp.

Hij sluit voorzichtig het raam en neemt zich voor de zondag ook te gebruiken om andere leden van het Genootschap te polsen. Met de steun van de kern kan hij waarschijnlijk velen overhalen met hen mee te doen. De verhalen van S. zijn een uitstekende aanleiding om de bakens te verzetten.

Deel VI Hoofdstuk 3

De beste van alle mogelijke werelden

Waarin de Assistent S. ervan beschuldigt dat ze het Genootschap opzadelt met een schuldgevoel. Hij verdedigt de optimistische visie dat we in de beste van alle mogelijke werelden leven. Hij houdt zijn werkelijke ideeën en die van het Genootschap voor de CEO verborgen.

Op het podium zit een voorzitter, S. en de Assistent. Ze heeft haar zwarte pakje aan waarin C. haar voor het eerst zag. Ze ziet er streng uit, alsof ze zich wil conformeren aan de wensen van de leden van het Genootschap. Ze kijkt volgens C. of ze een herinnering van een van de leden aan de schaakpartij glashard zal ontkennen. “U praat over een wens.” C. hoopt bijna dat een van de jongemannen erop terugkomt. Ook S. denkt aan de schaakpartij en de grens die ze heeft opgezocht door in te gaan op het stripvoorstel van Paul. Ze had kunnen glimlachen en zeggen: “Paul, doe niet zo gek.” Hij had het zeker daarbij gelaten. Maar waarom zou ze dat zeggen? Paul had al een zwak voor haar, en door geen krimp te geven, had ze hem helemaal ingepakt. Haar dwarse gedrag roept tegenstand op, maar dwingt ook heimelijk respect af. Ze voelt zich gesterkt door het vermoeden van de Assistent dat de heren het meer met haar eens zijn dan ze laten blijken. Ze tonen tot nu aan de ene kant hun ergernis over een boodschap die een meisje hen inwrijft. Aan de andere kant kunnen ze de boodschap niet ontkennen, maar houden ze zich in uit angst voor de woede van de CEO. Klappen zoals de Assistent en C. durven ze niet uit zichzelf.

S. is tevreden dat de leden van het Genootschap eens een vrouw meemaken die zich weinig aantrekt van hun eisen die ze voor zichzelf vanzelfsprekend vinden, maar die vrouwen zich absoluut niet kunnen permitteren. Ze is gast van de CEO en dat zal zeker hebben geholpen dat op het terras iedere kritische reactie uitbleef. Zelfstandigen als Kleine H. en zijn mannen, die niet naar de kerkdienst waren geweest en achteraf van de schaakpartij hoorden, gaven zelfs luidruchtig lucht aan hun spijt dat ze niets gezien hadden. Hun bewondering is nieuw voor de heren van het Genootschap. De CEO opent de bijeenkomst.

‘Heren ik heb besloten een voorzitter aan te wijzen tot wie de sprekers zich

moeten richten. En u in de zaal mag sprekers onderbreken via de voorzitter.

Deze maatregelen om de dialoog goed te laten verlopen, zijn pro forma.

Iedereen gedraagt zich natuurlijk keurig, ook zonder voorzitter.'

De heren lachen en roepen wat over de bijeenkomsten voor S. arriveerde.

Hun protesten zijn ook pro forma. De CEO geeft het woord aan de Assistent.

'Vrienden, jullie zaten zaterdag behoorlijk overrompeld te luisteren. De dame kreeg nauwelijks of geen tegenspel.'

De vrienden zitten meteen rechtop en hopen niet dat de Assistent hen aanvalt. Dat hij S. "de dame" noemt, stelt hen gerust. De Assistent wijst demonstratief naar S.

'Wat deed ze namelijk? Ze riep een schuldgevoel bij jullie op. Ze noemde ons Genootschap niet, ze noemde niemand, maar iedereen wist dat ze het over ons had. Wij dragen met ons optimisme bij aan dat uitstel van maatregelen, waardoor werelden verloren *gaan* en *zijn gegaan*, zoals ze dat zo dramatisch noemt. En u, heren, bleef berustend stil.'

Hij kijkt uitdagend rond. Zitten ze in hun rol? Begrijpen ze dat hij de CEO nog even op het verkeerde been wil houden? Dat zij daar ook aan bij moeten dragen? Hij vreest dat het toch een wat ingewikkelde tactiek is. Hij heeft S. uit tactische overwegingen op de hoogte gebracht en omdat hij haar mag.

'En tegen het verwijt dat we niet sober leven, kunnen we ons moeilijk verweren. Maar is ze zelf zo sober?'

De mannen kijken elkaar aan en roepen instemmend "goed gezien" en "natuurlijk, ik dacht al". De Assistent heeft hen al opgewarmd, de heren voelen zich bevrijd van iets dat ze zelf niet onder woorden hebben gebracht. En dit is iets ongevaarlijks, hier kunnen ze voluit mee instemmen.

'Dat sober leven is niet haar sterke punt, daarvoor hoef ik alleen maar naar haar vehikel te wijzen.'

De heren lachen uitbundig.

S. springt op.

'Mijnheer de voorzitter, wilt u de Assistent vragen zich tot u te wenden en niet rechtstreeks tot zijn vrienden?'

De aangewezen voorzitter knikt en steekt een hand op ter bevestiging en als vraag om stilte.

‘Voorzitter, het eerste verwijt dat de Assistent mij maakt, laat ik voor zijn rekening. Ik verdedig mij niet tegen insinuaties; zo de waard is, enz.’

S. kijkt naar de Assistent.

‘En mijn vehikel was een noodgedwongen aanschaf door de manier waarop *jullie* zaken doen en is geen bewijs van *mijn* milieuverwoestende manier van leven. Het openbaar vervoer in de Stad is prima met metro’s, lijnbussen en wijkbusjes en ik heb hem dan ook niet gebruikt. Ik fiets graag, een vervoermiddel dat de meeste heren zelfs maar zelden hebben gezien.’

De Assistent lacht scheef, maar voor hij iets kan zeggen, gaat S. door.

‘Overigens fiets ik niet uit milieuoverwegingen, voorzitter, en niet om de wereld te redden, maar omdat ik fietsen prettig vind en een auto in mijn wereld vaak eerder een last is dan een handig vervoermiddel. Met een auto sta ik meer in een file dan dat ik rijd.’

De heren lachen en C. klapt. Geweldig, ze zegt gewoon dat ze het niet uit milieuoverwegingen doet. Als ze dat had ingebracht, had hij misschien geroepen dat ze haar truck heerlijk vindt. De Assistent valt weer in.

‘Wil de geachte S. beweren, voorzitter, dat zij geen auto heeft?’

‘Dat beweer ik, want voor langere afstanden neem ik de trein. Maar, voorzitter, soms *laat* ik me zelfs rijden, want het openbaar vervoer is druk, zit vol met opdringerige heren, het personeel staakt regelmatig en er zijn te vaak technische problemen met het spoor.’

De Assistent zegt dat als hij goed luistert het volgens hem met die soberheid van S. erg meevalt en... De rest van zijn zinnen gaat verloren in het gelach van de heren. Hij kijkt schuin naar S. met een blik van verstandhouding en S. glimlacht. De Assistent plaagt wat. Ze krijgt even visioenen van wilde vrijpartijen. Hij is aantrekkelijk, slim en hij wil wat, dat is zichtbaar. Hoever wil zij echt gaan?

‘Uit milieuoverwegingen, voorzitter, maak ik geen gebruik van een heli, zoals veel van de heren doen. En ze vliegen alleen voor hun status, want ze doen het niet uit tijdwinst.’

De heren protesteren en de voorzitter roept om stilte.

De Assistent opent met scenario’s over milieuproblemen die niet zijn uitgekomen. Mensen in wereldsteden met ernstige luchtvervuiling in de 19^e en 20^e eeuw ademen nu schone lucht in. Het vreselijke ozongat - herinnert u

het zich nog - is gedicht of neemt niet toe; rivieren zijn schoner dan ooit, op zee drijven minder olievlekken door controle en verbeterde opvang van olie bij averij. Het plasticprobleem is een drijfveer voor innovatie. De catastrofe van het sterven van de bossen door de zure regen is vergeten. En de ontbossing door de mens is onder controle. Allerlei stoffen die de lucht vervuilen, zijn sinds de overgang van de 20^e naar de 21^e eeuw met meer dan de helft teruggedrongen. Zo kan hij nog even doorgaan. Hij rondt af.

‘En ieder probleem, voorzitter, is steevast gepresenteerd als een aankondiging van het einde der tijden, zoals S. nu ook haar problemen aan ons wil verkopen.’

S. loopt naar voren.

‘Ik neem aan, voorzitter, dat de Assistent met zijn historische voorbeelden wil aangeven dat de problemen die zich in het verleden hebben voorgedaan, zijn opgelost, en dat we de problemen die zich nu en in de toekomst voordoen ook allemaal zullen overwinnen. Een optimisme dat prettiger klinkt dan de twijfel eraan, maar uiteindelijk niets meer is dan ongefundeerd optimisme, *pathologisch* optimisme, *dwangmatig* optimisme om de vrees buiten de deur te houden. Hij negeert bovendien de schade die inmiddels is aangericht, het voortgaande verlies van biodiversiteit van planten en dieren, een onomkeerbaar proces.’

Ze doet nog wat stappen naar voren.

‘En die zure regen bedreigt nog steeds de gewassen in het Oosten, waar mensen in steden stikken. Waar haalt de Assistent de schone lucht van die wereldsteden vandaan? Mensen die nadenken lopen met mondkapjes, vroegtijdig overlijden en ziekten van de luchtwegen zijn in opmars. Microdeeltjes plastic zitten in vissen die wij weer eten. Allerlei stoffen die de lucht vervuilen zijn in het Westen teruggedrongen, maar voorzitter, de belangrijkste luchtvervuiler, CO₂, is *niet* teruggedrongen door het blijvend gebruik van fossiele brandstoffen. Zogenaamde schone energie komt nog steeds voor een deel van die fossiele energie, naast zon en wind. Maar heren, zonnepanelen en windmolens leveren afval waar we nog steeds geen raad mee weten.’

S. loopt naar achteren, de Assistent kijkt of ze nog wat wil zeggen. Ze kijkt naar de Assistent en komt ineens weer naar voren.

‘Voorzitter, en de ontbossing is *helemaal niet onder controle*. Luchtfoto’s laten zien dat de illegale kap niet te stuiten is. En zelfs de legale kap.’

De Assistent wendt zich tot de voorzitter.

‘Dat is nu een van de problemen, voorzitter, die we zullen verbeteren met meer welvaart. Het probleem onderken ik, maar pas bij een hoger welvaartsniveau zal de illegale kap en het gebruik van fossiele brandstoffen afnemen. En ja, voorzitter, ik ben er van overtuigd, dat we de problemen die zich nu en in de toekomst voordoen ook allemaal zullen overwinnen. Al onze successen zie ik als even zovele argumenten dat we in het niet-westerse deel van de wereld niet dezelfde milieuproblemen hoeven door te maken als in het Westen. De economische ontwikkeling zal bewoners bewuster maken van de gevolgen van hun welvaart voor het milieu. Meer welvaart in arme landen is de basis voor het aanpakken van het milieu.’

Hij kijkt naar S. die opstaat.

‘De niet-westerse wereld maakt de milieuproblemen niet op dezelfde manier mee, voorzitter, maar veel erger. De Assistent denkt in wensen en is blind voor wat er gebeurt en aan de gang is. Potentieel rijke landen storten economisch in door slecht bestuur; hun milieuafspraken komen regeringen niet na en de diepgewortelde corruptie verhindert verbetering.’

De Assistent gaat niet op haar opmerking in. Hij somt een rij ziekten van mens en dier op die ook alle tot uitroeiing van de mensheid zouden uitgroeien en even zovele noodlotsaankondigingen waren als waarin S. grossiert.

‘Heren, in plaats daarvan is de levensverwachting wereldwijd toegenomen en de armoede teruggedrongen. De wereld kan de mensheid voeden, de ideeën van Malthus hielden geen rekening met de inventiviteit van mensen. Een punt dat S. categorisch ontkent.’

Hij gaat met enige stemverheffing verder.

‘We moeten onze zegeningen eens tellen, we leven *in de beste van alle mogelijke werelden* niet alleen in vergelijking met alle andere mogelijke die God kon maken, maar ook als we naar het verleden kijken: het leven was toen akelig, bruut en kort; het geweld is afgenomen, de wereld is veiliger dan ooit.’

De heren klappen. De Assistent werpt een blik op S. Ze klapt niet.

‘En heren, we hebben nog vele reserves die we nog moeten ontdekken, die nog niet economisch zijn te exploiteren en materialen die we nog niet kunnen recyclen. Wat S. ook niet onderkent, is dat het gebruik van grondstoffen niet statisch is, dat we geleidelijk minder grondstoffen nodig hebben voor meer eenheid product. En nieuwe technieken en slimme methoden zullen ons in staat stellen om andere, nu nog onbekende manieren te vinden, om in onze behoeften te voorzien. En mocht een grondstof inderdaad opraken, dan zoeken of bedenken we wel een vervanger. Beter en schoner.’

Als de heren zijn uitgeklapt, stapt S. naar voren.

‘Heren, waar klapt u voor? Voor prettige luchtkastelen? U hoort “*nog niet ontdekte*” reserves en u denkt dat ze *bestaan*. En of we ze economisch kunnen exploiteren is een vraag van later zorg. Als er een milieuprobleem aan vastzit, dan *zullen* we dat aanpakken.’

S. kijkt naar de Assistent die glimlacht en het is haar niet duidelijk of hij het wel of niet met haar opmerking eens is.

‘Ieder denkbaar probleem *zullen* we met onze inventiviteit te lijf gaan. We *zullen* efficiënter produceren, problemen *zullen* we oplossen. Alle ontwikkelingen beziet hij positief voor het milieu: de verstedelijking, de landbouw is steeds efficiënter; de bossen zijn beter beschermd dan ooit, het aantal beschermde gebieden is toegenomen.’

S. kijkt nu vurig naar het Genootschap.

‘Maar, heren, de vele problemen die we al heel lang *niet* kunnen oplossen zijn door de Assistent *niet* genoemd. Hoort u hem over rampen die de mensheid frequenter en in grotere hevigheid plagen? Overstromingen, droogteperioden, orkanen en het versnelde smelten van gletsjers zijn iets wat de Assistent u voorspiegelt als een te vermijden *toekomstbeeld*. Maar, heren, *het gebeurt nu*. Het gebeurt al decennia en u zit hier hoog en droog en laat u wijsmaken dat deze zaken te bedwingen en te voorkomen zijn door meer economische groei. Nog een kleine zeespiegelstijging en honderden miljoenen mensen in deltagebieden zijn niet te redden. Migraties leiden elders tot humanitaire rampen en de Assistent praat erover alsof ze die problemen wel zullen aanpakken *als* het zover is. Onzin, *u weet dat het zover al is*.’

S. verheft haar stem. C. is gefascineerd. Voor het eerst ziet hij een emotie die ze tot nu alleen liet merken door iets zachter te praten en een enkele traan.

‘Tegen wie denkt de Assistent dat hij spreekt? Hoe kan hij over een te vermijden toekomstbeeld praten, terwijl wat hij beschrijft zich al decennia voordoet? Wilt u het allemaal niet horen en zien?’

S. staat voor de groep alsof ze dirigeert. Haar ogen zijn fel. C. ziet ineens de panter. Ze heeft het leren pak niet aan, haar loop suggereert genoeg. Hij ziet de mannen om zich heen ook geboeid kijken. En zijn Assistent is door haar optreden, haar stem en houding teruggebracht van slimme robot tot een gewoon mens. C. ziet een veranderde jongeman, die bewonderend naar haar kijkt en misschien niet eens goed hoort wat ze zegt.

‘En waar komt hij mee aan? Met meer van hetzelfde, met de oorzaak van de problemen: met meer uitgaven voor een groeiende bevolking. Alsof iemand met een blik benzine aan komt rennen om een brand te blussen.’

Paul begint te lachen, hij lacht voluit. Sommigen grinniken, de groep valt hem voorzichtig bij.

De CEO is niet blij. Hij is ontstemd. De Assistent verknoeit de zaak, hij staat gewoon te stuntelen. En dat gebulder van Paul is bovendien behoorlijk schadelijk voor het toch al zwakke betoog van de Assistent.

De Assistent wacht tot het weer stil is. Hij kijkt even naar de boze CEO, maar blijft kalm en zelfverzekerd. Hij praat extra rustig om een tegenstelling met S. te creëren.

‘Meneer de voorzitter, doemdenken is van alle tijden. Het is al meer dan vijfduizend jaar populair. Altijd hebben mensen gehoor gevonden voor hun boodschap dat het einde der tijden is gekomen, heel vreemd, want dat einde wil maar niet komen. Een van de oudste aankondigingen staat op een Assyrisch kleitablet van bijna drieduizend jaar voor Christus. Ik zal niet uitweiden over al die verwarde lieden...’

De groep roept dat ze alles wil horen en de voorzitter roept om stilte.

De Assistent kan een triomfantelijk lachje niet onderdrukken.

‘De lijst met lieden die het einde van de wereld voorzagen, is te lang, heren, hoe grappig ook, ik zal er maar niet aan beginnen. Een kan ik er voor jullie uitpikken, die van de Assyriër die zijn ontboezeming aan een kleitablet heeft

toevertrouwd. Een vrije vertaling komt er op neer dat de wereld aan het degenereren is en dat er tekenen zijn dat het einde ervan snel nadert.

Corruptie en omkoping zijn algemeen, kinderen gehoorzamen hun ouders niet meer. Iedereen wil maar een boek schrijven. Het is duidelijk dat de wereld snel ten einde loopt.'

De Assistent bereikt zijn beoogde doel. De heren lachen rumoerig en maken zich vooral vrolijk over het schrijven van een boek. Ja, als iedereen een boek wil schrijven, is het einde zeker nabij, daar had die beste man gewoon gelijk in. Want boekenlezers sterven uit. De Assistent kijkt even naar S. Wie het laatst lacht, lacht het best, S.

'En heren... Voorzitter... Die beste S. kijkt als pessimist voornamelijk naar fysieke aspecten en schetst op basis daarvan het *slechtste* scenario, terwijl wij, *optimisten*, uitgaan van ideeën en oplossingen en het *beste* scenario.' Het Genootschap klapt, optimisme is altijd goed.

C. zoekt meteen in zijn geheugen naar het gesprek met S. over pessimisme en optimisme. Was ze een pessimist? Nee, een realist was haar antwoord. Optimisten blijven vechten om hun gelijk en ondertussen zakken we met zijn allen weg in het moeras. Met ideeën en al. Ongegrond, dwangmatig optimisme is gevaarlijk.

'Meneer de voorzitter...'

De Assistent legt zijn flegma af en gaat in een hogere versnelling door.

'Die pessimisten vergeten de dynamiek, de veerkracht van mensen. Een groeiende bevolking duidt op vitaliteit, op levenslust, op gerichtheid op de toekomst, allemaal zaken die niet in rekenmodellen zitten.'

De mannen klappen opnieuw.

'Een groeiende, jeugdige, beter opgeleide bevolking betekent een groeiende economie en meer democratie... en...'

Geklap en geroep, de voorzitter maant tot stilte, maar niemand hoort hem.

Enkele bedienden van de CEO komen met een hoge stoel en een lessenaar het podium op. De voorzitter gaat achter de lessenaar zitten en torent nu boven S. uit. Op de lessenaar ligt ook een voorzittershamer. Terwijl de bedienden weglopen met de gewone stoel van de voorzitter hamert deze vanuit zijn nieuwe positie om stilte. Het helpt niet, de mannen klappen verrukt, de Assistent is op dreef. Als de Assistent om stilte gebaart, ebt het

klappen weg.

‘Tegenover de vitaliteit van de jonge groeiende bevolking staat de negatieve instelling van nota bene rijke landen met een verouderde, krimpende bevolking, die pessimistisch is. Zij hebben veel te verliezen, zijn bang en oud, ze voelen zich bedreigd en dat heren, *dat* is de grootste bedreiging voor de mensheid.’

De Assistent zwaait theatraal met zijn armen en de heren klappen opnieuw uitbundig. S. glimlacht niet en verbergt haar verbazing. Begrijpen ze wat de Assistent zegt? *Zij* zijn als verstarde oudjes toch de grootste bedreiging van de mensheid met hun tegenstand tegen vernieuwing? En met hun eisen voor verzorging? Effen kijkt ze naar de klappende mannen. Rijk, oud, maar vitaal en veel te verliezen. Ze rekenen zich helemaal niet tot bange, oude pessimistische oudjes. De Assistent gaat door met brede gebaren.

‘Voorzitter, de zorg om het milieu leeft echt overal, ook in de delen van de wereld die hoopvol naar de toekomst kijken, en net een generatie uit het slop geklauterd zijn. Ze zijn ook realistisch, zonder zich te bekommeren om dat gezeur dat het einde der tijden is gekomen.’

De mannen komen overeind en juichen de Assistent toe. Die loopt heen en weer en neemt de ovatie in ontvangst. De voorzitter klopt met de hamer, maar pro forma.

S. staat op en de Assistent gaat zitten. De zaal bedaart.

‘Voorzitter, mag ik vragen voor wie of wat de heren in hemelsnaam klappen? Voor die hoop der mensheid die de aarde harder plundert dan wij ooit hebben gedaan? Voor die jonge, dynamische hoop der mensheid die zo fijn afsteekt tegenover de pessimistische, bange en oude bewoners? Zelf bent u rijk, niet meer *zo* jong, maar natuurlijk *wel* optimistisch, en u hoort *natuurlijk* niet bij die oude bange pessimisten. Oud zijn altijd *anderen*. De duivel en zijn oude moeder zijn oud.’

De heren lachen wat, ze zijn in een goede stemming.

‘Waarom, voorzitter, probeert die jonge hoop van de mensheid en masse uit hun landen te vluchten, ook als er geen oorlog woedt? Waarom zoeken ze hun heil in landen waar het pessimisme van bange oudjes de mensheid bedreigt? En waar ze vrijwel allemaal, op een klein percentage slimmen na die we hier kunnen gebruiken, *niet* op open armen, op hartelijke gastvrijheid

hoeven te rekenen? Ook niet in uw Stad. U weet, ouder en wijzer dan ik, dat ze in hun eigen land geen vrije toekomst hebben. Die samenlevingen zijn star, de leiders draaien uit angst voor meer invloed van de meer ontwikkelde jeugd de democratie de nek om; ze roeien de oppositie letterlijk uit. Ze zijn corrupt en plunderen het land uit eigen belang. De werkloosheid blijft er hoog door de vloed jongeren, jaar na jaar, wat de economische groei sterk beperkt en wat er aan economische verbetering is, gaat aan die hoop der natie voorbij.’

S. ziet ernstige gezichten, het lachen is over.

‘Voorzitter, we zien slechts kleine beschermde enclaves van vooruitgang, waar de bedrijven en de overheid de slimste jongeren in de watten leggen. Ze hopen daarmee ook geëmigreerde mensen weer terug te lokken. Maar het zijn eilanden in landen waar de rest van de jonge bevolking economisch wegzakt door wanbestuur. En dan heb ik het over de potentieel rijkste landen met voor de wereld belangrijke grondstoffen.’

De CEO staat op. S. gaat door.

‘En de Assistent ziet overal meer democratische invloed, al even merkwaardig als het *niet* zien van de achteruitgang op vrijwel alle terreinen, zowel fysiek als moreel. Als we maar ver genoeg teruggaan in de tijd dan is nu alles beter. Iedere terugval is dan een deukje in een stijgende lijn; verdwenen beschavingen zijn rimpels in een stralende toekomst voor de mensheid. Inventiviteit en economie *zullen* ons behoeden voor zo’n instorting.’

De CEO doet enkele stappen naar voren. S. gaat door, hij moet haar nu niet onderbreken.

‘Voorzitter, ik zie hier twee soorten optimisten. De wereldlijke optimisten die de Assistent toejuichen en die in hogere economische versnelling de weg willen vervolgen die nu al tot kleinere en grotere rampen leidt. Een meer contemplatief ingestelde soort wil de wereld ontvluchten en hoopt via onthechting, oosterse wijsheden, en persoonlijke verlichting vrede en geluk te vinden. Oh, en niet alleen voor zichzelf, maar voor iedereen. Een voorwaarde is de afkeer van wetenschap en rede, een zeer...’

Uit een hoek komt boegeroep, de voorzitter klopt en de CEO gebaart naar hem dat hij het woord wil. S. treedt terug. Vragen om haar betoog af te

mogen maken laat ze zitten. Haar standpunt is wel duidelijk. De gezichten van C. en Paul, die niet voor de Assistent geklapt en gejuicht hebben, zeggen haar genoeg. En het zal de CEO ook zeker niet zijn ontgaan. Als de CEO inbreekt om haar het woord te ontnemen is dat een deukje in de voordracht van de Assistent. De CEO schijnt dus niet helemaal tevreden over het verloop van de uitwisseling van gedachten te zijn.

C. kijkt naar S. en volgt ademloos hoe ze met haar lichaam, stembuigingen en gebaren haar betoog onderstreept. Hij kijkt meer dan hij luistert. Daar staat een vreemdelinge, onbevreesd alleen tegenover een zaal met mannen, en ze weet niet eens dat ze het pleit al gewonnen heeft. Ze kan iedereen in haar ban krijgen, en C. vermoedt dat de CEO niet voor niets ingrijpt.

De CEO neemt het woord. Hij verontschuldigt zich dat hij plots de discussie onderbreekt. Hij is eigenlijk vergeten een tijd vast te stellen en acht het verstandig om een pauze in te lassen.

‘Hoogste tijd voor een drankje, heren. Door uw enthousiasme en dat van de sprekers zouden we zomaar de tijd vergeten.’

Deel VI Hoofdstuk 4

De woede van de CEO

Waarin de CEO opnieuw constateert dat hij zich tegenover S. niet kan bewijzen. Een bericht dat de doorbraak van een dam de villa bedreigt, wil hij negeren. Zijn kern van vertrouwelingen raadt hem aan iedereen in te lichten. Heimelijk besluiten ze dat zijn tijd gekomen is.

De CEO trekt zich terug. Hij heeft de pauze nodig om opnieuw stoom af te blazen. In zijn vertrek barst hij los. Hij vloekt en tiert en pakt een uniek beeldje, maar gooit het niet stuk. Ook dat nog, Paul de ogen uit willen steken met een uniek antiek beeldje, en dan stuk smijten. Hij zucht diep en zet het beeldje extra voorzichtig terug. Voor het raam haalt hij nog eens diep adem om tot rust te komen. De vlakte geeft hem niet het gevoel van rust en tevredenheid die hij anders voelt. Ook de nieuwe energie die hij bij de weidse aanblik opdoet, blijft uit. Dat meisje is een heks, ze sloopt iedereen die haar te na komt en pakt hen daarna nog in ook, zoals C. en Kleine H. en zijn mannen. Behalve de Secretaris, die zijn verlies niet kan verkroppen. Het falen van C., de Secretaris en Kleine H. had hem een gevoel van superioriteit gegeven, zijn ego gestreeld, en het geld dat ze door haar toedoen misliepen, had hij ervoor over. Hij had zich tot haar komst zelfverzekerd gevoeld en gemeend dat zijn mensenkennis beter was dan die van de anderen. Verlangend en nieuwsgierig had hij naar haar uitgekeken, *hij zou zich bewijzen*. Als hij haar imponeerde, zou hij zijn overwicht en positie als CEO nog eens bevestigen. Hij zou die mannen laten zien hoe je zo'n kind aanpakt. Dat moet toch een koud kunstje zijn? Maar het blijkt geen koud kunstje. Tot zijn woede constateert hij dat hij het er niet beter afbrengt dan al die anderen: hij maakt de ene fout na de andere. Wat *fout*? De ene *blunder* na de andere. Ze ontdekt zijn camera's, ze pakt zijn mensen in, en ze vraagt om een dialoog, waarbij zij alles heeft te winnen. Wat heeft zij te verliezen? Het is zoals de Assistent zegt, de club zit verlamd te luisteren. Ze heeft een betoog dat bekend is, dat heel snel zijn neus uitkomt. Hij bekijkt de ontwikkelingen in het licht van zijn politieke en zakelijke positie. De leden van het Genootschap zijn af en toe erg verontrust. Bang voor eigen hachje dacht hij dan altijd minachtend, niet zijn niveau. Hij liet

ze praten, waarbij ze van alles mochten aandragen, de meest rare ideeën, zoals op deze bijeenkomst. Het geeft de indruk van openheid, deelname aan een gedachtewisseling die er toe doet. Daarna zet hij superieur zaken recht; en wat er toe doet, is wat hij, en voornamelijk hij, uiteindelijk belangrijk vindt. Tot die heks komt. Hij ruikt onraad. Wat *hem* nu verontrust, is dat zij het verhaal dat hij altijd wist te bagatelliseren wel over het voetlicht krijgt. Geen expert, wie dan ook, zou het Genootschap wakker hebben gehouden. En wat constateert hij nu? Ze eten haar met hun ogen op. Hoeveel horen ze van wat ze zegt? Ze bezwijken voor *haar*, en wat de Assistent ook inbrengt komt niet eens echt over. Hij voelt het. Ze juichen en klappen wat, hij ziet reflexen. Dringt door wat die jongen zegt? Hij heeft het initiatief uit handen gegeven door hem te vragen om haar van repliek te dienen. De Assistent past meer bij haar, dacht hij. En hij wilde niet meteen zichzelf als laatste troef inzetten. De Assistent stelde hem teleur, maar ingrijpen leek hem niet verstandig. Dan zou hij beiden tegen zich kunnen krijgen, en hoewel hij ze ook samen wel aan denkt te kunnen, is de ratio weg. De club valt voor die twee. Elegante jongen en mooie meid, bovendien alletwee slim. Die twee als tegenspelers zijn iets anders dan het hele suffe Genootschap bij elkaar. Op een gegeven moment kon hij het toneel niet meer aanzien en aanhoren en daarom laste hij een pauze in. Zwak eigenlijk, maar doorgaan was ook geen optie. Hij heeft de Assistent daarna geïnstrueerd, uitvoerig, te uitvoerig misschien, want vertrouwen doet hij hem niet meer. De Assistent, een menselijke computer, een akelige nerd, valt voor haar, dat ziet een kind. Hij heeft de uitgestreken jongeman altijd voor een homo gehouden, nooit gaf die hark er blijk van interesse in vrouwen te hebben. Ook niet in mannen bij nader inzien. Nog zo'n verrassing en deuk in zijn gevoel mensen goed in te kunnen schatten. De Assistent is zijn beste debater, zijn troef, maar hij stelt teleur. Waarom komt hij zo slecht uit de verf? Dat is hem nu wel duidelijk, ze heeft hem ook ingepalmd zoals de anderen. Die saaie, emotioneloze robot brengt ook geen emotie op, zijn voordracht valt dood neer en als hij dan eindelijk, *eindelijk*, wat pit in zijn betoog brengt, pakt ze hem feilloos aan. De club gaat om, *was* misschien al om, ondanks hun ergernis over het gelijk van een jonge vrouw. Ook iets wat hem overvalt. *Vrouwen hebben geen gelijk, krijgen* het niet en moeten dat niet eens *willen hebben*. En *zeker*

mooie meiden niet, haha. Dat zit toch gebeiteld in die ouwe koppen? Maar die ouwe koppen zijn ineens ouwe gekken; ze kan de ergernis in die ouwe koppen snel doen omslaan. De idioten zouden het prima hebben gevonden als ze in die blote jurk was verschenen waar C. het over had, en zelfs een stijve van opliep, de gek. Hun verontrusting die *hij* altijd makkelijk onder controle kreeg met wat geld in het vooruitzicht, had *zij* met wat maniertjes, lachjes en heupwiegen op kunnen stoken. Wat koop je daarvoor? Niets, helemaal niets, sukkels. *Geld*, verdomme nog-an-toe, *geld* overtuigt, *altijd*. Toch blijkt uiteindelijk altijd niet zo zeker te zijn als hij *altijd* had gedacht. Waarom vallen ze voor haar? Omdat die ouwe knarren geld genoeg hebben? Haha, dat is geen argument, want *genoeg is nooit genoeg*, hoe rijker hoe hebberiger. Dus waarom zijn die opa's verdwaasd door haar verschijning? Hoe is het mogelijk dat ze al die mannen het hoofd op hol brengt en als ze het erop aan zou sturen helemaal gek kan maken? Dat ze die zwarte broek en dat jak aan heeft gedaan, waardeert hij, al is ze ook daarin verleidelijk. Ze is zo zelfverzekerd, dat ze geen trucjes toepast. Ze strijkt de mannen zelfs tegen de haren in. Wat schalkse blikken, wat lachen en blikkeren met haar tanden - wat ze zelden doet - en hup ze eten weer uit haar hand. Ze hoeft niet eens schalks te lachen, als ze wil bespeelt ze die ouwe gekken alleen al met haar blikken. Hoe woedend hij ook is, hij moet toegeven dat ze het tot nu toe zelfs eerlijk speelt.

Hij kijkt naar de foto's van de Stad aan de muur. Ze zijn vanuit zijn kantoor hoog boven het Centrum genomen. Het zijn identieke foto's, een overdag en een 's nachts. De zee van gebouwen, de straten in de diepte geven hem niet het gevoel van macht als voorheen. Dat meisje beschikt over iets wat hij niet heeft. Hij voelt zich ineens een Goliath tegenover David en is in tegenstelling tot de reus niet meer overtuigd van zijn krachten.

De waarschuwing van Harry zit hem ook steeds meer dwars. Hij was tijdens de bijeenkomst waarin Henry zijn laatste verhaal hield door Harry weggeroepen. Die was ongerust geraakt over de zorg voor een mogelijke doorbraak van de dam. Een dergelijke ramp zou de villa wegvagen. Het had al vele weken achtereen geregend in een gebied dat daar totaal niet op was voorbereid. Straten in steden, stadjes en dorpen veranderden in rivieren,

wegen zakten weg, huizen liepen onder, allemaal vervelend, maar voor hen nog niet bedreigend. Behalve toen er zorgen over die dam ontstonden. Dat was het laatste wat hij had willen horen. Hij wilde het meisje zien, en had tot nu zijn mond gehouden tegenover het Genootschap. Hij had Harry uitvoerig ondervraagd alsof die persoonlijk voor de regen verantwoordelijk was.

‘Wat is er in godsnaam aan de hand? De wereld snakt naar water en het peil achter de dam is, zo lang ik me kan heugen, voortdurend historisch laag. En die dam is er niet voor niets: iedere druppel is kostbaar. En in plaats dat iedereen blij is met wat regen, klaagt iedereen over overstromingen en staat die dam ineens op instorten. Na die paar buitjes?’

Harry legt rustig uit dat het regenwater door de bebouwing niet meer in de grond zakt en direct naar de rivier stroomt. Het peil achter de dam is door de extreme regenval daardoor sneller gestegen dan iedereen voorzien had. De vrees voor het bezwijken van de dam was het laatste dat hij hoorde, want inmiddels is de communicatie uitgevallen. Dat laatste vindt hij zeer verontrustend. Het zou op een doorbraak of in ieder geval op een gevaarlijke situatie kunnen duiden.

De CEO foetert nog enige tijd en zegt dat hij er niets van gelooft. Harry zwijgt. De CEO kijkt ontevreden naar zijn medewerker.

‘Hoeveel tijd heeft het Genootschap bij een doorbraak om weg te komen?’

Hij had het Harry extra beheerst gevraagd. Die had zijn handen gespreid.

‘Dat is niet met zekerheid te zeggen. Het ligt eraan hoe een doorbraak zich afspeelt. Ik denk dat het bij een forse doorbraak voor degenen die met de auto zijn gekomen gauw te laat is. Die komen niet meer weg.’

De CEO knikt. Hij denkt hardop.

‘Veel mensen zijn met hun auto. Jij, de bedienden, het meisje en Kleine H. met zijn mannen. Hoeveel zijn er met hun jet? En hoeveel extra...’

Hij kijkt naar Harry, die staat te rekenen en schudt dan zijn hoofd.

‘CEO, het aantal jets is te klein om iedereen mee te nemen. Het zou verstandig zijn als een aantal eerder vertrok. Uit voorzorg.’

Hij had gul gelachen en gezegd dat hij de voorzichtigheid van Harry waardeerde. Maar vetrekken? Opbreken bij een vermoeden dat de dam kan doorbreken?

‘Kom, kom, Harry, wat niet weet wat niet deert, toch? En wat meer optimisme, altijd optimistisch blijven.’

De mannen die hij voor een beraad heeft laten roepen, komen binnen. Paul, C., Henry, de Secretaris en de Assistent. Hij brengt ze op de hoogte van de zorg over de situatie van de dam en zoals hij gehoopt had, nemen de heren het voor kennisgeving aan en stellen geen moeilijke vragen. Alleen de Secretaris is bleker dan de rest en zegt dat hij zich verantwoordelijk voelt voor Annie. De CEO kijkt hem koeltjes aan. Voor die man moet het bestuur van de Partij een ander zoeken, dat is duidelijk.

‘Je kunt natuurlijk met haar vertrekken.’

De CEO zorgt ervoor dat zijn stem van de mededeling een vonnis maakt. Je kunt gaan, maar dat is dan ook het laatste wat ik van je wil zien. De Secretaris kijkt onzeker naar de anderen en de CEO. De anderen zeggen niets, ze kijken terug. Niemand steunt hem.

‘En je verzint maar iets waarom je vertrekt, maar *wij* maken het incident bekend.’

De Secretaris kijkt nog eens naar de groep, draait zich dan ineens om en rent naar de deur alsof hij bang is dat ze hem tegenhouden. Henry kijkt naar de deur alsof hij denkt dat de Secretaris terugkomt en wendt zich dan tot de CEO.

‘Weten reddingsploegen dat we hier een bijeenkomst hebben?’

‘Reddingsploegen? Ze hebben het sein veilig... Nee, waarom... Oké, ik zal Harry zeggen dat hij contact moet opnemen.’

De CEO verdringt dat de communicatie slecht is, eigenlijk uitgevallen. Hij had Harry wel gevraagd naar scenario's bij een ramp. Harry veronderstelde dat ze nergens op moesten rekenen. Het watertekort was al decennia het probleem, dus een rampenplan zou niemand kunnen vinden. En als het er al was dan zouden er geen mannen en materieel beschikbaar zijn. Na de eerste vreugde over regenval is er nu alleen paniek. Dat veronderstelt hij, want de communicatie is slecht. Het blijft zijn voornaamste aanwijzing dat het goed mis is.

‘Moeten we de groep ongerust te maken, zoals de Secretaris? We maken ons misschien druk voor niets. We zeggen niets.’

C. knikt, Paul en de Assistent aarzelen. Henry kijkt de groep rond en dan

naar de CEO.

‘Wat heb je te verliezen als je het vertelt? Als je het niet vertelt, kun je het niet wegwuiven als het uitkomt. Je hebt de zorg van Harry dan onderschat. Ze voelen het als een vertrouwensbreuk.’

Paul steekt een hand op.

‘Nou, ik vrees dat wat levens verliest, Henry. Misschien breekt er geen paniek uit, maar er vertrekt zeker een aantal uit voorzorg. En als ze vliegen, blijven er minder jets over als we echt snel moeten maken dat we weg komen.’

De CEO kijkt somber naar Henry.

‘Dat is een cruciaal punt, Henry. Als we het gevaar aankondigen *en* het gerucht blijkt achteraf echt, *en* we met auto’s niet meer op tijd weggkomen, dan zijn alle vliegtuigen nodig. Dus hoe houden we bangeriken tegen?’

Iedereen knikt. Paul kijkt minder slaperig.

‘Die houden we niet tegen. En bij een echte calamiteit komen reddingsploegen niet als eerste hiernaartoe. Die zijn druk met evacués uit die gehuchten bij de dam.’

De CEO wil de club niet inlichten.

‘Verdomme, wat staan we te zeuren? Ik heb al genoeg blunders bij dat meisje begaan en nu is mijn villa ook nog een levensgevaarlijk oord?’

De Assistent redt hem.

‘CEO, breng het luchtig. Harry hoorde dat er een gevaarlijke situatie bij de dam is ontstaan, maar duidelijkheid hoe erg die is, heeft hij niet. We hebben tot nu nooit we extra vliegtuigen nodig gevonden om weg te komen. We hebben er nooit een seconde bij stil gestaan dat het Genootschap hier met zijn leven speelde.’

Ze schieten allen in de lach.

‘Hebben we altijd met ons leven gespeeld? Nee toch?’

De CEO lacht opgelucht mee en knikt instemmend naar de Assistent die weer eens de spijker op zijn kop tikt. Prima jongen, hij had even een mindere indruk gekregen tijdens zijn optreden, maar hier is hij weer scherp als vanouds. En die C. moet minder bezorgd kijken. Heeft de zaak verziekt en drijft verder ook duidelijk op de slimheid van zijn Assistent. Hij hakt de knoop door

‘Heren, de juiste analyse. Ik zal iedereen op de hoogte stellen van de situatie maar erbij zeggen dat we de waarschuwing van Harry als loos alarm beschouwen. *Loos* alarm is *geen* alarm en we gaan door zoals we altijd door zijn gegaan. Overhaast vertrek is onnodig.’

De koppen tonen geen instemming; de heren zijn niet tevreden. De redenering van de Assistent slaat niet aan, hij bracht het te vrolijk voor zijn doen. De CEO zucht.

‘Ik zal Harry opdracht geven om extra vliegtuigen te regelen voor het geval *dat*.’

Op een afgelegen plek in de tuin zitten wat mannen rond een tafel met een drankje. Het is een idyllisch tafereeltje, maar ze besluiten de CEO op een zijspoor te zetten. De Assistent heeft de CEO nog even gered om nog een bijeenkomst te kunnen houden. Daarna maken ze bekend dat hij verleden tijd is. Ze zijn het met de Assistent eens. De CEO laat te veel steken vallen in zowel minder belangrijke als belangrijke zaken. Zijn wens om S. voor zich te winnen en hen daarin te betrekken wekte verbazing en bevreemding. De twijfel over wat te doen bij de onzekerheid over de dam is de druppel die de emmer deed overlopen. Hij is niet meer de geschikte man die na een bijeenkomst van het Genootschap de balans opmaakt en zijn allesbeslissende standpunt kenbaar maakt. Een standpunt dat de Wijzen overnemen. En het parlement luistert naar de Wijzen. De bevolking mag kiezen wat ze wil, dat houdt de fictie van democratie in stand.

Henry zegt dat hij zich terugtrekt. Iedereen schrikt, maar hij vindt dat zijn tijd ook is gekomen. Na het diner heeft hij het Genootschap gepolst en hij is ervan overtuigd dat de leden zijn en hun mening over de CEO delen. Hij heeft een aantal informele leiders van het Genootschap ingelicht en die hebben het verder hun voelhorens uitgestoken. Er is “een omslag” in hun denken aan de gang. De betogen van S. hebben het Genootschap over de streep getrokken, het is alleen heel moeilijk dat zomaar openlijk toe te geven. De mannen zijn gerustgesteld en blij. Henry geniet aanzien in het Genootschap. Hij kondigt aan dat hij de bijeenkomst verder voor gezien houdt en met stille trom vertrekt. Ze zullen nu ook de bedienden inlichten, want anders zet de CEO deze mensen in om hen op te pakken.

C. steekt zijn hand uit naar de Assistent die hem aanneemt.

‘De kogel is door de kerk. Je begrijpt dat ik me ook terugtrek.’

De Assistent is niet langer zijn Assistent. C. voelt zich ineens verlaten en alleen. De steun van de Assistent was al te lang een vanzelfsprekendheid. Hij gaat naar zijn zus en wat voor invloed hij nog kan uitoefenen voor haar gemeenschap is verre toekomst. Hij houdt de hand van de Assistent nog even vast.

‘Dank voor je werk voor mij. Maak je verantwoordelijkheid waar.’

De Assistent bedankt C.

‘Ik hoop het C. De komende bijeenkomst is bepalend. Ik moet nog even de CEO in de waan laten dat ik zijn ideeën verkondig, maar tegelijk S. verder stimuleren. Ik heb haar ingelicht.’

Hij draait zich om naar Henry,

‘Het Genootschap begrijpt dat ik nog even advocaat van de duivel speel?’

Henry steekt een hand op en knikt.

‘Wees gerust, ze hebben het begrepen. Het spel is uit voor de CEO. Wat ze ook voorgeschoteld krijgen is voor de Bühne. En jij hoeft je dus ook niet verontrust te voelen over hun reacties. Zelfs als ze je nog uitlachen en de CEO toejuichen.’

De Assistent steekt spontaan zijn hand uit en schudt Henry de hand. Goeie, ouwe Henry, hij was het niet altijd met hem eens, maar iets goed organiseren is hem wel toevertrouwd.

‘Dank, Henry, knap werk.’

Paul pakt zijn glas en heft het voor een toast. De heren volgen. Van een afstand is het een idyllisch tafereeltje. Heren op een gazon rond een tafel die wat keuvelen en nog eens proosten.

Deel VI Hoofdstuk 5

Met de beste bedoelingen

Waarin de CEO de bijeenkomst wil gebruiken voor de aankondiging van een machtsovername. Hij komt er niet aan toe. Paul en de Assistent hebben tot verrassing van S. een coup gepleegd, met de beste bedoelingen. Ze willen een democratie met enige sturing, die er op neerkomt dat de fundamentele problemen die S. heeft aangekaart als leidraad fungeren.

De volgende ochtend kondigt de CEO het volgende onderdeel van het programma aan: *Hoe moeten we besturen?* en brengt nonchalant, in een ter zijde, het gezelschap op de hoogte van de zorg over de dam. Een mededeling die hij bijna zou vergeten.

‘Heren, kan de democratie...’

Verder komt de CEO niet. De mededeling dringt wel degelijk tot de aanwezigheid door: een zorg over een mogelijke doorbraak die hij niet vertelde? Hoe lang heeft hij dat verzwegen? En hoe hadden ze op tijd weg moeten komen als de dam was doorgebroken? *Hij* was weggekomen met zijn jet, maar...

De CEO steekt bezwerend de handen op en maant de groep tot stilte. Ze willen helemaal niet dat hij hen tot de orde roept, ze willen weg voor het te laat is. Ze zijn verraden, hij komt wel weg, maar...

De Assistent roept de mannen toe te luisteren. En ze zijn ineens stil. Het is de nerd met de zachte stem, die ze toegejuicht hebben en waarvoor ze hebben geklapt. De nerd kennen ze nauwelijks. Ze zijn bewerksteld door Henry en vertrouwen hem. Hij opereerde onzichtbaar achter C., die zelf ook altijd op de achtergrond bleef. Ze hebben wel begrepen dat hij de hersens van C. is. En dat hij nu het moment kiest de CEO terzijde te schuiven.

‘Heren, een van zijn mensen heeft ooit een risico ingeschat dat de keuken in brand *zou kunnen* vliegen en dat daardoor het diner die avond *zou kunnen* mislukken. Hij acht het gevaar niet acuut, maar vindt het toch nodig om de CEO daarvan op de hoogte te brengen. Nu heeft de CEO een probleem. Moet hij jullie vertellen dat de kans dat de keuken vlam vat en hij het diner dus maar schraapt? Of moet hij de situatie maar even aankijken?’

C. hoort in het betoog van de Assistent het dilemma dat deze regelmatig heeft: Moet hij C. waarschuwen of niet? Is het belangrijk genoeg of niet? De gedachten van C. dwalen af naar de waarschuwingen van zijn Assistent, waar hij geen oor voor had. De Assistent waarschuwde hem voor onregelmatigheden in de buitengebieden en hij had er dom genoeg even geen tijd voor gehad. Hij had meer vertrouwen in de Assistent moeten hebben. Die trekt niet voor niets aan de bel. Als hij geluisterd had, zou S. opgepakt zijn; haar hele onderneming was meteen op de klippen gelopen en hij had in een aangename positie verkeerd om eisen te stellen.

‘Wat zou u willen dat de CEO deed?’

C. schrikt op uit zijn gedachten. Het gezelschap is wat tot rust gekomen. De Assistent vraagt niet wat de CEO moet doen, maar wat *zij* willen, dat de CEO doet. De heren vinden de vraag niet juist. Natuurlijk kan hij zijn mond houden. Als de keuken gewoon functioneert is er niets te melden, als de keuken vlam vat en het eten verbrandt, weten ze het vroeg genoeg. In het keukenvoorbeeld hoeft de CEO hen niet van te voren te informeren, maar nu gaat het om leven en dood. Dat is nogal een verschil. Ze raken weer verhit, de Assistent maant hen tot kalmte.

‘Hoe vaak bent u hier bij elkaar gekomen? Het regent wel meer en ieder jaar had de CEO kunnen zeggen, dat er een kans is dat de dam doorbreekt en dat er dan levens op het spel staan. Dat heeft hij nagelaten. Nemen jullie hem dat verzuim nu kwalijk?’

De heren raken onderling in discussie, maar niet lang. Ze vinden dat de situatie is veranderd door de mededeling over de dam. De redenatie van de Assistent lijkt logisch, maar de mededeling is er niet mee ongedaan gemaakt. De Assistent laat de heren even praten tot ze weer naar hem kijken.

‘En, *stel* dat er iets gebeurt, *stel* dat we weg moeten, en *stel* dat de hulp wat laat arriveert, en *stel* dat de auto’s niet snel genoeg zijn...’

De CEO ziet de Assistent kijken. Hij moet zelf als laatste het schip verlaten als het zinkt. Of hij het doet, is wat anders, hij moet het zeggen.

‘Oké, heren, wees gerust, ik stel mijn jet ter beschikking en natuurlijk is er plaats voor onze gaste. En ik vertrek als laatste met de laatste auto.’

De CEO kijkt triomfantelijk naar S. Hij wil haar instemming en een

compliment.

S. denkt aan het overhaaste vertrek van Annie en de Secretaris. Annie was overstuurd naar haar toegekomen. De Secretaris wilde op stel en sprong weg, hij was bleek en boos. Ze had bezorgd gevraagd wat er aan de hand was en hij had alleen geroepen dat ze moest voortmaken en dat hij geen tijd voor uitleg had. Ze was ook bezorgd voor S. en had gevraagd of zij iets wist. S. stelde haar gerust, er was niets aan de hand; de Secretaris zou het haar wel vertellen als ze weer in de Stad zouden zijn. De Assistent maakte geen gewag van het vertrek van de Secretaris en Annie. Die waren letterlijk met de noorderzon vertrokken. Niemand wist ervan, buiten het gezelschap dat bij de CEO getuige was geweest van het besluit van de Secretaris. En als én de CEO, én de Assistent hun vertrek stil hielden, leek het de andere ingewijden verstandig ook hun mond te houden. Maar zij hoeft niet haar mond te houden. Zij is onafhankelijk en het is haar plicht het Genootschap in te lichten of de CEO op zijn plicht te wijzen. Het best ingekleed in een bedankje voor zijn hoffelijk aanbod, waarvan ze geen gebruik hoefde te maken, gelukkig niet, of hij nu wel of niet meevloog. Haar vertrouwen in hem had hij al verspeeld. Ze zou de komende tijd extra op moeten letten. Voor ze kan antwoorden, roept Kleine H. “bravo”. Hij en zijn mannen zijn aanwezig, ze hadden de wenk gekregen dat de CEO iets ging zeggen wat ze moesten horen. Kleine H. staat op.

‘Ik vertrouw op het snelle karretje van S. en de jongens kunnen in de bak, daar hebben ze al eerder in gezeten, haha.’

De mannen van Kleine H. kijken alsof ze alweer in de bak van de truck zitten en het gezelschap barst in lachen uit. De spanning is even geweken. De CEO lacht nog steeds naar S. Hij vindt dat ze lang zwijgt. Op zijn aanbod zou ze wat eerder kunnen reageren en graag enthousiast. De Assistent springt in.

‘Kleine H. vertrouwt op je truck, S. Hij gaat er al van uit dat je het comfortabele aanbod van de CEO niet aanneemt en gewoon in je auto meegaat. Ik neem aan dat hij dat goed heeft ingeschat?’

S. beseft dat de Assistent zag dat ze zich afzijdig hield. Te veel afzijdig, te onbewogen, ze heeft een fout gemaakt. Wil hij de CEO sparen? Is dit een hint om de CEO niet voor het hoofd te stoten?

S. kijkt naar Kleine H. en zijn mannen.

‘Het is een prima wagentje...’

Iedereen lacht, de Assistent glimlacht, het gezicht van de CEO betreft.

‘Maar Kleine H. heeft dat niet goed ingeschat.’

S. kijkt naar Kleine H. die zijn handen heft in een gebaar van “jammer” en dan naar de CEO, zijn gezicht licht hoopvol op.

‘Dan komt mijn thuisbasis in actie. Ik dank Kleine H. voor zijn zorg en de CEO voor zijn genereuze aanbod, maar als het nodig is pikken mijn mannen me op.’

De CEO en de Assistent kijken verbaasd en de heren zijn stil. C. ziet Paul breed geluidloos lachen en nog wat andere heren besmuikt. C. krijgt een flits van inzicht; een hevig gevoel van bevestiging van zijn vermoedens. Haar zekerheid, haar rustige gedrag, ontspannen houding, dat was allemaal op basis van die Arnold en die ander. Ze had hem dat nota bene gezegd, ze had er helemaal niet geheimzinnig over gedaan, maar toch was het blijkbaar nooit echt goed tot hem doorgedrongen. Hoe vaak had hij zich niet afgevraagd waar haar zekerheid en rust vandaan kwam?

De afwijzing maakt de CEO sprakeloos, meer van kwaadheid dan verbazing. Hij moet zich inhouden en kijkt naar C. voor een verklaring.

C. staat op.

‘Heren, S. maakte me tijdens de geweldige uren al duidelijk dat ik niets hoefde te proberen. Ze was op vijandelijk terrein. Ik zou een hinderlaag kunnen leggen, wat mannetjes inzetten om haar te pakken te nemen om haar te verkrachten. Ik moest me vooral niets in mijn hoofd halen; ze had een alerte thuisbasis en ik zou niet ver komen.’

De heren lachen en de CEO lacht wat zuurzoet mee. Dat meisje wijst hem af en hij hoort C. iets zeggen wat geheel op hem van toepassing is. Dat meisje is moeilijk te pakken, oké, maar ontsnappen? *Hem* ontsnappen? Daar heeft hij nog geen rekening mee gehouden. C. probeerde niets, terwijl hij voortdurend in de gelegenheid was, en hij, *hij die toch wel wat belangrijker is dan die C.* krijgt de *gelegenheid* niet eens. Ze stapt niet in zijn jet, of hij nu zelf meegaat of niet. Ze heeft een thuisbasis, zegt ze, maar die moet dichtbij zijn. Ze pikken haar op als het moet. Bluft ze? Toen ze met C. op stap was, waarschijnlijk wel, maar nu? En ineens schiet het door hem heen:

ze staan natuurlijk op het naburige vliegveldje. Dat is zo klein en onbelangrijk dat hij daar niet aan heeft gedacht, dat hij dat totaal over het hoofd heeft gezien. Als daar al wat staat dat de lucht in kan en waarmee ze wat mensen kunnen redden, dan vliegen ze zeker niet naar zijn villa om het Genootschap te redden. Hij geeft aan de bijeenkomst van het Genootschap sowieso zo min mogelijk ruchtbaarheid.

S. staat op, ze kijkt rustig om zich heen. Kunst, ze heeft mannen die haar oppikken, ze is niet alleen.

‘En heren, de CEO heeft nog iemand vergeten, die...’

De CEO schrikt op: de Secretaris. Hij is de lafaard niet vergeten, maar heeft hem niet willen noemen om de rest van het gezelschap niet op dezelfde gedachte te brengen.

De CEO steekt zijn hand op.

‘Heren, S. vergist zich, ik ben niemand vergeten. De Secretaris en zijn secretaresse zijn vertrokken...’

Het duurt maar een paar tellen voor een kabaal losbarst. Waarom kom je daar nu mee? En op aandrang van dat meisje? De voorzitter van de vorige bijeenkomsten begint te hameren. De CEO gaat verder.

‘De Secretaris voelde zich verantwoordelijk voor zijn secretaresse; hij voelde het als zijn plicht tegenover haar terug te gaan. Een persoonlijke beslissing die ik respecteerde.’

De heren springen op en raken opgewonden. De CEO vond ook *dit* niet belangrijk genoeg om mee te delen? Het bevalt hen helemaal niet. Hij hoort cynische grappen: Wat komt er straks nog meer uit zijn kast rollen? Welke konijnen springen straks uit zijn hoge hoed? De CEO laat het over zich heen gaan. De voorzitter hamert en roept boven het tumult uit dat hij de vergadering schorst. Je hebt hem niet eens geopend roept iemand. We gaan ook weg roepen anderen. Enkele heren staan op en lopen boos de zaal uit. Het hek blijkt van de dam. De rest staat op en volgt. De zaal loopt leeg. De CEO zegt niet eens verontrust te zijn. Allemaal grootspraak. Ze wekken de indruk te vertrekken, terwijl ze niet verder dan het terras komen. Hij gaat toch achter hen aan.

De Assistent lacht naar S., terwijl zij verontschuldigend haar handen spreidt. C. en Paul kijken de mannen na en als ze zich naar S. omdraaien en elkaar aankijken, barsten ze in lachen uit. Paul begint aan een gebulder, maar zowel C. als S. grijpen in door hem op zijn rug te kloppen.

‘Hèhè, de CEO vertelt de heren even dat er niets aan de hand is...’

Paul zakt op een stoel en geeft aan dat hij zich beheerst. S., en C. gaan bij hem zitten. De Assistent vraagt of ze koffie willen en na hun bevestiging seint hij een bediende in. Hij gaat bij de anderen zitten.

‘Een kopje koffie, terwijl we op de groep wachten.’

Paul kijkt hem slaperig aan.

‘Het gezelschap komt niet terug.’

De Assistent trekt een gezicht dat dit zou kunnen. Ze krijgen koffie en wachten even of de groep terugkomt. Na enige tijd verbreekt de Assistent de stilte.

‘Het is misschien wel prettig als de groep wegblijft. Ik wil nu best even mijn verhaal kwijt. Mijn positieve verhaal. En we hebben geen voorzitter nodig.’ Ze lachen, en C. merkt dat de Assistent in de buurt van S. zich vlotter gedraagt dan normaal en uit is op haar instemmende lach. En die krijgt hij nog ook.

De Assistent beoordeelt de toename van de democratieën in de laatste eeuw als positief. Daarna spreekt hij zich tegen, want de traagheid van de besluitvorming en de stromingen die ontevreden groepen aan het roer willen, ziet hij als een gevaar voor het land en zelfs voor de planeet. De democratie met enige deskundige sturing is naar zijn idee het meest geschikt voor goede beslissingen en daadkracht. Paul lijkt bijna te slapen, en C. is stil. De Assistent stopt en kijkt uitnodigend naar S.

‘Enige sturing voor goede beslissingen en daadkracht? Wat zijn goede beslissingen, wat is enige sturing? Je bent nog erg vaag.’

‘Zeker, ik ben nog niet klaar. De Raad van Wijzen zit daar puur om de macht, ze zit er voor zichzelf. Een aantal pretendeert een goddelijke missie te hebben. Gelukkig is dat een kleine groep.’

S. kijkt zo neutraal mogelijk. Paul lijkt bijna te slapen, slaapt misschien bijna, maar mompelt zowaar iets. Hij komt iets overeind als hij merkt dat ze hem niet hebben verstaan.

‘Die groep bestaat uit allerlei kleine groepen; in totaal zijn ze zo klein niet. Het geluk is dat ze onderling verdeeld zijn.’

De Assistent knikt ter bevestiging.

‘Zeker, verdeeld is iets anders dan klein. Waar het mij om gaat, is dat die Wijzen de zaak verknoeid hebben en nodig aan vervanging toe zijn.’

Paul is weer teruggezakt.

S. ziet de nerd ineens met andere ogen. Dit is verraad, hij kan dit alleen maar zeggen, omdat de CEO er niet bij is. Of zitten Paul en C. in het complot? Dat moet wel. Ze zullen alles achter de schermen al geregeld hebben. De Assistent ziet S. denken en richt zich tot haar.

‘Het is heel snel gegaan. De groep was al bijna om voor de bijeenkomst, maar het probleem met de dam was het laatste zetje waardoor de laatsten hem ook lieten vallen. En de groep speelt nu toneel. De CEO heeft al verloren en de Wijzen zijn al met pensioen.’

S. begrijpt het niet.

‘En alle discussies dan? Was dat ook toneel?’

‘De discussies staan daar buiten. Die vinden we belangrijk. Hier kan iedereen roepen wat hij denkt. En we luisteren. We luisteren echt, en we doen verslag aan de Raad. De Raad leest heel goed en geeft “enige sturing” aan de regering.’

Paul komt overeind.

‘Zoals zoveel fraaie zaken op papier raken ze in de praktijk vastgeroest. In feite luisterden de Wijzen naar het Genootschap en de Wijzen adviseerden de regering. Geleidelijk aan luisterde het Genootschap naar de CEO en naar mij en de Wijzen adviseerden niet, maar stuurden. Dat was een geleidelijk proces en ik ben daar niet gelukkig mee. De CEO wel en hij wil de macht geheel naar zich toe trekken. Voor de bijeenkomst hebben we al in een geheim overleg geconstateerd dat de meeste leden van het Genootschap dit geen goede zaak vinden. Ze zijn niet vies van wat extra inkomsten voor de staat en zichzelf en overschrijden daar soms grenzen mee, maar er zijn ook andere grenzen...’

Hij kijkt effen naar S. die nog maar net op tijd haar gezicht in de plooi houdt.

‘Ja, S., ik zeg “soms”, want het is niet zo erg als jij denkt, nee, zeg maar

niets, ik zie het aan je. Als C. iets...'

'Beste Paul, C. heeft een keer gezegd dat ik een te zwart beeld had van wat het bestuur van de Stad wel en niet acceptabel vindt in handelsoperaties met buitenlandse bedrijven. Ik vind het onacceptabel, maar hij ziet zichzelf niet als een boef.'

Paul zet grote ogen op.

'Je vindt hem een boef?'

'Natuurlijk, dat ben ik ook.'

De heren lachen. Paul vervalt niet in zijn gebulder.

'S., om kort te gaan, we willen een nieuwe Raad. De volgende klus voor de Assistent. We heffen het Genootschap op – dus geen geheime adviezen meer aan een Raad van Wijzen – ook te veel oude geldwolven. We maken schoon schip.'

S. glimlacht.

'En S. je bent daaraan behoorlijk schuld. We waren al aan het veranderen, maar je optreden heeft zaken versneld.'

De Assistent kijkt alsof dat wel meevalt, maar dat mislukt als hij ziet hoe S. naar hem glimlacht.

'Nogmaals om kort te gaan, we willen geen Wijzen, maar een Raad van Deskundigen. De Assistent stelt de eerste Raad samen, die zich later zelf aanvult. Ze kiezen mensen die ze deskundig en geschikt achten en niet omdat ze invloed hebben, geld hebben, een zekere leeftijd, en zeker niet vanwege een achterban. Populariteit is geen basis voor "enige sturing", populariteit is voor het parlement.'

S. kijkt sceptisch.

'Een democratisch parlement met op de achtergrond een Raad van Deskundigen die een regering stuurt? Dat klinkt niet erg democratisch. En hoe voorkom je dat de zaak straks weer vastgeroest zit? Of met andere woorden dat de deskundigen weer in dezelfde situatie verkeren als de Wijzen?'

Paul wijst naar de Assistent.

'S. je hebt gelijk, het idee moet zich bewijzen. Wat een begin is om beïnvloeding van belangengroepen te voorkomen, is de onafhankelijkheid van de Deskundigen. Jong, oud, man, vrouw, het maakt niet uit, iedereen

kan zich melden en de Raad vraagt ook zelf mensen. De criteria zijn geschiktheid, integer zijn en populariteit is een reden voor afwijzing. De Deskundigen doen wat de Raad van Wijzen heeft laten zitten, namelijk enkele fundamentele zaken aanpakken. Zaken die jij noemde in je gesprekken met C. als de fundamentele problemen voor de planeet: de bevolkingsgroei en het streven naar welvaart van iedereen die daarin nog niet deelt. Democratieën hebben aan die problemen, wel of niet echt democratisch, niets gedaan. Niets kunnen doen, politici luisteren naar hun achterban. Niet altijd, maar dat moeten ze dan bezuren. De bevolkingen zijn rijker dan ooit in de hele geschiedenis van de mensheid, maar zoals je C. menigmaal hebt voorgehouden, is het overgrote deel van de bevolkingen in ook rijke landen financieel afhankelijk geraakt en geestelijk gemakzuchtig, en manipuleerbaar. Het water stijgt iedereen letterlijk en figuurlijk naar de lippen, maar we praten, kopen ellende af, kijken weg, en we feesten verder zolang het nog kan.'

'Wilde de Raad van Wijzen die fundamentele problemen aanpakken?'

'Ja, dat was haar oorspronkelijke opdracht. Helaas was jaren geleden de urgentie nog te gering, we beseften te weinig dat er "werelden verloren zijn gegaan" zoals jij ons voorhield. Wat ik wil, is die fundamentele problemen als basis voor het beleid maken. Dat is democratisch, want we weten heus wel wat mensen willen.'

S. kijkt sceptisch.

'Natuurlijk, dat zal wel.'

S. had even gedacht C. te verbieden haar te schrijven, maar de gedachte meteen laten varen. Ze was nu op de hoogte van wat het Genootschap bezig hield. En wat hij over haar schreef, nam ze als consequentie van haar handelen.

De Assistent lacht.

'Van jou weten we nu *veel*, van de inwoners van de Stad weten we *alles*. Ze zijn het eens met een aanpak van de fundamentele problemen.'

'Precies, *een* aanpak. Maar niet *hoe* je ze het beste kunt aanpakken en daar gaat het uiteindelijk om in een democratie.'

'Zeker, en daarvoor hebben we dat parlement, waarin ze zich mogen uitleven, laten misleiden door rattenvangers, ze hebben alle vrijheid om naar

hun ondergang te streven. Let wel te streven, want de nieuwe Raad is de echte waakhond van de fundamentele problemen. Als de democratische wensen daar tegen ingaan, dan gaan die wensen toch niet door.'

S. knikt, maar kijkt sceptisch.

'Ja, met de beste bedoelingen. Beste Assistent, macht corrumpeert en een bevolking met eigen wensen en vrijheden hou je niet in toom. Ze zullen net zo boos of teleurgesteld zijn als jullie op de Raad van Wijzen.'

'Een democratie met enige sturing, is de beste optie S. De democratieën zonder sturing of onvoldoende sturing hebben het af laten weten, dus de ervaring dwingt ons iets te doen.'

Deel VI Hoofdstuk 6

De CEO slaat terug

Waarin de CEO constateert dat sinds de komst van S. zijn invloed is weggesmolten. Hij praat zich moed in en klampt zich vast aan ficties. Hij gooit zijn glazen in en weet het, maar kan niet anders, want toegeven aan een meisje is ondenkbaar. Hij denkt nog een troef te hebben.

De terrasdeuren vliegen open en de CEO beent woedend naar binnen.

‘Daar zitten de verraders. Dagenlang een spelletje gespeeld. Het is ongelooflijk als jullie denken hiermee weg te komen.’

De man die anders iedereen zag schrikken als hij boos was, ziet nu een onbewogen gezelschap. Hoe snel kan macht verdampen? Paul kijkt op.

‘Zijn de geachte leden vertrokken?’

‘Paul, en ook *jij*. Het toppunt. *Geachte* leden, de bokken en schapen... De lui met een auto zijn aan het pakken en vertrekken. Mijn bedienden vertrekken ook. Ach... Eigenlijk iedereen, ze maken hun vliegtuigen klaar. Lafaards die hun straf niet zullen ontlopen.’

Hij kijkt woedend rond en schiet ineens in een lach.

‘De koks zijn vertrokken, maar gelukkig hebben we een vrouw in huis...’

‘S. heeft het beste diner van mijn leven gemaakt en ik heb nooit een betere picknick genoten.’

De anderen lachen en kijken naar S. Ze tuit haar lippen en knikt toegeeflijk.

De CEO lijkt te ontploffen.

‘C. *hou op, en houden jullie allemaal op.*’

Hij roept om zijn mannen in de richting van de open deuren. Geen van zijn bedienden verschijnt. Toch blijft hij tieren. Oppakken, boeien die verraders, en dat meisje naar zijn kamer brengen, die zal hij een lesje leren met haar goede ideeën en fijne diners. S. springt op, maar Paul en de Assistent bewegen niet en de Assistent maakt een achteloos handgebaar om S. te laten weten dat er niets aan de hand is. De mannen van de CEO doen nog alles en gehoorzamen hem nog wel, maar pakken de verraders niet op. Dat is tevoren geregeld. De CEO kan van woede geen woord meer uitbrengen, en even denkt S. dat hij van zijn stokje gaat. De Assistent gaat naar hem toe en pakt hem bij de arm. Tot haar opluchting weigert hij niet de steun van een

verrader. Hij laat zich naar een stoel begeleiden en hij maakt ineens een oude indruk. Dat valt mee na een koffie en een tijdje broeierig naar elkaar kijken. De CEO trekt bij en heeft de situatie overdacht. Hem is overkomen wat hij zelf in de zin had: de macht pakken en het bestuur van de Stad bepalen. Hij kijkt naar Paul.

‘Paul’.

De dikke man kijkt langzaam in de richting van de CEO.

‘De Assistent heeft gelijk, CEO, we zetten een rem op de bevolkingsgroei, en op idiote consumptie. We brengen sociale voorzieningen terug naar het niveau waarvoor ze bedoeld zijn. Naar het niveau waarop we mensen helpen die door allerlei omstandigheden in de problemen zijn gekomen. En meer niet. Sociale voorzieningen zijn voor het afdekken van risico’s, niet om er een levensstijl van te maken. En we gaan instituties verbeteren, dat lijkt ons beter dan voortdurend bureaucratische rampen proberen te repareren. Toch is dat niet eens het belangrijkste. S. hield ons voor dat de fundamentele problemen op de achtergrond zijn geraakt. Ze bepalen van nu af de ruimte waarbinnen we de Stad gaan besturen. En ze heeft gelijk CEO, mensen zijn het er mee eens, maar als puntje bij paaltje komt, schrikken ze voor ingrepen terug. Niemand wil vrijwillig inleveren. We gaan ze helpen hun eigen wensen te vervullen.’

De CEO barst in schamper lachen uit.

‘Ik hoor je praten als al die andere kerels die door de charme van dat meisje zijn verblind. Kleine H. en zijn mannen...’

Op dat moment verschijnen Kleine H. en zijn mannen. Hun gezichten staan strak, ze hebben hun besluit genomen. S. begrijpt dat ze willen vertrekken. Ze loopt naar de mannen en omhelst hen één voor één. De CEO zit met grote ogen te kijken; C. kijkt geamuseerd naar de CEO.

‘Hou mijn karretje heel jongens, ik kom het graag nog eens ophalen.’

Kleine H. toont een scheef lachje naar de CEO.

‘Het illegale beestje is nergens veiliger dan bij mij S., inclusief je gesmokkelde geld.’

Ah, dat hebben ze dus ontdekt. De mannen zijn weg na een vaag handgebaar naar de anderen.

De CEO kijkt naar de deur en naar S.

‘Als je over de duivel spreekt, komt ie binnen. Nooit eerder duivels elkaar zien omhelzen.’

Hij denkt even na. Paul helpt hem.

‘Geen duivels, verblinde mannen...’

‘Ja, de duivel zit hier al... Vreselijk al die mannen als was in haar handen.

C. als eerste, bijna het hele Genootschap, zelfs die homo van een Assistent... ’

Iedereen kijkt verbaasd en de Assistent trekt zijn wenkbrauwen op.

‘Ja, wat kijken jullie nou? Die jongen heeft nooit enige blijk gegeven interesse in een meid te hebben en ineens hangt hij aan haar lippen. En nu lijkt ie wel een verliefde schooljongen. Ze heeft jullie allemaal ingepakt, ouwe mannen die haar vader kunnen zijn.’

C. moet inwendig lachen. Hoeveel hekel de CEO ook aan haar heeft, hij complimenteert haar, al is het indirect. En hij praat over haar alsof ze niet aanwezig is. Het gezelschap kijkt geamuseerd. De CEO kan ook haar vader zijn. S. is verbaasd over de gedachtegang van de CEO en over zijn openhartigheid. Hij kent haar als vrouw ineens veel invloed toe.

Merkwaardig, want aan de andere kant tellen vrouwen niet of nauwelijks voor hem. En daarin staat hij niet alleen, ze moest de buurman inschakelen voor de laatste bijeenkomsten op het Ministerie van C. Een verloren zaak was vervelend, maar afgetroefd door een jonge vrouw was onacceptabel voor de directeuren. Paul lacht even kort.

‘Reken mij er maar bij CEO; ik ben ook helemaal om, indirect weliswaar, want ik hoop via haar een iets oudere uitgave te ontmoeten.’

‘Een iets oudere uitgave? Wat raaskal je...’

‘Haar tante, die heeft meer mijn leeftijd, maar is even mooi en interessant.’

De CEO gooit zijn handen in de lucht.

‘Wat gebeurt er allemaal? Is dan iedereen gek... Je bent niet...’

‘Niet goed wijs? Dat valt heel erg mee, in ieder geval niet gekker dan jij. Je begrijpt weinig van jouw situatie en je krijgt de antwoorden waar je om vraagt.’

‘Ik begrijp mijn situatie *heel* goed. *Mijn* Genootschap hebben jullie meegekregen, niet door jullie prima ideeën, maar door die dame. Ze heeft die ouwe geile kerels betoverd, die huichelaars die zogenaamd mijn traditie

om vriendinnen uit te nodigen niet meer van deze tijd vonden. Huichelaars, verraders, zoals jullie.’

S. weet niet wat ze ervan denken moet. Is de man serieus? Als dit een coup is, is het gelukkig een bloedeloze. De CEO lucht nog enige tijd zijn hart over de hypocrisie van het gezelschap, de toneelstukjes die ze de afgelopen dagen bij alle sprekers hebben opgevoerd. Hij is geruisloos aan de kant geschoven. Zijn gekwetstheid is groot. Toch heeft hij zich opmerkelijk hersteld, nadat hij had ontdekt dat zijn Genootschap niet meer achter hem stond en zijn bedienden zelfs weigerden de coupplegers op te sluiten. S. begrijpt dat ze zijn zwarte schaap is, zij is overal de schuld van. Wat haar als een paradox overkomt, is dat hij haar invloed niet toeschrijft aan haar betogen, maar *als vrouw*. Vrouwen tellen hier niet, zijn geen lid van het Genootschap, en toch gaat hij er vanuit dat haar verschijning, haar charme, het gezelschap “betoverd” heeft. Hij neemt niet aan dat wat ze te zeggen had indruk heeft gemaakt. De CEO stopt met klagen en richt zich nu tot haar.

‘Paul en de Assistent denken dat jij jouw boodschap op het juiste moment en op de juiste plaats bracht. Misschien, misschien, het zou kunnen, want ik had al eerder geen goed, eh, een slecht gevoel over de invloed die jij op iedereen lijkt te hebben. Ik had beter naar mijn gevoel moeten luisteren, mijn intuïtie bedriegt me zelden. Je bent zo doortrapt als het maar zijn kan. Die verblinde sufferds zien dat natuurlijk niet, maar ik heb een beter inzicht in mensen en laat me niet in de luren leggen door een paar mooie ogen.’

S. weerstaat de verleiding om hem extra lief aan te kijken. Hij praat tegen zijn gevoel in. Bij de begroeting had haar blik zijn uitwerking niet gemist. De CEO denkt hetzelfde en gaat door in een hogere versnelling voor ze hem kan uitlachen.

‘Nee, ik laat me niet meeslepen door het gezang van de Sirene, dat leidt tot de ondergang. En ik ga niet gauw ten onder, want, stelletje verraders, ik *weet* wat iedereen wil en ik *geef* wat iedereen wil. Daar kunnen jullie met je zogenaamde realistische, met... met jullie noodzakelijke, met jullie idiote ideeën niet tegen op. Dit is al een mislukte coup, een doodgeboren kindje, een... een...’

De CEO is gaan staan.

‘Jullie beleid gaat regelrecht in tegen de wensen van de bevolking. Dat

beleid is gedoemd te mislukken, want *niemand* wil inleveren. Bezuinigen en op de rem gaan staan, speelt mij alleen maar in de kaart. In tegenstelling tot wat jullie denken, zijn schulden van de Stad iets anders dan die van een portemonnee. Het in stand houden en zelfs uitbreiden van de verzorgingsstaat is *geen enkel probleem*. Schulden spelen pas op langere termijn een rol en voor het zover is, maken vindingen, nieuwe bronnen, en de vindingrijkheid van de bevolking, ja luister maar goed stelletje pessimisten, de *vindingrijkheid van de bevolking* en van mij, hun leider, dat we die schulden allang weer vergeten zijn. Positieve ontwikkelingen, positief denken, positief beleid en optimisme houdt de crisis tegen. Jullie negatieve gedoe roept de crises over ons af en eindigt in een spiraal naar beneden. Wat een hopeloze, dramatische poging van intellectuelen, van theoretici... Van amateurs om de macht te grijpen. Wie is er nou *geïnteresseerd in beleid*? Jullie willen beleid, een programma verkopen?’ Hij lacht honend. De CEO spreekt hen niet meer toe, hij richt zich tot een menigte, hij houdt een speech voor aanhangers.

‘Waar lopen mensen achteraan? Niet achter een stelletje experts met een moeilijk verhaal, nee ze willen *geïnspireerd*, ze willen *gerustgesteld* door iemand die ze vertrouwen. En hoe win ik hun vertrouwen? Niet door mijn programma, maar door te vertellen wat voor ellende *jullie* voor hen in petto hebben. Mijn optimisme, mijn positieve houding zorgt ervoor dat de beurzen in me blijven geloven. De economische groei zal maken dat we die hele schuldenangst vergeten. Wat zeg ik “we”? Ook volgende generaties zijn die allang vergeten.’

De CEO buigt zich naar voren en spreidt zijn armen. Hij omvat de luisteraars,

‘En nog zoiets, stelletje pessimisten, immigranten zijn prima. Ik zeg dat niet, maar laat werkgevers hun gang gaan. Immigranten doen het werk dat de Stedelingen liever niet meer doen. Ze veroorzaken bovendien helemaal geen werkloosheid, want er komen nieuwe banen bij waarvan we nu het bestaan nog niet bevroeden. En ik praat niet over culturele moeilijkheden, *ik* vertel mijn achterban niet dat de toekomst onzeker is. *Ik* kijk wel uit.’

Hij lacht triomfantelijk.

‘*Ik* vertel ze dat de toekomst ons tegemoet... eh, toelacht. Dankzij mij en

zeker niet dankzij een stelletje pessimisten, angsthazen, coupplegers...'

De CEO raakt achter adem. De rest luistert ontspannen. Af en toe wisselen ze een blik. De CEO heeft het niet eens in de gaten.

'En ik leid de bevolking, ik wijs ze de weg. Dat verhaal van S. over het teruglopen van de intelligentie door het doorgevoerde selectieproces en het onderling trouwen van mensen met een lager IQ kan voor mijn part waar zijn, maar *dat vertellen we elkaar dus niet*, dat houden we voor ons. Daar gaan we geen beleid op voeren. Want als iemand het in zijn domme kop haalt om het *wel* te vertellen, dan sluit ik de gek op. Ik roep dat iedereen slim is en een held en ze dragen me op handen. En intellectuele flikkers, als het moet trommel ik hordes experts bij elkaar om te vertellen dat het onzin is, dat het IQ niet te meten is, dat het gebaseerd is op racisme, en dat beleid erop aanpassen dus al helemaal discriminerend, zo niet crimineel is. Ha, de lui die dergelijke praatjes verkondigen, moeten zich bergen.'

Hij lacht uitbundig. S. kijkt naar C. en Paul. De laatste voelt haar blik en grijnst begrijpend.

'Ik vertel dat iedereen geweldige potenties heeft, de nieuwe mogelijkheden voor iedereen om de hoek liggen, voor *iedereen*. Niemand is dom, niemand is minder dan een ander, de Stedelingen zijn helden.'

Paul knikt instemmend en zijn stem verradt geen enkele ironie.

'Ja, CEO, je bent *heel* overtuigend. Ik ben graag een slimme held.'

De CEO knijpt zijn ogen tot spleetjes en hij buigt zich naar het groepje. Hij praat zachter, bijna sissend van woede.

'Doe maar slim. Verkoop ook dat onzinnige verschil in IQ tussen landen. Politiek maak ik *gehakt* van jullie, want het is *schandalig, discriminerend, racistisch, denigrerend*.'

Paul lacht.

'Beste CEO, je kunt niet aan te veel kanten mooi zijn. Als je mij een slimme held noemt, dan moeten anderen minder slim zijn en geen helden. Anders ben ik het ook niet. Dus dat verschil moet...'

S. steekt haar hand uit en Paul stukt.

'Laten we niet al te grappig zijn. Die verschillen zijn vereenvoudigingen, evenals veel andere zaken moeilijk te meten, maar hebben niets te maken met discriminatie en racisme. Dat sleep je er meteen bij om de zaak in

diskrediet te brengen. Het snijdt als argument geen hout. Ieder land, iedere groep, ieder gezin heeft slimme en minder slimme mensen en veel factoren spelen een rol. Pogingen om daar een enkel cijfer aan te geven kunnen niet teruggevoerd op enkele individuen en dat doe je maar al te graag. Maar je kunt er niet omheen dat je universiteiten vol slimme buitenlanders zitten, veel technische bedrijven gestart zijn door slimme lieden uit minder “slimme” landen en de Stedelingen op je eigen universiteiten zelfs in de minderheid raken. Je ziet het en je accepteert het niet. En wie discrimineert? Regels om slimme mensen te weren zijn discriminerend; de zonen van rijke Stedelingen aan plaatsen op de universiteit helpen en aan makkelijke lucratieve baantjes, *dat is discriminerend*. En natuurlijk heel slecht voor je economie.’

De CEO gebruikt het betoog van S. om bij te tanken. Hij probeert zijn gedachten op orde te krijgen, maar dat lukt slecht. Hij voelt dat hij te ver is doorgeschoten na de lachende onderbreking van Paul. Tot zijn afgrijzen merkt hij dat zijn talent om wat dan ook vol overtuiging te brengen, zonder na te denken, op gevoel, zonder moeite, weg is. Hij laadt zich niet meer op, hij loopt leeg. Vroeger ging hij in steeds hogere versnellingen, nu is hij verward en moe.

‘Haha, wat een langdradig verhaal, geen tekst voor een leider. Wat een geklets, dus iets voor een van jullie tijdschriften. Zoals ook artikelen verschijnen dat we met voortgaand beleid, zeg maar het beleid dat ik voorsta, de wereld naar zijn einde voeren. En wereldwijd betuigen deskundigen hun adhesie. En niemand leest het, behalve die paar onderzoekers. Zelfs de media vinden het niet belangrijk genoeg om er aandacht aan te besteden. Ouwe koek, we weten het wel; dat hebben we al vaker gehoord.’

Hij begint weer te lachen.

‘Slogans, uitspraken die blijven hangen en die ze kunnen herhalen, dat is wat mensen begrijpen en willen horen.’

‘Je bent cynisch, op eigen macht uit en je verkoopt ficties, eenvoudige praatjes, waarmee niemand gebaat is, nou ja, alleen jij en een klik meelopers. En die slimme helden denk jij als domme onnozelaars te bespelen.’

S. klinkt verbaasd en minachtend. De CEO buigt zich in haar richting.
'Zal ik je eens wat zeggen, rationeel dametje? Weten is *niets*, zelfs *zien* is niets. Ik *zie* wat je me voorhoudt, en het zal je verbazen, maar ik lees ook af en toe iets over de economie, over sociale problemen, over het milieu met statistieken en grafieken en al, en ik *geloof* het niet. Ik geloof alleen wat ik *wil* geloven, wat heel veel mensen ook *willen* geloven. En weet je wat het mooie is? Dat is nou precies waarvoor ze mij zullen kiezen als hun politieke leider. Eerst verkoop ik de praatjes die me geliefd en beroemd maken en vanaf dat moment is alleen mijn naam nog van belang. Ideeën van anderen de grond in trappen is meer dan genoeg.'

S. maakt een gebaar naar de mannen naast zich.

'En je noemt *deze* heren verraders?'

'Natuurlijk doe ik dat, *ik* speel open kaart, *ik* steek niemand een mes in de rug. *Ik* geef het volk wat ze willen. En wie zijn jullie? O zo geniaal, o zo slim, en straks alleen goed voor je eigen soort? De rest, dat *domme* volk zeker, moet aan banden of kan barsten? Haha, geweldig, daarmee tekenen jullie meteen al je politieke doodvonnis. Stelletje arrogante, elitaire ... eh, elitair zootje. En als ik de bevolking vertel welke houding de ideeën voedt voor jullie beleid en voor de Raad van zogenaamde Deskundigen die jullie overigens nog moeten instellen, haha, nou dan zijn jullie alle steun al bij voorbaat kwijt. Met zulke opvattingen en ideeën zijn jullie je leven niet eens meer zeker... *En zelfs ik kan jullie dan niet meer redden.*'

De CEO is weer de enige die in een lachbui uitbarst na deze parafrase op wat S. tegen Kleine H. zei. C. moet aan Paul denken. De CEO lijkt het hysterische lachen van Paul te hebben overgenomen. De hele bijeenkomst had de CEO weinig gezegd. Zoals altijd had hij iedereen laten praten en zijn inventarisatie gemaakt van mensen. Hij deelde mensen in als onbruikbaar of bruikbaar, ongevaarlijk en van lastig tot gevaarlijk. Ondanks zijn overtuiging dat zijn mensenkennis en zijn politieke neus vrijwel feilloos zijn, merkte hij dat die beide kwaliteiten hem deze bijeenkomsten aardig in de steek hadden gelaten. Dat zat hem niet lekker. Hij had al vroeg de betogen van S. als lastig en gevaarlijk ingeschat en zelfs op het punt gestaan te overleggen met wat nu de coupleggers blijken te zijn. Hij had een strategie willen bespreken hoe ze haar de wind uit de zeilen konden nemen.

Misschien hadden ze een compromis kunnen bereiken. Hij was te laat geweest en ze hadden hem gepasseerd. Zijn politieke neus had hem in de steek gelaten. Ze hadden doortastender gehandeld dan hij. Nu moest hij terug naar een stelling waar hij zelf niet meer in geloofde en toegeven dat dat meisje een punt had. Een heleboel punten had. Maar inbinden? Nooit, dat *nooit*. Hij ziet ook wat zij zien, hij is niet blind en niet gek: de milieurampen door vals optimisme en de prioriteit aan werk en groei, de watertekorten, de wateroverlast, de ongekende stromen mensen op zoek naar voedsel en werk, nota bene uit grondstoffenrijke landen die economisch zijn ingestort door wanbeleid, door leiders die mensen geven wat ze willen of door leiders die alleen zichzelf verrijken. Hij weet het ook wel, hij is niet gek, hij hoort hoe wanhopig hij praat, maar hij wil het beslist niet tegen een meisje afleggen. C. heeft zijn zaak verknoeid, en ze zijn wat geld misgelopen. Dat is *niets*, helemaal *niets* vergeleken bij zijn verlies aan *macht*. Straks vraagt die nerd S. nog ten huwelijk en grijpt die dooie diender niet alleen de macht, en heeft hij ook een trofee voor wie de hele bevolking van de Stad smelt. Dan kan hij wel inpakken. Die kans is echter klein. De zwakte van het groepje voor hem is dat ze geloven in argumenten en beste beslissingen. Zijn sterke punt is dat hij zich opwerpt als een bezielend leider. Ze hebben geen schijn van kans.

De terrasdeuren vliegen weer open en enkele leden van het Genootschap stormen binnen. Ze schreeuwen door elkaar, maar de boodschap is duidelijk: de dam is doorgebroken, het is zeker. De dam bezweek eerder dan de deskundigen voor mogelijk hielden.

Deel VII Hoofdstuk 1

De finale: Het vertrek

Waarin het Genootschap vertrekt bij het vermoeden van een naderende ramp. Plots melden de Coach en Arnold zich om Suzanne op te halen. De CEO blijft. Hij denkt dat alles in werking is gezet om hem van zijn macht te beroven.

De leden lijken in paniek. Ze schreeuwen door elkaar dat we moeten maken dat we weggkomen. Ze wachten onze reactie niet af en ze stormen direct weer de deur uit. Paul is weer verrassend snel en weet een van de leden staande te houden. Het kost nog enige moeite het geachte lid tot bedaren te brengen. Met hulp van de Assistent drukt Paul de man in een stoel.

‘Even rustig graag, vertel ons wat je weet.’

De man haalt diep adem.

‘Harry zit achter zijn schermen en *hoopt* nog op een tegenbericht...’

‘Wat voor tegenbericht?’

Paul is bijzonder alert. De Assistent maakt een beweging van “rustig aan, laat even praten”.

‘Hij hoopt dat ’t meevalt... *Maar het valt niet mee*. We gaan niet zitten wachten tot we weer verbinding hebben...’

Hij kijkt rond en wil steun.

‘De communicatie is weggefallen... Wat wil Harry nou nog horen? *De communicatie is weggefallen*. De hele bende... Die observatiepost bij de dam is dus weggespoeld.’

‘Wat weet je zeker?’

De Assistent vraagt het zacht.

De man schreeuwt.

‘*Wat wil je nog meer weten? Harry krijgt geen contact!* We moeten maken...’

De groep kijkt elkaar aan. Een technische storing opperen? De man is overstuur, maar haalt diep adem om zich te beheersen. Langzaam herhaalt hij nog eens zijn vermoeden.

‘Luister, geen contact *betekent* een ramp. Harry hoopt tegen beter weten in op een bericht. Hij zei dat we bij een ramp nog een uur hebben.’

De Assistent gaat naast hem zitten.

‘Een uur? Kom, dat is te snel, dat kan niet...’

‘Oké, oké, iets langer, een paar uur, maar dan...’

De CEO gaat voor de man staan.

‘Wat *weet* je nou werkelijk? Harry krijgt geen contact meer. *Nou en?* En jullie *denken* dat de dam is doorgebroken en dat daardoor de communicatie is weggefallen. Communicatie valt wel eens meer weg en dan zijn er geen dammen doorgebroken.’

De man kijkt de CEO aan of hij een vreemde ziet.

‘Harry, dacht...’

De CEO schreeuwt nog net niet.

‘*Denken*, jullie *denken*. Harry *denkt* ook alleen maar wat. *Weten* doen jullie *niets*. En wel in de paniek en op de vlucht. Flinke jongens...’

De man kijkt naar de Assistent en Paul. Hij is ineens opmerkelijk rustig.

‘Die man is gek. Hij heeft het over flink zijn. Nou, hij is maar flink. Ik wil weg. Jullie moeten me laten gaan. Meer weet ik niet, maar voor mij is het meer dan genoeg...’

De CEO lacht, maar zijn lach klinkt niet vrolijk. De man staat op, de Assistent en Paul houden hem niet tegen. Hij kijkt naar het gezelschap en de CEO. Zijn gezicht verradt wat hij denkt. Hij holt weg van een groep gekken. De gekken kijken naar de CEO.

‘Simpele ziel, een paar samenlopen van omstandigheden en iedereen is meteen in de paniek. Weten niets maar maken elkaar bang en gek. En dan noemen ze *mij* gek.’

De anderen kijken elkaar aan. Paul kijkt de CEO minder slaperig aan dan anders en zijn stem klinkt effen.

‘Niet één simpele ziel, CEO, het hele Genootschap bestaat eruit. Ik hoor vliegtuigen opstijgen, auto’s rijden weg. Allemaal simpele zielen? Nee, verstandige mensen die in deze situatie normaal handelen. Gewoon vertrekken. Het is geen gokje om geld CEO, het is vertrekken of verzuipen. Het is een kwestie van leven of dood. En als er geen duidelijkheid is, nemen we geen gok als het om ons leven gaat. Wij zijn ook simpele zielen.’

De anderen zwijgen en stemmen dus toe.

De CEO doet ineens overdreven redelijk.

‘Paul, *hou nou toch op*. We weten *niets*, er is *niets* aan de hand. Het zijn allemaal speculaties. Het lijkt op het gezeur van S. over het einde der tijden. Ze zet wat zaken op een rijtje en meteen is het einde van de wereld in zicht en zo goed als onafwendbaar. Maar dat roepen mensen al duizenden jaren en we zitten hier nog steeds hoog en droog.’

Bij de laatste woorden komt Harry, de communicatieman van de CEO binnen.

‘Nog wel, CEO, nog wel...’

De CEO praat langzaam en vermoeid.

‘Harry, hoezo nog wel? Wat weet jij?’

‘CEO, niemand, geen ander station, krijgt contact met de dambewakers. Dat lijkt me ernstig genoeg.’

‘Als de communicatie uitvalt, hoeft die dam toch nog niet verdwenen te zijn?’

Harry kijkt als de man die even tevoren is gevlucht.

‘De kans dat we te maken hebben met een technische storing...’

De CEO lacht ineens.

‘Waarom niet? Waarom is de kans dat er iets met de dam is groter dan die van een technische storing? Natuurlijk...’

‘CEO, wat ik wil zeggen is dat een technische storing nauwelijks een probleem is. Er zijn verschillende kanalen en die vallen niet allemaal tegelijk uit, behalve bij een echte, onvoorziene ramp.’

‘Dus je denkt echt aan een ramp? En dat heb je iedereen gezegd? Dan ben je ver je boekje te buiten gegaan. Iedereen bang en gek maken.’

‘Ik heb niets in die richting gezegd, CEO. Jouw gezelschap trekt uit het gebrek aan informatie zelf conclusies. Ik heb zelfs gezegd dat ik nog contact zou *kunnen* krijgen, terwijl ik dat zelf niet eens geloof.’

‘Harry, we weten niets, dus is er niets... Er *hoeft* niets te zijn. Als je had gezegd dat er straks gewoon weer contact *is* in plaats van *zou kunnen*, dan zou de bijeenkomst niet zijn opgebroken. Je hebt...’

Harry, een van de trouwste medewerkers van de CEO, onderbreekt zijn werkgever op een andere dan zijn respectvolle toon.

‘Ik vertrek ook. Geen nieuws is in dit geval allesbehalve “goed nieuws”. Het is de vrijwel zekere aankondiging van een ramp die ons hier over een uur of

wat zal bereiken.’

‘Je kan je boeltje pakken.’

De CEO schreeuwt, terwijl Harry zich omdraait. Hij lacht.

‘Wat dacht u dat ik van plan was?’

Hij kijkt nog even naar de anderen, terwijl de CEO schreeuwt dat hij moet maken dat hij wegkomt, en snel. Harry spreekt rustig en zacht.

‘Ik raad jullie aan hetzelfde te doen.’

De Assistent, S., C. en Paul staan tegelijk op en de CEO ploft in een stoel.

‘Maken jullie ook maar dat je ...’

S. heeft haar pen gepakt die oplicht. Ze richt hem op een muur waarop de Coach en Arnold verschijnen. Harry is nog net niet de deur uit en keert terug. De CEO valt stil en iedereen blijft staan. Ze zien twee ernstig kijkende mannen. Een oudere, stevige man met een vierkante kop en een jongere. De Assistent ziet de jongeman die zijn plan om S. te verleiden in de war schopt. Haar vriend, jammer dat die nu opdoemt. Hij had gehoopt op een afscheid, afgezonderd van de anderen, en zonder zo’n recent contact met haar vriend.

‘Suus, zie je ons?’

De oudere man noemt haar Suus. Het klinkt de Assistent en de anderen ongewoon in de oren. Zijn stem is verrassend helder. Harry kijkt naar de pen in plaats van naar de muur.

‘Zeker jongens, blij jullie te zien. Het is hier wat minder gezellig. Er is onzekerheid over de doorbraak van een dam...’

‘Die is bezwiken, Suus, en we halen je op. Zorg dat je buiten klaar staat, we zijn er binnen een half uur.’

‘Jongens, weten jullie...’

‘Suus, we moeten weg, *sta klaar*. We komen er aan, we hebben geen tijd te verliezen. Hou je haaks.’

Het beeld valt weg. Harry heeft meer staan luisteren dan kijken.

‘Hier hebben jullie je bewijs. Die lui hebben het gezien en...’

Harry zegt het tegen niemand in het bijzonder. De CEO springt uit zijn stoel op.

‘Onzin, flauwekul.’

De CEO tiert dat het een complot is, de dwaasheid van samenzweerders om

hem te wippen. Harry kijkt zijn voormalige baas bevreemd aan. Hij wendt zich ondanks het geschreeuw van de CEO kalm tot de anderen.

‘De meeste leden zijn gelukkig al vertrokken nog voor het bericht binnenkwam, maar de tijd dringt. Het opstarten van de vliegtuigen, het na elkaar vertrekken, we moeten echt snel handelen anders krijgen we nog schietpartijen op de baan.’

De CEO begint bij de laatste opmerking uitzinnig te lachen. Niemand schenkt aandacht aan hem en allen vertrekken. De Assistent steekt een hand uit naar S. Ze pakt zijn hand en hij trekt haar mee een gang in. Hij draait zich om en S. loopt in zijn armen. Ze wil het, maar niet alles. Hij doet een deur naar een kamer open. Voor hij haar kust, duwt ze hem weg en terwijl hij al wegzinkt in haar ogen hoort hij: “we neuken niet”. Ze horen de vliegtuigen vertrekken. De nerd heeft een getraind lijf, hij ruikt goed, hij doet alles goed en hoe moeilijk is het niet te doen wat beiden willen. Veel tijd is niet eens nodig. S. heeft de grootste moeite de Assistent te weerstaan. Vragen en twijfel laat ze niet toe. Ze geeft niet toe en ineens maakt ze zich los.

‘We moeten gaan.’

Tot haar opluchting kreunt en gromt hij alleen, maar laat haar los. Ze waardeert het en ze kust hem nog een laatste keer.

Ze omhelst Paul en C. Woorden zijn te veel. Bij C. voelt ze haar ogen branden en ze lacht naar hem, terwijl ze hem wazig ziet. In de verte hoort ze een helikopter naderen. Ze moet lachen. Echt weer iets voor de jongens. Een helikopter, snel genoeg om bij haar te zijn zonder te hoeven wachten op een gelegenheid om te landen. Ze begint te zwaaien en te springen. Na de landing ziet ze Arnold naar buiten springen en gebogen naar haar toe hollen. Paul, C. en de Assistent kijken toe hoe ze samen gebogen naar de helikopter hollen. De jongeman neemt haar rolkoffertje met tasje van haar over. Bij de helikopter tilt Arnold haar op in de armen van de oudere man. Arnold houdt haar koffertje en tas omhoog die ook naar binnen verdwijnen. Voor Arnold zich naar binnen laat hijsen, draait hij zich naar de drie mannen om. Hij zwaait. Ze zwaaien terug.

Deel VII Hoofdstuk 2

De finale: De ondervraging

Waarin Suzanne tijdens de ondervraging haar geduld verliest. De ondervragers zien ineens wat ze daarvoor moeilijk konden geloven.

De ondervraging begint in de helikopter en gaat daarna bij het bedrijf dagen door. Suus klaagt niet over weinig rust of vermoeidheid. Als de Coach, Arnold en de opdrachtgever het nodig vinden dan moet dat maar, ze gaat daarover niet in discussie. Als ze omvalt, is het vroeg genoeg. Ze gaan door en ze valt niet om. De opdrachtgever stuurt verschillende ondervragers die vooral zo nauwkeurig mogelijk willen horen wat “de omslag” tijdens de bijeenkomst teweeg heeft gebracht. In feite heeft er een paleiscoup plaats gevonden. De ondervragers zijn vooral geïnteresseerd in wat de achtergrond van de coup is geweest. En ze willen weten wat de nieuwe machtige man, een jonge jongen, voor iemand is. En wie zijn de mannen in zijn directe omgeving? Over de mannen tijdens de bijeenkomst, Paul, C. en de Assistent kan ze genoeg vertellen, maar welke mannen de Assistent naast zich kiest, weet ze niet.

‘Geen idee?’

‘Niet meer idee dan jullie ook kunnen bedenken. Mannen die zijn politiek steunen. Ik heb verder niemand ontmoet.’

De CEO is met zijn villa ten onder gegaan en haar beschrijving hoe hij geleidelijk uit het lood raakte, klopt daar mee. De feiten nemen de ondervragers meer dan een keer door, iedere keer met een ander beginpunt. Waar ze op uit zijn, namelijk het *waarom* heeft Suus dagen afgehouden. Ze vindt dat de ondervragers zelf conclusies uit haar verslagen moeten trekken. Wat heeft het voor nut te zeggen dat de coup *door* haar en *over* haar was? Ze lachen haar uit. En om wat meer te weten te komen, zouden ze zich anders moeten opstellen. Ten slotte geeft ze toe.

‘De CEO wilde mij en dat lukte niet. Hij verloor zijn gezicht en maakte zijn zaak door zijn frustratie erger.’

‘De nieuwe lijn van de Stad komt door een blauwtje dat de vorige leider bij jou heeft gelopen?’

Ze houdt zich in, maar ze voelt dat het energie kost om hun gelach en

gesneer te negeren, energie die ze minder en minder heeft. Zo rustig mogelijk zegt ze dat het einde voor de CEO al in de lucht hing. Ze heeft als een katalysator gewerkt, ook voor het Genootschap.

‘Ze zijn gevallen voor een mooie meid?’

‘Nee, niet precies, ze zijn gevallen voor een boodschap die al spanningen met de CEO had gegeven en de mooie meid als boodschapper...’

‘Werkte als katalysator.’

‘Het zijn mannen die vrouwen geen belangrijke plaatsen geven in hun maatschappij. Hun weerzin moest ik overwinnen. In theorie ben ik een ongunstige boodschapper, want iets aannemen van vrouwen is gezichtsverlies. De CEO meende waarschijnlijk dat hij mij in bescherming zou kunnen nemen, dat ik zielig zou zijn en dat hij me dan in zijn bed kon troosten.’

‘Met hoeveel mannen ben je daar naar bed geweest?’

‘Gaan jullie nou tijd verspillen? Kom, heren, ik vertel jullie wat ik weet en wat ik heb gedaan. Dat zijn we overeengekomen en ik houd me eraan.’

‘Vertel wat er wel is gebeurd.’

Suus antwoordt niet dat ze dat al enkele malen heeft gedaan en daar schoon genoeg van heeft. Ze heeft de eerste avond enkele heren in het zwembad doen belanden die haar erin wilde jonassen en ter compensatie van dit gezichtsverlies is ze zelf te water gegaan en heeft ze het topje van haar bikini laten pakken. Ze had al eerder verteld dat de bijeenkomst ook jaren een seksuele uitlaatklep voor het Genootschap was, maar dat met het verstrijken der jaren de heren daar geen behoefte meer aan hadden.

‘Je stak je in een wespennest en je dacht er ongeschonden uit te komen?’

‘C. en de Coach en Arnold...’

‘Ach wat, je bent door twintig man verkracht voor die kunnen ingrijpen. Of misschien niet eens kunnen komen.’

Suus legt nog eens uit dat ze geen overdreven risico's neemt. De CEO zei dat gasten in zijn huis zijn bescherming genieten. Dat betekende dat ze minder van de mannen van het Genootschap te vrezen had dan van de CEO zelf. En C. was in de buurt. En ten slotte is ze getraind, onderschatten mannen als de CEO vrouwen, want ze zijn nooit vrouwen tegengekomen die zich konden verweren.

‘Vrouwen kunnen zich niet verweren, je hebt grote risico’s...’

Nog voor de ondervrager helemaal is uitgesproken, staat Suus op en springt via de tafel naar de kant waar beide mannen zitten. Ze trapt de spreker met stoel en al om en ook de ander die nog maar half uit zijn stoel overeind was gekomen. De deur van de kale ruimte vliegt open en bewakers stormen binnen. Ze roept dat ze moeten stoppen, niet alleen tegen de bewakers, maar tegen de lui achter de ruiten en wie er verder maar meeluistert. De bewakers stoppen niet en komen op haar toelopen. Ze zijn zwaar en behangen met ijzer. Ze gaan links en rechts tegen de grond. S. loopt naar haar stoel en kijkt naar de bewakers die overeind krabbelen.

‘Pak niet je wapen, dat duurt een eeuw en ik sla...’

Mannen in witte kleding komen binnen en duwen de bewakers weg. Het is plots vol in het kamertje. Ze buigen zich over de ondervragers. In de deur verschijnen haar opdrachtgever en enkele van zijn directeurs, die Suzanne een paar maanden eerder voor ze haar de opdracht gaven, letterlijk kwamen keuren. Een van de directeurs, een grijze man, wenkt de bewakers dat ze kunnen gaan. De andere directeur, een jongere man, kijkt onverholen bewonderend naar Suzanne, de opdrachtgever misprijzend. Plots lacht hij.

‘Je moet het zien om het te geloven. En dan is het nog moeilijk.’

Hij refereert aan wat ze herhaaldelijk over de laatste uren van de CEO heeft gezegd. Hij steekt zijn hand uit en verontschuldigt zich voor de ondervraging, maar dat neemt niet weg dat ze te ver is gegaan.

‘Je acties zijn verwerpelijk, maar je verhalen lijken me ineens echt. Ik zie nu ook iemand die zich door zo’n opdracht letterlijk heen slaat.’

Suzanne lacht niet met de heren mee. De opdrachtgever steekt nog eens zijn hand uit.

‘Heel erg bedankt, je hebt mijn kop gered... Eh, onze koppen liever gezegd, en je informatie over de bijeenkomst is heel waardevol. Bedankt, je hebt niet alleen ons bedrijf een dienst bewezen. Je initiatief om je boodschap over “verloren werelden” te willen brengen heeft een veel wijdere betekenis. In ieder geval een wisseling van de wacht gegeven die we positief beoordelen.’

In de auto van Arnold valt ze bijna direct in slaap. En wanneer ze in zijn armen in bed ligt en hij zegt dat ze een heldin is, is ze bijna te moe om te glimlachen. Ze verloor haar geduld tijdens de ondervraging, omdat Arnold ook al zo doorvroeg over al die mannen die wat van haar of met haar wilden. Van C. had ze al verteld en hij was nieuwsgierig naar de andere momenten, het verlies van de bikini, de partij stripteaseschaak en het vrijen met de Assistent.

‘Allemaal werk, Suus?’

‘*Bijna* allemaal, Arnold. De Assistent kon ik niet weerstaan. Een handje en een kusje kon gewoon niet meer.’

‘Rollebollen in de gang en een kamer, terwijl wij je kwamen...’

‘*Arnold*, een nerd, hij deed niets wat ik niet wilde. Geweldige man...’

‘De machtigste man van de Stad en Suusje...’

‘Arnold, doe niet flauw, ik ben moe.’

Hij knuffelt haar, maar even later komt hij er toch op terug.

‘Arnold, je gelooft me, maar toch wil je alles drie keer horen. Heus, C. dacht af en toe dat hij met een robot te maken had. Je wilt toch geen robot?’

‘Nou...’

‘En in feite is de Assistent de enige geweest die een grote verleiding voor me betekende. Een juiste keuze, Arnold, want hij maakte geen misbruik van de situatie.’

‘Ben ik ook nog je juiste keuze?’

Voor open doel. Ze kruipt nog eens weg, heerlijk.

‘Nou...’

Epiloog

Al tijdens de ondervraging kreeg het bedrijf een bericht van de Assistent voor Suzanne. De CEO was omgekomen. Hij had tot op het laatste moment hulp geweigerd en beweerd dat hij de enige was die niet gek was. De Assistent vermoedt dat hij zijn nederlaag onder ogen zag en daarom voor een zekere dood koos liever dan een onverdraaglijk gezichtsverlies. Het was een persoonlijk bericht met de aanduiding hoe hij te bereiken was. Het bericht van het bedrijf kwam zoals vanouds bij de Coach binnen; Suzanne was voor niemand afgezien van Arnold en de Coach direct te bereiken. Die laatste was sinds hij en Arnold haar hadden opgehaald bij de villa op de achtergrond gebleven. Hij had haar omhelsd en verder weinig gezegd. Ze had de indruk dat hij zijn gevoelens voor haar wilde verbergen. Hij had zich teruggetrokken toen Arnold van alles wilde weten over de mannen die ze had ontmoet. Een beetje plagerig af en toe, maar onmiskenbaar met de wens om te horen dat ze hem had gemist. Ze had de Coach daarna niet meer gezien door alle beslommeringen en de ondervraging door de opdrachtgever. Nu vroeg de Coach haar te komen omdat de berichten voor haar binnenstroomden. Arnold had zich niet kunnen inhouden.

‘Je bent nog nauwelijks thuis, Suusje, en er zitten alweer mannen achter je aan.’

Hij bedoelde het grappig. Suus keek effen; hij hoefde zich nergens zorgen over te maken, en hij moest hier niet te leuk over gaan doen. Het was haar werk.

‘Blij je te zien, Coach, *echt* te zien.’

‘Hetzelfde Suusje, heel blij.’

Hij zag er ietsje ouder uit dacht ze ineens. Ze voelde een schokje. Haar Coach, de rots, hij blijft niet hetzelfde.

‘Ik heb een bericht voor je van je Tante, of liever gezegd van haar agent. Die is benaderd door een zekere Paul en hij gebruikte jou als voorspraak. Je Tante is geïnteresseerd, wil wat van je horen over hem, uit de eerste hand, en wil jou natuurlijk ook zien. En oh ja, het houdt niet op... Er is ook een bericht van een zekere H. Ze zijn goed weggekomen en hij waakt over de auto en het geld.’

‘De heren zijn er vlug bij... En ja, natuurlijk, ik zal contact opnemen met Tante.’

‘Niet alleen de heren, Suus. De zus van C. heeft ook een bericht gestuurd.’

‘C. gaat bij haar wonen?’

‘Ja, dat geloof ik wel, tenminste dat proef ik eruit. C. is een ander mens en ze denkt dat jij hem veranderd hebt.’

‘In gunstige zin?’

‘Lees je berichten zelf. Suus... eh, gaan we nog samen...?’

‘Natuurlijk, Coach, heel graag. We gaan samen door. Ik kan je voorlopig nog niet missen. Ik wil de auto ophalen en ik moet me erg vergissen als ik lang op een opdracht moet wachten.’

Waarom *De Dialogen*?

De Dialogen bevat een boodschap en is een poging tot een meer populaire versie van het e-boek van Dennis de Champeaux *Side Effects: Impacts on the 21st Century*. In een vroeg stadium heb ik daar een steentje aan bijgedragen. Het e-boek is beschikbaar via Amazon.com; type de naam van de auteur in).

Ik zou het hierbij kunnen laten voor wat betreft de literatuur, maar het is wat kort om alleen naar een ander boek te verwijzen. Ik geef wat basisliteratuur met kort commentaar. Naast de boeken van de Club van Rome beperk ik me tot enkele controversiële auteurs (Ehrlich, Murray). Voor het onderwerp “geluk” dat in *De Dialogen* nogal centraal staat, verwijs ik naar een serie artikelen hierover op mijn site berterwich.nl

De basisreferentie

In 1972 gaf de Club van Rome een waarschuwing af. De Club is vergeten, maar de waarschuwingen uit hun boek en uit hun latere boeken zijn aan het uitkomen. Dat ontkennen mensen die de gevolgen ervan ondervinden niet, wereldwijd begint de jeugd nattigheid te voelen en protesteert bij de laatste klimaatop in Glasgow (november 2021). Grote landen als Rusland, China en de VS hebben nog wat tijd nodig en willen eerst economisch zaken op orde hebben. Een onderzoek onder een tiental landen waaronder Nederland constateerde dat mensen niet van plan waren hun levenswijze te veranderen. Hieronder een literatuurselectie, gerangschikt naar tijd.

Meadows, Dennis L. and Meadows, Donella H. , Randers, J., Behrens, W. (1972), *Rapport van de Club van Rome De grenzen aan de groei*, Aula-boeken 500, Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht

Mesarovic, Mihailo, Pestel, Eduard (1974) *De mensheid op een kruispunt Tweede Rapport aan de Club van Rome*, Agon Elsevier, Amsterdam

Noordzij, Gé, (een groep VU-politikologen o.l.v. Noordzij) (1974) *Onrust langs de groeigrenzen Beschouwingen n.a.v. het rapport van de Klub van Rome en reacties daarop*, Uitgeverij H. Nelissen, Bloemendaal

Deze groep merkt op de dat de Club een elitaire soort rotaryclub is met adviezen aan de mensheid die iedereen negeert en zichzelf beter kan opheffen.

Galtung , Johan (1975) *Hoe twee geleerden een nieuwe wereld ontwerpen waarin de zon in het Westen opkomt De nieuwste ondergangsprofetie van de Club van Rome*, De Groene Amsterdammer, 21 mei

De twee geleerden zijn Mesarovic en Pestel. Galtung verwijt hen van alles tot intellectuele lafheid aan toe. Hun visie dat het Westen het centrum van de wereld is, hun gebrek aan zelfbegrip past in de trend dat meer radicale visies in Duitse en Amerikaanse wetenschappelijke kringen worden geweerd. Dat leidt tot een stroom publicaties als *De mensheid op een kruispunt* waarin de gebeurtenissen in de wereld de gratuite goede bedoelingen spoedig zullen bedekken met de “sluier der vergetelheid die zij verdienen.”

Kortschrift (1982) *1972-1982 Tien jaar grenzen aan de groei*, NRC Handelsblad

Hoe is de teneur in 1982? Een citaat:

“Tien jaar geleden was voor een rijksdaalder het Rapport van de Club van Rome te verkrijgen. Voor dit luttele bedrag konden we te weten komen waarom de ondergang van de wereld nabij was. Een internationale groep industriëlen en wetenschapsmensen was na jaren studie tot de slotsom gekomen dat het afgelopen zou zijn met de mensheid wanneer we op dezelfde voet zouden doorgaan met tweede huizen, tweede auto's, derde televisietoestellen, de verspilling van grondstoffen en de veronachtzaming van het milieu. Slechts een totale omwenteling van de benadering van de grote wereldvraagstukken zou de mensheid kunnen redden. *Inmiddels zijn we tien jaar verder en we leven nog.* (Mijn cursivering). Niet altijd even florissant, maar vooral in de westerse wereld toch nog steeds in een redelijke mate van welvaart.”

Velden van der, Ben (1987) *De miskleun van de Club van Rome*

Geen tekort maar overschot aan grondstoffen, geen hoge maar lage prijzen

https://www.nrc.nl/nieuws/1987/02/04/de-miskleun-van-de-club-van-rome-kb_000034841-a3483474

De titel suggereert meer dan alleen een miskleun over grondstoffen. Harry Hoefnagels maakt daartegen bezwaar in zijn brief *Heeft de Club van Rome misgekleund?* NRC 4 maart. Hoefnagels citeert uit het Rapport: “Als de huidige groeitrends in de wereldbevolking, industrialisatie, vervuiling, voedselproductie en uitputting van de natuurlijke hulpbronnen onveranderd doorzetten, zullen de grenzen aan de groei op onze planeet binnen de komende honderd jaar bereikt worden”. Van der Velden antwoordt dat hij het alleen over de grondstoffen heeft.

Meadows, Donella H., Meadows, Dennis L., Randers, J. (1992) *De grenzen voorbij Een wereld catastrofe of een duurzame wereld*, Aula-paperback 250, Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht

Meadows, Donella, Meadows, Dennis, Randers, J. (2004) *Limits to Growth The 30-Year Update*, Earthscan, London

In beide boeken geven de auteurs aan wat er verloren gaat en hoe het tij nog gekeerd zou kunnen worden. Meadows geeft het hierna op.

Randers, J. (2012) 2052 *A Global Forecast for the Next Forty Years* A Report tot The Club of Rome Commemorating the 40th Anniversary of The Limits of growth, Chelsea Green Publishing, USA

Randers stelt als meest waarschijnlijke scenario dat kleine stapjes gemaakt zullen worden als antwoord op de verslechtering (van milieu tot lokale oorlogen) en dat alleen een echt grote wereldwijde ramp tot besef van de noodzaak tot overleven zal leiden.

Aanbevolen: de hoofdstukken Dennis Meadows en Jorgen Randers en het e-boek van Dennis de Champeaux.

Ter afronding enkele artikelen

McKibben, Bill (2020) *A Very Hot Year*, New York Review of Books, March 12

McKibben, Bill (2020) 130 Degrees, New York Review of Books, August 20,

Mc Kibben bespreekt het boek van Mark Lynas *Our Final Warning: Six Degrees of Climate Emergency*, een vervolg op zijn boek uit 2007 *Six Degrees: Our Future on a Hotter Planet*. Lynas een Engelse journalist en activist, opent zijn laatste boek met de lang gekoesterde veronderstelling dat we “waarschijnlijk de klimaatverandering zouden kunnen overleven. Nu ben ik daar niet meer zo zeker van.”

Boudry, Maarten (2021) *Groei is niet het probleem, maar de oplossing*, NRC, 26 november

Het artikel houdt alles in waar ik tegen ben zoals ik in de literatuur over de Club van Rome hiervoor heb aangegeven en ik in mijn boek *De Dialogen* nog eens wat speelser uiteenzet. Boudry gaat ook 40 jaar terug en kijkt op de ontwikkelingen terug op de manier die naar mijn idee heeft geleid tot de situatie waarin we nu wereldwijd zitten: de Club had het mis; groei en een intellectuele sprong als de nood hoog is, gaat ons redden.

Bevolkingsbeleid, IQ, meritocratie

Ehrlich, Paul. R. (1971) *De bevolkingsexplosie*, uitgave van Elsevier en Friends of the Earth/Raad voor milieudefensie.

Het boek sloeg letterlijk in als een bom en Ehrlich heeft lang de nadelen ondervonden van de verontwaardiging die het boek opriep. 50 jaar later is het nog actueel. Ehrlich is gerehabiliteerd (<https://www.knaw.nl/en/awards/laureates/dr-a-h-heinekenprijs-voor-de-milieuwetenschappen/paul-r-ehrich-1932-verenigde-staten>), maar in een interview in 2018 is hij daar zelf uitermate terughoudend over en antwoord op vragen in die richting dat hij daarover niet praat op partijtjes en alleen drinkt. Hij is een fan van paus Franciscus na diens *Laudato si (Ons gemeenschappelijk huis)*, “and that will get him in trouble”. <https://www.climateone.org/audio/population-bomb-50-years-later-conversation-paul-ehrich>

Dalen van Harry en Henkens, Kène (2021) *Is bevolkingsbeleid het antwoord op klimaatverandering?* Demos, Bulletin over Bevolking en Samenleving, uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut, jaargang 37, mei

Enkele demografen, maar meer wetenschappers buiten de demografie, “zien beperking van de bevolkingsgroei als belangrijkste element in een verstandig mondiaal milieubeleid. Het IPCC, het klimaatpanel van de VN, [...] erkent dat bevolkingsgroei deel uitmaakt van het krachtenveld, maar in het menu van oplossingen komt bevolkingsbeleid niet voor. De schrijvers veronderstellen dat dit komt door onethische praktijken in het verleden onder de noemer “bevolkingsbeleid”.

Singer, P. (2018) *We moeten de overbevolking nú bespreekbaar maken, zegt deze filosoof*, Maarten van Gestel, Hannah Vischer, interview.

<https://www.npo3.nl/brandpuntplus/overbevolking-peter-singer>

De groei van de bevolking is het fundamentele probleem voor veel andere problemen, maar de bevolkingsgroei is als onderwerp taboe. Feministen wilden geen dwang, het Vaticaan is tegen anticonceptie en het is ongepast Afrikaanse landen op hun verantwoordelijkheid te wijzen voor de snelle toename van hun bevolking.

[Zie Magendane, Kiza (2021) *De vieze nasmaak van geboortebeperking*, NRC 12 november.] <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/11/12/de-vieze-nasmaak-van-geboortebeperking-a4065191#handelsblad/2021/11/12/#118> Magendane (Congo 1992) geeft een eenzijdige visie, want hij woont hier sinds 2007 en de verwachte miljarden willen waarschijnlijk ook een westerse welvaart.

Singer is voorlopig erg voorzichtig in het doen van radicale uitspraken over bevolkingsbeleid. Hij is ervaringsdeskundige als hij wel radicale uitspraken doet. En in officiële documenten (VN, IPCC) vermijden de samenstellers de bevolkingsproblematiek (Zie Dalen van en Henkens).

Tinbergen, Jan (2021) *Over bevolkingsdruk en vooruitgang*, Demos, Bulletin over Bevolking en Samenleving, uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut, jaargang 37, juni

Tinbergen schatte in dat de wereldbevolking in 2012 zo'n 9,5 miljard mensen zouden zijn, werkelijkheid waren het er 7,1 miljard. Het is een overschatting die menigeen in de jaren zestig zeventig maakte, schrijft Erwin Dekker in Demos, die meent dat dit aantal pas in 2045 zal worden bereikt. Tinbergen was van mening dat de oplossing voor de grote inkomensverschillen tussen de landen niet alleen kon liggen in herverdeling, maar dat beperking van de bevolkingstoename van groot belang was.

Young, Michael (1961) *The Rise of The Meritocracy 1870 – 2033 An Essay on Education and Equality*, Penguin Books

Een fascinerend vergezicht dat aangeeft hoe moeilijk een rechtvaardige samenleving is te behouden waarin IQ + inspanning de verdiensten en de bovenlaag bepaalt.

Pinker, Steven (2002) *The Blank Slate The modern denial of human nature*, Allan Lane Penguin Books, London

In 2015 is het boek over de erfelijkheid van het IQ en de bespreking in een maatschappelijke context in het Engels nog altijd een bestseller, in een Nederlandse vertaling niet meer te krijgen, ook niet digitaal. Opmerkelijk, in verband met de lof van Wouter Duyck, hoogleraar psychologie van de universiteit van Gent (<http://www.wouterduyck.be/?p=668>).

Duyck viel menigmaal van zijn stoel; Margo Trappenburg las het boek met rode oortjes als ik me goed herinner uit haar column in de NRC (datum niet kunnen vinden).

Er is een vracht aan recensies met voor- en tegens en een bespreking ervan is niet de bedoeling. Ik ben het eens met de bespreking van Hendrik Spiering in de NRC *Je genen kunnen de pot op* <https://www.nrc.nl/nieuws/2002/10/25/je-genen-kunnen-de-pot-op-7611320-a1139996>.

Murray, Charles, Herrnstein, Richard, J. (1996) *The Bell Curve Intelligence and Class Structure in American Life*, Free Press Paperbacks, New York

Murray en Herrnstein verwachtten veel kritiek op maatschappelijke punten, maar tot hun verbazing lag de nadruk vrijwel uitsluitend op het IQ. Ik beperk me tot de opmerking dat de slagen om de arm, de voorzichtigheid, toegeven van tekortkomingen en dergelijke het boek overtuigender maken dan de lawine van kritiek die van een racistisch uitgangspunt uitgaan. Pinker die zijn boek *The Blank Slate* de erfelijkheid van IQ aantoonde, is blijkbaar te keurig om aan te vallen. In de 21^e eeuw is de gevoeligheid over uitspraken over groepen groter geworden.

Roele, Marcel (2000) *De mietjesmaatschappij Over politiek incorrecte feiten*, Uitgeverij Contact, Amsterdam

“Het moreel en juridisch uitgangspunt dat alle individuen ongeacht geslacht of ras gelijke kansen en rechten dienen te hebben, wordt verward met het sociaal - wetenschappelijk dogma en alle wetenschappers die dit dogma loochenden zijn ooit beschuldigd van racisme en seksisme.” Roele bestrijdt de gedachte dat “het constateren van biologische ongelijkheid gelijk staat aan een oproep tot maatschappelijke discriminatie.”

Waarom doen mensen niet wat ze moeten doen om de wereld wat leefbaar te houden?

Suzanne houdt wat invloedrijke mannen een spiegel voor.

Wat zijn haar wapens?

Haar charme, maar belangrijker haar geestelijke en fysieke weerbaarheid.

Haar geestelijke weerbaarheid zijn het categorisch imperatief van Kant en de ridderdeugden van Bushido. De lat ligt hoog, maar in een gesprek wil ze ervan uitgaan dat ze het mis heeft, feilbaar is, en als de ander dat ook als uitgangspunt accepteert, zou de wereld heel wat leefbaarder zijn. Zo eenvoudig, toch?

Bert Erwich is verslaafd aan schrijven en boeken (en meer), maar dat ligt niet aan de dingen.